

БОГОМИЛ РАЙНОВ

Голямата скука

**Денят не си личи
по заранта**

**БЪЛГАРСКИ
СИМВОЛ**

БОГОМИЛ РАЙНОВ
ГОЛЯМАТА СКУКА. ДЕНЯТ
НЕ СИ ЛИЧИ ПО ЗАРАНТА

chitanka.info

ГОЛЯМАТА СКУКА

ПЪРВА ГЛАВА

Подир обедната суетня и августовската жега навън тия дълги коридори изглеждат странно глухи и здрачни с редицата плътно затворени врати и с високите тъжни прозорци към сенчестия вътрешен двор. Из такива безкрайни и пусти коридори човек броди обикновено в кошмара на съня, но аз, напротив, имам чувството, че едва сега се събуждам, че най-сетне идвам на себе си подир цялата нереалност на изминалите дни — белите плажове, синьото море и пъстрите бански костюми с намиращата се в тях женска плът.

Може да е глупаво, но щом ти е писано да се движиш почти винаги върху усойния тротоар на улицата, по която протича животът ни, идва време, когато всичко, което се мярка откъм другия, слънчевия тротоар, почва да ти се вижда нереално и нетрайно като мираж. И ако случайно ти се падне да се озовеш на тая светла страна, имаш чувството, че работите внезапно са се объркали, че нещо не е в ред, че сънуваш или си дерайлирал.

Затова този коридор с хладината и строгата си пустота ми връща успокояващото чувство за реалност. Всичко си е на мястото и най-първо — Центърът, и аз съм също на мястото си — откъм сенчестата страна на живота — и ако все още не съм изтрезнял напълно от златното и от синьото на крайбрежието, подир малко ще ми поднесат за целта чаша силно кафе, макар че в случая бих предпочел да мина без кафе.

Осмата врата. Чукам и влизам. Секретарката ми подарява една служебна усмивка и отива да докладва. После отново се появява и кима към кабинета. Чакаат ме.

— А, Боев! — възкликвава с тон на приятна изненада генералът, като че ли срещата ни тук е въпрос на случайност. — Как мина почивката?

— В съкратени срокове — осведомявам го и стискам подадената ръка.

Това, че почивката е минала в съкратени срокове, шефът го знае много добре, защото сам той ме е извикал по спешност в София. „Аз и толкова не съм почивал“ — би забелязал кисело друг на негово място, но моят началник няма вкус към подобни отклонения. Той става, заобикаля огромното бюро и ние се настаняваме в тъмнозелените кресла под сянката на тъмнозеления канцеларски фикус. Подир малко влиза и секретарката с кафетата. Щом има кафе, значи, разговорът ще бъде обстоен и с последствия. При такива кафета на мене винаги път ми се пада.

Генералът отваря голямата парадна кутия с експортни цигари и я приближава към мене, но аз предпочитам да запаля от своите. Шефът пуши от дъжд на вятър и тая голяма кутия, ако не ме лъже паметта, бере тук праха от две години. Началникът запушва една от изветрелите цигари, изхвърля с леко мръщение дима от устата си и отпива от кафето. Ние седим тъй няколко минути, всеки зает с чашата си и с мислите си, додето генералът ненадейно запитва:

— Какви са познанията ти по социология?

— Малко по-добри от тия по ветеринарна медицина.

— Но ти си учил исторически материализъм...

— Учил съм — промърморвам неуверено.

— В такъв случай налага се да опресниш познанията си. И да ги допълниш. За целта разполагаш с два дни.

— Цели два дни? — запитвам, като си мисля, че шефът явно подценява социологията, освен ако надценява мене.

— Всъщност смятай ги четири, защото ще пътуваш с влак. На излизане оттук ще получиш необходимата литература. И остави тия скръбни физиономии. Подбрано ти е само най-същественото, няма да се преумориш от четене. А сега да минем към задачата...

Генералът заговорва с равния си глас. Недопушената му цигара е угаснала, забравена върху пепелника. Кафетата са изпити. Малкият сеанс на канцеларско гостоприемство е приключил. Дошло е време за сериозните неща.

В спокойния сух глас на шефа има нещо разведряващо като хладината в здрачните коридори. В тези ясни пестеливи фрази хаосът на събития, на злополуки и конфликти добива безстрастната форма на математическа задача: данните на първоначалната ситуация, настъпилите впоследствие изменения, известните и неизвестни

величини, с които трябва да бъдат съобразени моите действия, средствата и целите на операцията.

Понякога генералът млъква за миг и ме поглежда със сините си очи, сякаш аз съм машинописка, на която той диктува и която трябва да бъде изчакана, додето натрака последната фраза. Всъщност, макар да нямам пред себе си машина, нещата стоят тъкмо тъй, защото се налага да запиша добре в главата си всяка подробност и всяка дума. Така че шефът от време на време спира и ми дава една малка пауза, като ме наблюдава спокойно със сините си очи. Той има светли и чисти очи, просто неприлично сини за един генерал, и навярно съзнава това, защото обикновено предпочита да гледа леко примижал, без да отваря много блендата.

Началникът ми употребява възможно най-малък брой думи, за да изрази наличните данни, и избягва всякакви коментари. Той знае, че коментарите аз сам ще си ги направя и че е излишно да ме обременява с препоръки. Преди да стане генерал и преди да се озове в този кабинет, шефът сам е изпълнявал доста операции. А който е врял и кипял, отлично разбира, че при известни задачи подробният предварителен план се оказва на практика съвсем неизползваем.

— Това е всичко — произнася генералът един час по-късно, за да ме подсети, че имам думата.

Не се съмнявам, че това е всичко и че следователно повече приказки са излишни, но все пак задавам няколко въпроса, на които получавам очакваните отговори: „За тия неща не разполагаме с данни“; „Ще провериш на място“; „Не, това не ни е известно“.

Тия излишни въпроси изчерпват цялото ми участие в действието, ако не се брой това, че съм успял здраво да задимя кабинета. Шефът изчаква да загася последната цигара, пета по ред, и става.

— Може би не трябваше да изпращаме тъкмо тебе, но Станков е зад граница, а Борислав заминава по друга работа.

Забележката е донейде необичайна за стила на генерала, обаче в момента нямам време да я дешифрирам, защото той вече ми е подал ръка и за пръв път е отворил малко повече блендата на сините си очи:

— Желая ти успех, Боев!

В стаята на секретарката се сблъсквам с току-що споменатия Борислав.

— Какво, заминаваш ли? — пита той, като обръща гръб на прозореца, пред който вероятно доста време е скучал.

— А ти? — питам го на свой ред, за да му подсказва да не задава излишни въпроси.

Секретарката става и се упътва към кабинета на генерала.

— Е, значи, не е чудно да се срещнем по широкия свят — подхвърля Борислав, който е отгатнал положението.

— И да се срещнем, няма да можем да прием по едно. Също както в библията: срещнаха се и не се познаха.

Борислав се готви да отвърне нещо, обаче аз нямам време за разговори на свободни теми, затова махам с ръка за сбогом и излизам. Отбивам се в съответната служба да взема приготвените ми материали и поемам обратния път по дългия хладен коридор. Тоя обратен път стотици хора на ден го изминават с досада, облекчение или леко нетърпение, защото ги води към спокойното жилище, към децата и личния свят. Но с мене работите обикновено стоят по-иначе и този коридор винаги ме извежда съвсем другаде и много надалеч — към неизвестни градове, към непознати хора и към странни ситуации. И винаги, когато се спускам по стълбата и кимам на козируващия при входа милиционер, в главата ми се мярка идиотската мисъл, че може би за последен път минавам през тая врата, че вече съм поел, без да знам, в оная посока, от която няма връщане.

* * *

Събуждам се сред борови гори. Известно време имам дори чувството, че са ми прекъснали отдиха край морето само за да ме изпратят на планина. Точно според препоръката на лекарите, които обичат да дават добри съвети, понеже това не им струва нищо: „Ще прекарате 20 дни на море, а после ще идете на планина.“

Постепенно се разсънвам достатъчно, за да разбера, че не се намирам на Рилския манастир. Влакът с равномерно тракане възлиза между планински склонове и край прозореца на спалното купе прелитат боровите гори на Словения. И макар да не сме на курорт, приятно е да се събудиш в такава ранна заран и да гледаш как около

тебе по стените на вагона се движат, изчезват и отново се появяват зелените сенки на гората и жълтите сияещи триъгълници на слънцето.

Закусвам набързо с чаша изстинало кафе от термуса и с една цигара и се заемам с бръсненето. Бръсненето по начало е досадна работа, но когато я практикуваш в един люлеещ се вагон, тя изисква освен търпение и известна акробатическа ловкост. За щастие събитията тая заран се развиват в моя полза. Едва съм успял да се насапунисам, и влакът спира. Един пуст перон и един надпис „Постоянна“ — това е границата. Докато продължавам методично операцията по разкрасяването, на вратата силно се почуква и преди да кажа „влезте“, тя рязко се отваря с оная фамилиарност, с която действуват граничарите по всички континенти.

Униформеният поема паспорта ми; прочита думите „Михаил Коев — научен работник“ и ме поглежда подозрително, сякаш да провери дали дали наистина аз съм същият този научен работник. Разбира се, аз не съм Михаил Коев, ако такъв изобщо съществува, но това трудно може да се установи с един поглед върху сапунисаното ми лице. Затуй униформеният се задоволява да удари с рязък жест щемпела и да ми върне паспорта с някакво неясно изръмжаване, призовано вероятно да изиграе ролята на любезен поздрав.

На Постоянна се налага да постоим доста. Това ми дава възможност не само да завърша миенето и да се облека, но и да потъна наново в прекъснатите късно снощи занимания върху науката за обществото. Хората от Центъра наистина са се постарали да ми осигурят най-необходимия минимум от литература, тъй че няма никакъв риск да получа менингит. Една тетрадка с циклостилни записки по история на социологическите учения, една друга — за опресняване знанията ми по исторически материализъм — и една руска книга за съвременната буржоазна социология — с това се изчерпва цялата ми подвижна библиотека. На всичко отгоре оказва се, че в тия книги се съдържат сума елементарни неща, които всекиму са известни, макар не всеки да подозира, че те представляват принципи на социологията.

Вече съм успял да прочета внимателно всичко това и да запаса мозъка си с най-важните сведения. Малко по-големи трудности се съдържат в буржоазните теории поради тяхната многобройност и изобилието на имена. Така че днешният ми ден по план е посветен на

един преговор върху всички тия биологически, неомалтусиански, геополитически, емпирически, психологически, семантически, структуралистически и не знам още какви учения.

Колкото и да е дълъг престоят ни в Постояна, той е съвсем недостатъчен, за да може главата ми да смеле цялата купчина от школи и школни мъдреци. Влакът поема бавно през една местност, вече гола откъм всякаква горска растителност, за да спре малко по-късно на италианската гранична гара. Отново — ненадейно отваряне на вратата, мислено сричане на името Михаил Коев от страна на човека в униформа, проверочен поглед, щемпел, „грация, синьоре“, а после — добавъчна порция от трудносмилаеми буржоазни теории.

Най сетне влакът вече решително потегля с пълен ход и забързан трясък по релсите, като стремглаво взема широките завои на трасето. Движим се из обляно от слънце каменисто плато и понеже насипът на линията е висок, а влакът препуска с все по-засилваща се скорост, имам усещането, че не прекосяваме платото, а летим ниско над него. Няма борове, няма влажни планински ливади, няма горска зеленина и хладни сини сенки. Изгледът наоколо е ослепително бял и пустинен като лунен пейзаж — равнини от натрошен камънак, скалисти възвишения, скалисти падини, скалистосиво, обезцветено от жегата небе.

Това е моят пейзаж. Из гънките на каменистото плато едва-едва се подават масивите на циментови бункери, над урвите дебнат слепите черни очи на замаскирани в защитен цвят каземати, в далечината блестят, заслушани към свода, металическите уши на радарни инсталации. Това е моят пейзаж, пустинен и тревожен, удавен в тишина и безмълвие, едно напрегнато безмълвие на дебнене и очакване, което за по-малко от секунда може да премине в оглушителния взрив на войната. Моят пейзаж, снимката на живота откъм тъмната му страна, макар това лунно каменисто плато да слепи очите с мъртвата си бяла светлина.

Потъвам отново в сухите анализи на подскачащата в ръцете ми книга. А когато подир половин час вдигам очи към прозореца, там вече примамливо синее царството на красивата илюзия, за да използвам израза на Шилер. Влакът лети по ръба на дълбока пропаст и дъното на пропастта е застлано от лазура на Адриатическо море, а склоновете са потънали в зеленина и между зеленото на гората и синьото на морето

пъстрее ивицата на плажовете с разноцветните петна на лодките, слънчобраните и банските костюми. Ето ни отново на курорт. Ето я отново, макар и отдалече, слънчевата страна на улицата. Ето ги в далечината и нейните обитатели, които флиртуват помежду си, разхождат своите сламени шапки и пият ситронада със сламка. Те дори не съзнават колко крехък е тоя техен лазурен и слънчев свят и колко близко е присъствието на оня другия свят горе — с бункерите, бетонените крепости и напрегнато дебнещите пипала на радарите и зенитните батареи. Впрочем, погледнато от гледна точка на чистата хигиена, това невежество е може би най-доброто средство за опазване на нервите. Ако, разбира се, има кой да се занимава с опазване на другото.

Престоят в Триест ми дава възможност да се ободря с още едно кафе, значително по-силно от моето в термуса и, главно, значително по-прясно. В бюфета на гарата и по пероните се движат пристигащи и заминаващи летовници, младежи с пъстри ризи и момичета в минижупове, застаряващи атлети в къси гащи и застаряващи хубавици, разголили с щедри деколтета обилната си плът. Разхождам се няколко минути насам-натам, за да раздвижа физиката си според съвета на йогите и за да се насладя мислено на тая пълна анонимност, за която хората от моята професия винаги мечтаят, но която толкова трудно могат да си осигурят. После се прибирам в купето, защото ме чака работа.

Влакът потегля тъкмо когато съм затънал до гуша в теориите на Дарендорф и Липсет. Не знам дали тия теории са много уморителни, или жегата прекалено бързо нараства, но към Портогруаро ученолюбието ми почва да пресъхва застрашително. Оставям книгата и вдигам уморени очи към пейзажа навън. Край прозореца прелитат градини и ливади, оградени от зелените стени на дърветата, розови и зелени сгради с избелели от слънцето цветове, огромни надписи, изправени над шосето и прославящи легендарните качества на сладоледа „Мота“ и на водата „Рекоаро“. Всичко това не е особено интересно и ми е достатъчно познато. Познато в смисъл, че съм минавал неведнаж по тоя път, без да обръщам особено внимание на изгледа. Познато, както ми са познати толкова други места и градове, за които туристът ще ви каже, че тук се намират еди-кои си музеи и еди-какви си паметници, че в тоя ресторант готвят изключително

вкусно, а в онова вариете има крайно интересна програма, докато у мене същите тия топографски пунктове предизвикват само спомена за премеждията около изпълнението на някоя задача. Обикновено — рискована. И по правило — трудна.

Доколко сегашната ми задача е рискована, това остава да се установи на място. Що се отнася до трудностите, те още отсега могат да се предскажат. Някои от тях вече са налице. И те идват от самото условие на задачата, крайно непълно, за да се осигури решението. Ако поднесете подобно условие на един математик или на една изчислителна машина, и двамата ще откажат да работят. Но аз не съм нито математик, нито електронно устройство и затова трябва да действам с наличните оскъдни данни. А те са следните:

Димитър Тодоров, 45-годишен, женен. Зам.-директор на наше търговско обединение. Пътувал често на Запад за сключване на различни сделки. Безупречен в работата си. Използуван инцидентно за дребни услуги и от нашите органи. При последното си пътуване в Мюнхен Тодоров се среща с Иван Соколов, някогашен негов съученик, а по-късно видна фигура на вражеската емиграция в ГФР. Соколов предлага да достави на Тодоров важни сведения за предстоящи подривни действия на емигрантската централа срещу сто хиляди долара, платени в брой. Тодоров отвърща, че подобен вид сделки са въвн от неговата специалност, но обещава след прибирането си в страната да уведоми, когото трябва. Подир което двамата уговарят начина за установяване на повторна връзка и се разделят.

Сведенията, дадели от Тодоров след завръщането му в София, не съдържат нищо повече от горните данни, ако не се броят някои подробности, които съм запомнил точно:

„... Излязох от хотела, за да ида да вечерям, и когато минах край един гариран до тротоара Фолксваген, чух, че някой ме повика: «Митко!» Спрях изненадан и малко се смутих, когато познах в човека на кормилото Соколов, за когото знаех, че е един от шефовете на емиграцията. Той ми каза: «Не бой се, имам да ти съобщя нещо важно» — и ме накара да се кача до него в колата. После подкара, но само след няколкостотин метра отново спря в една глуха улица и тук протече целият разговор...“

„През цялото време имах впечатлението, че Соколов се страхува за живота си. Той на два пъти ме предупреди, че не иска да съобщавам

за предложението му по никакъв друг начин освен устно, след като се завърна в София. Каза ми също, че ако то бъде прието, предаването на сведенията и плащането на парите трябва да стане не в ГФР, а в някоя друга западна страна. Поиска да бъде уведомен за времето и мястото на тая среща чрез писмо, идващо уж от брат му в София и изпратено в Мюнхен «До поискване». В писмото под някакъв предлог трябвало да се спомене съответният град, където аз съм отседнал, и една цифра, която ще бъде датата на срещата, като се извади от цифрата числото пет. Срещата трябва да стане именно на тази дата в бюфета на гарата, девет часа вечерта.“

„... Соколов каза, че сведенията, които предлага, са от изключителна важност и съдържат не само отделни подривни проекти, но и цялата диверсионна стратегия на вражеската емиграция за голям период от време. «Ако моите приятелчета надушат каква стока се готвя да ви продам, свършен съм» — повтори на два пъти Соколов. На въпроса, защо в такъв случай поема той риск, той отвърна само, че тук нямало вече за него перспективи и че бил решил да смени климата...“

По-нататък сведенията на Тодоров съдържат някои негови лични разсъждения по въпроса, като напр., че в случая едва ли се касае до опит за провокация или до блъф, че предложението на Соколов звучало искрено, и други подобни догадки, без всяко значение, когато идват от страна на дилетант като Тодоров.

Вторият елемент в условието на задачата — Иван Соколов, 46-годишен, разведен, гражданин на ГФР, избягал от България през 1944 г. при оттеглянето на немците. Данните, с които разполага Центърът, потвърждават, че до събитията в Чехословакия през август 1968 г. Соколов е бил една от главните фигури в политическото ръководство на вражеската емиграция. По време на тия събития обаче той бива елиминиран от поста си и изпратен на периферна длъжност в емигрантското радио. Предлогът за това понижение е слабата оперативност на Соколов при създалата се ситуация, но истинската причина трябва да се търси в груповските борби за власт сред емигрантите.

След необходимите допълнителни справки Центърът стига до извода: първо, че Соколов, недоволен от понижението или опасяващ се от по-нататъшното развитие на събитията в своя вреда, действително е решил да напусне ГФР; второ, че като се имат предвид широките

връзки на Соколов, твърде вероятно е той да разполага с важни секретни данни, които е решил да продаде, за да си осигури спокойно съществуване в новото местожителство; трето, че Тодоров следва да възобнови контакта със Соколов и да закупи сведенията.

За място на сделката бива определен Копенхаген. Дания е удобна за Соколов, тъй като граничи с ГФР, а също и за Тодоров, който и без това трябва да пристигне тук за закупуване на стока. Въпросната стока фигурира в списъка на материалите, които страните — членки на НАТО — нямат право да изнасят в социалистическия лагер. Затова стоката ще бъде експедирана от Дания в Австрия, а оттам ще бъде прехвърлена в България. Плащането на капарото ще се извърши пряко от Тодоров, на чието име в Копенхаген ще бъдат приведени триста хиляди долара. Така че към тия триста хиляди биват прибавени още сто хиляди и Тодоров получава нареждане да сключи двете сделки едновременно.

Оттук нататък условията на задачата почват да губят своята категоричност, като се изключи това, че Тодоров наистина преди около месец пристига в Копенхаген и че по наши сведения Соколов също вече се намира към определеното време в тоя град. Тодоров се е обадил в търговското ни представителство, за да му бъде уредена среща със съответната фирма. Сумата от четиристотинте хиляди долара е била изтеглена, както личи от справка в банката. Срещата между Тодоров и Соколов се е състояла на гарата според свидетелстването на трето лице, изпратено за сигурност на мястото, без Тодоров да подозира това. А после — мрак.

Мрак в смисъл, че двете единствени известни величини на задачата се превръщат в неизвестни: и Соколов, и Тодоров изчезват безследно нейде в Копенхаген или вън от Копенхаген. Нашият търговец след сключването на сделката с датската фирма не се обажда повече в представителството, нито се връща в хотела си. Не се прибира в хотела си и Соколов, както твърди лицето, натоварено с наблюдението му. Изобщо безспорните данни секват, за да оставят място на спорните догадки.

Най-лекото предположение: Тодоров чисто и просто е офейкал, отнасяйки в куфара си сумата, предназначена за Соколов. Но самият факт, че на Тодоров е приведена такава сума по лична сметка — нещо,

допускано само в изключителни случаи, свидетелствува, че той не е от категорията на хората, готови да извършат предателство за пари.

Друга възможност: Соколов е примамил Тодоров на „сигурно място“, за да му предаде сведенията, а вместо това го е ликвидирал. Като се вземе под внимание характера му, емигрантът е способен на подобно действие и мисълта, че има пред себе си приятел от детинство, едва ли би му попречила да натисне спусъка. Но Соколов не е глупак и не би поел риска да извърши престъпление тогава, когато би могъл да получи парите по редовен начин. Хипотезата става по-вероятна, в случай че Соколов не е могъл да получи парите по редовен начин, защото не е разполагал с обещаните сведения. При по-подробен анализ обаче последният вариант изглежда слабо вероятен. Ако емигрантът не е притежавал автентични сведения, нищо не му е пречело да изфабрикува фалшиви, вместо да си цапа ръцете с кръв.

Трета възможност: емигрантите от ГФР са надушили готвената сделка и са решили да вземат участие в нея. Вариантите на това предположение са значително повече и сравнително по-вероятни. А) Соколов е бил предварително притиснат от колегите си и заставен да устрои капан на Тодоров. Б) Соколов и Тодоров са били проследени и заловени в момента на сделката, а подир туй отвлечени в неизвестно място. Това място най-вероятно е нейде в Копенхаген или изобщо в Дания, но не е изключено въпреки трудностите на подобна операция да е било уредено прехвърлянето и на двамата в ГФР. В) Соколов е бил очистен, а Тодоров — подложен на обработка, за да се изцеди от него съответната информация. Г) Соколов, в случай че е предал Тодоров, е оцелял, а Тодоров е бил премахнат. Д) Най-после и съвсем не най-невероятното е, че и двамата са били ликвидирани.

Но дори това да е така, аз съм длъжен да установя настъпването на смъртта и да издам смъртния акт. Изобщо длъжен съм да узная какво точно е станало, да помогна на Тодоров, в случай че още е в състояние да приеме някаква помощ, и да сложа ръка на сведенията, в случай че те още са на разположение. Трябва да извърша цялата работа по издирването сам. Нямам никакво право при никакъв случай да прибягвам нито до дипломатическата ни мисия в Копенхаген, нито до търговското представителство, нито до хората на „Балкантурист“ или ТАБСО. Това е записано черно на бяло в условията на задачата и за по-ясно е подчертано с две черти.

Разбира се, при изчезването на един наш поданик, при това заминал по служебни задачи, най-простото е да се направи официално запитване до съответното правителство. Съвсем просто и съвсем безполезно. Според всички наши данни датските власти в случая са въвн от играта. Разследването, което те биха предприели, едва ли ще доведе до някакво разкритие, щом и до тоя момент те не знаят нищо по въпроса. Във всеки случай трудно е да се допусне, че полицията в Копенхаген ще поеме грижата да ни осведомява за хода и резултатите на една сделка, представляваща натурална размяна на сведения срещу долари и намираща се извън официалния търговски стокообмен. Така че разследванията, полагащи се по право на полицията на негово кралско височество, в случая трябва да бъдат извършени от едно анонимно лице, което не е дори поданик на датския крал.

Подръчните ми инструменти: една фасада и една връзка с Центъра. Фасадата е моята принадлежност към ученото семейство на социолозите. Изпратен на специализация в чужбина, аз съм се възползвал от възможността да посетя Международния симпозиум по социология, откриващ се в Копенхаген подир два дни. В качеството на частно лице. Без всякакъв мандат за представителство на кой да е наш научен институт.

Връзката — всеки вторник, седем часа вечерта, един банален и демодиран човек пред входа на „Тиволи“. Банален, защото носи син пътнически сак с инициалите на самолетната компания САС. Демодиран, защото главата му е увенчана с каскет на сиви карета. Паролата... като всяка парола.

* * *

В полуспуснатото перде на прозореца плющи вятър. Само че този вятър е топъл и още повече усилва задухата в купето. Оставям книгата с буржоазните теории, защото разбирам, че вече от половин час чета една и съща фраза, без да успея да я проумея. Зелените тонове на пейзажа навън изглеждат посивели и обезцветени от острата слънчева светлина. Колелата пронизително свистят по релсите и влакът лети с повече от сто километра в час, сякаш бърза да се измъкне от знойната панорама, но тя няма край, тая нажежена равнина с

посърнали от горещината дървета, обезцветени градини и мъртви безлюдни постройки.

Полуспуснатото перде закрива най-ярката част на пейзажа, оная, в която се е разположило слънцето, но и това, дете остава да се вижда, е достатъчно ослепяващо, за да те заболят очите. Затуй предпочитам да се вирам пред себе си в топлия полумрак на купето и да изучавам окачената на стената рекламна снимка на Алпите. Алпите, както е известно, представляват изумителна гледка, ала след като си ги съзерцавал дълго време, и то на снимка, гледката почва да губи от обаянието си. И все пак аз продължавам да се вирам в заснежения масив на Юнгфрау, на Матерхорн, или на нещо от тоя род, защото това ми действа разхлаждащо и защото в момента умът ми е зает не толкова с явленията на минералния свят, колкото с тия на човешкия.

Човешките явления, които по-специално ме занимават, са две и се именуват Димитър Тодоров и Иван Соколов. Тодоров ми е добре известен. Що се отнася до Соколов, той ми е познат само от едно досие и от една пожълтяла снимка. Снимката е полезна, разбира се, за да мога да разпозная лицето, в случай че се сблъскам с него на улицата. Колкото до характера, аз лично нямам навик да вадя заключението си от снимки и изобщо от външности. Азбучна истина е, че главната роля на външностите е тъкмо да те подвеждат. Макар че Соколов и като физиономия, и като манталитет изглежда доста елементарен, за да може да подведе някого. Ако тоя човек наистина отговаря в някаква степен на фамилното си име, то е единствено по линията на хищническия рефлекс. Един млад бонвиван, избягал от страната само защото е смятал, че на Запад ще живее по-охолно, отколкото на Изток. Един емигрант, превърнал се в активен враг само защото тая длъжност се е оказала добре заплатена. Един предател, готов да извърши услуга на родината, която е предал, но не за да изкупи греха си, а за да увеличи печалбите си. Такъв човек, в случай че стане агент, е винаги агент на две разузнавания, ако, разбира се, не съумее да стане агент на три. Такъв човек е готов да се добере до изгодата по всеки възможен път, включително и убийството. Решението да се склучи сделка със Соколов е било продиктувано не от илюзии спрямо характера на тоя тип, а от реална оценка на ситуацията: Соколов се е намирал в такова положение, че наистина е имал интерес да извърши сделката, която сам е предложил. И щом

сделката не е приключила успешно, причината за това може би трябва да се търси не у Соколов, а у някой друг.

Естествено, този „друг“ би могъл да бъде Тодоров. Само че Тодоров аз добре го познавам, и то не по снимка, така че имам определена представа и за качествата, и за ограничените му страни. Тодоров не би могъл да се полакоми от една сума, да извърши предателство само заради една сума. От него би могло да се очаква по-скоро — като човек, чужд на професията — да допусне някоя досадна или фатална грешка. На пръв поглед няма нищо по-лесно от това да дадеш някому една чанта с пари, за да получиш срещу нея известни сведения. Обаче нещата изглеждат лесни само на този, който няма понятие от подобни сделки и дори не е в състояние да си представи с колко риска, непредвидени случайности и неподозирани обрати може да бъде свързано осъществяването на една задача сред враждебна обстановка и с безогледни партньори.

Мисля, че добре познавам Тодоров. Но всъщност наистина ли добре го познавам? Не смятаме ли ние понякога, че имаме пълна представа за един човек само защото сме свикнали да го срещаме често и да си казваме „здрости“?

Колелата засвирват по-оглушително върху релсите. Спирачките влизат в действие. Влакът забавя ход и спира. По перона на гарата, доколкото жегата позволява това, настъпва оживление. Местре. Край масите пред бюфета пътници и посрещачи чакат на сянка следващия влак. По кея съпрузи и съпруги се прегръщат радушно, затъжени един за друг след курортната раздяла и освежени от курортните изневери. Пъстро и шумно, но все пак изгледът на Алпите е по-интересен.

Влакът наново потегля, набира скорост и поема по бетонното трасе, пресичащо морските плитчини край Венеция. Необятният воден простор е пепелявосив, също като небето, макар и може би малко по-мътен. От тая страна на вагона няма нищо за гледане освен вода и небе, също както и от другата страна. И все пак аз ставам, излизам в коридора и се изправям до прозореца. Успоредно с линията се разтяга бетонената ивица на шосето и там напред, където вече се показват сградите на Венеция, шосето възлиза нагоре и завива надясно в широк завой. По-натам нищо не се вижда, но аз се вирам тъкмо към това „по-натам“ и ми се струва, че съглеждам отвъд завоя едно сгърчено край пътя тяло, с премазани, все още потръпващи нозе и с разбита в

каменния парапет глава, под която се подава смачканата при падането бяла панама, вече пропита с кръв.

Това е моят приятел Любо Ангелов. И картината, която ми се струва да виждам в тръпнещата от зноя далечина, аз наистина я бях видял не твърде отдавна по шосето Венеция — Местре. Бях видял как Любо иде насам по шосето с повлечената си походка и как внезапно изскочилият черен буик го връхлита отдире, и как го отхвърля към бариерата на моста — едно смачкано тяло, което допреди миг е било човек.

Любо бе ликвидиран, защото се бе опитал да купи сведения, също като Тодоров. И човекът, с когото преговаряше, бе несигурен тип също като Соколов. Само че Любо бе действувал не по нареждане, а на своя глава. И, после, Любо бе нещо свършено различно от Тодоров. Искам да кажа, че ако на шосето Венеция — Местре бе загинал не Любо, а Тодоров, това едва ли би ме покъртило в същата степен.

Венеция. Отново — суматохата по перона. Отново — прегръдки между съпрузи и съпруги, между бащи и дъщери и между субекти с по-далечно родство. Разполагам с половин час време, за да изляза в града и да си припомня някои стари неща. Но спомените не са моя слабост и ако ги носех постоянно всичките у себе си, главата ми би трябвало да се пръсне от спомени. Затуй предпочитам да прекарам времето в бюфета на гарата, зает с нещо значително по-реално — чаша бира и порция шунка.

Към пет часа влакът бавно и предпазливо се вмъква в огромния стоманено-стъклен хамбар на миланската гара. Край на първа част. Тук ще трябва да сляза и да чакам нощния влак за Копенхаген.

Оставям куфара си на депо и тръгвам да се поразтъпча из града. Груба грешка: въпреки че е късен следобед, в улиците все още е застинала непоносима жегата. За вечеря е твърде рано, Миланската катедрала съвсем не ме интересува, последните модели на дамските обувки — още по-малко. Затуй обръщам гръб на търговските улици и на туристическите места и се уединявам в едно кафене край гарата, където в продължение на три часа разсеяно наблюдавам сложните взаимоотношения между сутеньори и проститутки. След като проучванията на любовта откъм нейната опака страна ми дотягат, премествам базата си в близкия ресторант, за да убия още един час с помощта на скромна вечеря и на половин бутилка вино.

Наближава полунощ, когато се връщам отново на гарата. Вземам багажа си и поемам по съответния перон към съответния вагон. Огромният ярко осветен хамбар е вече позатихнал. Уморени пътници дремят по скамейките до куфарите си или сънливо обикалят край лавките със сувенири, сандвичи и криминални романи. Шафнерът, който стърчи на поста си пред вагона, поема билета ми и като преценява дискретно, но внимателно външността ми, прави знак на помощника си да ми внесе багажа. Сподирям носача, плащам каквото е нужно за ненужната услуга и заставам до прозореца в коридора. Перонът в тая си част е почти пуст, ако не се смятат шафнерът, една двойка възрастни пътници, разположени на отсрещната скамейка, и някакъв непознат, който бавно иде насам откъм гарата.

Човекът бегло оглежда вагоните и вече се е приближил достатъчно, за да открия, че лицето му ми е смътно познато.

— Я, каква изненада! — промърморва той свойски, като ме забелязва и застава под прозореца. — Само теб не вярвах, че ще срещна.

— Случват се и такива работи — промърморвам и поемам протегнатата ръка, без да мога все още да си спомня кой всъщност е нейният собственик.

Не знам дали сънародникът ми има по-точна представа за мене, отколкото аз за него. Във всеки случай ние разменяме от приличие още няколко фрази без значение от рода на: „Как вървят работите?“, „Какво ново?“ и „Голяма жегга, а?“ — подир което повторно си стискаме ръцете и смътният ми познайник продължава пътя си.

Влакът потегля. Прибирам се в купето, заключвам вратата и разтварям шепата си. Оправям цигарената хартийка, смачкана на дребно топче и озовала се между пръстите ми при последното ръкостискане с непознатия. Написаният с дребни букви текст гласи:

„Соколов убит с нож от неизвестно лице. Тази заран съобщения в датския печат. Трупът намерен край шосето за Ръодби. Липсват други подробности.“

Ето една новина, която слага кръст върху половината от поставената ми задача. Някой може би ще се изкуши да каже, че ако бяха убили и Тодоров, задачата изцяло би отпаднала. Съвсем не. Ще отпаднат само нейните сегашни условия. А отговорът тъй или иначе, трябва да бъде намерен.

Спускам пердето на прозореца, обличам работното си облекло — пижамата — и заемам най-удобното за мисловна дейност положение — хоризонталното. А влакът с трясък и свистене лети в нощта по равнините на мирната стара Европа и навярно в този миг се намира някъде по средата между шосето Венеция — Местре и магистралата Ръдби — Копенхаген. За щастие в този цивилизован свят шосетата бързо се почистват от случайно намерените трупове.

ВТОРА ГЛАВА

— Всичко е заето? — пита за шести път шофьорът на разваления си английски, когато излизам от хотела и приближавам до таксито.

— Всичко е заето — отвърщам за шести път и сядам в колата.

Онзи включва на първа, дава ляв волан и зачаква удобен момент, за да се вмъкне в гъстия поток на движещите се по булеварда коли.

От многобройните възможни трудности това е единствената, която не съм предвидил. Пристигнал съм в един момент, когато не само социолозите, но и туристите от цял свят са си дали среща в тоя град и всички хотели са заети.

Шофьорът подкарва, изминава триста метра, завива вляво и спира пред хотел „Режина“. Обаче и в „Режина“ няма свободни места. Не ми провървява и в „Астория“, „Минерва“, „Канзас“, „Нордланд“ и не знам още колко подобни заведения.

— Нататък ще бъде същото — предупреждава ме шофьорът, след като сме изминали от край до край дългата Вестерброгаде и заобикалящите я улички. — Освен ако смените категорията.

— Добре, да сменим категорията — измърморвам неохотно.

Да сменя категорията, това за мене означава да харча излишни пари и което е по-важно, да наруша възприетата програма на действие. Скромните научни работници не отсядат в скъпи хотели.

Шофьорът завива и ние тръгваме в обратна посока, за да преминем от света на умерения туристически комфорт към висините на големия лукс. Но висините на големия лукс също се оказват гъсто населени. И след като напразно съм изминал напред и назад просторните холове на „Роаял“, „Меркур“, „Англетер“ и „Дания“, ние спираме пред някаква по-скромна фасада с неонов надпис „Екселзиор“.

— Имаме една стая — отвърща за моя неимоверна изненада мъжът зад гишето. — Но без гаранция за повече от две вечери.

Пет минути по-късно аз се намирам вече в тая заветна стая на най-горния етаж, оглеждам бегло обстановката, за да установя, че

отчасти съответствува на високата цена, хвърлям сакото си на стола и разтварям прозореца, за да подишам малко вечерен датски въздух.

Вече е девет часът, ала навън е още почти светло и в сивото небе странно сияят зелените неоновни надписи и зеления салите бакърени кубета и покриви. Зеленото, изглежда, е любимият цвят на тая страна. Една зелена страна, която бях зърнал през прозореца на влака, с безкрайни равнини от избуяла сочна трева и тъмни изумрудни дървета, ту скупчени около някоя ферма, ту проснати в дълги редици и разрошени от гъстите вълни на вятъра, тоя хладен и влажен вятър, чиито шумящи и звучни приливи сякаш са диханието на равнината. Зеленото е проникнало и тук, сред керемидевочервените лабиринти на града — в сенчестите алеи на парковете, в дърветата по булевардите, в бръшляна по стените, в зеления салите бакър на кубетата и дори в тоя светлозелен стъклен паралелепипед — небостъргача на САС.

Изобщо зеленото е един свеж цвят, пълен с ведрост и хладина и отморяващо благотворен за очите, както твърдят окулистите. Но докато разглеждам през отворения прозорец панорамата на града, прелестите на тая багра по-малко от всичко ме занимават. Към непредвидените трудности по намиране на хотел се е прибавила още една, която, макар и да бе предвидена, почти не бях очаквал: аз съм следен. Следен бях още от гарата и по-късно — в таксито, и още по-късно — додето изпълнявах формалностите по регистрацията в хола на „Екселзиор“.

Това е лошо. Но като всички лоши неща то си има и добрата страна. Подозирам, че ако все пак съм успял да се настаня в една свободна стая, туй е станало с помощта на хората, които ме следят. Дали те са ми направили тая услуга, понеже са се уморили да се мъкнат подире ми, или просто защото стаята в „Екселзиор“ е най-подходяща за осъществяване на наблюдението, това е въпрос на подробности.

И изведнаж, додето вдишвам влажния бензинов въздух на вечерния град, усещам тягостното предчувствие, че мисията ми ще се развие не тъй, както съм я предвидил. Вечната история: опитваш се да изброиш всички възможни варианти и успяваш наистина да прецениш и прехвърлиш в главата си всичките освен онзи единствен, за който ще се сетиш едва когато той сам пристигне при тебе като невъзвратима реалност.

Следен съм. И така, следен, трябва да правя всички ония издирвания, за които хората, дете ме следят, не бива дори да подозират. Една-единствена и последна спасителна възможност: да се касае за обикновена проверка, колкото да видят що за птица съм и с какви цели съм долетял в тая зелена страна. Изобщо малка проява на една обичайна шпиономания, която може да секне тутакси, щом само стане ясно, че наистина съм безобиден изследвач на социалните феномени.

Изследвач на социалните феномени? Това всъщност не е чак толкова далеч от истината.

* * *

— Вашето име го няма в списъка на делегатите, господин Коев...
— промърморва младата жена, която свещенодействува върху бюрото, увенчано с табелата АДМИНИСТРАЦИЯ.

— Аз съм само наблюдател — бързам да уточня.

— А, добре! — кима тя и почва да прелиства списъка на наблюдателите.

Бих могъл да ѝ спестя труда, като я уведомя, че и тук няма да намери името ми, но предпочитам да я оставя да стигне по свой път до този извод.

Ако се вярва на разписанието, работата на конгреса би трябвало вече да бъде в разгара си, обаче някои делегати все още се мотаят из обширния хол, дете освен бюрата на администрацията се намира и неизбежният бар с машината за „еспreso“ и с хладилния шкаф за газирани напитки. Едва ли е нужно да добавям, че и двата тия апарата действуват в момента с пределно натоварване.

— И тук не виждам името ви... — промърморва младата жена зад бюрото.

После, като вдига очи и забелязва съкрушения ми израз, добавя:

— Няма нищо страшно. Сега ще ви впиша...

Подавам визитната си картичка, напечатана само три дни по-рано, и жената се заема да поправи допуснатия пропуск. Наблюдавам с едва скрито съчувствие белезите на остра анемия в резултат на хронично недояждане, изписани по лицето на чиновничката и подчертани от синьозеления грим около очите. Като си помисли само

човек какви поразии е нанесла на света тази мода на жените-привидения, на която все още не се вижда края...

Когато най-сетне прониквам в залата, въоръжен с неизбежната делегатска папка и с машинописния надпис на ревера си „България“, симпозиумът вече е започнал своята работа. Искам да кажа, че делегатите са заели местата си и че един възрастен субект, застанал на трибуната, говори нещо за международните срещи и за тяхното значение като такива. Местата за наблюдатели, както личи от съответната табелка, са към края на обширния амфитеатър. Отправлям се натам по страничните стъпала, като бегло оглеждам помещението-хамбар. Една свръхмодерна конструкция, цялата от студени железобетонни плоскости, която дори само от пръв поглед предизвиква ревматични болки в ставите.

В редицата на наблюдателите има всичко две свободни места и аз заемам едното от тях, за да се озова до висок и сух господин, потънал в грижи около слушалките на усилвателната апаратура. Трудностите за непознатия произтичат очевидно от това, че той вече носи забучена в дясното си ухо една собствена усилвателна апаратура, върху която не е тъй лесно да постави слушалката. Най-после, примирен или отегчен от конфликта с техниката, съседът ми сменя приспособлението от пъпешовидната си глава, обляга се на левия си лакът и долепва лявата слушалка до ухото си. Това му дава възможност тъкмо навреме да чуе една от ключовите фрази на встъпителното слово, засягащо, както вече споменах, сложния въпрос за международните симпозиуми и за тяхното международно значение.

От другата страна на високия и мършав наблюдател е седнал нисичък пълен индивид, който бърше с кърпа потта от голото си теме, нещо доста странно, ако се има предвид царящата в залата гробна хладина. Двамата господа вероятно са близки познати, защото слабият, наведен над шишкавия, свойски се е облегал на рамото му. Това застрашително накланяне на една страна, както установявам впоследствие, е обичайната поза на моя съсед. Той така превъзхожда околните по ръст и толкова им отстъпва по слух, че е принуден непрестанно да държи главата си склонена надолу, за да улови поне част от отправяните му реплики.

Възрастният оратор на трибуната вероятно вече е към края на речта си, защото се впуска в серия от благодарности по адрес на най-

различни организации и институти, по адрес на домакините и дори по адрес на самите делегати, благоволили да почетат с присъствието си и прочие. Подир което най-сетне прозвучава и дългоочакваната заключителна фраза:

— ...Обявявам международния симпозиум по социология за открит!

Докато в залата звучат възпитаните ръкопляскания на присъстващите, в нашата редица се вмъква елегантна дама, минава край пълния господин и събаря неволно слушалката на слабия, промърморва „здравейте, мистър Бери“ и „прощавайте, мистър Хигинс“, прескача опънатите ми лениво нозе, сяда от другата ми страна и с две-три подплясквания дава своя принос към затихващите вече аплодисменти. Един съвсем скромнен принос, ако се вземе под внимание, че ръцете на непознатата са облечени в дълги бледозелени ръкавици. Тя цялата е в бледозелен тоалет, дискретен и скъп, макар че не съм в състояние да цитирам точната му пазарна цена. Единственото, което мога да установя, е, че съответният цвят отлично приляга на бялото лице и тъмнокестенявите коси на дамата.

— Отдавна ли почна заседанието? — обръща се жената към мистър Хигинс.

— Не се безпокойте, нищо не сте изтървали — отговори мършавият.

В този миг погледът на непознатата спира върху мене и тя сякаш едва сега ме забелязва. Всъщност нейният поглед се отправя първо към надписа на ревера ми, а едва подир туй благоволява да кацне на лицето ми.

— Вие журналист ли сте? — произнася тя свойски.

— Социолог.

— Жалко. Тук всички са социолози — въздъхва дамата.

— А какви други искате да бъдат?... — изръмжава добродушно мършавият ми съсед отляво.

В това време на масата на президиума е настъпило раздвижване. Ръководителите на конгреса се съветват нещо, доближили поверително глави, додето наоколо се суетят секретарките.

— Малко търпение, господа... сега ще ви бъдат раздадени бюлетините — обръща се към аудиторията застаналият на трибуната мъж.

— Навлизаме в процедурните джунгли — обяснява съседката ми, като очевидно се обръща към мене. — Един час ще избират подпредседател, чиято роля е да не върши абсолютно нищо.

Тя ме наблюдава крадешком и аз се старая да не смуцавам това й занимание с ненадейни погледи. Още повече, че що се отнася до собствените ми наблюдения, те са вече приключили. Дамата се намира в смътната възраст между 30-те и 40-те години. Чистата бяла кожа и леко вирнатото носле придават нещо младежко на това лице, което вече не е съвсем младо. Нещо младежко има и в държането на жената, контрастиращо в своята непринуденост и свобода със светската изисканост на тоалета.

— Понеже ние с вас няма да гласуваме, смятам, че бихте могли да ми предложите едно кафе — подхвърля непознатата, вероятно приключила огледа си.

— С удоволствие — кимам.

Ние ставаме и почваме да се измъкваме. Аз вървя напред ребром, за да не докосвам съседите си. Затова пък спътницата ми се движи фронтално в пълното си величие, като разбутва слабия и дебелия, мърморейки пътем „пардон, мистър Хигинс“ и „пардон, мистър Бери“.

* * *

— Дневният ред изглежда доста претрупан — казвам аз, колкото да кажа нещо, тъй като изобщо нямам понятие какъв е дневният ред.

— Какво значение? — свива заоблените си рамене жената и отпива от кафето.

— Но темите на докладите са интересни — добавям, въпреки че нямам представа и за темите.

— Какво значение? — повтаря дамата.

— Вие говорите, като че сте попаднали тук съвсем случайно.

— Познахте — отвръща тя. — Всъщност тук трябваше да пратят редактора на научния отдел, но понеже той беше болен, пратиха мене, защото и без туй бях решила да ида в Стокхолм. Изобщо вие дължите щастieto да се запознаете с мене на една чиста случайност, мистър... Обаче вие не сте ми казали името си.

— Коев.

— Това е малкото ви име?

— Не, малкото е Михаил.

— А моето: Дороти.

Ние сме седнали край една масичка до остъклената стена на огромния хол, през която се вижда акуратно подстригана поляна, а по-нататък — изкуствено езеро и зад него — гъста редица дървета. В залата вероятно вече се провежда гласуването, ако не са почнали докладите, обаче моята нова позната очевидно пет пари не дава за това, какво става в залата. Тя поема една цигара от пакетчето, което ѝ предлагам, запалва и ме поглежда изпитателно:

— Хм, интересно... За пръв път виждам българин...

— Ако това ви е интересно, елате в България. Там ги има повече.

— Новото винаги ми е интересно — продължава Дороти. — За жалост, то не може да бъде до безкрайност ново.

— На мене колко време ми давате?

— По-полека, млади човече! Вие сте твърде настъпателен! — произнася тя с умишлена театралност. След което добавя с обичайния си тон: — Не знам. Нямам никакъв опит с българите. Във всеки случай мога да ви предложа един полезен съвет...

— Слушам.

— Ако искате по-дълго да сте интересен за жени като мене, разкривайте им се малко по малко, и то не откъм лошите си страни.

— А именно?

— А именно не им говорете за доклади, за дневен ред и изобщо за социология.

— Но за какво друго бихме могли да говорим на симпозиум като тоя?

— За всичко друго освен за симпозиума. Бихте могли да кажете: „Вие имате очарователна рокля.“

— Тя е наистина очарователна... Този зелен цвят, който тъй отморява очите, както твърдят окулистите...

— Ако е за зелен цвят, гледайте ливадата навън. Или може би вие намеквате тъкмо, че ви е все едно дали гледате мене, или пейзажа през прозореца.

— Съвсем не. Пейзажът няма тия изгънати очертания, които вие имате. Дания е една ужасно равна страна.

— По-полека, млади човече! — подхваща Дороти наново театралния си тон. — Много бързо минахте от роклята към тялото.

Всъщност, ако някой от двамата ни върви бързо, това не съм аз. Дамата в резеда владее уменията да прескача неусетно етапите, без да дава вид, че го прави, и да създава атмосфера на близост там, дето преди половин час не е съществувало дори познанство.

— Мисля, че все пак не е зле да надзорнем в залата поне от приличие — предлагам, след като допушваме цигарите си.

— Няма да отидете далеч, ако държите много на приличието — предупреждава ме Дороти, но става.

Сетне добавя делово:

— Само помогнете ми най-първо да събера тия циклостилни материали, пръснати по масите.

— За какво ви са?

— Ами че по тях ще направя дописката си! Или вие мислите, че ще седя три дни поред в тоя хладилник, за да записвам глупостите на хикс и на игрек? Както вече казах, името ми е Дороти, а не Жана д'Арк.

* * *

В старинната зала за приеми дъхът на вековен мухъл упорито и не без успех се бори с миризмата на дамски парфюм, на пури и на алкохол. Навън още грее слънце, но тук огромните полилеи са вече запалени. Делегатите на конгреса се тълпят в по-голямата си част около масите и от оживлението им ясно личи, че там не раздават циклостилни материали. Сандвичите са наистина миниатюрни, ала хората на науката знаят отлично, че малкият размер винаги може да се компенсира от голямата бройка.

Някои измежду не тъй гладните гости стоят по-настрана от тоя шпалир на съсредоточено дъвчещи челюсти и разговарят. Дамата в резеда, която понастоящем всъщност е в лилав костюм, ме е изоставила на мистър Хигинс и мистър Бери, а сама беседва до прозореца с някаква млада жена в черен костюм и черно настроение.

Застанал между двамата почтени учени, аз имам чувството да представлявам вътрешната част на един социологичен сандвич и

трудно издържам на натиска, упражняван върху мене от двете филии на сандвича.

— Какво мислите за доклада на Мънро? — пита мистър Хигинс, като накланя застрашително над устата ми снабденото си с апаратура ухо.

— Кажете, че това беше едно претенциозно празнословие, за да ми доставите удоволствието, че съм срещнал един съмишленик — подсказва мистър Бери, спрял за миг да бърше потното си теме.

Мистър Бери с труд повдига тежките си клепачи и през образувалия се процеп ми отправя ленивия си поглед. У тоя човек не само клепачите, но и всичко останало изглежда тежко и отпуснато — месестият нос, сякаш готов да се свлече от хрущяла си, увисналите като торби бузи и най-вече огромният корем, съобразително притегнат с дебел колан, за да не се изсипе между краката на собственика си.

На тая телесна мекошавост у колегата си мистър Хигинс не без известно кокетство противопоставя своя импозантен и устойчив скелет. Мършавият създава впечатлението, че разполага с далеч по-голям брой кости от нормалните индивиди. Нещо повече, той целият е направен от кости и дори самото му слабо лице изглежда издялано от кокал, доста пожълтял и излъскан от годините.

— Докладът на Мънро не беше толкова лош — осмелявам се да забележа предпазливо.

— Защото се ограничи в рамките на всеизвестното — промърморва Бери, като с труд раздвижва устните си. — Когато повтаряш чужди мисли, винаги има шанс да кажеш и нещо умно.

— При Мънро този шанс е равен на нула — възразява Хигинс. — Той безпогрешно избира само най-глупавото, оставено от предшествениците му.

— Мисля, че вие сте доста несправедлив към бедния Мънро — произнася Бери, като съумява макар и с мъка да вдигне пълната си ръка в протестен жест. — Той никога не е могъл да избира. Той краде съвсем напосоки.

— Защо сте се заловили за вашия Мънро, когато същото важи за всички останали? — чувам в тоя миг зад гърба си гласа на Дороти.

Тя е напуснала мрачната си събеседница и бърза да вземе участие в разговора ни, макар вероятно да не знае за какво точно става дума.

— Прощавайте, но „всички останали“, това е понятие, което включва и нас — избъбря Бери.

— О, вие сте само наблюдатели. Предполагам, че тъкмо на това се дължи и заостреният ви критицизъм — подхвърля дамата в лилаво.

— Ние бяхме вписани като наблюдатели, защото делегацията ни и без туй се оказа прекалено голяма — обяснява ми Бери, сякаш се извинява.

— Да бъдеш наблюдател при всички случаи е по-добре, отколкото да бъдеш наблюдаван — обобщава философски мистър Хигинс.

И като скланя към мене слуховия си апарат, сякаш се готви да ме прислуша, добавя:

— Нали и вие предпочитате да наблюдавате, вместо да бъдете наблюдаван, мистър Коев?

— Разбира се — отвърщам без двоумение. — Особено ако наблюдателите са хора като вас.

— Защо? Какво не ви харесва в нашата система на наблюдение? — запитва Хигинс и тънките му кокалени устни застиват в невинна усмивка.

— Много сте придирчиви.

— Не към всички, драги, не към всички — промърморва с лениво добродушие Бери. — Но когато плюс невежеството ни се поднася и такава богата гарнитура от маниакалност...

— Ами че хората нали затова се стичат на тия сборища, за да отреагират своята маниакалност и да похапнат за сметка на домакините... — обажда се Дороти.

— Всъщност не е ли време и ние да похапнем? — запитва Бери.

— Да, да, нека се доближим до масата — предлага с готовност Хигинс.

— Обаче не до тая маса, скъпи професоре — възразява Дороти. — И не в тази зала. Знам, че сте пестелив човек, но да ядеш прав като кон, особено на вашата възраст, това не е твърде здравословно.

— Какво казахте? Да идем другаде ли? — промърморва Хигинс, който очевидно умело се ползува от глухотата си, когато му отърва.

В този момент към компанията мълчаливо се приближава мъж на средна възраст с леко прошарена коса и леко отегчена физиономия.

— А, Уйлям! — възкликава Дороти, като изписва на лицето си малко пресилена усмивка на приветливост. — Запознайте се: мистър Коев, мистър Сеймур.

Сеймур кима сдържано почти без да ме погледне, после вдига нагоре правия си добре изваян нос и промърморва с отсенък на погнуса:

— Каква задуха, нали? И тая миризма на мухъл и на потни тела! След което бавно се отправя към изхода.

* * *

Ако мистър Хигинс наистина е пестелив човек, трябва да се признае, че Дороти не му дава никаква възможност да прояви таланта си. Под предлог, че „скъпият професор“ току-що е публикувал поредния си труд, тя го обявява за домакин на предстоящото пиршество, подир което ни замъква в луксозния ресторант до Градския дом, понеже заведението било „тук, съвсем наблизо“.

Мистър Хигинс отпърво се опитва да намекне, че „тук, съвсем наблизо“, има още две дузини по-скромни локали, но разбрал, че съпротивата е безполезна, намира сили да понесе стоически съдбата си. И додето дамата в лилаво, вперила съсредоточен поглед в импозантната карта, ни предлага най-скъпите блюда и най-старите вина, мършавият успява почти напълно да прикрие киселото си настроение и дори да избъбре по някое „защо не, скъпа?“ и „но, разбира се, детето ми!“

Впрочем като повечето любители на доброто питие мистър Хигинс бързо съумява да удави скъперническия си рефлекс в бялото добре изстудено бургундско от 30-те години. И когато два часа покъсно милото дете предлага да се преместим в едно по-весело заведение, което случайно се намира „тук, съвсем наблизо“, човекът-скелет приема това внушение като нещо, разбиращо се от само себе си.

И ето, ние седим в червения полумрак на „Валенция“ край една маса близо до дансинга и настроението ни е тъй безоблачно, че не може да бъде помрачено дори от адския вой на джазовия оркестър. Все пак взискателният мистър Хигинс не се въздържа да подхвърли:

— Едничкото, за което съжалявам в подобни мигове е, че не съм глух и с другото ухо.

— Не бързайте: подир един час и това ще стане — успокоява го Дороти.

— Да се надяваме — кима оптимистично професорът. — В тоя свят, където въвн от механичните шумове можеш да чуеш главно глупости, глухотата е не толкова дефект, колкото привилегия, скъпа моя.

— Значи, ще останете и след конгреса? — чувам до себе си ленивото мъркане на Бери, който продължава някакъв разговор на взаимно опознаване, започнат още в ресторанта.

— Да. Заради кралската библиотека. Казват, че съдържа повече от 125 милиона тома.

Хигинс, който въпреки глухотата си е уловил фразата, не пропуска да възрази:

— А за какво ви са тия сто и толкова милиона? Това ми напомня един мой познат, който бе колекционер на часовници. Той също имаше сто и толкова часовника, но винаги закъсняваше за работа, понеже дори часовникът, който носеше на ръката си, не беше точен. Елате при мене в Щатите и аз ще ви предложа такава специализирана библиотека по социология, която, макар да не наброява милиони, е по-ценна от тукашната, с нейните медицински справочници и готварски книги от седемнайсетия век.

— Това е вярно — поклаща Бери лъсналото си от потта теме. — Вие на всяка цена трябва да се запознаете с библиотеката на Хигинсовия институт, Коев!

— С удоволствие. Щом само пътуването до Щатите поевтинее...

— Пътуването не е проблем. Ще ви осигурим някаква стипендия — изломотва дебелият с пълните си устни.

— И хиляда долара седмично за първоначален стаж в моя институт — добавя мършавият, който тази вечер съвсем се е разпуснал.

— Милите ми съотечественици — обажда се Дороти, която едва съдържа прозявката си. — За каквото и да заговорят, безпогрешно стигат до доларите.

Тук разговорът ненадейно секва, защото оркестърът надава предупредителен гръм и на дансинга се появява млада жена в скромен

сив костюм. Жената е следвана от прислужница в още по-скромен костюм, ако мога да нарека така прозрачните чорапи, нищожния по размери комбинезон и дантелената шапчица. Камериерката тътре огромно огледало в позлатена рамка, поставено на колелца, инсталирва го пред господарката си, а после изважда ефирен венчален воал, додето оркестърът засвирва сватбения марш, обилно гарниран с разнехващ камбанен звън. Явно е, че жената в скромния сив костюм се готви за брачна церемония и че по този случай има намерение да облече съответен тоалет, което предполага най-първо да се съблече. Тъй че отново започва вечният номер.

Стреснат в началото от внезапния трясък на ударните инструменти, Хигинс поглежда към дансинга, а после презрително обръща гръб на пантомимата.

— Това човечество за двайсет века не е успяло да измисли нещо по-интригуващо от събличането... — промърморва той.

— Работата не е в събличането, а в това, което бива събличано — уточнява Дороти. — Малката има доста добра физика.

— И какво от туй? Като дойдете на моята възраст, ще разберете, че тия неща са без всяко значение. Тоя свят не е гимнастическа зала, нито козметичен салон и хората не се градират според физическите си данни. Вие, драги Бери, например сте съвършено плешив, но това, мисля, съвсем не ви пречи да си пишете книгите...

— Вие, Хигинс, също сте глух, но аз не ви го напомням непрекъснато — забелязва дебелият, леко докачен.

— Ето, пак комплекси! — възклицава мършавият, като прави жест на досада с дългата си костелива ръка. — Това човечество цялото е изтъкано от комплекси!

Подобно на повечето хора с притъпен слух, професорът говори по-високо от необходимото, въобразявайки си навярно, че хората около него също са глухи. И понеже сме на втората бутилка уиски, Хигинс произнася фразите с такава сила, сякаш държи реч от трибуната на симпозиума. Артистката, която вече е успяла да съблече жакета и полата си, хвърля недоволен поглед към шумния клиент, но улучва само безучастния му гръб. Тя се освобождава с ловък жест и от дантеления черен комбинезон, а после с лека танцова стъпка се понася към нас, спира пред Хигинс, погалва го по късия бял перчем и ненадейно поставя дълга страстна целувка върху пожълтелите кокал на

челото му. Голата жена вероятно очаква, че ще подкупи или засрами гласовития бърборко, но се оказва измамена. Хигинс само бащински я потупва по задните части, а сетне пак се обръща към мене и продължава да излага мислите си в същия висок тон:

— Комплекси, мании... И тъкмо туй трябва да ви накара да разберете, че социология е равно на психология. Психология на обществото, нищо повече!

Артистката, обезкуражена от тоя акт на пренебрежение, наново подхваща танцовите си стъпки, този път в обратна посока, застава пред огледалото и почва методично да сваля последните остатъци на облеклото си под ритъма на мелодията.

— Социалните конфликти не могат да се обяснят с гола психология — отвърщам не толкова, за да споря, колкото за да отклоня надвисналия заплашително над мене скелет на Хигинс.

Репликата ми обаче се оказва тактически погрешна. Защото скелетът се накланя още повече и опонентът в ораторския си патос едва не бръква с пръст в окото ми.

— Така ли мислите? Погледнете! — (Той посочва слуховия си апарат). — Един малък недостиг, и у мене се изработва цял комплекс... Един друг недостиг... — (този път пръстът се насочва към голото теме на Бери) — ...и у моя ближен се изработва друг комплекс...

— Хигинс, мисля, вече ви казах... — опитва се да го прекъсне дебелият, но не успява.

— ...А представете си какви комплекси разяждат това общество, което гъмжи от недостатъци!...

Той млъква за миг, сякаш за да даде време въпросната представа да се оформи добре в главата ми, после отпива едра глътка от чашата си и продължава:

— Бедността поражда комплексите също тъй неизбежно, както и плешивостта! — (Недоволно размърдване от страна на Бери). — А богатството? А властта? А безправието? Всичко това са извори на комплекси. И ето ви причината за всички ваши социални конфликти!

Мършавият отново прави опит да набута заплашителния си показалец в окото ми и това ме кара предпазливо, макар и не твърде възпитано, да се извърна към дансинга. Артистката междувременно е успяла да смъкне от себе си всичко освен обувките и поела от камериерката дългото венчално було, го прикрепва върху фризура си

с блажена усмивка. Огромното огледало разкрива пред публиката широка възможност да наблюдава телосложението на жената откъм двете фасади едновременно и тя достатъчно дълго се кълчи пред него, за да позволи и на най-придирчивите наблюдатели да приключат проучванията си. Най-сетне, с един последен тур около собствената си ос, артистката се отправя към невидимата църква, следвана от прислужницата, която придържа полите на воала, додето в залата се носят заключителните акорди на оркестъра и вялите аплодисменти на публиката.

— Бракът... един мит между всички останали... — бърбе Хигинс, който подир моето безцеремонно загърбване наново е благоволил да погледне към дансинга.

— Мистър Хигинс, няма ли да спрете най-сетне да ни досаждате с баналностите си? — любопитствува Дороти, чието внимание досега е било изцяло погълнато от стриптийза.

— А нима атракцията, която наблюдавахте цели десет минути със затаен дъх, е по-оригинална от моите концепции? — пита мършавият, като щедро налива една част от уискито в чашите ни, а останалата — по снежнобялата покривка на масата.

— Във всеки случай нейната атракция е по-увлекателна от вашата.

— Може би вие желаете и аз да се съблека гол?

— А, не, в никакъв случай! — възкликва Дороти с ужасено изражение.

— Над какво работите сега, драги Коев? — сеща се да продължи все същия онзи прекъснат разговор Бери, след като разквасва глътката си.

— Теорията на индустриалното общество — отвърщам, без да мигна, тъй като всички въпроси от подобен род са отдавна предвидени.

— Ето нещо, което би заинтересувало моя издател! — обажда се Хигинс, който не може да стои нито миг вън от беседата.

— Аз правя критика на въпросната теория — промърморвам, за да охладя ентузиазма му.

— Все едно. Темата при всички случаи е интересна — маха великодушно с ръка Хигинс, като едва не събаря бутилката.

— А какво ще получите за тоя труд? — пита Бери.

— Не мога да кажа, преди да съм го завършил.

— И все пак, приблизително?...

— Дайте го на мене и аз ще ви осигуря поне двайсет хиляди... — заявява все тъй великодушно Хигинс.

— Пак хиляди и пак долари — въздъхва с досада Дороти.

И като се обръща към мене, добавя:

— Елате по-добре да танцуваме.

Дали защото е понеделник, или просто защото цените на заведението са доста високи, но край масите няма много посетители и двойките на дансинга са достатъчно редки, за да може дори посредствен танцувач като мене да маневрира. Всъщност ако някой маневрира, това е по-скоро дамата в лилаво и аз само следвам в ритъма на мелодията насоката на нейния каприз. Тая тактика не е за изхвърляне при известен род дебюти: вместо да се стъписваш и да издаваш подозренията си, по-добре е да се отпуснеш за малко по течението като един скромен наивник, колкото да се ориентираш в обстановката и да разбереш каква точно е стъпката на танца и защо държат да те въвлекат в него.

Дороти е опряла плътно в мен едрият си бюст, без страх, че може да измачка тоалета си, и ме гледа открито с големите си очи, без да се бои, че ще ми разкрие нещо повече от една вечерна разнеженост.

— Михаил... Това звучи също като Майкъл...

— Защото името е едно и също.

— Наистина ли? Ах, с какви спомени е свързано това име!...

— Надявам се, че не съм докоснал струната на първата ви любов.

— Не, но на една от първите. Времето се топи, а спомените растат... Аз съм вече една почти възрастна жена, Майкъл!

— Не се клеветете.

— Ще повярвате ли, че подир месец навършвам тридесетте?

— Не е възможно. Не бих ви дал повече от двадесет и пет.

— Вие сте един ужасен лъжец, Майкъл. Умирам да слушам такива лъжци!

Мимолетната сянка при фразата за безвъзвратния ход на годините отново е отстъпила място на мечтателния унес и големите очи ме гледат с предразполагащата откровеност на опитна жена. В тоя миг може би за пръв път забелязвам, че тя има наистина хубави очи, тъмни и измамливо дълбоки, че тя изобщо цялата е все още хубава. Може би дори всъщност тъкмо сега тя се намира в зенита на хубостта

си, но жените обикновено винаги сами помрачават тоя зенит, като се тровят с мисли за неизбежното предстояще.

Ухото ми не без задоволство долавя края на мелодията, защото това безцелно движение насам-натам съвсем не е между любимите ми занимания. Обаче дамата в лилаво, отгатнала дезертъорския ми проект, улавя десницата ми с добре гледаната си бяла ръка и ме задържа за миг, додето оркестърът засвирва някакъв следващ туист или нещо от тоя род.

— Не мога да танцувам туист — промърморвам.

— Няма значение. Танцувайте го, както ви е угодно. Вие ми действувате просто отморяващо, Майкъл!

— Не знам да има нещо по-отморяващо от едно удобно кресло.

— Да, но само в случай, че нейде в съседство не се намира скъпият мистър Хигинс.

Така че додето двойките около нас се разделят и партньорите почват да се кълчат един срещу друг, ние двамата — Дороти и Майкъл — продължаваме да се въртим плътно прегърнати и жената в лилаво тъй настойчиво вперва в мене дълбокия си тъмен поглед, че аз поради инстинктивен страх от удавяне откланям очи към изписаните по стената голи жени с фосфоресциращи цветове.

— ...Обожавам пътуването... — произнася с приятния си мелодичен глас Дороти. — Да попадаш на места, които не са ти дотегнали, и да ги напускаш, преди да ти дотегнат...

— Затова ли сте избрали журналистиката? — питам прозаично.

— Отчасти да. А вие обичате ли да пътувате?

— Много.

— И вероятно често пътувате?

— Съвсем не.

— Недостиг на пари?

— По-скоро — на време.

— Е, тогава у вас това не е страст. Човек винаги намира време за страстите си.

И като ме пресреща отново с увличащите бездни на погледа си, дамата в лилаво запитва:

— Каква е вашата страст, Майкъл?

— Коя страст?

— Тая, единствената и изпепеляващата.

— Хъм... — произнасям затруднено. — Едно време събирах марки... Но трябва да призная, че това беше доста отдавна...

— Вие сте наистина ужасен лъжец — свива вежди Дороти.

А после тъмните очи отново ме поглеждат разнежено:

— Умирам за такива лъжци.

* * *

Дороти единствена разполага с кола — един почти нов тъмносив буик, — затова и ролята на разносвач се пада на нея. А от разносвач наистина има нужда, защото, макар мистър Хигинс и мистър Бери да се държат все още на краката си, това им коства немалко усилия.

— Мании и фантазии... — произнася с мъка човекът-скелет, облегат на задната седалка. — Социологията не е нищо друго освен психология на обществото, драги Бери!

Бери отвърща с някакво ломотене, което вероятно е шифрован израз на фразата „свършено вярно!“

— Трябва да обясните при случай тия неща на Коев, драги Бери! — продължава да фъфле неуморимият Хигинс. — Не се сърдете, Коев, но вие имате нужда от известни напътствия по въпроса...

— Той трябва да дойде във вашия институт, Хигинс... — избоботва почти неразбираемо дебелият и изчерпал последните си сили в тая дълга фраза, задрямва в ъгъла до мършавия си колега.

Това разкрива широк простор за ораторските наклонности на кокаления човек, който се впуска в някакъв дълъг и объркан разговор със самия себе си.

Дороти, възползувана от пустотата на нощните улици, кара с непозволена скорост и тъй рязко взема завоите, че очаквам всеки миг мистър Хигинс да отхвъркне от седалището и скелетът му да се разпадне на съставните си части. Това обаче като по чудо не става и ние успяваме да доставим невредими двамата социолози в обитавания от тях елегантен хотел.

— Сега накъде? — пита дамата в лилаво, след като деликатната мисия е приключена и ние отново сме се настанили в колата.

— Кой е вашият хотел? — отвърщам на въпроса с въпрос.

— „Англетер“. А вашият?

— Моят... Всъщност той вече не е мой: утре заран трябва да го напусна.

— Бедното ми момче — пропява Дороти, като подкарва буика. — А защо не дойдете в „Англетер“?

„Защото е прекалено скъпо“ — би трябвало да отвърна, но вместо туй казвам:

— Защото и там е пълно.

— За вас ще се намери една стая, гарантирам ви. Оставете това на мене.

— Не знам как да ви благодаря...

— Начина на отблагодаряването ще го обмислим после — промърморва жената в лилаво и натиска педала на газта до края.

Колата спира пред бялата фасада на хотел „Англетер“, ярко осветена въпреки късния час. Ние излизаме и Дороти ми отправя един последен поглед, който не изразява нищо повече от лека умора. Сетне ми подава ръка и произнася машинално:

— До утре, Майкъл!

Тръгвам бавно край редицата излъчващи студен електрически блясък витрини на Строгет. Улицата е съвсем пуста, ако не се смята човекът, крачещ също тъй бавно като мене петдесет метра по-назад. Следен съм. И целия ден бях следен. По улиците и в бара, пеша и с кола. Въпросът е: докога?

ТРЕТА ГЛАВА

До ушите ми достига сух изстрел на автомат. После — два изстрела, един след друг, а после — още два.

„Значи, ония горе не са обезвредени — сещам се изведнаж. — А аз си мислех, че всичко отдавна е приключило.“

„Ония горе“ са залегнали в малка скалиста падинка на самия връх на хълма и аз знам добре това, защото всяка педя наоколо в тая пустинна местност ми е позната. Техните изстрели са редки, но бият тъкмо в горичката от ниски акации, дето ние сме се спотаили. Всъщност това не е никаква горичка, а жалка китка от посърнала зеленина сред сипеите, един мизерен остатък от някогашен опит да се укрепят ронещите се склонове на хълма. И ние тримата лежим под това ненадеждно и почти въображаемо прикритие от бодливи вейки и рядка листовина, додето ония горе се упражняват в стрелба върху главите ни.

Фактически те са обградени, защото вторият възможен излаз от другата страна на тая камениста чука е заварден от още трима наши. Но злодеят е готов на най-лудешки рискове тъкмо когато е обграден, и не е никак чудно ония горе да прострелват горичката, за да подготвят предстоящото си измъкване.

— Трябва да се прибяга до онзи камък и да им се хвърлят едно-две яйца в гнездото — обажда се Любо Ангелов, известен повече под прозвището „Любо Гявола“.

Любо говори в неопределено лице, ала думите му се отнасят до мене, тъй като той самият е ранен в крака, а Стефан е тъй зле ударен, че не може да се вдигне и едва ли някога ще се вдигне, и ние го лъжем само за кураж, че куршумът е попаднал в плешката, а всъщност раната е малко по-долу от плешката, съвсем малко по-долу, колкото е необходимо, за да те свършат.

— Трябва да се прибяга до онзи камък... — повтаря Любо.

Любо има предвид точно онзи камък не защото камъкът може да се използва като прикритие, а защото едва оттам е възможно бомбата

да се запрати в гнездото на ония. Що се отнася до прикритията, те изобщо отсъствуват от пейзажа. Скалистият гръб на хълма възлиза нагоре пустинен и страшен, пепелявосив под безцветното нажежено небе. Трябва да притичаш по тоя зловещ склон, над който свистят куршумите, и да останеш жив. Трябва да минеш през тая територия на смъртта и да оцелееш. А ако паднеш... е, какво пък, няма да бъдеш първият, който е паднал... важното е да не паднеш, преди да си хвърлил бомбата.

Гърмежите отново заехтяват, редки и откъслечни, понеже ония горе навярно пестят мунициите си. Опитвам се да стана на крака, но краката ми тежат, сякаш са пълни с олово, и аз знам отлично, че това е оловото на страха. „Хайде, Емиле, твойт ред е, момчето ми“ — казвам си, както винаги в такива случаи, за да си внуша, че това, което ми предстои, не е нищо повече от поредния малък изпит. Вдигам се с отчаяно напрежение на волята. И се събуждам.

Зловещата канонада в предутринния ми сън очевидно идва от отвореното крило на прозореца, блъскано от вятъра. В тоя град конгресът на ветровете за разлика от симпозиума на социолозите е целогодишен. Тук духа от всички страни и през всяко време на денонощието, така че ако разнопосочната вихрушка случайно спре за миг, датчаните вероятно ще изпитат пред това затишие същата тревога, която другите хора изпитват пред урагана.

Закрепям крилото на прозореца с предвидената за целта кука и се изправям да подишам хладния утринен въздух, преди бензиновите пари в него да са нараснали до обичайния процент. Това ми припомня едно вече отдавнашно решение да започвам всеки нов ден с малък гимнастически сеанс.

„Решението е наистина чудесно — мърморя си, като протягам за опит едната ръка водоравно напред. — Наистина героично решение. Но човек не може да запълва целия си живот само с героични дела.“

Ръката ми бавно се отпуска и улавя телефонната слушалка. Поръчвам да ми донесат закуската горе в стаята и се отправям към банята, за да отметна от дневния си план тая неизбежна работа — бръсненето. Всъщност бръсненето е досадно само когато няма за какво друго да мислиш, особено по време на продължителното сапунисване. А в момента имам да мисля за много неща и главно за предстоящото.

Що се отнася до миналото — не отдавна миналото, а снощното, — то е вече съответно премислено и класирано по досиета.

Но понеже мозъкът ми не е електронна машина, той за известно време се отплесва тъкмо по отдавна миналото, макар вече да съм подал съответната нова задача. И аз все още виждам тоя гол скалист хълм, напечен от обедната жега, пуст и отчетлив в мъртвата си пустош, а после смътен и безфокусен, защото вече бягам превит надве по него, там, към каменистото било, дето са се свили „ония“. И струва ми се да чувам сухото тънко свирене на куршумите и да усещам опарването в рамото, и трябва да мине време, додето се сетя — „удариха ме“, — и трябва да мине време, додето си кажа — „добре, че е в лявото рамо“, — и трябва да мине още много време от тоя безкраен миг, през който времето е спряло, додето достигна онзи камък и запратя едно подир друго трите стоманени яйца. А после минутите отново почват да текат по обичая си, но всичко е все още смътно и безфокусно в заврялата ми от зноя и умората глава — джипката, пристигнала от граничната застава, пренасянето на Стефан, спокойното лице на Любо, спокойно и бледо като лице на мъртвец. Стефан издъхна още в джипката. Любо оцеля и само малко накуцваше и така накуцвайки, успя да стигне до моста на Венеция, дето го довършиха. А аз още съм жив. Все още.

И често го виждам в кошмара си този гол скалист хълм, и понякога до върха остават само няколко метра, а понякога билото изглежда съвсем далечно, непостижимо далечно, и каменистият склон възлиза нагоре пустинен и страшен под безцветното нажежено небе, а изстрелите злоещо ечат в мъртвилото и зноя. „Хайде, Емиле, твоят ред е, момчето ми!“

Един кошмар, който ме кара да усещам събуждането като възкресение и да приемам новия ден като примамливо обещание, дори тоя ден да ми обещава само неприятности. „Имал съм и по-тежки мигове. Рискове на професията, нищо повече.“

При това рисковете на професията, поне за момента, нямат формата на изстрели. Всичко е мирно и тихо, говорим си за социология и наоколо се простира не пустинният каменист граничен участък, а зелената датска ливада. Важното е само да знаеш къде свършва ливадата и откъде почва тресавището.

Всеки си блъска ангелите по свой начин. Моят специално наподобява привичката на ония скъперници, които по два пъти броят

парите независимо дали ги дават, или ги получават. С тая разлика все пак, че при мене проверката се извършва не два, а три пъти и че се касае не за проверка на пари, а на факти. Проверка преди действието, по време на действието и подир действието.

Всяко едно от тия три занимания си има незаменимите предимства, но и неизбежните слабости. Анализът преди действието е твърде важен, защото те подготвя за предстоящото, обаче не може да бъде точен, тъй като боравиш с неща, които още не са станали и кой знае дали ще станат тъкмо тъй, както си ги представяш. Анализът през време на действието е крайно необходим, за да се предпазиш от грешна стъпка, ала не е достатъчно изчерпателен, тъй като по липса на време се извършва почти светкавично. Анализът след действието, напротив, може да бъде подробен и толкова задълбочен, колкото ти стига акълът, само че не е в състояние да осуети нищо от това, което вече е станало. Изобщо всеки един от тия три начина да се броят парите, тоест фактите, е по своему несвършен. Затова пък обединени и трите в една постоянна привичка, те ми вършат доста работа.

Приключил с бръсненето, подлагам глава под обилната топла струя на крана и както стоя така, ослепен от сапуна и водата, чувам, че отгатак в стаята се отваря и затваря врата. Моментът е крайно благоприятен, за да ми опрат един пистолет в гърба и да изръмжат: „Предавай сведенията, куче!“ — додето аз агонизирам от смъденето на сапуна в очите. За щастие или нещастие сведенията тоя път са не у мене, а у други хора. Това ми дава възможност да мина спокойно и през ободрителната процедура на студения душ, да се избърша акуратно с хавлията и едва тогава да надзърна, за да видя какво става отгатак.

Не става нищо, освен дето на масичката до прозореца е сервиран подносът със закуската. Но една закуска с каничка димящо кафе в тоя ранен час е съвсем достатъчна и задоволителна като събитие. Сядам прочее в креслото и се заемам с тоя следващ етап от битовата подготовка за новия ден.

Два основни факта се открояват засега на хоризонта. Първият датира от пристигането ми в тоя град: аз съм следен. От кого и защо, това все още не е точно установено въпреки наличието на съответни хипотези. Вторият факт: аз съм обкръжен. Обкръжен с внимание, би добавил някой. Съгласно. Само че на този свят вниманието никога не

се раздава гратис. Хигинс, Бери и Дороти биха могли да си намерят достатъчно забавни събеседници на този многолюден конгрес. Вместо туй те и тримата са се лепнали за един незначителен и безинтересен българин, играят с него на въпроси и отговори, развеждат го по заведенията и дори му обещават финансова помощ, разбира се, със строго научна цел. Този втори факт също се нуждае от добавъчно проучване, ала още отсега води до известни изводи.

Например снощният гуляй. Това бе една съвсем банална веселба, богатата с приказки и бедна откъм необичайни произшествия, случайна веселба, резултат на случайно познанство, започнала със скуката на етикецията и завършила с разгула на пиянството. И все пак дребните перипетии и откъслечните реплики на това запиване съдържат достатъчно изходни данни, за да ми бъде съставено първоначалното досие. Мога дори съвсем точно да си представя това досие, в случай че проверката е била предварително подготвена и поведението ми е било грижливо анализирано. И додето вкусвам горещото черно кафе и запалвам първата за този ден цигара, струва ми се, че виждам ясно вече натраканата на машина характеристика на лицето Михаил Коев (първи вариант). Тук най-дребните ми жестове и най-случайните ми реплики, съответно преработени и съпоставени, са добили своята кадрова транскрипция. Отношението към кабаретния номер, поведението по време на танца с Дороти, броят на изпитите чаши, състоянието по време на гуляя и след него, реакцията на една или друга чужда реплика, смисълът на една или друга моя реплика, изобщо цялата тая купчина дреболии, съставляващи една банална веселба, тук са обобщени в сухи канцеларски фрази, запълващи съответните графи: отношение към жените и алкохола, към добрата кухня и пътешествията, към парите и материалната изгода, към научната работа и към авантюрата, бързивост или резервираност, суетност или скромност, бързина или мудност на рефлексите, импулсивност или хладнокръвие, подозрителност или лековерие, проницателност или повърхностност и още ред други констатации от този вид.

Така съставена, характеристиката би била достатъчно пълна и, разбира се, достатъчно невярна. Защото аз, подлагайки се добродушно на изпита, съм се старал да изопача леко известни свои черти, за в случай че наистина се готвят да ми съставят кадрово досие. Полезна предпазливост, особено ако е придружена с известна далновидност.

Защото въпросът не е само в туй — да създадеш неправилна представа за себе си. Необходимо е тази представа да бъде неправилна в точно определени пунктове и в точно установен смисъл. Изобщо задачата не е да покажеш, че си обратното на това, което си, а да се прикриеш по такъв начин, който би ускорил саморазкриването на противника и би довел до провала му.

А докато тоя противник съставя своето обстойно, но не твърде точно досие, аз също съставям досиета. Засега те са само три и дано не бъдат повече, защото канцеларската работа, дори и вършена наум, доста ме уморява. На пръв поглед не е никак трудно да се формулират характеристиките на тия трима хора, които приказват повече, отколкото е нужно, и избързват в натиска си повече от необходимото. Обаче не следва да се забравя, че навярно и те също като мене се представят за нещо, което всъщност не са, и преди всичко — за глупави, отколкото са в действителност.

При това, за да се разбере точното поведение на тия хора, не е излишно да се знае от какви подбуди и от каква предварителна информация се ръководи тяхното поведение. Другояче казано, какъв е в техните очи тоя Михаил Коев: социолог ли, или нещо друго? И какво искат всъщност те от тоя Михаил Коев: да го направят свой съмишленик в социологията ли, или в съвсем друга дисциплина?

Несръчността и припряността, с която и тримата ми предлагат своите малки изкушения — стипендии, хонорари и приятелство — би трябвало да ме убедят, че това са по-скоро любители в областта на вербовката, лекомислени типове, които смятат, че имат пред себе си един също тъй лекомислен тип, готов да се възползува от предоставяните му безплатно облаги. Напълно безплатно. Поне в началото.

Подобна версия изглежда съвсем правдоподобна. Работата е там, че версиите, в които противникът иска да ни убеди, винаги са сервирани тъй, че изглеждат съвсем правдоподобни. Значи, и тук тепърва е нужна проверка. А това практически означава да си гледам работата — не истинската, а привидната — и да не си позволявам лукса на прибързаните действия.

Друго за момента не е и възможно. Ситуацията на сандвича се повтаря, макар вече не в социологичен аспект. Притиснат между неизвестните броячи и известните изкусители, аз съм принуден да

играя пасивната роля на парчето шунка, което очаква да бъде изядено. И съвсем безсмислено е поне засега да се противя и да крещя: „Чакайте, имате грешка, аз не съм шунка!“

* * *

Откарвам с такси куфара си в хотел „Англетер“, където с удоволствие научавам, че намесата на Дороти ми е осигурила хубава стая с изглед към ивицата море на Нюхаун. Подир туй правя втори курс към конгресната палата и прекарвам известно време върху мястото си на наблюдател, макар че единственият материал за наблюдение са няколкото десетки сивокоси, беловласи или направо плешиви глави, наредени пред мене и увенчани със слушалки.

Дороти отсъствува. Хигинс и Бери, които кимат унило при появата ми, са погълнати изцяло от онова депресивно занимание, наричано „близане на раните“. Мършавият е загубил всякакъв интерес към усилвателната апаратура и съвсем откровено дреме, облегнат върху рамото на приятеля си, който от време на време прави безуспешни опити да наклони скелета на Хигинс в обратна посока, сиреч към мен. Опитвам се няколко минути да следя думите на поредния оратор, засягащи сложните коригиращи връзки между различни видове социални експерименти. Но искрено казано, фразите, произнасяни от човека на трибуната, са тъй натегнали от непонятни термини, че аз също едва успявам да държа очите си отворени и само от приличие изтърпявам половин час, преди да изляза в кулоарите.

Холът е почти пуст, нещо просто невероятно, ако се има предвид качеството на изнасяния в залата доклад. Вземам едно кафе от бара, сядам на близкото канапе и запущвам. Няколко минути по-късно втори дезертър прекосява мраморните плочи на помещението, повтаря действията ми и се настанява на канапето до мене. Човекът ми е смътно познат. Това е същият онзи мистър Сеймур с отегчената физиономия, който се бе мярнал предната вечер на приема, за да сподели с нас впечатленията си от задухата и нечистия въздух.

Сеймур произнася едно съвсем сухо „здравейте“ и аз му отвръщам в същия тон. Той запалва цигара, като я оставя да виси в десния ъгъл на устата си, додето ръката му, дълга и някак нервна,

разбърква с лъжичка кафето. Изобщо Сеймур, както установявам впоследствие, е от този род пушачи, които не обичат да губят излишно време с цигарата си и веднъж запалена, я оставят да дими между устните, додето стане нужда да я хвърлят. Може би тъкмо затуй дясната половина на лицето му е някак недоволно смръщена пред орисията си да бъде непрестанно кадена от пушека, додето лявата половина е почти злорада в безучастието си. Вън от тая своя двойственост това лице е хубаво с резките си черти, които му придават израз на мъжественост и още не са почнали да говорят за похабеност. Една малко студена и навъсена хубост: сиви, уморено примижващи очи, тънки насмешливи устни, кестеняв сноп коса, падащ често над набразденото чело, без да говорим за римския нос, в чийто прав диагонал има някаква неумолимост.

Сеймур вади отпърво лъжичката от кафето си, а после и цигарата от устата, отпива малка глътка и запитва:

— Отегчи ли ви докладът на Парино? Той е наистина непоносим.

— В момента за мене по-непоносимо е главоболието.

— Това глупашко кокетство с ерудиция предизвиква и у мене главоболие — кима събеседникът ми, видимо неразбрал какъв род главоболие имам предвид.

И като залепва наново цигарата в десния ъгъл на устните си, промърморва:

— Такива като вас са най-зле: да изминеш толкова път, за да чуеш толкова глупости...

— Мисля, че това се отнася и до вас: Америка е още по-далече.

— О, аз съчетавам служебните задължения с почивката: Дания е приятно прохладна през лятото, а за да не скучая, работя по малко и над един труд. Знаете, тукашната библиотека...

— Да, да — казвам, — огромно богатство! Сто двайсет и пет милиона тома. Всъщност и аз съм дошъл тук, за да поработя.

— А, това е друго — съгласява се Сеймур и наново изважда цигарата от устата си, за да отпие втора глътка кафе.

После подхвърля почти без връзка:

— Не си спомням да съм ви виждал на по-раншните конгреси.

— Още не съм дорасъл до ранга да участвам в конгреси. Пратен съм просто на специализация и само използвах случая.

— А, да, това е друго — повтаря събеседникът ми и забучва цигарата си в ъгъла на устните.

Додето ние разговаряме, от залата е излязъл нов дезертьор, този път от женски пол, и се е запътил към бара. И женският дезертьор, ако се не лъжа, също ми е познат: това е дамата с черен тоалет и черно настроение, която беше спряла Дороти предната вечер на приема. Жената на свой ред взема чаша кафе и се запътва към нас. Тя и сега е облечена в черен костюм, а изразът на лицето ѝ е такъв, сякаш носи в ръцете си не чаша кафе, а останките на скъп покойник.

— Моята секретарка, мис Грейс Мартин — представя ми я Сеймур.

Грейс Мартин машинално и хладно ми подава ръка, после отправя безучастен поглед към надписчето на ревера ми и забелязва с безцветен глас:

— „България“... Вие беседвате с един противник, мистър Сеймур?

— А защо не? — отвръща онзи нехайно. — Мене повече ме интересува противникът, отколкото някой човек без значение, който ще ми досажда с разсъждения без значение. В края на краищата най-важните въпроси човек винаги ги решава с противника си.

Жената, без да възрази, сяда до шефа си и като запалва цигара, се заема с кафето, сякаш напълно забравила за нашето присъствие. Тя е значително по-млада от Дороти, но това едва ли би ѝ помогнало да спечели евентуалното състезание с журналистката. Грейс Мартин изглежда също тъй безцветна като гласа си и едничката характеристика, която бих могъл да ѝ дам за момента, е, че представлява пълен антипод на Дороти. Вместо предразполагащо държане — затвореност и студенина. Вместо женственост — почти мъжка твърдост в момчешката фигура и в резките движения. Вместо елегантно облекло — споменатия аскетичен костюм, очилата, черните коси, стегнати в кок на стара мома и черните обувки с ниски токове. Бъррр! Просто тръпки да те побият.

— Постъпили сте твърде разумно, като сте използвали възможността да надзърнете в тоя симпозиум — говори с леко нравоучителна интонация Сеймур. — Това ще ви отнеме завинаги желанието да участвувате в бъдеще на подобни сборища.

Слушам, без да възразя, като очаквам продължението и наблюдавам бегло секретарката-монахиня.

— Двете трети от ония отгатак — Сеймур небрежно маха с ръка към залата — са празноглави социолози, а останалата трета са разузнавачи. Най-лошото е, че на трибуната излизат именно социолозите, вместо да се даде думата на разузнавачите, които биха могли да кажат някои наистина интересни неща.

— Вие очевидно бихте предпочели един Международен симпозиум по проблемите на шпионажа — подхвърлям, колкото да кажа нещо.

— Няма да е интересно — обажда се Грейс, без да вдига поглед от чашата си. — Всички ще лъжат най-безсрамно.

— Понякога, когато човек лъже, той издава доста истини — възразява Сеймур. — Да, разбира се: един симпозиум по шпионажа е далеч за предпочитане като зрелище. Не съм ли прав, мистър Коев?

* * *

По обяд, преди да напусна симпозиума, наново се сблъскам в хола с господата Хигинс и Бери, но те само бегло ми кимат. А когато миг по-късно срещам и Дороти, разговорът ни се изчерпва с една благодарност от моя страна и с една-две нейни фрази в смисъл „моля ви се, не си заслужава“ или нещо от този род. След всичко това може наистина да се помисли, че снощната дружеска веселба не е била нещо повече от инцидентно конгресно запиване и че отделни приказки, способни да предизвикат подозрения, не са нищо повече от самонадеяни пиански обещания.

Но мисълта, която ме безпокои, додето се движа из обедната навалица на Копенхаген, е свързана не с моите трима колеги-наблюдатели, а с обстоятелството, че днес е вторник. Днес е вторник и това означава, че човекът с каскета на сиви карета и с пътнически сак на САС ще ме очаква пред входа на „Тиволи“ точно в седем часа вечерта.

Казват, че числото седем е лошо число и че вторник е също лош ден, и ако се съди по сегашното положение, тая констатация не е далеч от истината. Дискретната проверка, додето крача по Вестерброгаде, ме

убеждава, че все още съм следен. Нямам никакви основания да вярвам, че до вечерта следенето ще престане, а все пак срещата пред „Тиволи“ трябва да се състои, ако не за друго, то поне за да знаят в Центъра, че Емил Боев наистина се намира там, дето са го пратили, макар и да е в състояние на пълна парализа.

Завивам вдясно от Вестерброгаде и подир няколко крачки в обсега на погледа ми попада нещо познато. Нещо съвсем познато, ако се има предвид, че само преди седмица съм наблюдавал тази панорама на Златните пясъци, и то не на афиш, а на живо. Афишът е окачен в неголяма витрина и над витрината блести табелата на „Балкантурист“, а в дъното на помещението двама мъже разговарят, седнали в креслата, докато по-насам някаква девойка, облакътена на малко бюро, е заета с писмена работа. Мъжете са навярно българи, а девойката е сто на сто българка, ако се съди по чертите на лицето, макар човек никога да не може да бъде напълно сигурен с жените.

Е, да, и какво, като са българи — мисля си, додето отминавам витрината, без да забавям крачки. И в ушите ми прозвучава познатият спокоен глас на генерала: „Никакъв контакт, при никакви обстоятелства...“

Свивам отново надясно в първата пресечка и продължавам да крача бавно, като обикновен турист, тръгнал да изучава града. Човекът, който ме следва петдесетина метра по-назад, е възприел също стъпката на разхождащ се субект. Привичката обаче ме е научила не само бързо да засичам този род субекти, но и да разпознавам намеренията им. Естествено работата на брояча е да те брои, ала тая работа може да се върши по сто различни начина, а от начина, по който се върши, не е трудно да се разбере дали броенето става „за всеки случай“, или с точно определена цел, дали си третиран като противник от средна ръка, или от първа величина и дали най-сетне зад брояча стои местната полиция, или някой друг.

Излизам на Градския площад и сядам да изпия едно кафе пред първото попаднало ми кафене. В този обеден час около масите пред кафенето няма особена навалица и това ми дава възможност да си избира хубаво място на слънце, докато съпровождащият ме човек се приютява в сянката до самия вход, на завет от вятъра и от моите погледи.

Додето пия кафето си и мислено преценявам поведението на брояча зад мен, все повече се убеждавам, че следенето ми става за сметка на хазната на негово величество краля на Дания. Днешният ми спътник е шести поред за тия три дни, ако не броим моторизираните му колеги, и всички те — моторизирани или не — вършат работата си с една и съща рутина, без да се прикриват много хитро, но и без да проявяват нахалство. Аз, разбира се, не съм капризен човек и нямам определени предпочитания към националността на броячите си, обаче все пак в момента предпочитам да ме следят датчани, а не американци.

Плащам кафето и отново поемам безцелното си лутане, макар отлично да зная, че в тоя час порядъчните хора вече сядат пред обедната маса. Подир снощното пиене не усещам никакъв апетит, а що се отнася до лутането, то, макар и безцелно, не е съвсем безполезно. Трябва да умееш да извличаш полза дори от малките неща. Затова пускам в ход почти автоматичната си привычка да запомням заобикалящата ме обстановка с едно сантиментално предпочитание към пасажите и подлезите, към вътрешните дворове с двоен изход, към автобусните спирки и пиаците за таксита, публичните и служебни входове на големите магазини, крайно затъntenите или твърде оживени места, ритъма на действие на светофарите и други от тоя род.

Нямам никаква представа дали всичко това ще ми потрябва и даже искам да вярвам, че никога няма да ми потрябва, но туй съвсем не пречи да се запаса с възможно повече подобни впечатления, защото в случай че в даден миг някое от тях наистина ми потрябва, ще бъде твърде късно чак тогава да попълвам знанията си.

* * *

Между паметните бележки от горепосочения вид фигурира и мисленото отбелязване на магазинчето за цигари и вестници, намиращо се най-близо до парка „Тиволи“. Точно в седем без пет същия следобед купувам от магазинчето последния брой на „Таймс“ и продължавам пътя си. Поредният брояч ме следва неотстъпно на традиционните петдесет метра, но аз тъкмо затуй съм оказал и надлежната чест на стария и скучен „Таймс“. Явяването ми на срещата с вестник в ръка означава „следен съм“. А в случай че заглавието на

вестника е обърнато към парка, мълчаливата ми реплика се увеличава с още една фраза: „Нямам нищо за вас.“

Градският часовник гръмко и тържествено отброява седем удара, когато минавам бавно заедно с тълпата туристи и местни зяпачи край „Тиволи“. Мъжът с каскета на карета и самолетната пътна чанта е на мястото си. Отминавам го, след като сме си разменили един поглед за част от секундата и след като съм установил по положението на сака, че и човекът за свръзка няма никакво съобщение за мене.

Десетина крачки по-нататък едва не се сблъскам с компанията, която се движи точно насреща ми в пълен състав: Сеймур, Грейс, Дороти, Хигинс и Бери.

— А, вие вече сте били в „Тиволи“! — извиква ми с укор Дороти.

— Съвсем не.

— Тогава хайде с нас!

Присъединявам се без възражение към шумната компания, която всъщност е шумна само благодарение на Дороти. Бери се нарежда на касата да вземе билети и след малко ние проникваме в това светилище на развлеченията — „Тиволи“.

Минаваме покрай летния театър, наподобяващ китайска пагода, заобикаляме фонтаните, чиито водни изблици са съпроводени с музикалните изблици на градския оркестър; отбиваме се да погледаме изкуственото езеро, където няма нищо за гледане, и висим известно време пред някаква детска въртележка.

— Отметнете в тефтерчето си, че сте видели и „Тиволи“ — подхвърля Сеймур на Дороти. — И да тръгваме.

— Как ще тръгваме? А рулетките? — възразява почти възмутена Дороти.

— Бихме могли да хапнем нещо — предлага свенливо Бери, като бърше непресъхващата пот от челото си.

— Вие мислите все за хапване, драги... — промърморва кисело Сеймур.

Но понеже сме стигнали до някаква бирария и понеже Бери и Хигинс вече са се насочили към една свободна маса, Сеймур неохотно тръгва подире им. Келнерката с бяла дантелена шапчица, бяла престилка и бяло лице ни сервира за ордъвър една любезна усмивка:

— Какво ще обичате?

— Аз бих взела сандвичи — заявява тутакси импулсивната Дороти. — Датските сандвичи са прочути.

— Сандвичи? — сбърчва чело Сеймур. — Всичко това е пипано с ръце... вероятно не съвсем чисти...

— Вие виждате нещата все откъм грозната им страна — забелязва Дороти.

— Сиреч реалната — уточнява равнодушно Сеймур. — Ще вземе филията с цяла шепа, а после ще плесне шунката отгоре с другата ръка.

— Може би най-първо ще изтърве шунката на пода? — подсказва Грейс.

— Напълно е възможно — кима невъзмутимо Сеймур. — Аз лично ще взема бифтек.

— И него го пипат с ръце — предупреждава Дороти.

— Обаче преди да мине през огъня. А после става твърде горещ, за да бъде пипан.

— Е, та какво ще бъде? — напомня за присъствието си келнерката, която до този момент спокойно ни наблюдава, като човек, видял през живота си немалко идиоти.

Хигинс обобщава желанията на групата, като поръчва за Сеймур бифтек, а за останалите — бира и сандвичи. След което на масата настъпва неловко мълчание, както става подир всеки внезапно прекъснат спор. Едва когато донасят питието и Хигинс отпива едра глътка от своята запотена халба, той благоволява да наруши тишината:

— Всъщност това „Тиволи“ не е чак толкова лошо...

— Не виждам кое му е доброто — бърза да възрази Сеймур, като изплюва угарката си и посяга към своята халба. — Забелязал съм, че хората скучаят най-много тъкмо на местата за веселби. Но понеже това са места за веселби и понеже никой не ги е докарал тук насила, те дават вид, че ужасно се веселят.

— Може би го правят просто от възпитание, за да не развалят удоволствието на другите с отегчените си лица — промърморва Дороти.

— Ако имате предвид мене, аз наистина не съм достатъчно възпитан в лицемерието, скъпа моя — забелязва меко Сеймур.

— О, аз говоря изобщо...

Сеймур очевидно се готви да направи някаква бележка по повод „говоренето изобщо“, ала в тоя момент се появява келнерката с големия си поднос.

Закуската минава в почти пълно мълчание, ако не се смята една одобрителна бележка на Бери по повод сандвичите и две поръчки на Хигинс за още бира. Когато ставаме, Дороти, възстановила отново своята жизненост, заявява:

— А сега: към рулетките!

Сеймур понечва да възрази, но премълчава, очевидно решил, че е под достойнството му да оспорва някакъв женски каприз. И ние тръгваме към близкия игрален павилион, предвождани от Дороти, която днес е в разкошен пепелявосребрист костюм и би могла да бъде наричана дамата в сиво.

В павилиона липсва рулетка, затова пък ротативните машини са в изобилие. Две дузини играчи от двата пола тренират бицепсите си, като дърпат тежките ръчки, додето дисковете на апаратите се въртят с метален звън, за да застинат в съответна комбинация. Изобщо ротативките са главната причина за притегателната сила на тоя увеселителен парк, чието почти едничко увеселение е комарът. Това е наистина комар на дребно, особено що се отнася до печалбите, но за сметка на туй загубите, когато се повтарят често, са доста болезнени за гражданина от средна ръка, дошъл уж да си почине тук от работния ден.

Дамата в сиво и дамата в черно купуват по шепа никелови жетони от гишето на входа и се отправят към две свободни ротативки, докато ние, мъжете, оставаме на входа да пушим и да наблюдаваме отдалеч борбата между човека и машината. Дороти още отначало проявява комарджийска страст и толкова повече се вживява в играта, колкото повече губи. Жената ту рязко дърпа ръчката, ту съвсем деликатно включва механизма, като се старае да налучка секрета на апарата, чийто единствен секрет всъщност се свежда до това — да обира осемдесет процента от постъпленията. Грейс, напротив, съвсем безучастно пуска монетите си и също тъй безучастно натиска лоста, сякаш сама е придатък на машината.

— Вие няма ли да си опитате късмета? — поглежда ме Сеймур.

— Каква полза от опити на дребно — отвръщам.

— Точно така — потвърждава Бери, който отново е плувнал в пот. — Играта винаги трябва да се играе на едро...

— Играта? Каква игра? — вдига вежди Сеймур.

— Ами че... играта изобщо... Целият живот е една игра...

— Оригинална мисъл. Вие може би дори сте изучавали теорията на игрите на Борел и Нойман?

— Аз не се интересувам от математически теории, а от психологическите фактори — отвърща малко докачено Бери.

— Именно психологическите фактори! — потвърждава и Хигинс, внезапно изтръгнат от летаргията си. — Ние третираме социологията като психология на обществото...

— Оригинално, наистина оригинално — повтаря Сеймур.

— Помощ! — извиква в този миг Дороти. — Гледайте, същински потоп!

Дамата в сиво наистина е получила голямата печалба с премията и в металното коритце на машината се сипят с равен звън цял порой жетони. Купчината е тъй голяма, че жената действително се нуждае от помощ и аз услужливо ѝ поднасям броя на „Таймс“, който и без друго нямам намерение да чета. Дороти с блеснало от възбуда лице събира жетоните и ги поставя в меродавния британски всекидневник. После, като притиска до гърдите си тежката импровизирана кесия, обявява:

— Сега ще идем да ги изгуляем!

— Пощадете ни от вашето великодушие — забелязва сухо Сеймур.

Сетне поглежда часовника си и напомня:

— Време е да вървим у Тейлърови.

— Но какво да правя с тия жетони? — пита сконфузена Дороти, като продължава да стиска непохватно с две ръце фунията с монетите.

— Хвърлете ги — предлага все тъй сухо Сеймур. — На мене като не ми трябва нещо, хвърлям го.

И понеже Дороти го гледа, сякаш смята, че той се шегува, Сеймур взема кесията от ръцете ѝ и я поставя в близкото кошче за отпадъци.

* * *

Опитът ми да се измъкна с оправданието, че няма какво да правя у хора, които не познавам, не дава резултат.

— Тъкмо ще се запознаете — отвърща Сеймур, като ме поглежда тъй, сякаш едва сега си спомня за присъствието ми.

— Но аз не съм канен...

— Бъдете спокоен, там никой не е канен. Дори и вие, Дороти, нали?

И понеже тоя път жената в сиво не благоволява да отговори, Сеймур добавя:

— Тяхната гостна, знаете, е нещо като Градския площад. Хората просто я прекосяват, преди да отидат другаде. Освен ония, които държат на играта... или на живота като игра... или как беше там...

Така че ние се настаняваме в двете коли, гарирани край „Тиволи“ и потегляме към Тейлърви...

Домакините ни посрещат със същите усмивки на стандартна любезност, с които посрещат и всички останали. Може би само Сеймур има привилегията на по-специално отношение, защото вместо машиналото „как сте?“ Тейлър му отправя едно: „Колко мило, че дойдохте, Уйлям.“ Подир което влизаме в салоните, докато съпрузите остават в антрето, дето, види се, им е съдено да прекарат цялата вечер в посрещане и изпращане на непрестанно разминаващите се на вратата гости. С две думи, една мила двойка от млади хора, които, боя се, ще бъдат твърде скоро състарели от бремето на светския живот.

„Салоните“, това са пет-шест обширни стаи, свързани помежду си и обзаведени с богата мебел, която вероятно е купувана съвсем напосоки, защото е не по-малко пъстра и разнотилна от множеството на посетителите. Колкото до самите посетители, тук освен чергарите, минали само за да пийнат една чаша, съществуват и представители на по-заседнали племена, разположени върху диваните или просто по килимите на пода. Това е една смесица от изискана елегантност и бохемска небрежност, от бръснати и брадати физиономии, от мини и макси тоалети, от фризури с почти всички цветове на дъгата и от най-различни езици на индоевропейската група. Едно-единствено обединително звено: пиетието. Тук всички пият уиски и всички са еднакво жадни, така че келнерите в бели сака непрестанно сноват с огромните си подноси, за да поднасят пълните чаши и да прибират празните.

Нашата компания се пръска сред навалищата и аз изпитвам облекчителното усещане, че съм оставен сам на себе си, когато до самото ми ухо се разнася niskият тръбен глас на Сеймур:

— Не намирате ли, че тук е много шумно... и страшно душно?... По-добре да минем оттатък.

— Боя се, че оттатък е същото — отвърщам неохотно.

— Не съвсем.

Той тръгва вред мене и аз покорно го следвам, и ние минаваме бавно от стая в стая, като се промъкваме през навалищата, додето излизаме в някакъв страничен коридор и се озоваваме пред плътно затворена врата в махагонов цвят. Един келнер нарежда върху нисък бюфет бутилките уиски, които вади от картонени кутии. Вероятно задачата на човека е не само да домакинствува, а и да бди край вратата, защото първият му жест е да ни прегради пътя и едва след като Сеймур избъбря нещо, ние сме оставени да влезем.

Просторното помещение е ако не по-хладно, то поне по-тихо от салоните оттатък. Ярко осветено от четири старинни полилея, то изглежда все пак някак мрачно, може би за туй, че стените са облицовани в махагон и всичко е тапицирано в тъмнозелено кадифе. Тежки тъмнокадифени завеси падат и върху прозорците. Сред тоя минорен тон на обстановката ярко се открояват светло-зелените четириъгълници на игралните маси. Като се изключат няколко карета, заети с игра на покер, основната част от присъстващите е струпана край голямата централна маса на рулетката. Ние също се насочваме натам. Сеймур вади от портфейла си снопче от десет банкноти по петстотин крони и с небрежен жест ги подава на единия от двамата крупиета в смокинги, ръководещи и контролиращи играта.

— Какви жетони желаете? — пита онзи.

— По сто крони.

Примерът е задължаващ, особено след като вече съм заявил, че не играя на дребно. Аз обаче имам при подобни случаи обичая да не се чувствам задължен с нищо пред никого. Затова изчаквам крупието да наброи на Сеймур петдесетте едри плочи, след което с царствен жест подавам една-единствена банкнота, срещу която получавам пет плочи. Между нас казано, бих предпочел по-дребни жетони, но крупието вероятно е сметнал, че аз и спътникът ми сме хора от един ранг.

Отпърво само наблюдавам играта на Сеймур. Той залага ту на каре от четири цифри, ту на „шъвал“, като очевидно следва някаква своя система. Аз нямам система, затуй залагам един жетон на червено, решен час по-скоро да загубя жалкия си капитал и да се прехвърля към категорията на зрителите. Крупнето, също както в големите игрални казина, подканя играчите: „Фет во жьо!“ — завърта ръчката на рулетката, пуска топчето и с протяжен глас предупреждава: „Риен ньо ва плю!“ Топчето подскача известно време, после след леко колебание спира на червено. Човекът в смокинг подхвърля с ловък жест една плоча към печеливения ми жетон и прибира с лопатката мизите на губещите.

По простия принцип на вероятностите, според който един вече излязъл цвят има по-малък шанс да излезе повторно, залагам следващия път двеста крони на черно и наново печеля.

— Браво, Майкъл, вие умело следвате примера, който ви дадох днес — чувам шепота на Дороти.

Жената се настанява от лявата ми страна, навярно за да бъде по-далече от Сеймур, и подава на крупнето една банкнота от петстотин крони:

— Жетони по дваисет, моля!

Свободният крупие наброява жетоните, додето аз залагам нови двеста крони на червено тъкмо в мига, когато се чува протяжният вик: „Риен ньо ва плю!“ Този път загубвам. И за да не си играя повече на „иди ми, дойди ми“, поставям всичките си шест жетона отново на червено.

Червено.

— Браво, Майкъл. Вие сте наистина надежден ученик — прошепва повторно Дороти, която е решила да заложи два малки жетона на първа колона. Сеймур също вижда скромната ми победа, ала се въздържа от коментари. Той е изцяло погълнат от системата си и упорството му очевидно е плодно, защото купчината плочи е доста нараснала пред него.

Да кажа как точно протича играта ми оттук нататък би значело направо да излъжа, тъй като нямам нито точна представа, нито точен спомен за нея, освен само че продължавам да залагам на цвят. Понеже съм решил и тъй, и тъй да проиграя капитала и да се оттегля от масата, поставям безразборно по няколко плочи ту върху червено, ту върху

черно, като от време на време не без учудване забелязвам, че камарата жетони пред мене неизменно се увеличава независимо от инцидентните загуби. Друга е за жалост участта на моята учителка. Макар и да играе на дребно, тя твърде бързо загубва всичките си жетони и е принудена да извади нова банкнота, а малко по-късно — и трета. Затова пък Сеймур вече е удвоил авоарите си. Застанал пред масата с безизразно лице и димяща в тъгла на устните цигара, той при всеки вик на крупнето отброява по десет едри плочи, които поставя ту на едно, ту на друго каре.

— Приключвам за тая вечер — произнася унило по едно време Дороти. — Радвам се, че поне вие печелите, Майкъл. Замествайте ме достойно!

— Не е ли по-добре вие да ме заместите?

Тя ме поглежда колебливо, но колебанието бързо отстъпва място на героична решимост:

— Нямам сили да откажа. Цялото ми същество кипи от жажда за реванш.

Отстъпвам ѝ мястото си и за да не я смуцавам в играта, се насочвам към изхода, като бегло забелязвам, че Сеймур ме изпраща с поглед.

В съседните помещения гостите значително са оредели. Задухата също е намалела, тъй като прозорците са широко отворени към нощта, наситена е електрическо сияние. Изобщо налице са всички условия да изпия спокойно чаша уиски. Което и правя.

— Загубих всичко. Можем да тръгваме — обявява половин час по-късно Дороти, като застава пред дивана, дето съм се обтегнал.

— Едно уиски?

— Не. Един коктейл от витриол и цианкалий ще ми свърши повече работа. Просто ще се изям от яд.

Оглеждам се. Сеймур все още не се е появил в салонните, а Бери, Хигинс и Грейс отдавна са се измъкнали. Моментът е съвсем подходящ да последваме примера им.

Додето кара колата из вечерните улици, жената продължава да мисли все за същото:

— Яд ме е, че тъй глупаво загубих парите ви — мърмори тя.

— Те бяха толкова мои, колкото ония в „Тиволи“ бяха ваши.

— Да хвърли моята печалба в кошчето, представяте ли си!

Тя обръща лице към мене, сякаш забравила кормилото, и аз изпитвам неприятното предчувствие, че ще хлътнем с колата в някоя витрина.

— Разбрахте ли сега защо загубих? Щом се гавриш с това, което си получил, съдбата те наказва.

Дороти отново насочва поглед пред себе си, като повтаря:

— Да хвърли печалбата ми в кошчето...

— Може би тая вечер ще направи същото и със своята.

— Надявайте се!

После отново се връща на темата:

— Трябваше да сменя стила на играта. Щом видиш, че губиш, трябва да смениш стила.

— И какво, като го смените? Вие не можете да смените системата. Рулетката е една система и тя работи срещу вас.

— Но вие спечелихте.

— Временно. И това е също част от системата. Уловка за наивниците.

— И Уйлям спечели — настоява на своето Дороти.

А понеже замълчавам, жената сама си отговаря:

— Всъщност човек лесно печели тогава, когато печалбата му е безразлична. Изобщо човек винаги получава гратис ония неща, на които не държи. Сеймур е богат човек.

— А вие?

— Аз бях богата, Майкъл. — Тя натъртва на глаголното време. — Не искам да кажа, че сега съм бедна, обаче лудостите са много скъпо нещо, за да можеш да ги вършиш цял живот.

— А защо трябва непременно да вършите лудости?

— Защо ли? Защото без тях животът става съвсем скучен.

Дороти рязко завива и също тъй рязко спира пред осветената бяла фасада на „Англетер“. Подир туй загасва мотора, изважда ключа и като ме поглежда, добавя:

— Ако ви покания да дойдете в стаята ми, предполагам, че това ще бъде също една малка лудост, но аз съм готова да си я позволя...

* * *

Една малка лудост? Защо не, особено ако етикецията я изисква.

Ставам от леглото, запалвам цигара и се настанявам в удобното бяло кресло. В този луксозен апартамент всичко е бяло и розово, включително и изтегнатата на леглото жена, забравила преди заспиването да се покрие. Наблюдавам разсеяно това тяло, което поради невъзможност да предложи свежест предлага изобилие. Сетне погледът ми спира на лицето. Устните, измити от червилото, изглеждат бледи, под очите са застинали тъмни кръгове. „Не бих ви дал повече от двайсет и пет“ — бях казал аз, свикнал от любезност да спестявам по едно десетилетие на познатите си от женски пол. Да, тя е поне на трийсет и пет и поне половината от тия години са преминали в малки лудости и умората вече почва да избива изпод розовобялата повърхност на фасадата.

Джеймс Бонд и нему подобните въпреки страстта си към малките креватни лудости вероятно биха отминали с пренебрежение тая клоняща към прецъфтяване хубавица. А аз при цялата ми скромност се отзовавам на първия повик. Куриози.

Хората, на които трябва да съставям досиета, нараснаха от трима на петима и всеки от тях ме лъже по своя линия с изключение може би на Грейс, която не лъже само защото не говори. Те ме уплитат в лъжите на думите и на поведението си и сякаш най-простият начин да се оправя се свежда до това — да приема, че всичко, което иде от тия хора, е лъжа. Но да приемеш, че всичко е лъжа, това значи да се лишиш от ония опорни точки, ония малки следи от истина, които са способни да те насочат към цялата истина.

Погледът ми отново пада върху заспалата жена, впрочем без всякакъв интерес към нейните женски атрибути. Ако в цялата тая петорка от доброжелателни и прями хора съществува един наистина пряк човек, това е без друго Дороти. Въпросът е доколко нейната прямота може да ми влезе в работа вън от умерените наслади на умерените лудости.

Разбира се, всеки непознат е един възможен противник. Само че възможен още не значи действителен. И после — противниците могат да бъдат най-различни по характер и подбуди. А това означава между другото, че има противници, които за даден момент могат да бъдат превърнати в съюзници.

Усетила сякаш, че мисля за нея, Дороти се размърдва неспокойно в леглото си, посяга насън да се завие с несъществуващата завивка и се обръща по корем.

Обикновено се смята, че в професия като нашата известна доза мнителност не вреди. Въпросът е какво наричаме мнителност и каква е нейната доза. Постоянната мнителност замъглява яснотата на погледа, разкъсва вниманието ти, кара те да се озърташ на всички страни, вместо да се съсредоточиш към посоките, отдето наистина може да дойде опасността. Мнителният човек се смята за твърде осторожен и неуязвим, но той всъщност е крепост, вече превзета наполовина от противника, тъй като е дезорганизирана отвътре.

Загасвам цигарата в кристалния пепелник, вдигам се от креслото и започвам да привеждам в ред тоалета си, без да вдигам шум и без да преставам да прехвърлям в главата си все същите мисли.

Да, трябва да бъдеш не мнителен, а проникателен, да си отваряш добре очите и ушите, за да приемаш цялата налична информация, включително и лъжливата, и да си напрягаш мозъчните гънки, за да я обработиш грижливо. Сеймур е прав: една лъжа чрез характера на неверните сведения, които съдържа, често може да ти даде доста точни сведения за истината, която се опитва да прикрие. Оставете един човек да ви лъже свободно в продължение на половин час и той с лъжите си положително ще издаде нещичко от това, което се старее да потули. Затова бърбиците са опасни за себе си и за своите дори когато лъжат.

Прочее аз се вслушвам във всичко, което мога да чуя, и се вглеждам във всичко, което мога да видя, и дори съм готов на известни малки лудости в името на куртоазията. И ето че слухът ми почва да долавя някакъв дребен дисонанс в този иначе строен квинтет. Нещо скърца в отношенията между Сеймур, от една страна, и Хигинс и Бери, от друга. Нещо скърца още по-силно в отношенията между Сеймур и Дороти. И макар скърцането обикновено да дразни, то в случая по-скоро ми доставя удоволствие и дори нямам нищо против това, дисонансът между петимата да се засили до такава степен, че целият концерт да иде по дявола.

Но дисонансът може и предварително да е предвиден в програмата. Една добавъчна уловка за баламата. Също като краткотрайните печалби при комара, поддържащи илюзията, че системата работи изцяло в твоя полза. Когато пет души искат да ти

създадат впечатлението, че си попаднал в откровена домашна среда, най-простото е да почнат да се иронизират взаимно или да се карат. „Недей мисли, че сме комбина. Не виждаш ли, че едва се понасяме?“

Дороти отново се размърдва неспокойно в леглото. Тя вероятно е усетила студ, защото се сгушва на кълбо и замира. През полуотворения прозорец приижда хладен въздух с дъх на море. Съмва се. Неоновите глобуси по пустия площад излъчват бледо сияние в дрезгавината. Неяде наблизко старинен часовник отбелязва поредния половин час с няколко такта от любимата на всички старинни часовници бигбеновска мелодия.

Обличам сакото си, приближавам до леглото и хвърлям леката пухена завивка върху спящата жена. После излизам и безшумно затварям вратата.

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

Симпозиумът следва обичайния си ход. Научни съобщения и изказвания по докладите, написани, преди докладите да са били известни. Снимки за спомен в конгресната зала по време на почивките. Снимки за спомен и пиене на кафе в кулоарите.

— Кафето им е на същото ниво, на което са и докладите — забелязва Сеймур заранта на третия ден, като се сблъсква с мене в навалищата пред бара. — Не искате ли да изпием нещо по-свременно?

— Ако ще бъде пак кафе, не виждам смисъл да се местим — отвърщам.

— Може и да не бъде кафе — свива рамене Сеймур. — Важното е да излезем на чист въздух.

Тоя човек очевидно е маниак на чистия въздух и непрестанно се оплаква от задухата, без да подозира, че тя може би идва просто от димящата на устните му цигара.

Настаняваме се в елегантния черен плимут и потегляме в неизвестна посока.

— Вие снощи напуснахте играта тъкмо когато тя взе да става голяма — промърморва спътникът ми, вперил поглед пред себе си.

Той кара уверено и ловко по оживените улици, но в начина, по който потегля или спира, няма плавност, а отривиста твърдост.

— Искан да дам възможност на дамата да се реваншира — казвам, сякаш се оправдавам.

— Истерията никога не може да получи реванш над хладния разум — възразява Сеймур, все тъй вперил поглед пред себе си. — Рулетката, както ви е известно, е една съвсем рационална игра, една игра на вероятности, при която на всичко отгоре най-добрите вероятности са предварително отнети на играча и предоставени на банката.

— И вие все пак имате неблагоприятното да играете...

— Аз играя не от неблагоприятно, а от доверие в добрия си разум. Аз обичам трудните игри, Майкъл.

Той за пръв път и като че съвсем спонтанно ме нарича по име. Тук всички вече почват да ме наричат Майкъл, сякаш за да ми внушат чувството, че съм техен човек.

Излизаме на широката Фредериксберг Але и Сеймур увеличава скоростта, без да прекъсва разсъжденията си:

— Дороти би трябвало да си опита късмета на покер. И то в чисто женска компания. Една агресивна истерия между три други — това вече дава известни шансове за успех...

Той млъква, сякаш сетил се за нещо. А след малко подхвърля:

— Надявам се, че това, което говоря, не ви дразни.

— Защо да ме дразни? Вие говорите за Дороти, не за мене.

— Но Дороти е ваша приятелка...

Наистина дамата в сиво, която вече трябва да бъде наричана дамата в розово, тая заран доста явно изразяваше дружелюбието си спрямо мен. Тя ме бе отвела до симпозиума с колата си, а по време на заседанието ме бе развличала с една доста интимна беседа, придружена с усмивки и съответни погледи.

— Ако е за приятелство, мисля, че вашето приятелство с Дороти датира от по-отдавна — произнасям безучастно.

Сеймур не отговаря веднага и може би търси някакъв скрит смисъл в баналната ми фраза. После изтърсва съвсем ненадейно:

— Допускам, че сама ви се е предложила.

Догадката е точна. Обаче аз нямам обичая да обсъждам подобни неща с други хора, а още по-малко с хора, които познавам от два дни. Затова оставям спътника ми да беседва сам със себе си:

— В наше време едва ли има по-обичайно явление от туй, една жена да си предлага тялото. Понякога това се прави заради голото удоволствие, понякога за удоволствие плюс нещо друго, а понякога само за нещо друго без връзка с удоволствието.

Сеймур замълчава, като че за да ми даде време да преценя към коя от тия три категории спада собственият ми случай. И понеже паузата става твърде дълга, той промърморва:

— Простете. Дороти наистина е права: никак не ме бива в лицемерието на светското възпитание.

Половин час по-късно ние вече сме се разположили пред едно заведение на Строгет, луксозната търговска улица, отредена само за пешеходци. Келнерът ни донася две чаши с малко уиски и много лед.

Опитвам температурата и вкуса на питието, а сетне отправям поглед към околния пейзаж. В този предобеден час улицата е изпълнена от пъстра космополитна тълпа: младежи с боси крака и рунтави кожуси, момичета, вероятно забравили да сложат полите си на излизане от къщи, и други, пропуснали да си снемат пижамите, шествие от голи бедра и полуголи задни части, от рокли до кръста или до земята, от боядисани или направо неизмити лица, от дамски блузи, наподобяващи рибарски мрежи, от мъжки панталони от зебло, придържани посредством въжени пояси, без да говорим за разгула на багрите, с явно предпочитание към най-крещящите.

— Шизофренията е в пълен ход — отбелязва лениво Сеймур, като протяга ръка към чашата си. — Обилен материал за един социолог.

— И не особено интересен — допълвам. — Всичко това не е трудно да се обясни.

— Знам ги вашите обяснения. Както и нашите. Хората открай време приписват на света закономерностите, измислени от хилавите им мозъци. Огюст Конт бе съчинил три стадия в развитието на обществото. Вие ги увеличихте на пет — това е цялата разлика.

— Струва ми се, че въпросът не е в бройката. Конт извеждаше своите стадии от човешкото съзнание, а ние ги извеждаме от обективното развитие на материалната действителност — възразявам, като пускам в ход ерудицията си, натрупана по време на пътуването в спалния вагон.

— Вярно. Вие заменихте една фикция с друга фикция. Това е заслуга, която не смятам да ви отричам.

— Ако за вас обективното развитие е фикция...

— Обективното развитие? Но, позволете, кое ви дава гаранцията, че сте го прозрели? Човекът още в биологията си е програмиран като безсилно и ограничено същество.

При тия думи Сеймур вдига от масата пакетчето „Кент“ и ми го показва, сякаш въпросното човешко нищожество е скрито нейде вътре между цигарите.

— И все пак това безсилно същество непрекъснато прави нови и нови открития, които му помагат да преодолява безсилието си.

— Съвсем не отричам тая елементарна истина — кима събеседникът ми, като вади папираса и я забучва в десния ъгъл на

устните си. — Но и когато прави жалките си открития, човек не е в състояние да предвиди последиците им. Затова откритията не намаляват нито на йота безсилието му и вместо да го направят цар на вселената, както вие обичате да твърдите, го водят до ново заробване. Ето, вижте!

Той посочва с елегантната си сребърна запалка към откриващия се в дъното на улицата градски площад, дето трафикът е тъй претоварен, че колите едва пълзят.

— Хората измислиха автомобила, за да се движат по-бързо, но колите се умножават с такава адска прогресия, че скоро ще направят невъзможно всяко движение. Човекът се е превърнал в роб на машините, създадени уж за да го освободят от трудности...

Сеймур щраква запалката, дръпва от цигарата и продължава, като заедно с думите изхвърля от устата си талази тютюнев дим:

— Атомната бомба се рисуваше на създателите си като средство за победа не само над противника, но и над страха от всеки противник. А ето, че тъкмо с откритието на бомбата започна ерата на най-големия страх, който човечеството е познавало. Страх за всички, включително и за творците на бомбата.

— Това само доказва простата истина, че техническото развитие далеч е изпреварило развитието на общественото устройство. При едно по-съвършено общество...

— Илюзии! — прекъсва ме Сеймур. — Всичко това доказва безсилието на цялото общество и на всяко общество, въоръжено с фикциите на едни или други мними закономерности.

— А кои са според вас действителните? — запитвам, доволен да предоставя думата на събеседника си.

— Няма ги — отвръща Сеймур, като разперва ръце. — Пък и да ги има, те са недостъпни за нас, за нашите дребни мозъци, оценяващи нещата в ограничените посоки на някакви си три измерения. Но с цялото си невежество ние бихме могли да признаем при по-голяма честност, че тая вселена е едно неизмеримо гигантско пулсиране, едно бурно дишане на някаква материална или каквато щете там субстанция, едно движение, закономерно или хаотично, при което всяко вдишване представлява раждане, начеване, създаване, а всяко издишване — порив на смъртта, на космичните катастрофи, на унищожението. Един гигантски кипеж на кълнене и на гниене, на

упорито напирание за растеж и на безпощадно смазване на израстващото. И в тоя гигантски процес, представете си, земната човеко-мравка се опитва да наложи някакъв свой ред, да наложи волята си на бълха върху поведението на вола, по който е оставена да пъпле.

— Съкрушително сравнение... — промърморвам.

— Ни най-малко. Вие знаете не по-зле от мен, че разликата между нищожеството на човека и величието на вселената изобщо не се поддава на образно сравнение.

— Не разбирам защо тогава сте се посветили на такава излишна наука като социологията.

— Защото решението ми беше взето още преди да бях прогледал. И защото социологията е толкова излишна, колкото и всичко останало. А в такъв случай, какво значение на коя точно специалност ще се спреш, за да лъжеш хората и себе си, че вършиш нещо полезно?

— Що се отнася до полезността, не виждам никаква лъжа: социологията ви помага да си вадите хляба — осмелявам се да забележа.

— Най-абсурдното е, че нямам никаква нужда да си вадя хляба, както вие се изразявате. Аз съм това, което е прието да се нарича „заможен човек“, Майкъл.

Той изрича последната фраза с такава неловкост, сякаш ми разкрива някаква срамна тайна. После предлага прозаично:

— Да вземем още едно уиски, а?

— Както обичате.

Сеймур прави небрежен, но достатъчно ясен знак на келнера, застанал до входа на заведението и малко по-късно пред нас отново са сервирани две добре заредени с ледени кубчета чаши.

— Всъщност аз станах социолог по времето, когато още бях в плен на предразсъдъците си, макар вече да прозирах целия им комизъм. Главата ми казваше, че спокойно мога да плюя на всичко, обаче предразсъдъкът напомняше: „А какво ще кажат другите?“ Разбира се, аз още тогава плюех мислено на другите, на всички тия „други“, наречени общество, и все пак не ми се щеше да ме смятат за богат ленивец, от рода на тия кухи субекти, които прекарват една четвърт от живота си в самолетите и по летищата, за да прехвърчат от курорт на курорт и от казино на казино. Не че не бях неврастеник като

тях, но моята неврастения бе от такъв род, че изискваше действия, признати като обществено полезна активност. Надявам се, че ме разбирате?

— Мисля, че да — кимам, като посягам към чашата си. — Ако това изобщо има някакво значение за вас.

— Естествено, че има значение.

— „Естествено“? Доколкото схванах, за вас всичко на този свят е без значение.

— О, не възприемайте думите ми буквално. И не бъркайте теоретичните концепции с практическото поведение. Вие сте, както се изрази моята секретарка, един противник, разбира се, пак в теоретичен аспект. А човек винаги държи на мнението на противника си... понякога дори повече, отколкото на мнението на приятеля. Не е ли така?

— Не знам — отвърщам, като оставям чашата, след като достатъчно съм си охладил дланта с нея. — Струва ми се, че ако противникът има ласкаво мнение за мене, това едва ли би ме зарадвало твърде.

— Не става дума за ласкаво мнение, а за уважение — уточнява Сеймур. — Аз мога да уважавам един противник, без да имам непременно ласкаво мнение за него...

— Трудно ми е да доловя нюанса... — подхвърлям безочливо, защото нюансът е съвсем очевиден.

— Аз мога да уважавам вас, без това да ми пречи да презирам илюзиите ви — обяснява търпеливо събеседникът ми.

И понеже този път не отговарям, той продължава:

— Вие дори не можете да разберете, че безредието в своята естественост е по-малко опасно от вашите илюзии за ред и справедливост. Опасни илюзии. Всички войни и всички страшни кръвопролития са се водили за подобни илюзии. Човечеството винаги е било изтребвано в името на живота, на хубавия живот, на идеала за живот. Изобщо бедата на човечеството е главно в туй, че за него винаги са се грижили сума самозвани благодетели от вашия тип. Ако всеки мисли за себе си, вместо да се старее да спасява другите, тоя абсурден свят би бил малко по-спокоен.

— Според вас излиза, че работата ще върви най-добре, когато никой не я върши.

— Да, ако имате предвид точно тая работа. Престанете да учите хората как да живеят. Престанете да им помагате да подреждат живота си, без да ги питате искат ли вашата помощ.

— Аз никого не се опитвам да уча — напомням просто за сведение.

— Говоря не за вас лично, а за вашите мислители. А що се отнася специално до вас или до мене, правилото може да се вземе в обратен вид: нека не допускаме да се месят в живота ни и да ни натрапват жизнени принципи, при чието съставяне никой не е искал мнението ни.

— Вашата обработка почва малко ненадейно и доста енергично — забелязвам, като сдържам усмивката си.

— Точно това трябва да ви убеди, че не става дума за обработка. Аз, както вече разбрахте, съм почти пословичен със своята нетактичност — усмихва се едва-едва и Сеймур.

— „Нетактичност“ или „искреност“?

— Тия две понятия са съвсем равнозначни в доброто общество, към което имам нещастие да принадлежа.

— Вие, изглежда, смятате за нещастие, че изобщо принадлежите към човешкото общество. Вие с мъка носите кръста на живота.

— Кажете „със скука“. Това ще бъде по-точно — отвърща Сеймур, като изплюва на плочите поредната угарка.

Той се озърта, допива водата си от разтопения лед и после ме поглежда с присвитите си очи:

— И все пак тая скука тук е нищо в сравнение с оная, Голямата скука.

— Коя по-точно? — питам, като довършвам на свой ред ледената вода в чашата си.

— Ами тази, дето почва след заравянето на ковчега.

— По тоя проблем ще има достатъчно време да мислим, след като ни заровят.

Сеймур наново се озърта и подхвърля почти полугласно:

— Струва ми се, че ви следят... Освен, разбира се, ако не следят мене...

Това, че ме следят, аз го знам отлично и без Сеймур да ми го казва и още при първото уиски съм забелязал човека, застанал на

традиционните петдесетина метра в навалищата между будката за порнографски списания и входа на киното.

— За какво ще ни следят? — питам с леко недоумение.

— Просто така: обикновена шпиономания — свива рамене събеседникът ми.

Сетне присвива още повече сивите си очи и добавя:

— Може би се боят, че можем да сключим с вас тайно споразумение, а?

И за пръв път се разсмява гласно с малко дрезгав смях, както се смее непривикналият към подобно занимание човек.

* * *

Страхът ми, че сивоокият мизантроп ще ме покани на обед, не се оправдава. Като казвам „страх“, аз може би малко пресилвам нещата, но за момента не ми се ще нито да отблъсквам поканата на Сеймур, нито да пропускам срещата с една дама. Дамата в розово.

— Докъде желаете да ви откарам? — пита спътникът ми, след като сядаме в плимута.

— До хотел „Англетер“, ако това не ви затруднява.

— А, вие сте също в „Англетер“! — промърморва полугласно Сеймур. — Чудесно. Само показвайте ми пътя.

Пътуването минава в мълчание, ако се изключат възклицанията ми от рода на „все направо!“ и „наляво!“ Човекът на кормилото е погълнат от мислите си или от ритъма на движението. Подозирам, че този човек не е твърде приказлив, макар че додето е с мен, почти непрестанно говори.

Едва когато стигаме пред хотела, Сеймур забелязва:

— Не очаквах такава ослепително бяла фасада. Струва ми се, че за добрата стара Англия би подходило нещо по-опушено...

— ...А за Дороти — нещо по-износено... — довършвам фразата му.

Той ме поглежда и за втори път се разсмява:

— Трябва да внимавам с вас. Вие почвате по много опасен начин да отгатвате мислите ми.

Дороти обаче съвсем няма износен вид, когато се появява малко по-късно в бара на „Зьопавилионен“, дето съм имал предпазливостта да се озова с такси. Тя все още е в розовия си тоалет, почти странна проява на постоянство у тая капризна жена. Лицето ѝ сияе от жизненост и — нека бъдем кавалери — от младост. Пътем казано, срещата ни би могла да се състои със същия успех и в ресторанта на „Англетер“. Но за Дороти да обядваш в ресторанта на своя хотел е тъй досадно, както да обядваш у дома си.

— Обзалагам се, че допреди малко сте били с тоя кисел човек! — заявява тя, след като се настаняваме на една маса до самата витрина с великолепен изглед към езерото, акуратно включен в цената на гозбите.

— По какво познахте?

— По собствената ви кисела физиономия.

— Вие по много опасен начин почвате да отгатвате ситуациите, скъпа.

— Аз съм способна да отгатвам не само ситуациите, но и разговорите — предупреждава ме дамата в розово. — Сигурна съм, че сте приказвали за мене.

За щастие в тоя момент се приближава келнерът.

Краткотрайно щастие, тъй като още при ордъовъра от пушена съомга Дороти наново подхваща:

— Признайте, че сте приказвали за мене!

— Аз лично, не.

— Значи, той е приказвал.

Навеждам дискретно очи.

— Не се безпокойте. Няма да ви карам да повтаряте думите му. Те са ми добре известни.

— Това може само да ме радва.

— Бас давам, че ви е надрънкар доста лъжи за миналото ми...

— Знаете, когато се говорят подобни приказки, аз изобщо не ги чувам...

— Не извъртайте, Майкъл. Мъжете винаги чуват подобни приказки, дори и да са глухи като нашия стар Хигинс. А вие, ако се не лъжа, имате добър слух.

— Искрено ви казвам...

— Оставете. Аз още по-искрено ви казвам, че сплетните съвсем не ме засягат. Но Сеймур наистина прекалява.

— Може би ви ревнува... — подхвърлям наслуки.

— Така ли смятате?

Жената ме поглежда внимателно. После поклаща глава:

— Предполагам, че по-скоро ме ненавижда.

В половинчасовия интервал между печеното и десерта Дороти минава на някои други теми и по-специално на темата за живота като такъв. Стремя се да я слушам внимателно и дори да участвувам в беседата с отделни реплики, а когато погледът ми се пресища от розово, отправям очи към езерото. Върху сивата водна повърхност, набраздена от вечния вятър, лениво се движат няколко лодки с гребла. Наоколо — гъста сочна зеленина. Отгоре — тежки влажни облаци. Пейзажът не е за ревматични субекти.

— Животът сам ни предлага много от нещата, които се мъчим да изкопчем насила — говори Дороти, благодушно настроена подир доброто ядене. — Но ние сме много глупави, за да оценим жеста. Очакваме да получим всичко в пълен комплект, като богато гарниран обед. А нещата в живота ни се дават на части. Защо да се тровим, вместо да правим от тия части малкото си щастие...

— Хората не искат трохи... — забелязвам.

— Трохите имат същия вкус, както и целият хляб. Обаче трябва да ги събираш и да не бъдеш алчен за по-голямо количество от възможното. Моята първа любов бе един философ, който се изразходваше в приказки. Така се изразходваше, че не му оставаха сили да ме целуне.

— Не допусках, че сте нагазвали и във философията.

— О, той беше само философ в проект. Истински философ бе може би професорът му, защото не отдаваше на теориите повече внимание от това, което те заслужаваха. И ето, че аз получих от професора туй, което напразно очаквах от ученика. Така че, философски погледнато, имах и чистата любов, и физическата наслада, но от два различни източника. И какво, че ги получавах поотделно, ако трябва да гледаме философски на нещата?

— Нищо, разбира се — бързам да я успокоя.

— А по-нататък бе все същото. Богат съпруг, но посредствен любовник. Добър любовник, когото обаче трябваше не само да обичам,

а и да обличам. Хора, които ти предлагаха разкоша на вилите си и скуката на разговорите си. Типове с интересни идеи, обитаващи невероятно мръсни ателиета. Животът винаги ти поднася някакъв плод, често узрял и вкусен, само че изгнил откъм едната страна. Защо трябва да го хвърляш и да стоиш с пресъхнали устни, вместо да отстраниш гнилото и да изядеш останалото?

Фразата за пресъхналите устни ме подсеца, че чашата на Дороти е празна и аз побързвам да наляя от бялото рейнско вино.

— И какво от туй, че някой тип като Сеймур ще ме обвинява във всички смъртни грехове само защото съм се осмелила да взема малкото, което животът ми предлага? — продължава тирадата си дамата в розово.

— Вашите възгледи са съвсем реалистични.

— Радвам се, че ги споделяте — отвръща Дороти, изтълкувала думите ми изцяло в своя полза. — Ние с вас нямаме претенцията да бъдем нещо повече от обикновени хора и затова не смятаме, че ни се пада специално меню. Докато човек като Сеймур...

Тя прекъсва фразата си, защото келнерът донася кафето, придружено от две чашки коняк, две съвсем малки чашки, само за оправяне на вкуса.

— Казват, че врялото кафе състарява... — забелязва дамата в розово, като поглежда еспресото, от което се вдига пара.

— Всичко хубаво състарява по малко. Ала това проблем, надявам се, още не ви занимава.

— Не се надявайте. Занимава ме, и то твърде настойчиво — отвръща тя замислено.

После изведнаж протяга хубавата си бяла ръка към порцелановата чашка.

— Толкова по-зле! Кафето или се пие горещо, или изобщо не се пие.

Дороти поема няколко малки глътки и тонизиращото влияние на кафето я връща към прекъснатата тема:

— Сеймур може да играе ролята на „гран сеньор“ и да се отказва от трохите, защото има всичко. Обаче кое му дава право да съди другите? Както виждате, Майкъл, аз сама не крия нищо от живота си и съм съвсем искрена с вас и изобщо искреността е ахилесовата ми пета, но не обичам, когато други се ровят в биографията ми, за да пресилват

и изопачават нещата. Нима аз се занимавам с Уйлям и с неговата мъжествена секретарка?

— Той просто ви ревнува — подхвърлям наново.

— Не вярвам. Той отдавна вече е престанал да ме ревнува.

— „Отдавна вече“?

— Е, да. Всъщност Сеймур е същият оня студент-бърборко... моята първа любов...

* * *

Идеята да идем на пристанището е на Дороти, понеже той род идеи винаги идват от нея. Това става в края на следобедното заседание, когато аз съвсем неусетно наново съм се озовал в обкръжението на компанията. Хигинс и Бери почти в един глас заявяват, че пристанището — особено при този ужасен вятър — абсолютно не ги привлича. Сеймур по обичая си само безразлично свива рамене, а Грейс, както винаги, се въздържа от мнение.

И все пак подир половин час ние четиримата вече зяпаме из пристанището или из това, което сме обявили за пристанище, защото около тоя град всичко е пристанище и много често, когато завиваш от една улица в друга, случва се да видиш, че пред тебе вместо трамвай минава параход. Времето не е чак толкова лошо — нещо средно между мрачно и слънчево. През сивите влажни облаци често проблясват лъчи и в такива мигове пейзажът добива нещо от двусмисления израз на човек, който се муси, подтискайки усмивката си.

След като наблюдаваме няколко минути как разтоварват един кораб и как товарят друг, на Дороти ѝ хрумва нова идея: да се разходим с моторница. Сеймур, верен на привычката си да не спори за дреболии, не възразява. Грейс няма становище по въпроса, аз — също.

Моторниците са наредени една до друга като сардели в малък ръкав и доколкото може да се съди по пустия кей, ние сме единствените любители на разходки в тоя час. Насочваме се, предвождани от Дороти, към елегантна ведет, облицована с полирано червено дърво и наподобяваща с кормилото и седалките си луксозния плимут на Сеймур.

— Не вдигайте голяма скорост — предупреждава собственикът, като вижда, че зад кормилото се настанява жена и по-точно дамата в розово. — Моторът е силен и при това вълнение...

— Не се безпокойте, няма да повредим бижутото ви — успокоява го Дороти.

— Лодката ми е застрахована — отвърща човекът и с достойнство се изплюва във водата. — Въпросът е за вас.

— И дамата е застрахована — обажда се Сеймур. — Вие сте застрахована, нали, Дороти?

— Застрахована от какво? — обръща глава жената.

— От фатални грешки, разбира се.

— Мисля, че прекалено често се шегувате напоследък, Уйлям — промърморва дамата в розово.

Тя включва мотора, дава газ и плавно потегля, като умело се измъква от шпалира на сарделите и насочва лодката към изхода на пристанището. Първоначалният грохот на мотора преминава в глухо и равно бучене. Дороти отново натиска педала за газта и нашата ведет се понася все по-бързо край огромните черни туловища на търговските параходи.

Ние тримата сме се настанили на широката мека седалка зад дамата в розово. Грейс, която седи между Сеймур и мене, е заела такава служебно-вкаменена стойка, сякаш не е на разходка, а в залата на симпозиума. На няколкостотин метра пред нас в пролуката между двата вълнолома тъмнее развълнуваната маса на откритото море. Ние установяваме точната степен на вълнението едва след като водното ни такси прелита между вълноломите, издига нагоре нос, като че за да продължи пътя си по въздуха, а подир туй рухва към дълбините. Сътресението е тъй ненадейно, че дори Грейс излиза от вцепенението си, без впрочем да прояви никакви признаци на безпокойство.

Дороти държи курс перпендикулярно на вълните, което намалява риска да се преобърнем. В замяна на туй тя все по-силно натиска газта и лодката все по-стремглаво лети от вълна на вълна, а понеже вълните не са тъй начесто, както бихме желали, нашето такси нерядко заравя нос в пенливата бездна и цялото се тресе от драматично раздвоение: да се превърне в самолет или да поеме пътя на подводниците.

Върху предната част на лодката, дето сме се настанили, е монтиран прозрачен пластмасов похлупак, без който отдавна бихме

станали вир-вода. Моторът бучи напрегнато, а когато лодката се издига на някой пенлив гребен, витлото затраква зловещо във въздуха. Подскачанията и рухванията стават все по-чести и все по-стремителни, небето и морето играят пред нас на люлка, а тежките вълни обливат с протяжно съскане пластмасовата коруба и ние се чувствуваме като поставени в бутилка, запратена сред морето.

— Дороти малко прекалява — решава се да извика Грейс, обаче гласът ѝ едва се долавя през воя на вятъра и плясъка на вълните.

— Тя обича лудостите, особено когато са безплатни — отвръща спокойно Сеймур.

И това са единствените две забележки по време на цялото пътуване. Две забележки, които Дороти не чува, ала сякаш отгатва, защото усилва до краен предел скоростта, като че за да наруши безучастието на тия две студенокръвни същества и да ги принуди да извикат „стига!“

Лодката лети и се заравя сред огромните бразди от черна вода и бяла пяна, корпусът застрашително се тресе и витлото ужасено трака на празно, свирепи бризги вода обливат пластмасовия похлупак, вълните ни поглъщат в зиналите си запенени уста и ние всеки миг изпитваме предчувствието, че вече сме поели пътя към дъното, но никой не казва „стига!“

* * *

Колата на Сеймур, с която сме дошли до пристанището, е гарирана зад едно депо. Сеймур отваря вратичката към кормилото и като вижда, че се готвя да се настаня до него, възразява:

— Седнете отзад, Майкъл. Нали знаете, че мястото до шофьора се нарича „място на мъртвеца“. Нека прочее го запазим за нашата мила Дороти.

Дороти, все още зачервена от възбудата на морската разходка, влиза отпред, без да възрази. Сеймур потегля, завива край депото и ние се озоваваме в някакъв дълъг тесен път между кейове и складове. Човекът на кормилото тъй рязко натиска газта и отпуска амбрияжа, че плимутът просто подскача и поел на трета, полетява стремглаво по разбития асфалт, пресечен от прелези за теснолинейки, от изходи на

депа и сводове на бетонни мостове. На места пътят застрашително се стеснява или ненадейно завива, тук и там пред нас изскачат огромни камиони, ала всичко това не пречи на шофьора все повече да усилва скоростта. Той се разминава с транспортните чудовища на косъм разстояние, влиза в завоите, без да има видимост, сякаш играе на чифт и тек със смъртта, и ги взема тъй бясно, че колата всеки миг може да изхвърчи въвн от платното и да се сгромоляса в железариите наоколо.

Най-последно се озоваваме на по-широка крайградска улица и това дава възможност на Сеймур да достигне пределната скорост. Колата лети със сто и шейсет километра в час край блокови жилища и празни места, като по чудо не се блъсва в излизацията от някаква пресечка камион, помита стълбчето с червена лампа пред един участък в поправка и едва не излита от пътя при една дупка в асфалта.

Шофьорът кара все тъй бясно чак додето излиза на Нюхаун, след като половин час безцелно и стремглаво е кръжал из крайградските квартали за да ни прекара през изпитанието на всички възможни рискове.

— Вие сте доста побледняла, мила — забелязва Сеймур към Дороти, като заковава внезапно плимута до тротоара. — Надявам се, че това е само реакция от чистия морски въздух...

— Не мислете, че се боя повече от вас, Уйлям — отвърща някак уморено дамата в розово. — Страх ме е само от обезобразяването.

— Но аз исках да ви спестя тъкмо този страх — усмихва се любезно Сеймур. — При скоростта, с която карах, вие нямате абсолютно никакъв шанс да оцелеете в случай на злополука.

И тук се случва нещо почти свръхестествено. Грейс проговаря:

— Щом и двамата сте толкова смели, мисля, че можем да надникнем в някоя от тия дупки — забелязва секретарката, като има предвид очевидно крайбрежните моряшки барове. — Казват, че вътре повече се биели, отколкото пиели.

— Легенди — промърморва презрително Сеймур.

И като се обръща към мене, запитва:

— Какво ще кажете, Майкъл? Уискито, мисля, навсякъде е едно и също. И после, днес ни е писано, изглежда, да се посветим изцяло на женски капризи.

Долните етажи и сутерените на дългата редица стари сгради край канала на Нюхаун са изцяло заети от кръчми, ако не се броят няколко

магазинчета, където срещу скромно заплащане могат да ви татуират ръката, гърба и гърдите с китайски дракон, морска сирена или гола жена. Всички тия кръчми се отличават помежду си само по цвета на неоновите фирми, затова влизаме напосоки в най-близката.

Барът може би работи по някакво свое разписание, а може би работите му просто вървят зле, защото полутъмното помещение е почти празно. Три проститутки с унили лица скучаят на високите столчета до тезгяха, а четирима моряци са се разположили в ъгъла край една маса, затрупана с бирени бутилки. Обстановката е направо обезкуражаваща, обаче тъй или иначе вече сме влезли, затуй се насочваме към срещуположния ъгъл.

Стопанинът, който играе ролята на стар морски вълк, ако се съди по моряшката фланелка, бързо ни се притичва на помощ с гостоприемния въпрос: „Какво обичате?“ Грейс и Дороти се споглеждат нерешително, защото жените никога не знаят точно какво обичат, обаче Сеймур скъсява процедурата, като промърморва:

— Бутилка „Балънтайн“ и сода.

— Цяла бутилка? Вие сте днес наистина неузнаваем, Уйлям! — забелязва дамата в розово.

— По принцип не обичам пиянството — обяснява Сеймур, като се обръща не толкова към Дороти, колкото към мене. — Но понякога се напивам като труп, за да го намразя още повече.

Няколко минути по-късно уискито, заедно с бутилките сода и кофичката лед е вече поставено на масата. И за да потвърди думите с дела, спътникът ми си налива половин чаша алкохол, след като е сипал на дамите и на мене традиционните два пръста.

— За ваше здраве, Дороти — произнася той.

После отпива едра глътка и добавя:

— Все пак невероятно е, че при тоя изпълнен с рискове живот, който водите, вие още не сте се застраховали.

— Едничкото, което бих искала да застраховам, е младостта — забелязва дамата в розово и също вдига чашата си. — А понеже това е невъзможно... и понеже младостта си отива... всичко останало ми е съвсем безразлично, повярвайте, Уйлям!

Сеймур се кани да отвърне нещо, но в тоя момент в заведението се разнася оглушителният вой на някакъв туист. Двама здравеняци от насрещната компания са се приближили към автоматичния грамофон и

го зареждат с монети — значи, воят няма скоро да спре. Приключили с подготовката на музикалната програма, здравеняците лениво минават край тезгяха. Повехнала жена слиза от столчето и се опитва да увлече в танц единия моряк, ала той мълчаливо се откопчва, като отблъсква с лапа угодливо усмихващото се лице. Двамата продължават пътя си по посока към нашата маса, спират пред нас и показват с жестове, че искат да танцуват с Грейс и Дороти. А понеже никой не им обръща внимание, те свойски хващат дамите за ръцете, с явното намерение да ги принудят да станат.

— Майкъл, отървете ме, моля ви, от този грубиян — произнася Дороти с израз на отегчение.

Разстоянието между мене и въпросния грубиян едва ли е повече от метър, затова без особени усилия се вдигам от стола и с рязък жест отблъзвам лапата на моряка. Онзи, разбира се, е очаквал това, защото ми отправя светкавично левия си юмрук в лицето, само че аз също очаквам юмрука му и се отмествам навреме, като в същия миг нанасям добре отмерен удар в корема на противника. Теглото ми, в скоби казано, е осемдесет килограма без дрехите, а в удара ми, предполагам, са събрани не по-малко от шейсет килограма, затова не се учудвам особено, когато грубиянинът се търкулва на пода, превит надве.

Другият здравеняк, без да ми даде възможност да отдъхна, оставя Грейс и заема мястото на падналия. Заедно с новия си пост здравенякът получава право в лицето и бутилката уиски, която запращам точно в целта. Ослепен от струята алкохол и от бликналата кръв, морякът се олюлява и се опира на съседната маса в онова смътно колебание между болката и припадъка, което аз самият неведнаж съм изпитвал. Във всеки случай засега той е вън от строя. На последните двама души от компанията вече летят в контраатака. Единият от тях грабва пътем празна бирена бутилка, счупва я с трясък в ръба на масата и заплашително се насочва с това оръжие към мене.

Облегнат на стената и с голи ръце аз очаквам двете летящи насам грамади. Част от съзнанието ми избира за защитно оръжие близкия стол, докато другата част с безстрастието на страничен наблюдател машинално оглежда обстановката. Проститутките от бара наблюдават сцената с почти спортно любопитство, като че ли са на мач. Съдържателят се е спуснал навън за помощ, която без друго ще пристигне твърде късно. Сеймур все тъй спокойно седи на мястото си,

сякаш наоколо не става нищо особено. По лицето на Грейс също не се чете нищо повече от безучастно внимание. И само Дороти, доколкото може да се съди по разстроеното ѝ лице, очевидно ми съчувствува и се тревожи за предстоящото.

Предстоящото аз също го отгатвам доста добре, понеже виждам как морякът с назъбената като трион бутилка бавно се насочва към мене, дебнейки всеки мой жест. Грубиянинът съвсем наскоро и може би дори още снощи е участвувал в друга подобна сценка, защото челото над едната му вежда е издрано, а окото е подуто и кръвясало. Тая малка подробност съвсем не прави изгледа на човека побезобиден. Напротив. В момента обаче аз се тревожа не толкова от кръвожадната физиономия на субекта с бутилката, колкото от поведението на неговия другар. Онзи е извадил от джеба си нещо, което щраква в ръката му с познат сух звук, звукът на пружината, изхвърляща напред тясното острие на ножа. Здравенякът държи ножа с професионална вещина, прибрал лакътя си и опрял палец в плоската страна на лезвието.

На всичко отгоре и облегнатият на масата моряк започва да се съвзема. Положението ненадейно е загубило характера си на кръчмарски фарс. Отляво и отдясно към мене бавно, но неотменимо се приближават назъбената бутилка и ножът. Двамата грубияни изглеждат доста трезви, за да бъдат точни в ударите си, и достатъчно пияни, за да не мислят за последиците. Ако понеча да замахна със стола към здравеняка с бутилката, тутакси ще усетя в слабините острието на ножа. Едничката ми надежда е да разчитам на бързината в отскачането, обаче както съм се настанил в ъгъла, почти опрян до стената, теренът за отскачане е съвсем ограничен.

Двамата моряци пристъпват все тъй бавно и вече са на три крачки от мене, а хората наоколо са застинали неподвижно и само автоматичният грамофон крещи нелепо натрапчивия мотив на туиста и в тоя миг всичко тук ми се вижда също тъй нелепо — двете горилоподобни дебнещи ме фигури и техните зловещи в своята примитивност оръжия, и моето отчаяно положение в ъгъла, защото, макар и неведнаж да съм изпадал в отчаяни положения, но те всички са били резултат на някакъв стремеж, имали са някакъв смисъл, докато това, което се разиграва сега...

Човекът с бутилката е достигнал чертата, която съм теглил мислено и аз посягам светкавично към стола и в същия миг съзнавам смътно, че Сеймур на свой ред лети от другата страна, събаря със саблен удар във врата застаналия до масата моряк и се хвърля върху нападателя с ножа, додето аз разбивам стола в главата на оня с бутилката.

Две минути по-късно пристигат трима полицаи, предвождани от съдържателя. Събитията оттук нататък протичат без усложнения. Свидетелствата на стопанина и проститутките, а най-вече благообразният ни външен вид са в наша полза, така че грубияните биват набързо изритани в посока иъм близкия участък.

— Вие се биете доста добре за един социолог — промърморвам по адрес на Сеймур, след като уреждаме сметката и ставаме.

— Аз не съм се родил социолог, драги Майкъл — отвърща невъзмутимо онзи.

Той хвърля последен поглед към безпорядъка наоколо и добавя:

— Не ми върви в пиенето. Винаги, щом реша да се напия, ще се случи нещо непредвидено.

* * *

Вече е тъмно, когато Сеймур ни оставя пред входа на „Англетер“.

— Обадете ми се след малко, Майкъл — казва Дороти в асансьора, преди да слезе на етажата си.

Четвърт час по-късно потропвам на вратата на стаята й, обаче не получавам никакъв отговор.

След още половин час повтарям опита си и тоя път познатият звънлив глас произнася:

— Влезте!

Дороти е застанала пред купчина датски сувенири, струпани на масичката — миниатюрни пиринчени копия на прочутата „Малка сирена“, никелови халки за ключове с емблемата на Копенхаген и сребърни лъжички със същата емблема.

— Слизах долу да купя някои дреболии за подарък — обяснява тя. — Нали утре заминавам.

— Утре?

— Ами да. Симпозиумът свършва и аз заминавам.

— Разбрах, че Сеймур и Грейс остават.

— Те остават, а аз заминавам.

— Но защо така внезапно?

— Съвсем не е внезапно, а точно според програмата.

Тя оставя сувенирите, които рови безцелно, и вдига очи към мене:

— Надявам се, че раздялата не ви разстройва твърде.

— Не е изключено и да ме разстройва.

— В такъв случай единственото, което мога да ви предложа, е да ме последвате.

Не бързам да отговоря и жената вероятно оценява паузата като признак на колебание, защото подхвърля:

— Може и не веднага. Имате достатъчно време да свършите работата си и да вземете героичното решение. Ще бъда цял месец в Стокхолм — хотел „Астория“.

Тя сядва в едно от белите кресла, събува луксозните си обувки и по детски подвива крака на седалката, без да обръща внимание, че розовата ѝ бродирана пола се е вдигнала почти до кръста. Това е напълно в стила на тая дама, която се държи не както е прието, а както е удобно, и която предпочита пред възпитаното целомъдрие безцеремонната непосредственост. Дори в начина, по който разголява бедрата си или накланя напред обемистия си бюст, сякаш липсва кокетство — тя не изкушава и не дразни, а просто предлага това, което има. Една дама, която нищо не би могло да учуди. Ако одеve ѝ бях казал: „Хайде тази вечер да се приберем, като вървим на ръце“, тя вероятно би отвърнала: „Не знам дали ще мога, но нека опитаме.“

— Уф, капнала съм — въздиша жената и обляга назад глава.

— Това е лошото на приключенията, че уморяват — забелязвам примирено.

— Приключения? Хвърляш се ту тук, ту там, за да опиташ и това, и онова, и другото, и продължаваш все тъй, макар че вече всичко си опитала, защото си мислиш, че навярно има нещо, които не си опитала, и които са всъщност истинските нещо, заслужаващи внимание, понеже това, което си го опитала, не струва много нещо и винаги е завършвало с умора, с досада, с разочарование...

— Вашият мелодичен глас почва да заприличва на отегченото мърморене на Сеймур.

— Не ми говорете за Сеймур... Подайте ми една цигара...

Изпълнявам нареждането и щраквам запалката. Дороти поема жадно от цигарата, вероятно с надеждата, че това ще ѝ възвърне бодростта, подир туй отново обляга глава назад.

— Тая проклетата жажда: да се замени познатото с нещо неизпитано, а сетне и то, понеже е вече изпитано, да се захвърли заради нещо съвсем ново... Влизаш от стая в стая, за да избегнеш скуката, бързаш все повече, понеже мислиш, че те гони по петите, а тя всъщност те пресреща, свита в тъмния ъгъл на всяко ново помещение. „Ку-ку! Ето ме!“ Една игра на криеница, увлекателна само до някое време. До времето на умората... Аз съм в края на младостта, на прага на умората, пред вратата на спокойствието. И единственото, което още ме спира да вляза, е страхът от самотата...

Дороти вдига глава, дръпва наново от цигарата и ме поглежда с изпитателен поглед:

— Ще дойдете ли с мене, Майкъл? Така, без ангажименти и срокове?

— За какво да дойда? В името на другата игра?

— О, ако става дума за любовта, може да ми вярвате, че аз съм я играла тази игра и на едро. Всеки играе понякога в любовта на едро, докато фалира или разбере, че когато играеш на едро, винаги губиш. И тук хубавото трае късо време, а после следва серията празни удари и после пак някое малко замайване преди следващата серия празни удари...

— Значи, салдото...

— Салдото е умората — прекъсва ме жената.

Сетне вперва празен поглед в пространството, сякаш проверява мислено въпросното салдо.

— Знаете... — заговорва тя ненадейно. — Пътувах веднаж за Ница. Очакваше ме една от вечните шумни, весели и истерични компании. Казиното, алкохолните ноци и любовта на дребно... А когато стигнах Кан и видях тихия булевард, палмите, морето, спокойствието на зимното мъртвило, свих с колата към „Мартинец“ и хвърлих котва там. Да знаеш, че никой не подозира къде си, да ти са достатъчни двата криминални романа в куфара, двете разходки край

пристанището заран и следобед, спокойните обеди и тишината... Беше великолепно. Само че на третия ден не издържах и отново полетях за Ница.

— Значи, не е било чак толкова великолепно.

— Щеше да бъде, ако имах до себе си някой като вас...

Тя отново ме поглежда и отново формулира поканата си:

— Всъщност какво ни пречи да подновим опита?

— Доста работи.

— Например?

— Ами например различията в характерите. Аз не съм весел човек, Дороти. Нито особено забавен.

— Да, да, знам: вашата най-голяма страст е да мълчите като дърво. И додето мълчите, сигурно ми се надсмивате наум. Ако бях по-глупава, вероятно щях да предпочета един приятел, който да ме глези и развлича. Да ме уморява от танци и гуляи. Само че веселият още на третия ден отива да се весели другаде. А бърбивият подир известно общуване или престава да бърбре, или почва да ти досажда с повторенията си. Докато противен характер като вашия не крие риска да стане по-противен, защото това едва ли е възможно. Вие не сте човек на изненадите, Майкъл.

— Тук сте права — кимам. — Наистина не ме бива в сюрпризите. Не знам обаче как сте вие в това отношение.

— От мене можете да очаквате само добри сюрпризи. Елате и аз ще ви покажа страни и места, каквито дори не сте сънували...

— Аз изобщо твърде рядко сънувам. И то не страни и места, а главно черни котки.

Тя продължава, без да дава ухо на последното ми признание:

— Казах ви, че вече не съм богата, но вън от заплатата имам необходимата рента, за да не се чувствуваме притеснени.

— Какво по-голямо притеснение от това, да бъдеш издържан от една жена?

— Ако желаете, бихте могли и сами да се издържате — подхвърля Дороти, като протяга ръка да загаси угарката в пепелника.

Жестът е достатъчно продължителен, за да мога обстойно да огледам познатия ми вече бюст в рязко наклонено положение. Най-после актът на огнеборство е приключен, обаче, вместо да прибере

себе си и бюста обратно в креслото, дамата ми прави знак да се приближа повече, прегръща ме свойски и прошепва в ухото ми:

— Сеймур се интересува от вас...

Свивам рамене и се готвя да отвърна, ала тя прави с пръст на устните повторен знак и продължава все тъй шепнешком:

— Ако не се интересувахте от вас, дори не би ви погледнал. А когато Уйлям се интересува от нещо, той е готов да плати с повече от платонична любезност.

— Нямам представа от какво може да се интересува човек като Сеймур — отвърщам полугласно.

— Не е трудно да се отгатне, ако имате предвид, че е свързан с едно от ония учреждения, които се занимават с информацията или сигурността, или нещо от този род. Сигурност... Боже!... Ние сме седнали върху горящ вулкан и разговаряме за сигурност.

— Вулканът безпокои ли ви?

Дороти наново ми прави знак да говоря по-тихо, преди да отвърне шепнешком:

— Мене? Ни най-малко. Това лудо време е най-доброто условие, за да не правиш впечатление със собствената си лудост.

Тя отброява къса пауза, преди да се върне към темата:

— Излишно е да се колебаете, дали да му измъкнете сто хиляди, или двеста. За сигурността не се пестят пари. Измъкнете му повече долари, а аз ще ви науча как да ги изхарчим.

— Боя се, че не разполагам с необходимата стока, за да му измъкна подобна сума.

— Ако не разполагате с необходимата стока, Уйлям нямаше да ви ухажда. Той не е от тия, дето дремят над празни ясли.

— Все пак аз малко по-добре от Сеймур знам какво има в собствената ми глава — отвърщам търпеливо. — Ако вашият приятел е наистина това, за което го представяте, той ще иска информация. А аз не разполагам с информация дори за два долара...

— Тогава изфабрикувайте я! — прошепва Дороти, без да се замисли. — Когато стоката не е нищо повече от приказки, един такъв лъжец като вас е истински Рокфелер.

И за да ми даде време да размисля, тя допълва този път гласно:

— Поръчайте кафе и нещо безалкохолно, ако обичате... И бъдете добър да ме почакаете. Искам да взема един душ.

ПЕТА ГЛАВА

И тъй, още едно голямо научно събитие отшумява в историята. Международният симпозиум по социология е закрит. Делегатите започват да напускат железобетонния хамбар на заседателната зала и аз се опитвам да сторя същото, преди някой от познатите ми да е сложил ръка върху мене. Измъкването обаче съвсем не е лесно, тъй като предвид на скорошната раздяла голяма част от присъстващите са изпаднали в умиление, а умилението се изразява в ръкостискания, размяна на визитни картички и последни снимки, така че движението по пътеката е съвсем парализирано.

— А, мистър Коев! Тъкмо вас търсехме — чувам зад гърба си тътнещия бас на Хигинс. — Вие ще дойдете следобед на екскурзията, нали?

Забравих да кажа, че последната манифестация на историческото събитие е една екскурзия до не знам къде си. Аз, разбира се, нямам никакъв специален интерес към това не знам къде си, както и към груповите обиколки с отокари, затуй бързам да съобщя на глухия, че много съжалявам, но...

— Ние също крайно съжаляваме — отвръща мистър Хигинс, като има предвид освен себе си и мистър Бери, който в този миг също се е появил запотен и сънлив, както винаги.

— Ето ви картичката с адреса ми — подхваща мистър Скелет. — Ако все пак решите да ни предложите нещо за издаване...

— ...И ако пожелаете да ни погостувате в Щатите — добавя Бери, като подава и своята визитка.

— ...Пишете два реда или просто телеграфирайте! — довършва Хигинс.

Подир което следват горещи ръкостискания и дружески потупвания по гърбовете.

Сеймур излиза от местата за делегати и се приближава до нас тъкмо по време на тая сърдечна церемония. Като изчаква отдалечаването на двамата, той запитва:

— Какво ви предложиха? Хонорар и стипендия?

— Нещо подобно.

— Наивници — свива рамене Сеймур. — Този род глупци още вярват, че неудобството да си приятел на Америка може да се обезщети с една стипендия.

— Вие оценявате доста скептично реномето на родината си.

— Аз оценявам всичко скептично, включително родината... а също и някои сънародници.

И като сменя тона, той подхвърля:

— Вие вероятно ще изпратите следобед нашата скъпа Дороти?

— Налага се.

— На мен уви не ще ми е възможно да присъствувам на това мило тържество. Но по-късно, ако желаете, бихме могли да се видим, за да продължим вчерашния така досадно прекъснат гуляй.

— С удоволствие.

Сеймур кима за сбогом и изчезва в навалищата на делегатите тъй бързо, че дори не улавя израза на облекчение, изписан в тоя миг по лицето ми.

* * *

Освобождението от Сеймур е всъщност само добавъчна причина за облекчението ми. Главният повод е фактът, че от тая заран вече не съм следен. По-точно казано, зад гърба ми не се движи брояч. А в нашата техническа ера това още съвсем не е доказателство, че не си следен. Но за да бъдеш засичан посредством система от невидими броячи и сложни апаратури, необходим е твърде сериозен мотив, какъвто, надявам се, липсва в държането ми, поне до този момент. Нещо повече. От гледна точка на датската полиция поведението ми би следвало да получи оценка „похвално“: прекарвам цялото си време в безобидни глупости, и то само в компанията на порядъчни американци.

Прочее, додето се движа по Вестерброгаде към предварително набелязаната цел, аз си позволявам за един път лукса да се доверя на видимостта и да реша, че наблюдението ми засега е прекратено. Това ми дава куража три пресечки по-натам да вляза като у дома си през

стъклената врата на импозантна сграда и да използвам звънеца, монтиран под ослепително-лъснатата месингова табела:

УНИВЕРСАЛ

ЕЛЕКТРОННИ МАШИНИ

Малко по-късно след бегла справка, при която разпитващата ме секретарка получава изключително фалшиви данни, аз съм въведен в кабинета на самия главен директор.

Главният става от креслото зад бюрото си, подава ми ръка с едно усмихнато озъбване и тутакси пак сяда, сякаш се е боял някой да не заеме мястото му по време на ръкостискането.

— На вашите услуга, господин... — той поглежда визитната ми картичка, поставена на бюрото — господин Сидаров!

— Зидаров — поправам го любезно. — Нашите имена са малко трудни за произнасяне.

— Да, да, малко трудни, господин Зидаров — озъбва се отново главният, но тоя път съвсем късо, за да ми внуши, че не сме седнали тук да се зъбим един на друг.

— Аз всъщност само минавам през Копенхаген, на път за Стокхолм — обяснявам все тъй любезно, сякаш тази подробност може да има някакво значение за „Универсал“. — Имам нареждане да се осведомя кога ще ни доставите машините, поръчани от господин Тодоров.

— Съжалявам, но ние изобщо не мислим да ви ги доставяме — отвърща директорът, като за трети път се озъбва.

— Обаче вие сте приели поръчката и господин Тодоров ви е заплатил уговореното капаро...

— Господин Тодоров не ни е заплатил никакво капаро — поклаща глава човекът зад бюрото.

— Тук трябва да има някакво недоразумение... — мърморя аз. — Вие сте изпратили потвърдително писмо в смисъл, че ще изпълните поръчката според одобрената от нас оферта...

— Да. Само че един ден по-късно господин Тодоров се яви повторно тук и вместо да внесе капарото, съобщи, че неговият институт засега се отказва от сделката. Смятате ли, че е било необходимо да пишем ново писмо, за да анулираме старото и да осведомяваме вашия институт за собственото му решение?

Въпросът е зададен просто за ораторски ефект, така че аз се ограничавам с един съвсем косвен отговор:

— Съжалявам, но ние явно не сме били точно информирани...

— Как? Нима господин Тодоров досега не ви е информирал? — вдига вежди полуучудено, полуиронично главният.

— Там е работата, че той все още не се е прибрал... и ние нямаме никакви сведения за мотивите на това негово действие — обяснявам аз.

Подир което добавям още няколко фрази, за да придам възможно по-приличен вид на отстъплението си, сбогувам се и отново се впускам в датското всекидневие.

„Нямаш сведения ли? — говоря си наум, додето измервам Вестерброгаде в обратна посока. — Ето ти ги сега сведенията: офейкал е с парите. Поставил ги е в една чанта и е офейкал. Оттук нататък задачата може да се реши и без електронна машина.“

Казах вече, че познавам Тодоров. Може би само съм пропуснал да добавя, че никога не съм имал особено високо мнение за този човек. Но и никога не съм виждал в него вероятен предател.

Отдалеч се задава такси и аз едва не го изтървавам, зает мислено с биографията на Тодоров. Срещата с Тодоров обаче ще я отложим за по-нататък, а именно за деня, в който благоволи да ни съобщи адреса си. Засега имам среща с представител на другия пол — и по-точно — с дамата в розово. Качвам се в таксито и се отправям към „Англетер“.

Дамата в розово този път наново е в зелено, също както в деня на нашето запознаване. Спомени. И също както в оня първи ден, аз си позволявам да подхвърля вместо комплимент:

— Този зелен цвят, който тъй отморява очите...

— Вие би трябвало да играете бiliarд, Майкъл, вместо да се занимавате с кавалерство — отвръща Дороти.

Интимният ни разговор протича в хола на „Англетер“, а холът в този обеден час е доста оживен.

— Не желаете ли да седнем някъде на по-спокойно?

— Браво, сетихте се! — кима одобрително дамата в резеда. — Ако сте намислил вече и името на ресторанта, ще кажа, че сте станали просто неузнаваем.

— Ресторантът е в съседното помещение.

Дороти свива устни в знак на разочарование, но след миг лицето ѝ се прояснява:

— Всъщност това наистина е идея: щях да си замина, без да разбера как готвят в „Англетер“.

Обедът се точи близо два часа, както става винаги в подобни екстрени заведения, придружен от многократни ритуали с връчване и прибиране на менюта и карти за вина, с кулинарни консултации между дамата и метр д'отела и с демонстрации на спиртни примуси и други аламинутни номера. Но макар тия операции да заангажират немалка част от вниманието на Дороти, това съвсем не ѝ пречи да поддържа разговора с неотслабващ ритъм. Тя обаче старателно се пази да засяга снощните теми. Затуй пък аз не пропускам да запитам полугласно:

— Не смятате ли, че Сеймур би могъл да научи нещо за нашите проекти?

— Не. Освен ако вие проявите глупостта да го осведомите.

— Той би могъл и без моя помощ да се осведоми. Доколкото съм чел тук-там, днес и шепотът се записва...

— Не ставайте маниак на страха, Майкъл — усмихва се жената. — Ние с вас не сме чак толкова подозрителни, та да се вслушват в шепота ни.

Тя хвърля поглед наоколо, сякаш да се увери, че Сеймур наистина не се намира нейде в съседство, а после добавя:

— Аз пък мислех, че съвсем сте забравили предложението ми...

* * *

Параходът за Малмьо тръгва чак в 6 часа следобед и Дороти решава да използва свободното време, за да направи някои последни покупки. Тя, слава богу, не ме поканва да я придружа в лова на морски сирени и датски гербове. Прибирам се в стаята, хвърлям сакото на стола и заемам любимото си работно положение — хоризонталното.

„Ти, мисля, добре познаваш Тодоров“ — бе казал генералът, когато ме изпращаше. Аз бях на същото мнение. А сега се оказва, че и двамата сме се лъгали.

В началото познавах само Маргарита. Но по-късно около Маргарита се завъртя Тодоров. Бил приятел на леля ѝ или на чичо ѝ,

или нещо от тоя род. А целта му, разбира се, беше да стане приятел и на Маргарита. Тава не ме дразнеше, може би защото не можех да го възприема като вероятен съперник. Подир няколко месеца нещата се измениха, обаче тогава пък си казах, че ако една жена е решила да бяга, тя ще го стори и с Тодоров, и без Тодоров.

Първото ми сблъскване с него стана на улицата. Беше пролет, и работният ден бе свършил, и ние вървахме с Маргарита по „Руски“, тъй като бях прескочил да я взема от Университета. Минавахме край градинката при Военния клуб, когато срещу нас се зададе елегантен мъж от западен тип и с българска физиономия. Забелязах го, защото гледаше дамата ми повече от съсредоточено. Маргарита не бе изключителна красавица и във всеки случай нямаше вид на кинозвезда, ала не знам защо мъжете по улицата винаги се заглеждаха в нея. Това също не ме дразнеше. Искам да кажа, не ме дразнеше вече, тъй като отдавна бях свикнал.

Само че тоя български западняк, който идеше срещу нас, не само гледаше с очи дамата ми, но дори ѝ се ухили. Бях се приготвил вече да възразя, когато Маргарита също се ухили и двамата спряха и почнаха да се здрависват и да си разменят реплики от рода на „Как е еди-кой си?“ и „Какво прави еди-кой си?“

Понеже двамата достатъчно добре се забавляваха и понеже разговорът не ме интересуваше особено, аз продължих пътя си, като крачех бавно, за да дам възможност на Маргарита да ме настигне. Две минути по-късно тя се изравни с мене запъхтяна, обаче вместо да ми благодари за тактичността, побърза по обичая си да ме накаже с мъмрене:

— Ти просто умираш да се покажеш възможно по-невъзпитан.

— Съвсем не — възразих. — Работата е там, че ние с теб сме възпитани различно.

— Точно така!

— Аз например, когато съм с теб и някой ме спре, имам смешния навик най-първо да ви запозная...

— Аз също щях да ви запозная, ако ти не беше побягнал...

— Ако знаех, че ми готвиш такъв сюрприз, положително щях да дочакам края на беседата ви.

— Ти си невъзможен! — въздъхна Маргарита, което на нейния жаргон означаваше, че се предава.

А после, сякаш не е имало и помен от свада, взе да ми обяснява какви са връзките на тоя Тодоров с нейната леля, колко мил човек е той и каква отговорна длъжност заема във външната търговия.

Няколко дни по-късно щастието наново ми се усмихна, в смисъл че ми се откри нов шанс да се запозная с милия човек. Този път нямах никаква възможност да пропусна шанса, понеже сам Тодоров ни канеше на гости у дома си.

В скоби казано, ако има нещо, което да мразя повече от писането на писма, то е ходенето по гости. В случая обаче бе изключено да откажа, тъй като Маргарита би изтълкувала всеки отказ за проява на неприязън, разбирай ревност. Най-глупавото е, че действително изпитвах нещо като неприязън към тоя мил човек. Не знам дали съществува любов от пръв поглед, но при мене антипатията от пръв поглед е факт и историята с Тодоров беше свързана още от началото с чувство на антипатия, съвсем безпричинна, защото не познавах изобщо този човек, а дори и когато малко го опознах, не можех да кажа нищо против него. Единствената характеристика, която бях в състояние да му дам, се изчерпваше с констатацията, че той е всичко това, което аз не съм.

Прочее отидохме на гости и домакинята наистина ни прие твърде мило и през цялото време се държа крайно мило, тъй мило, че на хора като мене, дете не обичат кафето с много захар, би им прилошало.

— Можете да си изтриете тук обувките — забеляза Тодоров, като ни въведе в антрето, но това също бе казано толкова мило, сякаш той се грижеше не за чистотата на апартамента си, а за чистотата на обувките ни.

Подир което ни бе даден свободен достъп до хола. Холът, както и останалите помещения, представляваше истински малък бисер на вътрешната декорация и на съвременната техника. Поласкан от изострения интерес на Маргарита към обстановката, домакинята тутакси се впусна в словесни обяснения и нагледни примери за качествата на небесносиния мокет, на свръхмодерните мебели, на телевизора, радиограмофона, магнетофона, комбинацията библиотека-бар плюс витрина за сувенири и пр., и пр.

Това ми даде възможност да изпуша спокойно една цигара, седнал на дивана до прозореца. Съвсем спокойно, въпреки че

възклицанията на възхищение, които Маргарита надаваше, целяха главно да ме ядосат.

Недоволна от апатията ми, Маргарита, изглежда, реши да ме въвлече в пороя на възхищението, защото тъкмо при огледа на споменатия библиотечно-бюфетно-витринен хибрид, не се въздържа да забележи:

— Гледай, Емиле, какви приказни венециански кристали! А ти, дете толкова често пътуваш, никога нищо не си донесъл!

— Вие сте от външно министерство? — реши да запита в тоя миг Тодоров.

— Не — отвърнах.

И понеже Маргарита също замълча, той веднага разбра от кое министерство съм. Подир което пиеската „Вълшебният замък“ продължи, като действието се пренесе в спалнята, кухнята и дори банята на замъка. Без мене, разбира се.

Маргарита не бе чак толкова вятърничава, че да изпада в захлас пред един хладилник. И ако даваше вид, че изпада в захлас, то беше, за да ми натрие носа. „Ето, виждаш ли как живеят хората!“ — това означаваша всички тия възклицания на нейния жаргон. Защото основната теза на Маргарита от известно време насам беше, че ние не живеем, както трябва. Хората живеят, а ние — не.

Искам да отбележа за свое оправдание, че дори в ония години на младежка непримиримост аз не бях принципен враг на удобствата, стига създаването на тия удобства да не е свързано с маса други неудобства. Нямах нищо против и домакинската техника. Мислех просто, че както е глупаво да се отказваш от техниката, също тъй глупаво е да я боготвориш. А Тодоров именно я боготвореше и сочеше своите хладилници и бойлери с такъв апломб, сякаш показваше съкровищата на Лувъра.

— Наистина, чудесно сте се наредили — заключи Маргарита, след като екскурзията приключи и двамата наново се озоваха в хола.

— Човек, който не може да уреди квартирата си, трудно ще уреди обществото — отвърна скромно домакинът.

— Това го кажете на Емил.

— Всъщност вашата специалност, ако се не лъжа, беше търговията... — промърморих просто за да уточня на кой тъкмо сектор Тодоров се грижи за обществото.

Но домакинът вероятно бе изтълкувал другояче бележката ми, защото произнесе докачено:

— Ами че без търговия обществото...

— Оставете! — спря го Маргарита. — Емил гледа с презрение на всички професии въвн от своята собствена.

Може би в ония години бях още доста самонадеян, ала това не ми попречи да усетя от думите й, че почвам да изоставам в състезанието. Само че аз и не мислех да се състезавам. Да се състезаваш за една жена, това е приблизително еднакво обидно и за тебе, и за жената, на която се определя ролята на веществена награда от съмнителна стойност. Или както казваше някога нашата надзирателка в сиропиталището: „Който се държи примерно, ще получи на обяд мляко с ориз.“

— Аз уважавам героичните професии, но не смятам, че героизмът е само техен патент — говореше Тодоров.

— Напразно се засягате — отвърнах. — Нямам никакви претенции за героизъм.

— Криво се изразих. Искам да кажа, че кръгът на хората, които защищават интересите на родината, е много по-широк от вашите служебни среди.

— Съвсем вярно — кимнах. — Докъде ще я докараме, ако само служебно браним родината...

Тая проява на отстъпчивост от моя страна подобри настроението на домакина и той започна от своя страна да ми излага икономическото значение на търговията — външна и вътрешна, — разбира се, в най-общи линии. Изобщо Тодоров говореше с мене в добродушен и леко нравоучителен тон, като се опитваше да ми обясни някои азбучни истини, макар и без голяма надежда за успех.

— И все пак външната търговия е въвн всяко отношение по-примамлива — осмелих се да забележа по едно време.

Но Маргарита, усетила приближаващата опасност, побърза да възкликне:

— Какво разкошно огледало!...

— Особено когато вие сте отразена в него — добави галантно домакинът.

След което минахме към кафето и бонбоните.

* * *

Часът е шест. Черно-белият параход надава дрезгав и решителен рев сякаш му предстои презокеанско пътуване, макар че всъщност рейсът до Малмьо трае не повече от час. Машините ускорено затрактват и корабът бавно се отделя от кея. Дороти е застанала на палубата в елегантния си морски костюм на сини и бели черти, както се полага за едно такова морско приключение. Тя вдига ръка за прощален поздрав и ние с Грейс правим същото от кея.

За щастие пътническият параход тутакси изчезва зад някакви товарни кораби, така че ръцете ни не отмаляват от махане.

— Ще вземем ли такси? — питам секретарката, застанала като мумия до мене.

— За какво ни е? Мистър Сеймур живее съвсем наблизо.

Изминаваме стотина метра по кея и завиваме в широка тиха улица. На срещния ъгъл се издига модерен хотел с фасада от дялан камък и неонова фирма КОДАН.

— Каква мъртвешка външност... — произнася Грейс.

— Вие обиждате хотела ми — забелязвам с укор.

Наистина аз съм се прехвърлил тук, и то само преди един час. Вярно е, че боядисаната с блажна боя фасада на „Англетер“ е значително по-бяла от тая на „Кодан“. Но да плащам такъв разорителен наем само за степената на бялото и за стила на мебелите, съвсем не е в привичките ми.

— Не говоря за хотела, а за склада — уточнява жената.

Тъкмо до „Кодан“ се издига наистина огромно пристанищно депо с мрачна, почти злокобна външност, с безбройни, залостени с ръждиви капаци прозорци и с островърхи потъмнели кули.

— Каква мъртвешка външност... — повтаря Грейс.

— Не допусках, че държите на външността.

Секретарката не отговаря и продължава да крачи с равната си и енергична почти мъжка стъпка.

— Изобщо вашата външност и държане са просто отрицание на името ви — продължавам аз, тъй като доколкото знам английски, Грейс означава не друго, а грация.

— Човек не си избира името сам. Името ви се натрапва от родителите, а държането — от професията — забелязва сухо жената.

— Само че вашето държане е свойствено предимно на тия секретарки, които са надхвърлили петдесетте, стройни са като дъски за гладене и се радват на лошо храносмилане.

Грейс и този път премълчава.

— Подозирам даже, че очилата, които носите, съвсем не са ви нужни.

— О, те са само половин диоптър — произнася небрежно жената, като гледа пред себе си.

— Според мене те не са и четвърт диоптър.

И преди тя да успее да възрази, добавям:

— Чудно е, че не ви е накарал да смените и името си.

Секретарката хвърля малко сепнат поглед през очилата си, а после неловко промърморва:

— Не разбирам какво искате да кажете.

— Всъщност — признавам — вие не сте лишена от известни черти на женственост. Но човек трябва доста да се визира, за да ги различи.

— Интересно как сте намерили време да се взирате в мене, при цялата ви заетост с Дороти.

— При по-добра организация се намира време за всичко.

— Виждам, че при вас организацията е образцова. Едва изпратили бившата приятелка, вие се заемате да си осигурите бъдещата.

— Още не. По-късно. И вероятно не в подозираната от вас посока.

Разговорът продължава все в тоя тон на дружеско заяждане, додето стигаме квартирата на Сеймур. Тя се намира в белетажа на импозантна старинна къща, скрита сред високи дървета. Грейс дръпва ръчката на звънеца, висяща от устата на месингова лъвска глава. А понеже отвътре не се чува никакъв шум, жената още два-три пъти прави опит да изтръгне езика на хищника.

— Странно... Каза, че ще ни чака тук... Нищо. В такъв случаи ние ще го чакаме.

Секретарката вади от чантата си ключ и отваря вратата:

— Заповядайте.

Стаите, през които минаваме, изглеждат необитаеми. Плътни кадифени завеси, спуснати на прозорците, старинни мебели, загънати в бели калъфи, мътни огромни огледала над мраморните камини. Ако тук изобщо някой някога е живял, той трябва да е починал отдавна.

— Вашият шеф също живее в доста мъртвешка обстановка — позволявам си да отбележа, додето крача подир Грейс, която пали лампите и отваря вратите.

— Апартаментът е на един наш познат, който непрекъснато пътува — обяснява секретарката.

Най-после влизаме в помещение, по-обитаемо на вид, в смисъл че завесите на прозореца са вдигнати, мебелите са без калъфи, на малката масичка има бутилки и чаши, а на дивана са пръснати вестници. Това е нещо като кабинет или библиотека: двете стени на стаята са облицовани чак до тавана с лавици, а върху лавиците са подредени книги в старинни кожени подвързии.

— Ще пиете ли нещо? — пита Грейс.

— Защо не.

— Тогава сервирайте си.

Тя прибира набързо вестниците от кушетката, обаче не сядна на нея, а се разполага в едно кресло и тутакси заема обичайната си неподвижна стойка и безучастния съсредоточен израз, сякаш се готви да почне да стенографира. Приближавам се от нямане какво да правя до масичката и си наливам малко уиски в една висока и на пръв поглед чиста чаша. Готвя се да предложа нещо и на Грейс, но решавам да се въздържа, за да не бъда обвинен отново в опит за флирт. Затуй запалвам цигара, вземам чашата си и на свой ред се настанявам в едно от креслата. Погледът ми прелита край строгото лице на секретарката и се установява върху прозореца, дето в светлината на сивия следобед тъмнеят високите дървета.

— Раздялата с любимата, изглежда, ви натъжи — установява по едно време Грейс.

— „Любимата“? Това е за мене непознат феномен.

— А! — възкликва жената с подчертана, ала не особено силна изненада.

— Има, знаете, хора, които никога не могат да изпеят една вярна нота. Аз пък съм от тия, дето никога не могат да изпитат любов.

— Значи, играете на любов. Това е още по-отвратително — отвръща секретарката с равния си безстрастен глас.

— Не играя. С мене си играят.

— Не допусках, че сте чак толкова беззащитен.

— Кажете по-скоро „инертен“...

Тя ме поглежда, сякаш преценява думите ми. Ставам, приближавам се до нея и протягам ръка към рамото ѝ.

— Надявам се, че няма да направите нещо такова, което би развалило нашите добри отношения — произнася тихо Грейс, цялата настръхнала.

Ръката ми, която е застинала неподвижно при дръпването на жената, продължава пътя си и измъква от лавицата зад Грейс един подвързан том.

— Бъдете спокойна — отвръщам, като разтварям книгата. — Няма да допусна нищо такова, което би помрачило нашата взаимна неприязън.

— О, моята е съвсем умерена — забелязва жената. — И тя се отнася не толкова до вас лично, колкото до пола ви. Всички мъже са отвратителни и, уви, необходими. Но това ги прави още по-отвратителни.

— Лакло: „Опасни връзки“ — чета на глас, а после хвърлям поглед на гравюрата с галантен сюжет.

Секретарката става и прави две крачки към мене.

— „Опасни връзки“... — повтарям. — Това говори ли ви нещо?

— Говори ми! — отвръща Грейс.

И ненадейно с привичната рязкост на движенията си ме обгръща през рамото и грубо впила устни в устните ми, сякаш не като израз на любов, а на неприязън.

После пак тъй ненадейно се дръпва и по лицето ѝ се чете нещо като смайване от собствената ѝ постъпка.

* * *

Кралската библиотека със споменалите вече сто и толкова милиона тома, се намира в двореца Кристиансбург. А самият дворец представлява един лабиринт от дворове, аркади и сгради, дето са

настанени най-различни учреждения. В състояние съм да дам доста точни сведения за по-важните от тия сгради, тъй като разполагам с подробен пътеводител на Копенхаген, но ще се постарая да проявя твърдост пред изкушението на историческите екскурзии.

Сред тоя сложен ансамбъл на потъмнели от времето фасади и усойни павирани дворове градината на Кралската библиотека представлява един приятен и тих оазис от зеленина.

Освобождавам таксито, влизам в оазиса и се запътвам към централното здание на библиотеката, наподобяващо по-скоро старинна църква, отколкото научно учреждение. Изобщо изгледът на сградата е такъв, та човек трудно би допуснал, че вътре може да се намери като литература нещо по-ново от библията на Гутенберг.

Вече почти съм стигнал дверите на светилището, когато чувам зад гърба ми да спира кола и да се произнася собственият ми псевдоним в английска транскрипция:

— Майкъл!

Това е, разбира се, моят американец с киселата физиономия.

— Извинявам се за снощи — казва той, като излиза от колата, изплюва увисналата на устните си угарка и ми подава ръка. — Бях съвсем забравил за една неотложна визита и стана тъй, че закъснях.

Той очевидно бърза да променя разговора, защото минава тутакси към проблемите на библиотечното дело.

— Каталогът е тук, в този хол... Предполагам, че сте ориентиран.

— Да — кимам. — Вече минах веднаж насам.

— Аз работя ей там — посочва Сеймур крилото вляво. — Вторият етаж, последният кабинет. Като свършите, обадете ми се, ако желаете...

Разменяме по едно любезно кимане и се разделяме.

Каталогът наистина се намира в хола на светилището, но аз само напосоки отварям две-три чекмеджета с надпис „социология“ просто за да се ориентирам в обстановката. Колкото и милиони томове да са складирани тук и колкото сведения да са събрани във всеки един том, сигурен съм, че никой от тях не съдържа онова единствено сведение, което в момента ми е нужно: адресът на Тодоров.

Затова три минути след като съм влязъл от предната врата, решавам да изляза от задната. Озовавам се в някакъв покрит с

калдъръм двор, минавам през висок свод, прекосявам втори двор и ето ме на улицата.

— Градският площад! — казвам, като спирам първото появило се такси.

Да откриеш сред големия град един човек, който навярно е направил всичко необходимо, за да не бъде открит — такава е задачата. Да го откриеш, без да главоболиш съответните адресни служби и без да прибягваш до рисковани разпити — такива са условията за изпълнение на задачата.

Като отправна точка при подобно издирване може да се вземе под внимание професията на човека, връзките му, функциите му в момента. Но професията той вече не я упражнява, връзките отдавна са скъсани, а функциите му са именно да се крие. Прочее остава един-единствен заслужаващ внимание факт: парите. Дори да е предал стоте хиляди долара на Соколов, Тодоров разполага с още триста хиляди. А той е достатъчно опитен и предпазлив, за да остави подобна сума в някое импровизирано скривалище. Човек като него, свикнал да работи с банки, положително ще внесе парите по сметка. Само че банките и банковите клонове в тоя град се срещат почти тъй често, както и кафенетата.

Освобождавам таксито на Градския площад и влизам в Спестовната каса. В тая каса е вложена най-голямата ми надежда, защото повечето хора по редица причини предпочитат това учреждение пред останалите банки.

— Искам да внеса 500 крони по сметката на господин Тодор, — обяснявам, като заставам пред съответното гише.

Чиновникът се отправя към чекмеджетата с фишовете, преглежда старателно картоните в едно от тях, после се връща:

— Нямаме такъв клиент.

— А! Как е възможно!... — правя учудена физиономия.

Вместо отговор човекът само свива рамене.

Втората банка от дългия списък, който съм направил още снощи, ровейки телефонния указател, се намира малко по-натам на същата улица.

— Тодор ли казахте? — пита чиновникът, додето рови фишовете.

— Да, да: Тодор.

— Нямаме такъв.

Сцената се повтаря с незначителни нюанси в още шест банки, разположени все в центъра. Свойственият ми инат настоява да продължа издирването, но часовникът казва: не. Време е да се върна и да потърся Сеймур. Дори и отдавна вече да не вярва на социологичните ми интереси, той в никакъв случай не бива да отгатва истинските ми задачи.

* * *

Ние сме се разположили на терасата на ресторанта и опитваме вкуса на току-що донесеното „мартини“. От едната ни страна е морето, от другата — зеленината на парка, а по средата се откроява легендарната „Малка сирена“, седнала на края на брега върху огладения от вълните камък и вперила замислен поглед към хоризонта. Подир толкова рекламен шум около това изваяние човек би очаквал да види нещо по-импозантно като скулптура. Но бронзовата сирена е малка не само по години, а и по размери. Затова пък навалицата около нея е доста голяма. Право казано, чужденецът вероятно би отминал статуетката, без даже да я забележи, ако не беше навалицата. Две дузини туристи от различен пол и възраст се стараят да увековечат изваянието с фотоапаратите си, а някои по-взискателни се мъчат да обезсмъртят заедно с него и себе си, като се катерят по камъните и фамилиарно прегръщат бронзовите бедра на девойката, излъскани от подобни манипулации.

— Вижте го това човечество, което се храни с митове — забелязва Сеймур по адрес на групичката туристи. — Още една тема за социолог като вас.

— А защо не за такъв като вас?

— За мене темата е изчерпана. Посветил съм й дори един малък труд, озаглавен „Мит и информация“.

— Моля да ме извините за невежеството...

— О, вие не сте длъжни да следите всичко, което се печата, а и книгата ми не е чак такъв шедьовър, че да заслужава специално внимание. В нея са изложени няколко съвсем елементарни истини и тия истини биха могли да се формулират на две страници. Но понеже в

наше време всяко нещо трябва да се доказва, монографията ми представлява не две, а двеста страници.

Сеймур посяга към чашата си, обаче вижда, че тя е празна, и предлага:

— Да вземем още по едно мартини, а?

Той прави знак на келнера и отново се заглежда към групичката туристи край бронзовото момиче, а после премества очи към насрещните докове, дето над сивозелената вода ярко се открояват червените петна на два парахода в ремонт, прясно боядисани с минимум.

Фактът, че американецът изглежда добре осведомен в социологията, досега не ми е правел особено впечатление. Аз също се стремя да изглеждам осведомен, без да съм социолог. Но това, че е публикувал книга, донякъде ме изненадва. Би следвало да призная дори, че ако Дороти не беше ми надрънкала известни неща и ако ситуацията бе по-друга, едва ли бих изпитал определени съмнения относно светското положение и научната професия на тоя човек. Сивите му дискретни костюми с безупречна кройка, скъпите обувки, патинирани тъй, че да не изглеждат просташки нови, макар да са нови, луксозните бели ризи, правени по поръчка, тъмносините или тъмночервени връзки от дебела коприна и дори пренебрежението му към светската етикеция, без да говорим за малките подробности на поведение и държане — всичко това явно е присъщо на Сеймур, а не възприето като мимолетна фасада, и всичко то надхвърля обичайния стандарт на професионалиста разузнавач.

И после — очите. Не знам как точно, обаче съм свикнал да разпознавам професионалиста най-вече по погледа. Тоя поглед, колкото и да се прикрива, носи у себе си една фиксираща острота, една изпитваща те и опипваща те недоверчивост, едно дебнещо търсене и едно спотаено очакване. В тоя поглед има нещо от безпощадния лъч на бойните прожектори, които изследват враждебните мрачини. Сивите очи на Сеймур, когато не са съвсем присвити, изразяват само умора или отегчение. Ако те слуша, той не ти досажда с погледа си, а седи, леко навел глава. Ако те поглежда, когато сам почне да говори, прави го без всяка настойчивост, просто сякаш да провери дали следиш мисълта му. Това не е поглед на професионалист, или е поглед на

професионалист от голяма класа, свикнал да се прикрива дори с туй, което най-често ни издава — очите.

Вероятно доловил, че мисля за него, Сеймур се размърдва неудобно на стола си и оправя с небрежен жест кичура коса, паднал на челото му, но продължава да гледа към насрещните докове. Келнерът донася поръчаното мартини и прибира празните чаши. Американецът като че се сепва от унеса, забучва една цигара в десния ъгъл на устата си и щраква запалката.

— Ще потърся още утре книгата ви в библиотеката — сецям се да кажа, макар и с известно закъснение.

— Излишен труд! — възразява събеседникът ми. — Моята книга е просто една мотивировка на тезата, че информацията, която се величае като „човешко знание“ — от периода на първобитната орда, та чак до нашата техническа ера, — не е нищо повече от една все по-сложна система от митове. Всичко е мит — науката, религията, политиката, моралът. Човечеството се е свило в своята митология, както копринената буба се свива в пашкула си.

Сеймур изважда за миг цигарата от уста и отпива глътка мартини. Използувам тая къса пауза, за да кажа:

— Ако правилно ви разбирам, вие се опитвате на нова сметка да защитите тая незащитима теза, наречена агностицизъм...

— Съвсем не — прекъсва ме американецът. — Аз използвам агностицизма като основен постулат, но не се занимавам с него, а с механиката на митотворчеството.

— И каква е същността на тая механика?

— О, това е сложен въпрос. Инак нямаше да са ми нужни двеста страници, за да доказвам възгледите си. Някои митове се зараждат и развиват стихийно, други се създават и популяризират преднамерено. При всички случаи това е въображаемо преодоляване на реалното нищожество. Невежеството ражда митовете на знанието, слабостта — тия на могъществото, зверщината — тия на морала, грозотата — тия на прекрасното. Ето, вижте например оная дама! — Сеймур показва някаква млада жена, седнала с кавалера си през две маси от нас.

Поглеждам нататък, ала не забелязвам нищо интересно. Дамата е с добре направена висока фризура, но с дребно луничаво лице и анемично телосложение. Изобщо една от тия жени, които никой не забелязва освен собствените им съпрузи.

— Човеко-насекомото, както ви е известно, особено се грижи за този член от физиката си, който величае с названието „глава“ — обяснява Сеймур. — То грижливо приглажда част от нейните влакна и също тъй грижливо бръсне останалата част, като си въобразява, че по този начин става „красиво“. Женските човеко-насекоми са в това отношение още по-изобретателни. Лишени от реколтата на влакна върху лицето, те удвояват усилията си спрямо космените насаждения по горната част на главата, като ги фризируют във формата на истински архитектурни паметници, а когато строителният материал не достига, добавят щедро перуки и изкуствени коси. Е добре, ако човеко-насекомото се смяташе наистина за красиво, щеше ли да прибегва до подобни уморителни козметични процедури? И не е ли ясно, че цялата тая митология на разкрасяването е породена тъкмо от реалната грозота?

— Но самият факт, че човек се стреми да направи себе си или нещата около себе си красиви, вече говори, че той носи една жажда към красотата...

— „Красотата“? Коя, по-точно? Вие знаете, че някога човеко-насекомите на Изтока, противно на нас, са пускали дълги мустаци, а са бръснели до дъно главите си, все с тая същата цел: да изглеждат красиви. А колкото до еволюциите и революциите в женската фризура през вековете — на тия велики процеси са посветени цели томове от изследвания. Можете да ги прегледате при случай в библиотеката.

— Не вярвам, че ще имам сили за подобен подвиг.

— Във всеки случай поучително е. Както и стотиците истории на религиите, на морала, на изкуството. Една непрестанна смяна на принципи, неизменно обявявани за непоклатими и неизменно събаряни подир няколко десетилетия, за да бъдат заменени със също тъй непоклатими и също тъй нетрайни лъжеистини. И след всичко това се намират хора, подобно на вашите идеолози, които имат куража да твърдят: „Това е хубаво, а това — не“, „Това е морално, а това — неморално“. Субективизъм и илюзии, миражи и фикции, една невъобразима салата от бъркотии, които биха били комични, ако не се натрапваха на рояка от човеко-насекоми като система от азбучни истини, ако този рояк от човешки бълхи не бе разделян на лагери в името на враждебните един на друг митове и не бе обричан на самоизтребление за защита на тия фиктивни истини.

— Но щом за вас човечеството не е нищо повече от рояк бълхи, какво толкова сте се загрижили за него, та дори сте взели да изучавате и митовете му?

— Защото искам да разбера какво представлява тая гмеж от нищожества обективно, сиреч как изглежда тя не през очилата на собственото си самочувствие, а реално, в тази необятна и безкрайна вселена.

— Е, добре, разбрали сте го. Обаче за какво може да ви служи това откритие практически?

— Нима не разбирате? — отвърща Сеймур на въпроса ми с въпрос.

И понеже мълча, той изплюва угарката и продължава:

— Не ви ли е ясно, Майкъл, че това откритие ми връща свободата, по-точно, вдъхва ми съзнанието за пълна свобода спрямо всички принципи, измъдрени от човешката плесен в нейния порив да прикрие безсилието си?

— Мисля, че същият резултат бихте постигнали и с прочитането на една екзистенциалистична брошура.

— Лъжете се. Четенето няма никога стойността на личното откритие. А екзистенциализмът специално е една илюзия, също като всички останали, една комична поза на мнимо величие, макар и това да е поза на отчаянието. „Отчаян съм, но вижте колко съм героичен в своята безнадеждност!“ Екзистенциалистът обаче дори в тая си безнадеждност се вижда като Сизиф, сиреч като титан, а не като човешка бълха или — ако предпочитате това сравнение — като дървеница...

— Струва ми се, че почваме да навлизаме твърде навътре в паразитологията — позволявам си да забележа.

— Вярно — кима Сеймур. — Темата съвсем не може да ни послужи като предястие към един вкусен обед.

Той отново прави знак на келнера, който, уморен от бездействие, притичва с готовност. На терасата освен луничавата дама и нейният кавалер има само още две двойки, хранещи се чинно под големите синьобели слънчехрани.

— Донесете ни листа!

— Няма ли да чакаме Грейс? — запитвам.

— Не. Тя ще дойде по-късно.

Листът ни бива донесен, обаче не от келнера, а от самия метр д'отел, и това не е лист, а обстойно изложение в тържествени тъмночервени корици. Човекът в бял смокинг разгъва пред всекиго от нас по един екземпляр от изложението, а малко по-встрани оставя и картата за вината.

Цялата тая церемония не произвежда никакво впечатление на Сеймур. Той отмества небрежно червената папка, без дори да я погледне и осведомява сухо метр д'отела:

— За мене бифтек с чер пипер и бутилка червено вино, съвсем сек и много студено.

— За мене същото — добавям, доволен, че съм успял да се измъкна от проучването на документа.

— Едно хубаво бордо, реколта четиридесет и осма година? — предлага угодливо метр д'отелът, за да запази поне част от блясъка на въстъпителния ритуал.

— Бордо, божоле, каквото щете, стига да е добро и студено — промърморва нетърпеливо Сеймур.

Онзи се покланя, прибира картите и се отдалечава.

— Даа — произнася американецът, сякаш се мъчи да си спомни за какво е говорил. — Норми на фризуриците... норми на политическите доктрини... норми на морала. „Предателство“, „вярност“, „подлост“, „героизъм“ — думи, думи, думи...

— Които имат все пак някакво значение — добавям, тъй като събеседникът ми замълчава.

— Абсолютно никакво, драги мой! Би трябвало да се върнете към създателите на лингвистическата философия, към Хейр или дори към Айер, или даже да прескочите още две столетия назад към Дейвид Юм, за да разберете, че всички тия морални категории са равносилни на безсмислица.

— Не е ли по-добре, вместо да се връщаме към лингвистиците, да се върнем към здравия разум? — предлагам на свой ред. — Вие, примерно, сте американец, а аз — българин...

— Почакайте, знам какво ще кажете — спира ме Сеймур. — Само че дали сте се родили българин, или американец, това е биологическа случайност, която с нищо не ви задължава.

— Дали съм син на една или друга майка, това е също биологическа случайност, но все пак човек обича своята майка, а не

чуждата.

— Защото своята е по-грижовна от чуждата. Въпрос на изгода, Майкъл, нищо повече. Ще обичате ли майка си, ако тя без причина ви бие и наказва?

— Няма такава майка, която без причина да бие и наказва децата си — възразявам с тон на специалист, макар че никога не съм имал ни майка, ни мащеха.

— Ще обичате ли родината си, ако тя ви отхвърли? — настоява американецът.

— Родината не може да ме отхвърли, ако аз не съм я отхвърлил.

— Не извъртайте, Майкъл. Допуснете, че по една или друга причина родината ви е отхвърлила. Ще я обичате ли все пак?

— Без съмнение. И с цялото си същество. Нещата, които могат да се обичат с цялото същество, не са толкова много, Уйлям.

— А коя е родината на един субект, чиято майка, да речем, е българка, а баща му — американец? — продължава да упорствува Сеймур.

— Тази, която той си е избрал. Тази, която му е по-скъпа. Във всеки случай човек не може да има две страни за родина. Думата „родина“ няма множествено число на никой език, Уйлям.

— Думата „човечество“ — също — напомня събеседникът ми.

— Вярно. И какво от това?

— О, за мене това е само една граматическа подробност. Но понеже вие държите на морала, сигурен ли сте, че като работите за вашата родина, вие работите за човечеството?

Готвя се да отвърна, когато пред нас изниква келнерът, мъкнещ малка масичка. И тук ще има спиртници и аламинутни номера.

* * *

Обедът е приключил. Келнерът, прибрал сметката, се отдалечава.

— Грейс доста се забави — установявам, след като допивам кафето си.

— Значи, няма да дойде — отвърща безучастно Сеймур. — Можем да ставаме.

Слизаме по стъпалата на терасата и тръгваме по крайбрежната алея, но не към колата, а в обратна посока. Излишно е да уточнявам, че посоката е избрана от американеца, очевидно жадуващ да се поразтъпче подир скромното пиршество. Аз лично бих предпочел да се настаня в плимута, въпреки че пътеката в тоя ранен следобеден час е твърде примамлива с прохладата на зелените сенки и с капризните завои сред дърветата и градинските храсти.

— Надявам се, че мъжката компания не ви досажда... Особено след като снощната бе строго женска... — подхвърля спътникът ми.

— Разнообразието винаги е за предпочитане — задоволявам се да отвърна.

— Сигурен ли сте, че държите на разнообразието?

— Вие, изглежда, внимателно ме изучавате... — измърморвам вместо отговор.

— Може би, но не особено внимателно. Аз изучавам всичко, което е пред очите ми. Една машинална привычка за убиване на скуката. За жалост у вас няма почти нищо за изучаване...

— Много съжалявам...

— Не го казвам, за да ви обидя. Дори смятам, че това ще ви прозвучи като комплимент. Най-интересните за наблюдение хора са хората от второ качество, тия, които са жертви на всякакви страсти и глупави амбиции. Драмата е винаги в патологичните състояния, а не в нормалните здрави организми. А вие сте именно такъв организъм. Човек без страсти, бих казал, дори без лични интереси.

— Защо? Хубавите питиета, а отчасти и хубавите жени...

— Не. Вие не придавате особена стойност нито на едното, нито на другото. И според мене сте напълно прав: и двете са удоволствия от второ качество.

— Защо трябва да бъдем толкова строги? — опитвам се да възразя. — Ако една жена е съблазнителна...

— Жената не е никога съблазнителна. Тя е само жалка. Винаги жалка. Когато видя някоя да кръстосва крака и да ги разголява под носа ми със самочувствието, че разкрива изкусителни прелести, иде ми да забележа: „Пуснала ви се е бримка, мадам!“

— Вие обезглавихте половината човечество.

— Защо половината? Мъжете са не по-малко жалки. Мъжете със своите мании за величие и жените с техните емоции и месечни

неразположения, без да говорим за общата у двата пола алчност... Изобщо целият този свят от човеко-насекоми...

— Интересно, къде поставяте себе си? — питам само за справка.

— Точно там, където са и другите. Но когато прогледаш и видиш ясно към какъв свят принадлежиш, това поне те освобождава от комизма на едно глупаво самочувствие.

Сеймур спира на алеята пред една скамейка, прокарва недоверчиво ръка по боядисаната с бяла боя седалка и като се уверява, че скамейката е чиста, сяда нехайно в единия ѝ край. Не ми остава, освен да последвам примера му и да се настаня в другия край.

— Моето щастие или нещастие е, че прогледах твърде рано, Майкъл.

Тая фраза, идваща непосредствено след инсталирването на скамейката, ми внушава, че се касае за късо встъпление към дълъг монолог и аз мислено казвам сбогом на банковите занимания, предвидени за следобеда.

— Оня ден вие ми казахте, че се бия твърде добре за един социолог. Но аз не съм се родил социолог, нито богат човек, а бях уличен хаймана и като уличен хаймана имах достатъчно време да изуча нашето процъфтяващо общество откъм задния двор... Какво ми предстоеше да стана? Прислужник на асансьор или в най-добрия случай дребен гангстер, ако не се бе намесил вуйчо ми и не се бе погрижил за момчето на покойния си брат. Но вуйчо ми, забележете това, се намеси не от филантропия или от роднински чувства, а просто за да има в мое лице един наследник, комуто да завещае милионите си. Всъщност, за да си осигури наследник, той бе прибягнал преди туй до друга операция. Бе се оженил на стари години за някаква млада красавица, с надеждата, че тя ще му роди дете. Но тя не му роди дете, а след като за късо време му измъкна доста пари, поиска развод и издръжка, въоръжена с един железен мотив: импотентност на партньора. Едва тогава вуйчо ми се сети за мене и ме прибра, но не мислете, че започнах да се къпя в реки от мляко и мед. Това бе един страшно стиснат и тираничен старец, който броеше всяка стотинка по издръжката ми и който държеше на всяка цена да стана финансист, за да поема впоследствие ръководството на собствената му банка.

„Не ми говори за банки, Уйлям — забелязвам наум. — Не ме разстройвай добавъчно.“

Сеймур монтира в ъгъла на устните си цигара, запалва я и обтяга дългите си нозе на алеята. Сигурен съм, че единственото, за което съжالياва в момента, е липсата на маса, на която да постави краката си.

— Така че принуден бях да запиша финанси, но за щастие скоро след туй вуйчо ми замина на задгробно пътуване, отнесен от сърдечен удар, и това ми позволи да се прехвърля в социологията. Искрено казано, прехвърлих се в социологията не от някакво вродено влечение към нея, а от влечение към красноречието на мистър... нека го наречем мистър Дейвис, който бе професор по история на социологията. Защото тоя мистър Дейвис бе наистина светило на мисълта...

— От коя школа?

— От вашата. Да, да, тъкмо от вашата. Разбира се, той бе достатъчно предпазлив, за да се придържа в лекциите си само в границите на разрешеното, но затуй пък, когато се събирахме у дома му, говореше на чист марксихески жаргон и ни посвещаваше в принципите на историческия материализъм. Чудесна школа за дебютант като мене, нали?

— Зависи с какъв успех сте я следвали.

— С отличен успех. И с най-дълбоко увлечение. Още повече много от нещата за социалното неравенство, които мистър... мистър Дейвис ни преподаваше на теория, аз вече бях ги опознал на практика. Той ни говореше по всичко онова, което другите професори старателно премълчаваха и понякога имах чувството, че просто формулира гласно истините, които дотогава бяха дремали у мене само като смътни догадки. Изключителен човек. Поне такъв ми се струваше в ония години.

— А по-късно?

— Е, по-късно, както винаги става, произлязоха някои дребни усложнения, вследствие на които ореолът на моето божество помръкна. Обаче на тоя свят нищо не е вечно, нали, Майкъл? Законът за непрестанното изменение и развитие или как беше там.

Уморен да обтяга краката си, Сеймур ги кръстосва един върху друг и се заглежда към сочната зеленина на храстите, през които проблясва водата на канала и тъмнеят корпусите на насрещните кораби.

— Усложненията всъщност бяха само две и първото от тях, макар и не особено приятно, аз вероятно бих успял да понеса, ако не бе

последвано от второ. Имах по онова време приятелство с една девойка, първата ми любов и ако не се лъжа, единствената... Тя кокетираше с научните си интереси и даваше вид, че умира за високо-интелектуални разговори, но всъщност бе една кучка, жадуваща за самец, а аз винаги съм бил малко студен към този вид упражнения, което, представете си, не ми е пречело да живея. Не искам да кажа, че бях лишен от нагона за продължаване на рода, но тя неща не занимаваха особено въображението ми и изобщо бях това, което се нарича хладен темперамент. А всъщност ако имаше някоя жена, способна все пак да ме стопли, това бе именно въпросната мома, обаче тя предпочете да отиде да топли друго и по-точно моя любим професор, като по този начин съчета сладостлюбие с подлостта.

Сеймур запраща с рязък жест угарката по посока на невидимата кучка и отново обтяга нозе на алеята.

— Но това бе само едно сантиментално произшествие, а този род произшествия, както вече ви казах, никога не са били от съдбоносна важност за мене, още повече, че до края не разбрах, нито пък пожелах да разбера кой всъщност бе предизвикал тая връзка на подлост — приятелката ми или професорът. А междувременно стана и втората злополука...

Американецът ми хвърля бегъл поглед и запитва:

— Може би почнах да ви отегчавам?

— Защо? Напротив.

Той наистина не толкова ме отегчава, колкото озадачава. Този човек съвсем не е по природа приказлив и ако приказва, значи, прави го с определена цел, а за момента аз все още не мога да определя точната цел на тая устна автобиографична справка. Не по-малко трудно е да установя и степента на нейната автентичност. Всичко, което Сеймур разказва за себе си, звучи достатъчно житейски-банално и е изречено съвсем спонтанно, доколкото изобщо нещо може да бъде спонтанно у този разсъдъчен тип. Но правдоподобие и спонтанността още нищо не означават. И нищо не обясняват.

— Да. Аз и двама други последователи на професора — Хари и Дик — тъй се бяхме запалили от проповедите му, че решихме да минем от революционната теория към революционната практика. В резултат на това факултетът ни една заран осъмна облепен с лозунги срещу ретроградното буржоазно образование. Още същия ден

извикаха и трима ни за обяснение при декана, но понеже упорито отричахме да знаем нещо по историята с лозунгите, всичко се ограничи в рамките на подозрението. Затова пък тайната ни група тугакси се разпадна. Всеки от нас бе убеден, че някой от другите двама е предател, а какъв смисъл да подготвяш революция съвместно с един предател? Хари и Дик не се сетиха, че мистър, нека го наречем Дейвис, беше също в течение на операцията, а дори и да бяха се сетили, едва ли можеха да допуснат, че Дейвис е способен на донос. Аз обаче го допуснах може би тъкмо защото сантименталният инцидент вече бе поразклатил сляпото ми доверие в любимия учител.

Сеймур наново променя стойката и наново пали цигара.

— Наистина ли не ви отегчавам?

— Защо мислите, че хората страдат от отегчение в същата степен като вас? — питам на свой ред.

— Не знам дали ви се е случвало, но когато едно чувство, което твърде цените, почне да се разклаща, обзема ви разрушителният стремеж да го разклатите докрай, да го изтръгнете от себе си, да го хвърлите по дявола. И ето че аз сам приготвих един позив срещу университетското мракобесие и преди да го натракам на машина, занесох ръкописа на Дейвис. Той го прегледа, посъветва ме да направя някои дребни поправки, а накрая забеляза:

„Боя се, момчето ми, да не си навлечете беля с тия апостолски действия.“

„О — рекох небрежно, — рискът не е голям“

„Кой друг освен тебе знае за позива?“

„Само Хари и Дик.“

„Във всеки случай, отваряйте си очите, когато ще го разлепвате.“

„Разлепването ще стане съвсем рано заранта, когато аудиториите са още празни“ — отвърнах все тъй небрежно.

Аудиториите наистина бяха съвсем празни рано заранта, но мене все пак ме спипаха още при поставянето на втория позив и тоя път нямаше никакво съмнение кой е предателят. Дейвис бе направил доноса си без забавяне, разчитайки, че ние с Хари и Дик ще почнем да се подозираме взаимно.

— И вие бяхте изключен?

— Щях да бъда, ако не бях проявил малко здрав разум. Във всеки случай трудът, който бях почнал да пиша на тема „Структурата на

капитализма като организирано насилие“, така си и остана недовършен. Изобщо от този момент марксистическите идеи добиха за мене истинското си значение на идеи без покритие.

— Не виждам какво общо имат марксистическите идеи с подлостта на вашия професор.

— Нищо общо, разбира се. Далеч съм от мисълта да виня Маркс и Енгелс за двуличието на Дейвис. Чисто и просто пердето се дръпна от очите ми и разбрах, че възгледите, дори когато изглеждат високо благородни, не струват пет пари в ръцете на човешките отрепки. Бих казал дори, че тъкмо високо благородните възгледи трябва да се избягват особено старателно, поради своята способност да ни увличат и да ни мамят.

— Вие с изключителна последователност движите логиката си винаги наопаки...

— Да, да, знам какво ще кажете. Само позволете ми да свърша. Та ставаше дума за труда ми, останал недовършен и безполезен като всяко човешко дело. Впрочем, не съвсем. Когато ме задържаха и подир обстоен обиск на квартирата ме отведоха при човека от Федералното бюро, той ми каза:

„От тоя ръкопис личи — касаеше се за споменатия вече мой труд, — че вие доста добре сте усвоили доктрината на марксизма. Това може да се окаже твърде полезно в случай, разбира се, че знанията ви бъдат правилно използвани. Разберете, приятелю: който на 20 години не е бил комунист, той няма сърце. Но който след 20 години продължава да е комунист, той няма ум. Вие, мисля, вече сте надхвърлили двайсетте?“

Човекът ми сервира още няколко изпробвани от времето афоризми, а после пристъпи към вербовката.

Сеймур замълчава, като че очаква от мене някакъв въпрос, обаче аз нямам въпроси, поне засега.

— В интерес на истината трябва да заявя, че аз доста упорствувах при вербовката, но правех това само за да си придавам повече тежест. За сметка на туй проявих твърдост докрай, когато пожелаха да ме свържат служебно с Дейвис. Дадох ми самостоятелна задача и аз бързо почнах да прогресирам и не само изпреварих Дейвис, а дори, ако ме не лъже паметта, успях впоследствие да му причиня известни малки неприятности. Аз не съм отмъстителен човек, Майкъл. Не че смятам отмъщението за нещо недостойно, но то е винаги

свързано с излишна умора и хабене на нерви. Обаче специално за Дейвис си позволих едно изключение. Отмъстих му в името на стъпканите младежки илюзии. И трябваше да мине време, за да разбере, че всъщност би следвало да съм му благодарен...

Сеймур замълчава тоя път за дълго и аз най-сетне произнасям:

— Вие сте намразили хората, които сте обичали, а заедно с тях — и цялото човечество.

— Нека не преувеличаваме — отвръща уморено американецът. — Никого не съм намразил. А към ония двамата наистина изпитвам нещо като благодарност за отрезвяването.

— Обаче те жестоко са ви наранили.

— Това са дребни рани.

— Е да, но от тия, дето винаги болят.

— Не чувствавам да ме болят. Във всеки случай, не твърде. Нещо като стар ревматизъм, който се обажда понякога, когато времето почне да се разваля.

Той поглежда часовника си:

— Да ставаме ли?

„И да ставаме, и да не ставаме, банките вече са затворени“ — отвръщам на ума си, като се вдигам от скамейката.

Тръгваме отново по алеята, ала този път в посока към гарираната зад ресторанта кола.

— Всичко това не е важно — заговорва отново Сеймур. — Важното е другото: да разбереш колко незначителен е тоя свят на човеко-мравки и да се усетиш свободен от всичките му смешни закони, норми и предписания. Свободен, Майкъл, съвсем свободен, разбирате ли?

— Нима вие смятате, че сте съвсем свободен?

— Да! В границите на възможното, разбира се.

— Искате да кажете, че вече не работите във ФРБ или в ЦРУ?

— А, не! Не искам да кажа нищо повече от това, което вече казах! — отвръща Сеймур и ненадейно се размива с малко дрезгавия си смях.

ШЕСТА ГЛАВА

Не ми е никак до научни занимания, но няма как. Прочее и следният ден започва с малка операция за легализиране. Отново надниквам в старинния храм на Кралската библиотека и дори заемам за домашен прочит книгата „Мит и информация“ от някой си Уйлям Т. Сеймур. След което се измъквам по вече познатия път и се качвам в първото срещнато такси.

Додето летя към центъра, разлиствам бегло труда на Уйлям Т. Сеймур, колкото да се убедя, че в книгата са залегнали познатите ми вече идеи, само че изразени в строго научен стил, чиято сухота с нищо не накърнява мизантропското им звучене.

Освобождавам колата на предварително набелязания мислено кръстопът и поемам бремето на банковите операции. Тази заран вятърът е по-силен отвсякога и в него вече се долавя хладният дъх на есента. За момента нямам нищо против това природно явление, тъй като ураганът ме блъска откъм гърба и само ускорява летенето ми от банка до банка.

Да описвам подробно визитите си из всички тия солидни учреждения би означавало да изреждам възможните вариации на вече познатите две фрази. Моята — разкриваща желанието ми да внеса нещо по сметката на господин Тодор — и тая на чиновника зад гишето — изразяваща недоумението, че търся някакъв си несъществуващ Тодор. Несъществуващ — съвършено вярно. И все пак...

Едничкото нещо, от което не мога да се оплача, е, че проверката върви твърде бързо... Прехвърлям се с такси в друг по-далечен квартал, а после — в трети. Списъкът на все още неизследваните заведения все повече намалява и заедно с това сянката на съмнение все повече се сгъстява в съзнанието ми. Може би вървя по дирите на един отдавна мъртъв човек. А може би човекът цъфти от здраве, но цъфти нейде много далеч от тоя ветровит град.

Влизам в една квартална банка, не знам вече коя поред и се озовавам в помещение, невдъхващо особен респект: вместо мраморни

плочи — гол дъсчен под, почернял от подовото масло, а вместо бронзови полилеи — оплоти от мухите глобуси, мъждеещи в здрача на усойната зала. Изправям се пред гишето за влогове и произнасям обичайната си фраза. Чиновникът, без да става, издърпва от класьора кутия с фишове. Клиентелата на клона очевидно е тъй малобройна, че може спокойно да се разположи в една кутия.

Човекът изважда нов зелен картон, приближава го до очилата си, а после ме поглежда над тях и съобщава:

— Имаме Тодороф, а не Тодор...

— На Риесгаде 22, нали?

— Не, на Ньоре Зьогаде 35 — отвърща чиновникът, като отново хвърля поглед към фиша.

— Значи, не е същият. Прощавайте — промърморвам.

И бързо излизам навън да търся такси.

Ньоре Зьогаде е нещо като улица-кей край изкуствените езера. Колата спира на посочения от мене адрес, сиреч десетина къщи пред желаното място. Когато обаче стигам пеша до номер 35, оказва се, че там вече ме очаква разочарованието под формата на огромна шестетажна сграда. Шест етажа по три или по четири апартамента на етаж — иди го търси в тоя лабиринт въпросния Тодороф с ф накрая.

Влизам в преддверието и оглеждам набързо надписите върху пощенските кутии, колкото да се уверя в това, което предварително ми е известно: фамилията „Тодороф“ липсва между тях. Вместо туй на стената е окачено малко обявление за апартамент под наем. В момента нямам никаква нужда от апартамент, ала обявлението все пак се оказва полезно, защото ненадейно чувам глас:

— Търсите ли някого?

Това е портиерът, подал глава от стаичката си. Той има навъсена физиономия и недоверчиви очи като всеки сериозен портиер. Но дори да би ми се усмихнал с лъчезарната усмивка на Лолобриджида, аз едва ли бих седнал да му разправам кого точно търся. Портиерите, както е известно, са полицейски хора, а тоя специално може би осведомява и някой друг институт.

— Разбрах, че имате свободен апартамент — обяснявам, без да придавам каквото и да било дружелюбие на тона си, защото тоя род говеда стават толкова по-подозрителни, колкото по-любезен се показваш с тях.

— Има един свободен апартамент — признава неохотно портиерът. — Но господин Мадсен си е прибрал ключа и не мога да ви отворя.

— Не бихте ли телефонирали на господин Мадсен?

— Защо не? Само че той се прибира късно следобед, пък и тогава...

— Мога да мина утре.

— Утре е неделя. Няма да ме намерите — отвърща с едва скрито злорадство портиерът.

И задоволил донейде инквизиторския си инстинкт, добавя:

— Минете идущата седмица.

* * *

Ако се намирам в Кралската библиотека и ако съм потънал в научна работа, би следвало да прекъсна заниманията си към един часа и да надникна в кабинета на Сеймур. Но понеже не се намирам в библиотеката и понеже още няма дванайсет, решавам да използвам ценното време, което ми остава до обяд, в занимания от съвсем друг род.

Заемам място в поредното такси и промърморвам някакъв адрес, обаче улицата се оказва непозната за шофьора. За жалост тя е съвсем непозната и за мене. Това е един от няколкото адреса, записани напосоки в паметта ми, додето съм се лутал из малките обявления на „Екстрабладет“. Все пак човекът зад кормилото подкарва колата, решил да приеме възможните опасности на едно пътуване в неизвестността.

След двукратни осведомителни разговори с полицаите по кръстопътищата и след още две анкети на случайни минувачи, шофьорът спира в глухата уличка на някакъв затънтен квартал. Освобождавам колата, въпреки риска да остана без средство за отстъпление, вмъквам се в неугледния вход, обозначен с цифрата 12, и поемам по тясната стълбичка.

Петнайсет минути по-късно аз отново съм на открито, сред този пълен с неизвестности свят и по-точно, сред това почти непознато предградие. Почти, но не съвсем, защото, додето съм се движел с

таксито, съм успял да отбележа наум няколко ориентировъчни точки, и преди всичко, едно малко площадче с пет магазина, автобусна спирка и някакъв гараж, увенчан с огромна поръждавяла от датските дъждове табела:

КОЛИ ПОД НАЕМ

„Коли под наем“ — това е идея, заслужаваща сериозно внимание в един град, където разстоянията са почти толкова неприятни, колкото и цените на такситата.

Запътвам се прочее към гаража, преминавам с решителна стъпка под триумфалната арка на ръждивата табела и се озовавам тутакси пред импозантна грамада от струпани една върху друга таратайки с изтърбушени каросерии. Нека се надяваме, че въпросните коли под наем не се подбират измежду тия мъртъвци.

Погледът ми прави лек завой вляво и спира на една площадка, разчистена сред останките на автомобилното гробище и украсена с две жълти бензинови помпи „Шел“. Малко встрани тъмнее фасадата на нещо средно между конюшня и склад за въглища. Двама души, ползувайки се от оскъдната топлина на обедното слънце, са се разположили на скамейката до бараката и обядват. Обедът, ако не броим няколкото резена салам, се състои главно от бира. Един наистина обилен обед, ако се съди по броя на бутилките „Тюборг“, складирани върху скамейката и под нея.

По-младият от двамата мъже, с бистри сини очи и рошави коси, направени сякаш от прясна слама, забелязва присъствието ми и промърморва нещо на матерния си език, вероятно в смисъл на: „Какво обичате?“ Разбрал, че съм чужденец, той повтаря въпроса си на завален английски и след като установява, че обичам коли под наем, довежда тая информация до знанието на по-възрастния, като отново минава на матерен език. По-възрастният кима и прави с десницата си щедър жест с онова добродушие, което е обичайна последица на обилния обед с колбаси и на прочутата датска бира. За мое облекчение жестът е насочен не към братската могила на таратайките, а към зеещата тъмна паст на конюшнията.

Прониквам предпазливо в помещението и установявам, доколкото полумракът ми позволява това, че в бараката наистина има няколко коли. Минута по-късно, прекъснали яденето си и тласкани от споменатото вече добродушие, пристигат и двамата гаражисти.

Благоразположението на по-младия дори стига дотам, че той се решава да завърти електрическия ключ и резервите на автомобилния парк блясват под жълтата мъждива светлина в целия си ръст. Тия резерви възлизат общо на цифрата пет и не са особено различни по външност от събратята си, струпани в ръждивата грамада.

Додето обикалям и оглеждам нерешително петимата старейшини на автомобилното племе, по-възрастният гаражист промърморва нещо, което по-младият побързва да ми преведе:

— Шефът казва, че ако ви трябва кола за работа, най-добре е да вземете волвото.

След което по-възрастният повторно избъбря нещо и по-младият повторно ме осведомява:

— Шефът казва, че мерцедесът е по-представителен, но ако ви трябва кола за работа, най-добре е да вземете волвото.

Тук възрастният прави трета забележка, придружена с категоричен жест и адютантът със сламените коси акуратно превежда:

— Шефът казва: за волвото — пълна гаранция! Волвото шефът сам го е поправял. Кола с изключителни качества, казва.

Подир късо двоумение решавам да се спра на волвото, като не без известен свян се осмелявам да попитам, дали между многото качества на изключителната кола фигурира и качеството да се движи. На тоя въпрос адютантът с фуражната прическа отговаря смело, без дори да се справи с шефа си:

— Не върви, а лети! Ако ви трябва кола за работа, вземайте волвото!

Тая енергична реплика слага край на колебанията ми. Настанявам се в търбуха на автомобилния праотец, включвам контакта и за своя изненада потеглям. Правя два-три пробни тура из разчистеното сред тенекиите място, а сетне спирам до бензиновите помпи, излизам и упътван от младия гаражист, се насочвам към намиращата се в съседство кантора. Понеже кантората е с квадратура метър и нещо на два метра, вътре влизаме само аз и младият, докато шефът остава на скамейката, да се наслаждава на последните остатъци от лятна топлина и датска бира. Адютантът вписва в някакъв мухлясал тефтер паспортните ми и адресни данни и запитва:

— Срок?

— Една седмица.

— Двеста крони.

Цената съвсем не е прекомерна, но аз, като всеки уважаващ себе си клиент, намирам за необходимо да забележа:

— Не е ли много?

— Много? За волвото? — възкликва с примес от учудване и негодувание адютантът. После, обладан отново от пристъп на добродушие, добавя сговорчиво: — Ако я вземете за цял месец, цената ще бъде общо четиристотин.

Жестът е направо разорителен за предприятието, но все пак предпочитам за момента да го отклоня. Цял месец... Аз не знам какво ще стане с мене подир два дни, а тоя ми предлага кола за цял месец.

Приключвам ритуала на сделката, като вадя необходимата сума и слагам неизбежния подпис. После се прощавам с двамата автомобилни хирурзи, настанявам се във волвото и с оглушителен моторен трясък прелетявам под триумфалната арка на ръждивата табела:

КОЛИ ПОД НАЕМ

Часът е един без четвърт, а преди да се прибера в хотела, трябва да свърша още нещо. Включвам на трета и натискам енергично газта. Волвото се движи наистина доста чевръсто за възрастта си и десетина минути по-късно аз вече се намирам в съседното предградие, зает с търсенето на някаква уличка, чието местоположение познавам само по картата.

Когато най-сетне наново се озовавам в центъра на града, вече е един и двайсет. Завивам вляво от Вестерброгаде и оставям волвото си на съхранение в един предварително избран гараж, намиращ се непосредствено зад булеварда. Не че ме е срам да се движа по главните улици с моя автомобилен патриарх, ала просто не желая да злоупотребявам с умореното сърце на стареца.

* * *

Бих могъл да се прибера в хотела пеша, още повече вятърът отново е попътен, сиреч бие право в гърба. Но нещо ми казва, че не е изключено моите американски познати да ме потърсят в хотела и че не бива да играя на внезапни изчезвания. Така че пак прибягвам до тоя разорителен транспорт — таксито.

Моите американски познати... Те са останали словом и цифром двама. Няма го многогласния шум на конгресните кулоари, на коктейлите и на пъстрото сборище у Тейлърви. Няма я Дороти. Няма го глухия Хигинс, нито запотения Бери. Светското оживление и сантименталните епизоди на първите дни неусетно са отшумели, за да отстъпят място на спокойствието и самотата. Като че някакъв невидим режисьор бе въвеждал в живота ми едно подир друго действащите си лица и също тъй едно подир друго беше ги отстранявал веднага, след като се бяха проваляли в ролите си.

И ето че сега от цялата трупа сме останали само режисьорът и аз, ако не смятаме Грейс, която впрочем вчера вече не се яви при срещата ни. Изобщо всичко е стихнало и се е успокоило, обаче тая тишина съвсем не ми действа успокояващо, защото усещам в нея скритото напрежение на предстояща развръзка.

Някой би казал, че нещата дотук са се развили съвсем естествено и какво чудно, ако в един голям град тоя си заминава, а онзи остава. Прекалено естествено, бих добавил аз. Но когато нещата, макар и естествено, се развиват според една ясно различима логика и водят до една лесна за отгатване цел, това вече от само себе си поражда известни въпроси. Сеймур има уверен почерк и умее да съставя без правописни грешки невинните си на вид ходове, ала туй не пречи да прозирам техния скрит смисъл. И да констатирам, че губя темпо, макар и не по своя вина. Идеалното би било в тоя миг вече да съм стегнал куфара си, да съм заверил самолетния билет и дори да летя в обратна посока. А аз все още не съм установил точния адрес на Тодоров и все още не съм сигурен дали в оная шестетажна сграда някога изобщо е стъпвал някакъв Тодоров, или това е само един адрес, играещ ролята на капан за хора като мене.

Таксито спира пред стъклената врата на „Кодан“. Слизам, подавам една банкнота на шофьора и се запътвам към хотела, когато от насрещния тротоар се чува гласът на Грейс:

— Мистър Коев!

Секретарката е застанала пред плимута на Сеймур, а вътре до кормилото се е разположил невъзмутимо самият собственик.

— Вие, изглежда, днес сте избягали от училище, обаче няма начин да избягате от нас — промърморва Сеймур, като ми протяга ръка през прозорчето на колата.

— Не съм и мислил да бягам от училище — възразявам и за доказателство показвам томчето „Мит и информация“. — Вероятно просто сме се разминали.

— Вашето внимание не ми е съвсем неприятно — признава американецът, като хвърля бегъл поглед на томчето. — Не съм суетен, но все пак утешително е да знаеш, че поне един читател е прелистил книгата ти. Вижте, откакто е излязла от книговезницата, тя вероятно не е отваряна.

Книгата наистина изглежда недокосвана от човешки ръце и боя се, ще запази докрай тая си девствена външност.

— Пригответе ми една изненада — обявява с безцветния си глас Грейс, изправена от другата страна на колата. — Отиваме на плаж.

Изненадата е по-скоро другаде и аз още от първия миг съм я забелязал, макар да не давам вид, че съм зърнал нещо особено. Секретарката е облечена в много къса и много елегантна лятна рокля на сини и бели цветя, косите ѝ са подредени в изискана фризура, обути са с обувки на висок ток, а най-важното — кристално-кокалената пеперуда на очилата е отлетяла от носа ѝ. Към новите елементи на тоалета следва да се прибавят и някои стари, но новоразкрити неща: синьозелените очи, полуоголеният бюст и тия бедра, тъй стройни и хармонични, та имам чувството, че Грейс ги е взела отнякъде назаем.

Сядам на „мястото на мъртвеца“, което поради отсъствието на Дороти е свободно. Секретарката се настанява отзад.

— Идеята за плажа принадлежи изцяло на Грейс — уточнява Сеймур, сякаш се извинява.

Той запалва мотора и потегля с обичайната си рязкост, ала понеже, както казах, Дороти не е в колата, шофьорът благоволява да спазва разумна скорост.

— Ако желаете, бихме могли да обядваме и в параходчето — предлага след късо мълчание американецът. — Казват, че там готвели доста добре. И после, една малка разходка по море...

— А, не! Наситих се на морски разходки — възразява секретарката. — Искам да идем на плаж!

— Искате да ни покажете физиката си, скъпа! — пояснява с най-любезния си тон Сеймур.

И като се обръща той път към мене, продължава:

— Моята помощница почва да проявява една съвсем ненадейна суетност, Майкъл. Не знам само дали това е закъснялото влияние на нашата Дороти, или въздействието идва от ваша страна.

— Вие ме ласкаете, Уйлям. Доколкото ми е известно, мъжът, който ще успее да промени вкуса на една жена, още не се е родил.

— Няма ли да е прекалено нахално, ако ви помоля да си намерите друга тема за разговор? — обажда се Грейс.

Секретарката, както вече отдавна съм забелязал, съвсем не се държи със Сеймур като с шеф освен може би на служебни места от рода на симпозиума. И което е по-странно, шефът никак не се дразни от това.

— Тя се засяга... — произнася американецът сякаш на себе си. — Ето ти още една новост.

* * *

Доколкото разбирам от медицина, хората правят най-първо морски бани, а после отиват да обядват. Но часът минава два, а и моите спътници са от тия, дето вършат всичко наопаки. Тъй че ние най-напред добре се нахранваме в един малък ресторант и едва след туй отиваме на плажа.

Плажът на Бел Вю напомня индианско селище с белите си палатки, наричани тук „вигвами“, тъкмо заради своята индианска форма. Въпреки следобедния час и въпреки вятъра, който заплашително плющи в стените на палатките, ние тримата далеч не сме единствените индианци по тия места. Налягали на пясъка или по градинската ливада, сума граждани от двата пола се наслаждават на съботния ден, който идва само веднаж в седмицата, и на топлото слънце, което идва тук още по-рядко.

Сеймур наема три вигвама и аз се вмъквам в единия, за да опитам дали ще ми станат плувките, купени по пътя. Когато след сполучливата проба излизам навън, намирам на пясъка само Грейс, излегната върху синята си хавлия. Колкото и да е скарана с модата, тая жена явно разбира, че синьото ѝ отива. Жените ги разбират тия неща и без журнали.

— Къде е Уйлям?

Секретарката кима към морето, дето американецът вече е успял да се потопи до рамене във водата. Той стои известно време така, обърнат насам, и разстоянието е твърде голямо, за да видя дали гледа специално към нас, или просто съзерцава бреговата панорама. После Сеймур ни дава гръб и със спокойните движения на опитен плувец се впуска в морето.

Погледът ми се премества от синята шир на водата към златистата ивица на пясъка и по-точно към оня сектор, дето се е излегнала Грейс. Ако два дни по-рано някой би ми казал, че това стройно и безупречно изваяно тяло принадлежи на Грейс, щях да му предложа да иде да се удави. Обаче грешка няма: грациозната хубавица, излегната върху синята хавлия е не друга, а мъжествената секретарка на Уйлям Т. Сеймур, автора на „Мит и информация“. Интересно дали този автор би се осмелил да твърди, че това, което лежи пред мене, също е мит.

Грейс улавя погледа ми, ала вместо да изпита стеснение от неговата изчерпателност, подхвърля прозаично:

— Седнете де, какво стърчите!

Тя ми предоставя част от хавлията и аз изпълнявам нареждането.

— Вие вчера не дойдохте на обед. Наистина ли бяхте поканена?
— питам, колкото да наруша мълчанието.

— Поканена бях, но по такъв начин, че да не дойда.

Признанието прозвучава неочаквано, може би тъкмо защото съвпада с предположението ми.

— Липсвах ли ви? — любопитствува от своя страна Грейс.

— Много.

— В смисъл че присъствието ми би ви спасило от един неприятен разговор?

Трябва да внимавам с тая жена. Както се изразява Сеймур, тя по един опасен начин почва да отгатва мислите ми.

— Вие надценявате моя практицизъм — опитвам се да възразя.
— И подценявате себе си.

При последната фраза погледът ми отново се насочва неволно към хармоничните форми, намиращи се в съседство.

— Вие доста безцеремонно ме изучавате — забелязва жената безучастно.

— Интересът ми е чисто научен.

— Вашата наука, ако не се лъжа, е социологията, а не анатомията.

— Знаете, има социолози, които поддържат, че структурата на обществото напълно съответствува на структурата на човешкия организъм.

— Да, знам: органическата школа.

Тя ме поглежда със синьозелените си очи и запитва:

— Майкъл, вие наистина ли сте социолог?

— А какъв по дяволите искате да бъда? Вашият шеф не е ли социолог?

— Тъкмо това исках да знам: и вие ли сте социолог като него?

— Не, не съм като него. Аз съм от друга школа.

— Да, наистина: органическата школа... И тъй, значи, ви липсвах вчера?

— Много.

— Независимо от факта, че за вас любовта е непознат феномен?

— Любовта?... Оставете на спокойствие големите думи. Те са за литературата.

— А коя по-малка дума бихте употребили вие?

— Влечение... Симпатия... Може би дори приятелство... Откъде да знам? Не съм твърде силен в стилистиката.

— Симпатия... Приятелство... Нима за вас приятелството е нещо по-слабо от любовта?

— Зависи. Във всеки случай, по-различно е. Любовта е инфекциозна болест, злополука, нещо, което връхлита върху вас, нещо, за което вие нямате нито вина, нито заслуга. А приятелството е съзнателно поето отношение към другия...

— Рационална сделка между два индивида — формулира Грейс.

— Съвсем не. Там, където има сделка, няма приятелство. А там, където има приятелство, не може без чувства. Но осъзнати чувства, а не емоционално пиянство.

— Аха! Излиза, значи, че трябва да съм поласкана!

— Боя се, че малко избързвате.

— Вашата грубост почва поразително да наподобява тая на Сеймур. Тогава за какво приятелство ми говорите?

— В приятелството има степени, Грейс. А също и периоди на развитие...

— Вие ме нарекохте по име?

— Неприятно ли ви е?

— Напротив. Това показва, че напредваме в приятелството. В такъв случай кога ще се видим?

Свикнал съм този въпрос обикновено аз да го задавам, но очевидно времената се менят.

— Когато намерите малко време за мене.

— Цялото ми време е за вас — отвърща щедро жената. — Извънслужебното, разбира се. При мене няма степени и периоди на развитие.

— Мисля, че довечера по-късно ще е във всяко отношение по-удобно.

— Смятах ви за по-смел.

— Продължавайте да ме смятате. Обаче смелостта не изключва една-две капки предпазливост.

— Лекцията за приятелството приключи. Започваме с лекцията за предпазливостта...

— Не виждам Сеймур — промърморвам вместо отговор.

— Той сигурно е стигнал вече отвъд чертата на хоризонта.

— Понеже стана дума за смелост, изглежда, че вашият шеф е смел човек.

— О, това е смелостта на тия, които не държат особено на живота.

— Също като Дороти?

— Почти. Двата са разновидности на една и съща неврастения.

— А вие?

— Аз съм трета разновидност... Но вие забравихте да уточните мястото и часа...

— Програмата в „Амбасадор“ започва в единайсет. Ако това място и тоя час ви подходат...

Тя ненадейно се извърща към мене и запитва:

— Майкъл, кажете: боите ли се от Сеймур?

— Защо трябва да се боя?

— А аз се боя... Интересно... — произнася замислено Грейс.

— Смятате, че Уилям подозира нещо?

— Да подозира? — тя вдига насмешливо вежди. — Той е от хората, които не подозират, а знаят, и то без да надничат през ключалката и без да задават въпроси.

— Е, и?...

— И — нищо. Сеймур е последният човек, който ще покаже, че се интересува от нещо, ако то наистина го интересува. И ако някой го дразни, бъдете уверен, че това не сте вие. Макар изобщо да не допускам, че е способен да се дразни от подобни работи.

— Бас давам, че говорите за мене!... — чува се над нас гласът на Сеймур. — Когато третият отсъства, разговорът винаги протича на негов гръб.

Американецът се е появил съвсем внезапно между вигвамите като изникнал от земята. От тялото му още капе вода, а изразът на лицето му говори за най-добро настроение, доколкото такова нещо е възможно у хора като Сеймур.

— Познахте — усмихвам се. — Макар че дали разговорът беше за вас и дали — за нас, това е трудно да се определи.

— Да, да: взаимозависимостта на явленията в природата и в обществото. Тия работи вие марксистите най-добре ги разбирате.

Той се загръща в хавлията си и произнася с почти оптимистична интонация:

— А водата е чудесна... Опитайте я, Майкъл. Изобщо ползвайте се от малките наслади на живота, преди да сте влезли като пореден труп в студеното царство на Голямата скука.

* * *

Програмата в „Амбасадор“, като се изключат няколко изтъркани номера на еквилибристика и ориенталски танци, се изпълнява главно от посетителите. Ние с Грейс също даваме своя принос в това отношение, като маршируваме известно време на място в претъпкания дансинг. Секретарката, за разлика от Дороти, не влага сладна нега в танца, а се ограничава в сферата на сухия техницизъм. С две думи — безупречна и безчувствена като гимнастически уред.

Десетминутната маршировка е достатъчна, за да почувствуваме, че сме изпълнили дълга си и че можем да се върнем на местата си.

— Шампанското е изветряло — казва Грейс, като докосва устни до чашката. — Програмата също свърши. Не е ли време да плащаме?

Правя знак на келнера, зает на друга маса с тая тъй деликатна задача — отварянето на бутилка шампанско.

— Ще позволите ли аз да уредя сметката? — пита жената, като посяга към чантата си.

— При по-голямо въображение бихте могли да намерите и друг начин да ме засегнете — промърморвам.

— Нямам никакво желание да ви засягам. Но вашите средства са ограничени.

— Това съвсем не ме притеснява. Като ги изчерпя, ще се кача на влака — и толкова.

— Защото вие сте само един беден стипендиант, нали, Майкъл?

— Също както и вие сте само една бедна секретарка.

— Не съвсем бедна. Сеймур има доста отрицателни черти, обаче скъперничеството не фигурира между тях.

Уреждам сметката и ставаме.

— Къде ще вървим, в моя хотел или във вашия? — пита деловито Грейс, докато лъкатушим край масите към изхода.

— Където вие предпочитате.

— Безразлично ми е — свива рамене жената. — Предполагам, че и двете стаи се подслушват.

— Предполагате или знаете?

— Това е почти едно и също. Аз рядко се лъжа в предположенията си, Майкъл.

Поемам от гардероба лекото вечерно манто на Грейс, помагам ѝ да го облече, а когато излизаме на улицата, отново запитвам:

— За какво мислите, че ще ни подслушват?

— Тоя въпрос го задайте на тези, дето са монтирали апаратурите — отвръща сухо жената.

После спира на тротоара и ми отправя един поглед, малко ненадеен в своята прямота:

— Вие съвсем посредствено я играете тази роля на наивник и съвсем погрешно смятате, че хората наоколо ви са наивници.

— Вас специално никога не съм подозирал в наивност — отвръщам.

— Вярно: вие ме смятате за измамница, която наивно си въобразява, че ще ви изиграе.

Тя тръгва отново по пустия осветен от неона тротоар. Право пред нас в тъмното небе се откроява като нарисувана блесналата под лъча на скрити прожектори островърха кула на Градския дом. НеЙде далеч бръмчи разузнавателен самолет. Жената върви известно време мълчаливо, после отново заговарва:

— Знам, че и тоя път няма да ми повярвате, но просто ми е дотегнало да се движа в един свят, където всички те вземат за мошеник и всички те дебнат — и своите, и чуждите.

— Вярвам ви напълно. Само че тоя свят аз не съм го измислил.

— Кой го е измислил, не знам, обаче и вие сте част от него. Ето, чувайте!

Грейс ме улавя за ръката и повторно спира заслушана в усиливащото се бръмчене на самолета.

— Чувате ли? Кръжат, дебнат се... Дебнат се и в небето, и по земята, и дори в леглата си... Целият им живот и смисълът на целия им живот е в това непрестанно дебнене...

— Играта не е чак толкова самоцелна — възразявам, като деликатно освобождавам ръката си. — Става дума за съдбата на човечеството.

— Да, да, знам: и всеки тръби, че именно той я брани. Само не мислите ли, че колкото повече се разгръщат спасителните операции, толкова повече нараства шансът това човечество да хвъркне във въздуха?

— Работата при Сеймур, изглежда, ви действа депримиращо — забелязвам. — Социологията, без да говорим за всичко останало, неизбежно ви тласка към тресавището на песимизма. Сменете професията, намерете си нещо по-спокойно.

— По-спокойните места са обикновено и по-зле платени — отвръща Грейс, като отново поема по пустия, осветен от неона тротоар. — А в последна сметка и не винаги са по-спокойни. Всъщност Уйлям ме измъкна точно от едно такова по-спокойно място и мисля, че би следвало да съм благодарна за тоя жест...

— ...Но не сте.

— Така изглежда.

— Не се притеснявайте. Вината не е лично ваша, а родова. Човекът е неблагоприятно животно.

— Сеймур ме откри в една къща за износ, дето бях второстепенна стенографка...

— Сеймур се е занимавал с износ? Износ на социология, разбира се.

— Той прояви интерес към мене, но аз го отрязах, понеже не знаех какво представлява, и може би тъкмо защото го отрязах, интересът му към мене нарасна и аз получих място с три пъти по-висока заплата, без да говорим за пътуванията и всичко останало.

Завиваме и продължаваме по малката улица, дето се намира хотелът на Грейс. Шумът на самолета отдавна е заглъхнал нейде далеч над морето и в глухотата на нощта отекват само бавните ни стъпки.

— Вие съвсем задоволително сте си осигурили живота — произнасям с риск да наруша идиличната тишина. — Не разбирам: какво искате повече?

— Не разбирате? Способен сте да държите цели лекции за приятелството, а все пак не разбирате?

— Но нали приятелят е налице? Умен, смел, богат, и както установих днес, и с твърде добро телосложение...

— Прав сте — кима сякаш на себе си жената. — Вие наистина нищо не разбирате.

* * *

Кафе-сладкарницата е малка, обаче в нея се намира всичко, което ми е нужно за момента — машина за еспreso, богат асортимент от луксозни шоколадени бонбони и една стопанка в презряваща младост и с добродушно пълничко лице. Затова, след като съм инспектирал през витрините десетина подобни заведения, влизам именно тук.

В ранната неделна утрин аз съм единственият клиент на сладкарницата и вероятно още за дълго ще бъда единствен. Това ми дава възможност да изпия кафето си без бързане и едва след туй да хвърля бегъл поглед към рафтовете с пъстри бонбонери, обвити в панделки.

— Бих искал да пратя на един познат кутия хубави бонбони — казвам, като ставам и се приближавам до витрината.

— Днес е неделя, знаете... — отвръща колебливо жената зад тезгяха, на един английски, малко по-развален от моя.

— Вярно. Обаче тъкмо днес му е рожденият ден.

Стопанката оставя за миг кърпата, с която бърше апарата за еспreso и извиква към съседното помещение:

— Ерик!

После обяснява:

— Ще пратя малкия. Какви бонбони искате?

— Нещо наистина хубаво.

Обстоятелството, че искам нещо наистина хубаво, прави жената още по-сговорчива. Тя сваля от рафта три-четири големи кутии и започва да ме запознава с качествата на съответните шоколадени лакомства. Точно в този момент в сладкарницата се втурва „малкият“. Това е дванайсетгодишен хлапак с енергично вирнат нос и предприемчив вид. Избирам една скъпа бонбонера и съобщавам на стажанта-куриер най-необходимите данни:

— Господин Тодороф, Ньоре Зьогаде 35. Не знам точния етаж, защото отскоро се е преместил на този адрес, но смятам, че ще намерите апартамента.

— Ще го намеря, господине, не се безпокойте — отвръща стажантът-куриер с една самоувереност, която може само да ме радва.

* * *

Както гласи поговорката „ден без среща със Сеймур е изгубен ден“. Но напоследък в моя календар подобни изгубени дни не са предвидени. Дори в неделята, която според християнските обичаи е определена за почивка, Уйлям се е постарал да ме обременя с покана за следобедно гостуване.

С цел да си отмъстя за тая му любезност, а също и за да се измъкна възможно по-рано, позвънявам на вратата му още в два часа. Обаче надеждата ми да наруша следобедната почивка на американеца не се оправдава. Непознат прислужник ми отваря и ме изпровожда до някаква старинна трапезария, чието съществуване в този обширен и

мъртъв апартамент изобщо не съм подозирал. Грейс и Сеймур са още на масата, а кафето току-що е поднесено.

— А, идвате тъкмо навреме! — посреща ме радушно Уйлям.

И нарежда на прислужника:

— Питър, донесете още кафе, а също и коняк, ако обичате.

Настанявам се на масата, около която биха могли да се настанят още една дузина хора и тутакси се включвам в общото мълчание. Лично на мене мълчанието никога не ми досажда, особено ако имам пред очите си такива апетитни шедьоври като окачените в трапезарията холандски натюрморти: дивеч, грозде, праскови и полуобелени лимони, без да говорим за кристалите и кадифените завеси.

— Кулинарна живопис... Гастрономическа лирика... — избъбря Сеймур, като забелязва вниманието ми към натюрмортите.

— ...Митове на алчния стомах — допълвам.

— Точно така. Понеже буржоата няма физическа възможност да тъпче непрестанно стомаха си, той храни неизтощимата си лакомия и визуално. Убитият заек и бифтекът се превръщат в естетически феномен.

Питър безшумно се появява със сребърен поднос и поставя пред мен каничка димящо кафе и бутилка енеси. С мрачното лице и мъртвия си поглед той е чудесно допълнение към околната обстановка.

Довършваме обреда на кафето в мълчание, всеки зает с мислите си или стремящ се да долови мислите на другите двама. Грейс и тоя път е в лъчезарен летен тоалет, но стойката и поведението ѝ са съвсем канцеларски.

— Тая маса е тъй широка, че присъстващите би трябвало да разговарят помежду си с телефон — забелязва Сеймур. — Да минем отгатак, а?

Прочее подир къса групова екскурзия от стая в стая, ние отново се озоваваме в помещението библиотека. Питър тутакси изниква изневиделица с подноса, оставя до бутилките на масичката кофичка лед и шише сода и се отдалечава. Грейс се готви да го последва, ала в тоя момент американецът взема подвързания том, хвърлен в едно кресло, и запитва секретарката:

— Тази книга откъде я извадихте?

— Аз я извадих — казвам.

Грейс излиза, додето Сеймур небрежно прелиства книгата.

— „Опасни връзки“... За мене ли я извадихте, или за Грейс? — усмихва се той и запраща тома на кушетката.

— Мисля, че тя се отнася за всички ни по малко, но най-много за мене.

— Значи, смятате, че това са опасни връзки? — подхвърля американецът, като прави многозначителен жест между себе си и мене.

— А вие как смятате?

— В такъв случай, какво чакате, за да ги прекъснете?

— Вие знаете много добре какво чакам, Уйлям: опасната фаза.

— Ясно. Вие се забавлявате да изследвате развитието на една опасна връзка до момента, в който тя наистина почне да става опасна. Обаче това е половинчатото изследване, Майкъл. Нещата трябва да се довеждат докрай.

Сеймур поставя в чашата си лед, налива акуратно два пръста уиски, добавя малко сода, а сетне се отпуска в едно кресло и запалва цигара. Аз също сядам и паля цигара с най-непринуден вид, сякаш току-що чутите встъпителни думи не са нищо повече от празни приказки.

— Вижте, Майкъл — обажда се отново събеседникът ми, след като е забучил папиросата в ъгъла на устата си. — Ако има на тоя свят човек, от когото не следва да се боите, това съм аз.

Той ми отправя погледа на присвитите си очи и дори леко ги отваря, колкото да прецени съдържашката се в тях искреност.

— Аз съвсем не се боя от вас, Уйлям.

— Боите се. Може би не лично от мене, а от нещо, което смятате, че е свързано с мене. И понеже вече сме стигнали до темата „Опасни връзки“, нека оставим настрана еротичната литература и да преминем към разузнаването.

Не възразявам. И какво бих могъл да възразя, освен че темата се поставя на дневен ред малко прибързано, поне от гледна точка на собствените ми интереси. Сеймур дърпа конците не с оглед на моите интереси, а на своите.

— Аз знам кой сте вие, Майкъл — позволете все още да ви наричам така, а не с истинското ви име. Вие също вероятно вече се досещате кой съм. Не знам само дали сте разбрали, че с грижата за вас в началото бяха натоварени други хора. Хора на рутината, които щяха

да провалят всичко по обичайния път на рутината, след като безполезно ви окалят пред вашите органи. Аз едва по-късно се намесих...

— А по какви причини си направихте този труд?

— Причините са две. Първата, както сам се досещате, е чисто служебна: сметнах, че вие представлявате нещо повече като човешки материал от мизерен обект за една кална провокация. Затуй реших, че не бива да оставям глупци като Хигинс и Бери да ви забъркат в кашите си.

Сеймур изважда за миг цигарата от устата си и отпива малко уиски.

— Колкото до втората причина... ще си позволя да призная, с риск да ми се изсмеете в лицето, че вие още отначало ми харесахте. И мисля, че не се излъгах: ние с вас отлично си допадаме и се разбираме, Майкъл.

— Така ли? Не помня нито един въпрос, по който да сме се разбрали.

— За да има единство, необходимо е да са налице противоположности. Това е ваш принцип, ако се не лъжа.

— Да. Макар че ние го формулираме другояче.

— Тогава считайте го за мой принцип. Ненавиждам хората, които се съгласяват с мене. Собствените ми мисли достатъчно са ми омръзнали, за да желая да ги чувам и от чуждите уста. И после, аз нямам нужда от човек с глава, подобна на моята, след като моята е вече налице. Напротив, нужен ми е човек с вашето мислене и с вашите знания.

Събеседникът ми набляга подчертано на последната дума, обаче аз не давам вид да съм забелязал натъртването.

— Вие знаете вече мнението ми за всички тия илюзии, наричани „патриотизъм“, „вярност“ или „морал“. Но понеже за вас самият те все още не са илюзии, трябва да ви напомня, че ако в човешката дейност съществува някакъв макар и нищожен смисъл, то е да се съхрани човечеството от катастрофата.

— Благородна задача... — съгласявам се.

— Аз служа тъкмо на тази задача, макар и да се въздържам да я величая като вас. За жалост в момента вие знаете много повече за нашия свят, отколкото ние — за вашия. А това води до нарушаване на

равновесието, значи, свързано е с много опасности. Само взаимната информираност елиминира риска от изненадата, сиреч от катастрофата.

— Аз пък мислех, че ЦРУ знае всичко.

— Вие едва ли мислите тъй, но лошото е, че някои хора в самото ЦРУ го мислят. Опасна илюзия. Не искам да кажа, че ни липсват ценни сведения, обаче много от тях са вече твърде остарели. А крайно рисковано е, съгласете се, да се започват нови действия въз основа на стари сведения.

— Ще пораздрусате малко хората си — избъбрям успокоително. — Ще ги инструктирате и ще ги пратите на лов за прясна информация.

— Лошото е, че ловният сезон тъкмо сега е по-неблагоприятен отвсякога. Някои наши шефове заедно с някои наши приятели, като тези от Бон, извършиха трудно поправима глупост с тия чехословашки събития. Отличен пример за вредата от прекаления оптимизъм. Прекален оптимизъм и прекалена припряност, форсиране нормалния ход на разрушителните процеси, и ето го резултата: противникът е преждевременно алармиран, принуден да предприеме контраакция и доведен до една мобилизация на силите и до една повишена бдителност, при която тоя лов за сведения, за който говорите, е равносилен на серия от провали.

— В такъв случай, ще чакате. Нали вие и без туй предричате, че нашият строй естествено ще загине от вътрешната си ерозия. Обуржоазяване на мисленето, конвергенция с капитализма, ускоряване на центробежните процеси, „национализмът — последен стадий на социализма“ и какво беше още там...

— Вашата ирония сама отговаря на собствената ви забележка — произнася търпеливо Сеймур. — Пропагандата си е пропаганда, обаче работата не търпи отлагане. Ако разложителният процес не се поддържа, той ще бъде ликвидиран или просто ще замре. Изобщо чакането в подобни моменти е увертюра към самоубийство. Верният път е някъде по средата между припряността и бездействието: енергично, но внимателно опипване на новите условия и преустройство на активността съобразно тия условия.

— Може би сте прав. На добър час!

Американецът изважда угарката от устата си и акуратно я смачква в тежкия бронзов пепелник. После бегло ме поглежда с

присвитите си очи и промърморва:

— Не бързайте да се поставяте в пасивната поза на изпращач. Аз се надявам, че по този добре избран път ние двамата с вас ще можем да тръгнем като верни спътници.

Умореното лице на Сеймур изразява спокойствие и дружеска прямота, сякаш не съществува никакъв риск да отхвърля току-що направеното предложение. Ето го, значи, и дългоочаквания финал, който в представите на събеседника ми е само скромна прелюдия към един нов период в нашата обща биография.

— Боя се, Уйлям, че вие искате да получите от мене нещо, което аз всъщност не притежавам.

— Не се правете на сиромас. Както вече ви казах, вашата биография ни е известна. В института, дето работите, вие съвсем не сте стажант, а професор, пардон, полковник.

— Дори и да е тъй, това нищо не значи. И професорът, както ви е известно, е професор само за тясната област, която изследва. Какво да се прави, такава е времето: енциклопедистите вече не са на мода.

— Не се тревожете, Майкъл. Ние не мислим да ви пребъркваме джобовете до дъно. Ще се задоволим и с най-невинните сведения...

— Не ме разплаквайте от умиление със скромността си — прекъсвам го. — Ако наистина ме смятате за професор, би следвало да разбирате, че подобни ученически номера няма да ви свършат работа.

— Вашата мнителност в случая е съвсем естествена, но и напълно неоправдана — свива рамене американецът. — Както и да ви възразя в момента, вие ще сметнете, че пускам в ход обичайните примамки. Обаче аз не ви мамя, приятелю, разберете, че не ви мамя! Аз не съм нито Хигинс, нито Бери и ако още не сте оценили нивото на моя стил, толкова по-зле за вас.

— А в името на какво трябва да ви служа за справочник?

— В името на тая задача, която сам нарекохте „благородна“ — задачата да оцелеем. И в името на вашия собствен интерес, простете, че използвам тази груба дума. Вие не сте играч на дребно, Майкъл, вече установих това. И не сте глупакът, за които ви бяха взели ония двамата. Няма нито да ви подкупвам на дребно, нито да ви сервирам щедри обещания без покритие, макар че известни наши органи понякога наистина вършат подобни недостойни шмекерии. Но аз никога не допускам дребни мошеничества в практиката си, а още по-

малко бих си позволил да ги допусна спрямо вас. И макар да ненавиждам банковите термини още от времето на вуйчовата си опека, трябва да ви кажа, че всичко ще бъде уредено като добре гарантирана сделка. Ще почнем не от обещанията, а от заплащането в брой. Ще получите още сега в аванс възнаграждението си за пет години, или кръгло 300 хиляди долара. Следователно, дори да решите някой ден да ни напуснете, вие ще бъдете осигурен доживот само от лихвите с един скромнен приход, който може да не е фантастичен, обаче ще ви е достатъчен, за да прекарате човешки.

Готвя се да възразя, ала Сеймур вдига ръка:

— Чакайте, това не е всичко. Вие ще се ползвате плюс това от известна сума „безотчетни“ и по тоя начин ще бъдете освободен от необходимостта да накърнявате банковия си капитал. Ще разполагате със специален паспорт, притежаващ силата да направи от един емигрант независим и почитан гражданин. И най-важното, което всъщност ще реши всички ваши проблеми — и материалните, и моралните: ще работите с мене и ще имате при всички случаи и всякакви обстоятелства пълната ми подкрепа.

— Сделката е чудесна — кимам. — Но тя е чудесна за вас, не за мене. Вие искате да ми одерете кожата, като вместо нея ми предлагате една луксозна шуба. Съгласен съм, че моята кожа има съвсем мизерен вид в сравнение с вашата скъпа шуба, обаче разберете, че аз съм свикнал да живея в кожата си, че не мога да изляза вън от нея, че всеки опит да се измъкна вън от нея е за мене равносilen на смърт.

— Думи, думи, думи! — въздъхва Сеймур. — Никой няма намерение да ви дере. Ние ви предлагаме не смърт, а живот и развитие.

— Измяната на едно убеждение винаги се представя като развитие на убежденията. Удобна теза, която осигурява на предателя илюзията, че не е изменил, а е поумнял.

— Защо „предател“? Кажете по-точно „свободен човек“.

— Вашият „свободен човек“ е просто дезертьор от обществото. Дезертьор най-първо от онова общество, наричано „родно“, а после и от цялото човешко общество. Когато един влак поиска да се освободи от релсите на нормалния маршрут, той дерайлира. Каква нужда имате вие от някакво същество, дерайлирало извън човешки нормалното? За какво ви е притрябвало то, Сеймур, кажете!

— За какво бих го използвал аз лично, това е частен въпрос — махва с ръка американецът. — Но ако в този калпав свят има все пак някаква разумна кауза, това е, както вече ви казах, каузата да оцелеем. Не защото ще съградим някакъв по-съвършен свят, а защото ще спестим на себе си и на себеподобните една чудовищна порция от излишни ужаси и страдания. Животът може да е безсмислен, а смъртта — неизбежна, обаче все пак по-добре е да живееш, отколкото да си мъртъв, и по-хубаво е да умреш спокойно на леглото си с илюзията, че оставяш нещо подире си, отколкото да бъдеш възпламенен в смъртоносния вихър на атомната експлозия, вещаеща не само твоята смърт, а и смъртта на всичко човешко. Само че тая кауза, каузата да оцелеем, трябва да бъде обслужвана от свободни същества, Майкъл! От хора, които не робуват на национални пристрастия и вражди, на доктрини и наивни илюзии, а са убедени агенти на съвместното съществуване, агенти на здравия смисъл, доколкото изобщо можем да говорим за здрав смисъл в този абсурден свят.

Той млъкна, леко задъхан от дългия си ораторски период и наново ме поглежда с присвити очи, сякаш да провери как понасям това състезание на издръжливост.

— „Свободният човек“, проповядван от вас, не може да бъде верен на никаква кауза, включително и на вашата собствена — възразявам, като подтиквам отегчението си.

— Тъй ли? А защо?

— Защото свободният човек, както вие го разбирате, не може да се чувства обвързан към каквото и да било. Ако той е свободен дори от кръвната връзка с родината си и е станал предател на родината си, той с още по-голяма лекота ще стане предател и на всяка друга позиция, към която бихте го прикрепили.

— Значи, по ваше мнение, аз като свободен човек имам изцяло манталитета на предател? — усмихва се Сеймур.

— Не съм и помислял подобно нещо.

— В такъв случай вие си противоречите или просто извъртате, за да не ме обидите.

— Съвсем не. Вие наистина нямате манталитет на предател. Обаче то е само защото далеч не сте тъй свободен, както желаете да се представите.

Американецът вдига леко вежди и ме поглежда въпросително:

— Искате да кажете, че получавам отнякъде заплата?

— Не искам да кажа това. Допускам дори, че заплатата, която получавате, съвсем не ви е необходима. Но вие няма да ме убедите, Уйлям, че сте разкъсали връзките с родината си или по-точно с класата си. Вие апелирате към хората да се откажат от своята родина, не за да станат свободни, а за да минат на служба при вашата.

Сеймур навежда очи, сякаш размисля над думите ми, сетне поклаща глава:

— Лъжете се, Майкъл. Нищо с никого не ме свързва.

— В такъв случай какво бихте казали, ако аз от името на моята страна ви отправя същото това предложение, което вие отправяте на мене?

Сеймур наново се усмихва:

— Вие формулирате въпроса си тъй, че ме заставяте в интерес на тезата си да кажа „ще приема“. Е, добре, за да разберете, че съм напълно искрен, аз ще отговоря отрицателно. Точно така: не бих се съгласил. Обаче моят отказ ще бъде без всяка връзка с каквито и да било морални, патриотични или класови съображения. Ако аз не желая да се свързвам с вашия свят, то не е от любов към моя, а от ненавист към вашия. Впрочем „ненавист“ е силно казано, аз не съм по силните чувства. Наречете го неприязън или просто антипатия. Във всеки случай моят свят, върху който с удоволствие бих плюл, е поне пряк и откровен в грозотата си, докато вашият носи коварно-примамливи илюзии за всеобщо щастие. Едно общество, в плен на илюзиите си, е по-опасно от обществото на откровения цинизъм, което не крие грозотата си просто защото няма как да я скрие. Едно общество, което вярва, е готово да воюва за това, в което вярва. Следователно то е агресивно. Следователно то е опасно. А моето общество не вярва в нищо. Не вярва вече. Което значи, че вече не е опасно.

— В думите ви има логика, но няма истина, Уйлям. Катастрофата, с която ме плашите, е катастрофа на вашия свят, не на моя. И вашият път не може да бъде моят.

— О, пътят на всички ни тук е един и същ — отвърща с бледата си усмивка Сеймур. — Всички крачим натам, дето като родни братя ще лежат един до друг с оглозгани черепи умният и глупакът, предателят и героят, в тишината и безвремието на Голямата скука.

— Не знам как е у вас, обаче у нас предателите никога не ги погребват до героите.

— Не вземайте думите ми буквално. При всички случаи и едните, и другите ще бъдат на едно място — в утробата на майката земя.

— Само че мъртвият остава — не само в земята, а и в спомена на хората...

— Не ви смятах за суетен — забелязва той, като ме поглежда, сякаш проверява оценката си. — Не, вие наистина не сте суетен, а само търсите аргументи, за да подпирате предразсъдъците си. А що се отнася до спомена или, ако щете, до славата, такива като вас и мене, след като цял живот са работили анонимно, могат да бъдат сигурни в анонимността си и след смъртта. Вашият Зорге е едно от редките изключения, които само потвърждават правилото...

— Оставете славата и анонимността. Човек има близки, има приятели, има деца...

— Вие нямате деца. Аз — също. Пък и да имате, какво ви интересуват децата, приятелите, изобщо другите хора? Те никога не са били част от вас, те именно затуй не умират заедно с вас, защото не са живели с вас и у вас, а са били само случайни спътници за случаен откъс от време. И после техният час също ще дойде, и за тях също ще бъде възстановено статуквото, искам да кажа безначалието и безкрайността на смъртта.

— Преди да дойде смъртта, има живот...

— Само като преходна форма на смъртта. Животът е необходим на природата, доколкото без него не би било възможно умирането. Един постоянен процес на умиране, един процес на гниене, това е то животът, преди да се възстанови властта на Голямата скука.

— Вие сте смел човек, Уйлям, а постоянно говорите за смъртта. Смелите хора не се тровят толкова с неизбежното. Освен ако смятате, че самият аз съм малодушен, и искате да ме сплашите...

— Искам да ви вразумя! Да ви напомня, че се намирате в малкото междучасие между два периода на небитието и че ваше право е, Майкъл, да използвате това междучасие за свое лично удоволствие.

— Съжалявам. Наистина съжалявам, че напразно загубихте с мене толкова много време. Но вие сте голям шеф и не вярвам никой да си позволи да ви направи бележка за неуспеха...

— Добре, Майкъл — въздъхва отново американецът, сякаш нечул последната ми фраза. — Понеже сте тъй чувствителен към темата на предателството, ще ви предложа един последен и наистина великодушен вариант: запазете за себе си сведенията, които носите в главата си. Запазете ги всичките, до най-последната дреболия. Не ни разкривайте никакви факти. Фактите ние ще ви ги даваме и едничкото, което ще очакваме от вас, ще бъде вашето мнение, вашия съвет. Вие ще станете наш консултант в съответната материя, наш доверен човек. Тъй доверен, че няма да се поколебаем да ви запознаем със секрети, до които твърде малко хора имат достъп...

И той ми отправя един от тъжните си спокойни погледи, очаквайки отговора ми.

Ето ни до кулминацията на изкушението, до връхната точка на вербовката. Сеймур вече ме тласка към предателство с тържествената гаранция, че няма да иска от мене никакво предателство. И додето протяга едната ръка, за да получи от мене съгласие за престъплението, той ми предлага с другата ключа за спасение: той ме уверява, че ще се добера до важни секрети, че следователно ще мога да разполагам с ценен материал, който при случай да връча на предишните си шефове и по тоя начин да получа прошка за предателството, нещо повече, да покажа, че съм прибягнал до предателство от вярност към родината, че съм симулирал предателство, докато всъщност съм извършвал подвиг, докопвайки се до секретите на врага.

Сеймур запалва цигара и се отпуска в креслото си, като очаква спокойно мисълта ми да извърви този път на логични съображения. За да не го разочаровам, аз мълча известно време и едва подир туй произнасям думите, които бих могъл да произнеса и веднага:

— Вашият последен вариант наистина поставя нещата в нова светлина. За жалост обещанията, които днес ми давате на висок глас, утре могат съвсем тихомълком да бъдат нарушени...

И понеже американецът се готви да възрази, пояснявам:

— Не става дума за вас, Уйлям. На вас лично бих могъл да се доверя, доколкото доверието изобщо съществува в нашата професия. Обаче има високостоящи инстанции...

— Аз не бих се заел с една подобна работа без предварителното съгласие на високостоящите инстанции — възразява Сеймур. — И не е

в привычките ми да поемам обещания, които не съм в състояние да изпълня.

— Дано да е тъй. Във всеки случай вие разбирате, че отговорът, който очаквате от мене, е от решаващо значение за цялата ми понататъшна съдба. Подобен отговор изисква време за размисъл.

— О, разбира се — кима събеседникът ми. — Не се смятайте задължен да отговаряте веднага. Разполагайте свободно с времето си, обаче именно за размисъл, а не за протакане.

— Вие сам знаете, че щом подобен въпрос е веднаж поставен, решението не може да се отлага до безкрайност.

— Знам, разбира се — кима отново Сеймур. — Но особено ми е приятно, че и вие знаете това. Колкото от една страна е изгодно, толкова от друга страна е досадно да седнеш да играеш с човек, който дори не владее правилата на играта.

И като протяга ръка към бутилката, американецът запитва:

— Ще прием ли още по чаша?

СЕДМА ГЛАВА

Улицата е дълга и скучна, като всяка градска улица в неделя следобед, когато вечерното оживление още не е дошло да смени празничната летаргия на тлъстото ядене и на мършавите телевизионни програми. Затворени магазини, празни кафенета и стърчащи тук-там пред витрините брачни двойки, спорещи без вътрешно убеждение за качествата на стоки, които може би никога няма да купят.

С две думи обстановката е достатъчно сива, за да може да ме отклони от разговора със Сеймур, продължаван упорито от мен, макар и мислено.

„Правилата на играта ли? — питам аз с нескрит сарказъм. — Те са ми наистина добре известни, драги Уйлям — продължавам пак аз с още по-нескрит сарказъм. — И не само тия, класическите, но и ония, новите, които в момента се готвите да въведете изцяло в свой интерес. Защото сега вие ги диктувате правилата на играта, а аз мога само да се подчинявам и да седя на мястото на мъртвеца или, ако щете, на губещия, поради изоставане в темпото.“

Оттук нататък всички възможни обрати на играта са напълно известни, включително и евентуалните блъфове на двете страни. Последното предложение, направено ми от американеца, не е лишено от привлекателност и той отлично знае това. Ала той знае също тъй, че ако аз не съм решил да стана предател, никога не ще прибегна до самоволни действия. На пръв поглед възможността да проникнеш в чуждото разузнаване, за да обслужваш своето, може да изглежда крайно изкусителна, обаче дали тя е изкусителна, или не, полезна или не, навременна или не, тия неща се решават от по-висши инстанции. Следователно първата работа на Сеймур ще бъде да установи дали ще се опитам по съответен канал да вляза във връзка с Центъра, за да докладвам и да искам по-нататъшни инструкции. А това означава, че отново ще бъда поставен под опека и че този път вероятно тя ще бъде далеч по-зорка и по-коварна, изобщо опека от американски тип.

Разбира се, в момента не проблемът за влизане в контакт с Центъра ме безпокои. Даже да бъда засечен при опит за такъв контакт, това съвсем не означава, че непременно ще ме ликвидират или елиминират по някакъв начин. Сеймур може да продължи да играе ролята на човек, който ми вярва, и дори да ме въведе на обещания пост, било с цел да ме използва за препращане на лъжливи сведения, било с намерение да продължи обработката. Но този вариант е за момента без значение, тъй като изобщо не проектирам да се свързвам с Центъра и да правя доклади по предложенията на американеца.

Задачата, за която съм изпратен тук, е съвсем точно определена и никой не ми е дал право да се откланям от нея. Лошото е, че тъкмо осъществяването на тая задача е на път да бъде проиграно. Защото, дебнейки ме за нещо, което и не мисля да правя, Сеймур ще ми свърже ръцете за онова, което на всяка цена трябва да направя. Този човек очевидно има шанс не само на рулетката: дори и в разузнаването погрешният му ход по отношение на мене може да се окаже в последна сметка печеливш.

Някой ще забележи, че ако вместо да се инатя, бях приел макар и привидно предложението да стана предател, това би ме освободило за известно време от опеката и би ми позволило да приключа задачата си и да се измъкна. Опасна илюзия, както казва скъпият Уйлям. Има предложения, които не могат да се приемат даже привидно, не само от гледна точка на моралните принципи, а и от гледна точка на практическите съображения. Веднъж кажеш ли „да“, това разкрива възможността тутакси да сложат ръка на тебе и два часа по-късно да те експедират в неизвестна посока.

Естествено, те биха могли да ме експедират и без да кажа „да“. На този терен и при тая ситуация те са имали възможност да ме експедират, където пожелаят, още при слизането ми от влака. Такива неща са се случвали и те са добре известни, но също тъй добре известни са мизерните им резултати за организаторите на отвличането.

Сеймур очевидно не е от този тип организатори, които могат да ти хвърлят една кърпа с упойка върху лицето или да те отмъкнат с някое фалшиво такси. Дали иска да ме има за постоянен кадър, или за временна жертва, това е секрет без значение, ала при всички случаи той иска явно да ме има доброволно, да ме има като човек, минал съзнателно, макар и подир много колебания, на другата страна.

Обаче смешно е да си правя илюзии, че като държа на самоволното ми решение, той всъщност ми дава някаква свобода на избор. Свободата на избора в случая е само външна и съвсем илюзорна видимост. Всички по-нататъшни ходове положително така са програмирани, че да нямам възможност за никакъв друг изход освен изхода, желан от Сеймур. И ако американецът е все тъй спокоен, либерален и дори великодушен в отношенията си с мен, това се дължи само на пълната му увереност, че всички изходи са добре завардени освен оня единствен, към който обстоятелствата неизбежно ме тласкат и който всъщност представлява не изход, а вход в капана.

Да, играта е наистина съвсем ясна и нейните правила също са ясни и макар да си повтарям за кураж, че още нищо не се е случило, аз вече изпитвам неприятното предчувствие, че се намирам на две крачки от този капан, чийто вид и местоположение дори не са ми известни. Но две крачки или три, разстоянието трябва да се използва, за да се свърши нещо полезно. Отсрочката е съвсем къса: от неделната вечер, когато излизам из дома на Сеймур, до неделната нощ, когато съм обречен на едно принудително randevu с Грейс, уговорено шепнешком на изпращане. Засега още не съм следен и трябва да се постарая да не бъда засечен в този нищожен отрязък от време и да свърша всичко, което следва да бъде свършено.

С тия мисли извървявам пътя до малката кафе-сладкарница, настанявам се край една не твърде устойчива кръгла масичка и поръчвам чашка еспресо. Съдържателката с добродушното пълно лице едва в този миг ме поглежда и това ми дава повод да подхвърля:

— Надявам се, че сте отнесли бонбоните...

— Отнесохме ги и ги донесохме — осведомява ме жената, като се заема с апарата за еспресо.

— Как така?

— Ами вашият приятел го няма на този адрес.

И като се обръща към вътрешното помещение, стопанката извиква:

— Ерик, къде остави бонбонерата?

Стажантът-куриер се показва от вратата с все тъй енергично вирнат нос, ала с доста накърнена самоувереност. Той донася изящно опакованата кутия, поставя я на масичката пред мене и ми отправя един посърнал поглед...

— Никъде не познават такъв човек, господине...

— Питайте ли портиера?

— Портиера го нямаше, но обиколих всички етажи. Никъде не познават такъв човек...

— Звънихте ли навсякъде?

— Навсякъде. Апартамент по апартамент. Само в един апартамент на шестия етаж не ми отвориха.

— Тъй ли? Кой точно?

— Апартаментът вдясно.

— Жалко — казвам. — А ти кога имаш рожден ден?

— Чак подир два месеца.

— Тогава ето ти подаръка, с два месеца аванс.

Стажантът-куриер наново ме поглежда, за да провери не се ли шегувам, а после промърморва смутено някаква благодарност и отнася кутията.

— Много е мило от ваша страна, господине — обажда се усмихната стопанката иззад тезгяха, подтисната вероятно до тоя момент от мисълта, че мога да си поискам обратно парите.

Тя ми донася кафето и в ненадеен пристъп на словоохотливост добавя поверително:

— Ако питате мене, децата не бива да се глежат прекалено.

— Съвършено вярно — отвърщам, като вадя една монета.

— О, оставете! Нека кафето бъде за сметка на заведението.

— Защо не! — казвам — Макар че и аз не съм свикнал да ме глежат.

* * *

Наближава осем часът вечерта, но по силата на датското небесно разписание над града все още витае някакъв смътен здрач.

Шестият етаж вдясно. Двата прозореца, които принадлежат на тоя апартамент, са тъмни. Вмъквам се в преддверието на сградата, прекосявам го и излизам на двора. Прозорците на шестия етаж и от тая страна са тъмни. Връщам се в преддверието и се качвам на асансьора.

Върху вратата на апартамента няма никакъв надпис. Ключалката е секретна, от нов модел. Преди да се заема с нея, натискам за всеки

случай звънеца с грубата настойчивост, която влагат в този жест полицаите и пожарникарите. Никакъв отговор.

Ключалката, както казах, е секретна, от нов модел, но това е без значение. В джоба ми се намират няколко ключа от типа „Сезаме, отвори се!“, годни да се справят с всички съществуващи модели.

Операцията трае не повече от минута и протича почти безшумно. Влизам в тъмното антре и грижливо заключвам вратата подире си. Сетне отварям следващата врата. От двата прозореца в тъмното помещение прониква мъждива здрачевина, съвсем неспособна да играе ролята на осветление. Изваждам миниатюрното джебно фенерче и започвам бегъл оглед, като се старая лъчът на фенерчето да избягва прозорците и да пълзи по-ниско от тях.

Освен антрето — хол, спалня, кухня и баня. Стилът на мебелите за момента не ме интересува. Орнаментите на тапетите — също. Във всеки случай обстановката е на далеч по-ниско ниво и съвсем различна от тая на софийския апартамент, дето бях канен преди години. Въпросът е дали стопанинът е същият. Обитателят обаче навярно е съвсем безличен тип, защото едничките следи на неговата индивидуалност се изчерпват с два почти нови костюма в гардероба и купчина мръсно бельо в банята. Джебовеите на костюмите са празни. Празен се оказва и куфарът, пъхнат под кревата, за да не загрозява обстановката. Всъщност не съвсем празен: дъното на куфара е заслао с един стар брой на „Вечерни новини“.

Един брой на това следобедно издание, при това стар, не би направил никому никакво впечатление в София. Обаче между София и Копенхаген има доста разстояние. При вида на изпомачканото и не съвсем чисто парче хартия изведнаж изпитвам усещането, че някакъв невидим благодетел освобождава гърдите ми от гипса, в който те са били поставени до тая минута. Вдишвам дълбоко част от спарения въздух на стаята и се отпускам в креслото на ъгъла.

Светеците стрелки на часовника ми отбелязват точно осем и трийсет и пет, когато отвън прозвучава едва чуто превъртане на ключ в ключалката. Отваряне и затваряне на врата. Отваряне на втора врата и щракване на електрическия бутон. Излишно е да допълвам, че под блясъка на полилея влезлият тутакси ме съзира, излегнат лениво в креслото срещу вратата.

Влезлият е Тодоров. Едва зърнал госта си, той прави крачка назад, но веднага замръзва, защото освен мене е зърнал и намиращия се в ръката ми пистолет. Един маузер, много плосък и удобен за носене, снабден в момента със заглушител.

Тодоров понечва да изхвърли някаква фраза от пресъхналата си уста, обаче аз, без да изпускам пистолета от дясната ръка, вдигам показалеца на лявата до устните си в знак да мълчи. После ставам и правя втори знак, този път със самия пистолет, в смисъл: кръгом и да вървим!

Новодошлият се поколебава за миг, ала той е съобразителен човек и бързо разбира, че времето съвсем не е подходящо за колебания. Затова се обръща и покорно тръгва по обратния път, като оставя на мене грижата да загася лампата и да затвора вратата.

Намятам шлифера си върху дясната ръка, тъй че да прикрива маузера, чийто заглушител е плътно опрян в хълбока на Тодоров. Слизаме по стълбището, движещи се един до друг, като добри приятели.

Извеждането на Тодоров вън от квартирата крие немалко рискове, но е неизбежно. В наши дни всяка фраза, веднаж изплъзнала се от устата ти, престава да бъде твое достойние. Все едно да пуснеш на разходка един шаран в това изпълнено с акули езеро, каквото е в сегашно време етерът. Алчни и наострени механични уши, от най-гигантските съоръжения, до най-миниатюрните апарати, дебнат жадно беззащитния блуждаещ звук. Подслушват се шифрованите и нешифровани международни радиовръзки, гигантски механизми по границите ловят в мрежите си вътрешните телефонни разговори, — безбройни невидими уши слухтят заредени в градовете, в учрежденията, в уютния интериор на частните домове. В наше време откровеният разговор се превръща в голям лукс. Особено за хора като мене. И особено в моменти като сегашния, когато трябва да поговоря от душа с един стар познат.

Ньоре Зьогаде е слабо оживена дори през деня, а в този вечерен час е съвсем пуста. За всеки случай насочвам спътника си към другия тротоар, простиращ се край езерото и следователно още по-безопасен от гледна точка на случайните срещи.

— Всеки вик или опит за бягство ще ти струва живота — произнасям полугласно.

Тонът ми звучи съвсем искрено, тъй като наистина съм готов да изпълня заплахата си, без всякакъв страх от ония по-сетнешни угризения, които доведоха до лудост бедната леди Макбет.

— Не се безпокойте... приберете пистолета си... — аз сам очаквах подобна среща... дори я желяех... — заговорва на пресекулки Тодоров.

— Радвам се, че желанията ни съвпадат.

— Аз също се радвам... Искам да кажа, радвам се, че идвате тъкмо вие... един човек, който ме познава... който ще ме разбере...

Въпреки пресъхналото си гърло Тодоров говори с такава мазна интонация, че усещам леко повдигане. Това съвсем не ми пречи да държа пистолета на предишното му място, сиреч опрян в слабините на стария познат.

Изминаваме няколкостотин метра в пълно мълчание, ако не се смята инцидентния въпрос на Тодоров „Къде ме водите?“, на който не благоволявам да отвърна. Едва когато стигаме до входа на Йорстедспарк, промърморвам:

— Ще влезем тук да се поразходим.

При вида на тъмната глуха гора старият познат потръпва в леко обяснимо стъписване, обаче аз разсейвам двоумението му, като опирам малко по-силно заглушителя в слабините. Човекът влиза неохотно през едва открената желязна врата и ние тръгваме по застланата с пясък алея.

Йорстедспарк има доста мрачен вид дори и в най-слънчевите летни утрини. Това е едно твърде голямо и доста пустинно пространство: огромни дървеса с гъста влажна листовина, полегати поляни, тънещи в дълбоки сенки и още по-дълбоко езеро с чернозелени води. Сега в тъмнината на нощта тая пустош изглежда съвсем злокобна и самотните лампи, пръснати тук-там, вместо да разведряват пейзажа, го правят още по-неприятлив.

Озовали сме се нейде към средата на парка, сиреч в най-глухата му част, когато посочвам една скамейка и промърморвам:

— Седни тук да си починеш.

Тодоров изпълнява нареждането и аз на свой ред се настанявам, като все тъй държа пистолета долепен в кръста му под прикритието на шлифера.

— Тук е доста влажно — забелязва спътникът ми, сякаш наистина сме излезли на разходка.

— Съжалявам, че те излагам на риска да хремясаш, но квартирата ти положително се подслушва.

— И аз тъй мисля — съгласява се тутакси старият познат. — Те знаят, че никога няма да бъда техен човек.

— Не. Те знаят, че предателят винаги си остава предател. Никой не вярва на изменника, Тодоров, дори и тия, дето са го купили.

— Аз не съм изменник... Аз съм искрен патриот. Вие знаете много добре, другарю Боев...

— Първо, няма да ми викаш „другарю“ и, второ, няма да ме наричаш „Боев“. А колкото до патриотизма...

Вадя от джеба си цигара и запалка и запущвам, без да изпускам пистолета от десницата си.

— Аз съм почтен гражданин... вие знаете... — бърбре събеседникът ми, решил да замени прекалено силния израз „искрен патриот“ с по-скромното название „почтен гражданин“.

— Някои хора живеят като почтени граждани само защото не се е случило почтеността им да бъде поставена на изпитание. Такива хора биха могли дори да си умрат като почтени граждани, стига да не попаднат в магнитните полета на съблазните. Обаче ти попадна, Тодоров, и капитулира, и ако аз съм тук, то не е, за да ти връчвам орден за патриотизъм, а за да ти изпълня присъдата.

— Каква присъда? Вие шегувате ли се? — обръща се сепнато старият познат към мене.

— Не мърдай. Без излишни движения и без пози на наивност. Знаеш много добре, че щом съм пратен тук, това не е случайно. Както не е случайно, че съм изпратен тъкмо аз, а не друг. Именно защото те познавам и отлично те разбирам. Ти ще бъдеш ликвидиран още тази нощ и на това място...

— Но чакайте, какво говорите! — обръща се отново Тодоров към мене.

— Казах: не мърдай. Мястото, както виждаш сам, е добре избрано. Никой нищо няма да чуе. А с един камък, вързан за краката, ти ще се гмурнеш тъй дълбоко в езерото, че едва ли някой някога ще те извади...

Спътникът ми за трети път се раздвижва, ала аз го усмирявам чрез съответния натиск в слабините.

— Обяснявам ти тия неща не за да те плаша, а за да бъдеш наясно. Единствената възможност да спасиш кожата е в следната програма от четири точки: да ми предадеш сведенията, получени от Соколов, да разкажеш без извъртания всичко станало, да възстановиш капарото на „Универсал“ и да забравиш, че съм ти идвал на гости. Четири неща...

— Всичко ще направя, всичко... — прошепва с покъртителна кротост старият познат.

— Не бързай да обещаваш, а още по-малко — да лъжеш. Казах: *четири неща*. Ако не изпълниш точно което и да е от тях, знай, че ще те открием, та ако ще да се завреш в Патагония, а тогава... Ти вече от доста време си под наблюдението на нашите органи и няма да бъдеш изтърван от око, уверявам те.

По алеята се чуват бавни стъпки и Тодоров наостря уши. С крайчеца на окото си виждам фигурата на приближаващ се полицай, тъмнееща сред смътния ореол на съседния градински фенер.

— Не изпадай в оживление — прошепвам на съседа си. — Полицаят ще получи втория куршум. Първият ще бъде само за тебе.

Старият познат застава като мумия, а аз, за да бъде сцената поестествена, се облягам на скамейката, сякаш вдишвам с наслада покоя на нощта. Полицаят минава лениво край нас, поглежда ни бегло и отминава към изхода.

— Хайде — казвам. — Пристъпвай към изпълнение на програмата: точка по точка и без отклонения.

— Със Соколов се свързах...

— Историческата справка — после. Най-първо: къде са сведенията?

Аз, разбира се, не само не знам къде са сведенията, но дори нямам понятие, дали съществуват такива сведения. Едничкото, което знам, е, че сега не е време да изповядвам невежеството си.

— Сведенията са у мене — избъбря Тодоров. — ...За да видите, че не съм предател... Пазя ги и досега у мене, за в случай, че пратят някого като вас...

Той с потреперващи от вълнение пръсти разпаря долния край на сакото си и вади нещо дребно, колкото угарка, и завито в цигарена

хартия.

— Какво е това? Мек филм? — любопитствувам и разтварям леко хартията.

— Познахте: меки филми. Всичко е тук. Всичко е най-точно заснето.

— А кой пречука Соколов? Ти ли? — питам, като, прибирам угарката в джоба си. — И защо? За да си присвоиш сумата, която трябваше да му предадеш?

— Че мога ли аз да пречукам човек бе, другарю Боев?

— Шшшт! Забрави ли какво ти казах? Хайде, разправяй поред. И не от Адам и Ева, а от пристигането ти тук, в Копенхаген.

Тодоров покорно пристъпва към устното си изложение, но в продължение на няколко минути не разкрива нищо повече от вече познатите ми факти: контакта с търговското представителство, контакта с „Универсал“, контакта със Соколов. Слушам го търпеливо. Когато някой ми поднася първоначалната си версия, не обичам да го смуцавам с въпроси. И после не е без значение да установя дали ще бъдат предадени точно подробностите, които вече са ми известни, макар това още да не е никаква гаранция, че със същата точност ще бъдат разказани и нещата, които не са ми известни.

— ...Срещнахме се със Соколов на гарата тъкмо както беше определено — говори човекът до мене. — Гарата по този час беше пълна с навалища и срещата мина съвсем незабелязано и размяната можеше да стане тук на място, и всичко да се развие съвсем другояче, но Соколов беше мнителен тип, пък и аз, право казано, му нямах много доверие.

„Носиш ли парите?“ — запита той.

„Ето ги, не виждаш ли?“ — рекох.

Това бяха десет пачки по десет хиляди и аз ги бях поставил в една кутия за тоалетен сапун и бях ги загънал тъй, че приличаха наистина на нещо, купено от парфюмериен магазин.

„А ти носиш ли стоката?“ — казах.

„А бе стоката е у мене, ама отде да знам какво има в твоя пакет“ — рече Соколов.

„Че и аз не знам каква ти е стоката — рекох. — Ако искаш, ела до хотела, там ще се оправим.“

„В хотела е опасно — възрази Соколов. — Да вземем едно такси. Две минути са достатъчни за проверката.“

Така и направихме. Додето таксито ни возеше, Соколов поразгна пакета, колкото да се увери какво има вътре, и ми предаде меките филми, само че аз не можех да направя проверката си и реших да я карам на доверие и едва по-късно разгледах негативите и разбрах, че човекът не ме е излъгал. Няколко улици след гарата Соколов слезе от таксито, а аз слязох при хотела и още щом слязох, разбрах, че ме следят. „Втасахме я“ — рекох си и се прибрах в стаята и не мръднах оттам цялата вечер. Трябваше да бягам час по-скоро, но къде да бягаш в десет часа вечерта. Затова реших да се измъкна рано на другата сутрин и веднага да се кача на влака за Хамбург, пък оттам вече по-лесно ще му намеря колая. Влакът тръгваше в осем заранта, но аз излязох от хотела още в седем, без да си взема багажа и без да платя, и мисля, че никой не ме забеляза. Обикалях насам-натам и се качих във влака чак когато щеше вече да потегли. Настаних се в едно празно купе и си рекох: „И този път отървахме кожата.“ Ама не било така. Малко след като тръгнахме, в купето влезе някакъв добре облечен господин, седна срещу мене и извади вестник. Почти не му обърнах внимание, понеже мислех за своите си работи, обаче по едно време господинът остави вестника, погледна през прозореца и рече на немски:

„Днес имаме хубав ден“.

„Чудесен“ — рекох.

„Но за вас специално този ден не е много хубав, хер Тодоров. Вашият приятел Соколов е бил намерен убит тази заран точно на това шосе, край което сега летим.“

Погледна ме и се засмя, все едно че нищо не е казал, а аз се свих, сякаш беше ме полял с вряла вода.

„Най-лошото, хер Тодоров, е това, че убийството е извършено от вас.“

„Кой сте вие? — рекох. — И какви са тия лъжи, дето ми ги сервираше? Как мога да извърша убийство на едно шосе, когато по това време съм се намирал на километри от него?“

„В съдебната процедура, хер Тодоров, както знаете, са важни не фактите, а доказателствата. Няма кой да докаже къде сте се намирали през фаталния час, затова пък има ясни доказателства, че убийството е

извършено от вас. То е извършено с джебния ви нож, оня алпийския, с кокалената дръжка, и върху него личат отпечатъци от пръстите ви.“

При тия думи работата изведнъж ми се изясни. Аз обикновено нося със себе си в куфара един малък сгъваем нож, който ми служи за прибор, когато закусвам по пътя, точно такъв нож, с дръжка от еленов рог, и тия типове очевидно бяха го задигнали от куфара ми, за да ми го сервират по-късно като веществено доказателство за убийство.

„Какво искате от мене“ — рекох.

„Малко разум, нищо повече, хер Тодоров. Първо, не правете опит да се качвате на ферибота и да минавате границата, защото на Ръодби вече е поставена полицейска бариера. Второ, въоръжете се със съзнанието, че от днес нататък минавате на нова работа. На работа при нас. Ние ви предлагаме спасение, хер Тодоров, в тоя тѣй тежък за вас момент. Обаче спасението, като всичко на тоя свят, може да се получи само на съответната цена. Ние нямаме никакво намерение да спасяваме един подлец и двуличник, защото подлечи и двуличници не са ни необходими. Искаме срещу приятелския си жест да получим доказателство за пълна искреност. Ще ви поставим известни въпроси, на които вие ще бъдете така добър да отговорите точно и изчерпателно. Искреността, това е скромната цена, изисквана от нас срещу голямата услуга. Така че използвайте малкото време до следващата гара, за да направите свободния си избор между службата, която ние ви предлагаме, и доживотния затвор, който ще ви предложат датските власти, ако, разбира се, не предпочетат да ви осъдят на смърт.“

Това беше шантаж, разбира се, но какво можех да сторя? Да се противя? Да протакам? Направих го. Противих се и протаках чак до Ръодби. Говорех, че съм невинен, като че те не знаеха това по-добре от мене. Обяснявах, че не съм човекът, за когото те ме взимат и че не съм в състояние да им дам никакви сведения. Извъртах по всички възможни начини, но какво можех да сторя, когато ме бяха здраво заклецили и силата беше на тяхна страна?

„На нас ни е добре известно кой сте вие, хер Тодоров — повтаряше постоянно оня. — И не се безпокойте: няма да искаме от вас да кажете нищо повече от това, което знаете. А на всичко отгоре ще проявим към вас по-голяма щедрост от тая, която сам вие сте проявили към бедния Соколов.“

Когато стигнахме Ръодби, той ми посочи полицаите на перона и рече:

„Срокът за мислене свърши, хер Тодоров. Отсрочката беше дотук. Остава ви точно една минута, за да приемете предложението ми или да го отхвърлите.“

Какво можех да сторя, освен да приема? И какво толкова страшно имаше в това, че ще приема! — прекъсва спътникът ми разказа си тъкмо на възловия момент и ме поглежда.

— Оставете засега разборите — отвърщам — и се придържайте към фактите.

— Фактите са, че приех.

— Приехте какво?

— Приех да стана предател. Но това е съвсем глупава история, другарю Боев...

— Шшшт!

— ...Една абсолютно глупава история, защото кого и какво мога да предам, когато не знам нищо, когато не съм в течение, вие знаете най-добре, че съвсем не съм в течение...

Той млъква за миг, сякаш за да види по-добре как точно паля цигарата си, без да изпускам пистолета от ръката. После наново се връща към своята абсолютно глупава история:

— Разпитът започна още на връщане от Ръодби към Копенхаген, защото ние просто сменихме влака и се върнахме обратно в Копенхаген. А после продължи и тук, не час и не два, а цели три дни, додето не научиха и майчиното ми мляко. И колкото повече ме разпитваха, толкова по-ясно ми ставаше, че са разочаровани и сами почват да разбират след всички тия въпроси и отговори, че не съм човекът, който им е нужен...

— Кои бяха тия, дето те разпитваха?

— Ами оня от влака, който се казваше Джонсън, и който беше най-главният, и друг един, слаб и нисичък, който се казваше Стюарт.

— Кажи по-точно, какви бяха на вид тези типове?

Тодоров се опитва да задоволи любопитството ми, обаче описва двамата тъй смътно и бледо, както може да описва човек, лишен от дарбата да наблюдава. Бих могъл да помисля, че избягва точните показания, ако не знаех, че тъкмо оня, който лъже, обикновено е доста конкретен и обстоятелствен в лъжите си. Във всеки случай оскъдните

данни за Джонсън и Стюарт са напълно достатъчни, за да разбере, че нито единият, нито другият фигурира между американските ми познати от последно време.

— Какво те питаха за Соколов?

— Всичко, каквото можеше да им дойде на ума...

— А ти какво им отговори?

— Пратих ги за зелен хайвер! — В тона на Тодоров прозвучават нотки на едва сдържано самодоволство. — Това беше единственият въпрос, по който можеха да измъкнат от мене нещо, но аз и по този въпрос ги пратих за зелен хайвер. Казах им, че Соколов предложил да ни дава сведения за дейността и проектите на емиграцията в ГФР, че сумата, която съм му връчил, представлява първоначален аванс за тая му дейност и че сведенията са щели да се получават в писма до брат му, снабдени с тайнопис. И нищичко не казах за меките филми...

— Разбира се. За да не им дадеш материал срещу себе си.

— Е, да, имах предвид и това — отвърща след къса пауза Тодоров. — Историята с ножа беше съвсем фалшива, но историята с меките филми беше истинска и не желях да им предоставя още едно оръжие, за да ме доубият, когато им скимне. Обаче главното ми съображение не беше лично, другарю...

— Шшшт! Какво ти казах?

— Главното ми съображение беше, че след като нашата страна има такава нужда от тия сведения, грехота е да ги предавам на тези двамата. Знаех си аз, че някой ден ще ме потърсите и че тези меки филми...

— ...ще бъдат от неоценима полза за изкупване на престъплението — довършвам вместо Тодоров.

— Ама какво престъпление? Вие сам виждате, че няма никакво престъпление, че съм съвсем чист пред вас...

— А тристата хиляди, определени за „Универсал“ и задигнати от тебе?

Тодоров мълчи.

— Какво? Онемя ли?

— Нямаше как... — избъбря събеседникът ми. — Просто нямаше как, другарю... прощавайте, все забравям, че не трябва да ви наричам по име... След всички големи обещания те просто ме оставиха на произвола... По-точно, дадох ми тук в

представителството на „Форд“ една съвсем дребна куриерска работа, колкото да не умра от глад... и аз, понеже нямаше как...

— Не ме разплаквай — казвам. — И по-добре обмисляй лъжите си, преди да ми ги поднесеш. Ти не си заминал за Ръодби с първия утринен влак, а изобщо не си заминал или си заминал по-късно, защото, преди да вземеш влака, си почакал да отворят банките и си внесъл сумата на своя сметка, а после си се отбил в „Универсал“ и устно си анулирал сделката, за да не би случайно „Универсал“ да се свърже с нашето търговско представителство, за да пита какво става и по тоя начин да разкрие далаверата, преди ти сам добре да си се прикрил...

— Не, не е тъй, уверявам ви...

— Слушай, Тодоров, ти си отменил сделката още на другия ден, след като си я уговорил!

— Страхувах се... — промърморва старият познат.

— И от страх така се обърка, че сложи тристата хиляди в джоба си. А от какво се страхуваше?

— Нали ви казах, следяха ме.

— А на тебе никога не ти се е случвало да те следят...

— Случвало ми се е... но този път...

— Тодоров!...

Призивът е полугласен, ала достатъчно респектиращ.

— Всъщност Джонсън ме посети в хотела още вечерта, след като се разделихме със Соколов. И в първото му предложение нямаше заплахи, а само обещания. Големи обещания. Обаче аз не се съгласих и те затова прибягнаха до шантажа с убийството и всичко друго е точно, както ви го казах, с изключение на тая история с парите, но аз се бях вече уплашил и наистина отмених още на другия ден сделката и внесох парите, преди да взема влака, защото ме чакаше цяло денонощие път из ГФР и не знаех какво може да стане през това денонощие, и бях сигурен, че Джонсън, щом веднъж се е захванал с мене, няма така лесно да ме остави на мира, и затова реших за всеки случай...

— Ясно — казвам. — Ти си капитулирал, преди още да те притиснат. А сега да минем на някои други въпроси.

Въпросите ми са малко на брой и строго ограничени по тема, защото нямам нито време, нито особена нужда да провеждам

изчерпателно следствие. Искам просто да се осведомя за отделни подробности, свързани със собственото ми положение и по-точно с действията на противниковата страна. Тодоров отговаря, доколкото може, а аз, също доколкото мога, му помагам да не напуска твърдата почва на фактите и на истината.

— Е, а сега? — промърморвам, след като стигаме до края на въпросника.

Човекът ме поглежда, сякаш не разбира за какво ми е думата.

— Искам да кажа, ако теглим на всичко черта, би ли се прибрал в къщи? Не тук, на Ньоре Зьогаде, а в оня добре обзаведен апартамент в София?

— Ами да... Стига да се намери начин да се измъкна оттук здрав и читав — отвърща той.

После, като помълчава, сякаш размисля, повтаря:

— Да, разбира се: ще се върна, стига да се намери начин...

Но в тона и на двете декларации нещо не достига. Преди ние да теглим черта на престъплението му, този човек сам е теглил черта на родината си.

— Всъщност това си е твоя работа — казвам. — И аз не съм дошъл тук, за да ти оформям паспорта. Адресът на нашето представителство ти е известен. Боя се само, че нещо друго не ти е известно: националната принадлежност е не само задължение, а и привилегия, Тодоров.

— Ами че аз... Нима мислите, че аз...

— Нищо не мисля. Ти си помисли. И ако намериш сили да се разкаеш за предателството си...

— Но аз не съм предател... Нали сам разбрахте, че никого не съм предал!

— Никого освен родината си. Като оставим тая подробност, че предаде и мене.

Старият познат отново млъква. И понеже нямам време за губене, отново питам:

— Какво? Онемя ли?

— Те ме заставиха... — избъбря Тодоров. — Те ме мъкнеха по летища и по гари, и по гранични пунктове, щом само разберяха, че пристига българин. Караха ме да го идентифицирам, заплашваха ме... И когато вие слязохте от влака... Не знам как стана, обаче, изглежда, с

нещо съм се издал, защото Стюарт ме хвана за ръката и ми изръмжа: „Ти познаваш този човек!“ — и аз, макар че отпърво се опитвах да отричам, но се забърках и...

— Да, да — прекъсвам го. — Забъркването ти е било тъй страшно, че без да знаеш как, си издал дори професията и чина ми. Изобщо ти си от хората, дето, щом се забъркат, извършват някоя подлост. И това е само последната ти подлост. А коя беше първата, помниш ли?

И понеже Тодоров продължава да мълчи, а аз, както вече споменах, нямам време за губене, позволявам си да отговоря вместо него:

— Оная, с Маргарита.

— Но защо се връщате към тия неща? С Маргарита беше съвсем друго... — избъбря полугласно стария погнат.

— Друго беше, разбира се, обаче пак беше подлост. Впрочем да оставим нежните спомени и да се върнем към сегашното. Дотук ти изпълни само две точки от програмата, Тодоров. При това не особено блестящо. Нека се надяваме, че ще се реваншираш с останалите: утре заран първата ти работа ще бъде да приведеш сумата на „Универсал“. Разбрано ли е?

— Да, да. Готов съм на всичко.

— А освен туй нито думица за днешното ни рандеву! Смятам за излишно да те убеждавам, че изпълнението на тия последни задачи е съдбоносно не за мене, а за тебе. Ако не изпълниш първата, съвсем ще си развалиш отношенията с нас, а както вече казах, ние сме по дирите ти и нямаме намерение да те изтърваваме. А ако не изпълниш втората, съществува сериозен риск да натопиш не Боев, а Тодоров. Ти знаеш, че нашата среща, както и да я представиш, ще бъде изтълкувана в доста неблагоприятна за теб светлина от сегашните ти господари.

— Точно така е, прав сте... — бърза да се съгласи Тодоров.

— А сега преброй до сто и се прибирай, да не настинеш.

Ставам и си тръгвам, сподирен от едно едва чуто, но изречено с явно облекчение „довиждане“.

Дали старият познат ще върне парите, това е въпрос, на който ми е трудно да отговоря положително. И ако съм поставил финансовото условие в скромната си програма, то не е само защото ме боли за тия триста хиляди, а и защото евентуалното решение да бъдат върнати

парите е едничката възможност тоя човек да помисли и за собственото си връщане. Колкото до последната точка, тя е наистина съдбоносна за мене, но тук, надявам се, здравият разум на Тодоров ще възтържествува. Ако, разбира се, егоизмът може да се нарече здрав разум.

* * *

Край щедро осветената фасада на „Валенция“ неколцина разкъсвани от вътрешни колебания субекти разглеждат снимките на кабаретните атракция, значително по-привлекателни от самите атракции. Малко по-нататък, до бордюра на тротоара, стои изправена една жена. Една самотна жена, която ме очаква в тъмната нощ, като героиня на стар шлагер.

— Вие сте ослепителна тази вечер — забелязвам галантно вместо поздрав.

Но комплиментът не помага.

— Карате ме да ви чакам точно дващсет минути — заявява Грейс с леден глас, като поглежда часовника си. — Хората наоколо навярно са ме помислили за уличница.

— Явиха ли се клиенти?

— Вие сте първият.

— Искрено съжалявам... Не задето съм първият, а задето ви накарах да чакате... Обаче бях поръчал разговор с България, а той закъсна...

— Разговорът, естествено, беше от съдбоносно значение — забелязва все тъй студено героинята от нощния шлагер.

— По-важно от съдбоносно: финансово. Вие знаете, че не съм богат като Сеймур.

— Тогава защо ще ме водите в това скъпо заведение? — пита Грейс, като неохотно се отправя заедно с мене към входа на кабарето.

— Защото разговорът се състоя. Всичко е наред. А най-важното е, че вие наистина сте ослепителна!...

В сивия си костюм от плътна коприна, с разкошната бяла дантелена блуза и високо вдигнатата черна коса тя действително

изглежда добре. Елегантна и пламенна почти колкото един луксозен хладилник.

Програмата в заведението за момента се изчерпва с неистовия вой на оркестъра, който няколко дни по-рано бе отнел последните остатъци от слуха на бедния Хигинс. Изобщо в баналната претенциозност на обстановката всичко си е същото, ако не смятаме публиката, значително нараснала по причина на неделния ден.

Заемаме една малка маса и изпиваме мълчаливо по чаша шампанско, колкото да привикнем към розовия полумрак и към вълнуващото усещане, че отново сме един до друг. Жената вероятно чака да стихне джазовият рев, за да ми зададе един от ненадейните си въпроси, а аз чакам да изветрее лошото ѝ настроение.

Всъщност разговорът ми с България наистина се бе състоял, защото какъв смисъл да пускаш в ход една лъжа, която още утре ще бъде разкрита. Между двете ми вечерни randevuta — онова в тишината на парка и това в саксофонния кръсък на „Валенция“ — бях успял да позвъня от хотела на един познат в София и да разменя с него няколко двусмислени фрази, които биха могли да бъдат разбрани, както ви се харесва. Не бих имал нищо против, ако Сеймур ги сметне за допитване във връзка с направеното ми предложение. Това ще му даде илюзията, че съм приел думите му сериозно и че ако бавя отговора, правя го просто защото сам чакам отговор. За момента единствено важното е да спечеля малко време. Голямата ми задача е почти приключена. Остава малката задача от по-личен характер: номерът на изскубването от обятията на Сеймур.

Диригентът на оркестъра маркира края на мелодията с един отчаян замах, който едва не го изхвърля от подиума. И тутакси в настъпилата мъртва до перверзност тишина прозвучава шепотът на Грейс:

— Майкъл, обичате ли ме?

— Вече отговорих генерално на тоя въпрос — отвърщам нежно.

— Не говоря за любов, а за обич, за приятелство...

— А, това е друго. Обичам всички хора. Някои — повече, други — по-малко. Вие сте от тия, които обичам повече.

— А Сеймур от кои е?

— Престанете да ми натрапвате вашия Сеймур. Голям интелект е, съгласен съм, но какво от това?

— Опасен интелект — поправя ме Грейс. — Не е никак здравословно да бъдеш близо до него.

— Опасен?

— Неговият ум е като тия беззвучни машини, които произвеждат инфразвукове, знаете, нали?

— Чувал съм нещо подобно.

— Беззвучни машини, но които произвеждат злотворни звукови вълни и при малка мощност предизвикват главоболие, а при по-голяма — убиват от разстояние.

— Човек трябва да свиква с главоболието — забелязвам, като с почти келнерска ловкост пълня чашите. — По тия места и в тия години малко са нещата, дето не причиняват главоболие.

— Най-интересното е, че тоя студен човек изпитва към вас нещо, което според собствената ви терминология би следвало да се назове „приятелство“. Просто невероятно!...

— Ако се не лъжа, той и към вас има известни чувства, макар и от по-друг характер.

— Сбъркахте глаголното време, Майкъл. Той може би имаше някакви чувства, обаче това бе доста отдавна.

Тя отпива от чашата си и ме поглежда със синьозелените си очи, но тъй разсеяно, сякаш гледа някъде отвъд мене:

— Спомняте ли си онова сбиване в кръчмата? И как Уйлям се спусна да ви помогне? Не друг, а самият Сеймур да помогне някому! Ако не бях го видяла с очите си, никога не бих го повярвала.

— Да не сте очаквали, че ще гледа безразлично как ония ме пречукват?

— Разбира се, това очаквах. Сигурна бях дори, че ще седи докрай като безучастен свидетел, и не от страх, нито от неприязън към вас, а поради навика си да наблюдава живота наоколо като някакъв процес на биологично гниене, с който не заслужава да се цапаш.

— Аз съм наистина признателен, че ми помогна, но не знаех, че жестът му е имал чак такава стойност.

— Ами другият му жест?

— Кой именно? Защото, ако забелязвате, те почнаха застрашително да се умножават.

— Този, по отношение на нас, по-точно по отношение на отношенията ви с мене.

— Но нали сама казвате, че бъркам глаголното време?

— Няма значение. Ако някой друг си бе позволил това, което вие си позволявате, уверявам ви, че Сеймур тутакси щеше да го смачка. И не от ревност, а така, за да се знае, че никой простосмъртен няма право да се докосва до неща, принадлежащи на самия мистър Сеймур. Не, той наистина сякаш е влюбен във вас.

Готвя се да възразя нещо, ала тъкмо в тоя миг оркестърът избухва в предупредителен трясък, чиито интонации са ми смътно познати, а тутакси подир туй на подиума излиза вече известната ми двойка на господарката и камериерката с огледалото и воала.

— Това, струва ми се, ще бъде интересно за вас — забелязвам, след като воят на оркестъра спада до степента на поносимото. — Вие ако се не лъжа, още не сте омъжена.

Грейс наблюдава известно време номера с предбрачната церемония. Сетне отново обръща очи към масата и забелязва отегчено:

— Колко е глупаво...

— Кое? Бракът?

— Не, това, че в наши дни дори съкровени неща са деградирали до фарс.

— Защо фарс! Хубавото тяло никога не е фарс.

— Би могла да си показва тялото и без помощта на венчално було — възразява жената.

А сетне ненадейно произнася ожесточено и сякаш без връзка:

— Ненавиждам Сеймур!

— Ненавистта понякога е доста двусмислено чувство.

— Искрено ви казвам: ненавиждам го без всякакво двусмислие.

— Възможно е. Но с какво да ви помогна? Да го застрелям?

— Да го покорите! Покорете го, изиграйте го, направете го смешен. Сеймур — смешен! Готова съм да платя с главата си за такава гледка.

— Доколкото ми е известно, мъжете се поставят в смешни положения главно от жените. А жената в случая сте вие.

— Това не е женска игра. Не се правете на наивен. Аз дочух днес част от разговора ви.

— Съвсем неволно, разбира се.

— Неволно или не, обаче го дочух.

Тя взема цигара и щраква запалката с една нервност, която при тая апатична жена вероятно е равносилна на психически срив.

— Не мога да се отърва от наблюдение! — въздъхвам уморено.
— Отпърво — датската полиция, после — Сеймур, а сега — вие.

— Изиграйте го, Майкъл, надсмейте му се! — упорствува Грейс.

— Не разбирам точния смисъл на терминологията ви.

— Вземате парите, които ви предлага!

— Парите никога не се предлагат току-така. Щом сте ни подслушвали, трябва да сте чули, че Сеймур иска от мене стока, която не съм в състояние да му доставя.

— Но Уйлям няма тук такси да ви притисне, познавам го. Той ще иска да ви купи не само с доларите си, а и с царствения си жест. Ще се постараете да ви обвърже с нишката на признателността. Ще ви поднесе всичко, което е обещал, и дори повече, отколкото е обещал. Ще ви изчаква търпеливо сам да проговорите. Ще ви остави великодушно на спокойствие седмица или месец. А на мене са ми нужни само няколко часа, за да ви прехвърля в една неутрална страна, дето Сеймур не може нито да ни открие, нито да ни стори нещо.

— А вие какво ще спечелите от това? Венчалното було?

— Не ви грози брак, не бойте се — отвърща Грейс.

Поглеждам към подиума и като потвърждение на думите ѝ виждам, че бъдещата булка наистина се отдалечава от мене, заметната с воала, който е достатъчно прозрачен, за да не скрива нищо.

— Ако не желаете, няма да ви досаждам и с приятелството си — добавя жената с цел да ме успокои съвсем.

— Не разбирам тогава мотива на филантропията ви.

— Филантропия? Да знаете само как жадувам да видя провала на този „голям интелект“!

И в един внезапен изблик на дълго подтисканото раздражение моята дама-хладилник с остър жест счупва чашата за шампанско в ръба на масата.

* * *

И ето ни отново по пустите улици. Стъпки в нощта. Мотиви на стари шлагери от епохата на тангото. Крачим бавно и аз разсеяно

слушам равния глас на Грейс, която машинално люшка в ръка луксозната си чанта:

— ...В първите дни, когато го отблъсквах, лудееше по мене, а когато отстъпих и станах нежна, побесня... Той иска и досега, подир пет години, да ме има не доброволно, а насила и аз трябва да играя играта, да го отблъквам и да се съпротивявам, докато той грубо ме обуздава, да играя играта, за да има илюзията, че ме взема насила. Всяко нормално човешко чувство, дори най-сдържаното, е в състояние да го разяри. За него любовта не е влечение, а животински сблъсък и дори да не си животно, длъжна си да играеш на животно... Всъщност той все по-рядко се сеща и за тази игра...

— Може би е искал чрез вас да реализира своя идеал, а вие сте се оказали под идеала...

— Един идеал с очила и ниски токове... Когато Пигмалион е маниак, Галатея може да бъде само карикатура. Но аз не съм Галатея и не желая да бъда Галатея! Аз искам да съм това, което съм, разбирате ли?

— Разбирам, разбирам, само не се вълнувайте. Вълнението съвсем не ви прилича.

— Аз по-добре от вас знам кое ми прилича и кое не. Или и вие почват като Уйлям да ме обработват според някакъв ваш модел?

— Не бойте се. Никога не съм изпитвал влечение към скулптурата, а още по-малко към пластичните операции.

Ние сме стигнали съответния ъгъл, отдето трябва да завием към „Кодан“, когато Грейс ме спира:

— Не искам да влизам в една стая, дето ще ни подслушват. Нека отидем другаде.

— Къде „другаде“?

— Където и да е... на брега на морето... или в парка.

„Изглежда, парковете в тоя град служат за сума работи“ — казвам на ума си.

Но вместо туй произнасям:

— Добре, ще вземем такси. Аз тъкмо вчера наех една малка квартира. А понеже днес не е работен ден, не вярвам да са имали време да инсталират апаратурата.

Половин час по-късно ние сме вече в новата ми квартира, която не е нищо повече от един стар и доста занемарен таван. Елегантната

дама обаче съвсем не изглежда подтисната от мизерната обстановка.

— Това ми напомня студентските години. Господи, каква бедност и какво спокойствие!

— Щастието на безгрижните дни.

— Кажете: щастието на дните без Сеймур.

— За вас тоя човек се е превърнал в идея-фикс.

— Тая идея-фикс ще стане скоро и ваша.

— Аз все още не съм взел решението си, Грейс.

— А! Вие все още вярвате, че имате право на лично решение?

Фразата е произнесена с обезпокоителна ирония, обаче аз само запитвам гостоприемно:

— Какво ще пиете?

— Нищо. И престанете за бога да се движите насам-натам и да домакинствувате.

Сядам покорно и с едва скрито задоволство на едно изтърбушено кресло, защото в тоя час наистина не ми се домакинствува. Сетне, предчувствайки, че разговорът навлиза в сериозна фаза, запалвам за разсънване една цигара.

— Вие може би разчитате да вземете самолета или спасителния влак и да офейкате в последния момент. Но вие нямате дори понятие за действителното разписание, Майкъл. Вие стърчите глупаво върху перона на една гара, откъдето никога вече няма да тръгне никакъв влак. Последният влак, тоя, спасителният, замина днес следобед. А други не са предвидени, повярвайте ми.

— Напразно ме плашите, скъпа — отвърщам, като едва подтискам прозявката си. — Аз не стърча на никаква гара и не копнея за никакъв влак. Засега дори тук ми е по-удобно отвсякъде. Особено след като успях да се сдобия и с тоя романтичен таван.

— Тогава за какъв избор говорите? Вие сте се излегнали като последен наивник в устата на Сеймур и на туй отгоре ми говорите за някакъв избор!

— Обаче вие също ми предложихте нещо, нали?

— Да. И без оглед на риска, който поех, като ви се доверих.

— Тогава всичко е наред. Получил съм едно предложение от Сеймур и едно от вас. А да имаш свободата да избираш между две предложения, нима това е малък лукс в тоя свят на ограничени възможности?

Жената ме гледа замислено с бистрите си и студени синьозелени очи, като да преценява какво точно се крие в думите ми, въвн от ораторското възклицание за света и възможностите му. После произнася уморено:

— Все пак дайте ми нещо да пия.

ОСМА ГЛАВА

Копенхаген е красив град. Но всеки град, дори и най-красивият, си има своите задни дворове. Защо лично аз съм се настанил тъкмо в един от тия задни дворове, това е отделен въпрос.

Поставям на масичката до прозореца току-що донесените от пекарницата кифли и повдигам съдинката-филтър, увенчаваща кафеника, за да проверя как върви филтрирането. Оказва се, че деликатният процес вече е приключил. Излъчващият пара течен продукт е ароматичен и достатъчно силен, ако се съди по плътния му чернокафяв цвят. Напълвам догоре голямата порцеланова чаша, оставена ми от предвидливата хазяйка, и без да седам, пристъпвам към закуската.

Доколкото си спомням, в изкуството да правя кафе бях посветен от Франсоаз. Това стана в една уютна вила в околностите на Атина, където американците на свой ред ме посвещаваха в изкуството на шпионажа. Справедливостта изисква да призная, че дължа немалка част от домашното си възпитание на своите противници. Някои са ми преподавали тънкостите на шифрирането и дешифрирането, други — триковете на двойната игра, трети — правилата на светските обноски, а четвърти — идеите на буржоазната социология. И всичко това ми е предоставяно съвършено безплатно, с единственото намерение да бъда вкаран в правия път, сиреч да стана предател.

Унилата гледка, разкриваща ми се през таванското прозорче, додето пия кафето, не може да бъде разхубавена дори от късното лятно слънце, което по чудо продължава да грее над тоя северен град вече втори ден. Зад къщата вместо двор се простира пусто тревясало място, пресечено от жп линия, която, ако се съди по ръждата, от години не е използвана. Мястото, дето тъмнеят само две изоставени бараки, завършва с разнебитена ограда, край която са струпани купища никому ненужна железария. Отвъд тия купища отляво се откроява импозантната табела на гаража, където имах щастието да наема прадядото на колите волво. Отдясно, леко изкривена и самотна като

старчески зъб, стърчи тясна висока постройка, върху чийто сляп калкан още личат големите полуизтрити букви на някаква стара реклама. Доколкото мога да съдя по думата, накъсана с най-едър шрифт и която единствено ми е позната, това е реклама на спестовната каса.

Неизвестно защо, предимствата на спестовните каси най-много се рекламират из бедняшките квартали, сиреч сред хората, които имат най-малка възможност да спестяват. Никой не се старае да убеждава богатите в ползата от спестовността. Разяснителните операции са насочени изцяло към слоевете на малкоимотните. Банковите шефове, изглежда, смятат, че ако известен брой индивиди са бедни, то е само защото не умеят да спестяват. Или може би... Но впрочем това не е моя област. Банките и касите от известно време вече съвсем не ме занимават. Занимава ме друго.

В кафеника е останало още доста кафе и понеже аз съм единственият вероятен консуматор, позволявам си да напълня повторно порцелановата чаша. Грейс се е измъкнала рано заранта, без дори да я усетя. Само лекото ухание на парфюма ѝ все още витае в мансардата, сякаш за да ми напомня, че освен тоя свят на саждиви предградия, на ръждиви железарии и мочурливи места съществува и един друг свят — света на Шанел и Кристиан Диор, на асфалта и неона, на метр д'отелите и сложните скъпи менюта.

Излишно напомняне. Аз се чувствавам в еднаква степен пришелец както в тоя, така в в оня свят и ако днеска съм тук, а утре — там, то не е по предпочитание, а по необходимост. Понякога дори изпитвам глупавото чувство, че не разполагам със свой свят; че се движа не в световите, а между световите, обречен да патрулирам из тая зловеща ивица, наречена „Ничия земя“, призван не да живея, а да оцелявам, не да творя, а да предотвратявам.

Довършвам с две едри глътки втората порция кафе, поглеждам ръчния си часовник и ставам. Всъщност няма за къде да бързам, макар че днес е понеделник, първият работен ден от седмицата. Да, няма за къде да бързам, макар че ми предстои доста работа. Както съм и очаквал, аз съм грижливо блокиран още от заранта. Разходката до пекарницата ми е дала възможност да се уверя в точността на хипотезата си. Единият брояч караули в насрещния вход, а другият чете вестник в колата си, гарирана двайсетина метра по-нататък. Ако

искаш, движи се пеш, ако щеш, вземи такси — ние при всички случаи сме на линия.

И все пак няма никаква полза да кисна повече в тоя таван, освен ако разчитам, че броячите навън ще пукнат от отегчение. Но да накараш един брояч да пукне от чакане е почти тъй трудно, както да накараш един датчанин да пукне от пиене на бира. Прочее грабвам шлифера си, слизам по тясното тъмно стълбище и без да обръщам внимание на двата караула, се отправям към близкото площадче, отдето вземам автобуса за града.

Бих могъл да седна в дъното на автобуса, за да наблюдавам черния форд, който ме следи, ала аз сядам напред. Каква полза да установявам нещо, което и без туй ми е известно. Известно ми е и друго: блокадата едва ли се ограничава с присъствието на тия двама души и вероятно е организирана с такава прецизност, че да осуети всички опити за изтръгване. В джоба ми има два самолетни билета — един за Виена и друг за Будапеща, плюс жп билет за Цюрих и параходен билет за Роцок, но много се боя, че засега тия документи нямат по-голяма стойност от парче стар вестник. Изобщо, както се изразява Грейс, последният влак, тоя, спасителният, вече е заминал. Добре, че гарата все още е налице и не съм се озовал на някое по-неприятливо и по-безлюдно място.

Слизам на спирката до Градския площад и след късо колебание се запътвам към Строгет, колкото да накарам брояча във форда да слезе от колата си и да се поразтъпче. Строгет, както, мисля, вече казах, е отредена само за пешеходци.

Излиза, че не съм познал. Човекът, който тръгва подире ми по търговската улица, не е оня от форда. Това е един от качилите се заедно с мене в автобуса пътници. Преследвачите явно са повече от двама и вероятно поддържат помежду си радиовръзка.

Бих могъл да прескоча до библиотеката, обаче това ще се покаже на Сеймур съвсем смешно. Не че мнението на Сеймур ме интересува особено, ала човек не бива да се показва по-глупав от необходимото. Невинната ми игра на стажант-социолог е отдавна разкрита, следователно излишно е да я продължавам. По-добре да играя тая роля, която в случая се предполага, че ще играя. Един човек, убиващ времето, додето чака пристигането на съответната инструкция.

Досадна, но полезна роля, доколкото ще успокои противника и ще притъпи прекалената му бдителност.

С тия мисли се настанявам пред първото срещнато кафене и си поръчвам чаша еспресо, за да видя каква е разликата между домашното и серийното производство на това деликатно питие.

* * *

Шляенето ми по заведенията и търговските улици трае почти до два часа. Това е за мене огромна загуба на време и все пак подобно на изоставащите с плана предприятия аз живея с надеждата, че ще мога да наваксам нещичко в края на годината или по-точно в края на работния ден.

Додето харча дребните си пари по кафенетата или зяпам по витрините, зад гърба ми последователно се сменят трима броячи, различни по външност и еднакви по поведение. Изобщо следенето е неотстъпно, обаче доста тактично и не прекалено зорко.

Към два часа се отбивам в хотел „Кодан“, за да прибера багажа си и да уредя сметката. Предположението, че ще намеря при портиера някаква бележка от Сеймур или от Грейс, не се оправдава. Натоварвам куфара си в едно такси и се отправям към новото си местожителство в стария таван. Беглият поглед през задното прозорче на таксито ме убеждава, че проследяването следва мирния си ход. Колата, която ме сподиря, вече не е черният форд, а един черен опел-капитен. Тия хора явно са решили да не скъпят средствата, само и само да не ми се случи нещо.

Подир кратка почивка в домашния уют на мансардата, решавам повторно да изляза и да посветя остатъка от деня на пазаруване. Съвсем нормално е, мисля, когато си се сдобил с квартира, да се погрижиш и за нейното обзавеждане.

И тъй, правя малка обиколка на кварталните магазинчета, придружен от поредния брояч. Представителите на датската полиция ме следваха на дистанция от петдесетина метра, но хората на Сеймур, белязани от тоя страшен бич на нашето време — недоверието, — се придържат към дистанцията от трийсет метра. Все пак успокоени от безобидното ми шляене през деня и от баналните ми домакински

занимания в тоя момент, те не прекаляват в недоверието си дотам, че да влизат с мене и в дюкянните.

В току-що купената найлонова мрежа последователно се настаняват две бутилки уиски, една кутия сухи бисквити, няколко евтини чаши, миниатюрна метличка и пакет цейлонски чай. Всичко това ми е напълно излишно, освен може би уискито. Най-излишна обаче и, нека добавя, най-скъпа е машинката за изстискване на плодове. Аз изобщо рядко ям плодове и нямам никакво намерение да правя сокове, след като те се намират готови на пазара в такъв значително по-привлекателен вид като виното. Въпросът е там, че тъкмо в магазинчето за кухненски апаратури ми се отдава да открия това, което в момента единствено ми е необходимо: един телефонен апарат, и то поставен на такова място, че не би могъл да бъде съзрян от улицата.

— Мога ли да телефонирам? — запитвам, след като съм умилостивил с покупката си човека, застанал с димяща на устните пура зад тезгяха.

Онзи великодушно махва с ръка към апарата в ъгъла, изважда пурата от устата си и на лицето му се изписва усмивка на лъчезарно удоволствие. За разлика от жеста усмивката не е по мой адрес. В магазина току-що е влязла дама на средна възраст и с бюст, значително надхвърлящ средното ниво.

— О, госпожо Петерсен!... — приветствува я стопанинът и тутакси се впуска в любезни словоизлияния, които нито разбирам, нито ме интересуват, защото сега или никога е моментът да се справя с една от изоставащите в плана ми задачи.

— Г-н главният директор? — запитвам полугласно, като набирам номера. — Обажда ви се Зидаров... Надявам се, че си спомняте... Става дума за капарото срещу поръчаната стока... Предполагам, че днес сте го получили... Не сте получили нищо до тоя момент?... В такъв случай вероятно утре или други ден ще получите сумата. Прощавайте.

Оставям слушалката и се измъквам от магазина, без дори да бъда забелязан от стопанина, който продължава да обстрелва с любезности госпожа Петерсен и с погледи — бюста на същата, любезности и погледи, радващи се очевидно на пълна взаимност.

След телефонния разговор по-нататъшното ми пазаруване губи всякакъв смисъл. Установявам се прочее в малката бирария на площадчето до автобусната спирка и с помощта на две бутилки „тюборг“ поглъщам сухия бифтек, призван да ми служи за обед и вечеря едновременно. През стъклото на витрината, до която съм седнал, се вижда само мършавата листовина на няколко подстригани дръвчета и по-нататък — огромните букви на познатия ми вече призив „Коли под наем“ над входа на познатия гараж. Единствената подробност, заслужаваща някакво внимание в целия този пейзаж, е фигурата на човека в сив костюм, облеган на едно от дърветата и потънал в четене на вестник. Фигурата на дежурния брояч.

И тъй, капарото от триста хиляди не е внесено. Въпреки тържественото обещание Тодоров не е изпълнил третото задължение от програмата в четири точки. В такъв случай каква е гаранцията, че ще изпълни четвъртото, сиреч онова, което за мене е от жизнена важност? Гаранция, разбира се, няма. Гаранциите ги дават само когато купуваш домакински уреди, като например някоя преса за изстискване на плодове. Ако бъде притиснат или ако реши, че това ще му донесе изгода, Тодоров може винаги да доложи, където не трябва, за състоялата се не по негово желание нощна среща с другаря Боев. Надеждата ми е, че това още не е станало и че няма да стане в най-близки дни. Надеждата ми е най-вече, че Тодоров ще се въздържи да спомене за предадените ми филми. Той не ще спечели нищо от разкритието на тая подробност и, предполагам, е достатъчно умен да разбере, че подобно разкритие ще бъде за него равносилно на самоубийство. Що се отнася до останалото, засега то не е толкова важно, включително и доларите, макар че те са триста хиляди на брой.

Келнерката с механична усмивка поставя пред мене крема, който съм имал лекомислието да поръчам и който от два метра излъчва упойващо ухание на бадеми. В тоя град всички сладкиши притежават този аптечно-химически мирис на бадеми и даже не само сладкишите, но и супите, и дори някои месни ястия, като че ли телетата и говедата тук се угояват изключително с бадемиви ядки. Заемам се унило с белезникавия крем, напомнящ с дъха си ужасната смърт чрез отравяне, и в същото време разсъждавам, че може би не е трябвало да поставям на Тодоров тая трета задача — да върне доларите. Преди всичко парите са такова нещо, че веднъж взети, много трудно се връщат. А когато са

взети по нечестен начин, те още по-трудно могат да бъдат върнати доброволно. Но има и друго. Веднъж заплашен от санкции, в случай че не възстанови капарото, Тодоров ще бъде изкушен вероятно от мисълта да се укрие от нас, като промени местожителството. А понеже това не би могло да стане без знанието и съгласието на новите му шефове, предателят ще трябва да ги убеди в необходимостта от тая промяна. А за да ги убеди, ще бъде нужен мотив. И какъв друг мотив би могъл да измисли този човек освен реалния: „Боев успя да ме надуши и ме заплаши с ликвидиране.“ Така ненужното и неуместно поставяне на третата задача води до неизпълнението и на оная, крайно нужната — четвъртата.

Разбира се, съображенията от този род не възникват сега за пръв път в главата ми и не са внезапна последица от аромата на бадемовия крем. Аз съм прехвърлял тия съображения още далеч преди срещата с Тодоров, но съм откланял крайното решение с мисълта, че ще го взема, съобразно впечатленията си от човека по време на самата среща. И ето че когато тоя решителен момент настъпва, у мене неочаквано заговорва не разумът, а глупостта, или да се изразя по-мекко, сантименталността. Сантименталност не толкова към тристата хиляди, откънати от родината, колкото към човека, останал без родина.

То се знае, аз нямам никакви особени мотиви да бъда сантиментален към Тодоров. Напротив. При известни обстоятелства, както вече казах, дори бих натиснал спусъка, без да се боя от угризенията на леди Макбет. И все пак, колкото и идиотско да е това, има моменти, когато може да ти дожалее за един подобен тип без всяка причина освен тая, че преди известно време и той като тебе е бил човек и българин. И отстъпил пред порива да върнеш на тоя тип човешкото, решаваш да му оставиш една последна врата към спасението. И правиш гафа.

По моя преценка Тодоров не е станал предател на драго сърце, а по принуда. След туй, естествено, веднаж станал предател и веднаж осигурен с известна сума, той е успял да си изработи някакви колкото мизерни, толкова и примамливи за самия него проекти, относно един нов живот на ново местожителство. Въпросът е дали повторната принуда, идваща този път от моя страна, ще бъде в състояние да го отклони от егоистичните му и лъжливи надежди и да го върне в родината. Разбира се, жалко и обидно е да караш насила един човек да

си спомня, че е имал родина, обаче какво да се прави, когато някои хора са тъй инертни, че само принудата може да ги тласне към известни постъпки и особено към добрите постъпки. Героичното решение на Тодоров да върне тристата хиляди на страната логически би го довело и до по-важното решение: да се върне сам в страната. Старият ми познат обаче, изглежда, не разполага с куража за подобни действия. Нека вярваме, че не ще му стигне кураж и за някои други действия, изцяло в моя вреда.

Прибирам се в мансардата, оставям пазарската мрежа със скъпоценната плодоизстисквачка в малката кухня, а сетне се разполагам в изтърбушеното кресло до прозорчето и известно време наблюдавам в настъпващия здрач унилата гледка с тревясалия терен, стобора и опушения калкан, чиято реклама ни призовава към спестовност. По зачервеното от залеза небе от запад бавно прииждат тежки, виолетови облаци, решени час по-скоро да възстановят нарушеното статукво на влагата и на нощта. Светлината в мансардата бавно гасне и зоркостта на моя проучващ поглед също гасне и изобщо в края на краищата аз най-после успявам да се освободя от всички заобикалящи ме трудности по най-простия и вероятно единствено възможен начин — посредством съня.

За нещастие или за щастие това не е отморяващият дълбок сън на забравата, а някаква просъница на пресекулки, в която ми се явяват най-различни неща, станали и нестанали, но всички еднакво тягостни и заплашителни, включително и оня гол каменист хълм, по който трябва да прибягам, за да хвърля там, в падината на хребета, две-три стоманени яйца. Понякога клепачите ми мъчително се повдигат и слухът ми разсеяно следи крадливите скърцащи стъпки по стълбището. Озадачени от тъмния прозорец на мансардата и измъчвани от хроничната си подозрителност, моите броячи, изглежда, са се добрали чак до вратата, за да слухтят и да разберат не съм ли се измъкнал по някакъв начин незабелязано от жилището си.

Фосфоресциращите стрелки на часовника ми показват девет и половина, когато решавам да хвърля пълна светлина върху положението. Ставам и завъртам електрическия ключ. Предпазливо скърцащите стъпи бавно поемат надолу. Лъчът под вратата е успокоил неверниците. Изваждам от куфара малката чанта за книжа, която съм използвал веднаж-дваж по време на симпозиума, за да си придам по-

научен вид. Поставям вътре пачка долари и още някои неща, между които и удобния плосък маузер, който до този момент съм носил окачен под мишницата. Оръжието наистина е твърде удобно за носене и аз отдавна съм свикнал с тежестта му и не е никак изключено то да ми потрябва в близко време, но въпреки всичко налага се да му кажа сбогом. Наличието на револвер в движимото ми имущество ще бъде отгук нататък само един добавъчен риск.

Свалям сакото си, угасявам светлината и се обтягам на леглото, след като предварително съм навил будилника в главата си за един часа след полунощ.

Не знам как е мозъчният будилник у други хора, но моят е почти непогрешим, така че точно в един отварям очи, ставам и без да паля лампата, се приготвям за път. Според предварителните ми проучвания възможните пътища са точно три на брой и всички прекосяват празния тревясал терен зад къщата. Бих могъл да изляза през прозорчето на покрива и подир туй, след като прехвърля три-четири други покрива, да потърся изход през някой таван на съседните сгради. Една не твърде лека и не твърде сигурна операция, тъй като неволният шум или нежеланата среща могат да ме въвлекат в неподозирани усложнения. Бих могъл направо да сляза тихо по стълбата и да мина през задния изход. Това е най-простото, но и най-опасното, защото твърде възможно е някой от броячите да бди все още свит в тъмния ъгъл на преддверието. Бих могъл най-сетне да сляза само до първия етаж, да се прехвърля през прозореца на стълбището и да скоча в задния двор. Скокът от три метра не е бог знае какъв подвиг. Едничкият риск в случая е да се сблъскам с някой от моите недоверчиви преследвачи, в случай че тоя тип е решил да прекара нощта на двора. Надеждата ми е, че противникът няма да поставя за цяла нощ двама души там, където е достатъчен и един: от преддверието и дори от улицата едновременно могат да се наблюдават и двата изхода на къщата.

Слизането ми до първия етаж и прескачането през прозореца се осъществяват съвсем безшумно и без усложнения поради бетонената козирка над задния вход. Тревясалото място зад оградата се оказва пусто и аз леко го прекосявам, тъй като добре съм проучил местността при наблюденията си от мансардата. Заобикалям предпазливо и отдалеч двете бараки, прехвърлям се без труд през оградата и подир двайсетина метра се озовавам пред втора ограда, отделяща ме от

самата улица. Прескачането на такива огради дори и нощно време е свързано с известни опасности. Затуй продължавам пътя си паралелно с това препятствие, додето стигам зданието с рекламата на спестовната каса. Задната врата на къщата се оказва широко отворена също както и предната, и това ми позволява да изляза на улицата спокойно като мирен и порядъчен гражданин, какъвто мисля, че съм всъщност.

Малко повече време ми отнема търсенето на такси, защото в подобен квартал и особено в подобен час такситата могат да бъдат само една лудешка мечта. Налага се да измина близо два километра пеша, додето стигна някаква пиаца с три мизерни таксита, очевидно връстници на моето волво.

Четвърт час по-късно бивам доставен на местоназначението си — гарата, — уви, не за да взема влака, макар че влаковете тук пристигат и заминават през цялата нощ. По тая причина именно огромният светъл хол е достатъчно оживен, за да направя някому впечатление с появата си. Пресичам хола и слизам в помещението с шкафчетата за ръчен багаж. Ключът за шкафчето се получава посредством пускането на една монета в съответния автомат, което ме освобождава от необходимостта да влизам в пряк досег с някой от служителите по транспорта. Поставам чантата си в шкаф № 87, който ми е излязъл на късмет, заключвам и отново се отправям за такси.

Освобождавам колата недалеч от сградата, носеща върху калкана си бремето на спестовността. Изминавам без произшествия обратния път през тревясалото място и се заемам с едно малко рисковано, но неизбежно атлетическо упражнение: налага се да се кача по възможност безшумно върху перваза на прозореца от партерния етаж, да се прехвърля оттам върху бетонената козирка над задния вход, а след това да се вмъкна през прозореца на стълбището. Тия действия ми костват известно ожулване на дланите, обаче ме освобождават от риска да се сблъскам в преддверието с някой от онези любопитни типове — хората на Сеймур.

Остава ми да изпълня още една задача — най-важната. Но тя по календар е предвидена за утре. За тоя лош ден вторник и за тоя лош час, седем часа вечерта.

* * *

Чукането на вратата, не твърде деликатно, а след това и съвсем грубо, ме накарва да прекъсна утринната консумация на този чудесен еликсир, получаван от смесването на смляно кафе с вряла вода. Един еликсир, чието неоценимо предимство може да се оцени само в Дания, тъй като той едничък тук не мирише на бадемова есенция.

„Неприятностите започват, мисля си, като се отправям към вратата. Нищо, нека почват, те са в програмата.“ Отварям решително и се озовавам лице в лице с очарователната Грейс.

— А, вие още не сте се облекли? — промърморва с укор тя вместо поздрав. — Изглежда, че и тая нощ сте участвували в брачните церемонии на „Валенция“...

— Няма как, светски задължения — отвърщам нехайно, като я въвеждам в скромните си покои.

— Надявам се поне, че не сте участвували в ролята на жених.

— Едно кафе? Току-що е сварено. И то лично от мене.

— Последната подробност не е в състояние да ме уплаши — заявява дамата, като се разполага в изтърбушеното кресло. — Дайте да го опитам това ваше кафе.

Така че малко по-късно аз отново се заемам с дегустацията на домашния нектар, този път в женска компания.

— Не е толкова лошо — отсъжда секретарката, като отпива от чашата си. — Но вие не ми отговорихте какво сте правили миналата нощ.

— За миналата нощ бихте могли да се осведомите от броячите на Сеймур. Те, както навярно сте забелязали, висят неотстъпно долу. И това трае вече втори ден.

— Вярвам ви. Само че те са хора именно на Сеймур, а не мои.

— Какво значение? Кажете, че идвате от страна на шефа си и поискайте справка за поведението на този съмнителен тип Михаил Коев.

Грейс поема подадената ѝ цигара, запалва и ми отправя един поглед, търсец и преценяващ зад външната си неподвижност.

— Вие продължавате да се шегувате, Майкъл, като че ли нищо не е станало и като че ли нищо не става около вас. Предполагам дори, че вътрешно се наслаждавате на героизма си, който ви позволява да се шегувате с примка на шията. Но този вид героизъм на вулгарен език се нарича глупост...

— За щастие вие не сте от хората, които си служат с вулгарен език.

— Глупост и лекомислие, до това се свежда държането ви, независимо от туй как вие сам го преценявате.

— А как преценявате вие собственото си държане?

— Вие го преценявайте. Аз съм за последен път при вас и ви нося последното единствено възможно спасение.

— И дори не се колебаете да извършите спасителната си операция пред очите на Сеймуровите хора.

— За това не се безпокойте. Аз съм тук именно по нареждане на Сеймур. И за да не забравя, още сега ще ви предам поръчката му... исках да кажа „поканата“. Ще ви чака довечера в осем пред кафенето на Градския площад.

— Мерси. А вашата покана каква е?

— Вече ви казах каква.

— Само пропуснахте да вземете предвид, че ще бъде барикадиран отвсякъде. Така че изходът с вас или без вас става еднакво невъзможен.

— Грешите. Невъзможен е, ако действувате без мене.

— Така ли? Ами нали преди малко сама казахте, че броячите долу не са ваши хора, а на Сеймур? Как тогава ще ги убедите да притворят очи, додето ние с вас предприемем спасителното бягство?

— Вижте какво, Майкъл: престанете да остроумничите и се постарайте да ме разберете, защото аз наистина съм за последен път при вас и едва ли ще мога да ви видя повторно, дори да искам.

Гласът на Грейс е станал доста по-тих и значително по-студен, доколкото това е възможно.

— Вие почват да се повтарят — забелязвам. — Оставете встъпителните заплахи и минавайте направо към плана. Защото, съгласете се, аз не мога да приема нещо, без да знам поне в общи линии какво е то.

— Планът в общи линии ви е известен. А колкото до конкретните подробности... — Жената замълчава, като се ослушва, извърнала глава към стълбището. Но от стълбището не идва никакъв шум. Тя ми прави знак с ръка да приближа стола си до нейното кресло, после продължава съвсем тихо: — Довечера трябва да се постараете да поправите това, което объркахте онзи ден. Вие сте достатъчно ловък в

позите, за да знаете как да изиграете ролята на човек, приемащ подир дълги колебания едно предложение. И, разбира се, веднага поискайте обещаната сума в брой...

— Подир което Сеймур ще бръкне в малкото си джобче и ще ми наброи триста хиляди...

— Той ги има, ако не в малкото джобче, то в домашната си каса. Сигурна съм, че наистина ще ви ги изброи още довечера.

— Така, на доверие, без дори да иска разписка.

— И какво, ако поиска разписка? — прошепва Грейс и ме поглежда пронизително. — Още ли не можете да разберете, че не сте в положение да се скъпите за един подпис?

— Добре, добре. Нататък?

— Допускам, че след като ви заведе в апартамента си за парите, ще ви предложи да останете да нощувате там и изобщо да живеете при него. Не бива в никакъв случай да отказвате.

— Хубаво, няма да отказвам. А после?

— Вашите задачи свършват дотук. Оттук нататък почват моите. Но след като сте ми развързали ръцете по този начин, всичко ще бъде наред. Ще чакате само да ви кажа „тръгваме“. Фалшивият паспорт за вас, самолетните билети за двама ни и самото заминаване са моя грижа. Бъдете сигурен, че всичко ще стане съвсем леко и без рискове.

— А хората подире ми?

— Няма да има хора подире ви. Познавам достатъчно добре Уйлям. За щастие и той си въобразява, че познава добре вас и мене. След като приемете предложението му, Сеймур ще се успокои, защото ще смята, че вече сте в ръцете му.

— Може би все пак трябва да маркирам един жест на негодувание по адресна тия броячи, пуснати подире ми...

— Маркирайте го, ако щете. При всички случаи сигурна съм, че Уйлям сам ще вдигне блокадата. Това е напълно в стила му: да прояви доверие, за да спечели доверие.

— Имайте предвид, че една блокада може да се упражнява и с по-фини средства от видимите с просто око броячи.

— Боже мой, не ме учете на тия неща. Аз също имам някакво понятие от наблюдение и проследяване. Вярвайте, че всичко ще стане, както ви казвам!

Тя вперва в мене сивозелените си очи, изпълнени с предизвикателна увереност. Аз също я гледам, макар и без такъв апломб. Ние се фиксираме тъй няколко секунди, после жената отмества поглед, угася цигарата в чашата с недопито кафе и като оставя мократа угарка в чинийката, произнася някак уморено:

— Имам чувството, че се съмнявате в думите ми.

— Това учудва ли ви?

— Искрено казано: да — отвърща Грейс със същия уморен тон и отново ме поглежда.

— Излиза, че до тоя момент сте ме смятали за доверчив човек.

— Не за доверчив, а за умен. Нима ви е нужно толкова време, за да схванете, че предложението, което ви правя, добро или лошо, е за вас едничкият възможен изход?

— Не изпадайте в патос — промърморвам, защото секретарката несъзнателно е повишила леко тона.

И като помълчавам, добавям:

— Всъщност аз ви вярвам.

— Най-после!

— Единственото, в което се колебая, е дали не можем да изменим малко плана...

— А именно?

— А именно да го изпълним само до половината.

— Не ви разбирам — отвърща Грейс, макар острият поглед, който ми хвърля, да издава, че отлично ме е разбрала.

— Искам да кажа, няма ли да е по-удобно и за двама ни, ако аз изпълня задачата, която ми възлагате, а вие се въздържите от изпълнението на вашата. Грейс ще продължи да бъде секретарка на Сеймур, Майкъл ще стане помощник на Сеймур и това ще позволи на Грейс и Майкъл да живеят на тоя свят дълги години и може би дори да имат много деца.

Жената ме възнаграждава с още един остър поглед и свива рамене:

— Това е вече ваша работа. Вие сте възрастен човек и можете сам да направите избора си.

— Тъкмо това се опитвам да правя, обаче трябва да ви призная, че никак не е лесно.

Замълчавам, сякаш потъвам наистина в това сложно занятие — правенето на избора. Грейс понечва да стане, но аз слагам доверително ръка върху ръката ѝ и отново заговарям:

— Мисълта ми е, дали Сеймур наистина е наклонен да изпълни щедрите обещания, които ми даде оня ден и които, надявам се, не са убягнали на острия ви слух.

— Ако това е едничкият въпрос, който ви безпокои, можете да си отдъхнете — отвърща студено секретарката. — Уйлям действително притежава тая демодирана привичка да държи на думата си.

— Тогава, значи, всичко е наред... поне що се отнася до деловата страна.

— А нима за вас съществува и някаква друга страна?

— Кажете, Грейс: ако и вие, и аз останем при Сеймур, ще продължите ли да ме обичате?

— Разбира се — успокоява ме жената с леден глас. — Ще ви обичам точно в същата степен, в която и вие — мене.

Ние отново се гледаме взаимно няколко мига и сега Грейс проявява по-голяма издръжливост в тоя спорт и зеленият поглед не напуска очите ми дори когато тя заговорва отново:

— Напразно се стараете да ме изпитате, Майкъл. Аз наистина ненавиждам този човек.

Секретарката става внезапно от креслото, но тръгва не към вратата, а към прозореца и се заглежда в унилия пейзаж на предградието, извърната гърбом към мене. Едва в тоя миг забелязвам, че пастелносиният костюм отлично подхожда на стройната ѝ фигура и на високо вдигнатата черна коса.

— Вие днес сте по-великолепна отвсякога — произнасям, като на свой ред приближавам към прозореца.

Тя бавно извърща очи, сякаш с труд се откъсва от саждивия изглед или от унилите си мисли.

— Трябва да вървя... Сеймур може би ще има нужда от колата.

— Не, вие наистина сте великолепна и нямате никакъв шанс да се отървете от мене.

— Всъщност Сеймур може да почака половин час — промърморва вместо отговор Грейс, като поглежда часовника си.

Половин час по-късно, додето оправя косите си пред мизерното огледало в алуминиева рамка, жената произнася с безразличен глас:

— Това, мисля, е нашият епилог, нали?

— Откъде такива изводи?

— Защото имам чувството, че от двете решения вие сте избрали третото...

— Самоубийството?

— Именно.

— За да бъда искрен докрай, ще ви кажа, че още нищо не съм избрал — признавам, като ѝ помагам да облече бледосиньото жакетче.

— Не, вие вече сте избрали и това личи съвсем ясно от спокойствието ви — възразява тя и поема чантата си.

Грейс отваря чантата, вади някаква визитна картичка и ми я подава:

— Запазете тази картичка. Напечатаното върху нея е без значение. Обърнете внимание само на ръкописния номер. Ако подозренията ми са верни и ако вие наистина се озовете в безизходица, може да се обадите на този номер. Кажете само името си и се явете на адреса, който ще ви дадат, без, разбира се, да мъкнете опашка подире си. И така...

Поемам подадената за сбогом ръка и усещам силното нервно стискане на дългите фини пръсти, сякаш жената иска чрез тях да влее у мене властното си внушение, додето гласът съвсем безучастно произнася:

— Сбогом, Майкъл.

И аз оставам сам в мансардата, където продължава да витае лекото ухание на нейния скъп парфюм.

* * *

Вече е късен следобед, когато сгъвам броя на „Таймс“, поставям го в джоба си, излизам от кафенето и се отправям към Вестерброгаде. Броят на „Таймс“ е купен с надеждата, че няма да ми потрябва. Наложил се да го използвам, това ще спаси човека с каскета и синия сак, но ще означава провал на задачата, в която са съсредоточени всичките ми усилия.

И днес съм отблизо следен. Следен съм последователно от четири лица и от три коли, защото към форда и опел-капитена се е

присъединил и един ситроен, също черен. Истинско разсипничество на средства, ако се има предвид скромността на моята персона и невинността на заниманията ми, ограничаващи се с киснене по заведенията и шляене из улиците.

Обаче времето за шляене е минало. До седем часа остават точно осемдесет минути и през тия броени минути аз трябва да се освободя от преследвачите си, да осъществя срещата пред „Тиволи“ и да се смеси с множеството, вече чист от всякакъв нелегален материал.

Изтръгването от сподирящите ме нахалници може да се извърши по една дузина различни начини, като се почне от бягството през кухнята на бар „Амбасадор“ и се свърши с аналогична операция пред склада на универсалния магазин „Даелс“. Всички тези начини са грижливо набелязани за всеки случай по време на скитането ми из тоя град, но по различни причини аз съм ги отхвърлил всичките, за да се спра на една значително по-сигурна маневра, внимателно обмислена през последните дни.

Невинните ми занимания на зяпач, ленивата ми бавна походка и пълното ми пренебрежение към броячите не са приспали изцяло тяхната бдителност и все пак доста са я притъпили. Човекът е такова същество, че трудно може да се противи за дълго на инерцията. Затуй, додето се разтакам край витрините на Вестерброгаде, аз установявам със задоволство, че субектът, преследващ ме на една пресечка разстояние, също разделя част от вниманието си между магазините и минувачите от женски пол, уверен, че няма къде да избягам и че едва ли ще се опитам да бягам.

Сред множеството още тъмни в тоя час неоновии фирми, окачени перпендикулярно на фасадите, едва-едва се откроява малката скромна фирмичка, обект на моето внимание:

ХОТЕЛ „НОРДЛАНД“

Стигнал точно под тоя лаконичен надпис, свивам рязко в прохода и се запътвам с максимално ускорени стъпки към дъното му, дето се откроява входът на самия хотел. Авансът, който вземам с бързите си стъпки, надявам се, ще бъде достатъчен, за да постави преследвача в затруднено положение. Във вътрешния двор има два-три магазина, които без друго ще бъдат изследвани от брояча, докато стигне самия хотел, където ще загуби още няколко минути, за да открие начина на бягството ми.

„Нордланд“ е едно от заведенията, достатъчно евтини, за да бъдат винаги претъпкани с туристи, и достатъчно големи, за да може пришелецът да остане незабелязан. В момента, в който влизам в хола, гишетото на ресепцията е обсадено от група току-що пристигнали пътници, прислужникът и момчето на асансьора са заети с багажите, а насядалите в креслата клиенти са погълнати от четене на вестници и консумация на бира. Това ми дава възможност съвсем незабелязано да се отправя към служебния изход и също тъй незабелязано да се озова в задния двор. Един тесен и добре известен ми пасаж между две високи циментови огради извежда на уличката, където се намира временното местожителство на моя автомобилен ветеран. Така че само няколко минути по-късно аз изхвърквам, вече моторизиран, от вратите на гаража, поемам напред с пълна газ, завивам рязко вляво и едва не се сблъсквам с „някакъв“ черен форд.

Уви, това не е „някакъв“ форд, а съвсем определен форд и точно казано същият, който още от вчера пълзи по петите ми. Дали неприятната среща е резултат на чиста случайност, или на проследяване от голям мащаб, обхващащо и съседните улици, това е въпрос, който в момента е безполезно да обсъждам.

Разминавам се светкавично с форда, като почти качвам волвото върху безлюдния тротоар, продължавам с пределна скорост напред и вписвам в свой аванс миговете, необходими на брояча, за да направи маневра и да ме сподире. Сигнал до ъгъла, поемам в съседната улица, а после завивам в следващата и се отправям към пристанището.

Аз не съм от хората, които живеят с илюзии, и си давам ясна сметка, че с моето жалко волво трудно ще избягам от черната кола, снабдена без друго със специален мотор и поддържаща радиовръзка с останалите коли на проследяването. Но слабостта ми в надбягването е предварително предвидена също тъй, както е предвидена и възможността за тая нещастна среща, случайна или не, състояла се преди малко с форда. Затова без колебание се насочвам към пристанището и единствената ми грижа е да поддържам въодушевлението на моя ветеран с възможно най-голямата порция газ.

Това, което трябва да се случи, се случва тъкмо преди да изляза на крайбрежната. В дъното на дългата улица, дето се движа, внезапно изскача една черна кола, чийто образ в огледалото ми е достатъчно ясен, за да разпозная нахалния форд. Миг по-късно вече завивам в кея

и възползуван от неговата безлюдност, натискам педала докрай. Напред в далечината, над широкия канал, край който летя, сивее огромният подвижен мост. Параходът за Малмьо потегля точно в шест часа и ще бъде до моста в шест и десет, значи, остават ми точно три минути до срещата.

Моторът на волвото бучи напрегнато, сякаш се движи не на трета, а на първа, но стрелката на скоростта трепти върху цифрата сто, а това е крайният предел за възможностите на моя стар ковчег. Вече само няколко десетки метра ме делят от моста, когато в огледалото отново изплува заплашителната муцуна на форда. Размерите на муцуната нарастват с фантастична бързина, защото оня в черната кола вероятно надува с повече от сто и шейсет километра, ала в тоя миг аз нямам време за подобни сметки. Изравнил се с моста, поемам стремглаво по него, като едва успявам да се промъкна под вече спускащата се бариера. В обсега на погледа ми едновременно попадат тъмната грамада на приближаващия отдолу параход и червените греди на втората бариера, бавно спускаща се по средата на моста.

Натискам отново докрай газта, поохлабена при завоя и стремглаво се впускам напред, защото, все едно, друг път освен тоя напред не ми остава. Пред очите ми се мярка човек с тъмна фуражка, размахващ бясно ръце, изскачат прътовете на бариерата, почти изравнени с върха на колата, и някакъв удар с остро стъргане разтърсва покрива на каросерията. Но волвото е успяло да превали оная гибелна черта, дето мостът вече се разделя, и аз, без да намалявам скоростта и без да обръщам внимание на пронизителното свирене, раздаващо се зад гърба ми, продължавам полета, излизам на отсрещния кей и едва когато завивам в първата пряка, съглеждам бегло двете крила на моста, вече вдигнати във въздуха и спрелия на отсрещния кей форд. Между него и мене всъщност има само някакви си двеста метра. Обаче това са двеста метра вода.

Четвърт час по-късно съм до „Тиволи“, но не откъм фасадата, а откъм задната страна на парка. Булевардът откъм фасадата е прекалено оживен, а оттук нататък една нова случайна среща би означавала за мене пълен провал. Улицата от другата страна е съвсем пуста, нещо напълно обичайно, тъй като тя е оградена само от задните стени на два парка: единият — на Скулптурната галерия и другият — на „Тиволи“. Гарирам колата на предварително избраното място. Това е малка

площадка между високи подкастрени храсти, служеща за паркинг на Концертната палата и съвършено пуста, тъй като в тоя ден и час не са предвидени концерти. Мястото е удобно, защото скрива волвото откъм улицата и защото ми позволява, покатерен върху покрива му, да прескоча спокойно през оградата в съседните храсти, представляващи вече част от природния декор на „Тиволи“. Което и правя.

Тоя ъгъл на парка е съвсем пуст по простата причина, че не предлага никакви атракции. Така че съвсем незабелязано излизам от залесената поляна на покритата с чакъл алея и се отправям към най-близкия павилион. Ето ни отново сред местата за забава и развлечение, където, ако се вярва на Сеймур, хората предимно сучаят. Лично на мене за скука ми се полага точно половин час и аз решавам да го посветя на бога на комара, тъй като споменатият павилион е изпълнен с ротативни машини.

В градината е още светло, но това не може да се каже за вътрешността на заведението и особено за ъгъла, където се настанявам. Гирляндите червени и жълти крушки осветяват по-скоро входа, отколкото самата вътрешност на павилиона и аз, несмуцаван от никого, успявам да загубя в уютния полумрак шепата стотинки, предназначени за борба с тоя митичен звяр — сукката.

* * *

Часът е седем и човекът с каскета на сиви карета и самолетната пътническа чанта е изправен на обичайното си място пред входа на „Тиволи“. Приближавам го откъм гърба и когато се изравнявам с него и почти се опирам в хълбока му, запитвам нещо, като показвам плана на Копенхаген, който държа в ръка. На моя въпрос без значение човекът отвърща е някаква фраза също без значение, додето дава вид, че сочи нещо в плана ми.

— Поставих в джеба ви едно пликче и един самолетен билет — промърморвам. — Пликчето препратете веднага, а самолетния ми билет заверете за утре следобед и го оставете в гишето на информацията. Нямам друго за вас.

— Аз също — отвърща оня, като продължава да шари безсмислено с пръст по плана ми.

И ние се разделяме.

Един час по-късно дружелюбно се ръкувам с Уйлям и сядам до масата, която той е заел пред кафенето на Градския площад.

— Вие сте се сдобили с кола, а се движите пеш — забелязва Сеймур, като ми подава цигара.

— Оставих я на стотина метра оттук — обяснявам и запалвам.

Сетне добавям:

— Вашите хора са твърде бързи в докладите си.

— Да, не мога да се оплача.

И понеже келнерът вече е щръкнал над нас, американецът запитва:

— Какво ще пиете?

— Едно банално уиски.

— Защо „банално“? Донесете ни две „Джон Крейби“ от осемгодишното — обръща се Уйлям към сервитьора.

— Осемгодишното ще бъде от същата бутилка, както и другото — забелязвам, когато келнерът се отдалечава. — Само цената, която ще платим, ще бъде различна.

— И самочувствието ни! — добавя Сеймур.

— Моето наистина се нуждае от известно повишаване. Особено подир изтезанията на вашите преследвачи.

— Обичайна рутина — свива рамене Уйлям. — Не допусках, че подобни неща могат да ви впечатляват.

— По принцип не ме впечатляват. Но когато идват лично от вас... от един човек, който ме уверява в пълното си доверие...

— Доверието в нашия занаят, както знаете, се движи в известни граници — напомня събеседникът ми.

И понеже аз не отговарям, продължава:

— Впрочем аз съм ви благодарен, че повдигате този въпрос, защото това ми дава повод да ви уверя, че наблюдението над вас е вече прекратено. Още оде, когато получих последния „доклад“, както сам се изразявате, аз разформировах групата.

— Възстановяване на доверието?

— Не. Установяване на фактите.

— Установяване на фактите ли?

— Именно. Целта на проследяването беше да се провери дали няма да направите опит да се изтръгнете за малко от наблюдението.

Вие направихте такъв опит. И лично за мене това е съвсем достатъчно като факт. И дори нямам нужда от добавъчни подробности относно начина, по който сте използвали времето си през последните часове. Ясно, нали?

Кимам утвърдително и машинално поемам чашата, която появилият се в тоя миг келнер поставя пред мене. Сеймур съвсем определено наемква върху обстоятелството, че аз съм изчезнал, за да получа от някого някакви инструкции. Прочее не е моя работа да го убеждавам, че съм изчезнал не за да получа нещо, а за да предам нещо.

„Джон Крейби“ — от осемгодишното. Може и наистина да е осемгодишно, какво от това? Едва ли ще докарам противника си до фалит с пиене на уиски, та дори и то да е стогодишно. По-важното за момента е, че блокадата е вдигната, ако наистина е вдигната.

— Как ви се нрави? — пита любезно американецът, като оставя чашата и отново забучва цигарата в ъгъла на устните си.

— Прилича ми на моето пребиваване в тоя град. На пръв поглед — нищо особено, а всъщност пълно с коварни последици.

— Вие почвате да ме изпреварвате в песимизма — усмихва се Уйлям. — Нещата съвсем не са тъй мрачни, както ви изглеждат. Дори напротив.

И решил ненадейно да промени разговора, запитва:

— Вие сте си наели и нова квартира?

— Да.

— И доколкото разбрах, още онзи ден сте я показали на Грейс?

— Да. Надявам се, че това не ви дразни.

— Не, разбира се. Ако става дума за Грейс, тя почва да ме дразни най-вече с външността си.

— Тъй ли? На мен пък ми се струва, че външността на Грейс е сега значително по-привлекателна отпреди...

— Вярно. Но именно това ме дразни — прекъсва ме Сеймур. — В един свят, където външността на повечето жени издава самореклама и самопредлагане, аз решително предпочитам съдържаното облекло пред привлекателното.

— Въпрос на вкус...

— Въпрос на разбиране — поправя ме американецът. — Жената е един толкова долнокачествен продукт, че престане ли да изглежда недостъпна, губи всякаква притегателна сила.

— Струва ли си да обръщате вниманието на такава дреболия, като една модна рокля? — подхвърлям примирително.

— Дреболията престава да бъде дреболия, когато е признак на нещо по-съществено. Важна е не роклята, а това, което се крие зад нея.

— Известно е какво може да се крие зад една рокля.

— Да, но в случая освен физиката се крие и един обрат в психиката. Искрено казано, смятах, че Грейс е по-устойчива на влияния.

— На лоши влияния...

— На влияния, различни от моите — поправя ме наново Сеймур.

Той обръща очи към фасадата на Градския дом, ярко осветена от скрити прожектори и наподобяваща театрален декор на фона на нощта. Аз също отправям поглед натам и може би едва в тоя миг осъзнавам къде точно се намирам и колко призрачно и смътно ми изглежда през последните дни всичко, което ме заобикаля. Всичко освен отделните елементи, пряко необходими за съответните действия.

Островърхата кула на звънарната се издига, масивна и сурова, врязана в черночервеното, мътно от неоновите отблясъци небе, и в главата ми се мярва ненужен и излинял споменът за една по-раншна вечер край тая кула, за бръмчащия над облаците самолет и за унилите думи на Грейс. Грейс, за която и сега говорим, додето мислим за друго.

Впрочем изглежда, че Сеймур поне в момента не мисли за друго. Той отмества очи от Градския дом и като се накланя над масата, ненадейно се обръща към мене с един порив, който съвсем не е в привычките му:

— Знаете ли, Майкъл: имам непрекъснато чувството, че всичко около мен се руши. Протегна ли ръка към нещо, и то се разпада на прах, също както в някакъв кошмар: идеалите, в които си повярвал, любовта, която си усетил, жената, която си възпитал, приятелят, който си срещнал, всичко се разпада на прах... Животът сякаш е един кошмар от привидности, които тутакси се разсейват, щом само ги доближиш...

По леко навъсеното, както винаги, лице на Сеймур наистина е изписана някаква горчивина или болка.

— Зависи как ги доближавате... С какво чувство ги доближавате. От вас се излъчват опасни токове, Уйлям.

— От мене? А с вас не е ли така? Постигнали ли сте вие вярата, любовта, дружбата? Само не ми дръжте лекции, а кажете направо: постигнали ли сте ги?

— И какво от това дали съм ги постигнал, или не съм? Какво може да ви докаже един отделен случай — щастлив или нещастен?

— Не извъртайте. Отговорете направо или замълчете.

— Мисля, че съм постигнал само едно нещо, Уйлям: пътят. Устойчив път който не се руши под нозете ти, от който ясно виждаш целта, по който срещаш само близки хора: едни настигащ, други те задминават... но те са тук, наоколо ти, и не се разсейват, когато ги доближиш.

— Думи... — прекъсва ме Сеймур. — Както винаги: думи... Впрочем вие ми отговорихте. Вие носите у себе си същата празнота, моята празнота, обаче се боите да я видите и от страх да не я видите я запълвате с думи.

— Нека да приемем, че е така, щом това ви успокоява.

— А вие не разбирате ли, че наистина е така?

— Не. И понеже въпросът ви е от такъв вид; че не струва да се лъжем взаимно, ще ви кажа направо: аз наистина изпитвам моменти на празнота. И нямам никакво желание да ги крия от себе си. Вие знаете отлично, че човек не може да скрие от себе си нещата, които носят болка. Как ще ги скриеш, когато болят? Само че за мен това са инцидентни празноти, болестни състояния, сред един, общо взето, здрав и добре запълнен живот. А при вас, изглежда, е обратното.

Сеймур ме поглежда замислено, ала не казва нищо. Сетне запалва нова цигара и посяга към чашата си.

— Ако думите ви са искрени, вие сте наистина щастлив човек, Майкъл.

— Искате да кажете „глупав“.

— Не искам да кажа точно това, но...

— ...Но почти. Може и да сте прав. Аз наистина нямам нито навика, нито уменията да мисля непрекъснато като вас по всички възможни въпроси на битието.

— Вярно, отвратителен навик — признава съвсем неочаквано американецът.

— Защо? Струва ми се, че на вас тоя навик ви доставя удоволствие.

— Само доколкото ми помага да убивам скуката. Някои от нерви си гризят ноктите, аз пък мисля. Уви, мисленето е нещо значително по-опасно от гризенето на ноктите. И ако то доставяше удоволствие, аз би трябвало да плувам в непрестанно блаженство. Мисленето е винаги анализ, а анализът е дисекция — разсичане, умъртвяване, сиреч разрушаване източника на удоволствие. Ако вие седнете да мислите какви микроорганизми пъплят в тая цигара, каква ферментация и какво гниене се извършва в нея, сигурен съм, че ще престанете да я поднасяте до устните си. Не е ли тъй?

— Предполагам, че при вас е точно тъй. На вас мисленето ви служи не за да разбирате нещата, а за да ги унищожавате. Вашите хирургически операции са призвани не да лекуват, а да умъртвяват. Вие се оплаквате, че държите в ръцете си само трупове, без дори да си давате сметка, че тия трупове са ваше дело. Може би се изразявам малко грубо, обаче...

— Защо? Напротив! — маха великодушно с ръка Сеймур.

А понеже аз млъквам, той забелязва:

— Вие нямате никакъв шанс да ме убедите, Майкъл, и все пак трябва да призная, че приказките ви ми доставят известно удоволствие, може би именно защото са груби и изпълнени с наивна увереност. Това ме освежава, кара ме да подлагам отново на преценка някои истини, до които отдавна съм стигнал и които отдавна са ми омръзнали, Разбира се, горчивите истини ще си останат истини, но за момента вашият наивен оптимизъм наистина ми действа тонизиращо.

— Мерси.

— Не казвам тия неща, за да ви засягам. Чисто и просто ние с вас сме устроени съвсем различно и лично мене това никак не ме дразни. Ще ви кажа дори, че съвсем съзнателно не ви потърсих цели два дни, за да установя за себе си дали ще ми липсвате. И установих, че да!

Сеймур прави знак на келнера, обаче онзи само кима, тъй като в момента е зает със сметката на една съседна маса.

— Аз още от самото начало подозирах, че вие се срещате с мен единствено от приятелски чувства — промърморвам.

— Не, не единствено. Никоя от нашите срещи, включително и настоящата, не е резултат само на приятелски чувства и както вероятно сам сте разбрали, аз трудно мога да бъда причислен към

сантименталните хора. И все пак това не пречи приятелските чувства, поне от моя страна, да са реален факт.

„Е добре де, и какво от това?“ — позволявам си да възразя, макар и наум. След което произнасям гласно:

— Нямам основание да се съмнявам в думите ви. Обаче това, което преди малко казахте — за границите на доверието в нашия занаят, — според мене важи в същата степен и за границите на приятелството.

— Не отричам — кима Уйлям.

А след туй съвсем без връзка запитва:

— Няма ли да ме поканите да видя новата ви квартира? Или тя е само за дами?

— Стига да желаете. Само че тя е на същото ниво, на което е и колата ми... Нещо съвсем мизерно в сравнение с вашия палат.

— Тогава заповядайте в моя палат. Имам десет стаи, от които осем са ми излишни. Коли също може да имате, колкото щете. Впрочем да оставим засега тия неща.

Последната забележка е предизвикана от появата на келнера. Сеймур му заръчва да донесе две опаковани бутилки „Джон Крейби“ и въпреки възраженията от моя страна плаща цялата сметка.

— Надявам се, че две бутилки ще ни стигнат. Знаете, че не обичам пиянството, но понякога се напивам като труп, за да го намразя още повече. В тая ваша мансарда има ли лед?

— Вие сте си изработили съвсем погрешна представа за мансардата ми, ако допускате такава възможност.

— Нищо, ще минем и със студена вода. Когато човек е решил да се напие, подробностите остават на заден план.

* * *

— Може би ще е по-добре да вземем моята таратайка, тъй като само аз знам пътя — предлагам, когато излизаме въоръжени с бутилките от кафенето.

— Защо не? Стига да ме доведете обратно в града. Тъкмо ще ме освободите от необходимостта да карам в един момент, когато това ще ми бъде малко трудно.

Извървяваме в мълчание стотината метра до гарираното на булеварда волво. Сеймур хвърля бутилките на задната седалка и се настанява отпред до мене. Потеглям, но едва съм прекосил Градския площад, и американецът ме спира:

— Знаете ли, не би било зле да поканим и Грейс. Една жена никога не пречи на гуляя дори и тая жена да е Грейс.

— Както обичате.

— Ето, гарирайте тук... Ще се обадя от оная кабина...

Настанявам волвото в единственото празно място между редицата коли, спрени до тротоара. Сеймур слиза и се запътва към телефонната кабина. Наблюдавам под лъча на уличната лампа как се вмъква в кабината, как набира номера и как подир туй се обръща гърбом към мене, сякаш за да ми попречи да отгатна разговора по движението на устните му. Е да, в нашия занаят доверието си има граници.

Малко по-късно наново потегляме, пресичаме бързо все още оживените и добре осветени улици на центъра и навлизаме в обширния и сложен лабиринт на кварталите, предхождащи „моето“ предградие.

— Надявам се, че Грейс ще успее да се оправи — забелязвам, додето завивам в тясна тъмна улица. — Аз самият още не съм научил добре пътя.

— Ако е за такива неща, Грейс винаги се оправя. Тя може да сбърка пътя само генерално... Оня, вашия Път, с главното П.

Изминавам двеста метра в мрачния каньон, дето сме се озовали, и завивам в друг каньон. Откак сме тръгнали, не забелязвам да ни следва никаква кола. По всичко изглежда, че поне засега американецът наистина е прекратил блокадата, като лично се е нагърбил с грижите за мене.

— Какво е всъщност мнението ви за Грейс? — запитва ни в клин, ни в ръкав Сеймур.

— Най-ласкаво.

— Не забравяйте, че въпросът ви се задава от мене, а не от Грейс.

— Най-ласкаво — повтарям. — Наистина тя е малко подтисната и не съвсем добре с нервите въпреки външното си спокойствие. Но предполагам, че за една жена е трудно в едно и също време да живее до вас и да бъде добре с нервите.

Сеймур ми хвърля бърз поглед, после се размива с тоя свой внезапен и малко дрезгав смях:

— Какво имате предвид?

— Вашата тиранична натура.

— Ако е това, грешите. Жените обичат най-много тираничните натури. Причината за женските нерви е обикновено доста по-елементарна, Майкъл. Но какво да се прави: аз отделям на една жена не толкова внимание, колкото тя иска, а колкото заслужава.

Не възразявам, понеже половият въпрос не е силната ми страна, и ние известно време мълчим, додето колата лавира из лабиринта на тесните улички.

— Защо сте се забутали чак в тия предградия? — подхваща отново американецът.

— Защото е по-евтино.

— Всъщност кога наехте новата си квартира, ако не е тайна?

— В събота.

— Значи, в събота все още сте вярвали, че позата ви на скромен стипендиант може да има някакъв смисъл?

И тоя път не считам за нужно да възразя.

— Вашата версия за проучвания в библиотеката всъщност още от самото начало не беше особено убедителна — заговорва отново Сеймур, който очевидно се забавлява да анализира като специалист действията на един свой колега.

И понеже продължавам да мълча, той повтаря, за да ме подразни:

— Признайте, Майкъл, че не беше много убедителна.

— На драго сърце, стига и вие да признаете нещо...

— Какво именно?

— Кога установихте истинската ми самоличност?

— Още при слизането ви от влака — отвърща американецът, без да се замисли.

— Затова и версията ми не ви се е показала убедителна.

— Прав сте — кима Уйлям. — Такъв малшанс може да се случи всекиму.

И след къса пауза добавя:

— Вие едва ли сте подозирали, че тъкмо тоя малшанс ще бъде най-големият шанс в живота ви.

* * *

— Виждате сам, че тук е доста скромно — промърморвам, след като съм щракнал електрическия ключ и съм въвел госта в мансардата.

— И най-вече, доста нечисто — кима Сеймур.

Той вдига нагоре римския си нос и предпазливо вдишва миризмата на мухъл и влага:

— Но най-характерната черта на вашия таван, безспорно е задухата. Тук просто няма въздух.

Приближавам до прозорчето и широко го разтварям.

— Така е малко по-добре — кима гостът, като този път насочва носа си към таванския отвор. — И все пак аз ще си позволя да хвърля сакото.

— Чувствайте се като у дома си!

Сеймур вади от джоба си цигарите и запалката и ги поставя на масата. После съблича сакото и го окачва върху облегалката на един отдавна загубил лака си виенски стол.

В мансардата наистина е доста душно и топлият влажен въздух, който прониква отвън, не изменя съществено положението. Ниски мокри облаци са надвиснали над града, призрачно осветени от мътния му червеникав отблясък.

Свалям на свой ред сакото и се заемам с домакинство, сиреч развивам бутилките и донасям от кухнята чаши и кана с вода, след което сядам срещу госта.

Сеймур си налива два пръста уиски, добавя два пръста вода, отпива предпазливо и с израз на лека погнуса оглежда стаята. Трудно е да се отгатне дали този израз е последица на топлото уиски, или на мизерната обстановка, но така или иначе той доста за дълго се установява върху лицето на американеца.

Всъщност обстановката не е ни по-лоша, ни по-добра от тая на всяка занемарена мансарда: прокъсани избелели тапети, начупен таван, декориран с жълти петна от влага, няколко почти излезли от обращение мебели, плюс вече споменатият мирис на мухъл.

— Както знаете, Майкъл, аз също съм имал години на мизерия и отлично разбирам, че някои хора са принудени да живеят в подобни

дупки. Това, което не мога да разбера, то е защо в тях живеят и хора, които не са принудени да го правят.

— Знаете, аз не обръщам особено внимание на туй, което ме заобикаля. Изобщо отношенията ми към действителността рядко са чисто естетически.

— Тук не става дума за естетика, а за чистоплътност — възразява американецът и отново вдига гнусливо нос.

Подир което той повторно отпива от чашата с очевидна цел за дезинфекция. Впрочем това не е глътка, а съвсем скъперническо сръбване и аз не се въздържа да забележа:

— Много плахо почвате вашето напиване.

— Сдържано! — поправя ме Сеймур. — Аз не съм никога плах, но винаги действувам сдържано, Майкъл. Въпрос на тактика или ако щете, на характер.

Той престава да шари с очи из мансардата и ме поглежда:

— И тъй, какъв беше отговорът?

— Кой отговор?

— Тоя, който получихте днес следобед. Защото вие няма да почнете да ме убеждавате, че сте играли на криеница с моите хора само за да изпробвате мотора на колата си.

Той млъква с очевидното намерение да ми даде думата, обаче аз поне за момента не мисля да се изказвам.

— Вие сте съобщили още в неделя вечер в София за моето предложение, Майкъл. Това е съвсем понятно и ни е добре известно. А днеска сте получили по тоя въпрос по-нататъшни инструкции. Това също е понятно и също ни е известно. Така че питам ви: какви бяха инструкциите?

В съвсем дружелюбния външно тон на събеседника ми са се появили едва доловими метални нотки.

— Вие фабулирате доста произволно, Уйлям. Не съм получавал никакви инструкции.

— В такъв случай, какъв е вашият собствен отговор на предложението, което ви направих? Отговорете ми ясно и определено с „да“ или „не“.

— Не.

— Значи, инструкциите са били да се въздържите — кима американецът. — Толкова по-добре. Това ни връща на изходната

позиция. Все едно че почваме отначало. Прочее вашето съгласие ще бъде наистина лично ваше съгласие, а не на инстанцията, която е зад гърба ви.

— Вярно. В случай, че има съгласие.

Сеймур не отговаря и поглежда часовника си.

— Грейс нещо се забави — подхвърлям, като също поглеждам часовника си.

— Грейс *трябва* да се забави — произнася гостът ми. — Преди да минем към гуляя и жените, ние имаме да свършим малко работа. Изобщо налага се да поговорим насаме.

— Мисля, че тия дни ние с вас говорихме почти до затъпяване.

— Наистина. И все пак още не сме стигнали до заключението. При това нещата подир днешния следобед се промениха. Тъй че все пак се налага да поговорим.

— Щом се налага... Дано само Грейс да не се забави повече от необходимото.

Моята реплика сякаш връща Сеймур към някаква забравена мисъл и той подхвърля ненадейно:

— Вие ми отмъкнахте Грейс, Майкъл...

— По-скоро тя се опита да отмъкне мене. Не бих се учудил, ако това е станало по ваше разпореждане. Една невинна инсценировка, също като побоя, когато ми спасихте живота.

— Вие отивате малко далеч в мнителността си — забелязва сухо американецът.

— Вижте, Уйлям: вие сте добър техник, но не се опитвайте да ми представяте техниката си за нещо по-различно от гола техника и да разигравате приятелство или ревност. Всичките ви контакти с мен бяха отначало докрай инсценировки — и Дороти, и ония двамата, глухият и плешивият, и случайните срещи, и вечерта у Тейлърви, и разходките, и обедите, и побоя, и любовта на Грейс, и собствените ви дружески чувства...

— Инсценировки съществуваха — потвърждава спокойно Сеймур. — Вие сам знаете, че подобна операция не се провежда без инсценировки. Обаче имаше неща, които произтекоха не от нашия план, а от обстоятелствата и от вас самия. Такъв беше побоят, за който споменавате. И аз рискувам да изпадна в твърде уничително положение, ако почна да ви убеждавам, че съм влязъл в побоя не по

силата на една актьорска задача, а на един човешки импулс. Такъв беше, ако щете, и случаят с Дороти, на която наистина бе възложена известна роля, но която самоволно си позволи да прекрачи отвъд инструкциите или, по-точно, реши да си присвои главната роля и тъкмо затуй, както сам се сещате, бе отстранена от играта. Такъв беше най-сетне и случаят с Грейс. Аз нямах нищо против една ваша дружба с моята секретарка и дотук вие сте напълно прав в предположенията си, само че този път и тя, и вие надхвърлихте предначертаното. Вие ми отмъкнахте Грейс и това е един удар, който не бих простил никому другиму освен на вас. Не ви задължавам да го вярвате, но аз ви уважавам като противник почти толкова, колкото ви уважавам и като вероятен съюзник и само затова преглъщам някои неща, което съвсем не е в привычките ми.

— Вие ми разрешавате дружбата с Грейс, обаче се дразните от отмъкването... Тук навярно има някакъв нюанс — подхвърлям доволен, че мога да отложа още за малко централната тема на разговора.

— Нюансът е съвсем очевиден: вие лесно минахте от познанството към връзката и от връзката към пълната хипноза. Вие разрушихте с един замах създаденото от мене с толкова труд, защото, повярвайте, не е никак лесно да направиш от една жена нещо, което да изглежда по-свястно от една жена...

Той замълчава за малко, после допълва някак примирително:

— Впрочем в края на краищата причината не сте вие, а жената. И ако подхванах този разговор, то беше само защото искам още веднаж да ви убедя, че отношението ми към вас е не само служебно. И ако искам да ви убедя в това, то не е за да изстискам от вас някоя и друга капка признателност, а за да ви накарам да се отнесете към думите ми с онова доверие, което те наистина заслужават. Вие говорите за инсценирано спасяване на живота ви, но то съвсем не бе инсценирано и е истинска дреболия, сравнено с тая съдбоносна необходимост да ви спасявам отгук нататък.

Американецът замълчава, изважда от устата си отдавна угасналата угарка, хвърля я в чинията, която ни служи за пепелник, и пали нова цигара. Сетне се обляга на стола си и ми отправя замисления поглед на своите присвити сиви очи:

— Аз подозирах, че ще се обърнете за инструкции към вашия Център, Майкъл. И бях почти сигурен, че смисълът на инструкцията ще бъде отрицателен. И след всички наши разговори предполагах, че крайният ви отговор, с инструкция или без, ще бъде „не“. И тъкмо затуй аз също се обърнах към моята инстанция. И поисках чисто и просто да ви оставим на мира. Безразлично ми е дали ще го повярвате, или не, обаче поисках да ви оставим на мира. Да ударим гъбата на случая „Коев“ и точка. За жалост предложението ми не бе прието. Нещо повече, наредено ми бе в случай на необходимост да мина към най-твърдия вариант. Така че ние с вас сега сме пред прага на най-твърдия вариант, макар и съвсем не по моя вина.

— Това е наистина малко странно: амбициозен човек като вас да предложи едно приключване с пълен дефицит — произнасям, без да давам ухо на последната реплика.

— Не „малко“, а много странно. И все пак нещата стоят точно така.

Той отново ме поглежда замислено и казва със сянка на досада:

— Знаете, Майкъл, аз по начало съм противник на практиката да се трошат хора, и то не по морални съображения, а защото е съвсем безполезно. И ми е дотегнало от такива нареждания да троша хора и изобщо от всички тия късогледни вмешателства на началства, които са хванали хемороиди от седене в кабинетите и познават нещата само по сводки и досиета. Но какво да се прави: твърдоглавието на някои мои шефове е почти равностойно на вашето собствено твърдоглавие. Така че, ако не извършите доброволно това, което ви предлагам, ще се наложи да го извършите по принуда.

— Но с какво право вие или вашите шефове си позволявате да се разпореждате с мен?

— С едно-единствено: правото на по-силния.

— Боя се, че ако седнем да спорим кой е по-силен и кой е по-слаб, това ще ни въвлече в една съвсем безплодна дискусия.

— Става дума за по-силния в сегашния момент и при сегашната ситуация — пояснява спокойно Сеймур.

— Не виждам никаква разлика между сегашната ситуация и коя да е друга. Не забравяйте, че при всички възможни ситуации моят институт се грижи за хората си поне толкова, колкото вашият се грижи за вас.

— Не се съмнявам. Само че за института, който имате предвид, вие не сте вече свой човек — отвърща все тъй спокойно Сеймур.

— Започвате да халюцинирате...

— Не се надявайте на туй, че халюцинирам.

Той замълчава, вероятно за да подсили напрежението ми, смачква угарката в чинията и си налива вода от канала. Сетне я изпива на малки глътки и запалва нова цигара — всичко това, за да подсилва напрежението ми.

— Една кална история... Една наистина кална история, такава е вашата история, Майкъл, макар и не по ваша вина. Вие, мисля, сте се озовали тук във връзка с някой си Тодоров?

Издържам въпросителния му поглед, ала не благоволявам да отговоря.

— Всъщност тази кална история започва не с Тодоров, а с онзи кален човек Соколов. Както знаете, Соколов е получил известна сума от Тодоров, за да поеме функциите на информатор. И нашите хора веднага са решили, че Тодоров без друго е някакъв шеф, и са го притиснали по съответния начин. А после стана ясно, че Тодоров не е никакъв шеф и че познава разузнаването толкова, колкото аз — търговията. Но когато една история почне кално, тя докрай върви кално и затъването продължава. Нашите прецениха, че за издирването на Тодоров ще бъде изпратен човек и че с вербуването на тоя човек ще се реализира целта, която не бе реализирана с вербуването на Тодоров.

— Всичко това ми е известно — кимам.

— Предполагам. Известно ви е навярно и туй, че тъкмо вашият сънародник ви идентифицира още при слизането ви от влака. Не знам обаче дали ви е известно, че той съвсем наскоро ви провали още веднаж.

— Това е вече новина.

— Само една от многото, които ви предстои да чуете. Вие сте изплашили своя познат по време на разговора ви в градината и той се обърна за помощ към нас. Ако позволите една професионална оценка, това е тактическа грешка от ваша страна, Майкъл. Не казвам, че без нея бихте избягнали сегашната ситуация, но все пак това е грешка. Малодушният лесно се плаши, обаче не тъй лесно е да предвидиш ефекта на уплахата. Впрочем нека не се впускаме в общи разсъждения.

Сеймур посяга към бутилката и любезно запитва:

— Искате ли малко уиски?

— Предпочитам вода.

Той понечва да налее на себе си, после се отказва:

— Аз — също. Очевидно и тая вечер няма да излезе нищо от гуляя.

Американецът поема каната и предпазливо налива чашите до една трета, сякаш борави с някакво особено ценно питие. Сетне отпива и подхвърля небрежно:

— Всъщност кога видяхте за последен път Тодоров?

Би трябвало може би да премълча, ала спокойната увереност на този човек почва да ми играе по нервите:

— Прощавайте, Уйлям, но макар да ценя вашите ораторски ефекти, предпочитам да ми ги спестите за момента. Ако имате да ми кажете нещо, кажете ми го и не ми задавайте въпроси, чийто отговор ви е добре известен.

— Защо се дразните? — вдига вежди американецът. — Това е само един похват за уточняване на нещата, както и всеки друг. Моят скромнен въпрос има за цел да ви разкрие кардиналното противоречие между вашето убеждение и нашата версия. Вие сте убеден, че сте видели Тодоров само веднаж за пръв и последен път. А нашата версия е, че свижданията ви са били две и че при второто свиждане вие сте ликвидирали Тодоров. Ще се въздържа да уточнявам кой в случая е прав: вие или ние. Важното е, че наличните факти изцяло доказват нашата теза. Тодоров е убит и самоличността на убиеца напълно се покрива със собствената ви самоличност.

— Предполагам, че това е втората новина за тая вечер — произнасям, като се старая да изиграя пълно безучастие.

— Но не и последната.

— А не бихте ли могли да ми кажете къде и как точно съм убил Тодоров, защото аз не съм съвсем в течение...

— Защо не: ликвидирали сте го в квартирата му със същия маузер, с който един ден по-рано сте го заплашвали. Подир което сте поставили пистолета и шперцовете си в чанта, а чантата сте заключили в една касетка на гарата. Само че тия ви действия са станали пред очите на неподозирани от вас свидетели. И на всичко отгоре върху пистолета личат ясно следи от кръвта на Тодоров, съпроводени със собствените ви пръстови отпечатащи.

— Вариантът наистина е твърд — признавам неохотно. — Не допусках, че снощи някой ме е следил...

— Защото сте подценили мащабите на проследяването ни. Тук нейде зад тоя дом — Сеймур небрежно посочва към отворения прозорец — се намират някакви бараки и там са били подслонени за всеки случай наши хора.

Американецът ме поглежда със сянка на добре изиграно съчувствие и допълва:

— Това е едно добавъчно лекомислие от ваша страна, Майкъл. Все пак, ако туй може да ви успокои, ще ви кажа, че избягването на тая втора грешка с нищо не би изменило положението ви. При веднаж създадената ситуация ние винаги бихме намерили непохватими доказателства за извършеното от вас убийство.

— Излишно е да ме убеждавате. Вярвам ви.

— Вън от тия два малки пропуска вие, общо взето, сте оперирали твърде сръчно. И това ми вдъхва надежди за по-нататъшната ни обща работа.

— Обща работа няма да има — възразявам кротко. — Въпреки твърдостта на варианта ви общата работа няма да се състои.

— Не бързайте! — вдига ръка Сеймур. — И не се произнасяйте по един вариант, за който още нямате никакво понятие.

— Значи, има и друго?

— Разбира се. Ние сме едва в началото на приказката. Една наистина страшна приказка, Майкъл. И само от вас зависи дали тя ще си остане страшна приказка, или ще се превърне в страшна реалност.

Той замълчава може би пак с цел да засили напрежението, а може би просто защото изпитва нужда да замени угарката с нова цигара.

— Уликите с пистолета и свидетелите ни дават възможност всеки момент да ви провалим тук, на място. Вие, разбира се, разчитате, както казахте, че вашият институт ще се погрижи за своя човек. Само че както аз на свой ред ви казах, за въпросния институт вие вече не сте свой човек. Относно цялата тая кална история ние сме в постоянна връзка с нашето посолство в София. И последната ни по дата шифрограма гласи: „Тодоров е ликвидиран от Боев. Под заплахата от санкции Боев е готов да отстъпи.“ Налага се да добавя, че шифърът, с който бе изпратено това съобщение, е добре известен на вашия

институт. Така че в очите на тоя институт вие сте вече предател, Майкъл. Вие сте въвн от професията и няма на кого повече да разчитате освен на себе си, нито тук, нито отвъд.

— Не смятате ли, че малко надценявате доверчивостта на хората от института, за който става дума?

— Съвсем не. И в случая ние залагаме не на тяхната доверчивост, а на тяхната недоверчивост. При старите отношения, които са съществували между вас и Тодоров, и при някои особености на собствения ви характер, една саморазправа от ваша страна едва ли би учудила особено шефовете ви. Колкото до останалото... Независимо от безупречната ви репутация, какво чудно, ако един човек, изпаднал в безизходица, приеме едничкия възможен изход?...

Американецът отброява поредната пауза, за да ми остави време за размисъл, а сетне продължава:

— Одеве, ако си спомняте, ви казах, че съм очаквал да се обърнете за инструкции към София и че съм подозирал отрицателния смисъл на тези инструкции. А нима вие не се досещате, защо смисълът е отрицателен? Нима не се запитвате защо вашият Център се отказва от една тъй изгодна възможност да внедри свой човек в нашия институт? Защото тоя „свой“ човек вече не е считан за свой — такъв е единственият логичен отговор, Майкъл.

Разбира се, аз знам по-добре от Сеймур дали съм получавал инструкции, или не, но тая подробност съвсем не намалява неприятното звучене на току-що чутите новини.

— Вие забравяте — казвам, — че ще започне процес, че тоя процес така или иначе няма да мине за един ден, че следователно ще има доста време, за да се установи контакт между мене и нашите органи, защото този контакт по силата на законите не може да ми бъде отказан, а веднаж установен, нещата без друго ще се изяснят.

— Аз нищо не забравям, Майкъл. Вие сте, който забравяте някои работи. Нима си въобразявате, че ние автоматично и тутакси ще ви предадем на местните власти? Тогава за какво ни е цялата тази операция? Вие ще бъдете предоставен на полицията само ако опитате да ни се изплъзнете или ако бъдете използван докрай и стане нужда да се отървем някак си от вас. В мига, в който се установи контакт между вас и вашите органи, вие вече няма да имате никаква нужда от подобен контакт. Вие ще бъдете свършен човек, Майкъл.

— Подозирам по паузата ви, че се готвите да ми сервирате още някоя изненада.

— Именно. И то — заключителната. Вие доказахте, че сте силен и неподкупен човек. Признавам, че тия качества ме изпълват с респект. Но след като достатъчно сте се похвалили с тях, дошъл е ред да ги приберете обратно в джоба си. При днешното развитие на техниката силната воля и твърдият характер са толкова надеждни оръжия, колкото бронзовото копие или каменната брадва. Жалки инструменти — като всички други човешки „достоинства“. Практиката го е доказала и вие вероятно знаете нещо по този въпрос. Упоритостта е биофизично състояние, което трудно се поддържа, но лесно може да се разруши с помощта на съвременните препарати. Една порция от даден опиат — и вие вече не сте господар на психиката си. Една серия от порции — и вие като робот отговаряте на всички интересувачи ни въпроси. След което са достатъчни още малко усилия, за да бъдете доведен до пълен кретенизъм. А подир това идва ред и на окончателната ви ликвидация, която ще бъде предоставена на местните власти.

— Разбирам — кимам. — Обаче в такъв случай защо си губите времето с целия този разговор, вместо да пристъпите просто към изпълнението на варианта?

— Вие казвате, че разбирате, а нищо не разбирате. Аз искам да дойдете при нас доброволно, не насила.

— Ясно. Вие упражнявате принудата на всички тия заплахи с едничката цел да ме накарате да дойда при вас доброволно.

Сеймур премълчава и поглежда встрани.

— И с какво да си обясня тази ваша слабост към доброволните действия? С великодушието ви или с желанието да спестите скъпите медикаменти?

Сеймур продължава да гледа встрани. Въпреки отворения прозорец мансардата е изпълнена с тютюнев дим, защото отвън не прониква дори най-малък полъх. Нощният въздух е замрял над покривите влажен и тежък, сякаш притиснат от мокрите тъмни облаци.

— Вашите въпроси може би са уместни от гледна точка на абстрактния морал — заговорва най-сетне американецът. — Но в нашия занаят те са съвсем неуместни, а отправени лично към мене — несправедливи. Още в самото начало ви казах, че моето предложение беше да ви оставим на спокойствие. Аз знам не по-зле от вас, че не от

всеки човек става предател, както и не от всеки човек става герой. Обаче какво знам аз и какво знаете вие, е съвсем без значение в случая, тъй като нещата не се решават нито от вас, нито от мене. И понеже те все едно вече са решени, предлагам ви едничкото средство за спасение, с което разполагам. Забравете, ако желаете и ако можете, целия ни днешен разговор и си спомнете само онзи от предишната ни среща: всичките ми предложения, материални и морални, остават в пълна сила. Кажете го най-сетне това ваше „да“, и тутакси ще получите обещаното, и никой от моите шефове няма да знае, че сте го получили подир върховна принуда, и никой няма да иска от вас нещо повече от съвети и мнения по един или друг материал. А материалите вие ще ги имате, дори и най-секретните, защото вече знам, че идвате при нас на своя глава, а не по инструкция от Центъра.

Ето подир заплахите и освежителния душ на обещанията. Един съвсем обичаен вариант на една съвсем обичайна програма. И ако в случая нещо ме изненадва, то не е редуването на угрози и съблазни, а интонацията на искрено участие в излиянията на Сеймур. Този човек е или много амбициозен работник, или голям артист, или наистина загрижен за съдбата ми. А не е чудно, ако и трите тия неща се съдържат по малко в оживлението му.

— Значи, вие сте готов отново да ми обещаете и парите, и всичко останало?

— Не да ви ги обещаая, а да ви ги връча тутакси, още тази вечер.

„Не бива в никакъв случай да отказвате!“ — прозвучава нейде отдалеч настойчивият глас на Грейс.

„Гледай си работата“, отвърщам аз мислено на невидимата настойница, а гласно произнасям:

— И какво от това, че моите приятели ще ме заплуют, нали?

— Няма да ви заплуют — възразява Сеймур. — Ще ви впишат в списъка на героите. В последна сметка вие няма да минете на страната на противника, а ще бъдете ликвидиран.

— Много мило от ваша страна.

— Наистина. Защото ще ви ликвидираме привидно: едно съобщение във вестниците за намерен труп с вашите документи и отличителни белези. Докато самият вие, жив и здрав, ще бъдете в това време вече далеч оттук.

— Светът в наши дни е много малък, за да може човек да се скрие безследно.

— Светът е малък за политиците, които непрестанно се опитват да прекрояват картата му и които го познават само по карта. Но за човек на делото като вас светът е достатъчно голям, за да изчезнете някъде далеч отвъд океана и да започнете нов живот под нова самоличност.

Американецът поглежда часовника си и замълчава, като очевидно чака да чуе най-сетне моето „да“.

— Струва ми се, че навън заваля — забелязвам.

По ламарината на покрива наистина потропват редки тежки капки.

— Нека вали! — свива рамене Сеймур. — В класическите пиеси при ситуации подобни на вашите не вали, а гърми и се разразява буря.

В тъмния правоъгълник на прозореца се проточват дълги ивици дъжд, проблясващи в светлината на лампата. Малко по-късно те се съгъстват в истински порой, ала задухата в мансардата си остава същата.

— Е, какво ще кажете? — подсеща ме американецът.

— Аз вече казах, Уйлям.

Той ме поглежда с леко трепване, сякаш не вярва на ушите си. Сетне се навежда стремително над масата и извиква почти в лицето ми:

— Значи, си подписвате смъртната присъда?

— Е, „смъртната присъда“... Нека не пресилваме нещата...

Сеймур издава нещо средно между въздишка и стенание и изкрещява:

— Да пресилвам нещата ли?... Господи, нима ще се окаже, че това, което съм смятал у вас за характер, не е нищо повече от най-обикновена тъпота? Та не разбирате ли, че оттук нататък вие сте наш затворник и пленник, че не можете да избягате никъде, че нямате възможност да напуснете тая квартира, защото вече от четвърт час насам (той ми показва часовника си) тя е блокирана от моите хора и само при един знак от моя страна вие ще се озовете в лапите им?

Гледам го смаян, не толкова от тая последна новина, колкото от гневното му лице, изгубило всякакъв помен от самообладание. През цялата тягост на нашата връзка, при всички перипетии на дебненето и

на словесните схватки той нито веднаж не бе проявил раздражение спрямо мене, не бе повишил тона, тъй че аз дори бях склонен да мисля, че високите тонове отсъствуват от регистъра му. А ето че сега този невъзмутим човек е повишил тона и е сменил цвета на лицето си. Той просто вика, почервенял и вбесен, вика като някой обикновен тип от улицата, изоставил маската на скептичното спокойствие.

Гледам го и го оставям да се навика, защото какво друго мога да направя. Но той, изглежда, улавя учудването ми и осъзнава, че е изтървал нервите си, затуй млъква, дръпва се назад на стола и прави опит да се овладее. После ми посочва наново часовника си и произнася:

— Давам ви две минути за окончателния отговор, Майкъл! Подир два дни увещания смятам, че две минути ще ви бъдат напълно достатъчни.

Не възразявам, понеже две минути повече или по-малко са без всяко значение. И ние мълчим и гледаме всеки пред себе си, додето дъждът навънка продължава да се лее с леко равно съскане.

— Бих искал да забележа в паузата, че вие ме смаяхте с вашето избухване, Уйлям.

— Моля да ме извините.

— Защо трябва да ви извинявам? Това ми харесва. Вие изведнаж турихте кръст на всички свои пози и на всички свои истини и показахте човешкото у себе си.

— Да, да, за това ще говорим по-късно — откланя разсъжденията ми американецът.

— Вие показахте дори, че имате морал или остатъци от морал, и всъщност вашата експлозия бе експлозия тъкмо на тоя стъпкан морал, който се разбунтува от това, че трябва да станете палач на човека, когото наричате „приятел“.

— Вие отивате прекалено далече в снизхождението си — отвръща Сеймур, като продължава да гледа пред себе си. — Струва ми се, че избухнах просто защото видях задачата ми да се проваля.

Да, той наистина вече напълно се е овладял и очевидно се стеснява от мимолетното си разголване.

— Минаха два пъти по две минути, Майкъл. Чакам да чуя какво ще кажете!

— Какво мога да кажа, освен че комбинацията е безпощадно съставена. Значи, вие отправихте по телефона на Грейс не покана, а нареждане за действие?

— Не съм се занимавал изобщо с Грейс. Телефонирах на екипа.

— Да, наистина: комбинацията е безпогрешно съставена.

— По необходимост.

— И все пак вие сте допуснали една малка грешка. Една малка неточност от рода на тия, които и аз допускам понякога.

— Каква неточност?

— Става дума за неточния адрес. Жилището, в което се намираме, съвсем не е квартирата, позната на Грейс и на хората ви.

Този човек има опасно бърз рефлекс, но за щастие това ми е известно. Така че в момента, в който той посяга към задния си джоб, аз вече стрелям право в лицето му. Стрелям до три, защото не обичам да се скъпя, особено когато се касае за приятел. Впрочем куршумите не са смъртоносни, нито дори кръвопролитни. Те са заредени само с течен газ, обаче парализиращото им свойство е очевидно. Сеймур вдига неволно ръка към устата си, но тутакси се отпуска, сякаш оборен от дълбок сън, и се свлича от стола. Улавям го навреме, за да му спася едно излишно натъртване. После вадя изпод кушетката предварително приготвеното въже с намерение да придам по-голяма устойчивост на американеца, като го привързва за облегалото. Ала преди още да съм пристъпил към тая спасителна операция, променям решението си. Неудобно е за един спящ човек да седи привързан на стол. При това столът лесно може да се събори и да вдигне излишен шум. Улавям под мишниците заспалия, отмъквам го на кушетката и го привързвам за нея възможно по-здраво. После поставям в устата му една носна кърпа, съвсем чиста, защото Сеймур е гнуслив човек. А след туй грабвам сакото си и напускам тая душна мансарда.

ДЕВЕТА ГЛАВА

Сънищата, които сънувам тази нощ, са доста мразовити. Но аз се намирам в онова особено състояние, когато по време на съня съвсем ясно съзнаваш, че сънуваш. Затуй, додето се свличам в обятията на дълбоки снежни преспи или се давя в ледените вълни на някаква черна река, аз поддържам героизма си с тая смътна мисъл, че сънувам и че навярно просто съм забравил да затворя прозореца.

По едно време тази мисъл, че съм забравил да затворя прозореца, става тъй настойчива, та се събуждам. В първия миг не мога да си дам сметка нито къде се намира прозорецът, нито къде се намирам аз самият. Озовавам се омотан в някаква мрежа от тъмни и светли ивици, една доста мокра и доста хладна мрежа, в чиито дипли тръпна от студ. Постепенно неясните дипли се конкретизират и застиват на фокус и аз разбирам, че съм легнал сред гъст мокър храсталак, през чиито вейки проникват начупени и хаотични лъчите на слънцето.

„Сега можеш да затвориш спокойно прозореца“, промърморвам, като повдигам скованото си тяло и сядам сред храсталака. Бръквам в джоба на панталона и за своя приятна изненада откривам заедно с кибрита смачкано полупразно пакетче „Кент“. Цигарата, която запалвам, е влажна и горчи, но все пак върши работа като заместител на закуската.

Първото ми хрумване, додето вдишвам порциите горчив дим, е, че трябва да се измъкна от този храсталак и да намеря някое по-сигурно и ако е възможно, по-слънчево място, за да дочакам времето, когато ще се отправя на летището, дето на мое разположение се намира завереният вече билет за Будапеща. Втората ми мисъл е, че е глупаво да убивам времето с мечти. Летището днес е затворено. Поне за мене.

Съвсем не е изключено един човек, дори и добре завързан, да измисли начин, за да привлече вниманието на околните, особено ако този човек е Сеймур. А което е още по-вероятно, то е, че екипът от изпечени специалисти, блокирал другата квартира, твърде бързо е разбрал уловката и не е закъснял да издири истинското място на

разигралата се драма. Това са опитни хора, разполагащи с всички помощни средства, включително и тия на местната полиция, така че напразни са надеждите ми за някаква по-дълга отсрочка. Не, летището положително е затворено днес. Поне за мене.

Ставам и опитвам в границите на възможното да оправя костюма си, доста поизмачкан от търкалянето сред влагата. После прибирам броя на „Таймс“, върху който съм лежал, оглеждам мястото, за да видя не съм ли изтървал нещо, и потеглям. Храсталакът във Феледпарк, дето съм се настанил, е далеч от алеите и доста гъст, но храсталакът на един парк, особено през деня, никога не може да бъде надеждно убежище. Подир нощния дъжд небето се е изяснило и понеже часът приближава девет, има всички шансове градината след малко да бъде пренаселена от бавачки и майки с детски колички.

Прекосявам тревната площ и излизам на пътеката. Преди да предприема каквото и да било, необходимо е да се изясни положението, в което се намирам. А додето се изясни положението, най-удобното за мене място е някой квартал, достатъчно отдалечен от центъра и достатъчно оживен, за да не привличам вниманието.

Подир известно криволичене из смътно познати и съвсем непознати улички аз се озовавам сред голямото пазарище отвъд Ньорebroгаде. Тук има всички необходими условия за един по-продължителен престой, включително и няколко немного чисти, претъпкани с народ кафенета. Влизам в най-оживеното от тия заведения и изпивам едно горещо кафе, застанал сред навалицата пред тезгяха. Минава ми през ума да платя с една едра банкнота и да се запаса с повече дребни пари. Но додето бъркам към вътрешния джоб, се поколебавам. Когато плащаш едно кафе с петстотин крони, това се, запомня, а днес съвсем не държа да ме запомнят където и да било. Ала преди да променя решението си, ръката ми вече е изминала пътя до джоба и аз стигам до откритието: портфейлът ми липсва. Вадя няколко монети, хвърлям една от тях на тезгяха и излизам.

Докато се движа с множеството край пазарските сергии, наново и съвсем основно преглеждам имуществото си. В джоба, защит откъм вътрешната страна на жилетката, съм поставил по обичая си паспорта и пътните билети. Установявам, че те са на мястото си, но боя се, че оттук нататък тия документи няма да ми свършат много работа. В малкото джобче на сакото, дето имам навик да слагам по-дребни

банкноти, откривам една сгъната на четири банкнота от петдесет крони и една друга от двайсет. Дребните пари в джеба на панталона възлизат общо на десет крони. И това е почти всичко, ако не броя носната кърпа, джебното ножче и ключовете от две квартири, вече съвсем недостъпни за мене.

Тънкият светлокафяв портфейл липсва. В него имаше само десет банкноти, обаче десет банкноти по петстотин крони представляват солидна сума. Първото ми хрумване е, че съм го изтървал в храсталака на Феледпарк. Но това е невъзможно. Мястото бе внимателно прегледано, а цветът на портфейла е такъв, че и без да си напругаш очите, ще го съзреш, ако е паднал на земята. Втората и последна възможност е, че Сеймур ми е задигнал парите от джоба, додето съм взимал каната и чашите от кухнята. „Още една малка грешка от ваша страна, Майкъл!“ — би казал американецът. Грешката е налице. Бях оставил съвсем спокойно сакото си на стола, първо, защото знаех, че в джебовете му не се намира нищо интересно, и, второ, защото при всичките ми резерви към Сеймур, никога не съм го смятал за джебчия. А той ми беше отмъкнал парите. Не заради самите пари, разбира се, а заради надеждата, че портфейлът съдържа нещо, заслужаващо внимание, и че в него най-малкото се намира паспортът ми.

И така, цялото ми имущество възлиза на осемдесет крони, плюс един неудобен за показване паспорт и няколко неизползуваеми пътни билети. Последният ми шанс, при това съвсем проблематичен, е възможността да взема следобед самолета и да се озова надвечер в Будапеща.

Будапеща. Хубав град. Един град, където можеш да прекараш доста приятно, след като си изпълнил някоя трудна мисия. И най-важното — един град без Сеймур.

Додето се движа с навалищата и зяпам разсеяно количките с препарати за пране, кухненски прибори и евтин порцелан, аз си давам временен отдых от напрежението, като мисля за Будапеща. В края на краищата може би американецът просто е блъфирал. Искал е да ме изплаши до такава степен, че да отстъпя. А след като не съм отстъпил, каква полза да изпълнява зловещите си обещания? Уйлям може да е всичко, включително и джебчия, но той не е глупак и отлично разбира, че има неща, които не могат да се постигнат нито с монтирани обвинения в убийство, нито с парализиращи волята опиати.

* * *

След като съм обходил три пъти големия пазар надлъж и нашир и след като съм поседял в едно кафене, за да си отпочинат нозете ми, тръгвам по посока на най-близката вестникарска будка, защото за момента това е единичният ми възможен източник на информация. Часът минава дванайсет и обедните вестници трябва да са вече в продажба.

На будката наистина са окачени последните издания на „БТ“ и „Екстрабладет“ и не е нужно да се вирам твърде, за да разбера, че това, от което най-много съм се боял, е свършен факт. Върху първите страници и на двете издания се мъдри моята снимка, поставена до тая на Тодоров. Изобщо, убиецът и жертвата му. Текстът под снимките е съвсем малък, тъй като информацията продължава на вътрешните страници и аз отминавам, защото за момента не ми е удобно да купувам вестници. Прощавай, Будапеща!

Запътвам се към дюкянчето за работни облекла, което още преди това съм забелязал. Изборът ми пада върху един сивосин дочен комбинезон, украсен с несръчно изписаната, но достатъчно красноречива цифра 50. Не се съмнявам, че при по-енергичен пазарлък с дребното старче тая цифра би могла да стане значително по-скромна. Обаче пазарлъците имат същото неудобство, както и едрите банкноти: запомнят се. Затуй вадя моите петдесет крони и отнасям комбинезона, загънат в кафява хартия.

Прощавам се с оживения свят на покупко-продажната дейност и потъвам в лабиринта от малки улички край Ньорebroгаде. Часът минава два, когато най-сетне се озовавам извън града. Свивам от шосето по едно покрито с трапища и храсталак място. Отвъд храсталака жълтеят калните води на някакъв канал. Наоколо не се вижда жива душа.

Сядам в храстите край водата, развързвам пакета и се заемам със задачата да придам на току-що купената дреха малко по-измачкан и износен вид. После снемам сакото и панталона и обличам комбинезона. Намирам един подходящ по големина камък, завивам го възможно по-плътно с костюма си и го превързвам здраво с

вратовръзката и канапа от пакета. Сетне приближавам до брега и хвърлям своя странен вързоп в калните води на канала.

Бих могъл да се излегна в храсталака и да се опитам да поспя, но тръпката на тщеславието не ми дава покой. Да знаеш, че си попаднал във вестника, и да се въздържаш да прочетеш статията, която са ти посветили, това е свръх силите ми. Излизам отново на тясната пътека край шосето и поемам обратния курс.

Петнайсет минути по-късно стигам крайната спирка на автобуса до чертата на най-близкото предградие. Една хлебарница, една бакалница, една сергия за топли кренвирши и което е най-важното, една будка за вестници. Взимам последния брой на „Екстрабладет“ и подавам дребната монета на продавачката, която я прибира, без дори да ме погледне. Надявам се, че и да би ме погледнала, тя едва ли би разпознала в тоя небръснат човек с дочени дрехи убиеца-социолог и сензацията на деня.

Видът на топлите кренвирши и на сандвичите-франзелки върху съседната сергия ме подсеща, че човек не може да живее само с духовна храна. Кренвиршите са по-апетитни, но сандвичите със салам са по-обемисти и по-евтини. Вземам три сандвича, загърнати в неизбежната кафява хартия, и отново поемам по шосето.

Този път отминавам храсталака до канала, защото решавам, че мястото е прекалено близо до оживеното шосе. Продължавам през осеяния с трапища терен, откъдето вероятно някога са вадили пясък. На около километър по-натам стигам до стара барака или по-точно до остатъци от барака. Постройката едва се крепи на прогнилите си греди, обаче има безспорни предимства от стратегическа гледна точка. С гърба си тя опира в брега на канала, а от предната част може да се наблюдава цялата околност. Това дава възможност още отдалеч да се забележи появата на човека, комуто би хрумнало да инспектира бараката. В същото време, изкъртените от стената дъски ще ми позволят да се озова за две секунди в канала и да се приютя в някой храсталак. И понеже местността за момента е пустинна, а самият аз нямам бърза работа, излягам се в ниските върби край бараката и разгъвам вестника.

Вероятно по-умно би било да започна не с духовната храна, а със сандвичите, защото прочитането на информацията тутакси ми отнема апетита. „Прочитане“ е може би за случая много голяма дума, тъй като

не владее датски. Обаче няколкото познати термина, които срещам в репортажа, са напълно достатъчни, за да ми разкрият съдържанието му. Това са термините „убийство“, „гара“, „маузер“, „пристанище“, „волво“ плюс четири собствени и добре познати ми имена — имената на улиците, дето се намират наетите от мене мансарди, фамилията на Тодоров и естествено фамилията на самия убиец.

Снощи, след като бях предоставил кушетката си на многоуважаемия Уйлям Сеймур, аз бях възседнал волвото с намерение да се озова възможно по-далеч от мястото на драмата. Известни съображения ме насочиха към пристанището, дето изоставих колата зад някакви докове за товарни параходи. Колата все едно трябваше да бъде изоставена. А откриването й на това място би могло да внуши на преследвачите подозрението, че съм се измъкнал от града с помощта на някоя гемия.

Вероятно този момент от историята ми се излага в пасажа, дето се срещат думите „пристанище“ и „волво“. Колкото до останалите пасажи, те очевидно преразказват в една или друга форма изработената от американците версия за ликвидирането на Тодоров от Коев.

Две обстоятелства заслужават по-специално внимание в случая. Първо, Сеймур вече е преминал към изпълнение на една от заплахите си. А това ми дава достатъчно основание да вярвам, че той не ще се подвоуми да изпълни и останалите. Второ, бързината, с която сензационната фалшива новина е намерила място в печата, свидетелствува, че екипът е мобилизирал за действие всички необходими средства и цялата си максимална енергия с оглед да ми попречи да напусна страната.

След известен размисъл обаче аз стигам до утешителния извод, че „всяко зло — за добро“. Това ми връща поне отчасти апетита и ми помага да се справя с единия сандвич. Публикуването на съобщението в печата ще позволи на Центъра да узнае още днес положението, в което съм изпаднал, и да вземе съответни мерки. Следователно идущия вторник човекът със самолетната чанта пред „Тиволи“ ще ми връчи спасението под формата на фалшив паспорт или на някакъв канал за безопасно измъкване от Дания. Задачата е да оцелея до следващия вторник. И то да оцелея на свобода.

Главното условие, за да оцелея, е да се мяркам възможно по-рядко из града. Копенхаген е наистина голям град, с близо милион и

половина население, но той има и голяма полиция, без да говорим за хората на Сеймур. Ако съдя по поместената във вестника моя снимка, която ми е съвсем непозната, аз съм сниман неведнаж тайно през последните дни и службите, натоварени с издирването ми, вероятно разполагат с богат визуален материал за изучаване особеностите на моята фигура, стойка, вървеж, физиономия. При това тия служби знаят отлично, че първата работа на човек, изпаднал в моето положение, е да смени външността си, така че един дочен комбинезон трудно би могъл да предотврати идентификацията.

Разбира се, фактът, че някакъв незначителен чужденец е ликвидирал друг незначителен чужденец, може да е добре дошъл за журналистите при липса на по-важни новини, но едва ли ще вдигне в тревога датската полиция. И все пак, първите дни поне, гарите, летищата и пристанищните кейове вероятно ще бъдат грижливо наблюдавани и в отделните квартали на Копенхаген, включително и в предградията, местните власти ще извършат обичайните издирвания. А сетне и злодеят Коев ще отmine по реда си в забравата, като толкова други. Ала преди да стане това, добре е да избягвам излишните движения.

Додето обмислям тия неща, излегнат в ниския върбалак, почвам да съжалявам, че не съм използвал разходката до автобусната спирка, за да се снабдя с повече припаси и да си осигуря един по-продължителен престой в бараката. Хубаво е все пак, че разполагам с още два сандвича. Два сандвича са напълно достатъчни, за да накарам тук до утре вечер. А после — ще видим.

* * *

Целият следващ ден минава в размисъл и в дрямка под приспивния тропот на дъжда и сънната упойка на влагата. Топлото слънце — тая аномалия за тукашния пейзаж — най-сетне е отстъпило място на някои по-обичайни, но не твърде приятни атмосферни явления. Вятърът, свободен от всякакви, естествени и изкуствени прегради, мъкне по небето черни като дим облаци и мете потъмнялата от влага равнина, додето полегатият дъжд плющи по разкаляната пръст, по разрошения върбалак и кипналите жълти води на канала.

Що се отнася специално до дъжда, би могло да се добави, че той намира широко поле за действие и в скромното ми убежище. Водата тече от безбройните пролуки на покрива, а вятърът духа през безбройните цепнатини на стените и изобщо тия две стихии безцеремонно се срещат и здрависват върху моя гръб.

С помощта на една ръждива тенекия и на две изгнили дъски успявам да си осигуря известна сушина в единия ъгъл на бараката. Малко по-големи трудности ми създава студът. Понеже не слушам радио, не знам с колко градуса е спаднала температурата, обаче ако съдя по зъзненето на собственото си тяло, тя се е сринала далеч под нулата. Избягвам мисълта за топлия пуловер, изоставен в куфара, тъй като тоя род мисли само усилват тръпките. Вместо това вниманието ми се насочва към броя на „Екстрабладет“. Набирам смелост, смъквам дочения комбинезон и методично се увивам в многобройните листи на вестника. Сетне отново обличам комбинезона и подир няколко минути с доволство установявам, че по тялото ми почва да се разлива приятна топлина. Тоя номер с вестника съм го научил от Любо Ангелов преди доста години през една студена есенна нощ в Пирин, когато нозете ми бяха премръзнали от газене в ледения поток.

Изяждам предпоследния сандвич. Изсъхналата франзелка заедно с топлината, получена от „Екстрабладет“ оказват такова магично въздействие на организма ми, че аз въпреки дъжда и вятъра потъвам в спокойна дрямка. Но дрямката е спокойна само до мига, в който се озовавам пред кабинета на генерала.

Вратата на кабинета кой знае защо е открехната. Навярно секретарката е забравила да я затвори. Така или иначе вратата е открехната и аз чувам, че шефът ми разговаря с Борислав:

— Трябваше да изпратим в Копенхаген теб, а не Боев. Боев имаше стари сметки с Тодоров и се възползува от случая да ги разчисти.

— По кой начин? — пита Борислав, тъй като, изглежда, не е в течение.

— По най-простия... — отвърща генералът.

— Е, ликвидирал е един мръсник — опитва се да ме оправдае Борислав.

— Мръсник или не, обаче оперативният работник няма право на своеволни действия — забелязва сухо генералът. — За своеволните

действия се плаща. И Боев също ще си плати по сметката.

— Но ние трябва да го спасим! — възкликва приятелят ми, забравил служебния тон.

— Ще направим каквото можем — заявява генералът. — А дали ще го спасим... Аз не съм всемогъщ...

В този миг двамата излизат от кабинета.

— А, ето те и тебе!... — промърморва без особено учудване шефът, като ме забелязва.

След което произнася с явен укор:

— Боев, Боев...

— Аз не съм убил Тодоров — бързам да възразя.

— Не става дума за Тодоров, а за други неща. Малките камъчета прекатурват колата, Боев!

— Ако не бяха надушили чантата на гарата, те щяха да поставят улики в хотелската стая, в мансардата или където и да било другаде — искам да кажа аз, ала ненадейно съзнавам, че съм загубил гласа си и не мога да произнеса нито дума.

„Ще говоря, макар и безгласно — казвам си. — Генералът е наблюдателен човек и ще разбере смисъла по движението на устните ми.“

Обаче генералът дори не обръща внимание на мъчителното движение на устните ми и наново запитва с укор:

— А защо съблече сакото си? Беше ти горещо, нали? Да, жегата е наистина неприятно нещо. Само че има и по-неприятни неща от нея.

„Не съм допускарал, че Сеймур е джебчия“, опитвам се наново да произнеса, ала от устата ми и тоя път не излиза никакъв звук.

— Малките камъчета, Боев, малките камъчета! — промърморва недоволно шефът.

И сетне добавя замислено:

— Ще видим сега как ще те спасяваме.

— Но аз съм вече тук! — изкрещявам с пълна сила, като съзнавам, че от гърлото ми излиза само някакво почти непонятно хъркане. — Въпросът е само да се легализира идването ми!

— Да, ама как ще го легализираме? — възразява генералът, отгатнал най-сетне думите ми. — Ти си вече датски поданик!

Последната фраза предизвиква у мен такова сепване, че се събуждам и отворил очи, известно време гледам безсмислено тъмните

гнили дъски над главата си. Навън дъждът плющи с равен шум, а вятърът през пролуките ту свисти, ту заглъхва, сякаш си поема дъх.

Мисълта, че не съм никакъв датски поданик, отчасти разведрява главата ми, но не съумява да прогони оттам една друга мисъл, която вече втори ден ме гнети. Нищо чудно, ако в Центъра са повярвали на версията, че съм ликвидирал Тодоров. Отношенията ми с Тодоров без съмнение са известни на генерала, както са известни и две-три мои своеволия в миналото, свързани с нещастно стечение на обстоятелствата. Тъй че нищо чудно, ако повярват, че съм решил да си разчистя сметките с Тодоров. Това, разбира се, няма да ги разколебае в акцията по спасяването ми и все пак неприятно е да те подозират в престъпление, което не си извършил.

Всъщност аз се запознах с Тодоров чрез Маргарита. А Маргарита...

Притварям очи, сякаш за да си спомня по-ясно оня ден, в който за пръв път я бях видял. Това беше един есенен ден, дъждовен и кален като сегашния, и аз бях се отбил в Столичното управление, за да се видя с мой колега от миналото.

Когато влязох при секретарката на колегата, тя не беше в стаята си. Седнах да я почакам и преди да взема едно от старите списания на масичката, погледнах към момичето, изправено до прозореца и вероятно извикано тук по някакво следствие.

Девојката бе извърната към стъклото и аз не можех да видя лицето ѝ, така че отново посегнах към списанията, защото едно старо списание е все пак по-интересно от един женски гръб, загърнат в шлифер. В този момент забелязах, че раменете на момичето леко потреперват. Станах и приближих до прозореца.

— Защо плачете? Какво се е случило?

При тая проява на внимание девојката вместо отговор се разплака още по-силно. Замълчах и запалих цигара в очакване да мине кризата. Лицето на непознатата бе доста подпухнало, доколкото можех да го разгледам през движенията на кърпичката, която бършеше сълзите. Нослето бе леко зачервено, а очите изобщо не се виждаха под мокрите клепащи. Искам да кажа, че ако обърнах внимание на момичето, то съвсем не бе зарад някаква несъществуваща в момента хубост. Но в това лице имаше нещо измъчено и детински безпомощно и девојката въпреки едрият си ръст ми напомняше кой знае защо на

малко момиченце, което плаче, понеже са го набили или изпъдили от училище.

Кризата бе почнала да се уталожва и аз вече очаквах да чуя през паузите на хълцанията някаква сърцераздирателна история, когато от кабинета на шефа излезе секретарката и щом ме зърна, извика:

— А, другарю Боев! Началникът тъкмо питаше за вас. Заповядайте!

Влязох и подир неизбежните: „Къде изчезна бе, Боев?“ и „Какво ново?“ — полюбопитствувах:

— Коя е тая плачеща девица навън?

— „Девица“ ли? — свъси вежди приятелят ми. — Тя е толкова девица, колкото аз съм дядо Мраз.

— Е, за един път можеш да станеш и дядо Мраз. Недей притиска твърде момичето.

— А бе ти що си не гледаш службата, ами се бъркаш, дето не ти е работа? — извика началникът с престорена строгост.

После натисна звънеца и нареди на влязлата секретарка:

— Нека дойде гражданката.

А на мене подхвърли:

— Сега ще я видиш що за девица е.

Момичето влезе и по разстроеното му лице можеше да се прочете две трети страх и една трета надежда. Страхът се дължеше на присъствието на началника, а надеждата — на моето присъствие.

— Маргарита Денева... — произнесе със сух служебен глас приятелят ми и аз за пръв път чух това име.

— Да — прошепна девойката със същата беззвучност, с която аз разговарям в кошмарите си.

— Въпреки предупреждението ми вие сте направили писмените си показания не за да изложите фактите, а за да ги прикриете.

Непознатата мълчеше, навела очи.

— Тя направо икономисва фактите — подхвърли началникът за мое сведение.

— Срамува се момичето — позволих си да забележа.

И като се обърнах към „гражданката“, произнесох възможно по-меко:

— Вижте, Маргарита: през главата на другаря началник са минали толкова неща, че няма да го смаете с разкритията си. Още

повече разкритията, които ще направите, предварително са му известни. Това — едно. Другото е, че ние викаме тук хората не за да ги натикаме в батака, а за да ги измъкнем от батака, в който сами са хлътнали. Само че за да ви помогнем, и вие трябва да ни помогнете. А най-добре ще ни помогнете, като разкажете всичко.

— Седнете и разказвайте. И, моля, без извъртания — нареди приятелят ми, малко недоволен от моя прекалено добродушен тон.

Девојката седна на стола от другата страна на бюрото, произнесе половин фраза, разплака се, съумя да потисне плача си и след къса пауза отново започна фразата.

Историята, която чувах, не беше нито прекалено ужасна, нито съвсем безобидна. Една доста банална в общи линии история, за да бъде подробно излагана. Връзки на няколко момичета с чужденци. Епизоди от заведения и квартири, свързани с веселби и дребни подаръци. Маргарита не бе между тия момичета, но поради познанството си с едно от тях на два пъти беше попадала в интернационалната компания и прекарвала до късно през нощта на еди-кой си адрес.

— Само два пъти бях — потвърди „гражданката“.

— Защото осуетихме третата сбирка — уточни началникът.

— Нямаше нищо друго освен музика и танци...

— Знаем как свършват тия танци — забеляза навъсено шефът.

Подтиквана с неизбежните делови реплики, девојката постепенно призна всички подробности, които имаше да признае, включително флирта с един от чужденците и полученото от същото лице шишенце „Ланком“.

— Не са хубави тия работи — промърморих, когато разказът свърши. — Добре, че не сте хлътнали по-сериозно.

И като улових недоволния поглед на началника, тутакси опитах да прикрия педагогическия си гаф:

— Макар че както е почнало...

— Е, да, началото е винаги по-невинно от края — прекъсна ме приятелят. — Само че не се ли сепнеш в началото, крайт става неизбежен.

— Няма да дойдем дотам! — заявих оптимистично. — Нали, Маргарита?

— Да — каза едва чуто тя, без да вдига очи.

Началникът отпрати момичето и ние двамата минахме на друга тема.

Половин час по-късно излязох от управлението. Маргарита ме очакваше, застанала под стряхата, за да не я мокри дъждът.

— Искам да ви благодаря... — почна тя, като се изравни с мене.

— Не ми благодарете, а минете към действие — рекох аз малко по-сухо от необходимото, като продължавах да крача по мокрия тротоар. — Първо, оправете си положението в университета. Второ, престанете да мислите за брак с чужденец, пък ако питате мене, и за брак с българин. Някои момичета, докато търсят брак, така се объркват в най-различни връзки, че съвсем забравят какво всъщност са тръгнали да търсят. Бракът и да го търсите, и да не го търсите, няма да ви се размине.

— Всичко това съм го решила вече — произнесе полугласно Маргарита. — От днес почвам да уча и няма да мисля за нищо друго.

— Чудесно — казах. — Гледайте само да не охладяят добрите ви намерения.

— Когато почнат да охладяват, ще се сецвам за вас.

— Защо за мене? Сецайте се за себе си и за това, което ви чака в живота.

— Човек по-лесно прави трудните неща, когато... когато ги прави за друг човек... — отвърна някак неловко момичето. — Аз нямам близки хора... Вие, разбира се, също не сте ми близък... но понеже нямам близки хора, ще се сецвам за вас и за добротата, която проявихте — изобщо...

Изобщо тя насмалко не се разплака отново. И може би за благодарност, че все пак не се разплака, аз направих нещо, което съвсем не мислех да правя, и по-точно заведох я да обядваме заедно и така почна нашата дружба.

Всъщност Маргарита се оказа стегнат човек и още на първата сесия навакса закъснелите изпити и нямаше никакъв вкус към гуляите и нощните приключения и бе напълно доволна да ограничи насладите от живота в баналните рамки на едно кино или на една разходка. Когато по-добре я опознах, нейното хлътване в чуждестранната компания ми се стори като съвсем случайно произшествие, чието обяснение следваше да се търси единствено в изкушението за малко разнообразие и за евентуален брак. Защото, макар да бе стегнат човек

и да следваше френска филология, тя беше от тоя тип жени, които и атомна физика да следват, пак поставят на първо място брака.

Отпърво аз, разбира се, не мислех да се женя, но впоследствие стана тъй, че промених намеренията си и може би действително щях да се оженя, ако междуременно Маргарита не бе променила своите. Изобщо старата история за оня, дете толкова дълго се колебал дали да си поръча свинско със зеле, че когато най-после го поръчал, то се било свършило.

* * *

През цялата седмица дъждът вали с променлива сила и почти без прекъсване, а вятърът свири над подгизналата от влага равнина. Това е колкото неприятно, толкова и полезно. В такова време едва ли някой ще се залута из калните терени, сред чиито трапища се е сгушила моята прогнила барака.

За последните четири дни аз всичко на всичко два пъти се решавам да приближа чертата на предградието, за да си взема хляб и малко колбаси. То се знае, и двата пъти не пропускам да купя вестник. Първия път установявам, че съобщението по мой адрес се е стопило до дребна информацийка от десетина реда, свита сред криминалната хроника на пета страница. Втория път не откривам нито думица, свързана с издирването на убиеца Коев. Нещата явно следват обичайния си ход. Славата ми на убиец е вече помръкнала и е на път да заглъхне окончателно. Освен ако мълчанието в случая не е само измамна видимост.

И ето най-сетне наново е вторник.

Додето закузвам с последния къшей хляб и последния резен долнокачествен салам, аз грижливо обмислям как да се добера възможно по-безопасно до входа на „Тиволи“ в уречения час. Решавам да се откажа от иначе удобното пътуване с автобус. Неудобството при автобусите е, че се движат из най-големите артерии и че спират твърде често по тия артерии. По-добре е да измина съответните няколко километра пеша, като избирам страничните улици. Ще тръгна чак в пет часа, за да не става нужда да чакам в града и да се мяркам из центъра по-дълго от необходимото.

Комбинезонът ми, вече без преднамерени усилия, е добил изгледа на една захабена от дълго носене дреха. Брадясването е почнало да се превръща в брада. Недояждането, надявам се, също е дало своя принос в изменението на външността ми. Ако не ме сполети някоя ненадейна злополука, имам всички шансове да мина за един от многото италиански или югославски пришелци, прехранващи се с физически труд в тоя град, където местните жители мразят тежката работа.

Малко преди пет часа събличам комбинезона и се освобождавам от съгриващите компреси на вестникарската хартия. После наново го обличам с надеждата, че ходенето ще ме сгрее, и поемам под дъжда към шосето.

Два часа по-късно аз съм вече на Вестерброгаде. Това е времето, когато за добро или зло улицата е най-оживена. Движа се в ритъма на тълпата, като се стремя да се придържам по-близо до стените на сградите и да пазя лицето си от сиянието на вече блесналите неоновии реклами. Подир една седмица самота в бараката сред извънградските трапища имам чувството, че ненадейно съм попаднал в някакъв нереален свят. Един свят, дето нищо не е станало, след като толкова неща са станали с мене самия, един свят вън от времето и пространството, където луксозните коли все тъй летят и се разминават, жените все така разнасят телата си, загърнати в елегантна опаковка, а магазините примамват минавачите с разноцветните безшумни взривове на своите неони.

„Вторник — лош ден — мисля разсеяно, додето се промъквам край стените. — Кой ли го измисли това правило? За тебе лош, а за мене — добър. Дори възможно най-добрият“.

Числото седем също се ползува със славата на лошо число, но аз и тук съм готов да поспоря, тъй като в седем часа вече почва да се мръква и началото на смътната здрачевина е за мене единственото прикритие сред тая оживена улица.

И тъй, часът е точно седем, когато стигам до входа на „Тиволи“ и поглеждам бегло към мястото, дето трябва да съзря човека с каскета и самолетната чанта. Но човека го няма, ни там, ни наоколо.

„Навярно нещо се е позабавил — казвам си, като отминавам към Градския площад. — Непредвидени неща се случват дори и на хората, изпълняващи ролята на пощенски кутии.“

Наближавам кафенето, дето седях за последен път с американеца, и правя кръгом. Отново стигам входа на „Тиволи“, но човекът и този път не се вижда нийде.

Часът е седем и десет. Глупаво е да упорствувам повече, защото пощенската кутия или ще бъде тук точно в седем, или изобщо няма да бъде. И все пак аз правя за всеки случай още два тура, преди да се реша да напусна булеварда и да поема отново по слабо осветените странични улици назад към гнилата барака и самотата, там далеч в мрачините на извънградската пустош.

„Какво да се прави — казвам си успокоително. — Имал съм и по-тежки случаи. Такива са рисковете на професията.“

Но в същия миг в ушите ми прозвучава един познат и малко дрезгав глас:

„Вие вече не сте от професията, Майкъл, вие сте предател за своите. Вие сте вън от професията и няма на кого повече да разчитате нито тук, нито отвъд.“

* * *

Макар да съм порядъчно недоверчив, аз съм очаквал този вторник с такова доверие, та даже не съм обсъдил какво ще правя отсега нататък, ако вторникът се окаже наистина лош ден.

Мисълта за „отсега нататък“ ме връхлита едва когато спирам в някаква квартална уличка да купя нещо за ядене. До тоя миг не съм обръщал особено внимание на факта, че в джоба ми остават само четири крони, защото за какво са ми притрябвали крони, щом съм доживял до вторник. Купувам две хлебчета по کرونا и половина и паричните ми резерви намаляват до няколко бронзови стотинки, с които не може да се купи нищо.

Излизам от дюкяна и първият ми порив е да отчупя малко от едното хлебче, тъй като през целия ден не съм хапнал ни залък, ако не броим оскъдната закуска. Обаче аз вече съм излязъл от вцепенението на първоначалната покруска и разсъдъкът ми отново е на мястото си. „За днес ядене не се предлага! — съобщавам сухо на онова лекомислено и вироглаво същество, което всички носим у себе си. —

Храната трябва да стигне поне за два дни, така че консумацията ще почне от утре.“

„И какво, като стигне за два дни? — обажда се капризното същество у мене. — И как ще изкараш останалите пет дни до вторник вечер? И изобщо кое те кара да мислиш, че следващият вторник вечер ще бъде по-различен от сегашния?“

Всъщност именно това е възловият въпрос, а не тоя за храната. Човек може да изкара няколко дни и без храна, но какво го чака подир тия няколко дни?

Когато стигам до бърлогата си, часът е девет. Часът, в който хората, след като са приключили вечерята, сядат пред телевизорите, за да се насладят сред домашния уют на поредната кървава драма в ковбойски или криминален вариант. Тъмнината на бараката, глухият тропот на дъжда и воплите на вятъра ми се струват тягостни до непоносимост сега, в депресията на разочарованието. Ала депресията трябва да се прати по дяволите, защото положението не ми позволява да се отдавам на подобен лукс. Смъквам комбинезона и отново увивам снагата си в смачканите вестници, пъхнати под една дъска. После се обличам и се свивам в ъгъла. В далечината, през зеещия отвор на бараката се движат в неравни интервали фаровете на колите по шосето. Това е моята телевизия. Колкото да знам, че светът наоколо още съществува, отвъд самотията на тоя пустинен терен.

Предстои ми, значи, още една седмица чакане... И какво от туй? Като кажеш „цяла една седмица“ — това звучи много. Но ако кажеш „само една седмица“ — това звучи малко. Човек винаги може да изтърпи една седмица. А междувременно нещата някак ще се изяснят и навярно ще се оправят. Ако на оня с каскета му се е случило нещо днес, той ще се яви следващия път. Ако по една или друга причина са го сменили, тогава ще се яви заместникът му. Ако нашите чакат да отшуми сензацията, тя ще бъде вече отшумяла. А ако са се хванали на лъжата... Обаче дори да са се хванали, те ще проверят... Те не могат да не проверят и проверката не може да трае до безкрайност...

Да се хванат на лъжата ли? Но на коя лъжа? На тая, че си убил Тодоров? Или на тая, че си станал предател?

* * *

Срядата и четвъртъкът минават как да е, с малко хляб и с много мислене. Съвсем безполезно мислене по безвъзвратно отминали работи. Ала аз продължавам да прехвърлям в главата си тия работи, защото нямам друг начин да убивам времето. И защото, докато ги прехвърлям, имам чувството, че съм се изправил на отчет пред генерала, че съм отново при своите, макар и мислено, макар и за да бъда порицан. Да бъдеш порицаван от своите е далеч за предпочитане пред това, да бъдеш далеч от своите, да бъдеш сам, запратен в една гнила барака накрай света.

Затуй аз си представям, че не съм в бараката, а в кабинета на генерала и че там освен генерала се намира един опасен опонент — бившият ми шеф — и един добър съюзник — приятелят ми Борислав.

Всъщност и бившият ми шеф е мой приятел, само че е противник на известни мои похвати, които обича да окачествява като „склонност към авантюризм“. Колкото до Борислав, той обикновено се оказва съюзник, защото сам в практиката си не е чужд на тия похвати.

И тъй, ние тримата седим в тъмозелените кресла край тъмозеления фикус, додето генералът ни наблюдава от бюрото, решил по обичая си да даде възможност на всеки да се изкаже. И понеже действието се развива изцяло в главата ми и режисурата е изцяло в мои ръце, аз не само си позволявам да се изкажа пръв, ами използвам и възможността да бъда по-обстоен от необходимото. Подир което, ща не ща, трябва да отстъпя думата на бившия си шеф:

— Докладът на Боев бе твърде изчерпателен, но доста оскъден, що се отнася до разбора и оценката. Аз никъде не усетих той да си поставя въпроса: „Къде сгреших?“ А щом си хлътнал, значи, ясно е, че си сгрешил, и съвсем неуместно е да оправдаваш всичко с обективните условия, колкото и неблагоприятни да са били те...

Уводът е достатъчно красноречив, за да отгатна предстоящата пледоария, обаче бившият ми шеф има обичая добре да укрепил позицията си, преди да мине в атака. Затова забелязва:

— Всъщност аз не разбрах какво точно е мнението на другаря Боев относно истинските подбуди на опериращите срещу него лица и изобщо относно степента на личен елемент в техните съображения и действия. Така че, ако обича, нека се върне за малко на тоя въпрос.

— Въпросът е доста сложен — казвам — и аз все още не съм в състояние да дам точен отговор. Те и тримата ме заблуждаваха и уплитаха не само с лъжите, но и с истините си — с личните си съдби и взаимни неприязън, с илюзиите и незадоволените си амбиции. Доколко Дороти искаше да ме има за временен партньор и да обере чрез мене Сеймур, доколко Грейс целеше наистина да му отмъсти, като покаже, че тя ме е отвлякла, а не той, доколко самият Сеймур искаше да ме спечели за приятел и спътник — това е трудно да се установи точно и, струва ми се, не е от особено практическо значение. Важното е, че при всички възможни положения амбициите на всеки от тройката се опираха върху една и съща изкупителна жертва и тази изкупителна жертва бях аз.

— Ясно — кима бившият ми шеф. — От оценката, която даваш, личи, че тройката наистина е успяла да те уплете в лъжите си до такава степен, та и сега все още не си в състояние да се оправаш в тях. Казваш „без практическо значение“, така ли? А защо „без практическо значение“? Ами че ако между тия хора съществуваха реални противоречия, те трябваше да бъдат използвани и задълбочени още от самото начало с цел да се облекчат по-нататъшните ти действия. Ти не си направил това. И си постъпил правилно, макар и без да знаеш сам защо. Ти си виждал нещата значително по-сложни, отколкото са били в действителност, но за щастие не си се съобразил с тая въображаема сложност. А всъщност как се очертава ситуацията в едри линии? Една фронтална атака на Сеймур с оглед да подготви и реализира вербовката на Боев. И понеже американецът допуска, че Боев може да се отклони от изкушенията и съблазните, той му осигурява два илюзорни изхода за бягство: Дороти — в Швеция, и Грейс — в неизвестна посока С други думи, в случай, че Боев реши да избяга от Сеймур, в края на краищата ще попадне пак при него. Това е цялата схема — елементарна и проста, ако се абстрахираме от привидностите на лични чувства и страсти, създадени с цел да объркат нашия човек.

— Дори и така да е, Боев е съумял да се предпази както от фронталната атака, така и от двата фалшиви изхода — не се стърпява да се обади Борислав.

— Вярно — потвърждава спокойно бившият ми шеф. — Боев успява да се отклони и от трите предложени му капана, обаче хлътва в четвъртия: капана „Тодоров“.

— Е, как няма да хлътне, когато тъкмо за туй го пращаме: да влезе в контакт с Тодоров. Това е коронният номер в тактиката на американеца: зарежда клопката там, дето нашият сто на сто ще влезе.

— Бориславе, ти после ще се изкажеш — забелязва кротко генералът.

— Защо, нека възразява! — произнася великодушно бившият ми шеф. — Това ми дава възможност да оборя още отсега възраженията му: излиза, че задачата на Боев предварително е била обречена на неуспех, че, с други думи, ние сме го изпратили на сигурен провал...

Понечвам да възразя нещо и опонентът ми млъква с явното намерение да ми предостави думата, обаче аз в последния момент се отказвам да я взема и той продължава:

— Осигуряването на срещата с Тодоров и голяма част от самата среща са реализирани успешно. Това е и най-сериозният плюс в действията на Боев. Но тъкмо при тоя плюс ние се сблъскваме с минуса. И няма какво да изпадаме във фатализъм и да се чудим на „коронния номер“ на американеца, а трябва ясно да видим с кои свои грешки сме осигурили успеха на тоя „номер“.

Бившият ми шеф се замисля за секунда, после вдига нагоре показалеца си:

— Първо: сплашването на Тодоров с евентуални санкции — груба грешка. Второ (към показалеца се присъединява и средният пръст): категоричното изискване, отправено към Тодоров, да върне парите — излишно престараване, представляващо също груба грешка. Трето (към двата вече вдигнати пръста се присъединява и безименният): пренебрегването на въпроса за бързото отстъпление — последна и най-опасна грешка.

— В смисъл? — позволявам си да запитам.

— В смисъл, че при срещата с Тодоров трябваше вече да имаш в джоба си заверен самолетен билет и да заминеш още на другия ден. Или — което е все едно — можеше да отложиш срещата с Тодоров за следния ден, да предадеш филмите на пощенската кутия и да вземеш влака същата вечер. С две думи: да скъсиш максимално онзи интервал, през който Тодоров би могъл да уведоми американците за твоето посещение.

Борислав отново е готов да се обади, ала срещнал спокойния поглед на генерала, замълчава и от притеснение вади своето

кехлибарено цигаре от джоба и го ухапва. В скоби казано, Борислав от доста време насам се мъчи да не пуши и си помага в мъката с това празно цигаре, макар че избягва да го използва пред началството, защото генералът веднаж бе забелязал: „Ти ми приличаш с това цигаре на ония деца, дете майките им ги лъжат с празен биберон.“

Бившият ми шеф, след като е отброил трите ми основни грешки, минава на някои по-второстепенни, като вечерния ми рейс до гарата, когато съм бил надушен от хората на Сеймур, и оставянето на чантата в шкафчето за багаж, действия, които опонентът ми не може да се въздържа да не нарече „авантюри“. Все пак с присъщото си безпристрастие той дава оценка пет плюс на хрумването ми да използвам две мансарди и прави малко заключение в смисъл, че Боев е проявил обичайните си качества, но за жалост не е успял да избегне и някои обичайни свои слабости.

Подир което думата бива предоставена на Борислав, който гори от желание да направи на пух и прах аргументите на бившия ми шеф, не защото има нещо против него, а защото мисли и действа горедолу, както мисля и действавам аз самият. Всъщност ние с Борислав никога не сме работили заедно, обаче това не пречи известни наши разбирания да съвпадат до такава степен, та бившият ми шеф понякога да подхвърля:

— Мисля, че ако само единият от двамата се изкаже, това би ни спестило известна загуба на време...

Борислав също като мене не е силен в предговорите, затуй тутакси минава към най-невралгичната точка:

— Каза се, че не трябвало да се сплашва Тодоров. А каква е гаранцията, че той щеше да даде филмите, ако не бе предварително сплашен? Няма такава гаранция, разбира се. А това практически означава, че най-важното в цялата операция остава под въпрос. Къде е тогава грешката? Да се изпълни операцията, макар и с известни неприятни последствия за самия Боев, или да се допусне пропадането на операцията поради прекалената предпазливост на Боев към собствената му персона?

Макар да говори в неопределено лице, Борислав очевидно се обръща към бившия ми шеф, ала онзи е достатъчно спокойна натура, за да влиза в излишни дискусии.

— Колкото до поставеното пред Тодоров условие да върне долларите, то наистина, струва ми се, е било неуместно — продължава Борислав. — Не виждам само с какво би се изменило положението, ако Боев се бе въздържал да поставя такова условие. Веднаж сериозно сплашен (а според мене той е трябвало да бъде сплашен), Тодоров без друго е щял да се обърне към шефовете си, следователно въпросът за долларите е без значение. Казва ни се обаче, че Боев не бил осигурил отстъплението си. А по кой начин да го осигури? Като замине още на следния ден с филмите в джоба си, за да подложи на явен риск не само себе си, но и филмите? Или като отложи срещата с Тодоров, за да постави под съмнение самото осъществяване на тая среща? Трябва да се знае, че при известни обстоятелства срещите не стават, когато на нас ни се иска, а когато са възможни. И ако говорим за авантюра, тъкмо това е най-лекомислената авантюра: да пропуснеш възможността за една изключително важна среща под предлог, че още не си готов за нея.

— Според тебе излиза, че няма грешки в действията на Боев... — установява бившият ми шеф, след като Борислав млъква.

— Защо да няма? Сигурно има, но те не са били фатални и не зарад тях са възникнали усложненията — възразява приятелят ми.

— Как можеш да докажеш това?

— А вие как можете да докажете обратното? Да допуснем, че сте прав. Да допуснем, че Боев е постъпил тъй, както вие желаете. Боев не е сплашил Тодоров, получил е от него съвсем доброволно филмите и Сеймур дори не е подушил срещата между двамата. Е, и какво от това? Нищо, разбира се. Щом американецът или неговите шефове са решили на всяка цена да сложат ръка върху Боев, те ще го сторят и без да му прикачат едно обвинение в убийство. Както е казал сам Сеймур, при съвременната техника не е трудно да бъдеш доведен до пълен кретенизъм. И нещастните примери в това отношение са ви добре известни.

— Боев е трябвало да се измъкне, преди да сложат ръка на него — настоява на своето бившият ми шеф. — Той бе снабден с четири билета, с четири различни пътища за отстъпление и въпреки това не успя да се изтръгне от противника. Тук е основната му грешка.

— Имаш ли нещо да добавиш? — обръща се генералът към мене.

— Може би наистина съм допуснал някои грешки — казвам. — Лошото е, че както спомена и Борислав, дори да не бях ги допуснал, резултатът навярно щеше да е същият И щом става дума за резултата, няма той е чак толкова лош? Поверителните документи са пристигнали на местоназначението си. Колкото до мене, засега все още съм жив. И дори да падна, в края на краищата не е без значение дали си паднал *преди* или *след* изпълнението на задачата.

Млъквам и поглеждам генерала в очакване да чуя оная оценка, която е за мене най-важната. Но генералът също мълчи и също ме гледа с тия свои светли очи, почти неприлично сини за един генерал. После произнася онова, което съм очаквал да произнесе:

— Вярно, Боев. Само че какво ще стане, ако при изпълнението на всяка задача губим по един човек? Ние не пращаме хората си, за да падат, а за да побеждават.

* * *

Изобщо срядата и четвъртъкът минават как да е, с малко хляб и много мислене. Петъкът обаче се оказва невероятно дълъг. Хлябът се е свършил, а мислите са всички многократно премислени, включително и съображенията по въпроса, не трябва ли да слеза до кейовете и да се опитам да потърся работа като хамалин. Примамлива перспектива: да получиш за един ден такава надница, която при твоя икономичен начин на живот ще ти осигури ядене за десет дни. Само че на мене толкова ядене не ми е нужно — до вторник остават всичко пет дни. И освен това глупаво е заради някакво ядене да бъдеш заловен и унищожен.

Една друга идея, която бегло минава през главата ми, е идеята да продам едничкото си продаваемо имущество — часовника. Това не е някакъв златен часовник, обаче той притежава най-важното качество за един часовник: точността. За жалост при сегашното положение опитът да разменя ненужния хронометър срещу жизнено необходимите крони може да се окаже фатален: часовникът е съветски.

Последното и съвсем невинно изкушение също бива отхвърлено. Имам предвид ябълковите градини на две-три ферми, разположени на около километър от моята барака. Но тия ферми никога не остават без

хора и ще бъде крайно обидно да те задържат като дребен крадец, след като са те обявили за опасен убиец.

Така че аз прекарвам петъчния ден изцяло в летаргия и търся успокоение в мисълта, че положението би могло да бъде и по-лошо, а щом не е по-лошо, значи, трябва да бъда доволен. Дъждът най-сетне е спрял, вятърът духа значително по-слабо, между облаците тук-там се появяват късчета синьо небе и дори слънцето вероятно е готово да се появи, ако не бива прогонено от здрача и нощта.

Съботният ден обаче е наистина слънчев и аз решавам, че трябва да се раздвижа най-сетне, за да опитам дали разходката не убива глада. Освобождавам се от вестникарското си бельо и поемам из околностите на града, правя обходна маневра от няколко километра и навлизам в спокойната зеленина на Кралския парк.

Не, разходката съвсем не убива глада, а го усилва. Минавам край будката с кифли и сладкиши, като се стремя да не гледам натам, но погледът ми упорито се дърпа към купчините детски лакомства и главата ми е пълна с най-идиотски мисли, включително и тая, да грабна някоя по-едра кифла и да побягна.

Заобикалям предпазливо площадката с въртележки, твърде населена с майки и дечурлига, и сядам на скамейката в една пуста странична алея, тъй като коленете ми треперят от умора. Отпускам се на облегалката и вдигам лице към топлото слънце. В зажумелите ми очи се движат и пресичат червени сияния, а в ушите ми кънтят детските викове и смехове, идващи откъм площадката с въртележките.

Всъщност скъсването с Маргарита дойде именно по въпроса за детето. Макар че детето бе само повод. И това стана тъкмо в градината, където аз, също както сега, се бях облегал на скамейката, с тая разлика, че градината бе Паркът на свободата, че аз бях значително по-добре облечен и че до мене седеше Маргарита.

— Искам да имам дете — рече тя, сякаш на себе си, додето гледаше момиченцата, които се гонеха из насрещната алея.

— Това би могло да се нареди — отвърнах великодушно, като продължавах да се наслаждавам с притворени очи на слънцето.

— Но детето трябва да има баща...

— Естествено, че ще има.

— Искам да кажа: истински баща.

— Е да де, истински — не от мукава.

— Емиле, аз не желая да имам теоретичен брак с хипотетичен съпруг.

— Какви пак те прихващат? — запитах аз и я погледнах.

— Нищо не ме прихваща. И ако ме прихваща, ти знаеш какво е. Не мога да прекарам целия си живот в чакане и треперене.

— Мислех, че сме приключили тоя разговор... — отвърнах меко, като се стараех да подтисна досадата си.

— Само че ти винаги го приключваш с приказки, вместо да предприемеш нещо на дело.

— Какво имаш предвид?

— Да си намериш друга работа.

— Тая няма да я бъде. И ако чакаш да я бъде, по-добре е да не си губиш времето, а сама да си намериш друг баща за бъдещото дете.

— Защо не, и това ще стане! — произнесе предизвикателно Маргарита. И понеже репликата не предизвика желаня ефект, пусна в ход втора: — Щом толкова държиш на мене...

— Ти знаеш точно колко държа на тебе. Но аз държа и на професията си.

— Именно. Като че ли не съществуват други професии! Като че ли не знаеш езици, като че ли нямаш връзки и не можеш да си намериш някое по-спокойно място в дипломацията или в търговията...

— Като Тодоров.

— А защо не? Да не би работата на Тодоров да стои с нещо по-долу от твоята?

— Не исках това да кажа.

— Знам добре какво искаш да кажеш. Ако желяех да ида при Тодоров, щях да го направя и без да се допитвам до тебе. И ако някой ден го направя, да знаеш, че вината ще бъде само твоя.

— На тоя свят всеки сам отговаря за постъпките си — забелязвам. — Аз — за моите, ти — за твоите. И не виждам защо трябва да говорим за вина. Моят избор, поне що се отнася до професията, е окончателен. Твоят, що се отнася до брака — предстои. Направи го, и точка.

— Това исках да знам — каза сухо Маргарита. — Да ставаме, ако нямаш нищо против.

Станахме и аз я изпратих до квартирата ѝ и това беше последната наша среща, защото Маргарита побърза наистина да

направи избора си и да се озове при Тодоров.

По алеята, дето съм се разположил, приближават две малки същества — дете и куче. Момиченцето тича напред с нахапана кифла в ръка, сподирвано от кучето. Понякога детенцето спира и поднася кифлата към влажната муцуна на животното, за да го подразни, а после отново побягва. Кучето явно не изпитва никакво влечение към кифлата, но сподиря момиченцето, колкото за да участвува в играта.

Двете малки същества стигат до моята скамейка и спират, без да ми обръщат особено внимание. Момиченцето се покатерва на скамейката и поставя кифлата до себе си, готово тутакси да я грабне, ако кучето посегне към лакомството. Ала кучето само го подушва, отмества влажната си муцуна встрани и наостря уши: отвъд храсталака се раздава женски вик:

„Евелина! Евелина!“

Детето пропищява нещо в отговор и се спуска назад по посока на вика, сподиряно от кучето. Оглеждам се като крадец, вземам наръфаната кифла и се отправям в обратна посока.

* * *

Една кифла при моето положение е цял разкош, но трудно може да засити глада за цял ден. И все пак благодарение на кифлата съботата минава значително по-леко от неделята.

Тая неделя аз обикалям чак до вечерта измъчван от глад из околностите на града. Отначало избягвам шосетата и се движа по пътеките сред полето, а после не издържам на изкушението и поемам край шосетата с надежда, че ще открия в крайпътния ров остатъци от ядене, захвърлени от някоя кола. Обаче хората в тая страна или не се хранят по време на път, или имат навика да изяждат всичко докрай, защото единственото, което откривам, са няколко празни бирени бутилки.

Когато безкрайният ден най-сетне свършва и мракът се сгъстява в задоволителна степен, аз се насочвам към една предварително избрана ферма, заобикалям я и се вмъквам през оградата от бодлива тел в ябълковата градина. Плодовете са едри, тежки и студени и аз ги ловя пипнешком сред влажната листовина на ниското дръвче и ги

трупам в пазвата на комбинезона, като потръпвам леко от хладния допир. Пазвата става все по-тежка, но аз продължавам алчно беритбата, додето в мрачината се разнася кучешки лай. Кучето може би съвсем не лае по мой адрес, ала аз нямам намерение да проверявам по чий адрес лае и отново се промушвам през бодливата тел, като придържам с една ръка отвора на комбинезона, за да не се изсипят ценните плодове.

Едва излязъл сред полето, захвапвам един от тия ценни плодове и с леко разочарование установявам, че е кисел и твърд като дърво. Обаче колкото и да е кисел, това е храна, това е нещо, което може да се яде, и аз по целия път гриза жадно ябълки и стигнал до бараката, продължавам да гриза и да тъпча стомаха си, додето усещам в него тежест, която напомня на преяждане, но не и на пресита. „Все пак залъгах глада“, казвам си успокоително и в същия миг усещам, че по хранопровода ми се вззема една отвратителна киселина, и едва успявам да изскоча навреме от бараката, за да повърна.

Половината от нощта минава в борба с отвратителното чувство на повдигане, а останалата половина — в борба с пробудилото се наново чувство на глад. Навън току-що се е разсъмнало, когато потеглям с треперещи нозе към предградието, защото разбирам, че не съм в състояние да издържа още два дни без храна.

Точно в подходящото време, сиреч няколко минути преди началото на работния ден, аз се озовавам до набеязаната цел. Това е същото онуй мрачно депо, за което Грейс бе казала, че има „мъртвешка външност“, и в съседство с което се намира бившият ми хотел „Кодан“. Избягвам пътя край хотела и стигам до двора на депото от срещуположната страна. Портиерът, седнал пред вратата на стаичката си, чете заранния вестник.

— Чух, че търсите носачи... — промърморвам, като се приближавам.

Онзи вдига очи от вестника и ме оглежда, без да бърза с отговора, както и подобава на един портиер.

— Документи имате ли? — запитва пазителят на депото подозрително.

— Имам.

— Тогава вървете в канцеларията да ви запишат. Ето, оттук, оттук!...

Поемам по циментовата пътека, която портиерския пръст настойчиво ми сочи, и завивам зад сградата. Вратата на канцеларията е тутакси зад ъгъла на зданието, но аз я задминавам транзит и излизам пред вече отворените врати към пристанището. Документи... Като че ли претендирам за директорски пост... Моите документи са на дъното на канала. И слава богу, защото от тях не мога да чакам нищо освен неприятности.

Тръгвам по кея. Тук и там се появяват камиони и електрокари, а дългите стоманени скели на крановете вече движат показалците си над туловищата на търговските кораби. Пристанището влиза в обичайната си суетня и аз решавам, че окончателно съм пропуснал възможността да се включа в тази суетня срещу скромно заплащане, когато зървам няколко души, изправени пред входа на един склад. Заемам място в редицата и пет минути по-късно стигам до масата, дето луничав младеж с очила попълва списъка на надничарите.

— Работата е едnodневна — предупреждава луничавият, като ме поглежда бегло, колкото да прецени физиката ми.

Той казва това на английски, тъй като от опит знае, че хората, говорещи датски, едва ли ще дойдат тук да пренасят каси.

— Жалко — отвръщам, като всъщност мисля обратното.

— Името ви?

— Бранкович.

— Югославянин?

— Сърбин — отвръщам, за да бъде по-точен.

— Двайсет и пет крони — съобщава младежът, като вписва името ми и кима към следващия.

Работата на пръв поглед се оказва нищо и половина. Подемният кран изтегля касите от трюма на кораба и ги поставя върху платформата на електрокара. Електрокарът ги доставя в склада. А тия, като мене, трябва да преместват касите от платформата на гърба си и да ги пренасят до съответната купчина.

Едничкото неудобство е, че всяка каса тежи към петдесет килограма. При нормални условия вероятно не бих се смутил пред това неудобство. Само че при нормални условия едва ли ще се заема да пренасям каси. А сега, както съм изтощен от глад, товарът тегне върху гърба ми с удвоено тегло и аз го мъкна с потреперващи нозе и заедно с

него мъкна страха, че може ненадейно да падна и тутакси да бъде изхвърлен от склада като субект, негоден за мъжка работа.

Вече пренасям четвъртата или петата каса, когато забелязвам, че някакъв млад юначага с моряшка фуражка внимателно следи действията ми. Отнасям касата до купчината, сподирян от юначагата, и чувам зад гърба си напътстващия му глас:

— Така, така... Постави я тук... Внимателно... А тъй!

А когато се изправям, запитва:

— Каква националност? Италианец?

Поклащам глава отрицателно.

— Испанец?

Отново поклащам глава и за да не държа по-дълго юначагата в неизвестност, промърморвам:

— Сърбин.

— А, югославянин!... Чудесно! — кима добродушно непознатият.

Сетне внезапно опира юмрук в гърдите ми и изръмжава:

— А сега, махай се!

Промяната в тона е тъй неочаквана, че аз го поглеждам, сякаш не разбирам значението на недвусмислената команда.

— Махай се, не чу ли?... Такива, като тебе ни подбиват надниците! Двайсет и пет крони, нали? С двайсет и пет крони само отрепки като тебе могат да живеят. Хайде, марш, додето не е почнал кадрилът!...

При друго положение бих се позаинтересувал да видя как е в кадрила този юначага. Но както споменах, при други условия аз навярно бих се намирал и на друго място. А сега ако има нещо, което да ме плаши най-вече, това е скандалът и неизбежната при всеки скандал полиция. Затова обръщам гръб и без дори да се опитвам да предам достоен вид на отстъплението си, напускам склада.

Прекарвам деня излегнат върху камъните на един глух кей в очакване да се смрачи достатъчно, за да поема обратния път. Слънцето грее съвсем прилично за едно есенно слънце и камъните са топли, и аз успявам поне от време на време да убивам глада с откъслечна дрямка. А когато слънцето се скрива, решавам, че гордостта ми е спаднала в достатъчна степен, за да мога да навестя пазарището на Фредериксброгаде.

Лошото на това пазарище е, че е близо до центъра. А хубавото му, че е богаташко пазарище. Привечер, когато сергиите се разтурят, на местата, определени за изхвърляне на смет, се натрупват внушителни купчини, дето освен амбалаж може да се открие и известно количество развалени хранителни продукти.

Озовавам се на тържището тъкмо когато последните продавачи прибират стоката си в камионетките. В касите за отпадъци наистина се оказват немалко питателни неща и първата ми работа, след като съм изял две полуизгнили праскови, е да се въоръжа с голяма кесия, за да натрупам и запаси.

Додето разделям вниманието си между събирането на запаси и задоволяването на глада, сещам се за думите на една своя позната, която не бе лишена от житейски опит: „Ако животът ти поднася узрял, но изгнил от едната страна плод, защо трябва да хвърляш тоя плод, вместо да отстраниш гнилото и да изядеш останалото?“ Съвършено вярно, скъпа Дороти. В момента ние с вас сме на едно мнение по въпроса.

Напълвам добре кесията и стомаха си и се готвя да изчезна в съседната улица, ала едва стигнал до ъгъла, спирам и се дръпвам назад. От черния елегантен плимут, гариран двайсетина метра по-нататък излизат Грейс и Сеймур и се запътват към насрещния бар, над който сияе червен неонов надпис „Тексас“. Лицето на американеца е, както винаги, леко навъсено, а външността на секретарката му отново е придобила предишния си строг изглед — тъмен костюм, прибрани в кок коси и очила.

Една крачка повече, и двамата без друго биха ме забелязали. За щастие тая крачка в повече не е направена. Двойката влиза през автоматично отварящата се врата в бара, а аз отново поемам, само че в обратна посока, като стискам добре напълнената кесия до гърдите си. Изобщо всичко е наред, ако не смятам шепота на Сеймур, който неприятно дразни ушите ми:

„Да се храните с огризки? Не ви ли е срам, Майкъл! Вие предпочитате огризките пред вечерята, която ви чака в «Тексас»!“

„Не ми е за пръв път, имал съм и други лоши минути, Уйлям — отвърщам аз на ума си. — Такива са рисковете на професията.“

„Само че вие не сте вече в професията — продължава да шепне американецът. — Вие сте вън от професията, зачеркнат, прогонен,

анатемосан.“

„Аз ще бъда зачеркнат тогава, когато дойда при вас. А това, все едно, няма да стане. Така че вървете по дявола, драги!“ — пожелавам му аз приятелски, като продължавам пътя си.

* * *

Обилната вечеря, макар и не приготвена в „Тексас“, се е отразила добре на съня ми и аз се събуждам доста късно на следния ден у дома си, в ъгъла на гнилата барака. Откритието, че в кесията още се намират няколко полуизгнили праскови и парче смачкано сирене, придава известна жизненост на самочувствието ми. Но това, което най-много повишава настроението ми, е мисълта, че днес е вторник. Отново вторник. Най-сетне вторник.

След един прекаран в безделие ден и подир едно двучасово предпазливо прекосяване на града, аз се озовавам точно в седем без три минути на Вестерброгаде, задръстена, както винаги, в тоя час от коли и пешеходци. Малко по-късно минавам и край входа на „Тиволи“. Минавам веднаж, втори път, трети път, защото няма и помен от човека с каскет на карета и самолетна чанта.

„Хайде, прибирай се! — казвам си. — Какво чакаш? Да те задържат ли?“ И завивам в първата странична улица.

А в ушите ми отново се разнася дразнещият шепот:

„Вие сте въвн от професията, Майкъл. Не го ли разбрахте?“

ДЕСЕТА ГЛАВА

Гладът не ме мъчи вече твърде. В този град, след като си се освободил от излишното бреме на гордостта и гнусливостта, има винаги начин да удовлетвориш глада си. Аз почти всяка привечер прескачам до пазарището на Фредериксброгаде и макар да ми втръсва да се храня само с полуизгнили плодове и с някоя кутия сирене, смачкано при пренасянето, поне съм сигурен, че не ме заплашва гладна смърт.

Не ме измъчва и страхът. Откритието, че Сеймур все още се намира в Копенхаген, разбира се, не е приятно, обаче аз съм добил вече такъв вид, та вероятно дори да се сблъскам с американеца, той няма да ме познае. Когато случайно виждам изображението си да се мярка в огледалото на някоя витрина, имам чувството, че срещам погледа на чужд човек. Един угаснал поглед върху изпитото лице на един брадат субект, загърнат в някаква лишена от цвят дрипа.

Единственото, което ме измъчва, са разговорите със Сеймур. Аз все по-често се улавям, че водя такива безсмислени разговори, и не само със Сеймур, но и с най-различни други хора, живи и мъртви, далечни и близки. Аз разговарям с Любо и Маргарита, с генерала и с Борислав, с Грейс и Дороти и дори с Тодоров. „Престани — казвам си. — Престани, защото почваш да откачаш.“ И аз преставам, но само за малко, само колкото за да сменя събеседника, а после отново се улавям, че бърбля с някого.

Разбира се, най-неприятното е, когато бърбля с американеца. Аз, естествено, нямам никакво желание да бърбля с него и обикновено диалогът ни започва с това, че го съветвам да се маха от очите ми, но той не се маха, а без да обръща внимание на ругатните ми, пита: „Ще обичате ли майка си или родината, ако те ви отхвърлят, Майкъл?“

„За ваше сведение, майка ми предварително ме е отхвърлила, Уйлям, аз нямам майка.“

„Вие нямате нищо и никого“ — кима американецът.

„Грешите. Аз имам родина.“

„Тя се е отказала от вас. Също като майка ви.“

„Родината не може да се откаже от тебе, ако ти не си се отказал от нея.“

„Стават и грешки“ — подсмива се Сеймур.

„Грешките са само в привидностите. Само на повърхността. А аз вече не съм в положение да бера грижа за привидностите. Аз знам за себе си, че имам родина и това ми е достатъчно.“

„Любов от разстояние — продължава да се подсмива американецът. — Вие така и ще си умрете, на разстояние един от друг.“

„Аз ще умра, не тя! — уточнявам. — А додето тя е жива, значи, и аз не съм съвсем мъртъв.“

„Думи, думи думи — избъбря презрително Сеймур. — Вие трупате думи, за да скриете празнотата си. Празнотата у себе си. Празнотата около себе си. Вие сте сам, Майкъл, забравен и изоставен от всички. Ако бяхте малко по-чувствителен, отдавна бихте се хвърлили в канала.“

Тая мисъл, да се хвърля в канала, наистина понякога се мярка в главата ми, додето, седнал в ниския върбалак, наблюдавам течението на мудните кални води. Една твърде примамлива мисъл, защото всичко ще свърши изведнаж по възможно най-простия начин — и умората, и гладът, и най-вече разяждащото съмнение, че нашите са повярвали в лъжата. Само че удавянето е невъзможно. Аз знам да плувам. И знам да понасям. И изобщо не съм чувствителен, както би казал Сеймур. А ако подобни мисли все пак ме спохождат, то е навярно, защото почвам да откачам. Съвсем частичо, разбира се. И само от време на време.

* * *

Една вечер, когато се връщам от пазара на Фредериксброгаде с пълната кесия, срещам Маргарита. Тя се появява съвсем неочаквано от сянката на глухата уличка и аз напразно се опитвам да прикрия мизерния пакет и да дам вид, че просто съм тръгнал да се поразходя преди лягане.

Но Маргарита сякаш не забелязва кесията и очевидно също е смутена от неочакваната среща, защото някак стеснително ми се

усмихва.

— Е, какво е детето? Момче или момиче? — питам със смътното чувство, че вече съм ѝ задавал този въпрос.

— Никакво не е — казва едва чуто жената, като отмества поглед встрани. — Разведохме се...

— Разведохте се?

— Всъщност искам да кажа... разделихме се... Живяхме само два месеца и се разделихме, преди да сключим брак... така че не стана нужда да се развеждаме...

— Е, само това не допусках — промърморвам.

— И аз не го допусках, но така стана.

— Искаш да кажеш, че те заряза?

Тя мълчи и от мълчанието ѝ е съвсем ясно какво иска да каже, а после ме поглежда, сякаш очаква да чуе нещо не за Тодоров, а за нас двамата, нещо като: „Хайде ела да вървим в къщи“ — или друго от този род, обаче аз не произнасям нищо от този род, защото това значи старите истории отново да се повторят с претенциите и недоволствата, и натякванията. Тъй че двамата продължаваме да мълчим и тя продължава да ме гледа, додето аз гледам нейде встрани, а когато найсетне вдигам поглед, разбирам, че съм сам в тъмната улица, прислонен да си поема дъх до една ограда.

„Не, ти наистина не си добре — мърморя, си, — макар че вече нямаш никакви причини да не си добре, защото разполагаш с храна, и ако не си добре, то е само поради бръмбарите в главата ти.“

Продължавам в тъмното и едва постепенно си спомням, че тая въображаема среща преди малко наистина се бе състояла, само че не преди малко, а много отдавна, една заран, когато отивах в министерството. Тогаво именно тя ми каза, че Тодоров я е изоставил. Тя ми каза това и млъкна, като чакаше да взема отношение по въпроса и изобщо да почна отново да се занимавам с нейните въпроси, сякаш това беше мой дълг до живот и сякаш нищо не бе се случило. Тя не се сети дори за едно извинение или за една уговорка, че вече няма да ми натяква, а просто стоеше и чакаше да я извадя втори път от батака и аз вероятно наистина бих се опитал да го сторя, ако не чувствавах, че няма да извадя нея, а самичък ще хлътна, тъй като имаше нещо, по които не се разбирахме с тая жена, и тия нещо съвсем не се свеждаха до мебелировката на хола и до хладилника. Тя стоеше срещу мене на

улицата и чакаше да заговоря, а аз стоях срещу нея и чаках тя да разбере, а после, като помълчахме доста по темата и като почнахме да усещаме неловкост от мълчанието, почти едновременно си протегнахме ръка и тя задържа един миг ръката ми в своята и ме погледна в очите и може би едва тогава усети, че което е било, то е минало, защото пусна ръката ми и продължи по пътя си.

Додето мисля по тия стари неща, аз също продължавам пътя си из малките улички, водещи към чертата на предградието. Минувачите по тия улички са доста редки и доколкото се срещат тук-там, те съвсем не са в настроение да обръщат внимание на някой случаен дрипльо.

Маргарита. Аз винаги я наричах така, макар че името бе дълго, защото това идиотско „Марги“, измислено от приятелките й, ме дразнеше. Ние просто се разминахме с нея в онова далечно утро и тя вероятно отново прехвърли мислено цялата вина върху мене и поспециално върху студенината ми, без дори за миг да допусне, че тая студенина ми е струвала доста усилия. Защото, както става винаги, аз разбрах, че съм държал на Маргарита едва тогава, когато я загубих. „Ти си наранен не толкова в сърцето, колкото в достойнството“, казвах си, понеже все трябваше да измисля някакво успокоително. Само че успокоителното не действуваше.

Тя бе първата ми любов и аз разбрах, че това е любов, едва когато я загубих. До тоя момент не бях се запитвал дали това е любов и дори да бих се запитал, навярно щях да реша, че не е, защото Маргарита никога не предизвикваше у мене поне един от симптомите, за които толкова се пише в книгите — виене на свят, задъхване, тръпки в колената, оглупяване, изобщо всички признаци на онуй болестно състояние, което е прието да се смята за висше щастие. Аз, разбира се, бях далече от намерението да обвинявам за това Маргарита, а още по-малко бях склонен да търся вина у себе си. Бях просто решил, че не съм способен да се влюбя, както някои хора не са способни да почернеят на слънце. Нещо, което съвсем не ме опечаляваше.

А после, подир оная прощална среща в градината, изведнаж ми стана ясно, че съм носел у себе си болестното състояние, без дори да го подозирам, че съм обичал тази жена малко повече, отколкото бях допускал. В главата ми се явяваха нетърсени и ненужни дреболии от нашия общ живот, неща, които кой знае защо бях запомнил, без дори да знам, че съм ги запомнил, откъслечни думи, усмивки, привични

жестове, включително и такива, които на времето ме дразнеха, а сега почти ме трогваха. Нейният лош обичай да се спъва понякога, макар сто пъти да съм ѝ казал да гледа в краката си, като ходи, вместо да следи какво впечатление произвежда на околните. Нейната обичайна фраза: „Ако те помоля за нещо, ще го направиш ли?“ — макар неведнаж да съм ѝ обяснявал, че не мога да кажа дали ще направя нещо, преди да знам какво е това нещо. Нейните: „За какво мислиш?“ и „Докога ще мълчиш?“ Всъщност може би наистина бях премного мълчал с Маргарита, искам да кажа — премного неща бях премълчавал у себе си, вместо да ги споделя. Нямам предвид служебните работи, от които тя изобщо не се интересуваше, а всички ония дребни мисли, които смяташ, че не си струва труда да бъдат споделени тъкмо защото са дребни. Може би не си струва труда, но когато само жената говори, а ти мълчиш, твърде е възможно въпреки дългото съжителство да останеш за нея чужд човек и няма защо да се чудиш, ако съжителството един ден се прекъсне.

Разбира се, моите мълчания бяха само едно от многото ни различия. Тя беше стегнато и, общо взето, свястно момиче, само че бе възпитана от леля си, една глупава еснафка, в култа към удобното семейно гнездо, като венец на човешкото съществуване. А аз, особено в ония години, не мислех за гнезда, макар теоретично да приемах ползата от тях и животът ми се представяше не като гнездо, а като път и може би затуй бях склонен да търся у жената по-скоро спътница, отколкото квачка. Така или иначе ние определено не се разбирахме по някои въпроси и когато се разделихме, тъкмо туй най-много ме вбесяваше, че макар да не се разбирах с това момиче, то до болка ми липсваше.

После, две години по-късно, наново я срещнах, едва завърнал се от някакво доста напрегнато пътуване зад граница. Маргарита взеше пред себе си количка и в количката лежеше едно шишкаво бебе и изобщо изглеждаше, че всичко е наред.

— Е, сега явно всичко вече е наред! — казах, след като се поздравихме и спряхме малко встрани, за да не блокираме улицата с бебешката лимузина.

— Мислиш ли? — отвърна Маргарита не твърде весело, понеже очевидно не бе в настроение да се докарва.

— Защо? Какво пак се е случило? — запитах с почти искрена изненада.

— Нищо, всичко е наред — повтори тя израза ми.

— Омъжена си, нали?

— Съвсем законно. С подписи, свидетели и всичко, което е необходимо.

— И мъжът ти не е пияница?

— Съвсем порядъчен човек...

— И детето, както виждам, е добре.

— Слава богу. Ако нямах детето...

Фразата, макар и недовършена, бе достатъчно красноречива.

— Какво става с филологията?

— Имам да взимам само два изпита. И това ще стане.

И навярно отегчена от въпросите ми, тя побърза да запита:

— А ти си още там, нали?

— Къде другаде?

— И все още ерген?

— Още, да. И сигурно — докрай. Нали знаеш, че изтървах влака.

— Глупости, че ти си съвсем млад човек — отвърна Маргарита, но изразът за изтървания влак очевидно не ѝ беше неприятен.

Разменихме няколко все тъй банални взаимни информации, а после, както и по-рано, тръгнахме всеки по пътя си.

Видях я наново едва миналата година. Бе сив есенен предиобед и тя вървеше малко пред мене по насрещния тротоар и мъкнеше в ръце две големи мрежи с червени чушки. Беше много напълняла и вървеше някак тромаво и отпуснато и в първия миг помислих, че съм се припознал, защото Маргарита ходеше винаги спретната, а тая жена бе съвсем небрежно вчесана и облечена с някаква стара сива жилетка и въпреки хладния ден носеше обувки на бос крак. После, когато спря пред будката да купи нещо, видях, че не съм се припознал, и понечих да ѝ се обадя, но отминах, защото реших, че може да се почувствува неловко.

Все пак тя имаше поне едно дете и може би дори вече две деца, а колкото до останалото, човек винаги мечтае за едно, а излиза друго и срещу това нищо не може да се направи.

* * *

Не зная дали защото се храня само с плодове, или защото тия плодове са гнили, или защото е гнила водата, която пия от локвата край бараката, но тая нощ ме втриса и аз се събуждам, колкото за да установя с пламнала глава, че ме тресе, а сетне отново потъвам в тежките вълни на бълнуването.

Когато се събуждам, навън вече е ден, но аз не знам заран ли е, или привечер, понеже часовникът ми е спрял, а небето е затиснато от плътни облаци, черни като дим.

Долните ми дрехи са целите мокри от пот и вестниците над тях също са мокри и аз си казвам, че трябва да се завия с нещо, защото истинска лудост е да лежа потен в такава влага и на такова течение. После се сецам, че няма с какво да се завия, и забравям за това.

В главата ми е съвсем ясно и вече почти не усещам тръпки, а само някаква отмала, сякаш тялото ми бавно се топи и трябва дълго да напругам волята си, за да набера сили да се обърна на другата страна.

Навън е мокро и здрачно и изглежда, че това е здрачът на вечерта, а не на съмването, защото, додето лежа така, разтапян от усещането за отмала, струва ми се, че светлината все повече гасне. За сметка на туй в главата ми е съвсем ясно. Толкова ясно, че си спомням ненадейно за две важни неща, забравени до тоя миг. В джоба на комбинезона ми лежат ония няколко излишни стотинки, с които не може да се купи нищо, а в ума ми е записан един телефонен номер — номерът, оставен от Грейс.

Визитната картичка лежи на дъното на канала между другите ми книжа, но номерът е тук, в главата ми, и ако не съм го използвал досега, то е само защото не съм се сетил или за да бъдем точни, не съм искал да се сетя за него и нарочно съм го отмахвал в най-затънтения ъгъл на паметта си като едно гибелно изкушение.

Обаче сега в главата ми е съвсем ясно и аз си казвам, че едно изкушение, дори да се окаже гибелно, е само невинна дреболия за този, който и без туй се намира пред неотменната гибел. И глупаво е да не използваш един шанс, даже този шанс да е пет на сто, когато това е единственият ти шанс. За да ми остави картичката, Грейс е подозирала,

а може би и съвсем точно е знаела какво ми се готви. И е пожелала да ми осигури един изход, макар и вероятно по свои подбуди.

Най-трудното е веднаж да се изправя, защото просто нямам сили да помръдна. Но когато подир дълго напъгане на волята най-сетне се изправям, става ясно, че най-трудното е да се задържа на крака. Трябва доста дълго да стоя опрян върху гнилите греди на бараката, додето почна да усещам, че кръвообращението ми бавно се възстановява и че в треперещите ми нозе се набират последните остатъци от сила.

Пътуването до чертата на предградието се оказва дълго и мъчително. За щастие вече е нощ и аз мога без особен риск да сядам от време на време върху мократа трева, за да си почина. Най-сетне стигам до телефонната кабина при автобусната спирка. Площадът е пуст. Влизам в кабината и набирам номера. Няколко остри извънпявания на интервал от две секунди, после в слушалката се чува глух мъжки глас:

— Кой е?

— Майкъл.

Съобщението ми, изглежда, е доста ненадейно за непознатия, защото той помълчава, а после възкликва изненадано, сякаш едва сега си спомня, че съществува някакъв Майкъл.

— Сам ли сте? Искам да кажа, сигурен ли сте, че няма никой подире ви?

— Съвсем сигурен.

— Тогава запомнете: Зьондер булевард 22.

Названието ми е достатъчно познато, за да съобразя тутакси:

— Но слушайте, аз съм чак на другия край на града и съм съвсем отпаднал и...

— Къде сте точно?

Съобщавам веднага името на площада, тъй като табелката е окачена върху стената точно пред телефонната кабина.

— Добре, чакайте там, до кабината, отдето се обаждате.

И апаратът щраква.

Изпълнявам нареждането, без дори да мисля по това, дали зад него се крие гибелна клопка, или спасителен изход. За по-сигурно излизам от осветената кабина и сядам на плочите в сянката на стената. Връщам се отново при кабината едва когато половин час по-късно или може би цяла вечност по-късно в съседната улица се раздава бученето на мощен автомобилен мотор, който превключва на втора.

Черната кола спира точно пред мене и аз с облекчение откривам, че това не е плимутът на Сеймур. Човекът зад кормилото отваря вратичката мълчаливо и също тъй мълчаливо потегля, след като се настанявам до него. Искане ми се да разгледам лицето му по-внимателно, обаче се боя да проявявам излишно любопитство и се старая да гледам пред себе си, додето колата с пределна скорост лети из пустите нощни улици. При един завой все пак успявам да хвърля бегъл поглед върху лицето на шофьора — едно съвсем шофьорско лице, затворено, безизразно и напълно непознато.

След като прекосяваме целия град, колата най-сетне спира на широк булевард.

— Ето, тази врата! — посочва шофьорът входа пред нас. — Третият етаж. Звънете два пъти.

Възлизам по широките и уморителни стъпала, додето стигам третия етаж. Позвънявам според инструкцията. Отваря ми човек с прошарена коса, облечен в тъмен шлифер. Той ме въвежда в някакъв разкошно мебелиран хол:

— Разполагайте се, Майкъл...

Сетне излиза и аз чувам хлопването на пътната врата. Значи, съм оставен сам. И с един-единствен съвет: да се разполагам. Без дори да знам какво разбира той тип под „разполагане“.

Погледът ми пада върху широкото канапе от бледосиня коприна, но аз нямам кураж да седна отгоре му с калните си дрипи. На блестящата от лак и метал подвижна масичка са поставени бутилки, чаши, кутии с цигари и пури. Това ме подсеща, че някога, много отдавна, съм бил пушач и съм обичал вкуса на известни алкохоли. Приближавам до масичката, запалвам една цигара и при първото вдишване едва не падам от ненадейното виене на свят. Но това е едно приятно виене на свят и аз повтарям опита, като се опирам за всеки случай на масичката.

— А, ето го най-сетне блудния син! — чувам в тоя миг зад гърба си гласа на Грейс.

Обръщам се, за да ѝ поднеса почитанията си, ала по внезапно появилия се израз на лицето ѝ разбирам, че малко съм избързал с ненадейния кръгом.

— Но това вие ли сте, Майкъл? Какво е станало с вас, бедни приятелю? И какво чакате, за да влезете в банята?

— Чакам да ми кажете къде е банята — отвързвам, леко смутен от произведения ефект.

— Ето, минете оттук! Вратата в дъното... А аз в това време ще видя да ви намеря някакви дрехи.

Банята, както и следва да се очаква в подобен апартамент, е истински дворец на лукса и хигиената и аз дълго се излежавам в бледосиния порцеланов басейн, а сетне още по-дълго се бърсна и поливам с одеколон, за да отмахна от себе си миризмата на кал и на кофи за отпадъци. После обличам една от снежнобелите хавлии, окачени в преддверието, обувам меки чехли и наново се озовавам в хола.

— Е, сега вече картината е по-друга — посреща ме Грейс, която е седнала в едно от копринените кресла и пуши с обичайния си безучастен израз. — Там на дивана съм складирала каквото можах да намеря. Обличайте се спокойно. Няма да гледам.

Дали тя ще гледа, или няма да гледа, това ми е съвсем безразлично. Отдавна вече съм свикнал да стоя гол пред непознати хора, още от времето, когато един американски полковник в Атина със същата приветливост ми предлагаше банята и гардероба си, след като ме бе измъкнал от затвора. Съвсем безкористно, разбира се. И с една-едничка дружеска молба: да стана предател.

Приближавам до дивана и почвам да се обличам. Дали се касае до щастливо съвпадение, или до своевременна предвидливост, но всичко, от костюма до обувките, ми приляга като по мярка. Приключвам тоалета си със завъртането на скъпата тъмносиня вратовръзка и с обличането на сакото и се отправям към подвижната масичка да се подкрепя след изразходваната енергия.

— Е, сега вече картината наистина е съвсем друга — произнася Грейс, като ме наблюдава критически, додето аз отмервам два пръста уиски във високата кристал на чаша. — Вярно, че доста сте поотслабнали, но това ви прилича. Боя се дори, че наново ще се влюбя във вас...

— Грозили са ме и по-страшни опасности — отвързвам, като вдигам чашата, за да опитам вкуса на питието.

Ала ръката ми застива по средата на пътя си, защото в тоя момент забелязвам, че на вратата безшумно се е появил Сеймур.

— Нима пиете сам, Майкъл? Не забравяйте, че това е най-верният белег за настъпващ алкохолизъм. За туй предложете нещо и на мене.

Подтискам тръпката в ръката си и сякаш нищо не е станало, наливам уиски в една втора чаша и мълчаливо я подавам на приближаващия до мене гост или може би домакин.

— За ваше здраве! — казва Сеймур и вдига чашата.

Промърморвам нещо в отговор и изпивам своята до дъно, защото в тоя момент изпитвам остра нужда от нещо съживяващо.

— Е, седнете де! — подканя ме дружелюбно американецът.

Сядам на креслото до Грейс. Уйлям взима една цигара, предлага втора на мене, запалва и на свой ред се разполага свободно върху дивана, като кръстосва дългите си крака.

— И тъй, вие вече повече от две седмици бягате от нас... Бягате и се криете, сякаш ви заплашваме с гибел...

Констатацията е съвсем вярна, затова не считам за нужно да отговоря.

— А накрая става тъй, че идвате сам при нас и вместо гибел намирате спасение...

— Дойдох при Грейс — уточнявам.

— Да, да, знам. И не е нужно да ми го напомняте, за да ме унизявате добавъчно. Признавам, че Грейс постигна това, което аз самият не успях да постигна. Тя вложи наистина много амбиция в тази операция. Толкова много амбиция, че нейната всеотдайност не би могла да се обясни другояче освен като привързаност към вас или ненавист към мене...

— Изпълних задачата си — забелязва сухо жената.

— Да, да. Но с намерение да покажете, че можете да изпълнявате задачите по-добре от шефа си.

Американецът млъква за миг, за да извади цигарата от устата си и да допие уискито. После продължава:

— Обаче това е частен въпрос. А когато се касае за спасяването на един човек, частните въпроси отиват на заден план. Вие сте спасен, Майкъл. Изпушете си цигарата спокойно, а след туй хапнете и починете спокойно и изобщо не се грижете за нищо повече. Вие сте спасен.

— В смисъл? — осмелявам се най-сетне да проговоря.

— В смисъл, че нямаме никакво намерение да ви предаваме на местните власти и че всичките ми по-раншни обещания остават в сила, повече от всеки друг път. Защото вие издържахте блестящо изпита и доказахте по безспорен начин, че не съм се излъгал в избора си.

— За какъв изпит говорите?

— За тоя от последните седмици. Разбира се, преценено от известна гледна точка, вашето криене беше явна глупост, защото след като една комбинация е добре организирана, няма никакъв шанс да се изтръгнеш от нея. Но погледнато от чисто техническа страна, поведението ви свидетелствува за добра устойчивост и съобразителност. Така че аз съм готов да работя с вас повече от всеки друг път. И всичките ми обещания остават в сила.

— Ясно — кимам. — Вие излязохте по-упорит от мене, Уйлям, и аз съм принуден да капитулирам.

— Вие не капитулирате, а възкръсвате — поправя ме американецът.

И като се обръща към Грейс:

— Бъдете добра да ни налеее още малко уиски!

Грейс изпълнява нареждането и Сеймур отново вдига приветливо чашата си:

— За ваше здраве, Майкъл!

Той изпива уискито си, угася цигарата и става:

— Преди да тръгна, искам само да ви предупредя, че този път нямаме никакви шансове да повторите номера с измъкването. Не ви се сърдя за мигрената, която ми причинихте с упойващия газ, нито за отегчителното ви упорство, но трябва да ви кажа, че оттук нататък ще се наложи да изоставите упорството. Квартирата сега е добре блокирана и в нея или въвн от нея вие ще бъдете под непрестанен надзор чак до момента, в който разберем, че действително сте променили манталитета си.

— Ако се не лъжа, такъв режим не фигурираше в обещанията ви — забелязвам.

— Да, но вие сам си го изпросихте. И после режимът с нищо няма да ви притеснява освен в случай, че ви хрумне да го нарушите. Ще имате на разположение всичко необходимо. Ще се радвате на живота. Ще дишате с пълни гърди, доволен, че сте възкръснал!

Той ми маха с ръка за сбогом и излиза.

— Добре ме изиграхте — промърморвам, като поглеждам към Грейс.

— Това беше единственият начин да ви спася — свива рамене жената.

— Вашето спасение за мене е равносилно на разгром. Но все едно, вече нямам сили да се противя и съм крайно уморен, и изобщо едничкото, което искам, е да потъна в едно чисто легло и да засия.

— Леглото е в съседната стая. И, надявам се, е достатъчно чисто — промърморва секретарката.

А когато ставам, добавя:

— Не ми се сърдете, Майкъл. Аз бях решила да надиграя тоя човек. И понеже вие не ми помогнахте, надиграх го сама. Скоро ще разберете, че вие само печелите от цялата тая история.

— Добре, добре. Не ви се сърдя — избъбрям уморено и се запътвам към спалнята.

Леглото е огромно и меко и естествено образцово чисто и аз с наслада се отпускам в него, като се загръщам с пухената завивка. Боя се само, че то няма да бъде за дълго все така чисто. Защото, додето съм бил в банята, аз за всеки случай съм скрил ножчето за бръснене в единия чехъл. И сега, свит под кувертюрата и без да изчаквам пристъпа на възпиращите мисли, с бърз и енергичен жест прерязвам вените на двете си ръце.

Болката не е особено мъчителна. Във всеки случай не е по-мъчителна от едно обикновено по-дълбоко порязване. Разликата е само в това, че последиците ще бъдат малко по различни, отколкото при едно порязване. Поставям палеца върху раната на едната си ръка, а подир туй и върху раната на другата, за да се уверя, че кръвта наистина се изтича. Не съм допускал никога, че ще стигна до тоя акт на малодушие, наричан самоубийство. Обаче когато няма друг изход... И когато това е единственият начин да се избегне другото, по-страшното малодушие...

Кръвта се изтича много бавно, но какво значение, аз няма за къде да бързам. Затуй продължавам да лежа свит под пухената завивка, като се стремя да се оградя от гнетещите мисли, от неприятната лепнеща мокрота на кръвта върху тялото ми и от това обидно и глупаво самосъжаление, което понякога ни обхваща. Да се оградя от всичко и

да потъна в прегръдката на сладостно отмаляване, с която ме приема царството на небитието... Царството на Голямата скука...

* * *

Всичко това разбира се, не е станало. Но аз не съм го и сънувал. А го преживявам най-вече, тук в мрака на бараката, и додето го преживявам, имам чувството, че в главата ми е съвсем ясно и че съм далеч от вълните на бълнуването. Сетне се сепвам и усещам страх. Усещам страх не от въображаемото прерязване на вените, а от това, че мога да лежа така с отворени очи и да преживявам като действителни нещата, които съвсем не са се случили и няма да се случат. Значи, наистина почвам да откачам.

Опитвам се да обуздая страха си, тоя страх от самия себе си, от това което става в главата ми. Защото страхът е само една инстинктивна тръпка, една гадна тръпка, която винаги може да се подтисне, ако си овладял изкуството.

Не, страхът не може да се подтиска, нито да се обуздава. Страхът трябва просто да се отстрани. Да опразниш за миг главата си от всичко, което се намира в нея. Тогава и страхът ще си иде заедно с всичко останало. Да се почувствуваш свободен от съображенията, които предизвикват страха. А когато те опитат да се върнат, да намерят вратата затворена.

Лошото е, че за да държиш вратата затворена, трябва да бъдеш в съзнание. Заспиш ли, страховете наново се промъкват у тебе, предрешени като чудовищни призраци, предрешени като полицаи, сеймуровци и непознати лица, които надничат в мрака през отвора на бараката и шепнат: „Ето го, заобиколете постройката!“ — и ти се събуждаш облян в пот и се взираш изтръпнал в тъмното, а заспиш ли, отново чуваш в ушите си гласа на американеца:

„Много късно идвате, Майкъл! Вие вече сте луд, съвършено луд, а на нас луди хора не ни трябва!“

Когато най-сетне напълно се събудям, навън пак е светло и аз усещам, че съм съвсем вкочанен от влагата и студа.

„Време е да се размърдаш — казвам си. — Крайно време е да се размърдаш, ако не искаш да свършиш тук в тая кална дупка.“

Опитвам се да стана и когато това най-сетне ми се удава и постоявам няколко минути облегат на стената, главата ми наново се избистря. „Трябва да прескочиш до града, за да видиш колко е часът и кой ден сме днеска и изобщо да влезеш наново в течението“ — мърморя си назидателно, като правя първите крачки с леко олюляване.

Стигам с продължителни почивки до предградието, също както в снощното си бълнуване наяве, само че сега е светло и нещата стават наистина наяве, освен ако странната яснота в главата ми отново не ме подвежда.

Сверявам часовника си по часовника в бакалницата: десет и трийсет и пет. Поглеждам вестниците на будката и установявам, че сме понеделник. Мисията ми е приключена и мога отново да се върна в убежището. Утре е вторник, значи, трябва да дочакам да дойде вторник, седем часа вечерта, макар че каква полза от туй, че ще е вторник и че ще бъде седем часът вечерта.

Би трябвало да свърна назад към бараката, но представата за полумрака на бараката се свързва у мене в този момент с представата за пълната самота и за страха от самия себе си, и за небитието на Голямата скука. „Карай напред — казвам си, — ако почнеш да откачаш, то ще бъде само поради тая глуха барака, дето наоколо няма жива душа и дето те спхождат разни призраци. Няма начин да избягаш от призраците, докато не се смесиш с хората.“

И аз продължавам напред по тесните улички на предградията, а сетне излизам на по-широки улици, а подир туй и на просторните булеварди с магазините и минувачите край магазините, и тътнещия поток на леките коли. „Върви спокойно — мисля си — и не се оглеждай твърде, и не отбягвай полицаите. Полицаите! Какво те е грижа за тях! Ти си вече в такъв вид, че никой не би могъл да те познае.“

И аз крача все по-нататък към центъра, като се вслушвам в този вътрешен глас, без даже да знам за къде собствено съм се запътил. А после към вътрешния ми глас ненадейно се присъединява един друг глас — този на стомаха ми — и аз изпитвам нещо като задоволство, защото един човек, който усеща глад, не е още загубен за живота.

Небето е навъсено, но ветрецът е съвсем лек и топъл и макар че може всеки миг да завали, засега все още не вали и аз в някакъв спокоен унес стигам до една от пресечките на Вестерброгаде. Улицата

ми е позната, ала това обстоятелство не задържа вниманието ми, понеже в тоя град вече много улици са ми познати. Движа се бавно, възможно по-близо до фасадите, за да не преча на минувачите, когато погледът ми попада на една неголяма витрина. В дъното на помещението са седнали двама мъже, а до самата витрина виждам някаква девойка, облакътена на малко бюро и заета с писмена работа. Девойката е положително българка, ако се съди по чертите на лицето, макар човек никога да не може да бъде съвсем сигурен с жените. Ония двамата навярно също са българи. „Е да, и какво, като са българи“ — мисля си, додето отминавам витрината, без да нарушавам ленивия си ход.

Обстоятелството, че в тоя град има българи на редовна работа, никога не е било тайна за мене, и аз не веднаж съм се сещал за това обстоятелство, но съвсем мимоходом, защото какво биха могли да ми помогнат тия българи на мене, преследвания за убийство човек. Да ме скрият? По какви подбуди? По чие нареждане? И най-важното: по кой начин? А що се отнася специално до нареждането, то ми е добре известно, защото е формулирано към самия мене: „Никакъв контакт, при никакви обстоятелства...“

Вече съм изминал десетина метра от витрината, когато ме пресреща някакъв човек. Стъписвам се за част от секундата, ала тутакси съобразявам, че това е просто един невинен раздавач на рекламни листчета, който дори не гледа кому подава листчетата, а само се старее по-бързо да ги похарчи, като ги тика дори в ръцете на случайни дрипльовци. Поемам проспекта и машинално го разгъвам, додето следвам пътя си, а после неволно спирам, защото виждам една позната цветна снимка на една позната местност и тая местност не е нищо друго, освен Златните пясъци, с охровите плажове и синьото на морето, а над снимката е написано с едри латински букви:

БЪЛГАРИЯ

Точно така: Бъл-га-ри-я. Една дума тъй позната и тъй далечна, че аз не мога да се въздържа да не я прочета повторно, а сетне — още веднаж, за да се уверя в реалността на тия звуци, които долавям смътно, сякаш някой друг ги произнася нейде много отдалеч: Бъл-га-ри-я.

Така съм погълнат от сричането си, че в първия миг не забелязвам опасността. Тя се е появила в образа на снажен полицаи, който от близкия ъгъл съсредоточено ме фиксира, явно недоволен, че преча на движението. В лутането си из града през последните седмици аз неведнаж съм се сблъсквал с полицаи, ала те са ме отминавали пренебрежително, тъй като един дрипльо заслужава внимание само ако е заловен в момент на просия. Понечвам да продължа пътя си, но в тоя момент полицаят сам закръчва бавно и тежко насам. Би трябвало може би да тръгна право насреща му и да направя опит безучастно да го отмина — тия фронтални действия обикновено обезоръжават противника и притъпяват излишната подозрителност. Но дали защото съм изненадан от опасността, или защото съм загубил рефекса си, аз извършвам възможно най-голямата глупост: обръщам се гърбом и потеглям с бързи стъпки в обратна посока. Едно бегло оглеждане на ъгъла ме уверява, че полицаят със също тъй ускорени стъпки ме е сподирил, и аз, едва завил по Вестерброгаде, поемам с пълен ход напред, с надеждата да пресека булеварда и да изчезна в насрещната улица. Полицаят извиква нещо подире ми, а след туй се разнася оглушително изсвирване. Затичвам се още по-силно, но преди да стигна набеязания ъгъл, виждам, че оттам изскача друг полицаи.

Единствената възможна посока на движение остава най-опасната: гъмжилото на самата Вестерброгаде. Побягвам по самото платно между движещите се коли, като чувам, че оглушителното свирене зад гърба ми вече излиза не от една, а от няколко свирки. Потокът на колите внезапно секва, и застива в непривична неподвижност, хората от двата тротоара размахват ръце или зяпат любопитно и което е най-неприятното, насреща сред спрелите коли, ненадейно се появява цяла група полицаи.

Аз вече съм стигнал оная част на булеварда, в която той се превръща на огромен мост, за да прехвърли района на гарата. И тъкмо в мига, когато полицаите изникват насреща, слухът ми долавя тътненето на заминаващ влак. Ала с влак или без влак за мене мостът в момента е едничкото възможно спасение, също както ножчето за бръснене в кошмара ми и аз, без да съобразявам повече, прехвърлям парапета и скачам в празното.

* * *

Наоколо ми е тъмно, но аз не знам дали това е тъмнината на нощта, или на поредния припадък. Сетне решавам, че поредният припадък е минал или още не е дошъл, което в случая е все същото. Установявам, че продължавам да лежа в огромната тръба, изпълнена с мирис на асфалт, и мъчително си спомням, като нещо твърде отдавнашно и почти забравено, как съм се добрал до тая изоставена отвъд насипа тръба, след като бях скочил в движение от товарния вагон.

При падането от моста бях улучил точно средата на един товарен вагон и тая случайност ме бе спасила. Само че вагонът не бе напълнен с памук, а с каменни въглища и аз в момента с цялото си тяло усещам последиците на тая подробност.

Бях скочил от влака в движение на няколко километра от гарата, с цената на две-три добавъчни натъртвания. А после бях се лутал доста дълго из околността, додето попадна на тая огромна тръба, изоставена зад насипа край една също изоставена линия. В първия момент си спомних, че такава тръба, дори и изоставена сред полето, не е най-сигурното скривалище, но тя бе почти потънала в буренака, а аз нямах повече сили, понеже временното напрежение вече ме напускаше и усещах, че всеки момент мога да припадна.

А сетне наистина бях припаднал, обаче това бе станало вече в търбуха на тръбата, защото си спомнях мириса на асфалта и последната си смътна мисъл: „Добре, че са я полели с асфалт... асфалтът изолира цимента... изолира те от студа на цимента... добре, добре...“

* * *

До ушите ми достигат сухи изстрели на автомат и нещо изсвирва в изгорялата от зноя листовина над главата ми.

— Трябва да се прибяга до оня камък и да им се хвърлят едно-две яйца в гнездото — промърморва Любо Ангелов.

Любо говори в неопределено лице, но думите му се отнасят до мене, защото той самият е ранен в крака, а Стефан е тъй зле ударен, че едва ли ще излезе жив от тая горичка.

Всъщност това не е никаква горичка, а жалка китка от посърнала зеленина сред сипеите, един мизерен остатък от отколешен опит да се залесят ронещите се склонове на хълма. И ние тримата сме се свили под рядката листовина, додето ония горе се упражняват в точна стрелба по главите ни.

— Трябва да се прибяга до онзи камък... — повтаря Любо.

„Онзи камък“ е като всички останали, в смисъл че не струва пет пари като прикритие. И ако Любо говори за „онзи камък“, а не за някой друг, то е само за туй, че едва оттам е възможно бомбата да се запрати в гнездото на бандитите.

Скалистият гръб на хълма възлиза нагоре пустинен и страшен, пепелявосив под бялото нажежено небе. Трябва да протичаш по този зловещ склон, над който свистят куршумите, и да останеш жив. Трябва да минеш през тия знойни и голи предели на смъртта и да оцелееш. А ако паднеш... е, какво пък, няма да бъдеш първият, който е паднал... важното е да паднеш едва след като си запратил бомбата.

Гърмежите отново заехтяват, откъслечни и редки, понеже ония горе вероятно пестят мунициите си. Опитвам да се изправя, ала краката ми тежат, сякаш са пълни с олово, и аз знам от опит, че това е оловото на страха. „Хайде, Емиле, твоят ред е, момчето ми!“ — казвам си, както винаги в такива минути, за да си внуша, че това, което ми предстои, не е нищо повече от неизбежен малък изпит. Вдигам се с отчаяно напрежение на волята. Но напрежението е нужно само за първата стъпка. И миг по-късно нозете ми сами се понасят по ронливия гръб на каменистия хълм.

Аз бягам превит надве и сякаш в сън чувам сухото тънко свирене на куршумите наоколо и усетил остро опарване в рамото, продължавам да тичам напред и времето сякаш е спряло, заковано в един безкраен миг — на жегата, на болката и на слепящата очите светлина. А после запращам едно подир друго трите стоманени яйца и взривовете сякаш разкъртват баража на времето, защото то отново почва да капе секунда подир секунда, сякаш трака отчетливо заедно с пулса в слепите ми очи.

Изкачвам се до падината на хребета, за да се уверя, че ония наистина са обезвредени, но падината се простира пред мене

безмълвна и празна.

— Няма никого горе!... — извиквам, додето тичам по обратния път.

Обаче горичката от повехнали акации долу е също безмълвна и пуста.

— Любо, къде сте? — викам наново аз.

Сетне повтарям вика си и напрегам гърло и наново го повтарям с мисълта, че трябва да викам по-силно, понеже Любо и Стефан вероятно са се отдалечили доста подир взривовете. А после изведнаж се сецам, че крясъкът ми е напразен, защото наоколо няма никакъв Любо, нито друга жива душа, и аз съм съвсем сам сред пустинята и пустинния зной.

* * *

— Те ни изиграха — казвам. — Когато хвърлих бомбите, аз се изкачих горе, но там нямаше никого.

Аз казвам това на Любо, защото в края на краищата съм успял да го намеря и той е седнал в един камънак, дето Стефан бере душа.

— Ние със Стефан ги очистихме — обяснява ми Любо. — Ние минахме от другата страна и ги очистихме, защото помислихме, че може да се уплашиш.

— Глупости — отвързвам, като се опитвам да скрия обидата си. — Ти знаеш, че умея да извивам врата на страха. Смъртта не е чак толкова страшна.

— Ти не ги разбираш тия неща — казва с бледа усмивка Любо. — Ти още не си умирал, за да знаеш какво е това нещо...

— Глупости — повтарям. — Аз неведнаж съм умирал и имам съвсем точна представа за това нещо.

— Ти винаги си бил малко така, Емиле — усмихва се наново Любо, като почуква главата си. — Ти при всяка опасност си представяш, че умираш, но аз, който съм вече мъртъв, мога да ти кажа, че за зло или за добро има само една смърт. Почакай да дойде, и тогава ще приказваме.

* * *

Сънят е отминал, ала аз навярно все още се намирам в просъницата, защото си мисля: „Трябваше да го запitam кога ще дойде тая моя смърт. Все по-друго е да знаеш предварително срока.“

От единия отвор на тръбата прониква светлина и аз решавам, че навън вече е ден. После решавам, че трябва да погледна часовника си, но той наново е спрял, защото не съм го навил или защото съм го ударил при падането. Аз ги вземам с ужасна бавност тия елементарни решения по най-прости неща и затуй трябва да mine още доста време, додето реша да погледна това нещо, което цяла вечност вече стискам в дясната си ръка.

Светлината прониква главно от единия отвор, защото съм смачкал буренака пред него с вмъкването си в тръбата. Повдигам се с труд на лакътя си и разтварям пръсти. Там лежи съвсем смачкан полученият на улицата диплян. Започвам да го оправям грижливо и го оправям тъй дълго, че вече почти съм забравил какво върша, когато погледът ми пада на думата, написана отгоре с едри букви:

БЪЛГАРИЯ

Прочитам я отново, а сетне я произнасям на пресекулки и гласно, защото тук в тая тръба няма кой да ме чуе:

БЪЛ-ГА-РИ-Я

Сричките звучат с някакъв кънтящ камбанен тон сред полумрака на тръбата и от това думата изглежда още по-странна. Наистина странна дума. И странно позната.

Разсъждавам известно време мудро и мъчително по думата и по нейния смисъл. После през тая смътна и тягостна мудност изведнаж блясва някакво хрумване:

„Днес е вторник — казвам си. — Сигурно е вторник. Не е възможно да съм отминал вторника в безсъзнание.“

Хрумването за още известно време дава храна на разсъжденията ми. „И какво, като е вторник?... И вторникът е като срядата и като всички останали дни.“

Минават още много минути, додето се добера до следната мисъл:

„Вярно, вторник... Само че едно излизане е равносилно на залавяне...“

И какво от туй?

Това, което най-сетне ме измъква от поглъщащата лепкава тиня на мудните разсъждения, е съзнанието, че няма какво повече да губя. Няма какво повече да губя и няма друг път освен избрания, независимо накъде води той.

И внезапно се усещам също както в мига, преди да поема по наклона на зловещия сипей, над който свирят куршумите. Пролазвам из тръбата, като сам се учудвам на способността си да се движа, изправям се и се оглеждам.

Минута по-късно аз вече плискам лицето си с ледената вода от една локва, за да смъкна от себе си нечистотията и вцепенението.

* * *

Точно в седем преминавам с олюляващи се стъпки край входа на „Тиволи“, погълнат от мудното течение на навалищата. Не е нужно да се приближавам твърде, за да забележа, че човекът с каскета на карета и този път отсъства.

На мястото, дето трябва да се намира „пощенската кутия“, стои съвсем друг човек. Ала този друг човек ми е познат, значително по-добре познат от оня с каскета и чантата. Това е Борислав и аз го познавам, макар да е облечен като моряк от търговския флот. Това е Борислав и аз едва подтискам порива си да извикам, да се обадя на приятеля, изникнал ненадейно в тоя чужд град подир толкова дни самота. Но аз преглъщам вика си, защото не мога да се обадя, защото нямам право да се обадя, и само отбелязвам наум, че Борислав също ме е видял и че ако са го изпратили тук за мене, той вече знае къде съм.

Отминавам бавно входа на „Тиволи“, като усещам болезнено, че всичко у мен се бунтува, че всичко вика: „Върни се назад! Върни се назад, луд ли си!“ После се овладявам и завивам в малката уличка зад парка. Това е една съвсем малка уличка без изход и аз отлично знам, че е без изход, обаче свивам в нея, защото няма къде повече да вървя и защото Борислав...

— Емиле! — чувам в тоя миг зад гърба си познатия глас.

Спирам и се обръщам, като се старая да изглеждам възможно спокойно и уверен в себе си. Спокоен и уверен, както трябва да изглежда човек, натоварен с отговорна задача.

— Срещнаха се и не се познаха, а? — избъбря Борислав, като ме сграбчва за раменете. — Само че аз те познах... макар и не изведнаж... Страшно си се маскирал, братко. Така си се маскирал, като че идваш от оня свят...

* * *

Два часа по-късно стъпвам на палубата на немския търговски кораб, готов да отплува за Роцок. Граничният контрол е минал без затруднения, тъй като фигурирам в списъка на екипажа и паспортът ми заедно с моряшкото облекло не подлежи на съмнение.

В облачната нощ отвъд тъмните фасади на депата се простират осеяните с неони и с електрически сияния пространства на града, а още по-натам са свити глухите предградия, а още по-натам — онова покрито с трапища място, заспалите води на канала, немеещата в мрачината барака.

Додето стоя изправен на палубата, аз виждам всичко това и още много други неща, виждам осветената бяла фасада на „Англетер“, и строгата кула на Градския дом, и кристалната врата на „Амбасадор“, през която тъкмо в тоя момент влизат един леко навъсен мъж и една млада дама с очила и външност на стара мома. А там, зад гъмжилото на Фредериксброгаде, в сянката на пазарището край студените каменни фасади се движи една друга сянка, притискаща до гърдите си някакъв мизерен мазен пакет.

Добре, че нямам навика да събирам спомени. Ако ги събирах, главата ми трябваше да се пръсне от спомени.

От мостика прозвучава командата на спокоен служебен глас. В утробата на кораба забучават мотори и палубата затрептява равномерно. Моряците вдигат „трапа“. Параходът бавно и предпазливо се отделя от кея.

— Хайде на вечеря! — казва Борислав, застанал зад гърба ми.

Малко по-късно ние вече седим в уютната, облицована с дъб офицерска трапезария пред сервираните на масата закуски.

Приятелят ми проявява по-голяма охота в задаването на въпроси, отколкото в храненето. Отговарям му, но съвсем накъсо, защото не мога да губя време в бърбрене, когато пред мене има толкова неща за ядене.

— Знаех си, че ще издържиш — заявява Борислав, като наблюдава с удоволствие как довършвам салатата и шунката, сякаш той сам ги е приготвил. — Всеки, разбира се, не би издържал, но за тебе не се страхувах.

— Лошото е, че аз се страхувах...

— Ти много недей прекалява — осмелява се да каже приятелят ми, като вижда, че се залавям с подноса пушена риба. — Подир толкова глад не е изключено да ти прилошее.

— Това не са кисели ябълки, за да ми прилошее.

Борислав не дава ухо на фразата, смятайки може би, че става дума за някаква поговорка. И отново запитва:

— Значи, страхуваше се?

— Страхувах се да не сте се хванали на шифрограмата.

— На първата част се хванахме, но от втората част разбрахме, че ни хвърлят въдица. В Центъра знаят кой може да стане предател и кой — не.

— Боях се, че ще се хванете — повтарям аз и с нескрито съжаление отмествам пушената риба, от страх наистина да не ми прилошее. — Особено след като загубих връзката...

— Връзката си я загубил донейде по своя вина.

— Защо по моя вина?

— Ами защото твой човек са го пипнали още на другата заран, когато е отишъл да ти заверява билета.

— А филмите?

— Филмите за щастие вече бяха изпратени. Но човека го пипнаха.

— Е, и?

— И... нищо. Обяснил, че билетът му бил даден от неизвестен турист и че приел да извърши услугата срещу дребно възнаграждение. Разбира се, полицията не повярвала. Но човекът работи в служба „Информация“ на гарата, постоянно има работа с туристи и обяснението било правдоподобно. Така че след като не успяха да докажат нищо, в края на краищата пуснаха го.

— Обаче следващия вторник пак никой не дойде на срещата.

— Ами че как ще дойде? Не можехме да пратим нов човек, преди да проверим дали оня не е издал в полицията и срещата, и паролата, и всичко останало. Да не искаш сами да те натикаме в клопката? А после, когато проверихме, вторникът вече бе минал.

— Ясно... Аз пък мислех, че сте се хванали на лъжата — повтарям безсмислено фразата си.

Борислав вади пакетче „Кент“, запалва и хвърля цигарите на масата.

— Ти пак си пропусил... — забелязвам.

— Какво да правя...

— Да не пушиш — отвърщам и на свой ред поемам пакетчето.

Първата цигара ми причинява същото онова замайване, което съм изпитал, додето съм сънувал с отворени очи влизането си в луксозната гостна на Зьондер булевард. За щастие сега не съм прав, а седнал, и то не в оная гостна, а в порядъчната офицерска столова на немския параход.

— Всъщност ти наистина ли очисти оня мръсник, или?... — любопитствува Борислав...

— Те сами го очистиха — казвам.

И отново се връщам на своето:

— Като те видях одеде как ме поглеждаш и даваш вид, че не ме познаваш, помислих, че сте се отказали от мене.

— Глупости — промърморва приятелят ми.

Той се изкашля, сякаш прочиства гърлото си, и добавя:

— Родината никога не се отказва от своите. Защо говориш глупости...

Изглежда, че наистина съм леко оглупял от самотията. Дръпвам от цигарата, облягам се на стола си и в сънливо доволство се заслушвам в равния шум на моторите.

А после изведнаж с досада се улавям, че отново беседвам наум:

„Чуваш ли, Уйлям — казвам. — Родината никога не се отказва от своите. Запиши си го някъде, приятелю.“

— Ти май че задряма... — раздава се нейде отдалеч гласът на Борислав.

„Съвсем не — отвърщам мислено. — Довършвах просто един дълъг разговор.“

ДЕНЯТ НЕ СИ ЛИЧИ ПО ЗАРАНТА

ПЪРВА ГЛАВА

Не знам как е по другите етажи на този живот, но отдавна съм се убедил, че на нашия етаж историите, които почват добре, са доста повече от ония, които завършват добре. Изобщо на нашия етаж поговорката, че денят се познава от заранта, не е много на почит. Колкото повече се трупат годините, толкова повече се убеждаваш, че ведрата заран не предвещава непременно хубав ден.

Разбира се, нашата работа е такава, че трябва да предвиждаш всичко и да си носиш чадър даже когато небето е безоблачно. С две думи, работиш по грижливо обмислен план, въоръжен с всевъзможни запасни варианти, за в случай че нещата не се развият тъй, както очакваш. Само че тръгнат ли нещата наопаки, нищо чудно да се окаже, че тъкмо необходимият вариант ти липсва. Налага се да сменяш посоката насам и натам, да импровизираш и да дерайлираш от сигурните релси на плана в несигурните мрачини на риска. А когато си принуден да вземаш бързи решения под дулото на една заплаха, шансовете да сгрешиш неимоверно нарастват.

Автострадата Брюксел-Лиеж, по която се движа в момента, е тъй широка и удобна, че ти е просто скучно да държиш кормилото, и вероятно тъкмо скуката ме кара да предъвквам горните размисли, които не са нито особено интересни, нито твърде нови. Професионални размисли, машинални размисли, лишени дори от обичайната нотка на горчицина. Защото в случая операцията е вече зад гърба ми и тя е била осъществена почти по разписание, което — както вече споменах — не става всеки ден.

Напрежението и опасностите са отминали назад. Напред е пътят на спокойното завръщане. Две хиляди километра път, колкото да снижиш волтажа на нервната си инсталация и наново да откриеш, че животът не е толкова лош. Почти редовен белгийски паспорт, добра кола с изправен мотор, най-сетне — хубаво време, искам да кажа, достатъчно влажно и облачно, за да не завриш от жегата. Какво повече?

Влагата и хладината донейде омекотяват миризмата на бензиновите изпарения, които съвременното човечество е свикнало да диша вместо въздух. За да я омекотя още повече, запалвам поредната цигара и се опитвам да не мисля за нищо друго извън особеностите на пътната обстановка.

Широката монотонна писта на автострадата е обилно украсена с баналната символика на шосейните знаци и разсеяният ми поглед се насочва върху един от тях: нож, вилица, а отдолу — 2 км, което на нормален език означава, че ако търся ресторант, имам всички шансове да го намеря съвсем наблизко. Часът за закуска отдавна е минал, а този за обeda още не е дошъл, но понеже закуската и тая заран съм я спестил, възниква въпросът дали не бих могъл да ускоря обeda.

Отпускам леко педала на газта, щом забелязвам в далечината ресторанта. Няма как да не го забележа, понеже той не се гуши нейде край пътя, а е възседнал самия път — дълга бетонена постройка с кръгли прозорци като на параход, прехвърлена подобно на мост над автострадата, сякаш не е заведение за хранене, а надлез.

Намалявам, прочее, скоростта и добре, че намалявам, защото точно до отклонението, водещо към ресторанта, е застанал човек, който ми прави знак да спра. Човекът не ми е съвсем непознат. Това е Борислав.

Последните дни имахме обща работа с Борислав, обаче още предната вечер бяхме си казали сбогом и до скоро виждане, без много да вярваме в последното пожелание. А ето че то се сбъдва прекалено скоро. Толкова скоро, та когато зървам приятеля ми да стърчи край шосето, усещам как едно познато до втръсване чувство на тягост се разлива коварно в гърдите ми. Така е на нашия етаж. Дори да си завършил с успех операцията, една инфекция все пак не е изключена като послеслов.

Спирам за миг, колкото да дам възможност на Борислав да се настани до мене, сетне рязко подкарвам и включвам касетофона. Този номер с касетофона, както е известно, се прави, за да се затрудни евентуалното подслушване, макар че по моему това е вятър работа при наличната техника за почистване на звукозаписа от паразитни шумове.

— С какво ще ме зарадваш? — питам, додето басът на покойния Армстронг заглушава шума на мотора.

— Извънредно нареждане от Центъра. Трябва да измъкнеш Радев от Мюнхен.

— Кой Радев?

— Петко Земляка бе. Не го ли помниш?

Как няма да го помня, след като сме работили заедно. Помня го като Земляка, но съм го забравил като Радев. Нисък, мургав, с прошарена коса, някак тъжно лице и вечния навик да нарича всекиго „земляк“. Не бих се учудил, ако и към баварците се обръща с привичното „а бе, земляк!“...

Карам бавно в най-дясната писта, предназначена за костенурки като мене, и наблюдавам с едно око в огледалото пейзажа зад нас, додето Борислав излага случая с обичайния си лаконизъм:

— Радев се е занимавал с някои емигранти. Те го надушват, устройват му едно кално улично сбиване, скалпват му едно левашко обвинение за въоръжено нападение и пускат подире му полицията. Нашият успява да се изплъзне и вместо да се прибере в хотела, изчезва в тълпата. Твоята задача е да го откриеш.

— Дребна работа — кимам. — Мюнхенската тълпа едва ли възлиза на повече от милион и половина души.

Дребна или не, обаче усещам, че оная тягост в гърдите е почнала да се разсейва. Добре поне, че другото зад гърба ни е приключено. А колкото до новото, дето току-що е изскочило пред тебе... Едно отминава, идва друго. На нашия етаж е така.

— Ще го търсиш в Кауфхоф — чувам гласа на Борислав, борец се с баса на Сачмо. — Там някъде трябва да се навърта. Там се е срещал с връзката си, Лазаров — знаеш го нали, — значи, там е единственото място, където очаква, че ще го потърсим.

— Защо Лазаров не го потърси?

— Защото Лазаров са го забъркали в същата каша още по-зле: задържан е.

— По кое време са се срещали в Кауфхоф?

— Това са го уточнявали помежду си. Ще видиш и ще чакаш.

— За да му кажа здрасти...

— Може и нищо да не му казваш. Достатъчно е да му предадеш паспорта с нова самоличност. Паспортът е вече готов. Ще го получиш във Висбаден. Запиши адреса в главата си.

Борислав произнася бавно съответния адрес и аз, преди да го запиша в главата си, го повтарям гласно, за да не стане някоя грешка. После заключавам:

— Закъсал е, завалията.

— Не чак толкова, колкото ти беше закъсал в Копенхаген — припомня Борислав, който е от хората, дето винаги те успокояват с това, че от лошото има и по-лошо.

— Копенхаген ли? Не разбирам за какво говориш.

— И не помниш да си бил някога в тоя град.

— Може и да съм бил. Забравил съм.

— Ако наистина си забравил, значи добре си. Хубаво щеше да бъде, ако можехме да изтриваме с гума лошите спомени.

— За какво ще ги трием. Нали това ни е имуществото.

— Точно това имущество ми развали съня. Трябва да е от възрастта.

— Не е от възрастта — поклащам глава. — Петко Земляка е от нашия набор, а нищо не му тежи.

— Да, той е добре с нервите — съгласява се Борислав.

— В смисъл, че изобщо е лишен от тях. Сигурно се е успал оная заран, когато господ е раздавал нервите.

— Късметлия.

— Както се е успал и на следващата заран, когато са раздавали въображение. Шляпа си така по света, без нерви и без въображение.

— Ако питаш мене, то е едно и също: нервите идат от въображението. Нямах ли едното, нямах и другото. А почнеш ли да си представяш какво може да се случи и как ще се случи, значи зле си.

Известно време в колата се чува само дрезгавият речитатив на Сачмо, който, без да си поема дъх, минава от Хело, Доли към Мики Месер. Гледката в огледалото не съдържа нищо тревожно. Зад гърба ни на неравни интервали се появяват коли, сетне се изравняват с нас и отминават. До ушите ми достига сякаш отдалеч гласът на Борислав:

— Не е ли време да свиеш в някое отклонение и да ме върнеш? Нямам намерение да минавам границата.

— Не бой се, няма да те прекарвам през границата — промърморвам разсеяно.

Съвсем разсеяно, защото в момента съм зает да правя тъкмо това, което не би трябвало да правя: представям си какво може да се

случи. Именно: не чертая план и не обмислям действия, а само си представям, колкото да си гриза нервите. Борислав е прав: зле сме.

* * *

Спирам, за да обядвам, след като отдавна съм във Федералната република и след като отдавна е минало времето за обед. Това ми предоставя привилегията да се ширя в полупразен ресторант и да бъда обслужван без излишно бавене.

Седя край огромната витрина с изглед към близката борова гора, а вниманието ми е погълнато от свинската пържола и от миналото. Борислав си нямаше друга работа, та ми припомни оная мила датска история. Май че от времето на тази история открих, че и аз имам нерви. Преди това бях, кажи-речи, като Петко Земяка. Не че бях съвсем от дърво, но нямах навик да взимам нещата навътре.

А после дойде капанът в Копенхаген. Датската полиция ме търсеше под дърво и камък по обвинение в убийство. Агентите на ЦРУ ме търсеха, за да ми видят сметката. Никакъв път за отстъпление. Никаква връзка с Центъра. И на всичко отгоре, тровещото съмнение, че може би Центърът отдавна вече ме е вписал в графата на предателите. Да умреш от чужд куршум и на чужда земя, това си е част от рисковете на професията, но да останеш в паметта на своите като предател...

Една агония, чието времетраене бе малко по-дълго от поносимото. Една агония, безупречно организирана от оня ужасен човек Сеймур, който и сега понякога идва да ме посети в съня ми, за да ме зарадва с думите:

— Вие нямате никакъв изход, Майкъл. Вие сте в капан. Нали знаете какво се нарича капан? Едно такова място, където входът е съвсем свободен за разлика от изхода. Не излизате, а ви изваждат, за да ви видят сметката.

Довършвам някак си порцията, като посвещавам вниманието си най-вече на картофите. Изключено е да се сетиш за Сеймур и да продължиш да се храниш с апетит. Кафето обаче ме разведрява и мислите ми се насочват към настоящето. Едно добре наситено с грижи настояще, това е най-сигурното средство срещу лошите спомени.

Мисълта, че в същия този момент Петко Земяка се крие из Мюнхен точно тъй, както аз се криех на времето в Копенхаген, ме накарва да избързам с уреждане на сметката и да потегля отново по аутобана. Нерви, нищо повече. И да натискам газта, и да не натискам — по-рано от утре заран не мога да се видя с Петко.

Пристигам във Висбаден още по светло. По стар навик най-първо минавам транзит край въпросния адрес, за да огледам мястото. Въпросната улица е встрани от центъра. Тиха уличка в тих жилищен квартал. Въпросният номер е приветлива едноетажна сграда с малка градинка. Подобни спокойни кътчета вдъхват доверие само на дебютанта. Тук рискът да бъдеш забелязан и запомнен е доста по-голям, отколкото на някой оживен булевард.

Продължавам пътя си, стигам до търговските улици в пешеходната зона и след известни усилия намирам място за паркиране в малка пресечка. Прекарвам половин час в някакво кафене, додето се посвечери, и отново потеглям с колата към съответния адрес.

Желязната вратичка на градината се оказва отключена. Влизам и натискам звънеца. Никакъв отзвук. Това не ме отчайва. Два от прозорците на къщата са осветени. Натискам пак, малко по-нахално. Този път се чува превъртането на ключ, сетне — на резе, после — на предпазна верига и на края се подава женско лице с не твърде приветлив израз.

— Хер Шмитхаген? — питам.

— Няма го.

— Но аз го търся за колата...

— Нали ви казах, няма го.

Изглежда, съм я откъснал от телевизора, защото явно не държи да продължава разговора.

— Не ви ли предупреди, че ще го търсят за колата? — упорствувам, като я гледам настойчиво.

Този настойчив поглед май че я изтръгва от телевизионната хипноза, защото промърморва:

— Всъщност, да. Каза да се обадите утре заран.

Тя вече е готова да ми хлопне вратата, ала аз я изпреварвам:

— Но защо утре заран?

— Боже мой, защото го няма — не разбрахте ли. Ще се върне чак след полунощ. Няма да дойдете да го търсите след полунощ за някаква

си кола!

Тоя път вратата се затваря под носа ми и аз оставам сам да разсъждавам по това, какъв враг на добрите обноски са тия две злини — телевизорът и критичната възраст.

Утре заран, това значи най-рано към седем и нещо. Плюс петстотин километра до Мюнхен. При най-добро развитие на събитията, срещата с Петко няма да стане преди обедния час.

Излишно е да се въртя повече тук и да привличам вниманието на съседите. Поемам с колата отново към центъра, излизам на някакъв площад с църква и градинка, паркирам на първото свободно място и се оглеждам. Нощ, върволица от улични лампи и там, насреща, един червен неонов надпис: Кюраско.

Най-после нещо познато сред тази чужда обстановка. Ресторантите Кюраско са известни в целия Запад със своеобразното си меню: в тях се сервира само печено говеждо месо от специално отглеждан за целта добитък в Аржентина. Мъжко ядене, което те освобождава от необходимостта да избираш. Върху листа е изписан силуетът на едно безименно говедо, разграфено на строго номерирани части. Посочваш от коя част да ти бъде приготвен бифтекът — и толкова. Останалото време можеш да си мислиш по своите работи, вместо да водиш дълги гастрономически разговори с метр д'отела.

В тия ресторанти винаги е оживено. Но те имат и това предимство, че малките маси са разположени в сепарета, тъй че не си длъжен да слушаш околните разговори, а още по-малко — да участвуваш в тях.

След мрака и хладината на нощта заведението ме обгръща приветливо с мигащата светлина на големите червени свещи, с топлината и апетитния мирис на печено месо. Обстановката е естетично-грубовата, за да ни внуши, че сме почти в Аржентина — бели стени, черни греди, червени покривки. Поемам към вътрешността, като се озъртам за свободно място, когато чувам познат глас:

— Сам ли сте, Майкъл?

Поглеждам към съответното сепаре. Първата ми мисъл е да си кажа, че спя, и да се събудя. Втората — да се престоря на невидим.

— Сам съм, Уйлям.

— В такъв случай може да заповядате. Аз също съм сам.

И за да не помисля, че се натрапва, Сеймур добавя:

— Все едно, няма да намерите свободна маса. Тази беше последната.

Да, Сеймур. Същият, какъвто го помня от Копенхаген, и същият, какъвто го виждам в сънищата си. Леко прошарените коси, сивите хладни очи, мъжественото лице с едва уловим израз на отегчение.

Понеже няма какво друго да правя, налага се да играя на непринуденост. Сядам с царствена невъзмутимост на насрещния стол и запитвам:

— Вече поръчахте ли?

— Не. Вас чаках. — Тънките му устни отбелязват нещо като полуусмивка: — Не съм ви чакал, разбира се. Но знаете ли, Майкъл: винаги съм бил сигурен, че някой ден отново ще се видим.

— Вие ме ласкаете, Уйлям. Предполагах, че отдавна сте ме забравили.

— За мене наистина би било по-удобно да ви забравя. Обаче какво да се прави: аз никога не забравям пораженията си.

В този момент един келнер с червена жилетка и бяла престилка се приближава да приеме поръчката. Сеймур ме поглежда въпросително.

— Ако вече сте избрали, аз ще взема същото — забелязвам, за да скъся действието.

— Какво има да избирам! Филе, естествено!

И като се обръща към келнера, формулира:

— Две „бифе де ломо“, салати, бутилки червено вино.

А понеже момъкът прави опит да подхване разговор за марката и реколтата на виното, Сеймур го изпреварва:

— По ваш избор.

Онзи кима и се отдалечава. Уйлям ми предлага пакета кент и сам забучква по стар навик цигарата в десния ъгъл на устата си. Запалваме и пушим в мълчание. Усещам, че Сеймур ме наблюдава, и на свой ред го поглеждам с установената вече непринуденост. Лицето му е сериозно, дори някак замислено, но в погледа на сивите очи се мярка весела искра.

— За да не ви развалям апетита, искам предварително да ви кажа, че онази история в Копенхаген е за мене минала работа. Вярно е, че не съм я забравил, обаче отдавна съм я погребал в архивите. Така че

можете спокойно да си изядете филето, с пълната увереност, че нищо не ви заплашва.

— Не съм и очаквал друго от вас, Уйлям.

— Разбира се, ако някои инстанции научат, че продължавате да се подвизавате в тая част на света, това едва ли ще им се види приемливо. Но аз не съм шеф на тия инстанции, нито съм натоварен да се занимавам с вашия случай и в момента се намирам тук по съвсем частна работа.

— Аз също, Уйлям.

— Толкова по-добре. Нека смятаме прочее, че сме двама туристи, запознали се някога през ваканцията и срещнали се наново при една втора ваканция.

— Хубаво нещо са ваканциите — кимам. — Макар че, между нас казано, оная, първата, едва не ми костваше живота.

Той ме поглежда мълчаливо, примижал с дясното око от дима на цигарата, висяща в ъгъла на устата му. Сетне произнася с известно колебание:

— Може би е излишно да го казвам, защото няма да повярвате, но всъщност вие дължите на мене живота си, Майкъл.

— Не се и съмнявам.

— Нямам никакво намерение да ви убеждавам, но така е. Ако бях провел операцията за залавянето ви с необходимия педантизъм, вие без друго щяхте да бъдете заловен. Естествено, не можех да не я проведа, но я проведох през пръсти. Това ви спаси.

— В такъв случай не знам как да разбирам жеста ви.

— По възможно най-простия начин. Една негласна отплата за собствения ви жест, вечерта, в оная квартира. Имахте възможност да ме ликвидирате, а се задоволихте да ме приспите.

— Не допусках, че съм заслужил вашата признателност.

— Вие смятате, че моето поражение — това е вашето бягство. Поражението ми е, че не успях да ви направя свой човек. Оттам нататък вашата съдба беше без особено значение за мене. Играта, все едно, беше свършена. Какъв смисъл да ви хвърлям на зверовете.

Момъкът с червената жилетка донася двата току-що изпечени къса месо върху две дървени подложки, сервира салатите, налива вино в чашите и се отдалечава.

— Предполагам, че се храните в тоя тип ресторанти, понеже тук има най-малък шанс готвачите да пипат месото с ръце... — забелязвам, като си спомням обичайната му гнусливост.

— Сигурно го пипат, додето е сурово, но едва ли могат да си позволят тая фамилиарност, когато е горещо — промърморва Сеймур, като смачква угарката в пепелника.

Той се заема с филето си, отрязва късче с острия като бръснар нож, но преди да го набоде, добавя:

— Вярно е, че предпочитам тия ресторанти. И ако бяхте се сетили навреме за тази подробност, нашата среща едва ли щеше да се състои.

Сеймур поставя най-сетне парченцето месо в устата си и бавно, без желание, почва да дъвче.

— Нима наистина смятате, че сте ми толкова неприятен? — питам.

— Като човек — може би не чак толкова. Но като противник — положително.

Прекалено съм зает с порцията си, за да отговарям.

— Да, вие гледате да избягвате противника, Майкъл. Докато аз предпочитам да беседвам с един истински противник вместо с един фалшив приятел.

„Защото нямате истински приятели“ — понечвам да кажа, но се въздържам.

По-нататък вечерята би могла да мине в мълчание, защото, когато хората се хранят, не е прието да се бърбре прекалено. Но, първо, този човек не се храни, а като че се измъчва с яденето и, второ, той е от тези, дето пет пари не дават за туй, какво е прието и какво не е прието.

— В кой хотел сте отседнали? — пита между другото Сеймур.

— В никой. Преди малко пристигнах.

— Бих ви препоръчал „Черния козел“. Аз съм там.

— Близо ли е?

— На две крачки оттук.

Той предпазливо отпива от виното, сякаш за да провери вино ли са му сипали, или отрова.

— Предполагам, че пътувате за родината?

— Не, в обратна посока — отвърщам. — Отивам в Кьолн.

По-точно би било да се каже, че ида от Кьолн, обаче с хора като Сеймур човек никога не знае. Особено като вземе да те разпитва така, съвсем небрежно, сякаш убива времето.

— Хм, Кьолн... Изключителна катедрала. Предполагам, че ще я посетите.

— Защо трябва да я посещавам. На катедралите това им е хубавото, че се виждат и отдалече.

— И вие сте като мене — кима американецът. — Никакви културни интереси.

Оттук нататък разговорът деградира до къси фрази без значение и до все по-дълги мълчания. Дори силното двойно еспreso не е в състояние да внесе оживление. Имам чувството, че този човек на бързото отегчение отдавна се е отегчил от присъствието ми.

— Къде е колата ви? — пита Сеймур, когато най-сетне излизаме от Кюраско.

— Отвъд пешеходната зона. Тук паркирането е истински проблем.

— Тогава ще отидем пеша до хотела, няма и сто метра дотам.

Отсядането в хотела не отговаря на първоначалния ми план, обаче аз съм вече извън релсите на плана, в смътната област на импровизациите.

„Черния козел“ се оказва действително съвсем наблизо. Човекът на рецепцията, противно на надеждите ми, оповестява, че има свободна стая.

— Ще ми дадете ли паспорта си?

В тия големи хотели е така. Оставяш паспорта, а служителят сам попълва фиша, за да те освободи от писмената работа. Подавам документа и човекът, без даже да го погледне, го прибира в чекмеджето.

— Е, Майкъл, аз се оттеглям — промърморва вяло Сеймур. — В случай че не се видим утре заран, приятен път.

— На вас също — отвръщам. — Трябва да отида да докарам колата.

— Да, да, разбира се — избъбря американецът, сякаш казва „защо ме занимаваш с дреболиите си“.

Той кима леко, почти без да ме погледне, и се отправя към асансьора, докато аз поемам към изхода.

Случайна среща без значение или фатална злополука — това тепърва ще се изясни. Но ако е злополука, тя не трябва да се отрази на мюнхенската ми мисия. Може би разполагам с твърде малко време за свободни действия. А туй вече определя и характера на действията.

Излизам от хотела и тръгвам бавно по улицата, след като съм се уверил, че никой не ме следва. Сетне свивам в първата пресечка и известно време наблюдавам иззад ъгъла входа на „Черния козел“. Наистина никой.

До площада, дето е гарирана колата ми, едва ли има повече от триста метра, но аз утроявам разстоянието, верен на правилото, че обиколните пътища понякога са по-къси от преките. След като съм извършил всички обичайни проверки, стигам при църквата и от мрачината на градинката проучвам обстановката около колата. Тъмносивото ми БМВ кротува, свито в редицата на другите коли. Площадът в тая си част е съвсем пуст. Минава десет.

Вмъквам се в БМВ-то и с бърза маневра се изтръгвам от върволицата коли, за да се насоча към вече познатия жилищен квартал. Там ме очаква същата пустош. Прозорците на съответния дом са тъмни. Впрочем не съвсем. В крайния отдясно се мяркат мъждиви цветни отблясъци, подсказващи, че телевизорът още работи.

Паркирам колата възможно по-далече от уличния флуорисцент и достатъчно близо до къщата, за да наблюдавам входа на градинката. „Ще се върне чак след полунощ“, бе казала оная, в критичната възраст. Да се надяваме, че не го е казала напосоки и че Шмитхаген още не се е прибрал. Ще се получи доста глупаво, ако той вътре спи, а аз отвън го чакам да се прибере.

Понеже няма начин да стана съвсем невидим, навлякъл съм тъмносиния си шлифер и съм се свил зад кормилото. В подобни ситуации човек трябва да се предпазва не толкова от погледа на пешеходците, които едва ли ще те забележат в полумрака, колкото от минаващите коли, дето те осветяват с фаровете си. Но редките коли префучават с пълна скорост, а пешеходци почти липсват.

„Сам ли сте, Майкъл?“

„Сам съм, Уйлям. И държа да си остана сам. Тъй че не ми натрапвайте компанията си.“

„Жалко, мислех ви за по-общителен.“

„Общителен? С вас? Я по-добре си вървете по пътя.“

Но той съвсем не бърза да си върви и продължава да ме трови с присъствието си, също както в кошмарите.

Уви, срещата в Кюраско не е кошмар. Иначе отдавна да съм се събудил. Един удар в корема, от тия, ненадейните и непозволените, това бе за мене тази среща.

И все пак Сеймур бе казал „нищо не ви заплашва“. Прекалено мило, за да звучи като истина, но би трябвало да е истина. Той не е по дребните лъжи. Те са под достойнството му. Така че въпросът остава висящ. А когато въпросът е висящ, аз действувам според принципа, че най-лошата възможност е и най-вероятна.

Обмислям наново по-нататъшните си действия, главно за да не заспя. Часът е точно един без четвърт, когато виждам мъжа да се приближава към градинската вратичка. Този път обаче тя е заключена, тъй че додето я отключи, аз съм вече до него.

— Хер Шмитхаген...

Човекът леко трепва, но запазва присъствие на духа.

— Идвам за колата.

— В тоя час? — изпъшква полугласно непознатият, като неволно се отклоня от текста на паролата.

— Идвам за сивия Мерцедес — завършвам аз акуратно своята парола. — А вие трябваше да ме попитате...

— ... дали идвате за черното волво — допълва Шмитхаген. — Само че, боже мой, в тоя час... Вървете подире ми.

Подчинявам се, като си мисля, че в този дом името божие, изглежда, се произнася доста често и съвсем напразно. Стопанинът заобикаля сградата и ме отвежда до задния вход. Едва когато спира и бърка за ключовете, виждам смътно лицето му — лице на възрастен човек с едър нос и хлътнали страни.

— Не мога да ви приема в къщи — предупреждава полугласно Шмитхаген, преди да превърти ключа. — Жена ми ще се събуди... ще възникнат усложнения.

— Те вече възникнаха — успокоявам го.

— Не се и съмнявам. Щом сте избрали такъв час за визити... И не стоите тук. Седнете там, в сянката, на скамейката.

„Там, в сянката“, защото, за проклетия, е изгряла луна. Целият ден бе облачно, а сега небето се е изчистило и по него самодоволно плува голям синкавобял полумесец. Настанявам се на скамейката,

докато стопанинът безшумно отключва и изчезва в дома. Изпровождам го с поглед и с надеждата, че няма да събори някой стол в тъмното.

Пет минути по-късно той вече седи редом с мен, а аз прибирам във вътрешния джоб твърдия дебел плик.

— Значи, имате неприятности... — промърморва Шмитхаген, вече по-приветливо.

— Нищо фатално — отвръщам нехайно. — Казах ви го само за да имате предвид, че може пак да се обадя.

— Само не по това време, моля ви. Нашият квартал не е нощен квартал. Жена ми е нервна. Съседът страда от безсъние и любопитство. Не знам дали и в момента не наднича зад пердето...

Намекът е достатъчно прозрачен. Избъбрям едно последно извинение и се отправям към колата. Не сивият мерцедес, нито черното волво, а моето вярно БМВ.

На рецепцията в „Черния козел“, точно според очакванията ми, вече е настъпила смяна на караула. Нощният дежурен посреща със сънлива учтивост обясненията ми, че се налага внезапно да замина, изважда фиша със сметката, приема парите и ми връща паспорта.

Холът е пуст. Улицата пред хотела — също. Качвам се в паркираната в съседната пресечка кола и потеглям. Естествено — не към Кьолнската катедрала.

* * *

Фаровете пробиват в мрачината един тунел от светлина и аз летя в тоя тунел вече не знам колко време под равния шум на мотора, сякаш откъснат от околния свят, и само прелитащите край мене синьобели знаци ми напомнят, че тоя околен свят още съществува: Умлайтунг — отклонение; Аусфарт — изход; Нюрнберг — 75 км.

Карам с двеста километра в час не защото бързането е особено наложително, а защото високата скорост поддържа нервното напрежение и ти пречи да заспиш на кормилото. Малко преди да стигна предградията на Мюнхен, свивам от аутобана в един страничен път, гарирам в първия паркинг до някаква борова горичка, изключвам мотора на колата и правя опит да извърша същото с мотора в главата си. Остават ми точно два часа за сън.

Първият от тия два часа май че минава в някакъв идиотски разговор.

„Сам ли сте, Майкъл?“

„Сам или не, какво ви засяга това, Уйлям?“

Постепенно обаче изглежда, че се унасям, защото когато будилникът в мозъка ми зазвънява, стрелките на циферблата върху таблото показват седем. Запалвам една цигара за разсънване и отново подкарвам към аутобана.

Пристигам в Мюнхен точно навреме. Четвърт час за едно утринно кафе, още четвърт час, за да намеря място на колата, и ето ме пред Кауфхоф, пет минути преди тържественото отваряне на вратите към съкровищата на серийната продукция.

Ако Кауфхоф беше магазинче за вратовръзки или газови запалки, работата щеше да е съвсем проста. Настаняваш се в съседство, включваш в зрителния си ъгъл тротоара пред входа и чакаш да се появи Радев.

В Кауфхоф наистина има и вратовръзки, и запалки. Бедата е, че там има още милион други неща, защото това е супермаркет на четири етажа, които е трудно дори да обходиш, камо ли да наблюдаваш.

Кауфхоф. Светът на супермаркета, призван да задоволява нуждите и да създава нови нужди. Едно необятно пиршество за тъй наречения среден глупак, един лабиринт от пътеки сред щандовете, примамващи ви с разгула на десени и асортименти, една непрестанна игра на ярките неонов светлини, съпроводена от някоя диско-мелодия и от хипнотичните рекламни призиви на високоговорителите. Механиката на изкушението. Влизаш да си купиш ножчета за бръснене, а излизаш с цяла торба други неща, защото, преди да стигнеш до ножчетата, е трябвало да минеш край още двайсет щанда. Тайнствената сила на откривателството. На всяка крачка се сблъскваш с вещи, за чието съществуване до преди миг не си и подозирал. Динамиката на техническия прогрес. Колкото повече напредваш в това царство на изобилието, толкова по-ясно съзнаваш, че всичко, което си оставил в къщи — от будилника до пералната машина, — е безнадеждно демодирано. Новият радио-часовник те събужда с приятна мелодия, новата перална машина работи автоматично по шест различни програми, новата прахосмукачка... Какъв смисъл да

продължавам — всяко ново се отличава с такива предимства пред старото, че просто те задължава да го купиш.

Въпреки че е едва девет, клиентите вече прииждат към широкия вход. Стоя на сянка малко встрани от входа и оглеждам разсеяно витрината с бански костюми. Като си представиш само, че във всеки от тези костюми ще влезе по една гола жена. В момента обаче аз си представям друго. Представям си, че обикалям из тоя огромен бетонен кафез чак до вечерта, а Петко все го няма, и електрическите звънци зазвъняват пронизително в смисъл: хайде, измитайте се, и аз излизам на улицата, където отдавна вече ме чака един човек, но този човек не е Петко.

„Сам ли сте, Майкъл?“

Заранта е слънчева и макар да сме още в началото на юни, налице са всички изгледи денят да бъде горещ, в буквалния и преносен смисъл на думата.

Бих могъл да използвам за начало метода на елиминирането: предварително се изключват секторите, където, по едни или други причини, Земяка едва ли ще се навърта. Например отделите за дамска конфекция. Да се навърташ там, значи да се набиваш в очите на хората. В тия джунгли на роклите, костюмите и полите рядко проникват мъже, а дори и да проникват, те винаги се тътрят подир съпругите си. Или етажът с килимите — прекалено пустинен, за да останеш незабелязан, в случай че се задържиш по-дълго тук. Или огромният сектор на парфюмите и козметичните препарати, където продавачките непрекъснато ти натрапват помощта си. Или подземната част с хранителните стоки, където напливът пречи да се задържиш на едно място.

Въз основа на подобни съображения значителни късове от територията на магазина отпадат като терен за изследване. Сега вниманието може да се съсредоточи върху по-малък брой сектори. Книжарският отдел. Тук е естествено хората да се застояват по-дълго, като се ровят из албумите с цветни снимки на кучета и на кинозвезди. Щандовете за сувенири. Тук също можеш да се шляеш продължително, без да предизвикваш подозрения, защото изборът на сувенири е деликатна и сложна работа, в смисъл че никога не намираш това, което търсиш. Етажът за мъжка мода, където всеки мъж е свободен да убива времето в гледане, в случай че разполага с време.

Най-сетне — кафенето на горния етаж, нито твърде оживено, нито прекалено пусто, с две думи, напълно подходящо за мимолетна среща, която няма претенции да остане запечатана в паметта на човечеството или в архивите на полицията.

Елиминирането. Чудесно нещо. Метод за милиони. Теренът ми за наблюдение вече е сведен до минимум. Десетина места, пръснати из четирите етажа на магазина. Ако можех да насека и себе си на десетина парчета, та да бъде навсякъде едновременно — всичко щеше да е наред.

Разсъждавам по тия неща, додето правя проучвателната си обиколка из етажите на супермаркета. Сетне отново заставам на пост край витрината с бански костюми. Вместо да се мъча да следя с двете си очи десет различни места, по-удобно е да се съсредоточа върху единственото място, през което Петко не би могъл да не мине. Няма начин да се намираш в Кауфхоф, без предварително да си влязъл в Кауфхоф. Входът — какъв по-сигурен контролен пункт. Пресяваш с очи навалищата, докато погледът ти падне върху някакъв тип с посивяла коса и тъжно лице. Здравсти, Земляк.

Само че входовете тук са два, без да броим служебния и оня, за приемане на стоката. Два входа на две различни улици. Ще трябва да работя с петдесет на сто вероятност за успех, мисля си, като пуша край входа и оглеждам тълпата. Освен ако намеря нещо по-приемливо от туй да вися пред единия вход, додето в същото време Петко може би излиза през другия.

Две жени, които навярно не са открили в магазина това, което са търсили, разговарят, застанали до мене:

— Най-добре да прескочим до Херти — казва едната.

— Или до другия Кауфхоф — предлага другата.

Значи има и друг Кауфхоф. Сега вече този вариант с дебненето по входовете и с процентите става съвсем негоден. Трябва да се намери нещо по-сигурно. Трябва разборът да почне отначало.

Безполезно е да гадаеш кое точно място Радев и Лазаров са използвали като най-удобно за среща. Такива опитни хора едва ли ще се виждат на едно и също място, защото биха могли да бъдат забелязани и запомнени. Сега се сблъскват в отдела с куфарите, а за утре си определят среща при аквариумите.

В случая това не е важно. Ситуацията се е променила, променили са се и съображенията. Въпросът е какви могат да бъдат съображенията на другия човек при така изменената ситуация. Радев ще стърчи там, където смята, че е най-вероятно да го потърсят. Не при аквариумите и червените рибки. Но може би при рибарските принадлежности. Радев е отчаян въдичар, това е известно. И когато му се полага отдых, този отдых минава в реките и в крайбрежните калища. И Радев знае, че този факт всички го знаят. И че е близко до ума да си кажат: къде по дяволите сред един огромен магазин можеш да намериш въдичаря, ако не при въдичарските принадлежности.

И така: няколко входа, две кафенета и два щанда за рибарски принадлежности. Бройката на обектите не е особено намалела, но сега тия обекти внушават по-голяма надежда. Остава да решиш дали да ги обхождаш целодневно по определено разписание, или да се залостиш упорито в един-единствен от тях. С две думи — дали да се опитваш да намериш Радев, или да дадеш възможност на Радев сам да те намери.

И двата способа си имат добри и лоши страни. Първият при известен късмет може да даде по-бърз резултат, но може да бъде съпроводен и с разминаване. Макар че когато двама души се движат из едни и същи места, разминаването не би могло да трае до безкрайност. Естествено, вариантът да застанеш на един ъгъл и да висиш там до пълно затъпяване е далеч по-солиден. Само че целодневното висене се хвърля на очи. А тъкмо сега най-малко държа да привличам вниманието.

Съображението да не привличам вниманието идва в главата ми почти едновременно с констатацията, че вече съм го привлякъл. Една млада жена, застанала до насрещния магазин, разделя умело любопитството си между дамските чанти и мъжката ми особа. Ако вземем предвид високото качество на чантите, то фактът, че предизвиквам интерес наравно с тях, би следвало да ме ласкае.

Първият порив е всеизвестен: да потънеш в тълпата. Обаче аз отдавна съм прехвърлил възрастта на първия порив. А също и възрастта на илюзиите. Ако ме наблюдава, то не е защото ме е харесала като моден артикул, а защото е от занаята. Въпросът е — от кой занаят.

Проверката не е трудна. Започвам доста нагло да оглеждам дамата. Не е чак богиня, но заслужава известно внимание. Малко

широко и приятно заоблено лице, без да говорим за други далеч по-едри части на тялото. Породиста немкиня.

Настойчивият ми поглед тутакси бива уловен и дешифриран. Вместо да се усмихне предразполагащо, жената ми дава гръб и бавно се отдалечава към ъгъла. Не е от любовния занаят. По-скоро — от другия.

Сега вече е време да изчезна в тълпата, преди дамата да е направила кръгом. Хлътвам повторно в Кауфхоф, пресичам бързо партера, като се провирам през навалищата, и от служебния изход се озовавам в насрещната улица. Трябва да напусна този квартал, поне временно. И да използвам междучасието, за да надзърна в другия Кауфхоф.

Би следвало да благославям тая едра немкиня, задето ме прогонва от единия магазин и ме отправя към втория. Защото именно там откривам Петко. Откривам го едва привечер, вече капнал от обикаляне. Естествено, при въдичарския щанд.

Издебвам го в момента, когато съсредоточено пробва механизма на една спинингова макара. Човек без нерви. Полицията го търси под дърво и камък, а той си играе на спининг.

— Здравсти, Земляк — промърморвам, без да го поглеждам, като се залепвам до щанда.

„Не гледай мене, а си гледай макарата“, би следвало да добавя, но при стара лисица като Петко туй е излишно. Той тъкмо това прави — продължава да върти ръчката на устройството. Додето ровя из кутиите с макарите, приближавам до приятеля и без да ща, докосвам шлифера му. Сетне отново се дръпвам на две крачки.

— Паспортът, парите и указанията са в джоба на шлифера ти — казвам. — Тръгвай с първия влак за Пасау.

— Ей, братко, да си жив... — чувам тихия глас на Петко, преди да напусна въдичарския рай.

Все пак има нерви, мисля си, когато излизам на улицата. От вълнение ми каза братко, вместо земляк.

Краят на деня. Небето вече е потъмняло и само ивицата над цинковите покриви, насечена от жици и телевизионни антени, все още е светла. Неонът озарява витрините. Минувачите бързат да се приберат в къщи подир последните покупки. Време е и аз да помисля за домашните си работи.

Вторият Кауфхоф е в квартала при гарата — пъстър търговски квартал, изобилствуващ не само с магазини, но и с кина, кабарета, ориенталски ресторанти. Любопитният турист може да получи тук кускус, фалшив златен часовник или венерическа болест — всичко туй на съвсем достъпни цени. Край витрините се тътрят или караулят апатични гастарбайтери, причакващи жертвата мошеници, проститутки, извършващи вечния рейс между съседния бар и насрещния хотел.

Кускусът не ми говори нищо. Но половин печено пиле подир цял ден гладуване не е за пренебрегване. Влизам в някакъв Винервалд. Казвам „някакъв“, защото Винервалд също като Кюраско не е име на отделен ресторант, а на цяла мрежа от заведения, с тази разлика, че главен специалитет в случая са пилетата.

Неонът на Винервалд е зелен, а обстановката — сънна. Избирам маса възможно по-далеч от входа и от витрината и поръчвам на сервитьорката в тиролска рокля споменатия по-горе специалитет. В случай че ми е писано да влизам в капан, то поне нека вляза с пълен стомах.

Онази жена, заранта пред Кауфхоф... Ако не се касае до някое щастливо недоразумение, присъствието на тази жена изразява вниманието на Сеймур към бедната ми персона. Снощните ми действия целяха да прикритият връзката с Шмитхаген, обаче те не можеха да прикрият напълно и самия мене. В случай че американецът е установил наблюдение, пристигането ми в хотела е било засечено, а заедно с туй е била идентифицирана колата — марка, цвят, номер. Сивичкото невинно БМВ оттук нататък се превръща в моя ахилесова пета.

Тиролският сукман разтоварва пред мене големия поднос — пиле, картофи, салатата, бира, — отправя ми къса усмивка за добър апетит и се отдалечава. Апетит не ми липсва. Нито теми за размисъл. Тъй че дъвкането на храната е съпроводено с предъвкване на проекти за предстоящото.

Ако не се касае до щастливо недоразумение, БМВ-то ми е под надзор. Най-добре би било да го изоставя, стига да е възможно. За жалост не е възможно. То е едничкото ми средство за евентуално измъкване през някой малък и отстранен граничен пункт. В случай, разбира се, че Сеймур вече не ми е решил съдбата. Но ако ми е решил

съдбата, положението ми с кола или без кола е еднакво безнадеждно. Щом отличителните ми белези, съпроводени с данните, взети от рецепцията на „Черния козел“ и придружени от съответно нареждане, бъдат предадени на федералната полиция, задържането ми става въпрос на часове.

Какво рискувам ли? Най-малкото — присъда за умишлено убийство, същата, от която едва се отървах в Копенхаген. Обстоятелството, че се движа с фалшив паспорт, ще бъде само дребна добавка. Излишно е да се занимавам с такива дреболии, след като ме чака доживотен затвор.

Да, доживотен затвор — точно това ме заплашва. И все пак Сеймур бе казал: нищо не ви заплашва, хранете се спокойно.

Храня се. Какво би спечелил американецът от възкресяването на една отдавна погребана история? Нищо, разбира се. И дори ако по непонятни причини е искал да сложи ръка отгоре ми, защо не го бе сторил, когато бях в ръцете му? Защо е трябвало да ме пусне, та после да ме гони? Ами че аз сега бих могъл да бъда вече извън Федералната република, ако не се налагаше да спирам в Мюнхен за Петко. Бях казал наистина на Сеймур, че пътувам за Кьолн, ала Сеймур не е от тия, дето веднага приемат каквото им кажеш. Напротив, положително е бил убеден, че, подплашен от срещата с него, ще запраща с пълна скорост към родината. И въпреки туй ме пусна да си вървя.

Не, между моите догадки и реалните факти има някакво несъответствие. Онази жена наистина приличаше на броячка — имам око за такива неща, — но каква е гаранцията, че е броила специално мене? И дори да е изпратена от американеца, това съвсем не значи, че той иска да ме задържи. Ако целеше да ме задържи, щеше да ми прати не тая породиста немкиня, а някоя горила.

Четвърт час по-късно стигам до кафето и до твърдото заключение, че всичко ще се изясни, щом само се върна при БМВ-то. Една рискована проверка. Една неизбежна проверка. Без колата съм за никъде. И в края на краищата, ако има нещо опасно, по-добре да го разбере още тук, при колата, отколкото долу, на границата, в присъствието на униформени лица. Уреждам прочее сметката и излизам.

Девет часът. Вечерната улица е обляна в светлина, но минувачите са оредели. Бих могъл да хлътна в някое кино и изобщо да отлож

възможно повече появата си на Променаде плац, дето съм оставил БМВ-то. Но в случай, че съм под наблюдение, протакането няма да ми помогне. Мисълта за киното е мисъл за бягство. А бягството нерядко е най-глупавият вариант.

Колата е паркирана близо до Дрезденер Банк и още щом я зървам, усещам как онова познато до втръсване чувство за тягост обгръща сърцето ми. БМВ-то е плътно притиснато отпред и отзад от две други коли и това едва ли е случайно. Бих могъл да се върна, додето не са ме забелязали. Все още има възможност да се върна, обаче каква полза.

Приближавам невъзмутимо до колата. Наистина е здраво залостена. Ако успея да избутам поне с половин метър гарирания отпред зелен Мерцедес...

— Няма да успеете — чувам спокоен женски глас тъкмо когато се опитвам да претворя замисъла в живо дело. — На скорост е.

Говорещата излиза изпод тъмния свод, дето се е приютила, и прави няколко крачки към мене. Едва ли трябва да пояснявам, че това е породистата немкиня.

— Тогава запалете и дайте малко напред — казвам, като зарязвам физическите упражнения. — Все пак трябва някак си да изляза.

— Защо е необходимо да излизате? — пита все тъй спокойно дамата. — По-добре влезте.

Тя е отворила дясната вратичка на мерцедеса и ме кани гостоприемно да седна на онова място, наричано мястото на мъртвеца.

— Много мило — промърморвам. — У вас ли отиваме?

— Може и дотам да стигнем — отвърща жената. — Но засега не сме стигнали дотам.

— Тогава?

— Един ваш познат иска да ви види.

— Кой точно? Аз имам много познати.

— Би трябвало да се сецате — подхвърля тя.

И понеже все още се колебая, добавя с леко нетърпение:

— Хайде, че ми стана студено.

„Да знаеш на мене какво ми е“, отговарям.

Само че — наум.

ВТОРА ГЛАВА

Ресторантът е на първия етаж с изглед към Карлс плац. Тихо заведение със стилна мебелировка и келнери в смокинги, изобщо доста над ранга на Винервалд. Сеймур се е настанил край една маса до широкия прозорец. Кима едва-едва при нашето появяване и произнася:

— Заповядайте. Надявах се да вечеряме заедно, но вие закъсняхте повече от допустимото, тъй че вече приключих с тая отегчителна работа. Сега е ваш ред.

— Не съм гладна — казва дамата, като сядаме. — Бих пила нещо съгриващо. Навън изведнъж захладя.

— Вече съм вечерял — обявявам на свой ред.

— Това наистина е красиво от ваша страна, Албер — промърморва американецът. — Да се тъпчете някъде, додето аз тук ви чакам.

Албер. Значи е в течение на новата ми самоличност. Новата ми самоличност всъщност е една от старите, които на времето съм използвал. Албер Каре — белгиец по народност и търговец по професия. Защо да не я навлека повторно, след като не е компрометирана. Една самоличност не се оформя лесно.

Метр д'отелът вече е щръкнал пред масата.

— Бих взела един скок — казва дамата.

— Аз — също.

— Три скоча — обобщава Сеймур.

И след като човекът в смокинга се отдалечава:

— Предполагам, че вече сте се запознали.

— Току-що чух името му от вас — отвръща жената. И като ме поглежда, добавя:

— Аз се казвам Мод.

— Тя се казва Мод, Албер — потвърждава американецът. — Запомнете това име.

— Не е трудно за запомняне.

— Надявам се да станете ако не приятели, то поне добри познати. Това ще бъде само от полза за общата работа. Но нека не бъркаме работата с удоволствието.

Удоволствието се свежда до туй, че ние двамата с Уйлям изпиваме в почти пълно мълчание сервираното питие, докато жената едва докосва с устни чашата. Сетне Мод, сякаш по някакъв невидим знак на Сеймур, става.

— Ще ми позволите да се оттегля...

— Да, да, вървете... — кима американецът.

— А ние с вас, Майкъл? — пита той, когато оставаме сами. — Ще прием ли още по нещо, или също ще се оттегляме?

Не виждам защо трябва да се наливаме, след като е очевидно, че Сеймур по понятни съображения едва ли ще води сериозен разговор тук.

— Знаете, че нямам особен вкус към алкохола.

— Вярно. Ние е вас си приличаме по много неща. По сума неща, като изключим най-важните.

Не съм забелязал чак толкова да си приличаме, но и не смятам, че това е тема за обсъждане.

— Предполагам, че очаквате някакви обяснения — подхвърля Сеймур, когато се озоваваме на улицата. — Затуй ще почна от обясненията.

Той обаче не бърза да почва дали защото обмисля как да почне, или защото се налага да слезем по механичната стълба в подлеза. Едва когато излизаме отвъд Карлс плац и поемаме из почти пустата Нойхаузер щрасе, чувам гласа му:

— Снощи ви казах, че не бива да се боите от мене. Казаното остава в сила, само че при известни условия.

— Снощи не ставаше дума за условия.

— Прав сте. И много ми е неловко, след като съм направил един жест, сега да ви изнудвам да го заплащате. Но, Майкъл, вие знаете какво представлява нашата професия. Човек рядко е свободен да действа според личните си желания.

Оставям без внимание тия обобщения, като чакам следващото.

— Ако не бях ви поканил да дойдете в „Черния козел“, вероятно нямаше повече да се видим. Но какво искате — случайността води подире си друга случайност. Един от моите хора ви е забелязал в хола

на хотела. И едва се разделихме с вас, дойде в стаята да ми го каже. За наш късмет, той съвсем не знае какво точно представлявате, но на времето ви е виждал в компанията на друг човек, който в случая ни интересува.

— И какво като ме е виждал?

— Става дума просто да идентифицирате този човек, Майкъл.

— Решили сте да ме използвате за индикатор...

— Не се вълнувайте. В момента не ми е нужен предател. Въпросният тип съвсем не спада към вашите хора. По-скоро — обратното. Западен агент.

— Не съм поддържал връзки с такива.

— Поддържали сте. Макар и не дружески. Така че няма да извършите никакво покушение срещу съвестта си. Сам ще разберете това още щом го видите. В края на краищата не мога да ви насиля да признаете: „познавам го“. Туй зависи единствено от вас.

— Но кой е този човек?

— Вие ще кажете. Ние го знаем под една самоличност, вие — под друга. За нас съществува съмнение, че е двоен агент, от който изтича информация. Обаче успокойте се: не изтича при вас, а при наши съюзници. Не е тайна, че и съюзниците се шпионират помежду си.

— Тая ваша история много не се държи, Уйлям.

— Истината е винаги по-малко убедителна от лъжата. Ако трябваше да ви сервирам лъжа, щях да я скроя тъй, че да се държи.

— И какво точно ще искате от мене?

— Всъщност нищо. По-точно, една дреболия: ще придружавате Мод или приятелките на Мод. Изобщо ще бъдете кавалер. Ако не ме лъже споменът, вие имате талант за тия неща.

Крачим няколко минути мълчаливо край ярко осветените витрини. Пешеходната зона е почти пуста. Тук-там някоя прегърната млада двойка или някой полюшващ се любител на мюнхенска бира.

— Не разбирам какво чакате, за да кажете „да“ — произнася по едно време американецът.

— Чакам да заговорите сериозно.

— Но аз говоря сериозно. Ще развеждате дамата насам-натам, додето тя ви запита „познавате ли този човек“. И единственото, което се иска от вас, е да отговорите точно на въпроса.

— Единственото?

— Именно. Колкото и да ви звучи невероятно.

Съвсем невероятно наистина. Не че е невъзможно Сеймур да се интересува от някого, с когото в миналото съм имал вземане-даване. Но ако Уйлям иска да научи нещо за някой си, той разполага с достатъчно източници на информация, та да прибъгва до мене. Освен ако е решил да компрометира този някой чрез връзката му с мене. Да докаже, че онзи е свързан с комунисти. Или пък да ме използва за съвсем друга цел, която в момента не мога да отгатна.

Американецът спира, вади пакета цигари, предлага ми и сам запалва.

— Какво има толкова да съобразявате, Майкъл?

— Вие настойчиво ме наричате Майкъл — забелязвам.

— Въпрос на навик. Знам отлично, че не сте Майкъл. Но не сте и Албер.

— Точно това съм по паспорт.

— О, по паспорт! На вас ли трябва да обяснявам, че малкото име е нещо наистина твърде малко, за да ви служи като прикритие. Вие отдавна сте картотекиран и описан при нас с всички необходими подробности в снимки и текст.

Той замълчава, сякаш очаква да кажа нещо. Но понеже не казвам нищо, продължава:

— Разбира се, вие ще бъдете Майкъл само за мене, когато сме насаме. Пред всички други трябва да се държите тъй, както ви е обичаят, сиреч да криете своята истинска самоличност. Имайте предвид, че това, което знам за вас, аз единствен тук го знам. Жените не са в течение.

— А каква самоличност сте ми изработили за пред жените?

— Защо трябва да я изработвам, след като вие вече сам сте го направили. Възприемаме вашата легенда и — готово.

— Щом сте толкова възприемчив, защо не възприемете и проекта ми?

— Какъв проект? Да се качите на колата и да изчезнете?

— Именно.

— Не е възможно, Майкъл. След като моят човек ви е видял, вече не е възможно.

— А ако аз все пак направя опит да изчезна?

— Такъв опит ще бъде съвсем напразен. Без да говорим, че ще бъде катастрофален за вас.

— В какъв смисъл?

— Не ме карайте да формулирам заплахи. Знаете много добре в какъв смисъл. Може и никого да не сте убили, но за западната полиция вие сте убиец. Без да повтарям какво сте за нас, от другия континент.

Не формулира заплахи наистина. Просто ме осведомява за неща, които и без туй са ми ясни. Нямам никаква възможност да умувам, а още по-малко — да отказвам. И колкото по-невинни са условията на американеца, толкова по-удобно е собственото ми положение на договаряща страна в един привиден пазарлък, който не е нищо повече от ултиматум.

— Добре, Уйлям, отстъпвам. Ако задачата ми се свежда само до една идентификация...

— Да, да — прекъсва ме Сеймур, — знам какво ще кажете, така че не си изтощавайте речника. Знам и това, че не вярвате на нито една моя дума. Прочее, нека оставим фактите сами да ви убедят.

— А все пак мога ли да знам колко време вашата Мод ще ме развежда като маймуна?

— Защо „като маймуна“?

— Добре, нека да е като домашно куче. Но колко време?

— Не повече от няколко дни. Една малка пауза на разтоварване сред напрегнатата ви дейност. Подир което ще можете свободно да продължите пътя си.

Той замълчава, като чака следващия ми въпрос. Аз също мълча.

— Не съм меркантилен човек — заговорва отново Сеймур, — но смятам, че е редно да получа срещу великодушието си поне грам признателност. А това предполага да избягвате всякакви опити за откопчване. Щом ви казвам, че няма начин да се откопчите, трябва да ми вярвате.

— Всеки от нас рано или късно се откопчва, Уйлям.

— Това мога да го кажа аз, който не държа на живота. Но не и вие. Бъдете лоялен към мене и аз ви обещавам, че ще се завърнете в къщи, без да е необходимо да правите компромиси със съвестта си.

— Вие и снощи давахте обещания...

— И до тоя момент не съм ги нарушил.

Излишно е да възразявам.

— А сега — казва Сеймур, като прави бавен кръгом — да вървим при колата ви. После ще ви заведе в хотела, дето е Мод. Стаята ви е запазена. Следващите директиви ще получите утре заранта. Аз лично едва ли ще мога да се движа постоянно с вас. Изобщо като кавалер ще имате работа най-вече с дами. И понеже знам склонността ви да използвате слабия пол за свои цели, налага се да ви предупредя: не си правете илюзии относно тия дами. Те са професионалистки. Бих казал, че в някои отношения те са по-педантични и по-несговорчиви дори от мене. Така че не си правете илюзии и не усложнявайте излишно една операция, която има всички шансове да протече просто и безобидно даже за самия вас.

И той ме повежда към непознатия хотел и към неизвестната цел.

* * *

Хотелът „Четиригодишните времена“ е импозантен не само с дългото си название, но и с просторните си холове, за чиято благородна старинна осанка са изразходвани не малко килими, картини, полилеи и огледала. Изобщо големите хотели държат да печелят престиж най-вече с разкошните холове, из които се мотаят няколко скупаещи субекти, докато за жилищните помещения се отделят далеч по-скромни грижи. Съвсем логично. Импозантният хол те подтиква да наемеш стаята, а самата стая, след като вече си я наел, се приема с философско примирение.

Стаята ми всъщност е добра. Тапети с цвят на старо злато, старинна мебел в маслинозелена тапицировка и най-важното — огромно меко легло. След като току-що съм избегнал или поне отложил една смъртна заплаха и след като предната нощ почти не съм спал, редно е да разчитам на порция дълбок целебен сън.

Сънят обаче не идва. Широкото легло вместо да ме унася, ме дразни с мекотата си. Ако беше по-твърдо, мисля си, вече отдавна да съм заспал. Някои хора воюват с безсъницата, като броят до хиляда или до десет хиляди. Аз в подобни случаи се задоволявам да стана и да изпуша две-три цигари.

Пуша и мисля. Хипотезите относно намеренията на Сеймур в момента са оставени настрана. Вниманието ми е насочено към

незабавните действия и към най-близките препятствия.

Някои казват: не се върти край началството, че ще ти намери работа. Други, напротив, съветват: за всяко нещо тичай при шефа. Прехвърляй му отговорността и показвай колко си деен. Две максими, вероятно формулирани от хора, втели и кипели. Само че за мене и двете са еднакво безполезни. Просто на нашия етаж машинката се върти малко по-другояче. Веднаж те викат, за да ти поставят задачата, следния път те приемат, за да чуят как си я изпълнил. А месеците между тия две аудиенции изобилствуват с добри възможности да си счупиш врата по свой почин или да идеш на кино.

Но случва се понякога точно през тия месеци да изпиташ остра носталгия по своите. По генерала и дори по оная киселица полковника, който те гледа така приветливо, сякаш си забил юмрук в болния му черен дроб. И обземе ли те такава носталгия, единственият цяр е да прибягнеш до връзката.

Тайният агент от филмите разполага с множество секретни оръжия, колкото миниатюрни, толкова ефикасни. Тайният агент в живота често е лишен от тоя арсенал, но при всички случаи държи в резерва поне две неща: връзка с Центъра и канал за отстъпление. Да, при всички случаи. А ако връзките и каналите са повече, това само облекчава работата.

Каналите и връзките, с които разполагам в момента, възлизат на кръглото число нула. Недопустимо положение в една необичайна ситуация, но така е. Кой би могъл да знае предварително, че ще възникне задачата да спасявам някого в Мюнхен. Задачата бе възникнала между другото. И аз бях хлътнал между другото.

Сред пълната изолация, в която съм се озовал, остава едничка несигурна възможност за изтръгване: Човекът от Висбаден. При друго положение тази възможност би трябвало автоматично да се отхвърли. Въпросът за контактите в нашата работа е винаги точно съобразен с някои подвъпроси като — защо, с кого, кога и как, изобщо не е прието да ходиш по гости без разрешение. Така е при нормални обстоятелства. А когато нямаш друг избор...

Ти не знаеш какво е положението на човека от Висбаден и дали самият той не е под наблюдение в момента. Не знаеш как да се добереш до него, след като си попаднал в плен. Не знаеш какъв адрес да дадеш, за да бъдеш намерен от своите. Не знаеш даже дали

посланието ти може навреме да бъде изпратено. Защото, ако го получат едва след като вече си се озовал в някой полицейски зимник, ползата от писмените ти занимания едва ли ще бъде голяма.

Сума въпроси за обсъждане. Тъй че пуша и мисля. Пушенето може да е вредно, но мисленето винаги е полезно. Ако не се справиш с проблемите си, поне ще се справиш с безсъницата. Даже не усещам кога и как съм заспал.

Разбирам го едва когато телефонът до главата ми зазвънява меко, но настойчиво. Отварям очи. Навън е ден.

— Албер, закусихте ли? — прозвучава в слушалката приятен женски глас.

— Не — отвърщам. — По време на сън никога не закузвам.

— Тогава бихме могли заедно да закувим долу след половин час.

— Защо не. Стига да съм готов.

Половин час, разбира се, е предостатъчен за бръсненето, душа и обличането, ала кроткият заповеден тон на дамата ме е раздразнил, тъй че слизам след четиридесет минути.

Мод се е инсталирала до една маса и дори да е ядосана на неточността ми, не го показва. Часът е десет и широката трапезария е празна.

— Надявам се, че не съм ви накарал да чакате — забелязвам вежливо. — Искам да кажа, че вероятно вече сте закусили.

Неизползуваните прибори пред нея сочат обратното, тъй че тя отминава без внимание въпроса ми. Само казва:

— Мислех, че търговците са точни хора.

Казва го любезно с приятния си глас.

— Така е — потвърждавам, като се разполагам насреща ѝ. — Но за мене търговията е само хоби. Истинското ми призвание е безделието.

— Какво ще обичате? Кафе, чай? — намесва се в разговора ни келнерът.

— Кафе — отвърщам.

— Две кафета — потвърждава дамата.

И понеже онзи се готви да се отдалечи, тя му прави знак да почака.

— За мене и портокалов сок, шунка с яйца, кисело мляко.

Сега пък аз ще трябва да я чакам. Келнерът изчезва. На масата се възцарява неприятно мълчание.

— Усмийте се — казвам. — Днес ще имаме хубав ден.

Спокойното ѝ лице наистина се озарява с бледа усмивка. Бледа и по-скоро иронична.

— Нека предварително се разберем, че няма да обсъждаме въпроса за времето. И че изобщо не сте задължен да ме развличате с разговори.

— Добре, ще мълчим. Щом настоявате.

— Не настоявам на нищо — произнася тя меко, сякаш съм дете, на което трябва да се обясняват елементарни неща. — Искам просто да ви спестя излишните усилия. Смятайте ме за служебно лице.

Келнерът донася кафето заедно с кифлите, маслото и конфитюра, като обичайна добавка.

— В такъв случай, щом сте служебно лице, аз почвам — промърморвам, като си наливам кафе.

— Да, да, не се стеснявайте.

Малко по-късно пристига и нейната пържена шунка. Храним се мълчаливо, всеки зает с чинията си и с мислите си. Дамата, както личи от заоблените ѝ форми, има добър апетит. Допусках, че има и добър нрав, но, изглежда, съм се излъгал. Или пък Сеймур я е предупредил: „Трябва много да внимавате. Двучлен човек и женкар. Никога не го изпускайте от очи и винаги го дръжте на разстояние.“

Наливам си още чаша кафе и запалвам цигара.

— Бихте ли ми казали в качеството на служебно лице, какво ни предстои?

— Нашият общ познат ви го е казал — отвръща Мод.

Тя вече е стигнала до края на сеанса, сиреч до киселото мляко.

— Имам предвид програмата за днешния ден.

— Ще идем до Франкфурт.

Дамата вдига очи и ме поглежда. Големи тъмнокафяви очи, които говорят: тук не е място за разговори.

— Вие имате красиви очи — признавам.

— Ще наредя да свалят куфарите и ще уредя сметката — казва Мод, като става. — Може да ме почакате в хола.

Наистина служебно лице.

В подземния гараж на хотела, дето са приютени колите ни, възниква малко спречкване с капитални последици.

— Къде? — пита дамата, като вижда, че се отправям към БМВ-то. — Ще пътуваме заедно.

— Да, но всеки в колата си.

— Напротив: ще пътуваме с една кола.

— Тогава елате при мене.

— Ще пътуваме с моята кола, Албер — настоява жената, без да нарушава любезния си тон.

— Но нашият общ познат не ми е казал нищо подобно...

— Казал го е на мене. Когато се наложи, ще си получите отново колата. Дайте си тук куфарчето.

И тъй, сбогом, скъпо БМВ, сбогом, мое сиво котенце. Сега съм напълно обезоръжен. Е, мисля си за кураж — едно оръжие по-малко, това значи една тежест по-малко. Ще действаме с голи ръце, като джудистите.

Подавам куфарчето и без повече възражения се настанявам в зеления мерцедес, на мястото на мъртвеца. За разлика от моята кола, вмирисана на бензин и цигарени угарки, тук се носи лек дъх на дамски парфюм.

— Доколкото разбирам, вие не сте пушачка...

— Не е нужно да се съобразявате с мене — отвърща жената, разбрала смисъла на бележката ми. — Пушете си спокойно.

Тя освобождава мерцедеса с лека маневра и също тъй леко потегля. Добрият шофьор си личи още при потеглянето. Максимилиан щрасе е обляна от слънце. Мод поема кормилото с лява ръка и вади с дясната големи тъмни очила от чантата си. Тия очила ми напомнят за някогашната адютантка на Сеймур — Грейс, — макар че нейните не бяха тъмни.

Ако оставим настрана очилата, приликата между Грейс и Мод е също като приликата между небето и земята. Онази беше нервна и фина, агресивна и пълна с комплекси. Тази е здрав дух в здраво тяло, спокойно-самоуверена и хладно-доброжелателна. Нито сянка от мъжествената дресировка на Грейс. Чистото матовобяло лице е добре поддържано, едрият бюст свободно се откроява в бледолилавата поплинена блуза, а масивните бедра добре запълват полата от сива

английска фланела. Това съвсем не е типът на Сеймур, Служебно лице, нищо повече.

— Няма ли да заредим? — нарушавам мълчанието, когато далеч пред нас се показва някаква бензиностанция.

— Заредила съм.

— Вие мислите за всичко.

— За това ми се плаща, Албер.

Задминаваме бензиностанцията и излизаме на аутобана. Почточно казано — влизаме в аутобана. Защото това е един отделен свят, един особен свят, ограничен в пределите на тоя циментов улей, незначителен като ширина, но безпределен като далечина и където безкрайното движение се проявява в два срещуположни потока коли, летящи ден и нощ, безброй механични кръвни телца, увлечени в самоцелна циркулация по тия бетонени вени.

Неприветен пейзаж, строг и геометричен, където природата с растителността и цветовете си е заменена от бетон и стомана, от циментови надлези, от пътни знаци с имената на следващите селища и цифрите на пределната скорост. Свят на изолация, откъснат от всичко наоколо, двуизмерен свят, сведен до две посоки, тази, отдето идваш, и онази, накъдето отиваш, една непрестанно летяща под тебе сива лента, свързваща туй, което е било, с това, което ще бъде.

— Имам чувството, че сте работили в радиото — произнасям по някое време.

— Работила съм наистина, ако това ви интересува.

— И сте била говорителка.

— Съвсем не.

— Или коментаторка.

— Съвсем не.

— Говорите с мелодичния и леко назидателен глас, който е работният инструмент на тия хора.

— Не разбирам с какво ви дразни гласът ми — промърморва с безразличие Мод.

— С нищо. Звучи ми просто като магнетофонен запис.

— В такъв случай не задавайте въпроси. Ако вие мълчите, и моят магнетофон ще мълчи.

— Защо? Тембърът ви е приятен. А имам и въпроси.

Жената не отговаря, насочила тъмните си очила към летящата срещу нас циментова писта.

— Какво ще правим във Франкфурт?

— Ще потърсим хотел. Ще обядваме. Ще почиваме. Изобщо — нищо обременително.

— А после?

— После — според инструкциите. Още не съм ги получила.

Нищо не може да се изкопчи от тая жена.

Пристигаме във Франкфурт към три часа. Хотел „Континентал“, дето отсядаме, въпреки гръмката си фирма, е стандартен модерен хотел от добрата средна категория. Когато се качваме в асансьора, предвождали от момчето с куфарите, дамата предлага:

— Бихме могли да се измием и да излезем да обядваме.

— Не съм гладен. Предпочитам да поспя.

— В такъв случай ще си поръчам нещо в стаята.

— Щом ще поръчвате, бихте ли наредили да ми донесат вестници?

— Разбира се.

Стаите ни са на четвъртия етаж, но доста далеч една от друга. Моят е към края на коридора и додето момчето отключва, забелязвам в дъното втори асансьор, вероятно тоя, домашния, с който качват по етажите закуските и бельото.

Няколко минути след като съм се прибрал, на вратата се почуква: вестниците. Преглеждам набързо един от тях, колкото да разбере какво става по света. Сетне по навик го сгъвам на финансовата страница и го хвърлям върху леглото. Сега остава да дочакам и звъна на телефона. Подир още няколко минути и това става.

— Донесоха ли ви вестниците? — чувам в слушалката гласа на говорителката.

— Да, благодаря.

След половин час навярно пак ще се обади, за да пита дали съм ги прочел. А след още половин час ще иска да узнае не съм ли огладнял. Проверки. Проверки без друго ще има, но не мога зарад тях да изтърва последния си шанс.

Излизам тихо в коридора, окачвам върху дръжката на вратата намерения в стаята надпис „моля, не ни безпокойте“, заключвам и се отправям към асансьора.

Товарният асансьор ме доставя на партера в служебната част на хотела. Точно в дъното на коридора виждам изхода към уличката. Помещението е пусто. През една полуотворена врата зървам някаква жена, заета да сортира чаршафи, но тя не ме забелязва.

„Континентал“ е до площада пред гарата, а на площада винаги дежурят таксито. Скачам в първото от тях и казвам на шофьора:

— Висбаден и обратно. Колкото по-бързо се върнем, толкова по-добре.

Имам късмет. Това е един от тия младежи с дълги коси и черни якета, за които шофирането е и професия, и спорт. Той с такава ярост се провира през оживените улици, а сетне, на аутобана, тъй бясно задминава другите коли, та почти съжалявам, задето съм го амбицирал. Да се движиш бързо в такива моменти е добре, но да пристигнеш жив също е добре.

Когато тази заран Мод бе произнесла името Франкфурт, веднага бях си казал — ето го последния ти шанс, внимавай да не го проиграеш. Защото, ако бе казала Хамбург, Любек или нещо от тоя род, това би означавало край на надеждите.

В тая страна на много градове и на големи разстояния има три града, които са почти един до друг. Толкова са един до друг, че спокойно можеш да закусиш в Майнц, да се разходиш из Висбаден и да се озовеш точно на обед във Франкфурт, без дори да имаш впечатлението, че си напуснал града. Само че — кой град?

Часът е четири и нещо, когато нареждам на шофьора да спре, подавам му една банкнота, за да не си яде нервите до завръщането ми, и изчезвам зад ъгъла.

Късметът ми тоя ден работи наистина без засечки. Още преди да стигна до съответната къща, виждам, че Шмитхаген се върти край колата си, гарирана пред градинската врата. Той също ме забелязва отдалече, а когато се изравнявам с него, произнася някак унило:

— Вие ли сте...

— Вероятно за предпоследен път — успокоявам го.

— Бих предпочел да е за последен — избъбря той. — Жена ми, съседите, нали вече ви казах...

— Да, да, когато го казвате, използвайте ръцете си, сякаш ме упътвате...

Уж държи на съседите, а не прави сметка, че може би някой тъкмо сега ни гледа отнякъде.

Възприел съвета ми, Шмитхаген почна да сочи с десница към края на улицата, а сетне надясно и наляво и изобщо да се върти като ветропоказател, повтаряйки познатите вече подробности за неверността на жена си и за любопитството на комшията.

— Добре, достатъчно — кимам, сякаш благодаря. — Посланието ви го пуснах през прозорчето на колата, Гледайте веднага да го препратите.

— По-рано от утре не може — предупреждава Шмитхаген.

Чувам гласа му зад гърба си, понеже вече съм тръгнал към таксито. Шофьорът ме чака, дето съм го оставил. Почтено момче. И диво, колкото си иска. Преживявам връщането като истинско премеждие, но затуй пък се прибирам далеч по-рано от предвиденото.

Едва съм влязъл в стаята си и телефонът зазвънява. Оставям го да си звъни и се премествам от костюма в пижамата. Подир което спокойно се настанявам в леглото и дори почти задрямвам.

Казвам „почти“, защото малко по-късно се потропва на вратата. Отпърво — учтиво, сетне — по-настойчиво. Ставам без бързане и отварям.

— Къде ходихте, Албер? — пита почти любезно Мод, като влиза в стаята, без да обръща внимание на туй, че съм по пижама.

Не само влиза, но сяда на един стол и кръстосва крака. Предстоят обяснения.

— Бях в леглото си. Не е ли очевидно?

— Но аз три пъти ви звъних по телефона.

— Вероятно съм спал.

— А одеде чуках и на вратата.

— Вероятно не сте забелязали надписа „не ни безпокойте“.

— Този надпис е за прислугата. Аз не съм прислуга.

— Вратата не е прозрачна, за да разбере, че сте вие.

— И все пак, къде ходихте?

Тя не променя мекия си тон, обаче аз вече достатъчно съм опознал този тон, за да разбирам кога той е наистина любезен и кога само изглежда любезен.

— Вижте, Мод — казвам, като също сядам на насрещния стол. — Нищо не ми коства да заявя, че наистина съм излизал, и дори да го

потвърдя пред нашия общ познат. От това единствено вие ще загубите, не ви ли е ясно?

Тя мълчи и ме гледа, но лицето ѝ не изразява нищо освен търпеливо внимание. Що се отнася до моето внимание, то е разделено между това лице и кръстосаните крака — снажни и добре оформени, изобщо не по вкуса на такъв аристократ като Сеймур.

— Не искам да се хваля, но бих могъл доста да затрудня мисията ви с разни криеници, и то дотам, че нашият общ познат да ви оцени като съвсем неефикасна. Тъй че нека склучим едно малко споразумение — да не се злепоставяме взаимно.

— Но аз не мога да ви оставя да правите каквото си щете.

— Нямам намерение да правя нищо такова, което би затруднило общата ни работа. Въпросът е да не се притесняваме един друг.

— Нима ви притеснявам?

— Общо взето — не. Като изключим тази подробност, че заранта ме разбудихте, а сега ми пречите да да спя.

Жената продължава да ме гледа, а аз продължавам да разделям вниманието си между различните ѝ атрибути. Ако Сеймур вече ме е представил за женкар, трябва да потвърдя атестацията му, без много да прекалявам. Тъй че погледът ми все пак спира по-дълго върху лицето, отколкото върху другите части.

Едно приятно лице с приятен ведър израз и с приятна полуусмивка, която, едва появила се, вече угасва. Зад тая приветливост на фасадата не е трудно да се отгатне скритото: дискретно проучващия поглед на кафявите очи, тръпката на бегла размисъл в красивите високи вежди, гънките на недоверие в пълните устни, леките паузи в разговора, маркиращи реакциите на предпазливост, изобщо обичайните рефлексии на професионалистка от среден тип.

Да, едно приветливо, но донейде и коварно лице, за да бъде точно характеризирано. Може би затуй някои хора държат повече на телосложенията, отколкото на физиономииите. В телосложенията няма коварство. Особено ако ги съзерцаваш в цялата им голота. В случая, естествено, аз не разчитам на подобна откровеност. Още повече че известни подробности, като едрите бедра и щедрият бюст, достатъчно ясно изпъкват и през облеклото. Вън от тия грешки на природата, които аз лично не бих драматизирал, фигурата на дамата е достатъчно добре пропорционирана. В случай че закъса, Мод спокойно би могла

да си вади хляба от снимки за голите списания на Беате Узе и доктор Мюлер.

В момента закъсването едва ли я грози. Лилавата блуза, сивата пола и сивите обувки на висок ток имат оня невинно-скромен вид, от който лъха дъх на бутик, а брилянтът върху дискретния пръстен на лявата ръка изглежда истински. На лявата ръка. По-близо до сърцето. Брилянтите са винаги близо до сърцето на известни особи.

— Значи вие ми предлагате нещо като джентълменско споразумение? — произнася най-сетне с едва забележима усмивка Мод.

— Когато ме изучавате тъй съсредоточено, може и да не се усмихвате — забелязвам. — Това ви разсейва.

— Вие също ме изучавате, но аз не ви правя бележки.

— Аз само ви се любувам.

— Оставете евтините комплименти. При мене те нямат ефект.

— Преситена сте от тях.

— Едва ли. Просто не съм глупачката, за която ме взимате. Колкото до споразумението, трябва да ви кажа, че аз влизам в споразумения само с работодателите си.

— Съжалявам, че по този начин сте изтълкували думите ми.

— Извинете, ако съм сгрешила. В такъв случай можете да бъдете уверен, че и без всякакво споразумение ще се старая да не ви притеснявам.

— Отлично. Не съм желал нищо повече.

— Аз обаче желая — произнася дамата, като става. — Например една хубава вечеря. Вие с вашите лудории ми пресякохте апетита, но сега го усещам, че се връща.

— Още няма шест... — напомням.

— Нима живееете по часовник? — вдига леко вежди Мод. — Не правите такова впечатление. — И като тръгна към вратата, добавя: — Ще ме чакате долу, нали?

* * *

— Този ресторант ми се вижда прекалено тих, за да бъде италиански — позволявам си да забележа.

— Мисля, че кухнята е по-важен белег, отколкото тишината или шума — отвръща дамата. — Салатата не ви ли хареса?

— Напротив.

— Но вие не я доядохте.

— Чакам следващото.

Следващото е медальон с гъби. След като е омела огромната порция салата с маслини и риба, Мод самоотвержено се заема и с импозантния медальон. Аз се храня доста по-неохотно. Защото, додето бавно дъвча храната, по стар навик предъвквам и мислите. А те не са от най-веселите.

Посланието, предадено на Шмитхаген, бе надраскано още заранта в хотела. Съвсем къса справка за създалата се ситуация. Сега остава да чакам инструкции и канал за оттегляне. Отговорът следва да пристигне пак чрез Шмитхаген, понеже не съм в състояние да посоча друг адрес. Но кога ще пристигне този отговор и дали ще мога още веднъж да се добера до Висбаден, за да го получа — това са засега висящи въпроси.

Наливам си малко кианти. Бих налял и на дамата, ала нейната чаша е все още пълна.

— Вие не пиете — казвам.

— Рядко пия повече от чаша. И то подир ядене.

— Не пиете, не пушите...

— А защо трябва да го правя?

— Това не знам. Знам, че всички го правят.

Медальонът в чинията ѝ вече почти е изчезнал. Остават още две-три самотни гъби за дояждане. Дамата приключва и с тях, отпива глътка вино и едва тогава отговаря:

— Ние смятаме, че щом постъпваме като всички, значи всичко е наред. Кое е наред? Щастието ни? Ами че всички тия, дето им подражаваме, са нещастни.

Тя избърсва устни с ленената салфетка и посяга към картата с менюто. Графата на десертите поглъща напълно вниманието ѝ, тъй че темата за щастието отпада. Келнерът с риза на черни и бели черти и малинова папионка вече се е притекъл на помощ. След необходимите консултации Мод избира някакъв сладолед със сложно название, докато аз се задоволявам с обичайното кафе.

Сладоледът пристига — планина от лакомства и разбит каймак, инсталирана в голям кристален съд, нещо средно между чаша и фруктиера. В сравнение с тая гигантска чаша двойното ми кафе прилича на малкия Гъливер в страната на великаните.

— Не допусках, че сте индивидуалистка — промърморвам, като паля цигара.

— О, оставете тия книжни думи — възразява меко жената, като смело загребва в своя планински масив от каймак.

Тя може би се кани да добави нещо, но сладоледът е далеч по-изкусителен от разговора, тъй че дамата се връща към разговора едва след като приключва със сладоледа. Връща се, естествено, с моя помощ:

— Чакам рецептата — подхвърлям.

— Коя рецепта?

— Тая — за щастието.

— За да чакате от мене тая рецепта, би трябвало най-първо да знаете дали съм щастлива. Какво може да ви каже за щастието един човек, ако сам не го е постигнал?

— Че кой го е постигнал? Познавате ли такива хора?

— Това е труден въпрос, Албер. И аз съм само едно служебно лице. Това не е въпрос, който се задава на служебно лице.

Не знам дали в резултат на малкото ни спречкване в хотела, или на нещо друго, обаче дамата сега е по-общителна от заранта. Измамна приветливост. Мод е напълно убедена, че съм излизал от стаята си, и кой знае как е изтълкувала постъпката ми, но тъкмо с тая постъпка съм събудил любопитството ѝ. Заранта почти не ми обръщаше внимание. Сега ме изучава.

— Надявам се, че вече сте получили инструкции — промърморвам.

— Инструкциите са, че оставаме тук.

— Докога?

— Това не знам.

— Защо?

— Нямам представа.

— Но това е отчайващо.

— Отчайващо? Нали сам казахте, че безделието е ваше призвание.

— Не става дума за безделието, а за неизвестността.

Пренебрегвайки чашата с вино, дамата отпива глътка минерална вода, сетне отново се връща към заниманието си — да ме наблюдава, без да дава вид, че го прави.

— Почвам да ви опознавам — произнася тя, сякаш на себе си. — Вие сте от хората, дето държат на всяка цена да знаят бъдещето си. Никога не съм могла да разбера тия хора.

Ясно е, че нищо няма да откопча. А може би Мод и нищо не знае. Сеймур едва ли ще я посвещава в големите си планове. Задачите ѝ се дават една по една, ден за ден. Малко търпение — казвам си. — Малко търпение и повече бърбрене, най-лекият начин за убиване на времето.

— Мисля, че всеки би искал да надникне в бъдещето си — забелязвам. — Включително и вие.

— За какво ми е да надниквам? В бъдещето най-често се крият лоши неща. Защо да ги научавам предварително? За да се троя?

— За да ги осуетите навреме.

— Не смятате ли, че ние осуетяваме най-вече дреболиите? Повечето неща, големите неща, те са извън нашата власт. Те са предварително програмирани, без някой да ни пита.

— От кого, от бога?

Дамата отново отпива глътка минерална вода. Тоя сладолед с тези захаросани плодове...

— Не мислите ли, че обстановката тук е прекалено сънна? — пита Мод, без да обърне внимание на въпроса ми.

— Не обичам шума.

— Струва ми се, че малко повече шум тонизира. А мъртвилото потиска.

Дали защото ресторантът се посещава най-вече на обед, или защото изобщо не се посещава, но освен нас едва ли има повече от дузина клиенти и те вероятно не са италианци. Една дузина италианци са в състояние да тонизират и най-просторното заведение.

— Бихме могли да сменим обстановката с нещо по-уютно — предлага Мод, като поглежда часовника си.

Жестът е невинен, предложението също е невинно, но ние на нашия етаж сме мнителни хора. Развеждането започва — помислям си. И какво като започва? Да се надяваме, че колкото по-рано почне, толкова по-рано ще свърши.

— Чувал съм, че Франкфурт бил град на нощния живот — пускам една реплика за проба.

— В наши дни нощен живот има навсякъде, където има и дневен — отвърща небрежно дамата.

— Да, но тукашният бил особено оживен — продължавам да надувам пробния си балон. — Какво пречи да надникнем.

— Нищо, освен часът — отвърща Мод. — Доколкото знам, програмите почват към единайсет. Да идем да изпием по нещо в „Глобус“, а после ще надничаме насам-натам.

„Нали не пиеш?“ — запитвам на ума си, но гласно казвам:

— Чудесна идея.

Не съм чувал за „Глобус“, нито допускам, че фигурира между забележителностите на Франкфурт. Малък, модерен и безличен бар в някаква уличка на две крачки от пешеходната зона. Зелен и розов неон, огледала, миниатюрни кресла, тапицирани с черна изкуствена кожа, плюс рафтове с бутилки и неизбежният бакърен тезгях — с това се изчерпват особеностите на обстановката. Публиката, предимно мъжка, също не е бог знае каква. Видът на клиентелата и изобилието на американски думи в шумотевицата подсказват, че повечето посетители са американски офицери в цивилно облекло.

Заведението е почти пълно. Настаняваме се край малка масичка в ъгъла зад бара, без някой да ни обърне внимание, включително и келнерът, вече достатъчно затруднен от многобройните поръчки. „Това ли е уютното ви заведение?“, бих могъл да запitam, ако държа да поставя дамата в неудобно положение.

— Какво ще пиете? — казвам, за да облекча ситуацията.

— Една кока.

Отивам до тезгяха, вземам нейната кока и моя скоч, плащам и се връщам при масата.

— Вие сте предприемчив — установява Мод.

— Да. В дребните неща.

— И скромен.

— По необходимост. Когато човек няма с какво да се похвали, той винаги е скромен.

Дамата съвсем машинално участва в разговора. Вниманието ѝ е насочено към околните посетители. Професионалистка, да, но от

средна категория. Въпреки привидното ѝ безучастие, можеш да забележиш как пресейва с очи публиката.

— Мислех, че сте немкиня, а излиза, че сте американка — забелязвам.

— Вие за втори път познавате. Най-първо за радиото, сега за произхода. Не бива толкова често да познавате, Албер. Това не подхожда на един безобиден търговец.

И понеже оставям репликата ѝ без внимание, продължава:

— Немкиня съм по майка. А по баща — американка.

— Но сте израли в Щатите.

— Пак познахте. Само че сега не се брои — много е лесно. Американците не се преселват в Европа. По-скоро става обратното. Така стана и с майка ми.

Думите звучат като прелюдия към една семейна история. Излиза, че съм се излъгал. Тая жена лесно се залавя с предложените ѝ теми, но няма обичай да ги завършва. Какво значение — важното е да се говори, да се убива времето.

Мод е приключила с пресейването на публиката. Тъмнокафявите ѝ очи са отправени към входа и едно едва доловимо потрепване на високите вежди ме принуждава да погледна натам. Не съм единственият. Неколцина самци от съседните маси вече са насочили поглед в същата посока. Гледката си заслужава вниманието.

Жената, която току-що е влязла, спокойно би могла да сложи в джоба си моята дама, ако Мод не беше така обемиста. Появата на Мод в заведението мина почти незабелязано, тя не е от тия ефектни същества, подир които мъжете се обръщат по улиците. Докато тази, новодошлата... Сексбомба от голям ранг.

Сексбомбата е придружена от някакъв безцветен тип в сако от туид, тъмна риза и сив панталон, изобщо от тия банални типове, с които се разминаваш, без да ги забеляваш.

Съпроводена от одобрителни погледи, новодошлата се насочва към нашата маса.

— Мод, скъпа, видях те още от вратата — пропява тя с малко глезена интонация. — Ще ви пречим ли, ако изпием по един скоч? Това е Добс, ако не се познавате.

— А това е господин Каре — пояснява Мод, уловила погледа на сексбомбата, отправен към мене. — Разполагайте се.

Всъщност те вече са се разположили. Новодошлата излъчва такъв магнетизъм, че е привлякла вниманието дори на вечно заетия келнер, който пристига, за да приеме поръчката. Между двете жени се повежда разговор на тема какво ново, докато ние с Добс сме изоставени сами на себе си и на отегчението си. Предполагам, че неговото е по-голямо, тъй като аз все пак частично се развличам с бегло проучване на Сандра.

Сексбомбата се казва Сандра. Погледната отблизо — нищо изключително. Обаче кой търси изключителното. Сивосини очи от типа на тия, котешките, и не твърде добродушните. Хубав, леко вирнат нос и доста голяма уста с чувствени устни. Но това са подробности. Основното в пейзажа е фигурата — стройна, елегантна и предизвикателна в извивките си, твърде прибрана в кръста и твърде разгърнатата нагоре. Дали гърдите ѝ са по-големи от тия на Мод, туй може да се установи само след съответно сравнение, но върху това грациозно тяло те изглеждат направо огромни.

Допускам, че с тия физически белези се изчерпва и цялата оригиналност на сексбомбата, защото разсъжденията ѝ, улавяни бегло от ухото ми, са като на всяка втора жена в тоя свят на секретарки и машинописки, представляващ неразделна част от света на администрацията и бизнеса.

През цялото време Сандра не ми обръща никакво внимание, нещо твърде удобно за мене, защото ме освобождава от необходимостта да търся теми за светски разговор. Все пак, когато двамата малко по-късно си тръгват, сексбомбата на прощаване с Мод не пропуска да добави и едно:

— Сбогом, мистър Каре.

Ние оставаме, за да поскучаем още десетина минути в уютното заведение. Но очите на дамата вече не следят входа. Ако тя наистина е очаквала да се срещне с някого тук, то срещата очевидно е била със Сандра, макар да не разбирам смисъла на тази среща.

— Отегчихте ли се? — сеца се да запита по едно време Мод.

— Опитвам се да свиквам.

— Моята приятелка не ви ли хареса?

— Необходимо ли е да ми харесва? — промърморвам уклончиво, верен на правилото, че пред една жена никога не трябва да хвалиш друга жена.

— Вие доста дълго я съзерцавахте.

— Нека не преувеличаваме. Когато нямаш какво да правиш, можеш да съзерцаваш и носа на обувката си.

— Съжалявам, че съм ви докарала дотам. И свивам знамената. Оттук нататък инициативата е във ваши ръце.

Излизаме от „Глобус“ и поемаме отново по посока на гарата, защото натам е и нощният квартал. Тротоарите, осветени от неона на големите магазини, са пусти, автомобилното движение е намаляло. В пустотата и тишината тия широки улици и модерни сгради от бетон и стъкло изглеждат още по-неуютни, отколкото през деня.

Нощният квартал е друго нещо, поне що се отнася до оживлението и гюрултията. Баровете и кабаретата примамват минувача с розовите си и червени сияния, с подканящите викове на портиерите и с безсрамните снимки на голи красавици, които може би съвсем и не фигурират в програмата на заведението. От двете страни на улицата мудно се точи върволица от градски безделници, от туристи или сутеньори.

Проникваме напосоки в някакъв бетонен проход, увенчан с целомъдрено-бялата неонова фирма „Ерос“, за да попаднем в цял лабиринт от подобни проходи. Край неприветливите циментови стени на тия глухи коридори караулят жени в пределно къси рокли, макар модата на минижупа отдавна да е минала, и пределно разгърдени, макар помещенията да излъхват хлад и влага. Жените пушат или просто стоят с апатични гримирани лица и безучастни погледи. Те не приканват нито с думи, нито с жестове, понеже това е запретино и понеже, след като са застанали тук, съвсем очевидно е, че се предлагат. Клиентите обаче са малко. Преобладават зяпачи като нас, движещи се в мудна върволица край тия жени, застанали неподвижно под болнавата електрическа светлина, като персонажи на някаква нелепа пантомима.

— Защо ме доведохте тук? — запитва по едно време Мод. — Надявам се, не очаквате да ви помогна в избора.

— Нима аз съм ви довел? Мислех, че само ви следвам.

— Но нали се разбрахме, че инициативата ще бъде във ваши ръце? Още ли трябва да ви повтарям, че съм само служебно лице.

Да, за един път инициативата се е оказала в мои ръце, а аз дори не знам какво да правя с нея. Идеята за нощния квартал бе само един

пробен балон, а сега се чудя как да го спукам.

— Да влезем нейде, където и да е — предлагам, когато се измъкваме от лабиринта и се озоваваме отново на улицата.

— Само не в някое от тия кабарета, дето артистите ви тикат под носа половите си части — подхвърля Мод, като свива гнусливо пълните си устни.

— Имам една идея.

— Кажете все пак — кима скептично дамата.

— Да се приберем в хотела и да се наспим.

— Мисля, че наистина почвам да ви опознавам — промърморва жената. — Вие, въпреки привидностите, не сте лишен от здрав разум.

Прибираме се прочее в хотела, изкачваме се с асансьора на четвъртия етаж и си пожелаваме взаимно лека нощ.

Но преди да се запътим всеки към стаята си, Мод казва:

— Албер, нали няма да ме смятате за нахална, ако ви помоля да не напускате хотела, без да ми се обадите. Трябва да ви кажа, че Франкфурт е доста опасен град, особено нощем.

— Бъдете спокойна — отвръщам. — А ако искате да сте напълно спокойна, може да ме вземете при себе си в стаята.

— По-добре прибирайте се — произнася тя с мекия си леко назидателен глас на спикер. — Няма нищо по-укрепително от спокойния сън и самотата. Знам го от личен опит.

ТРЕТА ГЛАВА

— Трябва да ми дадете паспорта си, Албер — казва Мод на следната заран.

— За какво ви е?

— Налага се да ви продължим визата.

— Визата ми изтича чак след една седмица.

— Известно ви е, че визите се издават не тук, а в Бон, че има формалности...

— Не чухте ли какво ви казах: имам още една седмица. А Сеймур обеща всичко да приключи за няколко дни.

— Нашият общ приятел не е бог — промърморва дамата, която избягва да произнася името на шефа дори когато се движим по улицата. — А аз още по-малко съм богиня. Боговете еднички знаят бъдещия ход на събитията.

С тая жена е безсмислено да спориш. Четвърт ден вече сме с нея в този град, тъй че достатъчно съм я опознал. Тя е мека, услужлива и отстъпчива във всичко, освен в най-главното — изпълнението на плана. Онзи план, който е в главата ѝ. Онзи план, за който все още нямам никакви данни.

При липса на данни остават догадките. Фразата „няколко дни“ може би трябва да се разбира в смисъл на няколко седмици. Било защото американецът ме е излъгал, било защото е изменил проекта си, било защото са се появили непредвидени усложнения. Така или иначе, нервниченето няма да помогне. Не знам казвал ли съм го вече, но една от моите професии е чакането. Трудна професия. И неприятна.

Когато се налага да чакаш, а не ти се чака, най-добре да си кажеш — всяко зло за добро. В случай че Шмитхаген е препратил посланието ми още на следния ден, в случай че то се е появило върху бюрото на генерала на по-следния ден и в случай че Центърът има подръка всичко необходимо, бих могъл да разчитам, че към четвъртък или петък Шмитхаген ще разполага с още един такъв дебел и твърд

плик, съдържащ документи и указания, този път не за Петко Земяка, а лично за мене.

Четвъртък или петък най-рано. А днес сме вторник. Чакането ли? Готов съм да чакам до посиняване, стига на моята дама да не ѝ дойде идеята да се преместим от Франкфурт в Дюселдорф или Бремен.

— А как ще се движа без паспорт? — питам след продължителна пауза.

— Както се движите и сега. Мисли, че паспортът не е превозно средство.

Сега се движа с два километра в час. Намираме се в квартала на големите магазини и понеже нямаме бърза работа, лениво се носим с течението на потока минувачи, зяпащи витрините. Времето на обедната почивка, на сандвича или стандартното блюдо в някой от стандартните ресторанти на Вимпи или Макдоналд, а сетне — и на малка разходка по слънчевите тротоари, додето стане един.

Ние не сме тръгнали да се разхождаме, а да купуваме някакви козметични препарати за Мод. Тя не се гримира, обаче вероятно използвава разни кремове и млека за кожата си. Щом ги купува...

Бяхме прекарвали предните дни според личните ми предпочитания, сиреч — всеки в стаята си, като се изключат общите излизания до тоя ресторант и до онова кафене. На два пъти при тия излизания тя се бе сблъсквала със свои познати и бе разменяла по някоя дума. Навярно случайни срещи със случайни познати, защото не чух да ми отправя очакваната фраза: познавате ли тоя човек.

А днес, малко преди обяд, ненадейно надзърна в стаята ми:

— Албер, трябва да си купя крем за лице. Ще бъдете ли така добър да ме придружите.

Тази любезна фраза по същество означаваше — тръгвай с мен. Според установения от Мод правилник за вътрешния ред, аз бях длъжен да я следвам навсякъде, освен в спалнята ѝ.

— За какво ви е крем? — рекох просто така. — Вие имате прекрасна кожа. Ако ме накарате да ви целуна, нищо чудно и да се съглася.

— Ако една жена има хубава кожа, то е, защото акуратно се грижи за кожата си — отвърна дамата, без да дава ухо на косвеното ми предложение.

Тъй че ето ни и на пазар, и то в най-оживения час. На всичко отгоре слънцето днес е наистина лятно, а костюмът ми съвсем не е летен, и цялото удоволствие от това несъответствие е за моя сметка.

— Не е ли по-добре да отложим покупките за по-късно и да се отбием нейде да хапнем? — предлагам.

— Ще свършим и едното, и другото — казва Мод, която никога не е безучастна към темата за хапването. — Ще минем само за пет минути през Карщат. Точно зад магазина има чудесно ресторантче.

Предложението е сервирано като чиста импровизация. Но ние на нашия етаж сме малко мнителни и аз подозирам, че пазаруването е само предлог, за да бъда замъкнат именно в чудесното ресторантче зад Карщат. Подозренията прерастват в увереност, когато четвърт час по-късно, след като вече сме се настанили в заведението, до масата ни приближава нисичък червендалест мъж с бирен корем.

— А, Мод! Къде изчезнахте? — възкликва с радостна изненада непознатият.

— Все още съм налице, Френк — успокоява го дамата. — Сядайте, ако нямате друга компания. Това е хер Каре.

Оказва се, че новодошлият няма друга компания и че е много, много очарован да се запознае с хер Каре. Без да стига дотам, да твърди, че мечтата на живота му е била именно да се запознае с хер Каре, той все пак дава да се разбере, че нещата стоят почти така. Подир което, временно забравил за мене, се обръща към жената:

— Какво си избрахте за ядене?

— Тъкмо сега избираме.

— В такъв случай позволете да ви препоръчам специалитета на заведението: печен свински крак. На думи това звучи малко грубо, обаче...

— На мене нищо, което е вкусно, не ми звучи грубо — успокоява го Мод. — Албер, какво е мнението ви за свинския крак?

— Същото, каквото е и вашето: най-ласкаво — промърморвам, доволен, че сложният въпрос за менюто тъй бързо е намерил решението си.

Впрочем — не чак толкова бързо. Защото новодошлият, когото дамата нарича ту Френк, ту Франк, предлага още някаква студена риба с майонеза за антре, а също и аспержи с пикантен сос като ефирна

добавка към основното ядене или, както гостът се изразява, като лек поетичен нюанс към солидната проза на свинския крак.

Както става ясно от интимното му държане с келнерката, червендалестият е постоянен посетител тук, тъй че познава добре не само кухнята, а и избата на заведението. Но понеже, както вече бе споменато, дамата не проявява интерес към напитките, Франк отново се сееща за съществуването ми и намира в мое лице ако не сладкодумен, то поне отзивчив събеседник. Кимам одобрително на предложенията му и за бялото мозелско, и за червеното бордо, а за да не мълча като пън, забелязвам:

— Мислех, че тук се пие най-вече бира.

— Имате предвид корема ми? — запитва добродушно гостът, уловил беглия ми поглед. — Да, бира. Естествено, бира. Но бирата се пие вместо вода. А съгласете се, че не можеш да ядеш бяла риба с майонеза и да се наливаш с вода.

Встъпителното блюдо напълно засища глада ми, тъй че появата на следващите два специалитета и особено на свинския крак по-скоро ме ужасява, отколкото очарова. Този свински крак се оказва цяла грамада от кокал и месо, добре зачервено в електрическата пещ. Отрязвам за приличие две-три парченца от грамадата и ги сдъвквам без особено удоволствие. Сетне, като забелязвам, че ония двамата са изцяло погълнати от вакханалията на лакомията, отмествам чинията си и запалвам цигара. Действието ми не остава незабелязано.

— Това е варварство, скъпи хер Каре — не се стърпява да забележи Франк с пълна уста. — Тази свиня е жертвувала целия си посветен на угояване живот за нас, хората, а вие отвърщате на нейната саможертва с пълно пренебрежение.

— Албер никога няма апетит — опитва се да ме оправдае Мод между две хапки.

— Лошо — поклаща с укор глава гостът, додето работи с ножа и вилицата. — Зад липсата на апетит винаги се крие нещо лошо: болест, грижи, нечиста съвест...

И за да докаже, че той самият е чужд на подобни злини, Франк налапва поредното парче месо. Челюстите му заработват енергично, подир което дебелият добавя, вече по-меко:

— А може би вие сте просто лирична натура. Нерядко на ваша възраст човек предпочита пред свинския крак един женски крак...

— О, Франк — прекъсва го дамата, — и друг път съм казвала, че шегите ви понякога стават доста плоски.

— Възможно е, мила — съгласява се добродушно гостът. — Но ние не сме седнали тук, за да си правим впечатление.

И като се обръща към мене, пояснява:

— Навярно скоро ще разберете, ако вече не сте го разбрали, че аз съм доста елементарен човек. И това, защо да крия, е една от малките ми гордости. Толкова ли е срамно да бъдеш елементарен в един свят, където всички държат да бъдат необикновени, та макар и в качеството си на истерици и психопати. Нямам предвид Мод. Мод е донякъде моя ученичка.

— Не знаех, че съм ваша ученичка — забелязва жената между нови две хапки.

И за да промени посоката на разговора, подхвърля:

— Албер може да няма апетит, но има други таланти. Той определя само с един поглед професията и произхода на човека.

„Вашите шегички също са доста плоски, мила“, бях могъл да кажа, обаче предоставям думата на госта.

— При мене един поглед няма да ви стигне — поклаща скептично глава Франк. — При мене ще трябва да похарчите повече погледи. Е, добре, гледайте ме колкото щете и правете изводите си.

Той примигва предизвикателно с лъскавите си тъмни очички, а сетне наново се заема да изрязва месото от кокала.

— Мисля, че Мод надценява възможностите ми — промърморвам. — Но ако става дума за догадки, вие сте американец от немски произход и вероятно търговец.

— Казах ли ви, че познава — усмихва се доволно дамата.

— А аз казах ли ви, че при мене нещата са по-сложни? — възразява дебелият. — Трябваше да добавите и нещо италианско като подправка, за да бъде отговорът ви точен.

— Не ставайте дребнав — протестира Мод. — Албер позна.

— Съвсем не съм дребнав — протестира на свой ред Франк. — За мене италианската подправка е много важна.

Да, италианската подправка. Но също и аспержите. Приключили с прозата на главното блюдо, двамата минават към лириката на аспержите, а аз — към следващата цигара. Времето на обедната почивка отдавна е изтекло. Посетителите в заведението са оредели.

Пооредяла е и уличната навалица. През широките прозорци на ресторанта се виждат витрините на насрещните магазини, чиито мъждиви неонов фирми отчаяно се състезават със слънчевата светлина.

— Вие навярно разсъждавате по това как тъй един човек може да бъде създаден от трима родители — опитва се Мод да съживи разговора.

— Защо? — избъбрям. — Игрите на природата...

— Никакви игри! — прекъсва ме Франк. — Всичко е много сериозно. Моята участ, драги, нагледно илюстрира как големите процеси на световната лудост се отразяват върху дребните ни човешки съдби.

— Не се съмнявам — казвам, за да го успокоя.

— Моята майка бе италианка, а баща ми — немец, и раждането ми беше резултат на политическата ос Рим-Берлин, а бащината ми смърт — резултат на счупването на оста в битката с болшевиките, а следващият брак на майка ми — резултат от идването на американците.

— Добре все пак, че майка ви не се е омъжила за руснак — подхвърля Мод.

— Разположението на фронтовете е изключвало подобна опасност — забелязва Франк. — Но както се развиват събитията, нищо чудно, ако вашата дъщеря или дори вие самата се омъжите за китаец.

— Мисля вече ви казах, Франк, че тия ваши шеги...

— Никакви шеги, скъпа, никакви шеги. Някой ден може би наистина ще се наложи да избираме между китайците и руснаците...

Сервитьорката наново е донесла картата, тъй че вместо между китайците и руснаците двамата се залавят да избират между мелбата с праскови и някакъв сложен сладолед с ананаси.

— Да, ситуацията съвсем не е шеговита — подхваща дебелият, след като келнерката е отпратена със съответната поръчка. — Какво мислите вие по въпроса, драги Каре?

— Аз лично се вълнувам повече от стагнацията — промърморвам.

— Позната болест — кима Франк.

— Имате предвид стагнацията?

— Не, имам предвид склонността да се вълнувате от несъществуващи неща — пояснява гостът. — Няма стагнация. Няма криза. Няма инфлация. Толкова ли е трудно да го разберете?

— Как така „няма“?

— Ами така: няма!

— Моите счетоводни книги говорят друго.

— А защо смятате, че вашите счетоводни книги представляват библията на новите времена? На тоя свят съществуват милиони счетоводни книги и данните в тях са твърде различни. Изобщо сделките съвсем не са намалели, напротив. Също както и парите.

— А инфлацията?

— Каква инфлация? Откакто се помня, хората говорят все за инфлация. Откакто съществуват банкноти, те непрестанно се обезценяват. И все пак хората държат да имат банкноти. Ние с вас — също, нали? Няма начин заплатите да растат, а цените да седят на старото място. Това, което вие наричате инфлация, е всъщност израз на вечния стремеж у човечеството да се самонадхитри. Кое то съвсем не пречи на земното въртене, а може би го и стимулира. Опасността, драги Каре, е другаде...

Той прекъсва фразата, за да даде възможност на келнерката да сервира двете огромни мелби, а сетне, забравил земното въртене, насочва вниманието си към десерта.

— Май че успяхте да блеснете, Франк — забелязва по някое време Мод, като отмества празната чаша. — Албер се бои от кризата, вие — от руснаците и китайците, изобщо — всеки със страховете си.

— Не, скъпа, аз от нищо не се боя — възразява дебелият. — Надявам се, че докато китайците влязат в нашия свят, аз ще бъда вече в онзи, другия. Римската империя е агонизирала цели два века. Предполагам, че агонията на нашата ще продължи поне няколко десетилетия.

— Европейското възпитание ви е белязало зле — установява дамата. И като се обръща към мене, пояснява: — Френк е американец с европейско възпитание.

— Има нещо вярно в думите й — кима ми гостът. — На майка си дължа познанията по италиански и немски, а на баща си — възможността да приложат тия познания в Европа. Цяла вечност, откак живея тук. Изобщо загубих американския си оптимизъм, преди още да

го придобия, както трябва. Знаете нали, че у нас отвъд океана глупостта се нарича оптимизъм.

— Щом вие го казвате...

— Да, да. Опиянени от легендите за славно минало и окуражени от невежеството си, нашите патриоти все още вярват, че планетата ще бъде тяхна поради единствената причина, че самите те силно желаят това.

— Има и други причини — опитва се да възрази Мод.

— Имаше! — поправя я Франк. — Вече ги няма. Времето на атомния монопол бе проспано пак от глупост, пардон, от прекален оптимизъм. Решихме, че ние единствени ще трупаме бомби, а другите само ще ни гледат, вцепенени от могъществото ни. Нещата, както е известно, се развиха другояче.

Той продължава в тоя дух още някое време, подстрекаван с къси реплики от дамата, докато аз машинално обхождам с поглед изгледа на търговската улица отвъд витрината на заведението, като се питам какъв е истинският смисъл на тази случайна среща, ако такъв смисъл изобщо съществува.

Едва при кафето в диалога между Мод и Франк прозвучават някакви по-многозначителни, макар и доста неясни тонове.

— Не ви ли попречихме, като ви обсебихме? — пита Мод. — Вие може би сте искали да седнете другаде.

— Да. Всъщност, не. Надявах се да видя тук един познат, но той не дойде.

— Много лошо от негова страна, ако ви е обещал.

— Това бе по-скоро полуобещание. Знаете, той е твърде зает. Хората, от които очаквате да получите нещо, винаги се оказват твърде заети.

— Не ви остава друго, освен да се въоръжите с търпение.

— Боя се, че търпението няма да помогне. Аз имам нюх за тия неща, скъпа.

Дамата не възразява. Тя е загубила всякакъв интерес към разговора. Франк — също. Тъй че извикваме келнерката, за да уредим сметката. Както винаги, плащам аз. Една привидност в името на добрия тон, нищо повече. Мод винаги ми възстановява сумите. Режимните разноски се поемат от мене — казва тя. Не споря по въпроса. Нямам никакво желание да финансирам чужди операции.

Нито съм дотам богат. Ако стане възможно да продължа пътя си, аз също ще се нуждая от пари. Да, ако стане възможно. В случай че... Една съвсем несигурна хипотеза.

* * *

— Вие не ми дадохте паспорта си — напомня жената.

— Добре, вземете го — казвам, като ѝ го подавам. — Но имайте предвид, че оставам без документ.

Тя не го взима, а нарежда с неизменно мекия си глас:

— Сложете го в чантата ми, ако обичате.

Сетне добавя:

— Ще си получите документа с продължена виза в най-скоро време.

Един бегъл поглед на едрите кафяви очи и един почти лиричен въпрос:

— Кажете, Албер: толкова ли е невъзможно да работим с малко повече доверие един към друг?

— „Да работим“? Но ние нищо не вършим.

— Обаче се дебнем взаимно. А това уморява.

— Скъпа моя, доверието не се постига с клетви, а с дела. Вие никога нищо не ми казвате. Аз даже и в момента не знам накъде сме полетели и какъв пожар ще гасим.

Ние наистина летим. Летим по аутобана в зеления мерцедес, а от двете страни на пътя тъмнеят борови гори и небето над нас е вече охладяло подир сиянието на залеза.

По пътя от ресторанта до хотела Мод на два пъти се бе отбивала в телефонни кабинки, за да води разговори с неизвестни лица, а покъсно, подир обичайната следобедна почивка, бе дошла да ми каже, че мога да си прибирам пижамата в куфара, че сметката е уредена и че изобщо заминаваме.

— За какви пожари ми говорите, Албер? — промърморва дамата, вперила очи в летящата срещу нас лента на асфалта. — Изглежда, разговорът с Франк ви е подействувал зле. Не обичам такива спокойни истерици, които вечно разсъждават за катастрофи и агонии, макар и в бъдеще време.

— Аз пък не обичам събеседници, които никога не отговарят на въпроса ви. Не чухте ли? Попитах накъде летим.

— Към целта, Албер. Право към целта. Понякога сроковете и средствата се изменят, но целта остава същата.

— Хубаво ме успокоихте.

— Защо трябва да ви успокоявам, когато липсват причини за безпокойство.

— Добре, оставете това. Кажете името на населеното място. В случай че се движим към населено място.

— Не е прекалено населено, съвсем наблизо е и се казва Идар, ако това ви говори нещо.

Идар не ми говори нищо, но въпросът за разстоянието е от капитална важност. Съвсем наблизо... Според тукашните понятия двеста километра също е съвсем наблизо.

— Виждате, че съм напълно откровена с вас, Албер, Неразумно е да очаквате по-голяма откровеност от едно служебно лице.

— Не бойте се — избъбрям. — Няма да ви поставям въпроси, на които не желаете да отговоряте. Няма да бъда дотам взискателен, че да питам какво ще правим в Идар и кога ще свърши всичко туй.

— Много умно, че не ми поставяте въпроси, на които и аз самата не знам отговора — кима дамата. — Известно ви е, че в случая друг дърпа конците.

— Имам чувството, че тия конци нещо са се объркали.

— Възможно е, няма да споря. Нещата винаги се объркват, преди да се оправят.

— Вие не сте американка с европейско възпитание. Вие сте оптимистка.

— Искате да кажете: глупачка.

— Това вероятно би го казал вашият Франк, не аз.

— Не обичам този род разсъждения, обаче не смятате ли, че степента на глупостта е еднаква и при оптимизма, и при песимизма?

— А нима има някаква трета позиция?

— Има, разбира се. И то най-простата: да знаеш, че всичко се променя. Подир хубавото ще дойде лошо, подир лошото — хубаво.

— Това всеки го знае.

— Съвсем не.

— Как така „не“? На тоя свят всеки мечтае за промяна и всеки очаква промяна.

— Да, но хората разбират промяната само от лошо към хубаво и от хубаво към по-хубаво. Хората са също като вас, Албер.

Умлайтунг. Излизаме от аутобана и поемаме по асфалтово шосе, пресичащо големи тъмни гори. Девствени борови гори за този, който не знае, че в тях се крие добре организирана система от пътеки, скамейки, кошчета за боклук, а също вероятно и боклук, този, обичайният за днешната цивилизация — тенекиени кутии от кока-кола и бира, пластмасови пликосе от супермаркетите на Вулворт и Кауфхале, мачкани опаковки от цигарите Лорд и Пер. И все пак гори, безкрайни и почти девствени, в случай че ги гледаш отдалече.

— Четох някъде, че по тоя час стават най-много катастрофи — казва Мод, като запалва късите фарове.

— Катастрофи стават по всички часове на денонощието — успокоявам я.

Все още е съвсем светло и все пак се усеща, че здрачът започва да прониква във въздуха, сякаш извира от мрачините на боровата гора.

— Какво е вашето средство за борба с катастрофите, Мод?

— Да знаеш, че могат да се случат и на самия тебе. Хората имат лошия навик да забравят тая подробност.

— Само толкова?

Тя мълчи известно време, заета с кормилото. Сетне произнася, сякаш без връзка:

— Някога в неделното училище ни четяха евангелието, дето е казано, че ако имаш две ризи, трябва да дадеш едната на ближния си. Това, разбира се, е глупост...

— Как ще е глупост, щом го пише в евангелието.

— Тая история за двете ризи я слушаеме вече две хиляди години, но още не съм чула някой някъде да е подарил някому втората си риза.

— Какво е виновно писанието, че хората са невъзприемчиви.

— На хората трябва да се казва само това, което са годни да възприемат. Например, да не се лакомиш за повече ризи от тия, които са ти необходими.

— На вас лично колко са ви необходими?

— Точно толкова, колкото притежавам. Една малка кола, не като тая, дето я карам в момента, и една удобна квартира без излишен лукс,

това изцяло покрива нуждите ми.

— Но жена с вашия интелект, без да говорим за физиката, би могла да постигне значително повече.

— Именно от стремежа към някакво „повече“ произтичат и всички катастрофи. Едни произтичат от сантименталните несполуки, други — от юридическите. Миражът на семейното огнище и безумието на алчността, това са двете напасти за човечеството. Едната ви тика към брака, а другата — към затвора.

— Безусловно?

— А вие как смятате?

— Смятам, че някои са стигнали не до затвора, а до милионите, независимо дали ще ги оценяваме в ризи или в долари.

— Не си размътвайте главата с мисълта за тия някои, Албер. Изключенията са допуснати от бога само за да потвърдят правилото. Казвам ви го, понеже ме питахте за катастрофите.

— Мисля, че сте по-морална от необходимото.

— Грешите. Не съм по-морална от другите, но имам малко повече разум.

Вече почти се е здрачило, когато фаровете на колата улавят крайпътната табела: Идар-Оберщайн — 35 км. А оттук до Висбаден има поне още толкова. И това нагънато в завои шосе съвсем не прилича на правия аутобан. Без дори да споменаваме, че не разполагам с кола. В момента тия въпроси ме занимават далеч повече, отколкото заплахите на брака или на алчността.

Дамата вероятно също има свои въпроси за обмисляне, защото в мерцедеса се възцарява мълчание. Движението по шосето е съвсем слабо, колите излизат насреща ни само когато не ги чакаш, сиреч иззад завоите, като ни заслепяват с фаровете си. Но при такъв шофьор като Мод няма причини за безпокойство. Тя знае, че катастрофата е една възможност, която важи за всеки, включително и за нас.

Мракът наоколо отдавна се е сгъстил, когато блясва нова табела: Идар-Оберщайн, индустриален квартал. Пристигнахме — казвам си, но излиза, че съм се излъгал. От индустриалния квартал до истинския град има още сума път, а самият този град се оказва дълъг като маркуч, един безкраен маркуч, проснат между върволицата тъмни хълмове.

Най-сетне вляво от шосето се появява зелен неонов надпис: Парк-хотел. Обаче дамата подминава осветената фасада, без да

намалява скоростта. По същия начин префучаваме и край следващото заведение — „При Лебеда“. Тук ще е — казвам си, когато в далечината се появява двайсететажен небостъргач, увенчан с бели светещи букви: Хотел „Мериан“. Ала и този път се излъгвам.

Още няколкостотин метра, още два-три завоя, и градът-маркуч свършва. Мерцедесът напуска шосето, за да завие вдясно по стръмен и тесен път. Не знам колко и накъде се изкачваме, но навярно се движим в обратна посока, защото подир един завой откривам отново града, сега дълбоко долу, под нас. Следва втори завой, колата минава под някакви шубраци и спира пред малка сграда, скрита сред дърветата.

Сградата изглежда необитаема, поне додето Мод не натиска звънеца. Отвътре веднага се чува лек шум, резето на вратата изскърцва и на прага се показва Сеймур. Виждам го само като неясен силует на фона на тъмния вход, но тоя човек и в тунел да го срещна, пак ще го разпозная.

— Влизайте.

Едва когато изпълняваме нареждането, стопанинът натиска електрическия бутон. Тесен неприветлив коридор, осветен от мъждива гола крушка. Сеймур ни въвежда в някаква стая с малко по-приличен вид. Диван и кресла, тапицирани в сиво поизтрито кадифе. Прозорците са затулени от също такива кадифени завеси. Помещението е пропито от миризма на застоял цигарен дим. Демодираният полилей със зелен абажур изпълва стаята с болнава светлина.

Тия двамата, изглежда, се разбират без думи. Само при един поглед на Сеймур жената изважда от шкафа бутилка уиски, шише минерална вода и чаши, сетне напуска стаята.

— Колко? — пита домакинът, като се готви да ми налее.

— Колкото ще е нужно за разговора.

— За разговора ще стигнат два пръста, а може да не стигнат и две бутилки. Това зависи от вас, Майкъл.

— Щом зависи от мен, сипете два пръста.

Той налива по четвърт чаша на двама ни, сетне добавя на себе си сода, отпива и пали цигара. Следвам машинално примера му. Пуша и чакам.

Сеймур се е изправил до стената, облепена с излинели сребристи тапети, хванал с една ръка чашата, а с друга — цигарата. Високата фигура в безупречен сив костюм хвърля тъмна сянка върху тапета. В

светлината на лампата лицето изглежда зеленикаво и уморено. То добива някакъв мрачен израз, когато американецът по стар навик захвапва цигарата и примижава от дима.

— Нямате късмет, Майкъл — произнася най-после домакинът.

— Разбрах го, още щом ви срещнах.

— Нищо не сте разбрали. Това, че срещнахте мене, беше последният ви хубав шанс. Защото, ако бяхте срещнали не мене, а Еванс или Уорнър, или Бентън, или някой друг от този род, съдбата ви щеше да е съвсем друга.

И понеже мълча, Сеймур повтаря:

— Еванс, Уорнър, Бентън... Помните ги, нали?

Има си хас да не ги помня.

— А защо е нужно да ги срещам? Аз отдавна съм вън от тия среди, Уйлям, и отдавна работя в търговията.

— Знам, знам. Вие и по-рано сте работели в търговията, което само ви е помагало за другата работа. Но да приемем, че работите в търговията и дори че сте чист белгиец. Това ще е неудобно и за двама ни. Обаче даже да сте ескимос, вие имате минало, и някои хора не са склонни да ви го простят. Например мистър Томас. Вярвам, че не сте забравили Томас.

Името е подхвърлено сякаш напосоки, но аз зная, че не е напосоки.

— Вие не казвате нищо за Томас — настоява американецът.

— Не познавам Томас. Нито той ме познава. Предполагам, че тъкмо това искахте да чуете.

— И дори нямате представа кой е и как изглежда... — подсказва ми Сеймур.

— Откровено казано, невежеството ми не стига дотам. Но сведенията ми са получени от снимки и писмени справки.

— А няма не допускате, че и Томас може да ви е проучвал по снимки и писмени справки?

— Убеден съм, че Томас изобщо не подозира съществуването ми.

Сеймур отпива глътка, сетне ми отправя хладния си поглед и забелязва:

— В такъв случай не е чудно и да ви потръгне. Лошата карта не може да тече до безкрайност.

— Виждам, че споделяте мнението на секретарката си. Тъкмо днес разговаряхме е нея за обратите на съдбата.

— Обсъждате с Мод проблемите на битието? — вдига вежди Сеймур. — Завиждам ви, Майкъл. Вие наистина владееете таланта да разговаряте с всекиго за всичко.

— Каква полза, щом нямам късмет. Макар да не разбрах точно в какво и защо.

— Ако имахте късмет, задачата ви щеше вече да е приключена и в тоя час навярно щяхте да се движите нейде между Залцбург и Виена — пояснява Сеймур, като бегло поглежда часовника си.

— Ако имах късмет, щях да попадна на човек, който държи на обещанията си. Вие казахте „няколко дни“...

— Според моя план беше точно така. Но нали знаете, понякога плановете... Този тип се оказа невероятно подозрителен.

— Кой тип?

— Да, невероятно подозрителен — повтаря американецът, сякаш не е чул въпроса ми.

— Влизам ви в положението — кимам. — Но какво очаквате от мене?

— Същото. Програмата остава без изменение, ако не броим времетраенето.

— За какво ви е да го броите. То засяга само мене.

— Съжалявам, Майкъл, обаче трябва да доведем докрай играта. А вие сте най-силният ми коз.

— Тази комарджийска терминология не ми говори нищо — казвам, като смачквам угарката в чинията, служеща за пепелник. — Искате да ви сътруднича, а ме държите в пълен мрак.

— Правил съм го във ваш интерес. Защо трябва да знаете неща, които не ви интересуват. Но сега обстановката се измени, тъй че ще се наложи да ви посветя в някои подробности.

— Предполагам, че се касае за подробности без значение, щом сте решили да ми ги доверите.

— Не твърдя, че обезателно ще ви покажа всичките си карти, но ще ви запозная с тези, които участвуват във въпросното разиграване — уточнява Сеймур.

— Ваша работа — свивам рамене. — Обаче ако съм зле информиран, нищо чудно да изпълня зле и ролята си.

Американецът ми отправя бърз, остър поглед, изплюва угарката на пода, смачква я и пали нова цигара.

— Защо не пиете?

— Пестя си уискито с надежда да ми стигне до края на разговора.

Сеймур свива рамене и отпива глътка скоч.

— Нима смятате, че след като вече достатъчно познавам твърдоглавието ви, ще се реша да ви включа в една комбинация само за да я провалите?

— Да, наистина: нелепо е да правите подобно нещо. И все пак, май че го правите.

— Но защо? От глупост?

— Не бих употребил такава дума.

— А каква?

— „Самонадеяност“. Вие сте доста уверен в себе си, Уйлям...

— ... и твърде пренебрежителен към околните...

— Именно.

— Значи пак ме обявявате за глупак, само че с по-меки изрази.

Той ме поглежда безучастно, готов да чуе евентуалното възражение, сетне произнася:

— Аз не съм глупак, драги. Не че имам прекалено високо мнение за себе си, но просто не съм дотам глупав, за да не виждам как стоят нещата независимо дали те са ми приятни, или не. И ако съм решил да прибягна до услугите ви, би следвало да потърсите за това някаква друга причина освен глупостта ми. Така че потърсете я.

— Какъв смисъл да я търся, когато тя може да бъде само една.

— А именно?

— Наумили сте си, че ще приема без съпротива ролята, която ми възлагате. Решили сте, че това, което вие кроите по свои съображения, би могло да хареса и на мене, макар и по други съображения.

— Точно така — потвърждава Сеймур. — Такава е в общи линии схемата. И ще признаете, надявам се, че не е съвсем лоша.

— Да, разбира се. Но само като абстрактно положение. А между абстрактното положение и конкретните варианти често зяят пропасти.

— Например?

— Например да ми сервирате вашата комбинация в една примамлива версия, зад която да се крие нещо съвсем друго. Изобщо

обичайният номер: да ме подхлъзнете.

— Да, да. И обичайната мнителност. Само че аз, за разлика от вас, не смятам опонента си за глупак. Не липсват и глупаци, но вас специално не ви смятам за глупак. И нямам никакво намерение да ви подхлъзвам. Не че не бих го направил, ако е необходимо, но в момента то съвсем не ми е нужно. Нещо повече: самият успех на комбинацията изисква да играем чиста игра. Какво ще кажете?

— Засега — нищо. Освен че, искрено казано, недоумявам как така вие и аз, като се има предвид кои сме и какви сме, бихме могли да се заемем с едно общо дело.

— Значи, не сте диалектик. В тоя свят на неспирни противоречия и непрестанни изменения не е никак чудно посоките на два враждебни индивида да съвпаднат за дадена ситуация и за даден момент. Не съм ли прав?

— Само в сферата на абстрактните положения.

— В такъв случай да минем към конкретните.

Той прави четири бавни крачки, за да стигне до насрещната стена, и после други четири — за да се върне на предишното си място. Сетне изплюва угарката, стъпква я и се обляга върху излинените тапети. Цялата тази безмълвна увертюра предвещава едно доста добре обмислено и доста обстойно изложение. Но вместо това американецът изръмжава само:

— Томас, а?

И понеже не отговарям, добавя:

— Доколкото знам, той не много отдавна се е подвизавал и у вас...

Не казвам ни „да“, ни „не“.

— Развил е доста активна дейност... Или не сте в течение?

— Дейността му, ако се не лъжа, се изчерпва с една единствена нагла операция, а активът му — с неизбежния провал.

Американецът кима в знак на съгласие, сетне ми отправя един от ненадейните си погледи:

— Вие ли го провалихте?

— Когато човек е тръгнал да се проваля, все ще се намери някой да му помогне — отвърщам неопределено.

— Историята ми е позната в общи линии. Съвсем авантюристична операция наистина и съвсем логичен финал. Без да

говорим за това, че с гафа си похарчи трима наши агенти.

Въздържам се от коментарии.

— Всъщност Томас е доста сръчен, само че не в разузнаването — забелязва Сеймур.

И като ме поглежда изпитателно, подхвърля:

— Вероятно смятате, че всички ние сме банда мошеници от типа на Томас.

Вземам чашата от масичката. Сетне решавам да продължа с песенето на пиетието и отново я оставям.

— Мошеничеството в случая не е най-важното. Томас причини смъртта на някои хора — промърморвам.

— Вие също вероятно сте правили това — свива рамене американецът. — Нашата професия е груба професия.

— Съвсем млади хора, Уйлям. И съвсем безсмислено похарчени.

— Драго ми е да установя, че му имате зъб. Ето виждате ли как може да се случи тъй, че интересите ни да съвпадат.

— Понеже споменахте за професия, бих ви напомнил, че в нашата професия действията не се определят от личните симпатии и антипатии.

— Така е. И все пак предполагам, че по-охотно ще се включите в делото, ако знаете, че човекът, който предстои да бъде съборен, е някой Томас. Обаче вие не отговорихте на въпроса ми: смятате ли, че всички сме като Томас?

— Допускам, че има и изключения. Навсякъде има изключения.

— Става дума за правилото — настоява Сеймур.

— Правилото вие по-добре го знаете. Срещал съм всякакви хора. Не бих казал, че са еднакво користни, Съществуват нюанси.

— Значи ни считате всички за мошеници — обобщава американецът.

— Това е ваш извод.

— Е, добре — кима Сеймур. — В случая се касае именно за двама мошеници. Единият ви е известен. Вторият с нищо не се отличава от първия. Разчитам, че така съвестта ви ще бъде спокойна.

— Яснотата винаги успокоява, Уйлям.

Вдигам най-сетне чашата, отпивам скъпернически и добавям:

— Да не би вашите служби да са пристъпили към борба с корупцията?

— Искате да кажете към борба със самите себе си? — усмихва се едва-едва Сеймур. — Нищо не ми струва да ви кажа „да, именно“. Обаче истината е, че се касае за дребна периферна операция. Дребна и периферна за всички, освен за мене. Не знам докъде стига антипатията ви към Томас, обаче аз лично наистина имам зъб на оня, другия.

— Вие имате зъб на целия свят.

— Не можеш да имаш зъб на нещо абстрактно, Майкъл. „Целият свят“ е нещо абстрактно. Обаче въпросният тип...

Той не довършва, а забучва нова цигара в ъгъла на устните си и щраква запалката.

— Виждате, че съм съвсем откровен. Казвам ви направо, че човекът, който най-вече ме интересува, не е Томас. Става дума за един мръсен дует, Майкъл, в който Томас свири втора цигулка. А мене ме интересува първата. И тъкмо нея искаме да ви покажем. Само че тя отказва да излезе на сцената.

— Вие ловко прескочихте от комарджийските термини на музикалните — забелязвам. — Но от това обясненията ви не стават по-конкретни.

Американецът продължава, без да обръща внимание на бележката ми:

— Налага се прочее да минем към друг вариант: ще трябва да влезете в контакт с първата цигулка посредством Томас. В случай, че Томас наистина не ви познава, задачата ще бъде съвсем лека. Вашата роля се изчерпва с това: една мимолетна очна ставка с първата цигулка, нищо повече.

— А ако тя откаже да свири?

— Не е нужно да свири. Концерти не се предвиждат. Бегла очна ставка, чийто смисъл глупакът няма и да разбере.

— Вие още ли го мислите за глупак?

— Естествено. Познавам си човека. Но вие сам знаете, че именно глупостта прави такива хора страшно мнителни. Или смятате, че мнителността е признак на голям ум?

Не смятам, разбира се. Но и не виждам защо трябва да затъваме в подобни разсъждения. Не знам дали е от застоялия въздух, наситен с тютюнев дим, или от присъствието на тоя човек, излъчващ опасни еманации, но усещам леко виене на свят.

— Мога ли все пак да попитам в какви срокове го виждате този нов вариант?

— Една седмица... Десет дни... Знам ли?... Вече не искам да определям срокове, за да не ме обвинявате в лъжа. Важното е, че подир очната ставка спокойно ще продължите пътя си.

Не възразявам. Няма смисъл. Едничкото ми желание в момента е да изляза час по-скоро на чист въздух. Сякаш отгатнал това, Сеймур избъбря:

— Изпийте си уискито. Съвещанието приключи.

Изпивам го. Американецът прави две крачки към вратата, но спира и запитва някак уморено:

— Как е дружбата с Мод?

— Като със служебно лице. Тя непрестанно ми повтаря, че е служебно лице.

— Е, че каква искате да бъде? Не мога винаги да ви предлагам жени като Грейс.

— Нима вие ми предложихте Грейс?

— Да оставим сега този разговор. Тук просто не се диша. Бих ви придружил охотно до бара на хотела, но в интерес на операцията трябва да избягваме публични демонстрации.

И той излиза да повика Мод.

* * *

От известно време на вратата ми се чука в неравни интервали. Оставям без внимание тая подробност, понеже се намирам под душа. Чукането продължава. Ще ѝ се пръсне сърцето от страх, че съм избягал, мисля си. И за да не ѝ се пръсне сърцето, излизам от банята и отварям едва-едва.

— Влезте, скъпа.

— Но вие сте гол! — установява тя след бегъл поглед през откренатата врата.

— Не мога да се къпя облечен. Ще влезете ли?

— Да. След като сложите нещо отгоре си.

Увивам хавлията около кръста и отварям вратата:

— Хайде, че ще настина.

— Вие сте доста безцеремонен — установява дамата, като се настанява в едно кресло. — А също и ужасно бавен.

— Ако искате да ускорите нещата, можете да поръчате да ни донесат тук закуската.

Едва съм произнесъл думата закуска и Мод вече се е хванала за телефона. Така започва този незабравим ден в Идар.

Незабравим, защото и през ум не ми е минавало, че ще попадна в такъв град и ще се занимавам с такива глупости.

— Знаете ли, че се намирате в един прочут център, Албер — оповестява дамата още по време на закуска.

— Център на овцевъдство?

— Какво овцевъдство по тия канари! Център на скъпоценните камъни, на бижутерната индустрия.

— Интересно... — промърморвам, като мисля за друго.

— Ще трябва да пообиколим предприятията... Да ви покажа някои неща...

— Интересно... — кимам.

— Но вие не ме слушате.

— Не забелязвам да съм изтървал нещо.

— Градът не е голям — продължава търпеливо жената. — В такива градчета хората са любопитни. Ако се наложи да останем няколко дни, ще почнат да се чудят какво търсим тук.

— Нека се чудят. Така се раждат всички големи открития — отпърво се чудиш, а после се сещаш.

— Само че наоколо има военни лагери на НАТО. И присъствието на чужденец като вас...

— Права сте — казвам. — Най-добре да си вървим.

— Престанете, Албер! За търговец като вас е съвсем естествено да обиколи някои фирми.

— Аз не съм търговец на скъпоценни камъни.

— Може и да станете. В такива времена на криза асортиментът лесно се променя.

Мисля вече казах, че е излишно да се спори с Мод.

Половин час по-късно ние вече се движим с мерцедеса от нашия Парк-хотел към Диамантената борса. Дамата с присъщата си добросъвестност е изработила точно разписание на посещенията ни

въз основа на туристическата брошура, въргаляща се из всички хотелски стаи и запознаваща ви подробно с големите фирми на града.

Всъщност първата фирма е едва на двеста метра от нашето временно жилище. Но за покупка на скъпоценни камъни не се ходи пеша, тъй че Мод гарира колата на видно място край главния вход и ние тържествено влизаме през стъклената врата на предприятието Рупентал.

Дамата, в качеството на моя секретарка, се нагърбва изцяло със задачата да лъже и да обяснява, докато за мене остава само бремето на скуката. Чиновничката, която ни дават на рецепцията за придружител, се оказва толкова мила, та ни развежда най-първо из обширния музей на фирмата. Кристалите и обработените камъни из витрините са с такива необичайни размери и с толкова разнообразни багри, че привличат дори и моето внимание, но това е само в началото, додето още не ме е заболяла главата от разноцветните блясъци и от непрестанното чуруликане на младата старателна служителка.

Пренасяме се на горния етаж в търговския отдел, където Мод не само задава въпроси и не само пише в бележника си, но за по-голяма убедителност купува и няколко евтини камъка като мостри.

— Не е ли достатъчно за днес? — запитвам, когато най-сетне отново се настаняваме в мерцедеса.

— Трябва да посетим поне още една фирма — отвръща дамата. — Но това може да стане и следобед. Долу, в Оберщайн, има чудесен италиански ресторант. Ще се поразходим да видите селището и ще идем да обядваме.

Идар и Оберщайн са две китни градчета, съединили се в едно с течение на годините, идилични образци на природната прелест и спокойствието. Това съм го научил още заранта от споменатата вече рекламна брошура. Реалността се оказа по-различна. Бистрата планинска река от проспекта е в действителност мръсен поток, изпълнен с всевъзможни остатъци от пластмасови опаковки. От двете страни на потока се разтягат двете главни улици — Хауптщрасе и Майнцерщрасе, — които не са нищо друго освен две асфалтирани шосета или, ако щете, два улея, по които с тътен и грохот тече цялото автомобилно движение от Майнц за Саарбрюкен и обратно. Колкото до градчетата, те се разстилат край тия шосета, а понеже няма много

място за разстилане, сградите са струпани почти една върху друга по стръмните склонове на околните хълмове.

Ако изключим шума и движението, развалящи всичко, останалите данни на проспекта се оказват точни — зелените, обрасли с гора, височини са на мястото си, издълбаната в скалата църква се откроява там, горе, високо над градските покриви, бижутериите магазини ви обсаждат от всички страни, а ресторантите ви предлагат почивка и обилна храна на провинциални цени.

Не знам какво място заема сред тия заведения „Ресторанте Риголето“, но обстановката е респектираща, най-вече с фенерите, висящи над всяка маса, в които при сядане и ставане неизбежно си удряш главата. В замяна на това в широкото хладно помещение цари отморяваща тишина.

— Сигурна ли сте, че ресторантът е италиански?

— Албер, казах ви вече, че заведението се определя не по шума, а по кухнята — напомня с лека досада Мод. — В делничен ден тук винаги е пусто.

Момък, нагизден с виненочервена жилетка, донася неизбежната карта.

— Няма ли поне веднъж и вие да проявите инициатива в избора — запитва дамата.

— Изборът ми отдавна е направен, макар и не по кулинарна линия.

— Изглежда, плоските шегии на Франк са ви подействували заразително — промърморва дамата, без да вдига очи от листа.

— Всъщност, кой е този Франк?

— Трябваше да попитате него.

— Вие сте ми по-близка.

— Франк е моят шеф, ако това има някакво значение.

— В какъв смисъл „шеф“?

— В смисъл на търговски директор. Аз работя в търговска фирма, Албер.

— Разбирам.

Разбирам не само това, че търговската фирма е легална фасада за другата дейност на Мод, а и още нещо. Навярно съм вкопчен в надеждна хватка, за да ми се доверяват такива подробности. Навярно

дватама със Сеймур са разменили снощи по някоя дума, за онзи ден едва ли би ми ги доверила.

Няма причини да се боят. Аз съм човек без паспорт, без кола, без връзка, обвинен в убийство, а може би и обречен сам да бъде убит в някой от следващите дни.

— Какво ще кажете за едни спагети миланез, а после за...

— Изцяло съм солидарен с вас — бързам да я прекъсна.

Дамата подробно формулира пред момъка с винената жилетка желаното меню и той се втурва към кухнята.

— Само че за спагетите е нужно чакане — подхвърлям почти злорадо.

— За всичко е нужно чакане, Албер — въздъхва Мод.

— А вашият Франк го бива само за приказки.

— Защо бързате да го съдите? Вие почти не го познавате.

— Ако беше осигурил срещата, сега щях да съм в Брюксел.

— Преди малко ми говорехте за някакъв избор — забелязва жената. — Изглежда, това е бил изборът ви — Брюксел.

— Нека не бъркаме любовта с работата — предлагам.

— Нека не говорим за любов и за работа на гладен стомах — предлага на свой ред Мод.

Тъй че отлагаме разговора до идването на спагетите, а сетне — до поглъщането им, а после — до появата на стека с чер пипер. Изобщо мълчим, с онова неприятно мълчание на лошото настроение. Едва при фруктовата салата дамата прави опит да разведри атмосферата.

— Мислех ви за спокоен човек. Не сте ли такъв?

— Точно такъв съм, познали сте. Но това не означава, че се движа с празна глава, лишен от всякакви мисли и намерения.

— Знам, знам — кима отзивчиво Мод. — Работата, семейството...

— Съпруга и четири деца.

— Четири? А защо не — пет?

— Нищо чудно да станат и пет.

— Вие не сте женен, Албер. Имам око за тия неща.

— А вие?

— Аз също съм свободна.

— Тогава не можете да имате око за тия неща.

- Свободна съм в момента.
- Това ме радва.
- Не съм казала, че съм на разположение.
- Такива неща не се казват. Ще пием ли кафе?

Пием и кафе, естествено. Заведението е все тъй пусто, ако не смятаме една голяма семейна компания чак в другия ъгъл, но това е може би семейството на самия съдържател. Млада жена, облечена в черно, застава до масата и предлага някакъв религиозен вестник. Ако съдим по черната сламена шапка с червена панделка, имаме работа с дамски воин от Армията на спасението. Мод пуска една монета в касичката, без да взема вестника, а когато жената отминава, запитва:

- Албер, смятате ли, че има бог?
- Какво значение дали има, или няма?
- Как тъй „какво значение“?
- Ами тъй: ако няма, значи няма. А ако има, значи пет пари не

дава за нас.

- Интересно. И вие сте като мене.
- Радвам се.

— Още в детинство загубих вярата си. В началото, разбира се, всяка вечер се молах, както ме бе научила мама. Вярвах и се молах, додето Дани пострада. Дани беше нашето кученце. Една кола го бе прегазила, но татко твърдеше, че ще се оправи, кучетата, за разлика от хората, винаги се оправяли и аз вечерта в молитвата си включих и Дани и се молах тъй всеотдайно, та ми се струваше да виждам как господ леко се е навел от своя облак и се вслушва в молбата ми. А когато заранта отидох в килера, за да видя кученцето, намерих го мъртво и вече съвсем вдървено.

- И решихте, че бог не съществува.

— Такава кощунствена мисъл не ми е минавала. Допускам, че съществува, обаче не ни обича.

- Защо да не ни обича?

— Че кой автор обича несполучливата си творба. Нали знаете каква е съдбата на несполучливата творба — унищожават я.

- Засега все още не е унищожена.

— Може би господ все още предпочита ръкописа си. Може би все още се надява, че с известни поправки тук и там... Додето разбере, че работата е безнадеждна, и захвърли създанието си в огъня. Или, за

да му е чиста съвестта, предостави на нас самите да се самоизпепелим. Като се има предвид колко ни е акълът, господ няма защо да си мърси ръцете. Ние сами ще си сервираме унищожението.

— Добрата школа си личи — забелязвам.

— Каква школа?

— Тая на Сеймур. А може би — и на Франк.

— Сеймур съвсем не е настроен да ми дава уроци. Нито аз — да възприемам уроците на Франк.

Тя поглежда часовника си и произнася с друг тон:

— А сега да прескочим до фирмата Ефген.

— Какво има там?

— Синтетични камъни. Модерна и евтина стока. Би могла наистина да ви влезе в работа.

— Уви — въздъхвам, — всички периметри в търговията са отдавна заети.

— Не сте далеч от истината.

— Добре, че вие все още сте свободна.

— Не за вас, Албер — поклаща глава дамата. — Нали сам казахте да не бъркаме любовта с работата.

И Мод прави знак на момъка да дойде за сметката.

Синтетичните камъни. Искрено казано, не виждам каква е разликата между тия рожби на химията и рожбите на природата, ако оставим настрана разликата в цената. Възрастният служител на Ефген разтваря едно подир друго пакетчетата с образци, а Мод рови из тях с добре поддържаната си бяла ръка или записва цените в бележника. Сега разбирам защо Сеймур предпочита да работи с жени. Един мъж рядко би се грижил с подобна добросъвестност за легалната си фасада.

— Е, сега вече можем да се приберем и да дремнем — казвам, когато най-сетне излизаме от предприятието.

— Не ви ли е срам. Имате цяла нощ за спане. Нека да се разходим из околностите, да подишаме въздух.

— Разходете се. Но преди туй ме оставете в хотела.

— Тази жена с четирите си деца не излиза от ума ви — произнася съчувствено Мод.

Тъй че оставаме да се излежаваме всеки в покоите си. Едно малко отмъщение от моя страна, задето ме е занимавала целия ден с тия камъни.

Вечерта прекарваме в бара на хотела. Барът работи до късно след полунощ, обаче ние се прибираме още към десет. А на другия ден — пак същото. И на следния — все същото. И колкото да се ослушвам, не долавям никакви звуци на цигулка — ни първа, ни втора.

Тишина.

* * *

— Хайде да се напием! — предлагам.

— Какви ви прихванаха? — пита Мод.

— Нима вас не ви прихващат?

Спокойният израз на дамата е достатъчен като отрицателен отговор. Обаче изразът понякога лъже. Бих искал да видя тоя тип, който ще виси като кон над празни ясли пет дена във Франкфурт и още три — в това загубено градче, без да почне да си яде нервите.

Току-що сме седнали в бара на хотела. Избрали сме съвсем ранен час — още няма осем, — защото след десет вечерта тук става истинска лудница. Нощните заведения в Идар не са цели дузини, така че няколко зимника, подобни на този, се оказват съвсем пренаселени в късните часове.

Зимникът на Парк-хотел е съвсем банален по вид — в средата е разположен тезгяхът, във формата на кръг около него са високите столчета, а в останалата част на огромното помещение са пръснати тежки дървени маси от старинен селски тип, предназначени за по-улегналите посетители, които не обичат да пият с увиснали във въздуха крака.

Ние сме от улегналите. А също и от дискретните — масата е в самия ъгъл на заведението. Почти като влюбена двойка. Или по-скоро — семейна, ако се вземе под внимание как мълчим и гледаме в различни посоки.

Стопанинът, едър мъжага от италиански произход — тая Мод има чувствителен нос за италианската кухня, — вече се е настанил сред колелото на бара, за да подготви батареята от чаши и бутилки, докато трите му жени подреждат масите и шетат в кухнята. Макар да е в най-интимни отношения с тия жени или може би тъкмо заради туй, италианецът от ранна заран до късно след полунощ ги кара да работят

до скъсване, да се занимават с бельото и с леглата, да висят на рецепцията, да сервират закуската, да готвят и да прислужват в бара.

— Робовладелец — забелязвам, додето наблюдавам шетнята.

— Плаща добре — възразява дамата. За да добави след къса пауза: — Глупачки.

— Нали плаща добре?

— Глупачки — повтаря Мод. — Ще се амортизират за десетина години само защото са алчни.

— Е, после ще се омъжат.

— Да. За да слугуват на друг мъж, който даже няма да им плаща.

Разговорът секва, понеже една от глупачките се появява с огромен поднос, съдържащ поръчките на моята дама.

— И една бира — казвам.

— Нали искахте да се напиете?

— Отлагам проекта. Щом не щете да ме следвате.

— Ако реша да се напия, мога да го направя и без питие — промърморва дамата.

— Интересно ще е да го демонстрирате.

— Казах: ако реша. Бихте ли ми подали оцета и зехтина.

Тя оросява обилно зелената салата и пристъпва към едничкото си развлечение.

— Все пак вие ме озадачавате, Мод — произнасям към края на вечерята.

— Затова че не съм ви поканила в стаята си? — пита тя прозаично, но доста точно.

— Не става дума за мене. Обаче вие не можете да бъдете денонощно само едно служебно лице.

— Не съм и твърдяла, че върша подобен подвиг.

— Вие ме озадачавате — повтарям. — Не мога да си представя как бихте изглеждали в една семейна или интимна обстановка. Странно, нали!

— Не виждам нищо странно. Такава обстановка наистина не ми е привична.

— Да не би случайно...

— Не. Нито случайно, нито нарочно — поклаща глава Мод. И с къса въздишка добавя: — Вечната история. Ако жената не ви обръща внимание, обявявате я за лесбийка.

— Не бих могъл да се оплача от липса на внимание.

— За вас жените вероятно се делят на два дяла: тия, дето търсят мъж, и ония, дето вече са го намерили. Затова и не можете да ме класирате.

Тя ми отправя бегла полуусмивка в смисъл: познах ли, и отпива глътка минерална вода.

— Трети вид наистина не ми е известен — признавам. — Или, по-точно, третият вие също го елиминирахте.

— А вие от кой вид сте? — запитва дамата съвсем ненадейно.

— Мисля, че съм от насрещния пол.

— И какво като сте от насрещния пол? Да не смятате, че този, вашия, насрещния, има някакви особени привилегии?

— Не смея да се надявам на подобно нещо.

— Напротив: съвсем уверен сте. Иначе бихте могли много лесно да си обясните моя случай чрез своя собствен.

— Но аз съм един самотник, Мод.

— Аз също. И то без тая фалшиво-трагична интонация.

— Значи, опивате се от самотата.

— Нима самотата е толкова неприятна в един свят, където всяко общуване означава да бъдеш използвана от някого за нещо си?

— Може да означава и обратното: вие да използвате някого за нещо си.

— Когато подобен случай ми се представя, не отричам, че го правя. Както, вероятно, и вие. Но това са само паузи в самотата. Хигиенични дози. Колкото за да разбереш, че самотата е най-скъпото ти притежание.

— Ясно — кимам. — Ла Гарсон, жената-ерген.

— И такива романи ли четете?

— Боя се, че надценявате моята начетеност.

— Бих взела един сладолед — сменя тя темата.

— А кафе?

— Кафето ще бъде за вас.

Тъй че идва ред и на десертите, а при Мод всяка консумация представлява поредна дупка в разговора.

— Може да сте силна в риториката, и все пак ме озадачавате — позволявам си да повторя рефрена след някое време.

— Аз съм просто жена от третия тип, ако това толкова ви интригува.

— Искате да кажете: четвъртия.

— Нека да е четвъртия. Изобщо най-баналния в наши дни. Жената, дето не мисли непрестанно за мъжа — мъжа, който се опитваш да задържиш, или мъжа, който се опитваш да намериш.

— Ами иначе как ще се раждат деца.

— А защо трябва да ги раждаме? За да ги готвим за атомната смърт? Или за да увеличим населението на двайсет милиарда?

— Не съм разсъждавал по тия въпроси.

— Естествено. Нали вие не раждате. Пристигате, получавате си порцията приятни спазми и заминавате. А ония, другите спазми, болезнените, остават за жената.

— Изпитали ли сте ги?

— Малко остана. Добре, че навреме разбрах какво ми трябва и какво не ми трябва в резултат на своя пръв и, надявам се, последен брак.

— Бракът все пак не ви се е разминал.

— Е, да, защото сме като маймуните, нали сме произлезли от тях. Щом другите напират към брака, значи и ние трябва да напираме и да смятаме, че бракът е алфата и омегата на живота. И дори след като сме опитали горчилките на семейната тягост, пак даваме вид, че плуваме в щастие, и даже си мислим, че бракът наистина е щастие, само че на нас лично не ни е провървяло и съвсем не се сещаме, че всички останали също като нас се преструват на ужасно щастливи. Подражаваме един на друг, нищо повече. Също като маймуните.

— Това е от Сеймур — промърморвам. — Този път не можете да ме разубедите. Това е от Сеймур.

— Мисля, че излишно споменавате името на тоя човек, след като дори не го познавате — забелязва почти любезно Мод. — Ако го познавахте повече, щеше да ви е ясно, че той никога не би седнал да води разговори с мене.

— Вие сте ужасно влюбена в него — подхвърлям напосоки.

— Уважавам го.

Най-после едно същество, което обича Сеймур. Той държеше на Грейс, а тя му се изплези. Тази е влюбена в него, но той пет пари не дава за нея. Вечното разминаване.

— Какъв абсурд — произнася Мод, сякаш прочела мислите ми.
— Хората смятат, че се срещат, а всъщност се разминават. Не могат да живеят отделно, не могат един без друг, а в същото време, вън от практичните съображения, не значат нищо, ама абсолютно нищо един за друг.

— А защо поставяте в скоби практичните съображения?

— Когато ми е нужен мъж, не е трудно да го намеря. Повече ме затруднява изборът. Не мога да пусна всеки кретен в леглото си.

— Мерси — кимам.

— Нямах предвид вас. Вие сте особен случай.

— Съвсем не съм особен. Особена е ситуацията.

— То е все същото. Трябва да се действа по разписание. И по предписание. Изпихте ли си кафето?

— Почти.

— Тогава да плащаме.

Изглежда малко уморена от приказките, но и облекчена. При тая скука. И при това чакане. Чакането е труден занаят.

Изкачваме се от бара в хотела. Дамата, както винаги, ме съпровожда до вратата на стаята ми, за да не би случайно да се загубя в коридора.

— Мисля, че за един път бихме могли да нарушим предписанията и да поделим самотата — забелязвам, колкото да се намирам на приказка.

— Вие се оказвате по-нахален от подозираното — въздъхва Мод. За да добави: — Само че ще я делим отгатък, при мене. Не тук.

— Нима във вашата стая няма подслушвателна апаратура? — питам.

Нова въздишка.

— Вие не сте чак такъв обект, Албер, че да заслужавате подслушвателна апаратура, И за момента аз съм ви напълно достатъчна като апаратура.

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

— Трябва да прескочим до Майнц — оповестява Мод два дни по-късно.

Най-сетне някакво раздвижване.

— Да прескочим или да се пренесем?

— Да прескочим, Албер. Излишно е да си прибирате багажа.

Заранта е дъждовна и мъглива. В този планински край ранното лято добива изгледа на ранна есен. Изтичваме до мерцедеса и побързваме да се вмъкнем в търбуха му, додето тежките струи на дъжда глухо барабанят върху покрива на каросерията.

Прекосяваме надлъж градчето, като се промъкваме през претоварената от движение Майнцерщрасе. Движението е само по платното. Тротоарите са пусти. В това малко селище разстоянията са тъй големи, та във от центъра всички се движат с коли.

— Мъгла... — установява дамата, когато излизаме от града.

— ... и мрак — допълвам. — Също като нашата история.

За мрак е пресилено да се говори, но тежките влажни/ облаци тъй са ни похлупили, сякаш вече се свечерява. Не само са ни похлупили, а се вият и над шосето под формата на мъгла, като че небето и земята са се объркали. Една ту гъста, ту синкаво разреждаща се белота, из която призрачно изплувват и предупредително бляскат фаровете на насрещните коли.

— Радвайте се на мрака, Албер — съветва ме дамата. — След мрака винаги идва разсъмване.

— Да, но не за всички. Казват, че хората умирали най-вече през нощта.

Мод не отговаря, а се взира напрегнато в смътно открояващия се пред нас завой. Иззад завоя изскача кола с мощни, блеснали фарове. Жената намалява, изчаква разминаването и влиза в завоя.

— Ще отсядаме ли в хотел? — питам.

— Естествено.

— Но нали нямам паспорт.

— Вече го имате. В чантата ми е.

— Мисля, че мястото му не е в чантата ви.

— Напротив, точно там е мястото му, защото аз вися по рецепциите, а не вие — отвърща дамата.

За да добави с леко недоумение:

— Още ли ми нямате доверие?

— Изглежда, че вие ми нямате доверие. Прибирате паспорта, за да осуетите бягството ми. Би трябвало малко повече да разчитате на личния си чар, вместо на административни мерки.

— Не, не разчитам. И не вярвам, че ще бягате. Просто действувам според предписанието.

Възлизаме през дълга серия от завои по някаква височина. Мъглата пред нас става прозрачна и синкава, като прекалено разрежено мляко, а сетне съвсем се разсейва. Гората изчезва, заменена от тъмнозелени пасбища, над които се носят леки изпарения. Дъждът е спрял.

— Предстои ви запознаване с още една жена — осведомява ме Мод. — Трябваше да ви го кажа заранта, за да си сложите новия костюм, но ревността ме възпря.

— Вероятно нова сексбомба.

— Не смятам, че тоя термин е твърде подходящ в случая. Допускам, че ще ви хареса.

— Само ако прилича на вас.

— Пълна противоположност. По всички точки.

— В такъв случай няма да ми хареса. Вие дори не забелязвате как заедно с паспорта сте обсебили и сърцето ми.

— Не обичам лъжците — промърморва Мод. — Макар че някои лъжи са приятни за слушане. Особено ако не са тъй груби като вашите.

— В лъжата често се крие и малко истина.

— Да се надяваме.

Хубава, без да бъде богиня, почитена, без да е светица, откровена, без да нарушава служебните предписания — тази жена е истински деликатес за човек като мене, свикнал да има работа със събеседници, които говорят обратното на това, което мислят. Такава няма да ти забие нож в гърба, освен ако Сеймур я задължи да ти види сметката.

„Да се надяваме“ — това малко скептично пожелание, изглежда, е привичка за нея.

Онази нощ, когато пръв път бях прекарал в стаята ѝ, Мод бе казала:

— Тази подробност остава между нас, нали?

— Не допусках, че ще се срамувате от Сеймур.

— Срамувам се. Но не в смисъла, който ви се привижда. Не съм свикнала да нарушавам дисциплината.

— Казал ви е да ме държите на разстояние.

— Каза ми да си отварям очите.

— Мисля, че няма накъде повече да ги отваряте. И после, една малка тайна винаги сближава хората.

— Да се надяваме.

Аз също се надявам, само че без особени илюзии. Фактът, че държи паспорта ми в чантата си, не е особено окуражителен.

Пристигаме в Майнц към обед и отсядаме в Хилтън. Един внушителен и безличен блок, като всички Хилтъни, разположен между шосето и реката.

— Да се качим в стаите си, Албер — предлага дамата. — След половин час ще мина да ви взема.

— Къде ще ходим?

— Никъде. Ще слезем да обядваме.

Тази история, както е тръгнала, обещава да мине най-вече в обядване и вечеряне. Дано да е само това.

В Хилтън има три ресторанта. Мод е избрала този в партера, обзаведен в битов стил и предлагащ спокойни усамотени кътчета. Но вместо да се възползуваме от подобно кътче, дамата ме помъква към широка маса, дето вече се е настанила една двойка — момиче с лъчезарно лице в ореол от златисти коси и млад мургав здравеняк в черно кожено сако.

— А, Мод! — провиква се радостно момичето, щом приближаваме.

— Добър ден, Дейзи — отвръща доста по-сдържано дамата. — Това е Албер.

— А това — Ерлих — представя русокосата кавалера си. — Ще обядваме ли заедно?

Кимаме си с мургавия. Сетне помагам на Мод да се настани и сам сядам. В това време се явява и келнерката в народна носия.

— Говорехме за секретарките — обяснява Дейзи, докато чакаме да донесат поръчаното. — Аз казвах, че е лошо да си секретарка, а Ерлих — че е лошо да си немкиня. На края се разбрахме, че най-лошото е да си немкиня и секретарка едновременно.

— Е, значи разговорът е приключил — установява Мод.

— Съвсем не. Трябва да знаем и вашето мнение.

Темата ми е достатъчно добре позната, тъй като в хотела по цял ден чета вестници. Разбира се, от шума на местната преса до реалните факти вероятно има цяла пропаст, но така или иначе, пропагандната машина отново е завъртяна на оборотите на шпиоманията. Шпионките се оказват все секретарки на големи шефове. Изправени пред опасността да бъдат разкрити, тия секретарки бягат една подир друга в ГДР. Отпърво става дума за две или три, сетне се оказва, че са пет или шест, докато на края се заговорва за цели дузини.

— Кажете, Албер — подканва ме Мод. — Искат да чуят вашето мнение.

— Не съм твърде в течение — промърморвам.

— Но как! — възкликва Дейзи. — Тук всички само за това говорят.

— Щом всички говорят, значи вероятно и всичко е казано — отвръщам. — Така че едва ли ще ви зарадвам с нещо ново.

— И аз нямам вкус към психозите — опитва се да отклони темата Мод. — Хората тук не могат да живеят без някоя психоза.

И сетила се, че на масата има немец, добавя:

— Простете, Ерлих.

— Прощавам ви — кима великодушно младият мъж. — Макар че не би трябвало. Как може да не разбирате, че психозите са насъщен хляб и за нас, и за вас.

— Щом казвате.

— Дори ме е срам да го казвам, толкова е елементарно. Психозата ни обединява, мобилизира ни, възвръща ни самочувствието на нация. Психозата дава материал на опозицията срещу правителството и открива пред правителството възможност да блесне с твърди мерки. Като че ли у вас не е същото.

— Може би. Но струва ми се, че тук психозите дефилират по-ускорено. Вчера беше тероризмът...

— Той ще бъде и утре — прекъсва я Ерлих. — А после отново ще се появи съветската заплаха, после ще се върнем към старите дразги с Франция, после ще се разрази серия скандали, свързани с корупцията, после... знам ли... Да, при нас психозите са по-чести, защото са ни по-необходими. А са ни по-необходими, защото сме по-несигурни.

— Щом казвате.

Келнерката в битов костюм слага край на разговора с огромния си поднос. Но нека не надникваме в подноса и нека прескочим този път консумацията.

Обедът минава без особени събития, като изключим това, че Мод на два пъти става да телефонира и че Дейзи на неравни интервали прекъсва мълчанието с възклицанията си. Тя е от тия, възклицавашите, спонтанните и екстравагантни млади момичета. Предполагам, че минава за привлекателна с грациозната си мършава фигура с бледосин поплинен ансамбъл от блуза и панталони, с големите, непрестанно шарещи сини очи и слабото лице, също непрестанно сменящо израза си. Наистина — пълна противоположност на Мод. А също и на моите вкусове.

Момъкът, напротив, е със здрава конструкция, особено в ръцете и широките плещи. Той е не толкова мургав, колкото изпечен от слънцето, и това прави сивите му очи да изглеждат още по-бледи. Видът му, въпреки атлетическото шаси, изглежда добродушен, това спокойно добродушие на хората, уверени в силата си.

При кафето разговорът отново се оживява, обаче в него са включени само жените, и Мод разказва какви чудеса на бижутерията сме видели в Идар, а Дейзи оповестява, че тъкмо днес в Майнц се откривал панаирът на минералите и скъпоценните камъни, след което двете естествено вземат съвместното решение непременно да посетят панаира.

— Мислех, че вие двамата ще си допаднете — подхвърля Дейзи към нас. — А вие само мълчите.

— Необходимо ли е да си допаднем? — пита Ерлих, като вади от джоба пакетче дъвка и бавно го развива.

— А защо не? — пита на свой ред Мод. — Албер е търговец, вие сте доставчик.

— Доставчик на какво? — решавам и аз да се обадя.

— На всичко — ухилва се Ерлих. — И най-вече на фина механика. Какво ви е нужно? Пистолети, автомати, ръчни гранати?

— Фината механика е днес най-перспективна — бързам да се съглася. — Само че аз съм по стъкларията.

— Деликатна стока — избъбря немецът. — Имам предвид транспорта.

— За това съществуват застраховки. Нали знаете, разноските се делят.

— Но вие навярно имате свои доставчици.

— Не ми липсват. Обаче разнообразието в асортимента винаги е полезно — казвам съвсем непринудено, понеже не давам пет пари за асортимента.

Но Ерлих изглежда заинтригуван от възможността да направи някакъв бизнес:

— Какви количества ви интересуват?

— Количествата нямат значение — отвърщам все тъй непринудено. — Аз работя на едро.

— В такъв случай можем да направим някоя сделка — кима немецът. — Не искам да се хваля, но аз не съм по дреболиите.

После се сеца за нещо и се размива:

— Значи, „стъклария“, а? Добре казано. Ха-ха, стъклария!

— Какво се смееш като идиот — смъмря го Дейзи. — Не виждам нищо особено смешно.

— Нека се смее, смехът е здраве — забелязва примирително Мод, която оценява нещата най-вече с оглед на хигиената.

* * *

Асансьорът ни е изстрелял на шестия етаж, но преди да влезем всеки в стаята си, дамата забелязва:

— Мисля, че два часа ще ни стигнат за излежаване. Трябва наистина да надзърнем в тоя панаир.

— Ще ни стигнат — кимам. — Обаче ако заспя, могат да станат и три. Смятам, че най-разумното е да дойда при вас. Тогава няма да заспя.

— Щом искате, елате.

Внезапно събудено влечение към това снажно тяло, открояващо се в безупречната лятна рокля. Или внезапно възникнала идея от по-практично естество. Въпросът е сложен. И понеже е сложен, изтягам се на леглото, за да помисля, додето от банята се носи лекият плисък на душа.

Съображението „сега или никога“ е заседнало в главата ми още от мига, в който съм научил, че тръгваме за Майнц. От Майнц до Висбаден има една педя разстояние, а такситата са на всяка крачка. Докато пътят от Идар до Висбаден е дълъг и свързан с всевъзможни рискове.

Сега или никога — по това няма спор. Обаче важното е — кога „сега“? Сега — веднага, или сега — на панаира?

На пръв поглед може да изглежда глупаво, че сам хлътвам при Мод, вместо да си остана в стаята и да повтора номера от Франкфурт. Само че тук не е Франкфурт. Стаите ни са една до друга и жената без всякакви усилия може да следи поведението ми. Ако приемем, че тя единствена го следи. Защото нейде наоколо е и Дейзи, а не е чудно да има и още някой.

Остава панаирът. Но това е последната възможност и съвсем не най-добрата. Дори да успее да се измъкна в навалищата, отсъствието ми бързо ще бъде регистрирано. И няма никаква гаранция, че всичко ще се изчерпи с няколко лъжи и неприятни обяснения.

Сега или после — обаче връзката трябва да бъде установена именно днес. Преди да сме се върнали в Идар. И преди да сме поели от Идар кой знае накъде. Да, още днес. Именно днес, казвам си, докато наблюдавам едрото голо тяло, появило се откъм банята и открояващо се в матовата си белота на фона на виолетовите тапети.

— Не ме гледайте така — промърморва дамата.

— Изчервихте ли се?

— След впечатленията ви от Дейзи сигурно пи се виждам ужасно дебела.

— Вие — дебела? Не ме подстрекавайте към комплименти.

— Казах, че не обичам лъжи.

— А аз казах, че ефирните създания не са по вкуса ми. Как можете да се сравнявате с оная летва? Вие сте не по-малко стройна от нея, но достатъчно развита там, където е необходимо.

— Да, да, знам: този огромен задник и тия неимоверни гърди...

— ... с които никога не сте имали успех.

— Успехът ми се дължи на това, че поне половината мъже нямат вкус. Уверявам ви, че ако бях на ваше място, положително бих предпочела някоя Дейзи.

Тия разсъждения, разбира се, не й пречат да ми показва физиката си в разнообразни пози, додето поставя крем на лицето си пред огледалото и по-късно, додето облича прозрачната нощница, извадена от чантата.

— Така с дрехите ли ще лежите? — пита тя, като ме поглежда с укор. — Предполагам, че вече сте изцапали завивката с обувките си.

— Какво значение? Завивката няма да ни трябва.

При тия мисли в главата никак не ми се съблича, но няма как. Ставам точно в момента, в който дамата полага щедрата си плът върху широкото легло.

— Бихте ли потърсили в хладилника нещо за пиене? — чувам зад гърба си гласа на Мод. — Оня унгарски гулаш просто ми изпепели вътрешностите.

Тази фраза решава всичко. Всяка стая тук е снабдена с малък хладилник, а всеки хладилник е зареден с всевъзможни напитки.

— Предполагам, че искате нещо силно — подхвърлям, като се навеждам към бялото шкафче.

— Не говорете глупости. Дайте ми швепс или кола.

Кока-кола, естествено. Понеже е пенлива и тъмна на цвят. Само миг след като капачката е отхвъркнала, малкото хапче пада от ръката ми в бутилката, за да се разтопи изведнаж. Наливам питието в чаша, подавам я на дамата и се заемам с разсъбличането.

— Тази летва, Дейзи, ми се стори малко неуравновесена — подхвърлям, докато окачвам сакото си на стола.

— Днес всички млади са такива — отвърща жената, като вдига ръце зад тила и дава простор на бюста.

— „Всички млади“? Вие не сте ли между тях?

— Нима ви се виждам чак толкова млада?

— „Чак толкова“ — не. Но във всеки случай, под трийсетте.

Откровено казано, тя изглежда малко над трийсетте, ала това не й пречи да изглежда добре, особено в позата, която е заела.

— Вие сте свикнали да ласкаете жените по най-баналния начин — въздъхва Мод.

Сетне добавя:

— Всъщност, прав сте. Най-баналният е най-ефикасен. Повечето жени са глупачки, защо да си напрягате въображението.

— Отново почеркът на нашия общ познат — избъбрям, додето свалям обувките.

— В какъв смисъл?

— В смисъл на мнителност. Отсега нататък ще ви говоря само неприятни неща.

— Говорете каквото искате, Албер — съгласява се дамата. — Чувствайте се при мен като у дома си.

И за илюстрация на тази мисъл тя ми разтваря прегръдката си.

Сеансът на сърдечна близост минава без прекалености, но достатъчно оживено, тъй че почвам да се питам дали медикаментът е наистина ефикасен. По-късно обаче, когато запалвам цигара, установявам, че Мод изпада в сънливост, а скоро подир туй — и в здрав, спокоен сън.

Изпушвам без бързане още една цигара, сетне ставам и открявам прозореца, за да излезе димът. Нека жената спи на чист въздух и нека се събуди без главоболие и без неприятни съмнения. Не, в никакъв случай главоболие.

Обличам се светкавично, оставям вратата отключена и по стар навик напускам хотела през едни от задните изходи. Използвам следващите двеста метра от пътя за изясняване на вечния въпрос — не се ли мъкне някой отдире ми. Да, само двеста-триста метра и стигам до някаква голяма циментова сграда, която, ако се съди по плакатите и знамената, е панаирната палата с минералите. До палатата се прониква по висок надлез, прехвърлен над шосето, а под надлеза караулят таксита.

Шофьорът, който този път ми се пада, е в улегнала възраст и с непоклатими привички.

— Колкото по-бързо, толкова по-добре — пояснявам.

— Оставете това на мене — успокоява ме той.

И потегля с трийсет километра в час. Добрал се веднаж до аутобана, симпатягата поема смъртния риск да вдигне до шейсет, но понеже разстоянието не е повече от десетина километра, все пак успяваме да стигнем още същия ден.

Връчвам на шофьора една банкнота, нареждам му да чака и се отправям към къщичката на тихата улица. Колата, както преди, е гарирана до градинската врата, но стопанина го няма. Нищо чудно и да не е у дома си. Не ми е обещавал среща.

Градинската врата е отключена. Влизам и позвънявам. Никакви признаци на живот. Оставям по-дълго палеца си на бутона, без излишно да прекалявам. Този път долавям някакъв смътен шум. Шум от тътрещи се чехли. Сетне — от смъкваща се верига. Най-сетне — от превъртащ се ключ.

„Какво има?“ — пита появилата се на прага стопанка. Всъщност пита не тя, а недружелюбният ѝ поглед.

— Идвам за колата — пояснявам.

— Пак ли тази кола? — избъбря жената. — Но той лежи.

— Знам, че по този час хората си почиват, обаче...

— Не си почива. Болен е — избъбря отново тя, като се приготвя да ми затвори вратата.

— Уведомете го все пак, че съм дошъл, моля ви. Имахме среща.

Този път вратата хлопва под носа ми, за да ме остави в пълно неведение. Чакам, разбира се. Нали такава ми е професията Минават доста минути, додето отново се чува щракането на ключа. Сега за щастие се явява стопанинът, по халат и с посърнало лице. Едрият костелив нос изглежда още по-едър, а страните — още по-хлътнали.

— Много се извинявам...

— Влизайте — кима той примирено.

Прекосяваме малкото полутъмно коридорче, напоено с мирис на кухня, и Шмитхаген отваря някаква врата. От дъното на коридорчето се чува свадливият женски глас:

— Ако не я продадеш най-после тази кола, ще повикам Петер да я прибере...

— Влизайте, влизайте — подканва ме нервно стопанинът.

Стаята е малка, изпълнена с мека мебел в бели калъфи и вероятно служи за гостна. Не успявам да я разгледам, защото заставам до прозореца и отправям поглед през полупрозрачните пердета към градинката и насрещните фасади. Човекът зад гърба ми пъхти и премества нещо тежко, сетне за малко спира да пъхти, а после отново се чува леко тътрене по пода. Скривалища... Добре, че не са го надушили.

— Ето — произнася той.

Обръщам се и поемам дългоочаквания плик.

— Само минутка още — успокоявам го, като се загърбвам и разкъсвам плика.

Австрийски паспорт. Снимка с моята физиономия. Банкноти. И — най-сетне — късата бележка. Смисълът на бележката е лесен за дешифриране — всяка трета дума. Останалите са без значение. Едно дешифриране, до което всеки може да стигне, но не — автоматично. Важното е, поне при пръв поглед, писмото да звучи невинно. Прочитам го. Сетне щраквам запалката, Шмитхаген с готовност ми поднася пепелника.

— Онзи ден казахте, че идвате за предпоследен път... Би трябвало сегашният да е последен...

— Точно така е. И не се безпокойте вече.

— Не става дума за мене. Но нали ви обясних... Такива са обстоятелствата...

— Знам, знам. При мене също са такива. Иначе не бих ви досаждал. Желая ви скоро оздравяване.

И побързвам да смъкна от гърба му бремето на присъствието си.

Таксито ме очаква на мястото си.

— Ако може по-бързо — осмелявам се да подскажа.

— Оставете това на мене — успокоява ме шофьорът.

Той потегля по пустата улица доста предпазливо, защото и в най-пустата улица може да изскочи нещо неочаквано, като мърмори:

— Всички бързат. Вие — също. Добре, ще бързаме. Но и при бързането трябва да се спазва разумна скорост.

Вече споменах каква е неговата разумна скорост, Изтягам се на задната седалка, опитвам се да се освободя от напрежението и отново прочитам наум записката, превърнала се вече в пепел.

Уведомяват ме, че в продължение на два дни еди-какъв си опел с еди-какъв си номер ще ме чака в еди-кои си часове на еди-коя си улица. Дотук информацията е без значение, тъй като въпросните два дни са вече минали. Посочени са две резервни дати — 29 и 30 юни, лежащи за щастие все още в бъдещето. Същата кола, на същата улица, по същите часове. Това е за запомняне. А най-вече последното: „Крайна предпазливост. При възможност — проектът Спрайт.“

Спрайт. Английска дума, означаваща нещо като дух или призрак. Не съм чувал за такава програма. А нашите, изглежда, само са чули, без да знаят точния смисъл. И без да държат на всяка цена да го разкрия. При възможност. Сиреч, не го смятай за задължително, а си отваряй очите да не хлътнеш и да не те забъркат в някой опасен скандал: „Крайна предпазливост.“

След като преодоляваме за половин час тая педя разстояние, която дели Висбаден от Майнц, освобождавам таксито точно там, дето съм го наел, и се връщам в Хилтън през задния вход.

Мод още спи. Едрото тяло е доста волно разголено, но бялото лице дори и насън запазва израза на сериозност и достойнство. Събличам се безшумно и се изтягам до нея, като давам вид, че също съм заспал. Толкова старателно давам вид, че на края наистина заспивам.

Събуждам се не толкова от нежния глас, колкото от енергичната ръка, разтърсваща рамото ми:

— Албер!... Хайде, Албер! Тук ли искате да прекараме нощта?

— Вие непрестанно ме будите — изръмждавам, като правя опит да се обърна на другата страна.

Дамата обаче има здрава ръка, тъй че най-сетне се налага да отворя очи. Навън вече се здрачава. А по това време на годината здрачът означава, че минава осем.

— Какво ви безпокои? — питам. — Защо ми пречите да спя?

— Още тази заран ви казах, че не е предвидено да спим тук.

Тя приближава до прозореца, спуска с рязък жест завесата и щраква електрическия ключ.

— Нали щяхте да ходите на панаир? — питам невинно, като сядам на леглото.

— Щях... Такова нещо никога не ми се е случвало. Да проспя шест часа посред бял ден...

Кафявите очи ме гледат съсредоточено и вероятно подозрително, ала аз не давам вид, че ги забелязвам.

— Все пак се събудихте.

— Събуди ме Дейзи. Не чухте ли телефона?

— За щастие, този път той е при вашата глава.

— Такова нещо никога не ми се е случвало.

— Излишно е да го драматизирате — забелязвам, като ставам. — Радвайте се, че имате здрав сън.

— А вие какво правихте през това време?

— Не видяхте ли?

— Имам предвид — по-рано. Аз, струва ми се, заспах преди вас.

— Съвсем вярно. А аз ви последвах две цигари по-късно. Не разбирам само защо е този разпит. Или мислите, че съм прескочил до Дейзи?

— Не е изключено — отвърща сухо тя.

С което слага край на следствието. Не вярвам да съм разсеял подозренията ѝ. Но в наши дни кой не е измъчван от подозрения.

Долу, в бара на хотела, намираме Дейзи с нейния Ерлих. Лъчезарната летва и моята снажна дама излизат за малко под предлог, че трябва да телефонираат някому за нещо, докато ние с младия атлет оставаме да се развличаме, аз — с цигарата си, а той — с неизменната дъвка.

— Значи, щом има нещо, ще го съобщя чрез Дейзи на Мод — казва все пак атлетът, колкото да наруши мълчанието, защото тая подробност е уговорена още на обяд.

— Точно така — потвърждавам. — Съобщете го чрез Дейзи.

И отново се посвещаваме на заниманията си.

Въпросната Дейзи скоро се връща, а малко по-късно пристига и Мод, отбила се до рецепцията да уреди сметката. Изпиваме по чаша за добър път, разменяме по една фалшива дружеска усмивка и си тръгваме.

— Имам чувството, че направихте нещо с мене следобед — казва Мод по-късно, когато мерцедесът вече ни носи по аутобана, като пробива мрака с мощните си фарове.

— Толкова ли ви беше неприятно?

— Ако ми беше неприятно, щях да ви го кажа още първия път. Знаете, че не става дума за това.

— А за кое? И какво е това странно държане от един час насам?

— Преди да легна, ми дадохте чаша кола...

— Изпълних желанието ви.

— Вие сте ме упоили.

— Защо? Боли ли ви глава?

— Аз имам здрава глава, Албер. Но внимавайте за вашата.

— Каква полза да внимавам, когато съм в ръцете ви. Играете си с мене, както ви скимне.

— Играта не я вода аз. И тя предварително ви е известна.

— Приемам първото. Но второто е лъжа.

— Благодаря за доверието.

— Не ви обвинявам. Както сама казвате, вие сте служебно лице.

— Само служебно лице?

— Нека да не е „само“. Нека е „преди всичко“. Но защо ме смятате за толкова наивен?

— Наивен? Вие?

— В такъв случай ще ми обясните ли, защо Ерлих така се развесели от моите приказки за стъкларията?

Тя мълчи известно време, като се взира съсредоточено в лентата на аутобана, осветена от фаровете. Сетне произнася:

— Аз не съм натоварена да давам обяснения, Албер. Знаете кой дава обясненията.

И като се връща към своето, добавя:

— Все пак вие ме упоихте.

— Вие сте ме упоили, не аз — отвърщам. — Така сте ме упоили, че всичко ви прощавам.

— Да се надяваме.

* * *

Засега е трудно да кажа какво ми носи пратката, получена чрез Шмитхаген — реално спасение или илюзия за спасение. Най-сигурната възможност се е оказала проиграна. По времето, когато Мод ме е развеждала из бижутериите предприятия в Идар, един наш човек ме е очаквал с колата си във Висбаден, за да ме изведе от капана.

Следващата среща е в последните дни на месеца, а дотогава има цели две седмици и нейното реализиране зависи от всички тия досадни „ако“: ако мога да се измъкна, ако успея да се добера, ако все още съм жив.

Австрийският паспорт е нещо по-солидно като факт. В случай че срещата с нашия човек се провали, остават ми шансовете и рисковете на обществения транспорт: взимаш влака от някоя гара по-близо до

границата и си опитваш късмета. Тук естествено също следват неизбежните „ако“. Което съвсем не пречи на доброто ми самочувствие. Вчера бях лишен от всяка надежда. Днес разполагам поне с две.

Усещам, че онова отвратително чувство на тягост, засядащо все по-често и все по-за дълго в гърдите ми, се е поразсеяло. Знам, че в Центъра е известно къде съм горе-долу и какво върша горе-долу. Знам, че ми е дадена свобода на действие заедно с предупреждението: крайна предпазливост. И знам, че при известен шанс мога да свърша малко полезна работа около смътната тема Спрайт. Всичко туй, сумирано, може да не тежи бог знае колко, но донейде нормализира кръвообращението.

Едничката нова грижа сред тия придобивки е австрийският паспорт. Ще се наложи да си отворям очите с него. Не е необходимо да ми го задигнат. Достатъчно е да разберат, че го притежавам, и той губи всякаква стойност.

Сеймур, общо взето, е прав, като казва, че не ми върви, обаче даже и при малшанса се явяват отклонения. Вчерашната връзка с Шмитхаген се е оказала истински късмет. Късмет в последната минута, защото днес Мод оповестява:

— Не е зле да си приберете багажа, Албер, Заминаваме.

— Едва ли е необходимо да казвате къде.

— Заминаваме за Кьолн.

Новината ми се съобщава към края на закуската, а на обяд вече сме в Кьолн. Хотел „Европа“, дето отсядаме, вероятно е над средната категория поради стилната си мебел и изглежда към катедралата. Нямам време да се любувам на изгледа. Едва уредила формалностите на рецепцията, дамата запитва:

— Ще идете ли до стаята си, или да излизаме?

— Пак ли ще ядем... — въздъхвам.

Качваме се на мерцедеса и Мод се опитва с редица сложни маневри да се отдалечи от площада при катедралата. Това не е толкова лесно, защото улиците наоколо са или пешеходни, или еднопосочни, тъй че трябва да се движиш не накъдето желаеш, а накъдето е възможно.

Денят е горещ, особено в тоя час. Миризмата на изгорял бензин е по-остра от всякога. Улиците са задръстени с коли, които едва пълзят

или се трупат на глутници, хипнотизирани от злите червени очи на светофаровете. Над пълните чувствени устни на моята дама са избили дребни капчици пот.

Най-сетне успяваме някак да се отскубнем от водовъртежа на движението около катедралата. Мод натиска по-енергично газта и колата се втурва по някакъв широк булевард. Сетне отново напускаме булеварда, за да се залутаме из малки улички, но това е вече мирен и сънен жилищен квартал без навалици. Май че този път не отиваме да ядем.

— Тук е — оповестява жената, като паркира мерцедеса пред някаква жилищна сграда с бяла каменна облицовка.

Не питам какво е тук, нито кой е тук. Няма смисъл. Слизам и следвам дамата в прохладното преддверие. Асансьорът ни издига до висините на шестия етаж, по липса на седми. Една-единствена масивна врата, без осведомителни табелки. Две къси позвънявания и след малка пауза — още две къси. На прага се появява Сеймур, кима мълчаливо и ни прави път да влезем.

Влизаме през антрето в просторен, богато мебелиран хол, прекосяваме го и се озоваваме на широка тераса, защитена от влиянието на слънчевите изригвания с навес на зелени и бели черти. За поддържане на прохладата в единия ъгъл меко бръмчи огромен вентилатор.

Мод е изостанала от нас още в антрето, вероятно за да види къде са бутилките. Едва сме се настанили в плетените кресла, когато тя се появява с подноса, съдържащ всичко необходимо за един делови разговор. Остава подноса на ниската масичка между двете кресла и изчезва.

— Драго ми е, че ви виждам, Майкъл — доверява ми американецът, като се нагърбва със сервирането.

— Съжалявам, че не мога да ви отговоря с пълна взаимност — промърморвам. — Но вие ще ме разберете.

— И вие — мене, надявам се.

Той допълва своята чаша с две кубчета лед и минерална вода, отпива, колкото да провери дали е улучил пропорцията, и поднася запалката към забитата в десния ъгъл на устните цигара.

— Не стойте като препариран, отпуснете се. Не се е случило нищо драматично. Искам просто да продължим нашия разговор от

онзи ден.

Не възразявам. Пускам в чашата малко лед и на свой ред дегустирам. Сеймур в това време вади от джоба си няколко снимки и ми ги подава:

— Какво бихте казали за тая продукция?

— Съвсем любителска — отвърщам, след като преглеждам бегло снимките.

Любителски наистина, но доста точни. Ерлих и аз — уловени в различни моменти по време на вчерашния ни разговор в ресторанта и в бара на Хилтън.

— А сега чуйте това — предлага Сеймур, като вади от другия джоб миниатюрен магнитофон и натиска копчето.

Отново — Ерлих и аз, този път представени чрез гласовете си. Гласовете звучат съвсем автентично, за разлика от репликите:

АЗ. Доставчик, на какво?

ЕРЛИХ. На всичко. Какво ви е нужно? Пистолети, автомати, ръчни гранати?... Но вие навярно имате свои доставчици.

АЗ. Не ми липсват. Обаче разнообразието в асортимента винаги е полезно.

ЕРЛИХ. Какви количества ви интересуват?

АЗ. Количествата нямат значение. Аз работя на едро.

ЕРЛИХ. В такъв случаи можем да направим някоя сделка. Не искам да се хваля, но аз не съм по дреболиите.

— Е, какво ще кажете? — пита американецът.

— Вулгарен монтаж, какво друго.

— Не сте обективен, Майкъл — поклаща глава Сеймур. — За вас може да е монтаж, понеже знаете действителния разговор. Но представете си как ще прозвучи тоя запис на несведущите, особено когато бъде придружен с няколко снимки от дружеската ви среща.

— Ако несведущите са дотам несведущи, та нямат представа за триковете на монтажа...

— Не, не. Не сте обективен — поклаща наново глава американецът. — А представете си, че към този материал бъдат

прибавени още няколко от същия тип, документиращи пазарлъците ви с други лица, все в тая сфера на оръжейния бизнес...

— Да допуснем, че си представям. И какво от това? След като веднъж сте ме обвинили в убийство, защо ви е нужно да ме обвинявате и в търговия с оръжие?

— Не вас, Майкъл. Вие сте само коз в тая игра, нали вече ви казах. Обвинението ще се насочи към други хора.

— Но също и към мене.

— По необходимост. Обаче това е без значение.

— Естествено. Какво, че ще изгоря. Планетата и без туй е пренаселена.

— Ако дойде такъв момент да горите, вие отдавна вече няма да сте тук.

— Искате да кажете, че предварително ще ми видите сметката.

Той разтваря ръце безпомощно, сякаш казва: върви да се разправяш с такъв идиот.

— Не ви ли е ясно, че ако се готвех да ви видя сметката, нямаше да ви посвещавам в проектите си.

— Обратното също може да е вярно: посвещавате ме съвсем спокойно, понеже ми е писано да изчезна.

— Тоя словесен пинг-понг е наистина отегчителен — промърморва Сеймур. — Пийте си чашата и ме изслушайте спокойно.

— Слушам ви — избъбрям, като се обтягам в плетеното кресло и притварям очи, за да илюстрирам пълно примирение.

Примирението трае не повече от пет секунди. Когато имаш работа с човек като Сеймур, по-добре е да си отваряш очите, отколкото да ги затваряш.

Американецът става, прави няколко крачки към бордюра на терасата, поглежда наоколо и изплюва угарката в бездната. Сетне бавно се обръща, обляга се с гръб на перилата и ме поглежда.

— Буден съм — осведомявам го.

— Чуйте, Майкъл: както изготвихме току-що показания ви материал, така бихме могли да изготвим и следващия, без да ви посвещаваме в тайните си. Моите жени са достатъчно ловки, за да насочват разговорите в желаната посока, а моят техник — достатъчно опитен, за да превръща тия невинни разговори в обвинителен

материал. Изобщо вие щяхте да си вършите работата, без дори да се сетите за какво всъщност ви използваме. Не е ли така?

— Този въпрос го задайте на Мод.

Той вдига вежди, сякаш не разбира какво искам да кажа, сетне ги отпуска до първоначалното положение.

— Мод наистина ми спомена, че у вас са възникнали някакви съмнения... Но съгласете се, че от смътните съмнения до точното подозрение има известна дистанция.

— Съгласен съм — кимам. — Щом държите да избегнем пинг-понга.

— Съмненията са си ваша работа, Майкъл. На този свят кой не си задава въпроси. Въвеждам ви в същността на операцията не за да разсейвам съмненията ви, а за да протече всичко по-леко и по-бързо. Две съображения, които засягат еднакво и мене, и вас: по-леко и по-бързо.

— Но вие ме въвличате в една история на компрометиране, която компрометира преди всичко мене.

— Какъв риск за вас, наистина! — подсмива се Уйлям. — Чистият като ангел Майкъл!... Впрочем в йерархията на небесните същества вие сте дори архангел...

— Не се правете на наивен — прекъсвам го. — Става дума за компрометирането ми не тук, а пред нашите хора. Казах ви, че наистина се занимавам с търговия, но никой никога не ми е възлагал да правя търговия с оръжие.

— Това са си ваши грижи — свива рамене американецът. — Не виждам какво общо имат те с моята операция.

— Щом не виждате, позволете да ви обясня. Каквито и заплахи да ми сервира, аз няма да се включа в операция, която може да прерасне в политически скандал и да окаля страната ми.

— Оставете патетичните декларации, драги — промърморва примирително Сеймур. — За какъв политически скандал ми говорите. Става дума за домашни работи между наши ведомства.

— Да, но на този етап. А когато утре фалшификациите ви бъдат приключени и в някое от тия ваши ведомства се появи цялата папка с лъжливи обвинителни материали, каква е гаранцията, че съответният шеф няма да реши да извлече от тях двойна полза. Един комунистически агент, който търгува с оръжие под носа на

федералната полиция — това е доста примамлива сензация за западната преса и доста полезна за вас.

— Глупост — свива отново рамене Сеймур. — Чиста глупост. Нима не разбирате, че ако ще приказваме за скандал, това е скандал от трети тип.

— Вашата номерация не ми говори нищо.

— Много добре знаете, че феномените в тази област, въпреки привидното им разнообразие, се свеждат до три вида; първи тип — скандалът, който ползува нас и около който ние вдигаме възможно по-голяма врява, докато вие скромно мълчите. Втори тип — скандалът, който ползува вас и при който естествено врявата идва от ваша страна. И трети тип — скандалът, който по различни съображения е еднакво неприятен за всяка от страните, тъй че безшумно потъва в секретните архиви.

— Лекцията ви е поучителна — признавам. — Обаче забелязал съм, че винаги, когато се издигате в сферата на научната абстракция, то става, за да прикриете съвсем конкретния удар, който вече сте ми приготвили.

— Но разберете най-сетне, че ударът не е насочен срещу вас. Трябва да бъдем кръгли идиоти, та да разтръбим пред света, че сме се готвели да ви продаваме оръжие върху територията на една независима и съюзна страна, за да въоръжавате своите терористи.

— Ние не работим с терористи.

— Наричайте ги както щете. Вместо да се упражняваме в риторика, по-добре да се върнем към удара, за който сам споменахте.

Той приближава към масичката и взема чашата. Ледът се е разтопил и питието е станало почти безцветно. За да подсили цвета, Сеймур налива малко скоч от бутилката и отпива. Това ме подсеща, че и аз се нуждая от разхлаждане.

— Горещо — промърморва американецът.

Той разхлабва възела на вратовръзката и разкопчава яката си.

— Хубав ден — отвръщам, за да му противореча, като отправям поглед към побелялото от жегата небе.

Само небе. Градът е нейде под нас и ние сме съвсем изолирани тук, в сянката на зелено-белия навес и в тишината, подчертавана от мекото равно дишане на вентилатора.

Сеймур забучва в ъгъла на устните си поредната цигара, щраква запалката и повторно се изтяга в креслото.

— По време на предишния ни разговор новият вариант бе само един проект. От вчера обаче операцията е в действие. И понеже се оплакахте, че ви държа в пълен мрак, реших, че е настъпило времето да разсея мрака. Нека работим на светло, Майкъл. Така ще е по-добре и за двама ни.

Не възразявам.

— Известно ви е, че ако има артикул, който да се произвежда в невероятни количества по света, това е оръжието. Въръженията нарастват в адска прогресия, а на всичко отгоре оръжията твърде бързо остаряват. Старите се подменят с нови, новите — с по-нови и изобщо машината работи с пълен ход. Не знам обаче запитвали ли сте се какво става с изхвърлените от обращение оръжия.

— Изнасят ги по сергиите и ги продават заедно с демодираните вратовръзки.

— Може да не ги изнасят чак по сергиите, но всъщност точно тъй става. Вероятно сте чували за Интерармко.

— Кой не е чувал.

— Интерармко купува от нашата армия остаряло оръжие, а после по различни канали го препраща на клиентите си. Но както още вчера ви е казал Ерлих, въпросът за транспорта понякога става доста главоболен. Именно затуй нашият тукашен щаб, вместо да връща остарялото оръжие обратно в Щатите, го складира на място в хангари, които формално принадлежат на армията, а фактически са собственост на Интерармко. Съвсем доскоро интендант на един от тия складове е бил вашият стар познат Томас.

— Искате да кажете, че вече са го изхвърлили.

— Не още. Но и това ще стане. Защото Томас, както се досещате, е договарял известни доставки и за своя сметка. Дирекцията е отвъд океана, оръжие много, ревизиите се правят съвсем на едро и от дъжд на вятър, защо човекът да не поработи и за себе си, вместо да седи със скръстени ръце. Субектът, който му е помагал при тия частни пласменти, е също ваш познат. Става дума за Ерлих.

Сеймур се изправя и тръгва да измерва терасата с бавни, широки крачки. Тоя тип трудно може да седи повече от пет минути на едно място.

— Напоследък обаче настъпиха изменения. Томас трябваше да се откаже от соловата партия и да се задоволи с ролята на втора цигулка в един дует, наложен му отгоре. Не знам дали в дирекцията са надушили нещо за частните му сделки, или просто са решили да открият ново място за нов паразит, но в концерта се включи и една първа цигулка. Сега шеф на секцията е Райън, а Томас е негов подчинен.

Американецът прекъсва разходката и се обляга на перилата.

— Вече ви казах, Майкъл: моята цел е Райън.

— Не познавам такъв.

— Знам, че не го познавате.

— Но в началото казахте, че го познавам.

— Да оставим началото. Оттогава изтече доста вода. Да се ограничим с предстоящото.

— Щом вашият Райън води двойна игра, защо не го изобличите, вместо да му прикачвате фалшиви обвинения.

— За жалост не води двойна игра. Прекалено тъп е за нашата професия. Затова пък в други неща е находчив. Тъй че още на времето го изхвърлиха, както бе изхвърлен и Томас. Но Томас е паразит от анонимен произход, докато този е от знатен. Смятам, че още щом го видите, ще ви стане ясен. Държи се, сякаш казва „аз съм завършил Харвард“ и сякаш пита „знаете ли кой е баща ми“. В скоби казано, той завърши Харвард не без трудности и не без помощта на баща си. Този човек ми е нужен, Майкъл.

— Разбирам. Само не мога да разбера — защо?

— Личните ми причини са в случая без значение. Важното е, че Райън следва да бъде разобличен. И понеже се оказва невъзможно да се доберете направо до него, ще се доберете чрез Томас. Такава е в общи линии схемата: Ерлих ще ви свърже с Томас, а Томас — с Райън.

— Изглежда прекалено просто.

— Е, не е чак толкова просто, разбира се. Но подробностите — после. В края на краищата няма да действате с голи ръце. Ще разчитате на помощта на три дами.

— Имате ли достатъчно доверие в тия жени?

— „Доверие“? В какъв смисъл?

— Ами в най-елементарния: че няма да изгърват нещо, където не трябва.

— За мене подобен въпрос не съществува — поклаща глава американецът.

— Завиждам ви. Приятно е да си заобиколен от такива верни адютантки.

— Въпросът, Майкъл, не е дали някой е способен да ви предаде, а дали е в състояние да го направи. Сътрудникът заслужава доверие само докато знае точно толкова, колкото му се полага да знае. Сътрудникът трябва да разполага само с малък фрагмент от вашите замисли, който му е необходим, за да действа, но който сам по себе си не означава нищо.

— Прав сте. Обаче ако вашият човек, освен фрагмента, получен от вас, набара още един-два фрагмента, получени от друг...

— В случая този „друг“ може да бъдете само вие. Не допускам, че ще се нагърбите с подобна роля.

— Откъде такова доверие?

— Да забравим тая дума, Майкъл. Ако разчитам на нещо, то е само на професионалната ви съобразителност. Трябва да сте напълно оглупял, за да предприемете действие, което ще ви осигури гибелта.

Той ме поглежда, за да провери добре ли съм го разбрал, сетне отново приближава до масичката, взима кофичката за лед, колкото да установи, че ледът вече се е превърнал на вода, и накрая примирен отпива от чашата си.

— Горещо.

— Хубав ден — отвърщам, като отправям поглед към нажеженото белезникаво небе.

После добавям:

— Все пак странно, че женомразец като вас работи винаги с жени.

— Не съм женомразец. Обратно — поддържам равноправието. В смисъл, че и двата пола имат равни права да бъдат презирани.

— Обаче използвате за работен инструмент най-вече жените.

— А да не искате да използвам някой тип, чийто мрачен поглед е по-красноречив от полицейска значка и който машинално се попипва по дирника, за да провери дали пистолетът е на мястото си. Жените са по-ловки в една игра, която трябва да има невинен вид. Те деликатно ви вземат мярката и обаятелно се усмихват, когато ви слагат крак, за да се катурнете в ямата.

— Може би сте прав.

— Като оставим настрана, че са по-изпълнителни и по-педантични в подробностите.

Сякаш в илюстрация на тия думи от хола надниква Мод, за да запита:

— Не искате ли да хапнете нещо?

— Тук няма нищо за ядене — промърморва Сеймур.

— Яденето е вече готово — възразява дамата.

— Ето, виждате ли, Майкъл — подхвърля американецът. — Един мъж никога няма да се сети за подобно нещо. Жената, дори ако иска да ви даде отрова, ще я придружи с обилен обед. А мъжът в най-добрия случай ще ви я поднесе с чаша вода и ще изръмжи: хайде пий, че нямам време.

— Защо „отрова“? — пита озадачена Мод. — Стекът е съвсем пресен, салатата — също.

— Говорим иносказателно, скъпа — успокоява я Сеймур. — Говорим за предимствата на вашия пол.

ПЕТА ГЛАВА

Казват, че животът на средновековния град е протичал около катедралата. Нищо чудно, ако се има предвид, че на двеста метра от катедралата са почвали нивята. Днешният Кьолн е неизмеримо по-обширен, но това не пречи животът и сега да се върти най-вече около катедралата, особено ако става дума за живота на пълчищата туристи.

Двете високи готически звънарни на църквата са забити в небето като два остри зъба, доста потъмнели и доста разядени от времето. Сградата е кафеникавочерна, сякаш е горяла. Май че наистина е горяла и дори е била частично срината от същите тия англичани, чиито синове днес прилежно я разглеждат, за да изучават особеностите на немската готика.

Да, катедралата е била опожарявана и сривана, но заедно с туй акуратно кърпена и подновявана, по силата на тая странна мания на човечеството да руши, за да има възможност след туй грижливо да реставрира. Жалко, че и потрошените хора не могат да се реставрират, иначе всичко би било наред.

Огромният площад около катедралата е любимо място на туристите и на ветровете. Дори в целия град времето да е тихо, тук духа, и то — от всички страни. Това с нищо не намалява притегателната сила на тая обширна циментова площ, по която рояци хлапета, стекли се от целия град, летят върху летните си кънки, като се блъскат с трясък в будките за сувенири и предизвикват ужас у върволицата туристи.

На две крачки оттук е гарата, където пристигат пътниците, дошли да видят катедралата, и където заминават другите, които вече са я видели. На две крачки оттук са и банките, където можете да размените доларите си. На две крачки оттук са и магазините на пешеходната зона, където можете да похарчите западните си марки. Тук в съседство най-сетне са и музеите, хотелите, кафенетата, ресторантите, нощните заведения, изобщо всичко, създадено с толкова

любов и старание, за да направи краткия ви престой удобен, приятен и съдържателен.

Нашият престой, уви, съвсем не обещава да бъде кратък. Вече десет дни съществуването ни е сведено до туй да не вършим нищо. От опит знам, че неизвестността е тягостна, но никога не съм предполагал до каква степен нараства тази тягост, когато към нея се прибави и бездействието.

— Вие ще се стопите от притеснение — забелязва съчувствено Мод един ден, додето се разхождаме из пешеходната зона.

— Личи ли ми?

— Ужасно. Колкото и да го криете.

— Не съм свикнал да се шляя без цел.

— Тия хора около нас също се шляят без цел и това им доставя огромно удоволствие.

— Те са във ваканция.

— Смятайте, че и вие сте във ваканция.

— Няма да помогне. Ненавиждам ваканциите.

— Тогава следвайте моя пример.

— Не познавам секретата ви.

— Какъв секрет? Казвате си просто, че безделието е неизбежен етап от работата. Това успокоява.

Вероятно. Само че нейната работа не е моята работа. И когато си въввлечен в една операция принудително, тази операция трудно може да те изпълни с ентузиазъм.

Мисълта, която ме крепи, няма нищо общо с тяхната операция. Мисълта, която ме крепи, се върти около цифрата 29 — последния срок, за да вдигна котва и да отплувам към Висбаден, дете ме очаква колата на избавлението. Една наистина успокоителна мисъл, но съпроводена и с известна горчивина. Да се прибереш при своите с празни джобове, като блудния син — това не е връх на щастието. Друго би било да се върнеш с някои сведения за проекта Спрайт и със задоволството, че Томас е получил отдавна заслуженото си наказание.

По примера на туристите ние с Мод убиваме времето най-вече в заведенията около катедралата и в разходки по пешеходната зона. Това е един доста широк и твърде дълъг коридор, облицован с разгула на търговските витрини, украсен с многоцветни неонов фирми и оживен от навалищата на минавачи, купувачи и зяпачи.

Ние сме от категорията на зяпачите. Аз — по принуда, а Мод — поради естествения женски интерес към всичко, годно да украси или да улесни бита. Един по-скоро хладен интерес, в който не успявам да доловя алчността за притежание.

— Вие, изглежда, имате слабост към чантите — подхвърлям веднъж, додето зяпаме пред витрината на „Саламандър“. — Първия път, когато ви видях, стояхте край един магазин за чанти.

— Да, но не заради чантите.

— Известно ми е. А как ме разпознахте?

— Не е ставало нужда да ви разпознавам. Наблюдавах колата ви и знаех, че човекът, който ще слезе от тая кола, това е обектът ми.

— Вие сте ме следили още от „Черния козел“...

— Нека не затъваме в спомени — отвърща Мод, като се отправя към следната витрина.

Следната или по-следната е бижутерийна, тъй че напълно заслужава дамското внимание. И додето жената се наслаждава на ювелирните шедьоври, аз наново подхвърлям:

— Какво ще кажете, ако ви предложех да си изберете нещо за моя сметка?

— Не виждам основание да го правите. След като вече съм ви пуснала в спалнята си...

— И все пак, представете си, че го направя.

— Ще откажа, разбира се.

— Не обичате диамантите?

— Не обичам подкупите.

— Защо „подкупи“?

— Едно нещо никога не се дава даром, Албер. Освен ако е лишено от стойност. А брилянтите имат стойност.

— Изглежда, наистина не ги обичате достатъчно. Макар да носите брилянтен пръстен.

— Не бих хвърляла пари за брилянтен пръстен — забелязва Мод, като продължава бавно край шпалира на витрините. — Подарък ми е от бившия ми съпруг.

— Имали сте щедър съпруг — промърморвам, като се опитвам да избягна летящия право срещу мене малчуган на ролкови кьнки.

Малчуганът в последния миг завива встрани, доволен, че ме е развълнувал, и се насочва към следващата си жертва.

— Не беше скъперник — чувам до себе си гласа на Мод.

— Обаче пиеше... — опитвам се да отгатна.

— Да, в рамките на общоприетото.

— Тогава е бил садист.

— Не беше и садист.

— Остава, значи, класическата причина: изневярата.

— И този път не познахте — усмихва се с беглата си усмивка жената. — Вашата проникателност, изглежда, се проявява само по линия на произхода и професията.

— Добре, свивам знамената — произнасям съкрушено.

— В такъв случай да се отбием в сладкарницата зад ъгъла.

Мод е по сладкарниците. Щом не е по баровете, естествено, че ще е по сладкарниците. В края на краищата не можеш непрестанно да обикаляш като кон из тая пешеходна зона. Благодарение на Мод познавам вече всички сладкарници из околността с всичките им традиционни лакомства — от леките фруктови торти, през увенчаната с каймак и шоколад торта, наричана кой знае защо, „Черна гора“, до виенската „Захер торта“.

Мирна и сънна е обстановката на тия уютни заведения. Клиентела — предимно дамска. Възраст — над средната, понеже тия под средната треперят за елегантната си линия. Командното табло тук се състои от дългия хладилен бюфет, под чийто стъклен капак са наредени гореизброените торти, и от инсталацията за еспreso, бляскаща внушително с никела си. Помещенията изобилствуват с тихи ъгълчета, удобни за интимни клюки, тапицерията е в меки цветове, настолните лампи са с розови абажури. Изобщо нежност и финес.

— Значи, развод без причина — обобщавам, след като се настаняваме в едно сепаре.

— Вие сте странен човек, Албер. Каква по-сериозна причина за един развод от самия брак?

— Но тогава защо е трябвало да го сключвате?

Тя не отговаря на въпроса ми, понеже в този момент към нас се приближава сервитьорката с бяла дантелена престилка и бяло боне.

— Вие какво ще вземете? — запитва Мод, след като излага обстоянната си поръчка пред келнерката.

— Кафе.

А когато прислужницата се отдалечава:

— Чудите се, че диамантите не ме изкушават, а сте безразличен дори пред невинните изкушения, които предлага една сладкарница.

— Каква проза: да сравнявате скъпоценните камъни с някакви си пасти.

— Напомняте ми за детството — усмихва се едва-едва жената. — Повечето деца в квартала бяха обсипвани с подаръци, а други имаха само по някоя евтина кукличка, купена от супермаркета. Но първите не бяха непременно по-щастливи от вторите.

— А вие от кои бяхте?

— Не се ли сещате? Нашата къщичка бе останала от времето, когато кварталът е бил за скромни хорица. Но с течение на годините наоколо се бяха издигнали луксозни вили с тераси и градини. „Няма какво да правиш при богаташките деца, освен да подсмърчаш — казваше баща ми. — Затуй стой си у дома.“ И аз си играех сама на двора с двете куклички от супермаркета. Две куклички са напълно достатъчни, за да направиш едно семейство, а след като си направила семейството, започваш да му приготвяш дом и покъщнина...

— Самотно детинство сте прекарали.

— Да, имах тоя шанс. Каква по-хубава школа за живота от едно самотно детство.

Не е време да възразявам, понеже тъкмо в тоя момент келнерката донася поръчаното: две торти и един сладолед за Мод, плюс моето скромно кафе. Изоставила темата за детството, дамата изцяло се отдава на любимата си страст.

— И все пак вие премълчахте причината за развода си — казвам, когато жената приключва с яденето. — Вероятно, защото причината е била у вас.

— Не ви се сърдя, че сте избрали миналото ми като средство за убиване на времето — промърморва Мод. — Само че и този път не познахте.

Не възразявам. Но тя, изглежда, също има нужда да убива времето, защото подхваща след известно мълчание:

— Вие сигурно никога не сте били женен, щом не разбирате, че всеки брак е достатъчна причина за един развод. Може би щях да се примиря, ако бях попаднала на някой от тия мекошави мъже, готови да се подчинят на всичките ви привички. Само че моят съпруг искаше аз да се съобразявам с привичките му, да приемам в къщи неприятни

типове, понеже ги смяташе за полезни връзки, да отивам в леглото му според неговите настроения, да имам дете, защото той желаел това, и дори за напусна работа, понеже господинът печелел достатъчно за двама.

Тя не е по дългите периоди, тъй че след горното изложение спира, за да си почине и да огледа разсеяно околността, обилно изпъстрена с дамски шапки от най-различни модели. Шапките са заговорнически скупчени по три, по четири и красноречиво се поклащат в ритъма на сплетните.

— А по това време вие вече бяхте на работа при Сеймур... — подхвърлям напосоки.

По лицето на Мод отново пробягва къса полуусмивка:

— Вие наистина сте силен в догадките относно професията.

— А вашият съпруг, естествено, беше колега на Сеймур... — решавам повторно да рискувам.

Този път тя премълчава, сякаш се пита дали не е прекалила с откровеността си.

— Искам да кажа, социолог — уточнявам.

— Да не затъваме в подробности — предлага дамата.

— Това не са подробности. Щом заради работата сте зарязали брака...

— Зарязах го заради свободата си.

— За каква свобода ми говорите при такава работа.

— Такава или друга, работата е винаги една зависимост, Албер. Свободата е само в паузата между два работни дни, и аз държа да разполагам, както си ща, с тая пуза.

— Все пак вие сте привързана към професията си.

Тя не отговаря.

— Вероятно, заради Сеймур.

— Не смятате ли, че достатъчно се наседяхме в тая сладкарница? — запитва дамата.

Кимам и правя знак на келнерката да дойде за сметката.

* * *

— Ще ида до „Дионисус“ да изпия едно кафе — оповестявам. — В нашия реномиран хотел кафето е отвратително.

Кафето в „Европа“ наистина се прави по стар немски обичай, сиреч повече цикория и по-малко кафе.

— Да, да, вървете — съгласява се Мод. — Аз ще дойда след малко. Имам телефонен разговор.

Заранта е топла и денят обещава да бъде горещ, като всички тия последни дни на тягост и отегчение. Но жегата вече не ме плаши, понеже съм заменил официалните зимни дрехи с лек костюм от син джинсов плат. Мод също е в бледосиня ленена рокля. Изобщо облеклото ни е доста лекомислено за такава солидна двойка, каквато представляваме ние двамата, аз — с възрастта си, Мод — с килограмите.

Моят джинсов костюм е всъщност единствената полезна находка в продължителните ни скитания из пешеходната зона.

— Да ви подаря ли едни летни дрехи? Вие ще се сварите в тоя ваш чудесен костюм — рече оня ден спътницата ми.

— Благодаря. Мога и сам да си ги купя.

— Тогава какво чакаме?

Тъй че влязохме в „Карщад“ и дамата ме остави в мъжкия отдел, а сама тръгна по другите етажи. Напоследък Мод все по-често ми оказваше своето доверие, едно лесно обяснимо доверие, ако се вземе под внимание, че белгийският ми паспорт беше в чантата ѝ, а за австрийския тя и не подозираше.

Именно този австрийски паспорт бе напоследък постоянният ми източник на безпокойство и само той ми бе пречел да се измъкна от задухата на зимния костюм. Защото летните облекла по правило са снабдени с такива миниатюрни джобчета, в които едва ли можеш да сложиш нещо повече от запалката. Тъкмо затуй, откакто тия дрехи станаха на мода, мъжете почнаха също като жените да носят ръчни чантички, за да приютяват в тях дребното си движимо имущество.

Да, при един джинсов костюм човек не би могъл да пъхне паспорта си на сигурно място във вътрешния джоб. Но сигурно място ли е тоя вътрешен джоб? Откакто бях получил своя колкото спасителен, толкова и опасен австрийски документ, бях почнал искрено да съжалявам за интимността, установила се между мене и Мод. Когато се случваше да преспивам в стаята ѝ, това не бе спане, а

неспокоен полусън и дори нощно бдение поради страха, че дамата би могла по някое време да пребърка джобовете ми. Бях преценил наум всички възможни скривалища, но те се бяха оказали до едно не твърде надеждни. Да залепя паспорта за гърба на шкафа, да го пъкна в отвора на вентилацията или да го мушна под раздрания тапет зад леглото, с две думи, да го скрия някъде в стаята си — всичко това бе равносилно на детинщина, защото професионалистът, който би обискирал стаята, ще обърне внимание най-първо тъкмо на тия места. Да сложа документа в плик, за да го оставя на съхранение в касата на хотела или в пощата, като пратка „до поискване“, или на гарата в някое шкафче за ръчен багаж — това също бе детинщина. Полицията тихомълком си прави проверки из всички подобни места.

И тъй, щом трябваше да мъкна паспорта със себе си, какво значение дали ще го нося в джоба, или в ръчна чантичка. Ръчната чантичка дори изглежда по-невинна: в нея никога не се държат особени ценности, след като се подмята насам-натам и може да бъде забравена тук или там. Вечното правило: това, което е най-наяве, най-малко бие на очи и най-малко буди подозрения.

Прочее ето ме в лекия джинсов костюм, с небрежно повесената на ръката ми черна чантичка — един почти млад хаймана, прехвърлил четирийсетте и с вече сивеещи коси.

Ресторантът или, ако щете, кафенето „Дионисус“ представлява, кой знае защо, част от ансамбъла на музея за римско изкуство, приютен в полите на легендарната катедрала. Едно щастливо хрумване на архитекта, понеже хората, след като с часове са обикаляли сред студентите антични мрамори, изпитват нужда от нещо съгриващо и понеже такива като Мод и мене могат да ходят в ресторанта с приятното самочувствие, че всъщност посещават музей.

Заведението е оформено модерно и строго като обширен паралелепипед от стъкло и алуминий, през чиито витрини се разкрива цялата околност, включително и фасадата на нашия хотел. Настанявам се до една от витрините и тъй като времето е никакво — нито заран, нито обед, а ресторантът е почти празен, скучаещата сервитьорка тутакси ми донася поръчаното кафе.

Да, фасадата на хотела се вижда отлично, включително и прозорецът на моята стая — третият отляво на втория етаж, — а понеже завесите са вдигнати, мога да различа и нещо от вътрешността

на стаята и по-точно едно движещо се насам-натам едро синьо петно. Синьо, също като работна престилка, само че престилките на чистачките са бели, за разлика от тоалета на скъпата Мод. И това се наричало доверие. Добре, че навреме преодолях лекомисления порив да скрия паспорта в хотела.

Дамата се появява в „Дионисус“ четвърт час по-късно, лъчезарна в бледосиния си тоалет, приветлива и невинна. Просто да я разцелуваш.

— Предполагам, че докато чакате обеду, няма да се откажете от една втора закуска — подхвърлям, когато Мод се разполага насреща ми.

— Не ме изкушавайте, Албер. Напълнях с три килограма, откакто съм с вас.

— Нима когато не сте с мене, се изтезавате с режим?

— Не, но правя упражнения.

И за да не си въобразя бог знае какво, пояснява:

— Съвсем бегли упражнения.

— Изправяте се на пръсти, като издавате напред могъщия си бюст...

— Не се занимавам с подобни глупости. Имам у дома едно приспособление с педали. Все едно че карам колело на място.

— „У дома“? Къде „у дома“? В Америка или тук?

— И там, и тук. Нали ви казах, че работя в търговията. Тъй че налага се да пътувам...

Сервитърката прекъсва разговора ни, колкото за да узнае, че Мод не желае нищо освен един голям сладолед с каймак.

— Какви са проектите ви за днешния ден? — запитва дамата, след като си разчиства сметките със сладоледа.

— За шеги ли сте настроена? — питам на свой ред.

— Вярно, днес е неделя — сега се тя. — Неделята дори според библията е ден за бездействие.

— В нашия календар напоследък няма нищо освен недели.

— В такъв случай, какво ще кажете за един обяд в „Лавалиер“ с Дейзи и Ерлих?

— Тия работи вие ги решавате.

— Знаете, че аз нищо не решавам. Изобщо не си изливайте върху мене лошото настроение.

Има право жената. И с цел да си подобря настроението, аз си казвам, че все едно, подир три дни тази тягостна история с обедите, вечерите и безцелното разтакаване най-сетне ще приключи.

— Всъщност какво представлява Дейзи? — питам, колкото да се намирам на приказка.

— Това вие ще определите.

— Секретарка... машинописка... нещо от този род — опитвам се да налущкам.

— Именно.

— И къде работи?

— Какво значение.

— Вероятно, при Сеймур.

— Вие излишно често споменавате това име, Албер.

— Само за да ви доставям удоволствие. Предполагам, че то е райска музика за ухото ви.

— Не вярвам да го ненавиждате точно по тая причина.

— Съвсем не го ненавиждам. Но трябва да призная, че не съм и влюбен до уши в него.

И понеже тя мълчи, отново запитвам:

— А Ерлих?

— Защо ме отегчавате с въпроси? Ерлих е съвсем ясен.

— И все пак?

— Посредник в подобен род сделки. Авантюрист.

— Но вие вероятно го държите с нещо...

— Държи го Дейзи. Сближете се с нея и я поразпитайте.

— Не бих ви заменил дори срещу цял харем Дейзи-та. Вие напълно сте ме обсебили, скъпа.

— Да се надяваме — произнася тя скептично.

В заведението влиза продавач на вестници. Вземаме по един брой от това сензационно издание, наречено „Билд“, което всички презират и всички четат, и по тоя начин се отърваваме за известно време от необходимостта да си разменяме фрази без значение.

Едва след като преглежда оттук-оттам новините, Мод запитва:

— Вярвате ли наистина в тия шпионски истории?

— Питайте Дейзи. Аз не съм нито шпионин, нито секретарка.

— Всичко това ми се вижда страшно преувеличено.

— Защо? Да не смятате, че тайната професия само вие я упражнявате?

— Аз съм дребно техническо лице, Албер.

— Доколкото знам, една операция се осъществява именно от технически лица, а не от асовете на мозъчния тръст.

— Възможно е. Не съм участвувала никога в такива неща.

„Вие участвувате в момента, скъпа“ — би следвало да кажа, обаче премълчавам. От тая жена не можеш да изкопчиш почти нищо. Но „почти нищо“ е все пак нещо.

— Да ставаме, ако искате — предлага дамата, като поглежда часовника си.

— Време е наистина — кимам. — Докато стигнем „Лавалиер“, и ще стане обед.

Уви, няма да стане обед, даже и да пълзим. „Лавалиер“ е на същия площад, само двеста метра отук.

— Все пак бихме могли да влезем в този музей — подхвърля колебливо Мод, когато се озоваваме навън.

— Вие вече за пети път ми излизате с това предложение. Нали ви казах, че не ми се гледат камъни. Достатъчно ги гледах във вашия Идар.

— Но тия камъни са други.

— Да, по-големи. И по-прашни.

— Тогава да идем до картинната галерия.

— Бях веднаж в една галерия и само се отегчих.

— В каква галерия?

— Лондонската. Помня, че по картините имаше доста кървища и отрязани глави.

— Какво друго искате да има. Хората са рисували живота. А животът е пълен с ужаси.

— Защо „ужаси“? Някои институти, от рода на вашия, ги отчитат като завоевания.

— Но вие какво сте се заловили днес за професията ми? Казах ви, че съм само дребна служителка.

— Вероятно. Обаче някой друг бе казал, че всички сме отговорни за всичко.

— Известен ми е този род демагози.

— Мисля, че въпросният демагог беше Христос.

Ние се движим едва-едва към споменатия „Лавалиер“, ала когато стигаме до средата на пътя, Мод се сеща, че още е рано, и поема в обратна посока.

— Не знам как са стояли нещата по времето на Христос, но ще признаете, Албер, че днес никой за нищо не е отговорен. Никой, освен може би мозъчните тръстове, за които споменахте.

— Съществуват и други мнения по въпроса — отвърщам нехайно, като също тъй нехайно люшкам в ръка малката черна чантичка с австрийския паспорт.

— Какви други мнения? Какво са виновни тия хора — тя прави лек знак с ръка към пъплещите из площада туристи, — ако утре бомбата избухне над този град и ги изпепели заедно с всичко останало? Ами че те дори няма да разберат как и защо се е стигнало дотам. И даже да разберат, няма да имат никаква, разбирате ли, абсолютно никаква възможност да осуетят катастрофата.

— Това вие не може да знаете.

— Знам го. И то от личен опит.

— Вече сте преживели атомния апокалипсис?

— Преживяла съм друг апокалипсис. Виетнамския.

— Участвували сте във войната?

— Участвувах против войната. Дефилирах пред Белия дом с всички тия младежи, въодушевени и празноглави също като мене, скандирах призови за мир и любов, пишех лозунги по стените, изобщо воювах против насието. Додето един ден насието ме сграбчи и ме повлече към полицейската камионетка...

— Не допусках, че сте имали такава бурна биография.

— Имам я — кима тя, като продължава да крачи бавно край магазинчетата за сувенири, възможно по-далеч от рояците хлапета, летящи върху ролковите си кънки и огласящи площада с крясъци.

— Предполагам все пак, че не са ви задържали.

— Задържаха ме. Наблъскаха ни в една огромна клетка сред някакво подземие, за да имаме възможност да поседим и да се разкаем. Разговорите бяха забранени, а скоро загубихме и желание за разговори. Бяха ме тътрили насила по улицата. Навехнатото коляно адски ме болеше. Мина цяло денонощие, додето взеха да ни извеждат един по един. Най-послед дойде и моят ред да се изправа в кабинета пред

началството. Началството беше някакъв полицейски офицер с вид на горила и почти толкова умен. И знаете ли какво ми каза този тъпак?

— Да се държите по-прилично.

— Тази война, вика, ще свърши, но не защото вие го искате, а защото няма такава война, която да е почнала и да не е свършила. И ще свърши не когато ти го искаш, мойто момиче, а когато шефовете решат. Така че ако имаш акъл в главата, прибирай се в къщи. А ако не — ще има да се търкаляш по участъците и да ядеш бой. И то без всякаква полза. Ясно ли ти е: без всякаква полза! Да попаднеш в полицията, за да научиш истината от една горила, представяте ли си!

— Значи, тъпакът ви я връчи истината?

— Да, само че аз се оказах по-тъпа от него, защото не можах да я проумея. Трябваше още доста да патя, за да я проумея. А после дойде и мирът. Дойде точно тъй, както беше казал оня: не защото ние крещяхме за мир, а защото политиците решиха, че или трябва да свършат с тая война, или ще се наложи да почнат атомната.

— Вероятно по време на тия патила сте попаднали на Сеймур...

— Не беше Сеймур. Ако смятате, че Сеймур е вербовчик...

— Значи, Сеймур дойде после.

Тя не отговаря. Така е при всичките ни разговори. Неизбежно настъпва момент, когато престава да отговаря. Сякаш стига до някаква невидима за мене граница и мигом спира. Дотук.

* * *

След острата слънчева светлина и зноя на площада ресторантът ни поема в полумрака си с хладно гостоприемство. Приятно хладно. И изцяло в стила „Бел епок“. Мебели от тъмно дърво, тапицирани с черна кожа. Старинни лампи с маслинозелени абажури. Огледала, където можете да наблюдавате обстановката зад вас, без да си изкълчвате врата от любопитство. А за тези, които не желаят да бъдат наблюдавани, вътрешността на заведението предлага уютни сепарета.

Дейзи и Ерлих са заели едно от сепаретата. Уместна предвидливост, тъй като заведението е почти пълно. Двамата дори са се снабдили вече с по чаша уиски, колкото за да приканят стомашните сокове към действие.

— Предполагам, че и за вас ще бъде същото — казва немецът, като прави знак на келнера в бял смокинг.

— За мене — не — отвърща Мод. — Бих взела един спрайт.

Спрайт. Една от многото марки лимонада. И една загадъчна дума, способна да ми развали настроението. Добре, че го нямам.

Обедът минава как да е, главно благодарение усилията на Дейзи, заета да поддържа оживлението. Този път тя е избрала за интелектуална гарнитура към менюто съобщението, че не знам откъде си в САЩ било откраднато не знам какво си количество обогатен уран.

— Не ми е ясно защо се вълнуваш, мила — промърморва Мод между две хапки телешко. — Нали уранът не е твой?

— Но не разбираш ли, че този момент някаква престъпна банда може би вече произвежда някъде своята първа атомна бомба? — запитва Дейзи, като блещи с малко пресилен ужас големите сини очи.

— С удоволствие бих им помагал — произнася добродушно Ерлих. — Не в производството, а в следващия етап.

— В кой „следващ етап“? Когато дойде ред да я хвърлят над главите ни? — пита момичето, като разтърсва с негодувание буйната си златиста коса, добре съзнавайки, че тя става особено красива при подобни движения.

— Няма да я пуснат, не бой се — успокоява я Мод. — Не вярвам да са вложили толкова пари само за да наблюдават как ще се изпарят в пространството.

— Точно така — потвърждава лениво немецът. — Печалбите се реализират не в действието, а в заплахата за действие. Свещеният шантаж.

— И ако все пак решат да хвърлят своята бомба? — тръсва отново коси Дейзи.

— Ами че нека я хвърлят — свива рамене Ерлих. — Бомбата, драга моя, е безобидна като хапче захарин. Пускаш го в кафето, изсъска за миг и се разтапя. С бомбата е същото: пускат я в атмосферата и — готово! С тази разлика, че съска малко по-силно и освен дето се разтапя, но разтапя и всичко наоколо. Обаче това са подробности.

— Чувате ли го? „Подробности“! — продължава да ни демонстрира емоциите си момичето.

Немецът отново свива рамене:

— Възрастните са като децата. Не могат да разберат, че няма никакво значение дали ще умреш от грип, или от бомба.

— От грип умират отделни хора, приятелю — благоволява да се обади Мод, понеже вече е приключила с телешкото филе.

— Отделни хора ли? — усмихва се Ерлих. — Тия отделни хора понякога наброяват милиони. Спомнете си пандемииите.

— И все пак цялото човечество не е заплашено — възразява дамата ми.

— А вие сериозно ли смятате, че някой се е загрижил за цялото човечество? — усмихва се пак немецът. — И нима вас лично толкова ви тревожи съдбата на човечеството? Хората оплакват човечеството, но всъщност всеки трепере за себе си. Ние, както и да е — казват, — ама децата...

— Мълчи! — смърря го Дейзи. — Ти имал ли си деца?

— Може да нямам деца, но това не ми пречи да знам, че децата представляват интерес за тебе само докато ти самият си жив. Децата, глупости! Собствената кожица, за нея е целият страх. Не е ли тъй, хер Каре?

— Жалко, ако е така — избъбрям.

— Вие пък: „жалко“. Ами че тъкмо туй ще спаси вашето човечество.

— Кое именно? — пита Мод.

— Страхът за кожата. Заради тоя проклет страх ние никога нищо не довеждаме докрай. Също както на времето във Виетнам.

— Е, щом сте били и във Виетнам... — забелязва иронично дамата.

— Може да не съм бил във Виетнам, но съм надниквал в някои горещи точки — отвърща спокойно Ерлих. — Виетнам или другаде, трябва да ви уверя, че тая, шумната игра навсякъде се играе по едни и същи правила.

— Всъщност той ни успокоява — сеца се Дейзи. — Мисълта му е, че няма да стигнем до голяма война, само че, горкият, трудно се изразява.

— Война ще има — поклаща глава немецът. — И Апокалипсис ще има, но ще го получите в половин порция. Още в първите часове на изстребление политиците отново ще се размърдат. Трябва да направим нещо, ще кажат, защото, както е тръгнало, може и ние да се разтопим.

И ще започнат пазарлъци по радиото. На тия, дето са в невралгичните зони — мир вам, само че на оня свят. А другите, дето са се приютили по на завет, те ще оцелеят. Пожелавам ви да бъдете между тях.

И понеже никой не му казва „благодаря“, той промърморва, сякаш на себе си:

— Много пъти съм се питал защо в една страна трябва да има и политици, и военни едновременно.

— Каква загадка наистина — кима Мод. — Надявам се, че все пак сте я разрешили.

— Да, макар отговорът да не е приятен. Първите съществуват, за да развалят това, което правят вторите.

— Ти пък какво общо имаш с военните! — обажда се Дейзи.

— Всичко, освен униформата — отвръща Ерлих. — Казват, че дрехите не правят монаха. Но те не правят и военния. Може би ти е трудно да го разбереш, обаче става дума не за професия, а за призвание. Не е ли тъй, хер Каре?

Приближаването на келнера ме освобождава от необходимостта да отговарям. Настъпил е твърде важен за дамите момент: изборът на десерта.

Едва половин час по-късно, когато идва ред на кафето и коняка, стигаме до главната тема, не без помощта на деловитата Мод.

— Ако съдя по общите ви разсъждения, вие едва ли сте готов да предложите нещо конкретно на хер Каре — подхвърля тя на немеца.

— Грешите — възразява спокойно Ерлих.

И като се обръща към мене, добавя:

— Жените винаги грешат. И все по една и съща причина: много бързат.

— В такъв случай да оставим мъжете сами и да не им досаждаме с нетърпението си — забелязва Мод, като прави знак на Дейзи.

Те стават и се запътват към тоалетната, за да се освежат, а вероятно и за да ни направят още по някоя снимка. Моята дама е изоставила чантата си на стола. Една съвсем уместна разсеяност. Нали магнитофонът трябва да бъде в действие.

— Можете да получите стоката още тая седмица — оповестява Ерлих без предисловия.

— Какъв асортимент?

— Асортимент — според желанието на клиента.

— Какво количество?

— Количество — според желанието на клиента.

— Отлично.

— Можеше да бъде и отлично, но не стана — избъбря немецът.

— В какъв смисъл?

— В класическия. Знаете, че най-добрите сделки се вършат на четири очи. Искях и нашата да бъде такава, но не стана.

И понеже вижда, че очаквам пояснения, добавя:

— Мнителността се е превърнала в бедствие за всички ни, хер Каре. Минаха ония времена, когато рицарската дума беше равносилна на редовен чек. Сега този господин, доставчикът, с когото съм правил толкова сделки, иска да договаря лично с вас.

— Вероятно е решил да ви елиминира.

— По кой начин? Вие можете ли да си осигурите сам транспорта?

— Изключено.

— Той също не би пуснал външен човек в базата си.

— Тогава?

— Мнителност, нали ви казах. Бои се да не би аз да получа повече от предвиденото и да не би той да получи по-малко от възможното.

— Това, че в сделката ще има трети, наистина усложнява нещата — казвам, колкото да маркирам известна загриженост.

— Защо да ги усложнява?

— Ами защото тръгне ли така, може да се намеси и четвърти.

— Не, четвърти няма да има — поклаща глава немецът. — Моят човек в подобни случаи действа сам.

— Да се надяваме — разнася се гласът на Мод, която тъкмо в тоя момент се настанява на мястото си.

Дейзи също заема своето.

— Тъкмо казвах, че ще се наложи още една среща... — обяснява Ерлих.

— Къде и кога? — пита жената.

— ... И още един събеседник.

— Къде и кога? — повтаря Мод. — Имам чувството, че вие сте оперативен главно във военните решения, а колкото до търговските...

— Нали ви казах, че жените винаги бързат, хер Каре — промърморва снизходително немецът.

И като се обръща към дамата ми:

— Довечера, това задоволява ли ви?

А понеже тя мълчи, добавя:

— Довечера, осем часа, ресторанта на „Интерконтинентал“ в Бон.

* * *

— Вашата операция приключи, мистър Томас — произнасям учтиво.

— Не знам нито кой сте, нито за какво говорите — отвърща пренебрежително мъжът, застанал насреща ми.

— Кой съм, това за момента е без значение. Но що се отнася до операцията, тя ви е добре известна, понеже е ваше дело. Едно дело, завършващо с пълен провал, мистър Томас.

Човекът ме гледа разсеяно, сякаш съобразява дали докрай да отрича, или да промени тактиката. Сетне подхвърля:

— Вие не можете да докажете намесата ми в нито един от епизодите на тази операция.

— Лъжете се. Доказателствата са събрани и свидетелите са налице. Вие сте свършен, мистър Томас. Вие, макар и в преносния смисъл, сте готов за моргата.

Този разговор съм го водил много отдавна, и то във въображението си. Водил съм го по онова време, когато американецът бе предизвикал смъртта на трима младежи и когато жадувах да го срещна и да му видя сметката.

Оттогава изтече доста вода, а водата размива всичко, включително и омразата. На нашия етаж чувствата не са най-главното. И все пак, когато Сеймур ми бе подхвърлил името на Томас, това име бе изиграло донейде ролята на примамка. Старите спомени отново зашумоляха и аз си казах, не не съм познал: човекът съвсем не бе отишъл в моргата, дори в преносния смисъл.

Томас. Дипломат от среден ранг или разузнавач от средна ръка. Обичайната агресивност на всяко нищо, жадуващо да стане нещо.

Серия от смели и груби действия в Чили и в Нигерия, завършили почти с катастрофа. „Почти“, защото на нищото е предоставен един последен шанс. Назначен е за културен съветник в София. Томас и култура, защо не: фасадата винаги трябва да е противоположна на съдържанието. Човекът би могъл да си вегетира тук, като прикрива бездействието зад обичайния параван на оживените и нищо не означаващи преписки. Би могъл да си кротува и да изчаква старите гафове да бъдат забравени. Но той не ще да изчаква. Той държи да блесне, да постигне реванш, да тръгне отново нагоре по стълбата. Така в малката глава на този дребен човек възниква голямата идея: да осигури приток от ценна информация, като използва един временно замразен агент. А за да бъде агентът застрахован от демаскиране, основната комбинация е оградена от предпазни ходове, в които биват въвлечени нови лица, често дори неподозиращи характера на възложената им роля.

Томас познава триковете на професията, но няма ясна представа за обстановката у нас. Самонадеяността го води до рисковани решения, нетърпението го тласка към прибързани действия. Дори да допуска, че операцията ще завърши с неизбежен крах, той е уверен, че крахът ще дойде по-късно, когато отличият се и увенчан с лаври Томас постигне някое по-приятно назначение на Запад.

Самонадеяното човече даже не подозира, че катастрофата му е вече подготвена и програмирана от нашите служби. А когато най-сетне долавя, че работата не е в ред, премахва няколко души, за да спаси себе си.

Мислех, че не се е спасил, но излиза, че съм се излъгал. Държавният департамент го е изхвърлил от системата, ала Разузнавателното управление не го е забравило. ЦРУ не оставя хората си на улицата дори и когато те се оказват от второ качество. За хората от второ качество има и задачи от второ качество. На човечето бива предоставена възможност да дочака пенсията в един от складовете на Интерармко.

Глуха линия — би казал някой. Златна мина — би рекъл друг. Вероятно и двете оценки са верни. Златото се вади най-вече в глухи места. Ако почнеш да го вадиш на площада пред катедралата, има всички шансове да се струпа тълпа.

Макар този тип да ме е занимавал сума време, аз наистина не съм го виждал, освен един-единствен път, и то отдалече, на гарата в Истанбул. Познавам го главно по снимките от служебната папка: дребно човече с добродушно лице — фасадата винаги трябва да е противоположна на съдържанието. Останалото е пълна баналност, включително и безукорният сив костюм, всекидневна униформа на повечето дипломати. Външност без отличителни белези, това може да бъде само един плюс в професия като нашата, където не е твърде полезно да бъдеш забелязван, а още по-малко — запомнян.

Сега, когато наблюдавам крадешком, на живо и отблизо, не бих казал, че е съвсем без отличителни белези. Малки жълтеникави очи с променлив оттенък, които ви гледат, когато ги отбягвате, и ви убягват, когато ги търсите. Малък островърх нос, придаващ на бледото обло лице някакъв невинен хлапашки израз. Малки, едва забележими бръчици по невралгичните места — около очите и устата. Най-сетне един също малък тик — понякога бързо примигва, сякаш за да изхвърли попадналата под клепачите прашичка.

Томас и Сандра седят срещу мене и Мод, Ерлих и Дейзи са заели третата страна на масата, а четвъртата е предоставена на келнера. Възползуван от това обстоятелство, сервитьорът с ловкостта на илюзионист докарва и откарва количките с ордьоври, донася и отнася всевъзможни масички, пали спиртници и обгръща в пламъци залетите с алкохол късове месо. Дамите с видимо удоволствие наблюдават номерата на виртуоза, докато Томас, като човек врял и кипял, пренебрежително е обърнал гръб, зает в полугласен разговор с немецца.

Ако не броим атракциите на келнера, вечерята протича по-скоро тягостно, както става, когато хората се събират по задължение и нямат какво особено да си кажат. Дейзи единствена прави опит да предизвика разговор посредством темата за слънчевите изригвания, почерпена вероятно същия следобед от „Щерн“ или „Куик“. Но опитът на русокосата фея замира в анемичен монолог. Никой на масата не се интересува от слънчевите изригвания. Компанията се храни съсредоточено, с дискретен звън на прибори и с къси реплики без значение.

— Шатобрианът е чудесен — установява Сандра.

— Перверзно би било да не е чудесен при такава цена — забелязва Томас.

Отново дискретен звън на прибори, а сетне отново незначителни фрази.

— Защо няма музика? — пита Дейзи.

— Защото дирекцията уважава клиентелата — отвръща Ерлих.

— Един виенски валс едва ли ще ти навреди на храносмилането — възразява момичето.

— Да, наистина. Забелязал съм, че стомахът по-добре работи под ритъма на музиката — потвърждава добродушно Томас.

— В резултат на такива разсъждения сме стигнали дотам, че чуеш ли виенски валс, ти замирисва на виенски шницел — промърморва Ерлих.

Той нещо не е в настроение, ала сред общата атмосфера на съдържано отегчение това не личи особено.

Откакто са ни представили един на друг, Томас не ми е отправил нито дума, но аз усещам по време на вечерята как ме изучава крадешком. Правя се, че не забелязвам, и се старая да не следвам примера му. Сандра е по-интересен обект за проучване, обаче и тук трябва да се въздържа, защото по всичко изглежда тя е приятелка на Томас. Те бяха пристигнали заедно и дамата не стърчеше твърде над кавалера си, понеже не бе висока и понеже бе обути с позлатени сандали без ток, докато той носеше официални черни обувки с шестсантиметрови токове, прикривани донейде от панталона.

Има немало ниски хора, у които ръстът съвсем не е източник на травми. Има други, склонни към травми, но черпещи кураж от факта, че редица бележити хора също са били ниски на ръст. Томас обаче вероятно е от третия тип. Дали защото е наистина прекалено нисък, или защото страда от мания за величие, но той, изглежда, оценява ръста си като истинска обида от страна на съдбата. Една жестока обида, която не може да се прикрие дори и с шестсантиметрови токове.

Разсъждавам лениво по тия неща, като дъвча машинално поредното късче месо и се пазя да гледам човека насреща, а също и дамата до него. Ако е за гледане — от другата ми страна се простират широките витрини на ресторанта с чудесния си изглед към околността или по-точно към бездната.

Ресторантът на „Интерконтинентал“ е разположен в най-горния етаж на небостъргача и човек може да се любува от птичи полет на цялата околност, искам да кажа, през деня, защото сега единственото,

което се вижда, е пропастта на мрака и долу, на дъното, електрическите съзвездия и ярко осветената от неона лента на шосето.

Поднасянето на кафето обикновено оповестява началото на деловите разговори, тъй че когато келнерът с бяла жилетка и бяла папионка сервира церемониално миниатюрните чашки еспreso и се отдалечава, очаквам да чуя нещо от рода на „е, господа, с какво мога да ви бъда полезен?“ или „доколкото разбрах, мистър Каре се интересува от нашите артикули“.

Кафето обаче бива изпито при гробно мълчание, сякаш на всички е ясно, че поводът за вечерята е отпаднал, а следователно и вечерята се е обезсмислила. Ерлих единствен произнася нещо, като се обръща към Томас, ала то е изречено шепнешком. Човечето в отговор само поклаща глава. Така стигаме и до сметката. Плащам аз — не от прекалена щедрост, а понеже улавям многозначителния поглед на Мод. Другите не възразяват.

— Рибката не кълве — забелязвам, когато Мод подкарва мерцедеса към Кьолн с привичната умерена скорост.

— Имам чувството, че това ви радва — отвръща сухо жената.

— Не, но и не виждам причини да се разстройвам.

— Причините са, че планът ни се разстройва.

— Сеймур все ще измисли нещо — измърморвам нехайно.

Не мога да ѝ обяснявам, че моят личен план няма нищо общо с техния и че независимо дали рибката кълве или не, числото 29 вече е съвсем близо.

Заобикаляме Бон и поемаме по аутобана. Мод повишава скоростта в границите на разумното. Жената съсредоточено се визира в лентата на асфалта, осветена от фаровете, аз разсеяно наблюдавам тъмните силуети на прелитащите край нас дървеса. Тишина и лошо настроение. Все пак една положителна черта у моята дама: мълчаливо предъвква раздражението си, вместо да го излива върху мене.

Едва когато влизаме в хотела и взимаме асансьора, Мод произнася:

— Съчувствам ви, Албер, но мисията ви, изглежда, ще се удължи.

— Аз също ви съчувствам, скъпа. Вие вземате твърде присърце неуспехите на шефа си.

— И вашите.

— Какво общо имам аз?

— Не знам. Но Томас явно бе насрочил тази среща, за да ви види. А след като ви видя, май не ви хареса.

С тия думи излизаме от асансьора, пожелаваме си лека нощ и се разделяме.

Прибирам се в стаята, оставям чантичката върху нощната масичка, сетне хвърлям сакото на стола, а себе си — на кушетката и по навик пристъпвам към разбора.

Партньорите в търговията не се избират според това дали имат симпатична физиономия, или не. Причината да не се харесам на Томас може да бъде само една: познал ме е. Обаче как може да ме е познал, след като не ме е виждал. По същия начин, по който и аз го познавам: снимков материал. Не е изключено, но е слабо вероятно. Известно ми е, че съм картотекиран в ЦРУ като противник от разузнаването. Само че Томас се е интересувал за хората от контраразузнаването. Такива като мене, подвизаващи се зад граница, не са го занимавали. И фактът, че аз бях натоварен с операцията срещу американеца, бе резултат на чиста случайност.

Така или иначе, срещата в „Интерконтинентал“ бе завършила с неуспех. Ако причината за неуспеха не е у мене, значи трябва да се търси другаде. У Ерлих. Или у някой нежелан страничен свидетел, когото дори не познавам.

Защо си блъскаш главата — казвам си. Какво те интересуват тия неща — казвам си. Да си разчистиш сметките с тип като Томас, това е наистина удоволствие, но и лукс при сегашното ти положение. Никой не те е упълномощавал да раздаваш правосъдие. Гледай си работата.

На вратата се почуква три пъти — не много силно, ала с нетърпяща възражения категоричност. Така чука Мод.

— Тук съм, не бойте се — избъбрям, като й отварям.

— Не идвам да ви проверявам — пояснява жената и влиза. — Току-що ми се обадиха. Предстои ни още една среща, Албер.

— Но вече е към полунощ...

— Какво значение? Да не би да умирате за сън.

Пет минути по-късно излизаме от хотела. Отправлям се по навик към мерцедеса, гариран до насрещния тротоар, обаче Мод ме спира:

— Ще минем и без кола. Съвсем наблизо е.

Щом е съвсем наблизно, значи Сеймур е сменил базата. Завиваме вдясно, после — вляво, после — пак вдясно, а сетне — наново вляво, додето се озоваваме пред тъмна двуетажна сграда със залостени прозорци. Сградата би могла да мине за необитаема, ако над входа не сияе с кървавочервена светлина неонов надпис:

БАКАРА — ДИСКО-ТАНЦ

— Не знаех, че Сеймур е по танците — промърморвам.

Дамата оставя бележката ми без внимание и натиска ръчката на масивната врата. Изведнъж ни залива такава бурна вълна от грохот и вой, та ми става ясно защо сградата е тъй добре запечатана. Ако не беше запечатана, жителите на квартала отдавна да са я опожарили.

Грохотът, връхлетял ни още на входа, се оказва само нежно встъпление. Трябва да прекосим преддверието и да проникнем в салона, за да оценим по-добре неограничените възможности на съвременната усилвателна техника. Письците на медните инструменти пробиват като метални шишове ушите, а трясъкът на ударните инструменти се сипе като юмручен бой върху темето. Доброто на подобни заведения е, че ако в първите няколко минути избегнеш нервната криза, съществуват шансове бързо да затъпееш дотолкова, та да свикнеш, а в случай че си напълно затъпял — и да ти хареса.

Макар да не надниквам за пръв път в такива места, имам чувството, че съм попаднал в самата преизподня. Това чувство идва не само от непоносимите стенания, доведени до пароксизъм с усилвателната уредба, но и от ярките многоцветни блясъци, ту гаснещи, ту лумващи в мрака като адски огньовете, а също и от няколкото дузини танцьори, гърчещи се сред големия дансинг като грешници.

— Отлично място за среща — изревавам одобрително в ухото на Мод, додето се промъкваме край пистата. — С мегафони ли ще разговаряме?

— Пестете си гласните регистри — отговаря по същия начин дамата. — Тепърва ще имате нужда от тях.

Стигаме до някакъв тъмен ъгъл на заведението. Мод ме повежда по тясна и стръмна стълбичка, виеща се като тирбушон нейде към потона. Възлизам пипнешком, като от време на време по погрешка улавям задните части на дамата си, което принуждава жената да възкликва:

— Но какво правите, Албер? Перилата не са на гърба ми.

Най-сетне се добираме до тясната галерия, окръжаваща дансинга, минаваме през тесния проход край пиячите и се натикваме в някаква тясна стаичка с една единствена маса. Една маса и двама клиенти — Томас и Сандра.

Помещението е слабо осветено от лампи с червени абажури, поставени в ъглите, и от проникващите през входа отблясъци на преизподнята. В тая алена здрачевина цигарите на двойката блестят странно като две бледожълти огънчета.

— Драго ми е да ви видя на по-спокойно място — приветствува ни американецът.

Тоя пък: „по-спокойно място“. Всъщност, да — ако прави сравнение с вакханалията на долния етаж. Тук все пак електрическите изригвания не те заслепяват и можеш да разговаряш, без да напругаш гласните си струни до краен предел. Не че стените не треперят от грохота, но все пак понася се.

— Повикването на прислугата е свързано с известни трудности, тъй че сме се погрижили и за вас — обяснява Томас, когато сядаме. — Наливайте си.

В средата на масата наистина е инсталирана обичайната батарея: бутилки газирана вода, кока-кола, кофичка с лед и две шишета уиски, едното — почти преполовено. Сервирам на Мод кока-кола, а на себе си — три пръста скоч с малко лед и запушвам, колкото да проверя дали и огънчето на моята цигара ще изглежда тъй странно жълто сред червения здрач.

— Може би трябва да се извиня за одевешния инцидент — подхваща отново американецът. — Не виждам как другояче бих могъл да нарека тази вечеря, освен „инцидент“, но ако някой дължи извинения, това съм не аз, а нашият общ приятел.

Той отпива едра глътка скоч. Ако съдя по калибъра на глътката, а също и по преполовената бутилка, изглежда, е почнал да засилва темпото. Обичайна болест за някои шпиони в оставка. След като цял живот си бил принуден да съблюдаваш мярката, идва момент, когато това вече не се налага, моментът на отпускане, при който заговорват изхабените нерви, а известно е какво могат да говорят изхабените нерви.

— Бях казал на Ерлих, че съм готов да ви видя, и бях предложил място и час на срещата — обяснява Томас. — Не съм канил обаче за свидетели нито него, нито приятелката му. Вие — също, надявам се.

— Естествено — кимам.

— Така и предполагам. Ерлих обаче твърди, че е дошъл по ваше желание и че изобщо вие сте настоявали връзката между вас и мене да се извършва чрез него. Наистина ли се нуждаете от посредник?

— Посредникът дойде по необходимост — отвърщам. — Най-добрите сделки, както знаете, се вършат на четири очи.

— Драго ми е да чуя, че сме на едно мнение по въпроса — промърморва одобрително американецът.

Той вдига чашата, пресушава я, налива си отново и пуска в скоча две кубчета лед.

— Не забравяй и мене, Хенри — обажда се глезено Сандра.

— Прощавай, мила.

Американецът сервира на дамата си и отново се обръща към мене:

— Значи, по първия въпрос сме съгласни: Ерлих остава вън от сделката.

— Стига да е възможно — отвърщам, понеже усещам, че Мод под масата ме притиска с изкусителното си пълно бедро. — Аз все пак ще имам нужда от човек за транспорта.

— Това си е ваша работа, мистър Каре. Ако Ерлих ви е необходим за транспорта, използвайте го. Това си е ваша работа.

— В такъв случай всичко е наред — избъбрям, след като отново бивам подканен от бедрото на дамата.

— Сега, вторият въпрос: Трябва да призная, че в началото се отнесох към вашата оферта с известно недоверие. И за да бъда искрен докрай, ще добавя, че то още не ме е напуснало съвсем. Аз, знаете, съм свикнал да боравя с определени числа и с точно упоменаване на артикулите.

— Разбирам ви — кимам, усетил ласката на сладното бедро. — Но вашето недоверие едва ли е било по-силно от моето спрямо хер Ерлих. Не мога да лансирам конкретни предложения, преди да съм се уверил, че имам работа със сериозни партньори. Доколкото си спомням, ние дори говорехме с вашия познат за стъклария.

— „Стъклария“, ха-ха! — засмива се Томас. — Да, той наистина ми каза, че сте си послужили с този странен термин.

Американецът поема доза скоч, пали нова цигара и произнася с друг тон:

— Готов съм да приема вашата стъклария като пробна увертюра, но мисля, че вече е дошло време да поговорим за оръжието.

— Не виждам защо трябва да отлагаме — отвърщам под диктовката на бедрото.

— В такъв случай чакам да чуя анонса ви — оповестява Томас.

И за да не чака напразно, отпива нова глътка.

Импозантното бедро на Мод е плътно долепено до мене, но без да ме дразни в момента с нервни подбутвания. Дамата разбира, че отговорът предполага известно обмисляне, тъй като с Уйлям не сме стигали до уточняване на цифри.

— Обясних още в началото на хер Ерлих, че съм привърженик на едрите партии. Но понеже в случая се касае за първа сделка, подир която ще последват и редица други...

— Може да последват, а може и да не последват — поклаща глава Томас. — В пазара на оръжието ситуацията бързо се менят. Тъй че ако ми позволите един съвет, не правете пробна сделка, а прибирайте, колкото можете да приберете.

— Съгласен съм. Но аз още не знам какво можете да ми предложите.

— Нима Ерлих не ви е осведомил?

— Съвсем повърхностно. Подхвърли нещо за пистолети и ръчни гранати.

— И автомати. И карабини — с дълги или срязани цеви. И леки картечници. И дори минохвъргачки, ако ви влизат в работа. Изобщо щандът е добре гарниран. Остава да направите избора си.

— Изборът е лесен. Интересува ме всичко, освен картечниците и минохвъргачките. Да, всичко, плюс необходимите количества муниции. Но понеже става дума за количества, съгласете се, че ми е трудно да ги уточнявам, преди да съм чул цената.

— Предполагам, че знаете каква е текущата цена на въпросните артикули.

— Приблизително.

— Е, добре върху тази цена ще ви направя трийсет на сто отстъпка, ако, разбира се, обеът на партидата го заслужава.

— Но вашата стока е остаряла...

Бедрото е престанало да ми дава сигнали, вероятно успокоено за съдбата на пазарлъка. Ала то е все тъй плътно долепено до мене, сякаш за да ми демонстрира моралната си подкрепа.

Томас е вдигнал чашата, но преди да отпие, ме поглежда и примигва с очи, за да отстрани въображаемата прашина под клепачите.

— А коя стока не е остаряла? Че нали оръжието става стока едва когато остарее. С новото не разполагат даже армиите. Новото, драги, още се пробва на полигоните.

— Прав сте. Ще се съгласите обаче, че съществуват различни степени на демодираност.

— Аз ще ви доставя възможно най-новото от старото — уверява Томас. — Ще ви предложи същото, с което само преди две години бе въоръжена нашата армия. Изобщо, нещо далеч по-модерно от всичко онуй, което в момента трещи и храчи огън из африканските пуцинаци и Близкия изток.

Усещам как Мод ме подканва с подбутване: съгласи се! Само че тия работи аз ги разбирам малко по-добре от Мод и щом сме се хванали да играем играта, налага се да я играем, както следва.

— Вашите думи звучат наистина изкусително — признавам. — Подир подобни уверения имам чувството, че ще приема без възражения една отстъпка от 50 процента.

— Не, не, драги! — размива се американецът. — Вие не можете да приемете подобна отстъпка по простата причина, че не ви я предлагам.

— Защото още не сте помислили върху офертата ми. И защото не съм ви съобщил бройката.

— Наистина, любопитен съм да чуя бройката. Но не смятайте, че тя може да промени много нещо.

И в очакване на по-точни данни Томас довършва питието, за да си налее ново.

— Не забравяй и мене, Хенри — обажда се глезено Сандра.

— Прощавай, мила, какво да се прави: започне ли мъжкият разговор, човек забравя дамите.

Дамите очевидно добре разбират, че разговорът е мъжки, защото не само не правят опит да се включат в него, но не приказват и помежду си. Няма смисъл да се замърсява магнитофонният запис с паразитни шумове.

Паразитни шумове и без туй не липсват. Затъпяващият ритмичен грохот на диско-мелодиите извира без прекъсване към нас от преизподнята. Без прекъсване, защото и там долу работят с магнитофонни записи. Вярно е, че съществува оркестър, но той вероятно е само за да мотивира високата цена на напитките.

— Мисля, че най-добре е да пресмятаме в опаковки. Какво е съдържанието на вашите опаковки? — запитвам.

— Деветмилиметровите пистолети са по трийсет в каса, автоматите — по шестнайсет, карабините — също.

— В такъв случай да приемем за база по двеста каси от всеки вид. Що се отнася до патроните...

— Оставете патроните — спира ме американецът. — Патрони всеки иска възможно повече. Тъй че в това отношение имаме норма: пет кутии за всяко парче.

— Нормата ви е доста скъперническа. Но това, са подробности при положение, че се договорим за главното.

Американецът ме поглежда замислено и примигва, сякаш пращинката отново почва да му досажда. Сетне отпива от чашата и пак примигва.

— Количеството, което анонсирате, не ми вдъхва голям ентузиазъм.

— Бих могъл да го увелича — промърморвам, усетил ободрителното подбутване на Мод. — Единственото ми съображение е проблемът за транспорта.

— Транспортът си е ваша работа. И в случая аз имам предвид не толкова самото количество, колкото пропорцията. Вие искате шест хиляди пистолета и при това настоявате за голяма отстъпка. Ами че аз бих могъл да ви пласирам колкото щете пистолети без всякакво усилие и без всякаква отстъпка. Пистолети! Пистолетите, това е златото в нашия бизнес.

Той замълчава, сякаш се вслушва в диско-грохота, сетне затропва леко с пръсти по масата, като че пробва клавиатура на пиано, и на края произнася:

— Карабините са най-сигурното оръжие. Карабините са класика, хер Каре, Трябва да вземете повече карабини. Ще удвоим броя на карабините, ще намалим наполовина броя на пистолетите, ще приемем по-скромна цифра за автоматите и така ще оформим една чудесна партия, при която може да разчитате на трийсет процента отстъпка.

Пълното сладно бедро отново ме побутва под масата: съгласи се! Само че този път и аз го побутвам в отговор: не ми пречи!

— Имам чувството, че компромисът вече се очертава — промърморвам. — Моят първоначален вариант и четиридесет на сто отстъпка. Или, ако щете, вашият вариант и петдесет на сто отстъпка.

Бедрото на Мод замира в напрегнато очакване, а Томас наново се размива:

— Компромис ли? Но това, което вие ми предлагате като компромис, е за мене истинска капитулация. Съгласете се, мистър Каре, че човек капитулира само когато няма друг изход. А аз разполагам с достатъчно канали, за да пласирам стоката си.

— Да, но вероятно разполагате и с премного стока. Защо е нужно да седи и да ръждясва.

— Не бойте се, не ръждясва. Достатъчно добре е смазана, за да ръждясва.

— Обаче остарява.

— Не кисне толкова, че да остарява.

Над масата надвисва неприятното мълчание, предхождащо разрива. Мод настойчиво ме подбутва, ала аз съм загубил всяка чувствителност.

— Съжалявам, че не успяхме да се споразумеем — произнасям най-сетне. — Да се надяваме, че в бъдеще, при друг случай...

— Нали ви казах: не разчитайте твърде на друг случай — промърморва американецът. — Оръжието, за разлика от стъкларията, не се предлага всеки час и на всеки ъгъл.

Той примигва с досада, сетне вдига чашата. Следвам примера му, все тъй безчувствен към сигналите на Мод. Може би е време да бия отбой, помислям, ала точно в тоя миг виждам, че Томас посяга към неразпечатаната бутилка, понеже другата е вече празна. Не, рано е да бия отбой. Щом ни предстои още цяла бутилка, няма смисъл да бързам.

— Вижте, мистър Каре — произнася американецът, след като с обигран жест откъсва капачката. — Понеже се касае наистина за първа сделка и понеже не е никак сигурно, че ще има втора, бих желал да ви доставя известно удоволствие. Само че трябва да ме разберете: аз не съм шеф на фирмата и правата ми се простират в определени рамки. Така че не искайте от мене невъзможното.

Той щедро си налива чашата до половина, като този път не забравя да сипе два пръста скоч и на Сандра. Сетне хлъзга бутилката към мене. Поемам я, но преди да си сервирам, подхвърлям:

— За да не искам невъзможното, би трябвало да знам какви са възможностите ви.

— Мога да ви увелича отстъпката с пет процента, и то при втория вариант.

— А как стои въпросът с първия?

— Трийсет на сто максимум, както вече ви казах. При такъв вариант никога не съм правил подобно намаление. Можете да ми вярвате.

Отчаяна или примирена, Мод е престанала да ми изпраща сигнали.

— Добре — казвам, — тогава позволете ми да помисля ден или два.

— Защо не. Ако става дума за ден или два...

— Не се касае за туй, дали ще сключим сделката, а за това — кой вариант да избира.

— Да, да, помислете — кима Томас. — Колкото до сделката, не се съмнявам, че ще я сключите. Такива изгодни условия никой не е в състояние да ви предложи.

Наливам си малко скоч и след като се убеждавам, че новата порция не се различава по вкус от предишната, запитвам нехайно:

— Казахте, че сте ограничен в известни рамки... Тава не означава ли, че някой друг може да се намеси в отношенията ни?

— Няма такава опасност — поклаща глава американецът. — Освен ако вие не я предизвикате.

— О, при моето положение...

— Прав сте. Мисля, че разбрах за къде отива оръжието.

Той вече е разбрал... А аз си нямам понятие.

Напрежението е спаднало. Мод е отдръпнала бедрото си, а Сандра тананика не съвсем фалшиво нещо в такта на прииждащата отдолу диско-мелодия. В аления полумрак бюстът на сексбомбата, изхвъркнал напред и достатъчно разголен, е прелъстително розов, докато чувствените червени устни изглеждат почти черни. Черни устни, черни коси и загадъчни котешки очи — това вече не е сексбомба, а жена-вамп, изцяло в стила на ретромодалата.

Усетил, че сделката е почти сключена, Томас също се е отпуснал. Алкохолните пари, подтискани до този момент от волята, изглежда, започват да нахлуват в главата му, защото той ми отправя между две примигвания един чистосърдечен приятелски поглед и произнася:

— Оръжието! Най-великото изобретение.

— Голямо изобретение наистина — промърморва Мод. — Да си пускаме кръв...

— Ако е нужно да си пускаме кръв, можем да използваме пиявиците — обажда се и Сандра. — Спомням си, че ми го препоръчваха миналата година, когато бях доста напълняла.

— Оръжието! — повтаря Томас, без да дава ухо на женския брътвеж. — Единственото лекарство срещу човешката глупост. Трябва да сме благодарни на глупостта, драги Каре. Ако я нямаше, кой би купувал оръжие?

— Имате предвид алчността? — запитвам.

— Не, глупостта. Алчността е нещо нормално. Гладен си — искаш да се наядеш. Нужни ти са пари — пазариш се за пет процента, както ние с вас двамата. Но умният постига своето, без да рискува да се набоде на нечий нож. На тоя свят едни са по-силни, други — по-слаби. Трябва да се съобразяваш с това. Да се подчиняваш на по-старшия.

— Ами ако не искам да се подчинявам? — запитва капризно Сандра, изпаднала също под властното влияние на алкохолните нари. — Кажи де! Ако не искам?

— Това не е оригинално — отвръща американецът. — Никой не иска. Въпросът е да постигнеш своето, без да се набождаш на ножа. Когато бих малък, ме учеха да постъпвам тъй, както е угодно на бога. Но къде е бог, за да го питам кое му е угодно. Никой не може да ти каже кое точно му е угодно. Истината е, че трябва да се съобразяваш

не толкова с бога, колкото с началството. Живей в мир с началството — такъв трябва да бъде девизът ни.

— Ами ако не искам? — настоява сексбомбата.

— Трябва да си много умна, за да си позволиш подобен лукс — промърморва снизходително Томас. — Ако си умна, ще постъпваш тъй, че да постигаш своето, без да дразниш началството.

— Това са теории — възразява Сандра. — Стани да танцуваме.

— Само това — не — поклаща глава американецът. — Мога да изпия още една чаша, за да ти направя удоволствие, но отказвам да танцувам.

— Тогава елате вие — обръща се сексбомбата ненадейно към мене. — Има време да умувате над сделките си.

Тя вече е станала и това затруднява отказа ми, още повече че и Томас добродушно ме подканва:

— Вървете, вървете! Нали знаете, когато дами канят...

Тръгвам подир дамата по тясната галерия, като внимавам да не се блъсна в някоя маса и да се не спъна в проснатите насам-натам крака. Уморено отпуснати крака подир бясното окачане на долния етаж. Застинали в транс или в апатия лица. Изобщо пияни хора. Само че пияни не от алкохола, а от диско-треската, от темпото на механичните телодвижения и от ритмиката на тоя оглушителен, неизменен и неспирен грохот на усилвателната апаратура.

Долу вакханалията е в разгара си. Или оргията. Или истерията. Или каквото щете друго, само не и веселбата. Защото в тоя вихър на телодвижения и джазов вой единственото, което липсва, е веселието.

— Напредваме — казвам, когато стигаме дансинга.

— Какво? — извиква сексбомбата.

— Напредваме — изкрещявам. — Още малко, и ще можем да се мерим с диваците, дето се тръшкат по земята в екстаз, а от устата им тече пяна.

Жената не отговаря нищо, погълната от гледката на това множество, движещо се с еднообразни жестикулации и телодвижения, като някакъв среднощен симпозиум на работи. Подтискаща гледка. И подтискаща атмосфера, ако може да се нарече атмосфера сложната смес от мирис на тютюнев дим, на алкохол, на парфюми и човешка пот.

— Сигурен ли сте, че ви се танцува? — запитва Сандра.

— Мисля, че идеята беше ваша.

— Да. Нещастна идея. Понякога уискито ми се качва в главата и оглупявам. Добре, че при мене това не трае дълго.

Не възразявам. Няма смисъл да си дера гърлото. Дамата ме поглежда и казва не много уверено:

— Все пак, ако искате, можем да опитаме няколко стъпки...

— Какви стъпки? Тук се работи най-вече с ръцете и задните части.

— Трябва да е забавно. Щом толкова хора го правят...

Тя казва „трябва да е забавно“, ала в същото време се дръпва от дансинга и се отправя към полутъмния ъгъл с витата стълба. Очаквам, че вече ще поеме по възходящата спирала, когато се обръща и ненадейно запитва:

— Наистина ли смятате, че Ерлих ви е толкова необходим?

— Да, разбира се. Ако това има значение за вас.

— За мене — едва ли. Но докато слушах разговора ви горе, си мислех, че мъжете са доста глупави същества. Пазарят се с часове за някакви си жалки проценти, а забравят главното.

Тя прави многозначителна пауза и наново ме поглежда с очи, в които няма и следа от опиянение.

— Ерлих е опасен човек.

— Хората с опасни професии винаги са опасни — промърморвам нехайно.

— Ерлих е опасен човек — повтаря Сандра.

— Разбрах това. Но вие се изразявате много общо.

— Няма време за подробности. Мисля, че трябва да се връщаме горе — казва жената.

— Защо тъй бързо? Нима Томас е също опасен човек?

— Оставете шегите. И ако не сте съвсем лишен от здрав разум, помислете над туй, което ви казах.

И тя повтаря за трети път, сякаш провежда сеанс по хипноза:

— Ерлих е опасен човек.

— Но съгласете се, че аз имам нужда от някой, който да ми достави стоката.

— Ваша работа — отвърща Сандра. — Гледайте само да не я достави нейде другаде, вместо във вашия склад. И дори да я достави във вашия склад, пак не бързайте да се радвате.

— Смятате, че ще ме шантажира?
— Сетихте се — кима дамата снизходително.
Подир което и тя се сеща:
— Наистина е време да се връщаме.

* * *

— Вие ми скъсахте нервите, драги — заявява Мод, когато найсетне се озоваваме на улицата и тръгваме към хотела.

— А вие едва не ми скъсахте панталона с тия груби тласъци под масата.

— Нима ги усетихте? Изглеждахте тъй невъзприемчив, та имах чувството, че сигнализирам на някакъв пън.

Тя въздъхна мъченически. Аз също въздъхвам, но с облекчение. Подир задухата и грохота на дискотеката лятната нощ ми изглежда тъй невероятно тиха и свежа, сякаш се намирам не в Кьолн, а на друга планета.

— Не сте ли доволна от мене?

— Вие дори надминахте очакванията ми. Не разбирам само защо трябваше да се престаравате и да довеждате преговорите до ръба на скъсването.

— Защо ли? Защото една игра или се играе, или не се играе. Томас едва ли ще повярва, че съм търговец, ако веднага приема условията му.

— Вие накарахте дори и мене да повярвам, че сте търговец.

— А нима досега се съмнявахте?

— Откровено казано, да.

— Това, че проявявате недоверие към мене, не ме учудва. Обаче в случая вие сте проявили недоверие и към Сеймур. Нима Сеймур не ви е дал точна информация за туй, какво съм и какво не съм?

— Да, да. Но нека ще се ровим в миналото — произнася с леко отегчение жената.

Уморена от нощното бдение в дискотеката или погълната от грижите си, Мод се движи до мене, сякаш забравила за съществуването ми. Крачките ни кълтят равномерно и дори в пълен синхрон из пустата улица. Добре, че поне мислите са безшумни. Ако

дамата можеше да чуе мислите ми в момента, предполагам, че би се отърсила от безучастието си.

За какво мисля ли? За милион неща. За това, че Томас, погледнат отблизо, изглежда далеч по-жалък от очакваното, че Сандра съвсем не е безстрастен наблюдател в играта, че Ерлих по непонятни причини има всички шансове да бъде елиминиран, че ходът на операцията наново се разминава с плановете на Сеймур, че това разминаване ще бъде последвано от още по-голям сюрприз — моето предстоящо изчезване, — че Мод изглежда уморена и съвсем без настроение, значи, мога да разчитам на една спокойна и самотна нощ в стаята си.

Една спокойна нощ ли? Едва съм си го помислил, когато жената произнася:

— Умирам за сън. Но щом умирам за сън, няма да мога да заспя. Знам го от опит. А вие, Албер?

— Умирам за вас. Предполагам, че и това го знаете.

Всъщност не бих имал нищо против да споделя безсъницата й, стига да не беше оная малка подробност. Защото и подир най-дългата безсъница следва заспиване. А какво ти заспиване, когато трябва да наблюдаваш с едно око дали Мод няма да инспектира чантичката ти. Неудобна ситуация, но както казва Томас, когато дами канят...

Едва по-късно, след като отдавна сме в хотелската стая и след като жената отдавна е излязла от банята, и след като достатъчно сме замирали в любовни прегръдки, и след като усещам предателската дрямка да ме оборва, Мод произнася почти в полусън:

— Вие се показахте на висота, Албер.

— Приятно ми е да го чуя.

— Имам предвид не действията ви тук, в леглото, а там, в дискотеката...

— Какво недоразумение.

— Да, вие наистина се показахте на висота... Но това не пречи планът да се проваля...

— По коя точка?

— Райън... — промърморва тя сънливо. — Точката Райън...

Да, Райън наистина е останал вън от играта по волята на Томас. А в същото време Сандра се опитва да отстрани и Ерлих. В такъв случай какво остава? Остава само Томас. На мене лично той ми е

напълно достатъчен. Искам да кажа, щеше да ми бъде достатъчен, ако смятах да продължа тая игра, чиято цел ми е съвсем неизвестна.

„Вие не можете да си тръгвате така, по никое време, Майкъл“ — чувам гласа на Сеймур.

„Съжалявам, но няма как — мърморя. — Чакат ме.“

„Не, наистина опасно е да тръгвате така, по никое време — настоява американецът. — Ще се заблудите някъде и току-виж ви се случило нещо.“

„Не се безпокойте за мене, Уйлям. Знам добре пътя за в къщи.“

„Пътят за в къщи е затворен, Майкъл. Така че излишно е да бързате.“

Почнат ли да кънтят в главата ми такива разговори, значи, на две крачки съм от съня. Добре, че сънят ми е лек и че чантичката върху нощната масичка е съвсем близо до мене, тъй че мога от време на време да я опипвам за проверка. Чантичката с австрийския паспорт.

„Съжалявам, Уйлям, но няма как: чакат ме.“

ШЕСТА ГЛАВА

Не помня кой беше казал, че няма нищо по-хубаво от лошото време, но трябва да изживееш някоя и друга седмица на жегата, за да разбереш, че това не е далеч от истината.

Днешният ден се очертава също както и предишните. От прозореца на хотела се разкрива все това, вече познат до втръсване, пейзаж — огреният от слънце площад и огряната от слънце саждива катедрала, очертаваща се върху белезникавото лятно небе. Групичките туристи вече пъплят около църквата и край магазините за сувенири, дето можеш да си купиш за спомен също някоя катедрала от пиринч или някое изображение на катедралата върху илюстрирана картичка, върху пепелник, чиния или копринен шал.

На вратата се почуква с нетърпяща възражения категоричност и това е, разбира се, Мод. Да, Мод, прелъстителна в сивата рокля с едри лилави цветя, добре запълнена от пищните форми. Само че подир цяла нощ общуване с тия пищни форми те в момента не са в състояние да задържат погледа ми. Сит съм на Мод, сит съм на ядене и пиене, на висене по заведения и на шляене без цел. Върнете ми моето вехтичко БМВ и си гледайте работата.

— Прощавайте, Албер, но след половин час ще ме потърси Франк, а се налага да тичам на друга среща. Бихте ли ми правили компания, додето се върна? После ще идем някъде да обядваме.

Естествено. Ще обядваме, ще бъбрем, ще избираме десерти. Днешният ден наистина се очертава също като предишните.

— Да правя компания на Франк? Защо не, скъпа. Нали знаете, че това е любимото ми хоби, да правя компания на тоя и на оня.

— Не знаех тая подробност, но знам, че по-добре е денят да се почва с усмивка, вместо с чумерене — отвърща с мекия си назидателен тон дамата.

И за да ми даде един малък повод за усмивка, добавя:

— Мисля, че след срещата, която ми предстои, нещата значително ще се ускорят.

Вечната песен. Нещата ще се ускорят... още няколко дни... чувствувате се като във ваканция. Върнете ми моето старо БМВ, скъпа, а после ускорявайте нещата, колкото щете.

Хотел „Европа“ е претъпкан през дните на уикенда, от петък до неделя, и доста празен през останалите дни. Когато слизам долу да посрещна Франк, намирам го сам в пустинния хол. Новодошлият изслушва с отзивчиви кимания обяснението ми, подир което находчиво забелязва:

— Е, щом ще чакаме, да влезем в ресторанта. Забелязал съм, че времето в ресторанта тече значително по-бързо, отколкото в някое скучно място като тоя хол.

— Ресторантът не работи — обяснявам, като се мъча да скрия злорадството си.

— Не може съвсем да не работи — възразява гостът.

— Мисля, че никак не работи.

— Хм... „мислите“... Мислите се проверяват в практиката, драги. Това и децата го знаят.

Той се насочва решително към съседното помещение, но в тоя момент се обажда и момичето от рецепцията:

— Ресторантът е затворен, господине.

— В такъв случай, дайте ни поне нещо за пиене.

— Разбира се. Какво ще обичате?

Постигнал своето, нисичкият червендалест мъж насочва корема си към един уединен ъгъл на хола, издигащ се на три стъпала над останалата част, като някаква лежа. Малко по-късно момчето от бюфета донася и напитките. Франк отпива две едри глътки от запотената халба, примлясва доволно и забелязва:

— Ето, виждате ли, че и при най-тежката стагнация се намира изход.

Той ме поглежда внимателно с малките си хитри очички и добавя:

— Имам чувството, че вие вече сте го намерили вашия изход.

И като ми се заканва шеговито с пръст, наново добавя:

— Не възразявайте. Разбрах, че нашата Мод работи за вас.

— Струва ми се...

— Нищо не ви се струва — прекъсва ме гостът. — И съвсем излишно е да се докарвате пред мене. Не съм аз човекът, който би ви

упрекнал.

Франк отпива още две глътки и произнася с почти благоговееен тон:

— Оръжието! За тая стока никога няма да настъпи стагнация.

— Зависи. Ако преговорите за разоръжаване все пак стигнат донякъде...

— Приказки, драги, празни приказки. Можете ли да ми посочите в цялата човешка история някой някъде да се е разоръжил?

Черните очички ме гледат присмехулно, сякаш очакват отговора ми, а аз гледам чашата с уиски и с двата малки айсберга, плуващи в жълтата течност.

— Оръжието е първото създание на човека и вероятно ще бъде последното — изръмжава меко Франк, като посяга към халбата.

— Мисля, че първото създание е оръдието на труда.

— И грешите. Между оръдието и оръжието не е съществувала никаква разлика. Камъкът или тоягата са били използвани най-първо не за работа, а за убийство. Нима не помните: „И рече Каин на брат си Авел: да идем на полето. И когато бяха на полето, Каин нападна брат си и го уби. И рече Господ на Каин: Де е брат ти Авел? Той отговори: Не зная, да не съм пазач на брат си?“ Първото убийство и първата лъжа. Лъжата, това е много важно в случая, приятелю.

— По-важно от убийството?

— Да, дори от убийството. Лъжата показва, че човекът добре е разбирал смисъла на извършеното и затуй се е опитал да го прикрие. Това е именно престъплението. Животното убива от биологическа нужда, свободно от морални критерии. А човекът убива, като потъпква собствените си критерии или тия на своя бог, което е едно и също. Престъплението, драги, се ражда с раждането на човека. То е създадено, развито и усъвършенствувано именно от човека, а не от котката. То е съдържанието и смисълът на цялата човешка история.

— Включително и отвъдокеанската?

— Не виждам защо задокеанската трябва да прави изключение.

— Но все пак вие имате Едисон, Франклин, Томас Пейн...

— Естествено. Първите двама са откриватели, а третият е демагог. Без откривателите развитието на съвременната техника и най-вече на оръжейната индустрия би било немислимо. А колкото до демагозите, те са необходими, за да прикриват смисъла на това, което

вършат военните. Едните бъррят, додето другите колят. И това е цялата човешка история: купища от красиви фрази и планини от престъпления.

— Доста песимистично гледате на света — промърморвам, като полюшвам леко чашата с двата айсберга.

— На света — може би — кима той. — На света — сигурно. Но не и на бизнеса. Нали вашият бизнес се основава тъкмо на тази механика: докато има хора, ще има и престъпления, а за престъпленията са необходими инструменти. Оръжието! За тази стока няма стагнация.

Той се улавя машинално за халбата, ала тя е вече празна. Това откритие, съчетано с откритието, че келнерът наново се е появил в хола, предразполага към известни изводи:

— Защо не си изпиете скоча? Така ще ми дадете възможност да направя нова поръчка.

— Не ми върви, снощи малко попрекалихме — обяснявам. — Всъщност бих взел още една доза, но с бутилка „Спрайт“.

— Уиски с лимонада? — учудва се Франк. — Не бях чувал подобно нещо.

— Не е лошо, може да опитате.

— Защо пък не. Новите неща не са тъй чести, та да ги пропускаме лекомислено.

Той формулира поръчката, а когато питиетата биват сервирани, посреща импровизацията ми със снизходително одобрение:

— Знаете ли, че не е съвсем неприятно. Имам даже чувството, че действа освежаващо.

— Смятам, че нещо освежаващо не е излишно подир всичките ви мрачни разсъждения — забелязвам и на свой ред опитвам сместа.

— Хората, драги Каре, живеят или глупашки, ден за ден, или с такава пресметливост, като че ли им предстоят цели столетия. Вие сте, изглежда, от втория тип. Не се вълнувайте, няма да живеете цели столетия. Погребението, и вашето, и моето, ще се състои доста преди края на света и дори — нека се надяваме — доста преди да дойдат китайците. Така че излишно е да гледате прекалено сериозно на разсъжденията ми.

Той добавя още няколко окуражителни думи, подир което допива чашата си, а сетне произнася още нещо ободряващо и прави нова

поръчка. Питието може да не е бог знае какво на вкус, но поне е студено, а понеже времето е горещо, налага се поръчките да бъдат възобновявани и така стигаме, ако се не лъжа, до петата чаша, когато си позволявам да припомня с мек приятелски укор:

— Все пак вие отрекохте цялата еволюция, скъпи Франк.

— Защо? А еволюцията на оръжието? — възразява с лека обида в гласа червендалестият.

— Колосално развитие! — потвърждавам.

— Съвсем тъпа работа — избъбря гостът, който очевидно няма мекошавия обичай да се съгласява със събеседника.

— От каменната брадва до атомната бомба! Колосално развитие — настоявам аз.

— Съвсем тъпа работа — повтаря Франк. — Еволюция, да. Но върху основата на едно глупашко късогледство.

Той ми отправя тъмните си, блеснали от алкохола очички и запитва:

— Сещате ли се къде е грешката?

— С риск да ви наскърбя, Франк, ще призная, че не виждам такава.

— Нищо чудно. Късогледството е всеобщо. Вие дори ги е давате сметка, че вашата атомна бомба, независимо от техническите тънкости, е примитивно оръжие, дивашко оръжие. Дивашко, да. И не в нравствен смисъл, а в буквален. Защото човекът, какъвто си е тъпак, продължава дори и в периода на техническата революция да разсъждава като тъпак, сиреч двуизмерно, сиреч с чисто количествени критерии. Камъкът бива заместен от куршуми и гюлета, които също играят ролята на камъни, само че летят по-надалече и убиват повече хора. Сетне, за да се изтребват още повече хора, възниква взривяващият се снаряд. Сетне все със същата цел снарядите почват да стават все по-големи, додето кретенизмът с „Дебелата Берта“ не подсказва, че механичното увеличаване на обема се превръща в безсмислица. Тогава възниква идеята снарядите да се пускат отвисоко и ето ви я самолетната бомба. И понеже мисълта на тъпака е продължавала да следва традиционния си път — как с един взрив да се унищожат възможно повече хора, — конвенционалната бомба прераства в атомна. И едва когато тъпакът е успял да произведе достатъчно бомби, за да ликвидира цялата планета, нейде в

двуизмерния му мозък проблясва догадката, че това не е пътят и че традиционният критерий — да убиваш възможно повече и възможно по-бързо — може би не е най-добрият.

— Добър или лош, не виждам друг — промърморвам, като вдигам чашата.

Червендалестият машинално следва примера ми, сетне обърсва с носна кърпа запотеното си чело, напъхва кърпата обратно в джоба на сакото и ме поглежда замислено, сякаш съобразява има ли смисъл да ме изтръгва от невежеството, или е по-добре да ме остави да си живея с него.

— Вижте, драги: грабежите, кланетата, войните, преди да се разиграят в живота, са се разигравали в нечия глава. Ако тия неща не узреят като замисъл, те едва ли ще прераснат в действие. Съдът се старае да установи дали едно престъпление е предумишлено, или не. В политиката подобно издирване е съвсем излишно. Всяко политическо злодеяние е предумишлено и преди да стане престъпен акт, е било престъпна мисъл. Ако в момента някъде по света възниква криза или военен инцидент, можете да се обзаложите, че това случайно произшествие е било добре замислено от президента и приближените му, вероятно по време на неделната литургия, когато умовете са най-свободни.

— Струва ми се, че малко се отклонихте от маршрута — промърморвам, като посягам към чашата.

— Напротив, движа се право към целта — възразява гостът, като също се хваща за чашата. — Еволюция на оръжието може да има не с количествени натрупвания, а с постигане на ново качество. Човек действа не с мускулите си, а с мисълта, следователно и оръжието трябва да се насочи към мисълта. Разбрахте ли?

— Ни най-малко.

— Духът, това е сферата на новото оръжие, драги. Духът! — оповестява не без известен патос Франк.

— Спрайт! — потвърждавам аз, като вдигам леко бутилката.

И осенен на свой ред от духа, добавям:

— Операцията „Спрайт“.

— Значи, и това знаете — забелязва с нотка на разочарование червендалестият.

Но за да ми покаже, че все пак малко зная, уточнява:

— За ваше сведение това не е операция, а цяла програма.

— Чувах нещо подобно — избъблям, — но понеже, както сам казвате, няма да живеем цели столетия...

— Програмата не е изработена за цели столетия. Всъщност тя вече се осъществява.

— Вие ме плашите, Франк.

— Защо? Какво страшно виждате в думите ми?

— Ами че това означава край на конвенционалните оръжия. А краят на конвенционалните оръжия...

— ... Означава край на бизнеса — завършва вместо мене гостът.

— Нищо подобно, драги. Излишно е да треперете за бизнеса. Става дума не за леки оръжия, а за широки операции. Щом леките оръжия все още се фабрикуват с пълна пара, значи, излишно е да треперете.

— Истински ценя у вас това, Франк, че след всеки студен душ пускате и малко топъл.

— Не знам дали студеният душ не е за предпочитане в такъв горещ ден като днешния — забелязва червендалестият, като поглежда часовника си. — Мод доста се позабави. Мисля, че додето я чакаме, бихме могли да вземем още малко от тази ваша смес...

Той прави отдалеч знак на келнера, като вдига красноречиво два пръста, и след малко чашите ни отново биват добре заредени. Има си хас този дебеланко да се окаже по-издръжлив от мене. Вече усещам, че губя донейде представа за време и пространство.

— Мислех, че всички тия нервопаралитични газове отдавна са унищожени — подхвърлям напосоки.

— Унищожени? — вдига редките си вежди червендалестият. — Фирмата „Шолцбергер“ в Хамбург и до този момент ги произвежда. Колко тона табун или фосген искате да ви доставя?

— Това не е стока за мене.

— Само че, драги, вие се лъжете, ако смятате, че в „Спрайт“ са включени подобни примитивни артикули. Примитивни, да, защото и те са създадени според стари критерии.

Той отпива едра глътка от разреждения с лимонада скоч, примлясва и повтаря:

— Именно, стари критерии. Когато преди години бе създаден прословутият ЛСД-25, някои мъдреци от Пентагона решиха, че са набарали новото оръжие. После обаче се оказа, че препаратът бил

неимоверно скъп, за да се пусне в масово производство. Тогава изведнъж се яви още по-прословутият Би Зет и генералите се вкопчиха за него. Използуваха го за проба дори във Виетнам. Фантастичен ефект. Засегнатият тутакси излиза от строя. Но и това са все старите критерии.

Той отново отпива едра глътка и отново повтаря:

— Да, старите критерии. Защото нещата пак опират до пренасяне със самолети и до пускане с бомби. Което предполага войната да е почнала. А почне ли войната, никой няма да ви чака да го опушвате с вашия Би Зет. Ще полетят ракетите — и толкова!

— В такъв случай съвсем не я виждам тая ваша операция „Спрайт“.

— Не операция, а цяла програма, драги. Но за да я видите, налага се да разсъждавате малко по-другояче. Представете си някакви еманации, лъчи, вълни или нещо от този род, които, засегнали индивида, го лишават от възможността да мисли, да съобразява, да реагира. И представете си, че това невидимо и безшумно оръжие бъде насочено тайно и неусетно накъдето трябва и когато трябва. Да, представете си, че то започне да действа срещу граничните постове или срещу персонала на ракетните площадки или срещу военните и политически щабове. Ясно ли ви е, какво означава това? Никой нищо не подозира, никой нищо не е усетил, дори една пушка не е гръмнала, а войната е вече спечелена, защото противникът е парализиран в самата си човешка сърцевина — мисълта.

— Вие ме наскърбявате, Франк. Не допусках, че може да вярвате на подобни фантазии.

— Всяко нещо, преди да падне върху главите ни, е било фантазия — отвърща спокойно гостът. — Нали тъкмо това се мъча да ви обясня, че всичко се създава в човешкия мозък, че мисълта...

— Човешкият мозък... мисълта... но вие съвсем сте затънали в проблемите на философията — чува се в този момент приятният глас на Мод.

Дамата неусетно се е появила в нашата закътана лежа и почти с умиление ни съзерцава.

— Можеше да затънем и в цяла редица други науки, ако бяхте закъснели още малко, скъпа — промърморва Франк, недоволен, че е бил прекъснат наред фразата си.

Аз също не съм особено доволен от внезапната поява на дамата в тоалета с лилави цветя. Макар че, искрено казано, не допускам червендалестият да ми сервира точни подробности по програмата „Спрайт“ просто защото едва ли някой ще вземе да му доверява подробности.

— Не сте ли гладни? — запитва Мод.

— Въпросът ви звучи доста нелепо, след като часът приближава два — отвръща Франк, като става. — Надявам се поне, че имате някакво становище по въпроса къде ще обядваме.

— Бих могла да ви предложа „Дионисус“. Точно насреща е.

— Дионисус... Танците на Дионисус... Това звучи доста изкусително — признава червендалестият, като вдига ръце и прави две-три пробни танцови стъпки около масата.

— Но вие сте пияни... — установява едва сега Мод.

— Съвсем не, съвсем не — поклаща глава Франк. — Щяхме да бъдем пияни, ако нашият скъп Каре не бе стигнал до една гениална находка: три пръста скоч плюс два пръста „Спрайт“. Запомнете пропорцията, драга, може да ви потрябва.

* * *

Обедът минава при добър апетит, поне що се отнася до Франк и Мод. Налага се да изпуша няколко цигари, за да дочакам този апетит да бъде най-сетне уталожен и разговорът да мине към нещо по-съществено от беглите оценки на блюдата. Обилното ядене помага на червендалестия да изтрезнее поне дотолкова, че да се сети за какво е дошъл.

— Вчера най-сетне се срещнах с нашия евентуален клиент — обявява той по време на кафето. — Този път ми се стори, че проявява известен интерес към предложението.

— А ако само ви се е сторило? — запитва дамата.

— Не се хващайте за думата. Знаете, че се изразявам малко артистично. Като казвам, че ми се е сторило, това не значи, че съм сънувал.

Той млъква недоволен, сетне продължава:

— Казано по-конкретно, нашият евентуален клиент е готов за преговори.

— Това звучи вече наистина по-конкретно — кима жената.

Франк вдига предупредително ръка:

— Само че — не веднага. Готов е, но не веднага. Ще се наложи, казва, да почакате месец или два.

— Защо?

— Не сметнах за учтиво да му искам обяснения.

Мод не възразява, загледана разсеяно към витрината, през която не се вижда нищо интересно, ако не броим фасадата на хотел „Европа“.

— Знаете, че не съм от оптимистите — подхваща наново червендалестият, — но имам чувството, че работата ще стане. Когато му казах, че се касае за едри партии, това наистина го заинтересува.

— Благодаря ви, Франк.

— Виждам, че не ви се ще да чакате, но като се има предвид характера на стоката, не смятам, че за месец или два ще хване мухъл.

— Благодаря ви, Франк — повтаря дамата.

Тя благодари с такъв хладен тон, че шишкатавният ме поглежда и затруднено разперва ръце, сякаш казва „опитай се да угодиш на такава жена!“

Разделяме се с него още пред ресторанта и се запътваме към хотела.

— Бих искал да поспя, ако нямате нищо против — съобщавам на служебното лице.

— Малко здрав сън ви е наистина необходим — съгласява се Мод. — Една любовна нощ плюс едно утринно напиване...

— Нека не преувеличаваме. Просто се почерпихме.

— Знам, знам. Видях сметката. Чудя се за какво можете да говорите с някой такъв като Франк в течение на седем чаши.

— За човека и човешкия мозък, не чухте ли?

Прибирам се в стаята, хвърлям чантичката на масата, а себе си на леглото и се заемам с разбора. Репликите в „Дионисус“ са достатъчно ясни. Задачата на червендалестия вероятно е свързана с първия вариант на Сеймур: да се установи пряка връзка с Райън. Франк не е успял да реши задачата и първият вариант е отпаднал. Сега обаче се оказва, че Франк все пак е на път да я реши, макар и подир месец-два.

Една възможност — в случай че Уйлям е настроен да чака и в случай че вторият вариант с Томас се провали. Но това са си проблеми на Сеймур, а моите са други.

И тъй, понятието Спрайт почва да се изяснява. В обилното бърбрене на червендалестия точната информация заема доста оскъдно място, ала съвсем не е маловажна. „Спрайт“ не е изолирана операция, а цяла програма, и при туй вероятно дългосрочна. Програма от военен характер, целяща да реши по качествено нов начин задачата за победа при една глобална война. Програма, насочена към обезвреждане на противника по психически път. Най-сетне, програма, разчитаща не на познатите халюциногенни и невропаралитични вещества, а на средства от съвсем различно естество. В този най-важен пункт сведенията на Франк, както е и естествено да се очаква, са най-смътни: „Представете си някакви еманации, лъчи, вълни или нещо от този род.“ Добре, нека оставим да си ги представят компетентните до въпроса специалисти, Моята задача е изпълнена. Смисълът на думата Спрайт е дешифриран.

Разбира се, прецизността изисква получената информация да се провери посредством сведения от други източници. Аз обаче не съм в състояние да се занимавам с проверки. Няма други източници. И няма време. Надеждата ми е, че моят единствен източник е достатъчно сериозен. Франк не е от професията — имам очи за тия неща, — обаче не е и съвсем чужд на професията. Вероятно фирмата му се използва като фасада от други хора. И съвсем естествено е да дочува от тия други хора това-онова. Изобщо може да е резоньор, но не е фантазьор и едва ли ще вземе да ми сервира измислици.

Последната мисъл е тъй успокояваща, че навярно тъкмо на нея заспивам. Уви, едва съм заспал и се събуждам. Обичайното тропане по вратата — не прекалено силно, ала достатъчно категорично.

— Нима смятате да спите до вечерта? — запитва Мод, след като най-сетне отварям.

— Как мога да се надявам на подобно нещо, когато вие се намирате в същия хотел.

— Съжалявам, Албер, но ни предстои нова среща.

— Нима дискотеките работят и през деня?

— Ще ви чакам долу подир петнайсет минути — предупреждава дамата и изчезва, без да каже нищо за дискотеките.

Петнайсет минути не са малък срок, ако се вземе под внимание, че съм легнал, без да се събличам. Тия джинсови дрехи стават толкова по-шик, колкото повече се мачкат. Разхлаждам лицето си в банята, взимам скъпоценната чантичка и слизам в хола. Едва тогава се сещам да погледна часовника си, за да установя не без изненада, че часът приближава шест.

Часът приближава шест, но улицата е все тъй гореща и както винаги в подобни дни на жегата, миризмата на изгорял бензин е особено настойчива. Това съвсем не пречи на хората да се тълпят по тротоарите и да обсаждат магазините, които скоро ще бъдат затворени.

— Да не би пак да са повишили цената на бензина? — запитвам, додето се промъкваме в навалищата.

— Защо?

— Защото напоследък все по-рядко използвате колата си.

— Къде да я използвам? В тия еднопосочни улици? И на такива нищожни разстояния?

Разстоянието се оказва наистина незначително. Едва сме се отдалечили на няколко пресечки от пешеходната зона, и Мод ми посочва солидна и безлична жилищна сграда, издигаща се между други също тъй безлични сгради.

— Ето там, номер трийсет и пет. Качвате се на шестия етаж. Има асансьор.

— А вие?

— Не тъжете за мене. Ще се видим по-късно.

— Да не би да ме пращате в обятията на Дейзи или Сандра? — запитвам подозрително.

— В момента — не. Но и това може да стане. Не бързайте толкова, Албер.

Без повече обяснения тя свива в първата пряка, а аз продължавам до въпросния номер. На шестия етаж има една единствена врата. В малка рамчица е поставена дискретна визитна картичка. Женско име. Познато име. Но то не е името на Дейзи, нито на Сандра:

МОДЕСТИ МИЛТЪН

Бедната Мод. Няма кураж да се прибере дори в собствената си квартира. Позвънявам най-банално, без всякакви морзови сигнали, и вратата тутакси се отваря.

— Влизайте — казва Сеймур.

Влизам. Най-първо в полутъмното антре, а сетне и в неголям хол. Обстановката е доста по-скромна, отколкото в предишната квартира. Лека мебел от светло дърво, бюфет-библиотека с неизбежната стереоуредба, неизбежното барче и неизбежните два-три рафта евтини джебни издания с пъстри корици. Шикът на помещението е най-вече в огромния прозорец-витрина, през който се виждат съседните покриви и в далечината над тях — саждивият силует на катедралата. Едно уютно жилище с неуловимия дъх на необитаемост.

Вероятно за да прогони тоя дъх, Сеймур пали цигара и прави няколко бавни крачки към прозореца, сякаш забравил, че има гост.

— Вие сте се пренесли у Мод? — питам без особено любопитство, като се настанявам в малко кресло точно срещу малкия, вероятно, току-що пуснат вентилатор.

— Съвсем временно — промърморва американецът. — И точно колкото ще трае нашият разговор. Изобщо излишно е да ревнувате.

— Нямате представа как ви обожава тази жена.

— Не е ли време да минем на по-сериозна тема? — забелязва Сеймур, като се отдръпва от прозореца.

И без да чака съгласието ми, приближава към бюфета и натиска някакво копче.

Запис на разговори, естествено. И с моето ценно участие, естествено. Отпърво беседвам с Ерлих, а сетне — с Томас, все върху този вълнуващ проблем — оръжието.

— Вторият материал не е много качествен — признава американецът, като спира магнетофона. — Този глупав хитрец се погрижи да избере за пазарлъка възможно най-шумното място. Обаче, както виждате, това не пречи думите да се долавят съвсем членоразделно.

— Добра работа — кимам. — И съкрушителна документация. Но с една съществена липса.

— Прав сте. Засега в колекцията отсъства тъкмо най-важният събеседник. И точно по тоя въпрос трябва да поговорим.

Сеймур отваря барчето и отново го затваря.

— У тази жена няма нищо за пиене...

— Нали самата тя не пие. А вероятно не кани и гости.

— Да. Идеална секретарка — потвърждава американецът. — Да не повярваш просто, че тая порода все още се среща тук-там. Добре, че

все пак има пепелник...

— Не съм сигурен дали може да се използва. Смятам, че служи за украшение.

Пепелникът от розов венециански кристал, поставен върху масичката, е наистина импозантен.

— Използвайте го на моя отговорност — избъбря Сеймур и смачква вътре угарката, след като е наръсил с пепел целия хол.

Той забучва в ъгъла на устните си нова цигара, щраква запалката и произнася:

— И тъй, Томас иска да отстрани Ерлих като посредник, за да спести комисионата. Това не е беда. Ерлих може да фигурира и като човек, осигуряващ транспорта, но все едно, трябва да фигурира.

— Струва ми се, че и тази малка роля е вече на път да му бъде отнета.

— От кого? — вдига вежди американецът.

— От вашата Сандра.

Излагам с няколко думи мнението на Сандра за Ерлих като опасен човек.

— Мод не ми е казвала подобно нещо — забелязва Сеймур.

— Аз не се изповядвам пред Мод. Беседата беше на четири очи.

И понеже той мълчи замислено, добавям:

— Странно все пак, че вашите жени си позволяват да действуват на своя глава.

— Грешите, Майкъл — поклаща глава американецът. — Те не са мои жени. Нещо повече, тия две сестрички дори не подозират съществуването ми.

— „Сестрички“?

— Именно, сестрички. Бащите им, мисля, са различни, обаче майката е една. Но нека не затъваме в семейни подробности.

— Все пак това са ваши служителки...

— Секретарки. Връзки на Мод, използвани при случай, нищо повече. В момента също се налага да ги използваме. Сандра — заради отношенията ѝ с Томас, а Дейзи, понеже по команда на Мод успя да установи отношения с Ерлих. Двете сестрички знаят само, че Мод се опитва да постигне една сделка, от която и те самите ще получат нещо.

— В такъв случай действията им могат да се окажат доста неочаквани за вас.

— Не дотам, че да провалят операцията.

Застанал сред хола, Сеймур известно време мълчаливо насища пространството с тютюнев дим, сетне ме поглежда и промърморва:

— Сандра не се стреми да отстрани Ерлих. Сандра пет пари не дава за Ерлих. Тя се опитва да отстрани Дейзи.

— Какво общо има Дейзи с тая сделка?

— С тая — нищо. Но вероятно с другата, ако вземем под внимание, че бракът също е сделка.

И за да ми стане по-ясно, добавя след къса пауза:

— Връзката между Томас и Сандра отдавна върви към женитба. А ето че сега на хоризонта изниква малката сестричка и привлича вниманието на жениха. Оттук — и защитната реакция на старшата сестра. Ако ви са нужни повече подробности, ще ги получите от Мод. Вие грешите, че не се изповядвате пред нея, Майкъл. Може би една изповед от ваша страна ще предизвика и някаква изповед от нейна страна.

— Не съм жаден за информация, Уйлям. Мисля, вече ви обясних, че не съм тръгнал на лов.

— Жалко. Аз пък тъкмо се канех да ви дам известни сведения за програмата „Спрайт“. Или поне да ви пусна още един запис.

— Нима Франк също е обект на вашия шантаж? — питам невъзмутимо.

— Съвсем не. Франк е случаен помощник, също като двете сестри. Но вие нищо не казвате за отношението си към програмата „Спрайт“.

— Знаете, че не съм от военното разузнаване.

— И все пак темата бе на доста видно място в разговора ви.

— Искате да кажете, в монолога на Франк? Нима аз отговарям за бърбенето му?

— Не съм дотам неграмотен, Майкъл, че да не мога да направя разбор на един разговор. Вие доста умело насочвахте бърбрежа на Франк.

— Крайно съдържателен бърбреж.

— Във всеки случай не съм лишен от значение.

Американецът смачква угарката в разкошния пепелник, с което ме подсеща, че и аз мога да запаля. Уви, подир утринното препиване и препушване цигарата не ми доставя райско блаженство.

— Споменавам за беседата ви с Франк само за да ви обърна внимание върху моята толерантност — пояснява Сеймур, като сяда насреща ми. — Аз също не съм от военното разузнаване, прочее нека приемем, че въпросът е въвн от моята специалност. Питам се само, по какъв начин вие ще отговорите на жеста ми.

Той ми отправя светлия си поглед, не прекалено настойчиво, но достатъчно продължително, за да почувствам известна неловкост. Да се надяваме, че това не личи.

— Напрасно се измъчвате с подобни въпроси, Уйлям. Искам или не искам, вие достатъчно здраво сте ме вкопчили, за да се измъчвате с въпроси.

— Какво друго ми остава, освен да ви вкопча, след като не мога да разчитам на благодарност — отвърща американецът и снема погледа си.

Той става отново, прави няколко крачки към прозореца, сетне отново се връща и отново сяда. Тоя човек и две минути не може да стои на едно място.

— Отношенията между сестрите са само битова подробност, Майкъл. Една битова подробност, която, добре използвана, дори ще облекчи действията ни. Същественото е, че Томас, вместо да ни заведе при Райън, се опитва да пресече пътя към него.

— А нима сте очаквали друго?

— Да, можеше да се очаква и друго. Можеше да се очаква, че Томас, за да си осигури сътрудничеството на Райън, ще се опита да го ангажира в нечистите си сделки. Томас обаче, изглежда, вижда в идването на Райън предвестие за отзоваването си. И иска да използва възможно по-добре малкото време, което му остава. И решава, че е глупаво да дели с някого една печалба, очертаваща се като последен успех преди пенсията. Ние нямаме полза от подобен вариант, Майкъл.

— Кажете го на Томас.

— Вие ще му го кажете. И не направо, а чрез Сандра.

Не възразявам. Интересът ми към целия този разговор е чисто академичен.

„Можеш спокойно да разчиташ на мене, Уйлям — казвам на ума си, — но само до утре вечер. Не знам следиш ли календара, обаче днес е двацет и осми, което подсказва, че утре ще бъде двацет и девети.“

— На този глупав хитрец Томас трябва да бъде внушено, че за него е съдбоносно важно в сделката да бъде включен и Райън — произнася Сеймур, като става. — И това следва да му бъде внушено от човек, в който той има пълно доверие, от човек като Сандра.

— Вие си правите илюзии относно близостта ми с тая дама. Вярно е, че имах малък разговор на четири очи с нея, но все пак...

— За човек като вас близостта с една дама е само въпрос на желание — уверява ме американецът и започва по обичая си да измерва с крачки помещението. — Жените често са по-големи реалисти от мъжете, така че вероятно ще успеете да я убедите. А може и да ѝ обещаете нещо.

— Какво например?

— Да отстраните Ерлих, сиреч — Дейзи.

— Нали сам казвате, че Ерлих ви е нужен.

— Е, Майкъл, не се правете на наивник. Да обещаеш нещо още не значи да го изпълниш. Поне в нашия занаят няма такова правило.

— А как да я убедя, че Райън трябва да бъде включен на всяка цена?

— Не бързайте. И дотам ще стигнем.

— И какво ви гарантира, че Райън ще се съгласи да бъде включен?

Сеймур ме поглежда бегло. Интересът, с който изследваме тезата му, изглежда, го забавлява.

— Вечната подбуда, Майкъл: алчността. Според информацията на Франк, рибата вече е готова да налага въдицата.

— Франк каза „след месец-два“.

— А защо „след месец-два“? Защото Райън се надява да се освободи дотогава от Томас и сам да направи гешефта.

— В такъв случай, значи, ще чака.

— Но той съвсем не знае, че става дума за един и същи клиент и за един и същи гешефт. У него трябва да се създаде впечатление, че се касае за срочна доставка, за една неочаквана възможност да се реализира бърза и доходна сделка.

— Не виждам никаква гаранция, че ще се хване.

— Гаранции наистина липсват. Но преди да реши дали да се хване, или не, той ще направи проверка, а това ще ни доведе до срещата. Не забравяйте, че за нас е важна по-скоро срещата, отколкото

сделката. Един гешефт не се отхвърля без точни мотиви, след като е предложен по служебен ред от прекия ви помощник.

— Може би сте прав.

— Щом допускате такава възможност, да минем към подробностите.

— Не е ли по-добре най-първо да надзърнем в хладилника, ако има такъв? — предлагам, тъй като усещам гърлото си съвсем пресъхнало.

— Да, наистина. Чаша минерална вода при липса на нещо по-ободряващо...

Експедицията до кухнята се оказва по-резултатна от очакваното. В хладилника откриваме не само вода, но и неразпечатана бутилка „Балънтайн“, вероятно доставена от грижовната домакиня специално за нас.

— Бедната Мод — въздъхва Сеймур. — Тя си въобразява, че уискито се изстудява в хладилник.

Отнасяме находките в хола и се заемаме с обсъждане на подробностите по предстоящите действия.

Когато най-сетне всичко е обмислено и преповторено до най-малката дреболия, вече е нощ и часът приближава десет.

— Чакаме ли някого? — запитвам, за да подсетя Уйлям, че не е зле да си ходим.

— Чакаме Мод. Не знам защо толкова се забави.

Холът тъне в полумрак. Само малка настолна лампа върху бюфета излъчва бледосинкаво сияние. През огромния прозорец на фона на тъмновиолетовото нощно небе катедралата отчетливо се откроява, обляна от оранжевата светлина на скрити прожектори. До единия край на прозореца американецът е застанал неподвижен, сякаш съзерцава църквата.

Изглежда, наистина я съзерцава, защото ненадейно запитва:

— На какво ви прилича тая грамада?

— На кораб.

— Не сте оригинален. Тя така е и направена, че да прилича на кораб.

— Тогава защо трябва да ми прилича на нещо друго?

— Някои я виждат като вкаменен устрем. Вечният устрем на човека да се издигне над себе си.

— Трябва да е така. Не ги разбирам твърде тия работи. Във всеки случай здраво е строена. Щом е издържала толкова време.

— Да, като един гигантски зъб, прогнил от годините и който непрестанно укрепват и пломбират. Непрестанно, да, което също е устрем, само че глупав, защото няма начин да избегнеш разрушителната сила на времето.

Той млъква за малко, сетне продължава, сякаш на себе си:

— Всичко гние, разпада се, става на пепел и прах... Крайната участ, а може би и крайната цел на всичко — да се превърне в пепел и прах, да се стопи и изчезне в тоя свят на призраци и привидности. Живата материя се връща към първоначалното си състояние, историята свършва, за да се възцари отново доисторическата пустош.

— Никак не сте се изменили — забелязвам. — Разсъжденията ви, също както някога, неизменно ми напомнят за отдавна започната и безкрайно продължавана надгробна реч.

— Затуй пък вие изобщо не се измъчвате с разсъждения — промърморва Сеймур. — На вас всичко ви е ясно.

— Мисля, че не аз, а вие говорите тъй, сякаш сте надзърнали до дъното на космоса.

— Не съм дотам самонадеян. Но колкото до микрокосмоса, до тая човекомравка, до тая биологична аномалия, която веднаж се представя като звяр, а друг път като обикновено говедо, мисля, че не е нужен лазер, за да проникнеш до жалката й сърцевина.

— В тая сърцевина някои са откривали и сърце, Уйлям.

Американецът бавно обръща гръб на прозореца. Запалката му щраква и за миг осветява слабото, леко навъсено лице. Сетне човекът отново се превръща в един почти черен силует, открояващ се смътно върху фона на нощното небе.

— Сърцето... — повтаря на себе си Сеймур. — Безполезни угризения за непоправимото и безсмислен стремеж към непостижимото.

— Искате да кажете, към нищо по-съвършено...

— Напротив, носталгия към отдавна изгубената невинност, към примитивното съществуване, когато още не сме се били изродили в хора, а сме живели като безгрижни и непорочни маймуни в митичния златен век на предисторията. Сърцето... То не е силната страна на човека, Майкъл, то е неговата ахилесова пета. Опасна слабост.

— Нима я познавате?

— Достатъчно, за да се пазя от нея. Също както и вие.

— Нямам претенцията, че съм безчувствен като камък.

— Естествено. Обаче вие сте по благородните чувства. А благородните чувства са предназначени за благородни поводи — родината, класата и други подобни.

— Вие подхващате един доста стар разговор — забелязвам, като възпитано се прозявам в шепата си.

— Възможно е. Трябва да се сърдите на Мод. Все още я няма.

Имам чувството, че наистина говори само за да мине времето. Решавам да му помогна:

— Всъщност кое повече ви дразни: това, че съм привързан към нещо, или това, че вие самият нямате за какво да се хванете?

— Дразни ме наивната ви вяра, че правото е на ваша страна — отвръща американецът с тон, в който трудно може да се долови някакво раздражение.

— Но какво съм аз виновен, че правото е наистина на наша страна?

— Вие сте като децата — промърморва снизходително Сеймур. — Добре, да допуснем, че правото е на ваша страна. Обаче каква полза от това, когато заедно с нас, грешниците, ще загинете и вие, праведните, и когато подире ни няма да остане никой, за да отсъди кой е бил прав и кой — не?

— Отново надгробната реч — установявам.

— Ние сме като ония две козлета от детската приказка, дето стоят едно срещу друго на тясното мостче и се блъскат с чела. Всяко напират да катурне другото в бездната, без да мисли, че както са тръгнали работите, пропастта ще погълне и двете враждуващи страни.

— Не непременно и двете.

— Именно, именно: „не непременно и двете“ — потвърждава американецът, като приближава до масичката, за да угаси угарката. — Вашата логика е точно козешката логика: „не непременно и двете“. Вие не си разрешавате да допуснете даже като хипотеза разумната мисъл, че ако искате да спасите себе си при дадената ситуация, налага се да пощадите и противника. Налага се, вместо да се блъскате така яростно с чела, да направите опит някак да се разминете. Налага се

малко да отстъпите, за да дадете възможност да мине първо другият и да ви освободи пътя.

— Отстъпете вие.

— Да, да, козешката логика.

— А защо не — логиката на историята?

— Защото макар постоянно да говорите за логиката на историята, макар непрестанно да повтаряте, че тя е на ваша страна, вие съвсем не сте убедени в това.

— Ваше мнение.

— Ако бяхте убедени, щяхте да оставите историята да си върши работата, без прекалено да напирате, без да се опитвате по опасен и безразсъден начин да ускорявате събитията и да ги изменяте във ваша полза. Какъв смисъл да поставяте постоянно на карта живота на човечеството, щом историята на човечеството и без туй се развива във ваша полза.

— Ако някой си играе с живота на хората, не мисля, че това сме ние. А колкото до историята, тя съвсем не е някакво трето лице. Историята, това сме ние и тя може да се развива в наша полза само доколкото самите ние действуваме в своя полза.

— Да, да: козешката логика — повтаря Сеймур, като сяда насреща ми. — Не виждам само защо трябва да забърквате в нея и историята. Историята не сте вие, Майкъл. Нито ние. Историята сме ние и вие, взети заедно, и тя ще се развие не според някаква особено изгодна за вас логика, а според логиката на ситуацията: тесният мост и двете вироглави същества, напираници в безумието си едно срещу друго. Краят на вашата история, също както и на нашата, е в пропастта.

Той седи насреща ми и аз едва виждам лицето му, но за сметка на туй усещам, че ми е запречил притока на хладния въздух от вентилатора. И понеже няма как да му кажа отместете се, задоволявам се да избъбря:

— Макар че Мод още се бави, не виждам смисъл да спорим. За разлика от вашите козлета, ние двамата, изглежда, непрестанно се разминаваме. Искам само да ви напомня, че ние не изключваме разумния компромис и неведнъж сме доказвали това.

— О, „разумния компромис“! Даваш вид, че правиш крачка назад, за да заемеш по-удобна позиция и по-лесно да прекатуриш другия. Такива компромиси трудно могат да разсеят недоверието на

противната страна. Противната страна е тъкмо толкова умна и точно толкова глупава, колкото сте и самите вие, Майкъл. Може би ще ви се стори чудовищно, но ще си позволя да ви напомня, че и нашият свят също като вашия е съставен от хора. Всички ние сме хора и тъкмо затуй ще загинем, защото сме хора, които са забравили това.

Той млъква за малко. После произнася съвсем прозаично:

— Вие не пиете.

— Препих днес.

— А, да, програмата „Спрайт“.

— Вие също не пиете.

— Не виждам питието в чашата. Когато е тъмно и не виждам питието, имам чувството, че е загубило вкуса си.

— В такъв случай да запалим голямата лампа.

— Оставете, Мод ще свърши тая работа.

— Готово — произнася току-що влязлата Мод и стаята се облива в светлина.

Тя хвърля чантата си на един стол и се отпуска на друг.

— Не можах никъде да открия Сандра и реших да я чакам пред квартирата ѝ. Едва преди малко се прибра.

— Оставете миналото — промърморва Сеймур. — Кажете нещо за бъдещето.

— Всичко е наред. Утре вечер Сандра ще бъде на разположение — пояснява дамата.

— В такъв случай вижте дали в хладилника не е останал малко лед — предлага Сеймур. — Вие наистина много добре бяхте изстудили това уиски, но ние имахме неблагоприятното да го извадим навън и то се стопли.

* * *

Сандра. Една от хилядите секретарки, за които не знаеш доколко служат на бизнеса ѝ доколко — на разузнаването. Посредствен произход, незначително обществено положение и още по-незначително имотно състояние. Но за сметка на тия минуси природата я е надарила с един голям плюс — физика за милиони.

За жалост в нашия меркантилен век хората рядко са склонни да дават милиони за някаква физика. Най-многого да я наградят с одобрителен поглед, с покана за вечеря или с подарък, ненадхвърлящ по стойност трицифрено число.

Разбира се, за да се стигне до тая горчива истина, е нужен опит. Използуваща умело съблазните на своя тесен кръст и огромен бюст, на сластните очи и чувствената уста, Сандра дълго време е убедена, че мъжката част от човечеството лежи в краката ѝ, че щастието е въпрос на близките дни и че додето го очакваш, нищо не пречи да полудуваш насам-натам.

Но колкото повече се трупат годините на празно лудуване из нощни заведения и ергенски квартири, толкова повече се засилва съмнението, че големият бюст не предвещава непременно голямо бъдеще и че щастието съвсем не е неминуемо.

Мечтата за хубавия млад офицер и милионерски син, който ви среща в някой нощен бар и същата нощ ви предлага брак, тази мечта все повече се износва, при все по-малки шансове да се превърне в реалност. Сексбомбата е вече готова да се задоволи с не толкова млад и не тъй богат самец от деловите кръгове, олицетворение на охолство от средно ниво, но самците от тоя род са по правило отдавна женени. Остава... Какво остава? Май че нищо не остава. Освен може би някой тип с посредствено положение, също като вашето, който, приключил службата си, ще ви откара в някое жалко градче на някой забутан щат, също като вашето родно градче, от което с такъв труд сте се измъкнали.

Оказва се обаче — и това е върхът на безобразието, — че дори типовете от тая категория не са твърде склонни да свържат живота си с една жена, която няма понятие от домакинство, чиито предни и задни атрибути привличат вниманието на всички мъже и която по всяка вероятност ще ви създава с похотливостта си сума неприятности.

В този момент на безпътица и на зараждаща се паника в полезрението на сексбомбата се появява един субект, свършено незначителен на пръв поглед, но който подир щателно проучване се оказва тъкмо дългоочакваният носител ако не на щастие, то поне на благоденствие.

Томас. Той просто си пада по ефектните жени. Една ефективна жена от дясната ти страна, това е най-добрият лек за мъжкото ти

достойнство, чувствително накърнено от ниския ръст и симптомите на застаряване. Томас вече е имал такава ефектна жена в качеството на законна съпруга: Елен, дъщеря на забогатял бакалин, жадуваща да проникне в елегантните сфери на дипломатическите коктейли и светските приеми. Ала усетила, че кариерата на съпруга отива към крах, съпругата навреме е вдигнала котва.

Да, Томас — самотният мъжкар. Жаждата на стареещия самец да сменя жените в леглото си, докато още не са му станали ненужни. Но в същото време и страхът пред самотната старост, която има всички шансове да деградира е тъпо и сънно киснене по баровете, додето цирозата не си каже последната дума.

Томас има с какво да спечели една жена, а също и с какво да я задържи. Не се касае за добрата заплата, нито за предстоящата порядъчна пенсия. Това са дреболии в сравнение с авоарите, натрупани от секретни сделки с оръжие. Казват, че парите нямат мирис, но в случай че ги имаш, чувствителното женско обоняние бързо ги надушва.

А жените вече са изникнали изневиделица и това са сестрите Дейвис. Най-първо Сандра Дейвис — пищна и обиграна, съвсем според вкуса на един зрял и презрял самец. Но също и Дейзи Дейвис — по-свежа, по-непокварена на вид, а може би и по-податлива на дресировка, тъкмо според нуждите на кандидата за задомиаване.

При това дълбоко колебание между две толкова различни, ала еднакво примамливи възможности въпросът, както винаги, бива решен от женската страна. Съчетавайки природната си агресивност със служебната акуратност, Сандра първа излиза на ринга, за да събори озъртащия се глупаво самец.

Може би Сандра първа излиза на ринга, понеже са ѝ възложили да брой Томас. А може би просто тя първа долавя примамливия мирис на скрити авоари. Така или иначе, тоя упойващ аромат, изглежда, скоро е усетен и от Дейзи. И в момента, в който старшата сестра вече смята, че мачът е завършил с победа, младшата сестричка подло изскача, за да оповести нов рунд.

Този път решението като че е в ръцете на мъжката страна. Фактът, че Сандра първа е завоювала успехи, още не решава крайния изход. Тя достатъчно е демонстрирала любовните си умения пред самца, за да го пресити и да събуди подозрението, че в бъдеще едва ли

съпругът единствен ще се радва на тия умения. Нищо чудно Дейзи да е по-ловка в някои неща и от Сандра. Но Дейзи до този момент е стояла настрана и затуй може да залага на обаятелно невинната си фасада и на естествения интерес у мъжа към невкусемия плод. И вероятно още сега, додето галъовно ръмжи в ухото на Сандра подробностите на бъдещата семейна идилия, Томас вече да вижда мислено на мястото на Сандра другата, по-младата и по-непорочната.

Такива са данните за интимните отношения в триъгълника, доколкото мога да съдя по беглите сведения, получени от Сеймур, а също и от Мод на следния ден.

Следния ден. И последния. Но именно за да бъде наистина последен, необходимо е да играя ролята си спокойно и естествено.

— А какво ще стане, ако Сандра се опита да ме изнасили? — запитвам, когато привечер се отправяме към квартирата на сексбомбата.

— Общуването с Франк ви се отразява зле — забелязва Мод. — Започвате да проявявате вкус към плоските шеги.

— В момента не ми е до шеги. Искам да знам в каква насока мога да действам.

— Трябвало е да обсъдите сексуалните подробности с моя шеф. Тия неща са по-подходящи за разговор между мъже.

— А може би мене ме интересува тъкмо личното ви мнение.

— Аз не съм ваша съпруга, Албер.

— Знам, вие сте служебно лице.

— Затуй правете каквото знаете.

Да, тя е само служебно лице и освен това нейният бог не съм аз, а Сеймур, но въпреки туй в нехайно изреченото „правете каквото знаете“ може да се долови нотка на раздражение. Не че държи бог знае колко на мене, но защо пък трябва да ме дели с някаква си Сандра.

Вече се здрачава и неоновите фирми по пешеходната зона представляват истински разгул на многоцветни сияния. Навалицата е оредяла. Край витрините бавно се разхождат млади и не съвсем млади двойки, тръгнали на кино или излезли да вкусат от вечерната хладина.

Ние с Мод също сме двойка. Двойка по принуда или по игра на случая. Интересно, че двойките, в които ми е било съдено да представлявам мъжката страна, почти винаги са били от тоя род.

Родени от случая, от необходимостта или от някаква бледа симпатия, родени мимоходом и осъдени да се разпаднат също тъй мимоходом, защото случаят, защото обстоятелствата, защото необходимостта го изискват. Срещи и разлъки без последствия или с чисто служебни последствия. Срещи и разлъки, отминали и почти забравени, ако не броим оная лека горчивина от усещането, че това, което при нормалните хора е радост и болка, при тебе е само част от играта.

Е, имало е и изключения. Само че изключенията са още по-горчиви. Може би по-добре е така, без изключения. Може би по-добре е да знаеш, че всичко е част от играта.

Завиваме наляво от главната улица и едва изминаваме стотина метра, когато дамата спира:

— Ето, там е: осветеният вход. Красавицата живее на третия етаж.

— Хм, красавица. А змеят?

— Змеят... — произнася пренебрежително Мод. — Нима се боите от тоя джобен човек.

— Един малък човек може да ви устрои голям скандал.

— Излишно е да се безпокоите. Ако съществуваше риск, Сандра не би ви приела.

— Хубаво — кимам. — Отивам на ваша отговорност. А магнитофонът добре ли сте го скрили?

— Не си обременявайте мозъка с излишни подробности — промърморва жената.

— Наистина, излишно е да се тревожа. Щом успяхте да запишете дори разговора ми с Франк. Не очаквах от вас това, скъпа.

— Аз работя според нарежданията, Албер. Мисля, че вече съм ви предупредила.

Въпросният дом, ако се съди по облицованото с мрамор стълбище, е обитаван от заможни хора. На третия етаж има две врати, но месинговата табелка с името САНДРА ДЕЙВИС ме предпазва от грешка. Домакинята отваря с хладна полуусмивка и ме въвежда в хола, доста по-просторен и далеч по-натруфен от хола на Мод. Толкова натруфен, че не ми стига смелост да го описвам.

Сандра прави небрежен жест в смисъл, сядайте, където щете, отпуска се в едно кресло, изчаква аз да сторя същото, сетне сключва ръце на коляното си и запитва хладно:

— За какво сме се събрали?

— Мисля, че за да прекараме една приятна вечер.

— Мислите, но не сте уверен.

— Това не зависи само от мене.

— Предполагам.

С две думи, излъгал съм се, ако съм очаквал, че ще попадна на съблазнителка, която ще ми покаже бялото си бедро през кулисите на полупрозрачния пенъоар, ще ме събори на кушетката и ще впие устни в устните ми. Бледосинята домашна роба на Сандра не само не е прозрачна, но е и плътно затворена от врата до петите, а изразът на лицето съвсем не предразполага към фриволности. Този израз, призван да ме респектира, всъщност ме кара да се чувствам по-свободно. При подобен израз на студена учтивост можеш да пристъпиш направо към темата.

— Не знам на какво дължа вашата откровеност, обаче онази вечер вие ми дадохте ценна информация относно Ерлих.

— И аз така мисля — потвърждава Сандра без излишна скромност. — Но една информация може да бъде ценна само в случай, че бъде взета под внимание.

— Ще стигнем и до тоя въпрос. Исках да кажа, че съм дошъл, за да отговоря на услугата ви с услуга.

— Кой бяга от услуги — свива широките си рамене домакинята.

Да, широки рамене. Нещо съвсем естествено, ако се има предвид това, което следва под тях.

— Става дума за гешефта ни с Томас. Вашият приятел ясно даде да се разбере, че от гешефта се изключва Райън.

— Кой ви е говорил за Райън? — вдига красиво изписаните си вежди жената.

— Осведомен съм. Човек не може да работи в професия като нашата, ако не е осведомен.

— За Ерлих не бяхте осведомен.

— Казах ви, че ще стигнем и до тоя въпрос. Мисълта ми е, че Райън в никакъв случай не бива да се изключва от сделката.

— Защо не го кажете на Томас?

— Не съм дотам близък с него. Не знам дали ще ме разбере.

— А нима с мене сте близък дотам? — запитва тя с доста подчертана ирония.

— Може и да греша, но ми се струва, че с вас по-лесно ще се разберем.

— Едва ли. Дори само по тази причина, че не познавам никакъв Райън.

— И не ви е известно, че той е шефът на Томас?

— От вас го чувам.

— Разбирам ви — кимам. — Такъв разговор като нашия неизбежно започва с известна доза недоверие. Да се надяваме, че така ще бъде само в началото. Онази вечер аз се отнесох отзивчиво към вашата информация. Помъчете се сега поне да изслушате търпеливо моята.

— Нали това правя: слушам ви — казва тя, като ме гледа безучастно.

— Вашият приятел наред с чисто служебната дейност си е позволявал и някои странични сделки...

— Какви странични сделки?

— Ами от рода на тия, които е сключвал с Ерлих.

— Ясно. Този тип вече е пуснал в ход интригите си.

— Не се безпокойте. Аз гледам с разбиране на тия неща. Професията ми е такава.

— Значи Ерлих се е раздрънкарал.

— Не бързайте. Не съм казал, че е Ерлих. Впрочем вашият приятел е бил замесен в подобни афери много преди появата на Ерлих. Още на времето, като дипломат в Нигерия...

И аз разказвам с необходимите подробности онази стара история, заради която Томас едва не бе изхвърлен от ЦРУ. Една наистина кална история, коствала живота на няколко души и донесла на нашия човек доста солидна сума.

— В кой роман прочетохте тая небивалица? — пита Сандра, след като търпеливо ме е изслушала.

— Не знам романа, обаче авторът е вашият приятел. Ако не вярвате, попитайте го.

Последната фраза явно произвежда ефект.

— Друго има ли?

— Другото е тъкмо най-важното — обявявам. — Другото е сегашното. Ако наистина не познавате Райън, трябва да ви осведомя, че той съвсем не е глупакът, за когото го взема Томас. Райън има

определили подозрения относно досегашната дейност на вашия приятел. Райън следи всяка стъпка на вашия приятел. Райън само чака случай да залови вашия приятел на местопрестъплението, за да го изхвърли и да постави на негово място свой човек. И ето че точно в този момент вашият приятел сам подлага глава, за да бъде гилотиниран.

— Да допуснем. Но вие лично какво губите от това? Нали за вас е важно да получите партидата?

— Извинявайте, обаче аз съвсем не държа на такава партия, която ще ме доведе до катастрофа.

— Защо „катастрофа“?

— А как другояче? Нали Райън, за да изобличи Томас, ще има нужда от мене? Което значи, че ще се постараете да стигне до мене. Което пък значи, да ме въвлекат в разпити, да обявят сделката за невалидна, без да говорим за други възможни усложнения. Не, подобен бизнес наистина не ме влече.

— В такъв случай трябвало е да се обърнете направо към вашия Райън — забелязва не без известна логика Сандра.

— Следва да ви призная, че точно с това почнах. Само че Райън, като нов човек по тия места, прояви предпазливост и отказа да преговаря или, по-точно, отложи преговорите за по-нататък.

— Е, щом ги е отложил, ще чакате.

— Не мога да чакам, такава е ситуацията. Сделката или ще се състои сега, или изобщо няма да се състои.

— Съжалявам, но не съм в състояние да ви помогна — произнася дамата и понечва да стане, за да ми даде знак да направя същото.

— Не сте длъжна да ми помагате — казвам, без да мърдам от мястото си. — Смятах, че ще се опитате да помогнете на приятеля си.

— Ако правилно съм ви разбрала, вас ви измъчва именно грижата за приятеля ми... — забелязва Сандра, като отново се отпуска в креслото.

— Разбира се, че не. На този свят всеки мисли главно за себе си. Възможно е обаче в даден момент интересите на двама души да съвпадат. И случаят е именно такъв.

— Засега само вашите интереси ми са ясни.

— Мисля, че не е чак толкова сложно. Аз имам интерес да бъде привлечен Райън, за да избягна по-нататъшните усложнения. Томас

има интерес да бъде привлечен Райън, за да го заангажира, да го впримчи, ако щете, да го обезоръжи и да го принуди да си затваря устата.

— Ще пиете ли нещо? — запитва дамата.

— Ако и вие пиете.

— Карате ме да мисля — пояснява тя. — А не мога да мисля, когато устата ми е пресъхнала. Ако устата ми е пресъхнала, мисля за устата си.

Тя е станала и се е приближила до белия, вграден е стената бар. Пропуснах да кажа, че всички дървени части в тоя хол са матовобели, а всички драперии, завеси, килими и тапицерии — бледосини, също като робата на домакинята.

Прочее тя се е приближила до белия бар, а малко по-късно ние отново седим един срещу друг в креслата си, въоръжени с онова помощно средство за делови разговор, което по стара традиция се налива в чаши и поднася с малко лед.

Изглежда, скочът наистина облекчава мисленето, защото щом разквасва уста и запалва цигара, Сандра забелязва:

— Вие сам казахте, че Райън не е глупак.

— Затова пък е алчен.

— Но той е отклонил преговорите с вас.

— Не ги отклони. Отложи ги.

— Значи, ще отложи и тези.

— Не непременно. В случая всичко зависи от Томас. Ако Томас без излишно преиграване настоя, че сделката е спешна и че лично познава клиента, Райън положително ще се хване така или иначе.

— Как да разбирам това „така или иначе“?

— Или ще влезе в сделката заедно с приятеля ви, или ще поиска да я склучи сам.

— Но във втория случай Томас остава на сухо.

— Буквално погледнато — да. В действителност той ще спечели неизмеримо повече от някаква си сума. Ще получи улики, с които да държи Райън в подчинение до края на живота му.

— Кой ще му даде тия улики?

— Аз.

— Звучи примамливо. Само че това са неща, които предполагат подробно обсъждане и сигурни гаранции.

— Ако се наемете да обясните съображенията ми на Томас, можем да стигнем и до гаранциите.

Жената допива чашата си на един дъх, сетне известно време пуши и мисли.

— А какво ще спечеля аз от цялата тази работа?

— Нямам представа за претенциите ви.

— Не съм дотам користна, за да ви искам комисионна. Вместо комисионна, отстранете Ерлих. Този тип ми е неприятен. Без да говорим, че е опасен за вас.

— Ерлих ми е необходим.

— Тогава аз не съм ви необходима.

— Не бързайте — казвам. — Нека видим нещата по-отблизо. Всъщност вие искате да отстраните не Ерлих, а Дейзи.

— Не знам известно ли ви е, обаче Дейзи е моя сестра.

— Не знам известно ли ви е, обаче Каин е убил брат си Авел. Бях забравил тоя инцидент, но вчера ми го припомниха. Предполагам, че положението при сестрите е горе-долу същото, както и при братята.

— Предполагайте каквото щете.

— Е, имам и известни сведения.

— Пазете ги за себе си — отвърща Сандра безучастно и става.

А понеже не бързам да последвам примера ѝ, добавя:

— Мисля, че вече е доста късно за приказки.

— Ще ми разрешите ли да допия чашата си?

— Естествено. Само побързайте, ако не искате Томас да ви завари тук.

— Няма такава опасност. В настоящия момент вашият приятел се намира в Майнц.

И понеже тя ме поглежда изненадано, пояснявам:

— Да, да, в Майнц. И по-точно — в хотел Хилтън. Може би ще запитате с кого или с коя?

— За да ви направя удоволствието да ми отговорите: с Дейзи — произнася жената с леден глас.

— Точно така е: с Дейзи. Което съвсем не ми прави удоволствие.

— Защото сте на моя страна.

— Именно.

— Влюбихте се до полуда в мене още оная вечер.

— Не сте ми безразлична наистина. Обаче по-важното е, че интересите ни съвпадат.

Жената стърчи все тъй пред креслото ми, сякаш чака да се измета. В погледа ѝ няма и следа от симпатия.

— Ако интересите ни поне малко съвпадаха, щяхте да отстраните тоя мръсен тип Ерлих.

— Не мога да отстраня Ерлих. Готов съм обаче да отстраня Дейзи.

— По какъв начин? — пита Сандра, забравила за момент, че Дейзи е нейна сестра.

— По най-простия: служебна командировка в Щатите.

— Това е наистина една възможност — признава жената.

Тя отива до белия бар и се връща с две добре напълнени чаши. Сетне сяда насреща ми и известно време пуши, пие и съобразява.

— Сигурен ли сте, че можете да я пратите да се проветри отвъд океана?

— Щом ви го казвам. Нали знаете, всичко е въпрос на връзки.

Жената отново мълчи, заета с мислите си.

— Тая история за Хилтън и Майнц вие, разбира се, я измислихте, за да ме загреете до необходимата степен.

— Подобни неща подлежат на проверка — промърморвам. — Нали имате телефон.

Сандра става машинално и се запътва към телефона, който, естествено, също е бял. Улавя слушалката, после я оставя и ме поглежда замислено:

— Ако е там и отговори, положително ще ми сервира някоя лъжа.

— Всеки би го направил.

Домакинята бавно се връща към креслото, сяда и отново ме поглежда, сякаш чака от мене решението на задачата.

— Можете да стигнете до Майнц с кола за един час — подхвърлям.

— И аз това си помислих.

— Само че едно залавяне на местопрестъплението понякога дава обратни резултати. Ще ви кажат: да, заедно сме и ще си останем заедно до края на живота.

— И аз това си помислих.

— В подобни случаи най-добре е фактът да се провери на рецепцията, да се запази в резерва и да се сервира на нарушителя в подходящ момент.

— Не ме карайте повече да се дразня — произнася тя с досада.
— Ще проверявам утре заран.

После казва съвсем без връзка:

— Вие наистина добре ме загряхте. Имам чувството, че тук е ужасно горещо.

— Топличко е, права сте.

Сандра бавно се изправя, дръпва замислено ципа на синята роба, смъква я и небрежно я захвърля на дивана.

— Ще ида да се изкъпя. Дайте ми една цигара.

Подавам пакета и щраквам запалката. Застанала съвсем гола, жената поема две обилни порции дим и се запътва към вратата с една походка, от която може да ти се завие свят.

— Ако ви се пие, вече знаете къде е уискито.

Съвсем гола. Каква гледка. И какъв глупак — той Томас.

* * *

Ако имах обичая на някои женкари да правя списък на любовните си победи — женкарите все още смятат женските капризи за свои победи, — не бих се осмелил да включа в списъка името на Сандра.

През цялото време, прекарано върху огромното елипсовидно легло, имам чувството, че тая жена ме притиска към себе си не с любов, а с омраза. Естествено не омраза към мене, а към ония двамата, но това не прави преживяването ми по-приятно. Една дива похот, звучаща като диво отмъщение, и един случаен партньор, използван за инструмент на отмъщението. Доста унизително положение.

Унизителното положение за щастие си има и добрата страна, поне що се отнася до финала. Сандра заспива изтощена, аз обмислям предстоящото, изобщо всичко затихва. В случай, че не само ни записват, а ни и подслушват отдалече, съвсем естествено е да заключат, че сме потънали в дълбок, отморяващ сън.

Не смея да си кажа, че ми върви, ала наистина ми върви. Тази не особено желана сексуална интерлюдия ми е спестила двата часа, които иначе би трябвало да прекарам навън, като се крия насам-натам. Освен туй любовната игра свършва тъкмо навреме, за да мога спокойно да отида до гарата и да взема последния влак за Висбаден малко преди полунощ. На всичко отгоре преддверието на дома е съоръжено с втори изход, през който се озовавам в двора, а оттам — в съседната улица. Но най-големият ми късмет е в това, че Мод ме е оставила сам точно тая вечер, когато това ми е съдбоносно необходимо.

Досега съм виждал гарата съвсем отдалече, колкото за обща ориентация. Заобикалям главния вход и влизам през една странична врата. Озовавам се в дълъг пасаж, водещ към централния хол. Достатъчно дълъг, за да установиш без мъка дали някой не се мъкне пред тебе или подире ти.

В случая централният хол е опасна зона, обаче няма как — оттам се купуват билетите. Може би през деня обширното помещение е достатъчно оживено с всички тия магазинчета за книги, за сувенири и шоколади, но сега магазинчетата са затворени, любителите на нощни пътувания не напират в тълпи и холът зее заплашително празен, ако не броим десетина души, застанали пред гишетата или пред табелите с тръгване и пристигане.

Всяко зло за добро. Купувам си билет, без да правя опашка, и бързо поемам по втори дълъг проход, водещ към пероните. Стигам до стълбата с номера на моя перон, изкачвам я, без да намалявам темпото, и озовал се горе, заставам до една колона за афиши. Влакът тръгва подир десет минути и вече е на линия, ала няма защо да бързам да се качвам. Вагоните са добре осветени, а тук, зад колоната, е полумрак и ако никой не ме е видял досега, съществуват добри шансове да скоча безпрепятствено на влака точно в момента преди тръгване.

Вагонът е полупразен. На перона, ако се изключат двама железничари, няма никой. Всичко изглежда спокойно. И все пак, както винаги в такива случаи, минутите се търтят тъй тегаво, сякаш всяка минута е час.

Безучастен женски глас обявява по радиоуредбата, че влакът потегля. Най-после. За по-сигурно оставям го дори да потегли и едва в последния миг скачам на стъпалото.

Настанявам се в безлюдно купе и с облекчение запалвам цигара. Още не ми се вярва, че съм могъл да се измъкна безпрепятствено. Толкова безпрепятствено, та ти се ще да се ощипеш за проверка.

Отварям чантичката, с която толкова дни съм бил неразделен, за да хвърля бегъл поглед върху имуществото си. Парите. Билетът. Паспортът. Разтварям го още веднаж, колкото да се уверя, че внушава пълно доверие. И още щом го разтварям, усещам шока на ненадейната находка.

Освен собствената ми снимка в паспорта се намира още една, макар и не залепена. Снимка на жена. Чисто, спокойно лице, едва раздвижено от лека полуусмивка. Загадъчната усмивка на Мона Лиза. Или, за да бъдем точни, усмивката на Мод.

Сама по себе си снимката е безобидна. И сам по себе си паспортът вдъхва доверие, но тия две порядъчни неща, събрани заедно, се превръщат в такова безобразие, че приветливата полуусмивка на дамата изведнаж добива смисъла на зъл присмех. Не се опитвайте да си служите с тоя паспорт, Албер — казва Мод. — Той вече е добре известен. Вие сте демаскиран.

Наистина ли съм бил дотам неразделен с тая чантичка? Паметта ми машинално прехвърля подробностите от последните дни. Всъщност по-важни са последните вечери. И по-специално онази в дискотанц Бакара. Капризът на Сандра да танцува. Дами канят. Не можеш да танцуваш с чанта в ръка. Да, това е. Една бърза проверка в червеникавия полумрак на помещението и едно бързо пъхване на снимката вместо визитна картичка: Не ме забравяй. Мод.

Беглият анализ на ситуацията ми възвръща самочувствието, поне отчасти. Сеймур знае за австрийския паспорт, но не може да знае за колата, очакваща ме на някаква улица във Висбаден. Американецът е сигурен, че снимката на Мод е достатъчна, за да ме убеди в пълната ми безпомощност. Фактът, че дамата е поела риска да ме остави сам на себе си, е красноречив. Където и да ида, ще се наложи пак да се върна. Хотел „Европа“. Вторият етаж. Третата стая вляво.

Да се върна ли? Не знам какви са възможностите на човека, който ме очаква в опела, ала смятам, че все ще успеем да измислим нещо. Най-малкото, ще се скрия нейде за няколко дни, додето непознатият сътрудник съумее да ми осигури нов паспорт. Ще се скрия, ще се предреша, ще пусна мустаци и даже брада, но няма да се

върна в хотел „Европа“. Съжалявам, Уйлям, обаче в тоя хотел кафето е отвратително.

— О, Албер! — чувам в тоя миг приятен женски глас, съпроводен с трясъка на отварящата се врата. — Бях почнала да мисля, че съм ви изтървала.

Мод сяда насреща ми с милата си полуусмивка и ме поглежда почти ласкаво.

— Колко се радвам, че ви открих — доверява ми тя.

— Съжалявам, че аз не можах да ви открия навреме — промърморвам. — Къде се бяхте заврели?

— Какви изрази... Стоях в съседния вагон и наблюдавах стълбището. Човек не може да стигне до влака, без да мине по стълбището, нали?

— Представям си как сте треперили при мисълта, че ще ме изтървете — забелязвам, понеже не виждам какво друго мога да кажа. — Сеймур не се шегува.

— Смятате ли, че шефът трябва да знае всичко? — запитва меко даматата. — Защо трябва да го безпокоим за всяка дреболия. Нека това малко приключение си остане наша обща тайна. Така ще бъде по-добре и за двама ни.

— Щом смятате...

— Единствено важен е крайният резултат — продължава жената, сякаш се извинява. — Нали вие не отпътувахте.

— Но ние все пак пътуваме.

— След четвърт час ще слезем в Бон. Там ни чака колата ми.

— И за това сте помислили.

— Знаете, Албер, как се грижа за вас. Не исках да ви лиша от възможността поне мъничко да си опътувате с влака.

СЕДМА ГЛАВА

Хотел „Европа“. Вторият етаж. Третата стая вляво. Няма да се върна повече тук ли? А къде ще вървя? Най-многого да ида в стаята на Мод. В момента това ми е още по-неприятно. Тая жена с ненарушимото спокойствие и с меконазидателния глас е само един добавъчен елемент в устройството на моя капан.

Капанът в Копенхаген изглеждаше наистина далеч по-зловещ. Трябваше да се крия в оная гнила барака и да се храня с огризките от пазарищата. Този тук е луксозен. Капан с климатична инсталация.

Има все пак една разлика и тя не е в климатичната инсталация. Сега поне в Центъра знаят къде съм и вероятно се досещат какво правя. Сега поне ми е спестено отровното съмнение, че са ме прехвърлили в графата на изменниците.

Фактът, че не съм се явил в нито един от уречените дни, естествено ще озадачи генерала. И онази киселица полковникът вероятно ще подхвърли: „Нашият пак се престарава.“ Сетне отново ще огледат възможните варианти на участието ми. И един от тези варианти без друго ще се покрива с истината.

Допускам, че не се тревожат прекалено за съдбата ми. Да се запиляе и да изчезна — това не е за пръв път. В края на краищата спасителният изход ми е осигурен. Имаш пари, имаш и австрийски паспорт — оправяй се.

Имам, ама нямам.

Още преди да слезем в Бон, Мод бе ми казала:

— Албер, не е ли по-добре да ми дадете тоя австрийски паспорт. Той може да ви създаде доста неприятности.

— Какви неприятности?

— Ами представете си, че случайно ви задържат. Регистриран сте като белгийски гражданин, а носите австрийски паспорт. Ще възникнат всякакви усложнения.

— Значи, пак ме оставяте без документ.

— Съвсем не: ще ви върна белгийския. Белгийският по-малко ще ви изкушава към необмислени действия, понеже знаете, че е регистриран навсякъде, където трябва.

Спасителен изход ли? Къде е той? Най-вече — в миналото. За което Центърът няма никаква вина. Вината е в джинсовия костюм. Или в мене. Или просто в безизходната ситуация. При такава ситуация и при такъв цербер като Мод свободата на действие — с паспорт или без паспорт — е само измамна привидност.

Едничкото възможно избавление е в ръцете на онзи ужасен човек. Съвсем проблематично избавление, тъй като не е ясно какво ще реши Сеймур след операцията: да ме очисти, за да се отърве от неудобен свидетел, или да ми каже сбогом, за да не си цапа без нужда ръцете. Ала каквото и да реши, то ще дойде след операцията и нито секунда по-рано.

Вторият етаж. Третата стая вляво. Уютна стаичка с орехова ламперия, лъжестаринни мебели и дори импозантен алпийски пейзаж: Мон Блан при залез слънце, а може би и при изгрев — не ги разбирам твърде тия тънкости. Голямото удобство на помещението е, че освен легло съществува и диван, отлично работно място, внушаващо, че си се изтегнал за размисъл, а не за да спиш.

Безизходицата е пълна. Графата на пасива гъмжи от сто неща, а тая на актива е девствено чиста, ако не броим това, че още съм жив. Още съм жив. Туй поне е сигурно. И съвсем не е малко. Макар че понякога те обзема желание да потънеш в тихите води на забравата. Изобщо, да прескочиш да видиш какво прави покойният Любо. Какво може да прави. Играе белот с други покойни приятели. Не знам защо, но Голямата скука на Сеймур винаги ми се присънва като безкрайна партия белот с Любо и с останалите. Може би, защото не съм в състояние да си представя Голямата скука като абсолютна празнота. Човек така е устроен, че и нищото си представя като нещо.

Остаряваш, казвам си. Щом стигна и до задгробния белот, значи остаряваш. Какъв ти белот. Не виждаш ли, че навън се разсъмва. Чака те нов ден. Чака те Сеймур.

„Нека това малко приключение си остане наша обща тайна“ — бе казала дамата. „Нека не тревожим шефа с дреболии“, бе казала тя. Вятър, естествено. Вятър, примесен с малко мъгла. Мога да се обзаложа, че Мод именно с шефа е обмислила как да ми предостави

изкушението да избягам, а в случай че избягам — как да ме залови. Една малка проверка за душевното състояние на пациента. Една полезна проверка преди неизбежното психическо натоварване, което се очертава в перспектива.

„Питам се само по какъв начин ще отговорите на жеста ми“, бе произнесъл американецът при последния ни разговор и бе ми отправил светлия си настойчив поглед. Питаш се — как не! Седиш си и си задаваш въпроси за упражнение на мозъчните гънки. Не ти, а аз трябваше да се запитам какво означава този настойчив поглед.

Но това им е лошо на погледите, че могат да се тълкуват по различен начин. И даже да си дешифрирал правилно, нима можеш да се откажеш от последната възможност за изтръгване. Една съвсем последна и съвсем измамна възможност. Измъкваш се от Сандра, за да наскочиш на Мод. Побягваш от Сеймур, за да се озовеш пред Сеймур.

Този заснежен връх насреща, озарен от изгрева или залеза, наистина уморява очите. Може би художникът е имал тъкмо такава амбиция — картината да бъде гледана със скиорски очила.

Изгрев или залез — проблемът всъщност не е без значение. В случай че е изгрев, значи, произведението следва да се тълкува оптимистично. Слагайте ските, момчета, животът е пред нас. А в случай че е залез... Е, ако е залез, значи, художникът ти подсказва неща, дето и без туй са ти ясни. Остаряваш, залязваш, отиваш си. Което съвсем не пречи на Мон Блан да си стърчи все там, където му е мястото.

А навън наистина се разсъмва.

* * *

Вилата е доста приветлива, поне отдалеч, макар и изградена върху твърде неудобно място. По необходимост. Наоколо изобщо не се срещат удобни места. Дъното на клисурата е заето от реката и от двете тътнещи в моторен грохот шосета, а тясната ивица край шосетата отдавна е застроена. За дошлите по-късно са останали само стръмните склонове на околните възвишения.

Накъсо казано, отново сме в Идар и аз едва сега си обяснявам интереса на Мод към това градче и причината да се въртим неотдавна

из тесните му улици в продължение на няколко дни. Тук е главната квартира на Томас, а може би и на Райън.

В Идар и околностите му американците не са рядкост, ала те се срещат най-вече по шосетата, в джиповете и в калнозелените камиони, чиито задници са украсени с дискретната табелка АРМИЯ НА САЩ. Иначе по улиците и в заведенията янките не се набиват в очи, защото или отсъствуват, или са в цивилни облекла.

Известно е, че още в първото следвоенно десетилетие американските войници бяха успели без усилия да си навлекат ненавистта на населението в западните страни. Безчинствата им, общо взето, се ограничаваха в нощните квартали, но нерядко добиваха такъв размах, та стигаха и до вестникарските колони.

А междувременно от новия свят пристигаха все по-големи поделения, призвани да бранят свободата на стария свят, която никога не заплашваше. Заплахата, доколкото съществуваше, идваше именно от тия задокоеански момчета. Може би не лоши момчета, в случай че бяха трезви. Само че те излизаха от казармите не за да седят трезви, а с тъкмо противоположна цел. И започваха лудориите: побоища, чупене на витрини, каране на коли при непозволена скорост и при още по-непозволено прегазване на случайни минувачи. Изобщо дреболии, ако не се брои глухото раздражение на туземците, отразено доста отчетливо в лозунгите по стените: „Янки, махайте се!“

При подобно положение и при перспективата американското присъствие в Европа тепърва да нараства, налагаше се задокоеанските щабове да потърсят някакво решение. От финансова гледна точка играта на „съветска заплаха“ наистина носеше печалби, но от политическа — главната печалба бе все по-засилващият се антиамериканизъм. Тъй че задачата бе да се запази първото, като се избегне второто. И тая задача бе решена с действително гениален замах. На европейския лозунг „Американци, вълн!“ задокоеанските генерали противопоставиха заповедта „Американци, вътре!“ Остава да се уточни, че под „вътре“ не се разбираше вътре в „свободна Европа“, тъй като по-навътре вече нямаше накъде, а вътре в казармите.

Прочее от доста време насам, ако не броим отделни изключения, палавниците си седят вътре в лагерите. Комфортни лагери или, ако щете, уютни селища сред най-закътаните и най-живописни гори. Там са уредени дансинги и кина, магнитофоните вият, уискито се лее,

дружеските побои се разгръщат с пълна непринуденост. Но всичко става в домашна среда, далеч от враждебния поглед на туземеца.

Изглежда, правилото всичко да става в домашна среда вече се е превърнало в рефлекс, защото и Томас ме е поканил този път на разговор у дома си. Като цивилен Томас не е задължен да се тика из горския гъсталак, а е наел тази кокетна вила, предоставяща му едно не малко удобство — да приема посетители, без те да минават през любопитния оглед на часовоя.

Сандра ни посреща и ни въвежда в дома, но само за да ни преведе през него и да ни изведе на поляната зад вилата. Доста стръмна поляна, ала все пак пригодена за употреба посредством каменни стълбички и тераски. Върху една от тия тераски под закрилата на огромен оранжев слънчебран гостите, дошли преди нас, вече са организирали каре на бридж. Двете дами от карето са ми непознати, а колкото до мъжете, единият се оказва помощник на Томас, а другият — Добс, който може би също е помощник, само че на Сандра и вероятно по тънката част.

— Ето че се оформи и съставът за второ каре — установява домакинът, след като ни кима бегло за поздрав.

— Боя се, че Мод още не се е научила да различава валето от ригата — промърморвам според предварително получените инструкции.

— В такъв случай не мога да ви предложа като спорт нищо повече освен малко пиене — заявява добродушно Томас.

— Чух, че правите сбирка от старинни пистолети — подхвърлям, пак според указанията на Мод.

— Да правя сбирка? — възкликва стопанинът. — Не съм дотам свободен, драги, та да правя сбирка. Купих я наготово в един търг. Но колекцията наистина си струва парите. Ако тия реликви ви интересуват...

Сценката, призвана да мотивира оттеглянето ни в дома, е доста елементарна и съвсем излишна, тъй като ония под слънчебрана изобщо не ни обръщат внимание.

Томас ме отвежда в кабинета си, на горния етаж на вилата. Върху дългите рафтове на вградената в стената библиотека са натрупани доста безразборно кутии от кожа и полирано дърво, съдържащи вероятно ценните оръжия. Домакинът обаче съвсем не се заема да ми

показва колекцията, а се разполага в едно кресло край масичката до прозореца и прави нехаен жест към насрещното кресло. Сетне запалва цигара и избъбря:

— Слушам ви.

— Мис Дейвис, предполагам, вече ви е уведомила за разговора ни...

— Да, каза ми, че сте й надрънкали маса глупости — кима Томас. И за да смекчи донейде фразата, добавя:

— Не ви обвинявам. Предали сте каквото сте чули.

— Аз още по-малко имам намерение да ви обвинявам в каквото и да било. Нито смятам да проверявам дали се касае до глупости, или до сериозни неща. Единственото, което ме интересува, е съдбата на сделката.

— Естествено.

— А това означава, че сделката трябва да бъде сключена не с вас, а с вашия шеф.

Домакинът леко разтваря ръце, в знак, че не възразява:

— Ами сключете я.

— Едва ли ще успея без ваша помощ. Вие имате ужасно мнителен шеф, мистър Томас.

— Значи, пак опирате до Томас. А за какъв дявол Томас трябва да ви оказва помощ?

— За да избегне катастрофата.

— Нима съм стигнал до катастрофа? — пита домакинът, като примигва с очи.

— Вече споменах, че шефът ви е страшно мнителен човек. Тази мнителност за момента е насочена най-вече към вас.

— Като ви слушам, имам чувството, че всяка заран си пиете уискито с моя шеф, когото дори не познавате.

— Лично — не. Затуй пък съм близък с един господин, с когото вашият шеф наистина доста често си пие уискито.

— Ако искате разговорът да има някакъв смисъл, би следвало да се изразявате по-точно: фамилия, професия и прочее.

Може би не е красиво да замесвам в тая работа невинния Франк, но аз говоря по директива.

— Сега всичко е ясно — произнася домакинът, след като изслушва информацията ми. — Вие сте съчетали произволните

хипотези на вашия Франк с преднамерените измислици на нашия Ерлих и така сте стигнали до призрака на катастрофата.

Той замълчава, примигва, сякаш за да очисти окото си от досадната прашинка, сетне казва спокойно:

— Катастрофа не се предвижда.

— Катастрофата ще дойде — настоявам, също спокойно. — Освен ако навреме направите необходимото, за да я избегнете. Райън има съвсем определено мнение за вас и съвсем определен план за вашето елиминиране. Той не се нуждае от ортак за сделките си, а от покорен слуга.

— Е, аз наистина нямам квалификацията на слуга — признава домакинът. — Ако това е вината ми...

Той хвърля бегъл поглед през полупрозрачната завеса, за да провери дали навън всичко е наред. После запитва:

— А онази нигерийска легенда откъде я изровихте?

— Изровил я е Райън. Може и наистина да се касае за легенда, но Райън доста подробно ви е проучвал, за да разбере с какъв човек ще има работа тук.

— Проучвал е клевети. Вярвам, знаете, че едно лично досие се състои главно от клевети.

Не съм поп, тъй че нямам никакво намерение да подтиквам домакина към изповеди. Отговарям търпеливо на въпросите, които той пуска, с цел да провери докъде се простира информацията ми. Найсетне се връщаме към главното.

— И тъй, вие искате да сключите сделката лично с Райън?

— Не виждам друг начин.

— А какво ще спечеля аз самият, вън от искрената ви благодарност?

— Ще ви дам копие от фактурата. Поставете ли фактурата в джоба си, значи, и Райън е вече в джоба ви.

— Така вие си мислите — произнася скептично Томас. — Подобна фактура, драги, не струва нито цент.

— Как така?

— Досега ми повтаряхте, че шефът е мнителен човек, а изведнаж излиза, че същият този мнителен човек е готов да се самоизобличи просто за да ни направи удоволствие.

— Сам знаете, че подобна сума не се връчва без документ.

— Знам всичко. Включително и това, че в документа ще бъде вписана не реално получената сума, а официалната, за пред дирекцията. Давате ми сто долара, обаче вписваме петдесет. Практиката вероятно ви е известна.

Как няма да ми е известна, когато търговията е втората ми специалност. В момента обаче аз работя по диктовка на Сеймур, а Сеймур, изглежда, всичко е предвидил, защото подир известен размисъл домакинът забелязва:

— Добре, да се условим, че ще ми предадете фактурата. Но понеже тази фактура няма никаква стойност като улика, ще трябва да приложите към нея писмено свидетелство за действително броевата сума.

— А няма подобно свидетелство ще има някаква стойност? — опитвам да се изплъзна.

— Това оставете на мене.

— Но вие ме въвличате тъкмо в усложненията, които искам да избягна.

Томас наново надзърта през завесата. Тоя път, изглежда, е забелязал нещо, заслужаващо внимание, защото, когато проговаря, в тона му се усеща нотка на раздражение:

— За какви усложнения ми приказвате, драги. Вашето свидетелство при нужда ще бъде показано само на Райън, а Райън е последният човек, който би се решил да го разтръби.

— Може би сте прав, но...

— Прав съм без „може би“ и без „но“ — прекъсва ме домакинът. — И още една подробност: трябва предварително да ме уведомите за деня и часа на сделката. Ако се стигне до сделка.

— Това не е трудно.

— Трудните неща, както винаги, остават за Томас. Вашите са лесни. Обаче позволете да ви предупредя. Аз не съм мнителен като Райън и за разлика от Райън работя на доверие. Но ако ви скимне случайно да измамите доверието ми, бъдете сигурен, че ви очакват усложнения, далеч по-тежки от тия, които желаете да избегнете.

— Това можеше и да не го казвате — промърморвам. — Би трябвало да ви е ясно, че предпочитам да работя с човек като вас, отколкото с такъв като Райън.

— Драго ми е, че е тъй — кима Томас и одобрително примигва.

После поглежда към натрупаните по рафтовете кутии и подхвърля:

— Надявам се, няма да ме карате да ровя тия вехтории. Аз ще ви приготвя нещо далеч по-съвременно. И то — в количество!

* * *

По време на отсъствието ни в градината не са настъпили особени промени, освен че слънцето клони към залез и че компанията се е увеличила с още двама души: Дейзи и Ерлих.

Ония от карето не обръщат внимание на новодошлите, понеже изобщо не обръщат внимание на нищо извън картите. Сандра също дава вид, че не забелязва сестра си, и оживено разказва нещо на Мод, която естествено се върти около масата със закуските. Дори ние с Томас минаваме край двойката транзит. Аз само кимам на немеца, а домакинът кисело се усмихва на момичето.

— Какво ще пиете, драги? — произнася американецът, когато доближаваме бюфета с напитките, разположен също както и тоя със закуските под навеса до самата вила.

— Нас никой не ни попита какво ще прием — пропява Дейзи достатъчно високо, за да я чуят наоколо.

— Тук всеки сам си сервира, сестричке — осведомява я сухо Сандра и продължава разговора с Мод.

— Виждаш ли? — възкликва Ерлих към дамата си. — Третират ни като свои хора, а ти се мусиш.

И двамата очевидно не толкова се мусят, колкото се забавляват с пренебрежението на околните. Те са се изтегнали в плетените кресла, недалеч от бюфета, заети да сърбат чашите си и да правят лошо впечатление. Дейзи, този път в бледорозова ленена рокля, тъй високо е кръстосала крака, та човек може спокойно да изучава слипа ѝ. А Ерлих, понеже не е в рокля, се е задоволил да вирне нозе върху перваза на прозореца.

— Надявам се, че не нарушихме беседата ви с идването си — подхвърля немецът по адрес на домакина.

— Надеждата ви е повече от основателна — отвръща небрежно Томас. — Вие не сте в състояние да нарушите каквото и да било.

— Тая бележка и за мене ли важи, мистър Томас? — пита невинно момичето, като все тъй невъзмутимо показва бедра.

Американецът вдига чашата, без да дава вид, че е чул последната реплика. Сандра обаче не мисли да се прави на глуха.

— Ти нарушаваш най-вече приличието, сестричке — забелязва тя и отправя многозначителен поглед към открояващия се бял триъгълник на слипа.

— О, пардон, пардон — произнася Дейзи и с фалшиво целомъдрие обгръща с ръце колената си. — Следния път ще дойда в рокля до петите. Изглежда, школата на лицемерието трудно ми се удава. Ерлих, миличък, напълни ми чашата.

Изобщо при така създадената изострена обстановка чашите все по-често се пълнят и все по-бързо се празнят и думите на Томас за пиенето като спортна дисциплина вече не изглеждат далеч от истината. Изключение правим само аз и моята дама, без да говорим за ония четиримата на горната тераса, който пият бавно и съсредоточено, точно в стила на сериозния бридж.

— Мисля, че стана доста хладно — забеляза Мод в паузата между две престрелки и зиморничаво вдига облите си рамене.

— Щом ви е хладно, пийте — съветва я Дейзи. — На мене защо не ми е хладно.

Тук е почти планина и привечер наистина застудява, а вече е именно привечер и онези под оранжевия слънчебран слагат най-сетне край на партията, разплащат се и се присъединяват към нас. На площадката пред вилата изведнаж става доста оживено дали защото сме много, или защото площадката е малка, а Томас запалва градинските лампи и всичко добива изгледа на светски коктейл.

Всичко, да, освен атмосферата. Онези от карето успяват наистина да намалят напрежението с бърбрежа си по повод приключената партия, обаче това е само за късо време, сиреч до избухването на следващата престрелка.

Ерлих, който си сервира поредната чаша на мокрия бюфет, забелязва с не твърде устойчив, но достатъчно висок глас:

— Не виждам къде са пурите. По-рано вие предлагате на гостите си доста добри пури...

Томас дава вид, че не чува, а Мод забелязва:

— Доколкото знам, вие пушите главно дъвка.

— По принцип, да — кима немецът. — Но когато имам честта да бъда поканен в този дом, винаги ознаменувам събитието с някоя пура. Не е ли така, Дейзи?

— Само че днес не съм ви канил — заявява сухо домакинят.

— Да си тръгваме, мили — казва момичето, като улавя кавалера си подръка.

— Става дума не за вас, а за Ерлих — уточнява Томас.

— Значи, нея си я канил? — обажда се Сандра.

— Не, тук има някаква грешка, която единствено дуелът ще оправи — избъбря немецът, като се изтръгва от ръката на Дейзи. — Пригответе се, Томас! Раз, два...

Репликата е произнесена като на шега и бойната поза на младежа изглежда като банална палячовщина. Ала дали защото не издържа твърде на пиене, или понеже предварително се е наквасил нейде, Ерлих наистина замахва с юмрук към домакина при думата „три“ и само бързата намеса на Добс предотвратява сблъсъка.

— Луд човек — мърмори Томас, побледнял от гняв или от уплаха. — Ако искате дуел, драги, аз имам горе пистолети.

Той знае, разбира се, че няма да се стигне до пистолети, защото Добс и помощникът, асистирани от Дейзи, вече измъкват навън побойника.

— Какво им става на тия млади хора? — пита една от непознатите дами, кокетираща явно с цъфтящата си зрелост и с красиво прошарената коса.

— Нищо, освен дето уискито им се качва в главата — отвърща Сандра, вече успяла да се овладее. — На мене също ми се качва понякога, но не налитам на бой.

— А моят, бившият, налиташе — обажда се другата непозната дама, също зряла, макар и не особено цъфтяща. — Пие, мълчи и току замахне...

— Надявам се, че не по вас, скъпа — забелязва тази с прошарената коса.

— Не по мене, естествено. Трябва да бъде не пиан, а луд, за да рискува някой кристален пепелник да му отнесе главата.

Връщането на Добс и помощника слага край на този интересен разговор и поставя началото на друг, не по-малко интересен, относно начина, по който Ерлих все пак е бил натикан в колата. Изобщо

бъбренето продължава, а също и пиенето и всичко наново добива такъв приличен вид, та просто да пукнеш от скука, додето най-сетне Мод повторно напомня, че е станало хладно, а двете зрели дами потвърждават с готовност, че наистина е станало хладно, и така стигаме до края на този светски коктейл.

— Режисурата на Сеймур влиза в действие — казвам по-късно, когато вече летим с умерена скорост към Кьолн. — Актьорите почнаха да се бият.

— Не виждам какво е виновен Сеймур за това, че светът е пълен с простаци... — отвърща дамата, заета да следи в мрака движението на тия светли заплашителни кръгчета — фаровете.

— ... И че тия простаци са роби на просташките си страсти — добавя тя след къса пауза, за по-голяма яснота.

— Смятате, че Ерлих ревнува?

— Не ви отива да се правите на наивен, Албер. Ерлих е от генерацията на груповия секс. За тая генерация жената е едно съвсем прозаично и малко опротивяло меню. Човек не вдига скандали за някакво меню.

— Мисля, че вие лично, ако бяхте способна на скандал, щяхте да го вдигнете именно зарад менюто.

Тя не отговаря, заета да следи движението на насрещните фарове, тъй че наново подхващам:

— Обаче Томас вероятно ревнува. Томас е от друга генерация.

Жената пак не отговаря, може би засегната от бележката ми за менюто, и едва след някое време забелязва:

— Нали вече ви казах! Миражът на брака и бесът на алчността, оттам започват всички катастрофи. А у Томас и двете причини са налице.

Миражът на брака, наистина. Но също и дилемата: похотливото шаши на Сандра или момичешкият чар на Дейзи. Ефектният луксозен кадилак или нервното спортно порше.

— Мисля все пак, че женските истории не са на първо място — промърморвам. — „Шерше ла фам“, това е доста демодирани израз.

— Почват да мислите правилно — кима Мод, без да откъсва поглед от насрещния мрак. — „Ла фам“, туй се предлага вече на всяка крачка.

— Доколкото знам, броят на жените и на мъжете винаги е бил горе-долу еднакъв на нашата планета.

— Жената никога не си е правила илюзии по адрес на мъжа — възразява дамата. — А мъжът векове наред е живял с илюзии спрямо жената. Вие разрушихте илюзиите в името на сексуалната революция, а сега се сърдите, че наоколо ви има само проза.

— Аз лично не се сърдя.

— Да, защото сте циник. Един добродушен циник, но все пак циник.

— Също както и Сеймур. Ако изключим добродушието.

В колата настъпва мълчание, едва-едва озвучавано от лекия равен шум на мотора.

— Вие съвсем не се интересувате как е протекъл разговорът с Томас — сецям се. — Това ме навежда на мисълта, че сте успели някак си да го запишете.

— Защо трябва да ви отегчавам с въпроси. Каквото имате да казвате, ще го кажете на шефа.

— Надявам се, че няма да ме мъкнете по тоя час при шефа.

— Съжалявам, Албер, но именно туй ни предстои.

* * *

Визитата у Сеймур този път е съвсем кратка и делова, без философски отстъпления и козешки истории. Място на срещата е отново квартирата на Мод, ала присъствието на Мод се отгатва само по откъслечните шумове в кухнята. Предавам почти буквално беседата с Томас, додето Сеймур измерва с крачки помещението и го насища с тютюнев дим.

— Имам чувството, че най-последно сме поставили операцията на релси — установява американецът, след като свършвам.

— По релсите също стават злополуки — позволявам си да забележа.

— Оставете това. Нека видим по-отблизо възможните варианти на вашата среща с Райън. Тази среща вероятно е вече съвсем близка, Майкъл.

И ние се заемаме с вариантите, а после и с леката вечеря, приготвена от Мод, тъй че едва на края успявам да пусна в ход репликата, която от сума време е заседнала на гърлото ми:

— Вие не ми казахте, че ще се наложи да прибавям към фактурата и саморъчно свидетелство. Вероятно не сте допусkali подобен каприз от страна на Томас.

— Допусках го, разбира се, но не исках отрано да ви плаша.

— Изчаквали сте момента, когато ще бъда готов на всичко.

— Вие никога няма да бъдете готов на всичко. Там е нещастieto ви.

— И все пак това хакари под формата на писмено самопризнание...

— Ако знаехте само колко досаден ставате понякога с вашите пазарлъци — въздъхва отегчено Сеймур.

Сетне добавя по-снизходително:

— Бъдете спокоен, Майкъл. Няма да ви принуждавам да пишете. Нали вече ви казах: да обещаеш, не значи да изпълниш. Поне в нашия занаят не съществува такова правило.

Изобщо по време на целия разговор Сеймур е хладно доброжелателен. Никакъв намек по повод неотдавнашния ми опит за бягство, сякаш не е имало такъв опит или сякаш американецът не е в течение. Защо трябва да се дразним точно в навечерието на срещата с Райън.

Срещата с Райън. Аз все още се съмнявам, че тя ще се състои, когато два дни по-късно Мод съобщава по време на тихата ни вечеря в „Лавалиер“:

— Съветвам ви да си легнете рано, Албер, и да се наспите добре.

— Оставете медицинските препоръки — промърморвам. — Кажете по-добре — кога и къде?

— В бюрото на големия шеф, естествено. И точно в единайсет часа. А понеже бюрото е във Франкфурт, това означава да тръгнем оттук в девет.

И ето ни отново във Франкфурт през тоя хубав юлски ден, сиреч слънчев и горещ, колкото си иска. Мод е гарирала колата в двора-паркинг, намиращ се недалеч от импозантната каменна сграда, в която подир пет минути ми предстои да хлътна.

— Фирмата е на втория етаж — осведомява ме дамата. — Ще кажете, че отивате в анекса, това е достатъчно. Напомням ви, че е желателно да изведете Райън подир преговорите. Предложете му обед или аперитив. Ето ви резервния ключ от колата. Тя ще бъде на ваше разположение...

— Не се преуморявайте — спирам я. — Вече за трети път ми повтаряте тия неща.

Масивната бронзова табела на втория етаж гласи лаконично:

САМСОН
резервни части

Отваря ми някаква секретарка от стария тип, сиреч не твърде млада и не съвсем привлекателна.

— Имам среща в анекса.

— За кого да съобщя?

Подавам визитната си картичка.

— Моля, почакайте тук.

Тя прави гостоприемен жест към тясното холче, сякаш ме кани да седна, и изчезва през една врата. Не сядам по простата причина, че няма къде, освен на пода. Обстановката е доста смразяваща. Масивни метални врати, боядисани в стоманеносив цвят, и плакати с изображения на огромни болтове, зъбчати колела и сачмени лагери.

Секретарката от стар тип се е върнала:

— Оттук — подканва ме тя. — Вратата в дъното на коридора, ако обичате.

Следващият етап се оказва секретарката на самия Райън. Тя не е от стария тип, но не принадлежи и към новия. По-скоро — междинно звено между двата типа. И по-точно — зрялата дама с прошарени коси, срещната неотдавна в дома на Томас.

— А, мистър Каре — награждава ме тя с усмивка, като сочи следващата врата. — Очакват ви.

Най-сетне съм в светилището. Нищо общо с импозантните представителни кабинети, респектиращи с дебели килими и масивна мебел. Помещението е неголямо, но всеки сантиметър е осмислен и оползотворен. Оползотворен с метални части в сив цвят, макар и не резервни. Шкафовете, бюрото, столовете, рамката на прозореца,

абажурите — всичко е от метал. Изключение може би прави само стопанинът. Може би. Да се надяваме, както казва Мод.

Облакътен върху бюрото си, той в момента напомня не толкова на стоманен болт, колкото на костенурка. Дълга шия с малка глава, движеща се изпитателно насам-натам. Костелив гърбав нос, увенчан с очила в златни рамки, през които надничат малки черни очи. Що се отнася до корубата, тя е скроена от оня класически плат, наричан английска фланела и, естествено, е сива на цвят, като всичко останало в този кабинет, солиден и строг, сякаш вътрешност на огнеупорна каса.

Костенурката е високомерна по нрав и иронична по тон. Разбирам го още от първата реплика:

— На вашите услуги съм, мистър.

При тия думи, произнесени с неприятно скърцащ глас, шефът променя позата и потропва с костеливи пръсти върху бюрото, в знак че няма много време за губене.

— За да не ви отегчавам, позволих си да нахвърля в писмен вид нещо като поръчка — произнасям според указанията и вадя от портфейла листа, получен от Мод. — Става дума за...

— ... За резервни части — побързва да ме прекъсне Райън.

Тонът на дрезгавия глас означава не дрънкай много, тъй че млъквам. Стопанинът навежда гърбавия си нос над заявката, сякаш не я чете, а я души. Изглежда, обонянието му е силно, защото не се налага да души дълго.

— Поръчката е изпълнима — произнася шефът, като ми отправя блясъка на очилата си.

— А бих ли могъл да знам цените?

— Законно любопитство.

Райън вади от джоба си масивна самописка и с обигран жест нахвърля няколко цифри върху листа, сетне ми го подава. Както съм и очаквал, претенциите на домакина се оказват далеч по-високи от тия на Томас.

— А отстъпката?

Костенурката ме поглежда с леко сепване, сякаш се готви да запита каква отстъпка, после избъбря неохотно:

— Обичайните десет процента.

— Десет процента, дори за това устройство? — възклицавам с изненада и в същото време правя жест, сякаш вдигам карабината за

стрелба.

— А по-малките резервни части? — запитва Райън, като на свой ред дава вид, че ме обстрелва с автомат. — А най-малките и най-дефицитните?

При тая последна фраза въображаемият автомат отстъпва място на въображаем пистолет, призван окончателно да ме извади от строя. Аз обаче като по чудо оставам невредим и това ми дава възможност да за почна един отегчителен пазарлък, толкова сходен с пазарлъка в диско-кръчмата, та едва ли е нужно да го предавам.

— Боя се, че не разполагам с излишно време, за да продължим разговора — подхвърля най-сетне костенурката, с цел да ми напомни, че не се намираме на пазара.

— Съжалявам, но и аз не разполагам с излишни средства — промърморвам, като ставам.

Вероятно артистичното ми изпълнение е достатъчно убедително, защото преди още да се отправя към вратата, Райън произнася малко по-сговорчиво:

— Разбирам ви, вие също трябва да спечелите. Само че фирмата не е моя и аз не мога да правя каквото си ща.

Той замълчава, сякаш тепърва обмисля как да постъпи, сетне протяга напред шия и предлага:

— Оставете ми да разгледам поръчката ви на спокойствие. Утре по същото време ще ви дам по-точна оферта.

И за да не си въобразя, че ще има втори пазарлък, дръпва важно назад дребната си глава и произнася:

— Окончателната!

Мерцедесът в паркинга е празен. Едва понечвам да го отключа, когато Мод се задава насреща ми.

— Излишно е да взимаме колата, Албер. На пет крачки оттук има чудесен ресторант.

И когато тръгваме към чудесния ресторант — май че за нея всички ресторанти са чудесни, — запитва:

— Значи, не пожела да приеме поканата ви?

— Покана ли? Той едва не ме изхвърли от кантората, а вие ми говорите за покана.

— Защо не обясните по-спокойно какво е станало — предлага жената.

— Нима не успяхте да запишете всичко?

— Не знам каква изолация са използвали в тоя „Самсон“, но трябва да призная, че е безупречна. Единственото, което може да се запише, е тишината.

— А как скрихте микрофончето?

— То е в джоба ви.

Дамата забавя крачки и произнася унило:

— Изглежда, и двамата се провалихме.

— Провалът при мене засега е висящ — избъбрям, за да я ободря.

Когато по-късно в ресторанта давам бегла справка за действията си, Мод забелязва:

— Още по-рано ви казах, че се престаравате, Албер. Ако не се престараваште, сделката с Райън вече щеше да е сключена.

Излиза обаче, че Сеймур е на друго мнение по въпроса.

— Правилно сте постъпили, драги — отсъжда американецът за голяма изненада на Мод, след като изслушва доклада ми.

Срещата с Уйлям става същата вечер в познатия вече апартамент на мис Модести Милтън, която любезно ни е сервирала два огромни сандвича и две консервени кутии бира.

— Бирата изглежда студена — установява Сеймур, додето пълни чашата си. — А мога ли да знам как приготвяте сандвичите?

— Ами разрязвам хлебчето, намазвам го с масло и пъхам два резена шунка...

— Която, естествено, хващате с ръка.

— Но защо, мистър Сеймур, аз работя винаги с ръкавици...

— Е, щом е с ръкавици, можем да опитаме и сандвичите — съгласява се американецът. — Хирурзите, когато са с ръкавици, си позволяват да ровят даже вътрешностите ни.

Той вкухва едва-едва от сандвича, а сетне го забравя и се връща на темата:

— При невероятната мнителност на нашия контрагент смятам, че съвсем правилно сте довели пазарлъка до ръба на скъсването. И обратно: в случай че приемехме без особена съпротива тия фантастично високи цени, това би накарало Райън да се усъмни и да се дръпне.

Той отмества чинията със сандвича, отпива от бирата и пали цигара.

— Изобщо, ако имате нужда от оръжие, ще го получите. Само че, доколкото знам, на вас не ви е необходимо оръжие. Нито на мене. Цялата тази сделка няма да има никаква стойност за нас, ако не бъде съответно документирана.

Сивите хладни очи ме гледат с известна настойчивост.

— Вие трябва на всяка цена да изведете Райън вън от това бюро, приятелю.

— Не мога да си представя, че ще успея да завлека тая костенурка в някой бар.

— Слабо вероятно е наистина — съгласява се Сеймур. — Но барът не е единственият възможен вариант.

Той вади цигарата от уста и я поглежда озадачено, сякаш се пита това пък какво е. Сетне я смачква в импозантния венециански пепелник и вдига очи. Вдига ги към дамата. Мод става тутакси и се отправя към кухнята.

— Налага се да съобразяваме не от наша гледна точка, Майкъл, а от гледна точка на контрагента. Кое е най-важното за Райън в цялата тая история? Парите, естествено. Значи, трябва да нагодим нещата тъй, че Райън да не може да получи парите, без да излезе от бърлогата си. Прав ли съм?

— Вашите разсъждения не ми се нравят особено.

— Къде греша?

— Освен вашата гледна точка и освен тая на Райън съществува и една трета гледна точка — моята. Вие не сте ми казвали, че сделката наистина ще се сключи и че ще се стигне до плащане. Ако се не лъжа, твърдяйте по-скоро обратното.

— Съвършено прав сте — отвърща невъзмутимо Сеймур. — Но това е вече минал етап. Сега, след като техниката на моите хора се е оказала безпомощна, вие единствен можете да спасите положението, Майкъл.

— Да спася положението, като проваля себе си.

— Не вярвам да стигнем дотам. Нали вече ви казах: дори да стане скандал, това ще бъде скандал от трети тип, сиреч безшумен, сиреч съвсем безопасен за вас.

— Обаче вие тъй често променяте условията на играта...

— Аз нищо не променям. Те сами се променят, без да питат ни вас, ни мене. Тъй че нека се примирим с тоя непостоянен свят, който ни заобикаля, и да помислим какво ще правим утре.

* * *

Любезната дама с прошарените коси кима към вратата на светилището:

— Очакват ви, мистър Каре.

Прониквам в огнеупорната каса, за да установя, че стопанинът е днес по-любезен от вчера. Хората винаги стават по-любезни, когато предстои да получават пари.

Райън не стига дотам да ми протегне ръка, а посочва със снизходителен жест стола до металното бюро. Сетне вади от папката някакъв лист и ми го подава:

— Постарах се да направя известни корекции на първоначалните цени. Доста съществени корекции, мистър.

Един бегъл поглед върху проектофактурата ме убеждава, че твърдението на костенурката не е съвсем голословно. Новите цени са значително по-ниски от първоначалните и все още значително по-високи от тия на Томас.

— Това вече е друго — признавам. — Това вече е добра основа за разговор.

Главата на костенурката, протегната напред в очакване на реакцията ми, моментално се дръпва назад:

— Ако за вас „разговор“ означава пазарлък, трябва да ви предупредя, че такъв няма да има.

— Мисля, не все пак известна корекция, поне върху резервните части от първия вид...

— Изключено — поклаща решително глава Райън. — Офертата ни е окончателна.

Забивам поглед в листа със съсредоточения израз на човек, правещ сложни изчисления наум. Сетне произнасям с въздишка:

— Добре, тъй да бъде. Но бих искал да знаете, че отстъпвам само защото съм притиснат от обстоятелствата.

— Всички, които идват тук, са притиснати от обстоятелствата — кима невъзмутимо костенурката. — Хората не купуват резервни части за домашна украса.

— Имате право. По-силният винаги има право, мистър.

Последната фраза, изглежда, доставя известно удоволствие на Райън, което не му пречи да забележи:

— Надявам се, не забравяте, че направената ви отстъпка е реална само наполовина.

— Тоест как?

— Ами така: когато пиша, че за големите резервни части ви се прави 40 процента отстъпка, това означава, че отстъпката е всъщност само 20 процента. Останалите 20 процента трябва да ми бъдат изплатени за обичайните режимни разноски.

Тук, в тая стоманена каса, явно се говори на доста особен жаргон. Карабините се наричат резервни части, а рушветът — режимни разноски.

— Но това променя цялата картина...

— Нищо не променя — възразява все тъй невъзмутимо Райън. — Предполагам, че тия елементарни неща са ви известни.

— Режимните разноски са в реда на нещата — бързам да се съглася. — Но вие бихте могли лесно да ги покриете, като увеличите отстъпката на 60 процента. Така ще съчетаете своите интереси с моите.

— Казах вече, че пазарлък няма да има — напомня сухо костенурката. — Офертата е окончателна.

Отново забивам поглед в листа и отново давам вид, че пресмятам наум.

— Вие доста грубо ме притискате, мистър...

Костенурката мълчи, застинала в надменна поза.

— ... За жалост, обстоятелствата също ме притискат.

Правя необходимата пауза, маркираща дълбока вътрешна борба, сетне запитвам:

— А как ще стане плащането?

— Ами вадите пари и плащате. Мислех, че носите сумата.

— Нося чековата си книжка.

Райън премества напред очилата, за да ме погледне над тях с невъоръжени очи. Малки очи, недоверчиви и присмехулни.

— Вие, изглежда, наистина сте новак в бранша, щом не знаете, че при нас чековете не са на почит.

— Допусках го и съм приготвил необходимата сума. Но туй са две чанти с банкноти. Съгласете се, че не мога да се движа из града с две чанти банкноти.

— Това са си ваши проблеми.

— Парите са депозирани в касата на хотела, а той е на пет крачки оттук. Бихме могли да прескочим и додето изпием по чаша...

— Аз не ходя по хотели. Не съм амбулантен търговец.

— В такъв случай мога да позвъня на секретарката си да донесе парите.

— Не — отсича все тъй категорично костенурката. — Не съм свикнал да допускам в бюрото си трето лице.

Тоя категоричен тон и тая малка глава, надменно вирната към потона, почват да ме дразнят.

— Вижте, мистър: може и наистина да съм новак, но не чак дотам, та да ви изсипя върху бюрото милион и половина долара срещу това листче, което дори не е редовна фактура.

— Редовната фактура е тук, в чекмеджето — произнася невъзмутимо костенурката, като потропва с пръсти по бюрото.

— Все едно. Вашата фактура не е нищо повече от един лист. Аз имам нужда не от хартия, а от...

— ... от резервни части — подсказва Райън, за да не би в раздражението си да изтърва нещо излишно.

— Именно: от резервни части, а не от сметки на книга.

Костенурката отново изпружва дългата шия. Малките очи отново ме поглеждат над очилата.

— Вие май нямате доверие в мене, мистър.

— В нашия бранш, както знаете, доверието не фигурира като стока.

— И все пак, без малко доверие...

— Смятам, че моето е доста по-голямо от вашето.

— Така би трябвало и да бъде — кима с достойнство костенурката. — Аз представлявам фирма с точно название и постоянен адрес, докато вие...

— Аз съм клиент, мистър. И платежоспособен при това.

— Обаче не сте настроен да плащате.

— Защо не. Но само при приемливи условия.

Шефът деликатно се почесва с два пръста по темето. Едно теме, леко удължено, като у всяка костенурка, и покрито с рядка черна косица, малко странна за тоя биологичен вид.

— Добре, ще ви предложи и приемливи условия. Оставете ме да помисля.

Не бързам за никъде, тъй че оставям го да мисли. Но за да не вземат мислите му погрешна насока, позволявам си да забележа:

— Нормално е, струва ми се, предаването на парите и на стоката да стане едновременно.

— Вие наистина сте труден като клиент.

— Можем да приключим сделката в склада ви. Изписват се частите и се броят парите.

— Нямам работа в склада. Оставете ме да помисля.

Мисленето не му отнема часове. Вероятно отрано е имал в главата запасните варианти, както и предварително е знаел, че няма да му изсипя пачките долари върху бюрото. След като оглежда известно време безупречно белия таван, който единствен тук не е от метал, Райън благоволява да сведе очи до нивото на скромната ми персона:

— Предполагам, че вие няма лично да се грижите за транспорта на частите.

— Не, разбира се.

— Доколкото разбрах, тази работа е възложена на някой си Ерлих.

— Именно.

— В такъв случай предаването на парите и на стоката може да стане точно според желанието ви, сиреч едновременно. Докато Томас и вашият Ерлих работят в склада, ние също ще свършим нашата работа, само че на друго място.

И той ми излага решението си, което приемам без възражения, защото е еднакво удобно и за двамата. Искам да кажа — за него и за Сеймур. Сгъвам сметката, слагам я в джоба си и ставам.

— Не отдавайте прекалено внимание на тоя документ — предупреждава ме за всеки случай Райън. — Това е само фактура „проформа“, която не означава нищо.

— Разбрах — кимам. — Нали другата е в чекмеджето ви.

Предстои ми още една среща — този път непредвидена. На излизане от „Самсон“ едва не се сблъскам с Ерлих.

— Предполагам, че не търсите мене — промърморвам.

— Мисля, че с вас ми предстои да се видя едва в пет часа — потвърждава Ерлих.

— В такъв случай вероятно идвате при Райън.

— Това неприятно ли ви е?

— Зависи. Обикновено контактите между двама души стават за сметка на трето лице.

— Третото лице не сте вие — успокоява ме Ерлих.

И като се навежда доверително към ухото ми, добавя полугласно:

— Реших да дам един урок на оня неприятен тип.

— Внимавайте вашият урок да не попречи на нашата сделка.

— Моят урок може само да помогне на сделката. След като кажа някои нещица на Райън, смятам, че той ще се отнесе към нас с по-голямо доверие.

Когато в пет часа се виждаме с Ерлих в едно заведение до гарата, аз избягвам да го питам за разговора му с костенурката, а и той не намира за нужно да ме осведомява. Изобщо вниманието ни е насочено изцяло към утрешния ден.

Утрешният ден. Големият ден. И Сеймур, и Райън, и Томас, и Ерлих, и дори всяка една от жените очакват този ден да им донесе нещо — успех, пари или решаване на един личен проблем. Аз също не правя изключение. Аз също чакам и се надявам. На тая възраст, представете си.

Да, ден на важни събития, чийто смисъл едва ли има много общо с деловата страна на събитието, което обсъждаме в момента. Защото, външно погледнато, утрешната програма не съдържа нищо повече от една оръжейна сделка. Една съвсем дребна сделка, ако се вземе под внимание с какви милиарди работят в същата област арабските шейхове. И една съвсем безполезна сделка, ако се има предвид, че оръжието, за което са похабени толкова приказки, не е нужно никому.

Само че оръжието, дори когато не е нужно никому, е главоболна стока. Лесно е да наречеш карабините резервни части, но не е сигурно дали съответните органи ще ти повярват. А да разкарваш подобни резервни части из една страна, изразходваща значителен дял от бюджета си за полицейски кадри — това поставя проблеми.

С цел да сведе тия проблеми до минимум, Сеймур е решил пренасянето на карабините и автоматите да се отложи засега. Засега и во веки веков, навярно. Колкото до утрешния ден, пред нас стои задачата да извозим някак си най-леката, но и най-ценна част на партидата — пистолетите.

— Наех едно фургонче за две седмици — осведомява ме Ерлих.
— Смятам, че две седмици ще са достатъчни.

— Напълно достатъчни.

Щастливец. Разсъждава в перспектива от две седмици. А аз не знам какво ме чака подир два дни.

— Намерил съм при едни мои познати тихо местенце, където ще оставя камиона известно време на карантина. Между приемането и изпращането на стоката винаги е полезно да мине някое време.

— Вие по-добре знаете.

— Нали за това ми се плаща. Ще откарам стоката в Хамбург подир десетина дни. Там трябва да се промени амбалажът.

— Естествено.

Той продължава да ме занимава десетина минути с такива подробности, за да разбере, че операцията по транспорта е свързана с немалко разходи и че предвиденото за целта възнаграждение съвсем не е тъй голямо, както може да изглежда на пръв поглед.

— Най-важното: не забравяйте да проверите още в склада някоя и друга каса — забелязвам, в съгласие с указанията на Сеймур. — Не е изключено Томас да ни пробута нещо далеч по-доброкачествено от уговореното.

— За това не се безпокойте. Няма да допусна този мошеник да ни изиграе.

— Пак сериозни разговори. Пак дрънкане на оръжие — прозвучава в тоя момент мек женски глас.

Мод се е появила изневиделица.

— Съжалявам, че закъснях, но навън е такава движение...

„Движение“... приказки. За разлика от Ерлих, аз съм успял да забележа, че дамата е дошла не откъм вратата, а откъм вътрешността на бара.

„А къде скрихте микрофончето, мила?“

„То е в джоба ви, Албер.“

Заведението е шумно и неудобно, като всички тия барове край гарите, където хората разменят по някоя дума и пият по нещо, без да се задържат. Ние също нямаме основание да се задържаме повече от времетраенето на един сладолед, тъй като разговорът е приключен. Сладоледът, естествено, е за Мод.

— Много мило от ваша страна, че дойдохте да ме приберете — казвам, вече навън, след като се разделяме с Ерлих. — С удоволствие бих подремнал малко преди срещата с Уйлям.

— Съжалявам, Албер, но аз освободих вече стаите в хотела. А срещата ще стане по пътя за Идар.

— Така, под открито небе?

— А защо не? Заплахите не идат от небето, Албер. Те идат от земята.

Улучили сме часа на най-претовареното движение, часа, в който десетки хиляди хора напускат канторите и магазините и всеки един от тия хора се преобразява в кола, бръмтяща и напиреща в общия наплив, за да се измъкне час по-скоро от теснотията на града. Когато най-сетне и ние успяваме да свършим тая работа, часът вече е станал седем.

Мод поема кормилото с лява ръка и вади с дясната големите тъмни очила. Слънцето подир няколко минути ще залезе, но преди да залезе, то е застанало над отсрещната височина, за да огледа за последен път през тоя ден как вървят земните работи. В мъглявината на нечистия въздух светилото е огромен ръждивочервен диск. Едно слънце в лошо настроение.

Вече сме на аутобана. Този асфалтов улей, вмирисан на изгорял бензин, този свят на изолация, откъснат от всичко наоколо и сведен до две посоки, тая, отдето идваш, и оная, накъдето отиваш.

— За утре вече е ясно — промърморвам. — А другиден?

— Какво „други ден“? — пита жената, без да изпуска от погледа си пистата на шосето.

— Искам да кажа: как се очертават нещата ви за другиден?

— Вероятно като канцеларска работа. Не вярвам да ме пратят на почивка в Балеарските острови.

— А по-другиден? Или не сте свикнали да избързвате толкова напред в мислите си?

— Не искам да ви обезкуражавам, но тая тема за смисъла на живота ми се вижда доста амортизирана — забелязва дамата.

— Вашият Франк бе казал, че хората живеят или ден за ден, или така, сякаш вечността им принадлежи. Питам се, вие към коя категория спадате.

— Към третата, Албер. Винаги, когато се касае за две категории, можете да бъдете сигурен, че аз спадам към третата.

— Златната среда.

— Може и тъй да се каже. Макар че аз бих я нарекла здравия разум.

— Сега виждам, че сте права и темата наистина е съвсем амортизирана. Поне във вашата интерпретация.

Мод спира на бензостанцията подир отклонението за Идар. Докато дамата се занимава с бензина и маслото, излизам да се поразтъпча. Бензостанцията — малкият оазис край асфалтовата тягост на автострадата. Кафенето. Магазинчето за битови дреболии и сувенири. Без да забравяме тоалетните. Полезни предприятия, нито едно от които не ме изкушава в момента. Движа се бавно по тесния тротоар край ниската сграда от бетон и стъкло и едва когато стигам до ъгъла, забелязвам Сеймур.

Американецът е застанал пред сивия си мерцедес сред пустия паркинг и е вдигнал капака на мотора за бегъл оглед. Нула внимание към мен, макар че не може да не ме е видял. Това ми подсказва да направя бавен кръгом и да поема обратно край тоалетните, магазинчето, кафенето. Мод вече се разплаща с момъка в ослепителен оранжев комбинезон.

— Сеймур беше на паркинга, но се направи на разсеян — забелязвам, когато потегляме.

— Вероятно е имал основание за това — отвръща равнодушно жената.

— Защо е тази маниакална предпазливост? Някой следи ли ни?

— Не се грижете за тия подробности, Албер. Мислете си за смисъла на живота, а битовите дреболии оставете на мен.

Здрачава се, когато Мод, забавила постепенно скоростта, свива в едно отклонение. Изминаваме още към километър, сетне дамата отбива колата от пътя и спира зад висок хрсталак. Може да се предполага, че Сеймур също е спрял нейде наблизко, защото пет минути по-късно го виждам да идва с нехайна стъпка към мерцедеса.

— Излезте да се поразтъпчем — предлага американецът. Малко чист въздух и малко движение, това и лекарите го препоръчват.

Отправляме се към дърветата, тъмнеещи на фона на още светлото небе. Носи се дъх на прясна трева, вероятно нейде наблизо са косили. Под листовината на дърветата е почти тъмно, но не дотам, че да не видим скамейката край алеята. Девствената немска природа всякъде и винаги е съоръжена със скамейки и кошчета за боклук.

Разказвам с необходимата точност за разговора с Райън. Американецът слуша внимателно, забучил в уста незапалената цигара. Когато свършвам, той произнася пренебрежително:

— Хитър глупак. Предвидил е всичко освен най-главното.

— На излизане срещнах Ерлих. Намекна ми, че се готвел да даде урок на Томас.

— Това можеше да се очаква.

— Следобед наново се срещнахме с Ерлих. Уговорихме подробностите по транспорта. Ако ви интересуват...

— Знаете, че не ме интересуват.

— Все пак странно е, че прахосвате такава едра сума, за да получите двеста каси оръжие, което ще бъде захвърлено просто така, на произвола...

— Надявам се, не сте пропуснали да предупредите немца, че следва да провери в склада партидата. Това ще ни осигури повече време за действие.

— Предупредих го, естествено.

— В такъв случай всичко е наред.

— Не знам как е с вас, но аз почвам да изпитвам опасения именно когато всичко изглежда наред, ама съвсем наред, защото няма начин да е чак толкова на ред и не е изключено, както сам казвате, да сме предвидили всичко, освен най-главното.

Американецът се размива едва чуто с късия си невесел смях:

— Атавизъм, приятелю, нищо повече. Ние още мъкнем наследството на примитивния страх от ония времена, когато човек не е знаел връзката между причина и следствие.

Той замълчава, сетне произнася с друг тон:

— Не казвам, че винаги може да се предвиди всичко, но струва ми се, че в случая сме взели под внимание дори и непредвидимото. Смятам даже, че сме прахосали прекалено големи усилия за подобна

жалка комбинация. Защото, ще признаете, че комбинацията наистина е жалка, нали?

— Това не ви пречи да държите на нея.

— Понякога от една жалка причина произтичат големи последствия — промърморва Сеймур. — И после, ние с вас сме във ваканция. А когато си във ваканция, прието е да убиваш времето най-вече с глупости — плуване, голф, игра на карти и защо не, игра на дребен шантаж.

— Съгласно вашето обещание ваканцията ми би следвало да приключи утре.

Той става от скамейката, слага ръце на кръста и леко се протяга, сякаш вкочанен от толкова седене.

— Ще приключи. Подир срещата с Райън, Мод ще ви чака в хотела, за да ви предаде фиша за вашата кола и да ви изпроводи до гарата. Ако имате нужда от пари...

— Нямам нужда. Но понеже стана дума за пари...

— Ще получите доларите от Мод — прекъсва ме Сеймур. — Предполагам, че вече е успяла да ги прехвърли от моя мерцедес в своя.

— Сигурен ли сте, че тук не се пуши? — запитвам.

— Във всеки случай не е желателно — отвърща американецът.

Вече е съвсем тъмно. Една мрачина, изпълнена с мирис на прясно сено и сред която е застанал човекът на моите кошмари. В мрачината винаги се таят кошмари.

— Е, Майкъл, надявам се, че повече няма да се видим.

— Аз също горещо го желая.

— Не ме разбрахте правилно. Ако не се видим, това ще означава, че всичко е протекло добре. А иначе не бих имал нищо против да изпием по чаша при някоя от следващите ви ваканции. Вие наистина сте доста отегчителен като събеседник, но кажете ми, кое в тоя свят не е отегчително.

Хрущенето на пясъка по алеята подсказва, че човекът се отдалечава. Това им е доброто на призраците, че рано или късно все пак се разсейват.

* * *

Големият ден. Мод, изглежда, смята, че началото на такъв ден без друго трябва да бъде ознаменувано с голяма закуска, защото на два пъти отскача до масата, дето на вниманието на клиентелата са предоставени кифлите, конфитюра, сирената и колбасите. Аз, напротив, съм на мнение, че мозъкът работи най-добре на празен стомах, тъй че се задоволявам с обичайното кафе. Не знам нужно ли е да стигам до такива подробности, но кафето на „Парк-хотел“, също както кафето на „Европа“, съдържа главно цикория.

— Седнете зад кормилото, Албер — нарежда майчински Мод, когато доста по-късно излизаме от хотела. — Желателно е отсега да си заемете мястото.

— Мислех, че моето място е мястото на мъртвеца. Но щом настоявате...

— Нека не започваме деня с разговори за мъртвци, — съветва все тъй майчински дамата.

А когато поемам по Хауптщрасе с присъщата ми енергичност, добавя:

— И нека избягваме риска сами да се превърнем в мъртвци по-рано от необходимото.

Намалявам натиска върху педала за газта и преминавам съвсем бавно край небостъргача на диамантената борса, а сетне и край магазините за сувенири, за провинциална конфекция и хранителни продукти.

— Продължавайте все нагоре — напътва ме жената, когато стигаме до кръстопътя в самия край на градчето.

Възлизам по главното шосе до билото на хълма, сетне отбивам встрани и поемам край дълга циментова ограда, чиято строгост се подчертава от големия надпис:

ЗАПРЕТЕНА ЗОНА

Армия на САЩ

— Вероятно това са владенията на Томас — подхвърлям.

— Да, тук са складовете — потвърждава Мод. — Сега завийте вдясно и ме оставете горе на завоя.

— А откъде ще ви взема на връщане?

— Не се грижете за мене. Ще се срещнем в хотела.

Пътят, в който съм отбил колата, възлиза стръмно, сетне завива и продължава пак нагоре. Баирът е залесен с млада борова гора. Жената,

едва слязла от мерцедеса, изчезва от погледа ми.

Още два завоя и стигам билото. Поляна с ниска трева и с един циментов стълб, обозначаващ височината на хълма и мястото на предстоящата среща. Изгасям мотора и излизам да се поразтъпча и да подишам чист въздух, според съвета на лекарите и на Сеймур.

Гората е останала под билото, тъй че нищо не пречи на гледката. Една може би приятна, но и доста монотонна гледка — осветени от юлското слънце гористи хълмове, чак до мъглявия синкав хоризонт. Ако трябва на всяка цена да търсим интересното, то не е в чернозеленото еднообразие на тия хълмове, а долу, в низината.

Застанал тук на билото, мога да наблюдавам като от птичи полет владенията на Томас. Доста обширни владения, очертани отпред и отстрани с правите линии на циментовата ограда и опиращи отзад в гората. Три големи хангара, покрити с ръждясала нагъната ламарина и доста отдалечени един от друг, плюс ниска едноетажна постройка, изпълняваща вероятно ролята на канцелария — такива са архитектурните забележителности на запретената зона. Колкото до видимата част от населението, засега тя е сведена до войника с бяла каска, който караули, а може би и дреме в оскъдната сянка на будката до входа на зоната.

Малко по-късно броят на населението внезапно се удвоява. До будката спира тъмносив опел. Между човека от опела и поста се завързва разговор, сетне колата се насочва към едноетажната постройка. Мъжът който излиза от опела, би трябвало да е Томас, ако съдим по някои признаци и най-вече по ръста.

След още пет минути в гледката настъпва ново изменение. Пред караулната будка се е появил калнозелен покрит камион, който забавя движението си, за да продължи към канцеларията едва след като часовият му е махнал с ръка — „минавай“.

Трябва да е вече единайсет, защото чувам зад гърба си шум на мотор. Иззад завоя се показва нов сребърен буик, който се насочва към мерцедеса ми и спира до него. От буика излиза Райън, кима едва-едва за поздрав и също отправя поглед към низината.

— Това, предполагам, е вашият човек — забелязва той, когато от будката на камиона се показва Ерлих.

Показва се, обаче не слиза, понеже Томас вече идва към него откъм канцеларията. Нисичкият доста пъргаво скача на стъпалото и

камионът се насочва към един от хангарите, разположен до самата гора.

— Не е ли това вашият човек? — повтаря Райън.

„Нима не го познавате?“ — готвя се да отвърна, но вместо туй само кимам утвърдително.

— В такъв случай виждате, че отиват да товарят.

— Предполагам.

— Няма какво да предполагате. Щом ви казвам, така е. Дал съм точни нареждания на Томас.

И понеже продължавам да съзерцавам пейзажа от горна гледна точка, шефът произнася с нотка на раздражение:

— Нека не губим време. Те си вършат работата, да свършим и ние своята.

Поглеждам го, колкото да установя, че тук, на открито, фигурата му изглежда още по-нелепа, отколкото в кантората. В кантората все пак съществува бюро, прикриващо донейде това масивно, едро и зле пропорционално туловище, увенчано от малката глава, полюшваща се върху дълъг врат.

— Бих предпочел да се придържаме към известна последователност — избъбрям само за да печеля време. — Нека най-първо видим как ще се развият нещата там долу, а после ние ще приключим.

— Това няма да стане — отсича Райън. — И ако сте решили да протакате, трябва да ви уверя, че мога за три секунди да сложа край на цялата история.

— Нима ще почнете да викате?

— Не е нужно да викам. Разполагам с радиовръзка.

Той прави две крачки към буика. Аз, също, след като един бегъл поглед ме уверява, че ония двамата вече са вкарали камиона в хангара.

— Не искам да ви правя бележка, но вие сте малко груб с клиентите си, мистър Райън.

Вместо отговор костенурката ми показва едно добре познато устройство, вградено в таблото на буика:

— Да прекратя ли операцията?

— Добре, добре — въздъхвам. — Надявам се, че носите фактурата.

Приближавам до мерцедеса и взимам двете чанти, хвърлени небрежно върху задната седалка.

— Ето — казвам, като ги подавам на костенурката, настанила се в колата си. — Ако искате, можете да ги преброите.

— Това си е моя работа — изръмжава шефът.

— Фактурата, ако обичате — напомням.

Той не дава вид, че е чул бележката ми, а поставя едната чанта върху коленете си, отваря я, хвърля бегъл поглед върху съдържанието и едва тогава бърка в джоба си и подава фактурата. Сетне изважда една пачка и с опитни бързи пръсти проверява банкнотите. Вниманието ми е разделено между положението тук и обстановката там долу. Вниманието на костенурката — също. Сега предната зает на плаца е скрита от погледа ми, но най-крайният хангар, който най-живо ме интересува, се вижда добре. За жалост, вижда се само отвън.

Приключил е инспекцията на първата чанта, Райън разтваря втората. В тоя момент някакъв ненадеен блясък ни накарва наново да погледнем към депото при гората. Нещо е лумнало там, в тъмния вход, но преди да се запитаме какво и защо, задната част на хангара се вдига безшумно във въздуха, също както в някакъв ням филм. Следва оглушителен взрив, по-точно безредна канонада от взривове, и цялата постройка полетява нагоре сред облаци дим и огромни огнени кълба.

Гледката е наистина потресаваща, но туй съвсем не е причина да забравяме гешефта.

— Това променя всичко — избъблям, като се опитвам да измъкна чантата от скута на Райън.

— Това наистина променя всичко — изръмжава шефът.

Паралелно с тая реплика получавам един могъщ удар в лицето, който ме накарва да се дръпна инстинктивно и да се уловя за носа. Юмрукът на тоя човек, изглежда, е по-голям от главата му. Додето се опитвам да спра бликналата кръв, слухът ми долавя шума на отдалечаваща се кола.

Първата ми мисъл, след като подтискам кръвоизлива с носната кърпа, е да полетя подир буика. Не за да гоня Райън, а за да се отдалеча възможно по-бързо от тия места. Няма да мине четвърт час и тук вече ще гъмжи от полиция, от военни и от санитарни. Сядам в мерцедеса и потеглям стремглаво, като се мъча да не обръщам внимание на болката. Но още на първия завой пътят ми бива препречен.

— Накъде? — пита спокойно Мод, като отваря вратичката на колата.

— Към хотела, естествено.

— Към хотела? С това окървавено лице? И подир тоя взрив?

Додето задава въпросите си, тя вече ме е изтласкала на мястото на мъртвеца и се е настанила зад кормилото. Следва бърза маневра, чудовищно бърза за стила на Мод, и колата се насочва натам, откъдето съм дошъл.

Преваляме голото било, спускаме се от другата страна на хълма, а сетне отново започваме да се изкачваме. Второ било и второ спускане. Мястото, където спираме, ми е смътно познато. Едно тревисто място, закътано сред шубраците, и една малка сграда с вид на изоставен имот, дето не толкова отдавна ни бе посрещнал Сеймур.

Той и сега ни посреща, безмълвен, ала спокоен. Аз бивам въведен в стаята с излинелите сребристи тапети, докато стопанинът остава на приказка с Мод в коридора. Запалвам цигара, като все още се мъча да не мисля за болката. Приближавам до прозореца и известно време оглеждам гъстата листовина, вече посърнала от лятната жега. Вилчката е наистина добре закътана, но ако почнат да претърсват околността, вероятно ще стигнат и до закътаните места.

Мод пресича поляната и влиза в мерцедеса. Моторът забучава и колата рязко потегля, за да изчезне тутакси зад дърветата.

— Е, Майкъл, мисля вече казах, че ужасно не ви върви — чувам отдире си гласа на Сеймур.

— Вярно е — промърморвам, като бавно обръщам гръб на прозореца. — И всичко, което се готвите да ми кажете след малко, вие също вече сте го казали: нещата пак се объркаха, заминаването се отменя, но нека не се отчайваме, ще минем към нов вариант.

— Нищо не се е объркало — поклаща глава американецът. — И никакви нови варианти не са необходими.

— Имате предвид, че операцията е приключена?

— Точно това имам предвид.

— В такъв случай, аз съм свободен?

— Напълно свободен, приятелю.

И уловил недоверчивия ми поглед, добавя:

— Можете да си тръгнете всеки момент, без да се опасявате, че ще кажа „стойте“ или ще ви стрелям в гърба.

Не си тръгвам, разбира се, а чакам следващото.

— Все пак, ако питате мене, не ви съветвам да бързате. По този час наоколо вече гъмжи от военна полиция. А аз нямам никаква власт над военната полиция. Знаете, че не съм военен човек.

— Излиза, че ми давате свободата, когато вече не мога да я използвам.

— Нали ви казах, Майкъл: на вас ужасно не ви върви.

ОСМА ГЛАВА

В сънната следобедна тишина внезапно проечат изстрели. Няколко куршума прелитат над главата ми с едва чуто жужене, това особено, почти неуловимо жужене, с което летят комарите и смъртта. От храсталака, дето съм се свил, се посипват повехнали прашни листа.

Не трябваше да напускаме вилата, мисля си, додето лежа в храсталака и се вслушвам в тихото зловецко жужене. За жалост, както често става, полезните мисли идват със закъснение. Трудно може да се намери по-неизгодно положение от това, в което сме попаднали: онези са се настанили на върха на хълма, докато ние сме долу, в ниското, под ненадеждното прикритие на редкия храсталак. Онези методично прострелват храсталака с автомати и само въпрос на време е кога ще надупчат и нас.

— Трябва да се прибяга нагоре и да им се хвърлят едно-две яйца в гнездото — промърморва човекът до мене.

Той вече е зле ранен в крака, прочее съвсем ясно е, че ако някой трябва да прибяга, това съм само аз.

Между храсталака, дето сме се притаили, и върха на хълма, отдето стрелят онези, се простира голият скалист склон, пустинен и страшен, пепелявосив под горещото лятно небе. Трябва да притичаш по този зловец склон, над който свистят куршумите, и да останеш жив. Трябва да минеш през тази територия на смъртта и да оцелееш. А ако паднеш... Е, нали все трябва да паднеш някой ден. Важното е, преди да паднеш, да се изкатериш достатъчно, за да им хвърлиш бомбата.

Преставам да се вслушвам в жуженето и опитвам да се изправа на крака, но краката ми тежат, сякаш са пълни с олово, и аз разбирам, че това е оловото на страха. Обичайният миг на неизбежна криза. Въпросът е кризата да не продължи повече от допустимото. Разрешава ти се секунда и половина за лични преживявания: едно, две, три и — напред. Защото станат ли секундите повече, няма да има напред и всичко ще иде по дяволите.

Вдигам се с отчаяно напрежение ка волята. И се събуждам.

Моят стар кошмар. Моят кошмар още от времето, когато преследвахме вредителски банди по граничните урви. Първите стъпки в професията под ръководството на първия ми учител, Любо Ангелов, известен повече под прозвището Любо Гявола. Пионерски времена с тежестта на нощните преходи, на безсъницата, на зъзненето и на подкованите обувки, без да говорим за жуженето на смъртта, кръжаща около тебе, сякаш се колебае да те жилне ли още сега, или да отложи за по-късно. Първите тръпки на страха. И първите тръпки на преодоляването. Все пак ти успя да прибягаш по каменистия склон и макар да те удариха в рамото, намери сили да им хвърлиш три яйца. Любо бе ударен по-тежко и до края на живота си накуцваше. До края на живота и по-точно до моста на Венеция, дето го довършиха. А ти все още си жив. Невероятно.

Моят стар кошмар. Толкова стар, та почти го бях забравил. Кошмарът, който ме спохожда след оная история в Копенхаген, е друг. В него няма изстрели, нито зловеща стръмнина, а само една гола стая, тънеща в полумрак, и сред нея е застанал Сеймур. Не си спомням кога е почнал разговорът между нас, но вероятно е почнал отдавна и аз в момента се опитвам да обясня, че вече е късно и трябва да си тръгваме като възпитани хора. Вие сте свободен, Майкъл — кима американецът с хладната си усмивка, — не смея да ви задържам, вървете си. Изпарявай се, казвам си, преди да му е дошъл друг акъл, и като избъбрям нещо за сбогом, се отправям към изхода. Само че изход няма. Сигурен съм, че преди малко имаше, обаче сега няма. Попипвам даже с ръка стената, за да се уверя, но така е — додето сме разговаряли със Сеймур, вратата е изчезнала. Този тип затуй ме задържаше с брътвежа си — сещам се, — за да може междувременно вратата да изчезне. В този миг обаче ми идва наум, че всъщност вратата беше май на отсрещната стена, и аз се насочвам нататък, като пътем отново се сбогувам със Сеймур, за да се изправа отново пред една стена без всякакъв изход. Да, този тип не случайно ме баламосваше с разсъжденията си. Вратата е изчезнала безследно, а също и прозорците. Отлично помня, че имаше два прозореца, а сега няма нито един. Обръщам се, за да огледам още веднъж тънещото в здрач помещение и срещам погледа на Сеймур. Един достатъчно красноречив поглед. Един поглед, изпълнен с мрачен смях. Усещам, че ме обзема не страх, а вледеняващ ужас. Ужасът на затвореното

пространство и на пълната безизходица. Такава пълна безизходица, че не ми остава нищо друго, освен да се събудя.

А сега ето че отново ме е споходил онзи стар кошмар от младини. И макар вече да съм буден, аз не мога да се отърся от него и предъвквам известно време излинените спомени, като се вирам безсмислено в тъмнината.

Нямам представа колко време съм спал, нито се интересувам особено от тая подробност. Във всеки случай, дали от съня, или от нощния хлад, главоболието ми е спаднало до нивото на поносимото. Свежият нощен ветреца прониква през едва откренатите капаци на прозорците. Ставам, за да ги разтворя още по-широко. Благодатна и рядка възможност, защото през деня Сеймур държи капациите плътно затворени. Околността тъне в мрак. Тъмните силуети на дърветата смътно се открояват върху виолетовочерното нощно небе. Едно небе без звезди. Едно облачно небе, но което няма намерение да пуска дъжд, а само набира сили за утрешния пек.

Изглежда, че и кошмарите се променят с възрастта. И то не към по-добро. Онзи, някогашният кошмар с каменистия хълм, винаги ми е звучал в смисъл, че трябва да се направи нещо. Докато следващият с тъмната стая без врати сякаш ти внушава, че нищо не може да се направи. Първият е заплахата на големия риск. Вторият е пълната безизходица. Какво можеш да правиш в един капан, освен да седиш и да чакаш края си.

И ето че сега отново ме спохожда сънят от младини. Бих казал, че е още рано да се вдетинявам и все пак спохожда ме. Вероятно защото другият сън вече е съвсем изтърган. Вероятно защото Сеймур е престанал да ми се представя като кошмар. Превърнал се е в сиво всекидневие. Тягост, да, но не е кошмар.

Една доста идиотска история и в същото време съвсем обичайна за тебе. Месеците, когато се стреляхте с противника по чукарите и горите, са отдавна отминал епизод. По-късно трябваше да свикнеш не да се стреляш с противника, а да се ръкуваш с него, да се шегуваш с него, да сключваш търговски сделки, да го каниш на вечеря и да разговаряш за времето. Ако направиш груба сметка, сигурно ще излезе, че повече време си прекарал на квартира у противника, отколкото при своите.

Една игра, и нищо повече. Нищо ли? Кой знае дали е чак съвсем нищо. Вече си свикнал да гледаш на тия хора като на обикновени хора, е, може би не хора от висш тип, не преки наследници на Франклин и Айнщайн, ала все пак хора като хора, с дребните им житейски амбиции, служебни неприятности и семейни неблагополучия. Противник, да, но доста невинен и почти добродушен. Един противник по чехли, това притъпява защитния рефлекс.

Нощният вятър облива лицето ми като с хладка вода. Тъмният гъсталак на дърветата ме примамва с тайните си. Движението на черновиолетовите облаци сякаш ми подсказва посоката. Какво чакаш. Един лек скок през прозореца, и ще бъдеш свободен. До главното шосе едва ли има повече от километър разстояние. А движението по главното шосе е денонощно. Все някак си ще стигнеш до Щутгарт или до Саарбрюкен, или докъдето и да било, възможно по-далеч от тази дупка.

Сеймур ли? Сеймур спи. Спи или не спи, Сеймур вече пет пари не дава за тебе. Предоставен ти е пълен простор за действие. Пълен простор за действие — струва си да помислиш по това. Американецът разчита на здравия ти разум.

Дръпвам се от прозореца и отново се обтягам на дивана. Старите пружини жално изскърцват, носят ми долавя миризмата на плесен и прахоляк. Това помещение сигурно не е почиствано вече цяла вечност. Да скочиш навън в тъмното — нищо по-лесно. А после? Един скок в тъмното, един скок слепешката, и то — на тая възраст. Защо е нужно да се натикваш право в лапите на противника, защо трябва чак толкова да го облекчаваш. Нека се потруди сам да те намери. Нали затова му се плаща.

Навярно в хода на подобни размисли съм заспал и сънят, който ме спохожда, е този път съвсем мирен. Ние се движим с Мод по оживена улица и жената ме уверява, че ресторантът е съвсем наблизо и вероятно наистина е наблизо, защото вече сме в ресторанта, доста представителен на вид, ако се съди по огромния брой висящи лампи и келнерът в бял смокинг любезно се приближава, за да ни обясни, че ресторантът, макар да е отворен, всъщност е затворен, понеже вече е късно, а Мод ми казва, не се безпокойте, тук наблизо има още едно заведение и ние отново сме на улицата и отново вървим, додето си давам сметка, че това не е никаква улица, а някакъв пуст междуселски

път. Слушайте, скъпа, казвам на дамата, къде, по дяволите, сте ме повели из тия нивя, аз съм гладен, разбирате ли, но дамата е изчезнала и сега се налага да търся нея, вместо да търся ресторант, когато за щастие съзирам на завоя на пътя една от тия подвижни лавки, дето продават топли кренвирши, и това ме навежда на мисълта, че един-два чифта кренвирши ще оправят работата, и аз се насочвам към лавката, обаче продавачът почва да ми обяснява, че това били кренвирши за кучета и че в момента той не разполагал дори с кренвирши за кучета, а само с кока-кола, и аз така се вбесявам, че сънят съвсем се разбърква, след което все пак се оправя донейде, понеже сега вече седим край масата в апартамента на Мод и тя ми подава един от своите огромни сандвичи, но едва съм го поел, когато Сеймур ми го изтръгва и го запокитва през прозореца под предлог, че Мод е опипвала шунката с ръце и че нейните приказки за някакви ръкавици са чиста легенда. Този безцеремонен жест ме разярява не на шега, тъй че сънят отново се разбърква, за да продължи впоследствие из всевъзможни бирарии, ресторанти и бюфети на самообслужване, изобщо един ужасно дълъг сън, през който, ако щете вярвайте, не успявам да получа нищо, ама съвсем нищичко за ядене.

* * *

Когато следната заран влизам в кухнята, за да си пооплакна лицето, заварвам Сеймур да се занимава с електрическия котлон.

— Не работеше — промърморва той. — Но сега е в ред.

— И какво, като е в ред? Да не сте намерили дузина пресни яйца?

— Яйца ли сънувахте тази нощ? — поглежда ме американецът.
— Аз сънувах бифтеци.

И като поставя алуминиевата тенджерка върху котлона, добавя:

— Не намерих яйца, но открих кутия с кафе. Предполагам, че е кафе, като съдя най-вече по цвета. Що се отнася до аромата, той напълно отсъства.

— Не допусках, че можете да варите кафе и дори да поправяте котлони — забелязвам по-късно, когато вече седим пред големите фаянсови чаши с тъмна димяща течност.

— Мога да върша един милион работи. Мисля, вече ви казвах, че съм минал на младини през всички етапи на мизерията.

— За да вкусите с по-голяма наслада удоволствието, че сте се отървали от нея.

— Човек никога не може да се отърве от мизерията, Майкъл. Човек може само да замени една мизерия с друга — поклаща глава американецът.

Той изважда за миг цигарата от уста, отпива от чашата си и установява:

— Тази настойка е запазила от всичките си естествени качества само горчивината, но все пак е по-добра от нищо.

Сеймур хвърля на пода недопушената цигара, запалва нова и повторно опитва настойката.

— Тая заран ми се виждате нещо омърлушен — подхвърля той. — За какво сте се замислили?

— За това, че вчера по това време имах възможност да си поръчам богата закуска в хотела и не се възползувах.

— Представете си, че и с мене се случи същото. Откровено казано, яденето обикновено ме отвращава. Допускам, че е от тютюна.

— В момента не вярвам да ви отвращава.

— В момента не.

Той се засмива с късата си невесела усмивка и допълва:

— Това им е доброто на необичайните ситуации, че ви доставят необичайни преживявания.

— Не съм гладен за подобни преживявания, Уйлям. Имал съм ги достатъчно.

— Съжалявам, но друго не мога да ви предложа.

— Сигурен ли сте, че тук няма съвсем нищичко за ядене?

— Прерових навсякъде. Два кашона с уиски, плюс току-що откритото кафе и без да броим водата в чешмата — до това се свеждат хранителните ни запаси.

— Могли сте да се запасите поне с няколко кутии бадеми за уискито.

— Вилата не е моя, Майкъл. И не ми споменавайте за бадеми и други подобни. Това неприятно увеличава притока на слюнка в устата.

Прав е. Знам го по себе си, след като от по-предната вечер не съм хапнал нищо. На туй отгоре в главата ми се тълпят откъслечни

спомени от всички безбройни обеда и вечери в последно време с всички тия печени и пържени лакомства, които едва благоволявах да вкуся.

— Надявам се все пак, че Мод ще се появи, преди да сме се подули от глад — произнасям.

— Надявайте се — окуражава ме Сеймур. — Това помага на кръвообращението.

— Но вие няма да ме уверявате, че седите тук без всякаква връзка с външния свят...

— Не, разбира се. При нашата работа връзката е винаги неминуема. Само че какво да правим, когато насрещната станция не отговаря.

Готвя се да запитам още нещо, когато откъм поляната пред вилата се раздава грохот на мотор. Доста груб и плътен грохот, съвсем различен от лекото мъркане на мерцедеса.

— Ако някой се опита да влезе, вие ще трябва да излезете, през прозореца, естествено — казва бързо Сеймур, като става и се отправя към вратата.

Последвам го и залепвам лице към процепа на капачите в предната стая. На поляната е спрял военен джип с четирима американци в униформи и бели каски. Двама от тях се запътват насам, като размахват нехайно автомати. Сеймур излиза, за да пресрещне гостите. Размяна на реплики, които не чувам. Показване на документ, който не мога да разчета. Документът, изглежда, вдъхва респект, защото наежените пози на военните полицаи стават по-приветливи. Още няколко реплики, сетне новодошлите докосват с десници каските и поемат обратно към джипа.

— Търсят някакъв белгиец — обяснява ми американецът, след като грохотът на мотора е заглъхнал в далечината.

— Търсеха мене, а откриха вас — уточнявам на свой ред. — Не ви ли безпокои това, че ви засякоха?

— Защо смятате, че са ме засекли? — вдига вежди Сеймур. — Или мислите, че вие единствен можете да разполагате с два паспорта?

— Паспортите могат да бъдат и повече от два, но физиономията винаги е една, Уйлям.

— Не се безпокойте. Тук в околностите живеят толкова американци, че една физиономия едва ли ще бъде запомнена.

Той замълчава. Сетне произнася, сякаш на себе си:

— Значи, търсят ви. Това трябваше да се очаква. Въпросът е, кой е натиснал алармения звънец: Райън или Томас?

— Райън няма интерес да го натиска, след като е прибрал парите.

— Банкнотите бяха фалшиви, всички до една, Майкъл. Служебен реквизит, нищо повече. Нима допускате, че ще плащам с истински долари на един мошеник. Райън има известни основания да ви предаде, след като сте му изпратен от Томас. А Томас има също своите основания, след като сте сключили сделката с Райън.

Той забучва замислено една цигара в ъгъла на устата и щраква запалката.

— Как сме с цигарите? — питам, като запушвам на свой ред.

— Цигари има предостатъчно. Също както и уиски. Какво ще кажете за чаша утринен скок?

— Готов съм на всичко, способно да притъпи това адско чегъртане в стомаха.

В стаята цари полумрак. Топъл полумрак. И душен. Също както в оная стая от кошмара ми. Наистина в тази тук има и врата, и прозорци, но излизането не е за препоръчване. Капаците са плътно затворени. Ако през цепнатините изобщо прониква някакъв въздух, той трябва да е в нищожни количества.

Ние седим край ниската масичка, излегнати в старите, ухаещи на плесен кресла, и вкусваме уискито без излишно престараване. Един късмет все пак, че хладилникът работи.

— Да, Райън или Томас, това е проблемът — разсъждава гласно Сеймур.

— Какво значение за вас? Нали операцията ви е вече изпълнена.

— Но вие, Майкъл?

— Не ме убеждавайте, че сте се загрижили чак дотам за съдбата ми.

— Въпросът за съдбата ви наистина е висящ. А аз не обичам висящи въпроси.

— Изглежда, това е последният въпрос, който ви е занимавал, и единственият, за който нямате решение.

— Съвсем не. Само че с вчерашния взрив хвъркнаха във въздуха и готовите решения. Сега ще трябва да чакаме. А това ни дава възможност и да мислим.

— Странно, че не сте се спрели на най-простото.

— Да. Идеята да ви ликвидирам е наистина изкусителна. Обаче аз я елиминирах още в момента, когато склучих договора с вас.

Той замълчава, протяга ръка към чашата скоп, сетне променя решението си и отново се отпуска в креслото.

— Длъжен съм да изпълня задълженията си, Майкъл, особено сега, след като вие изпълнихте своите. Ако изключим отделни естествени пориви за откопчване, вие се държахте доста почтено.

— Кажете по-скоро, че не е в интереса ви да ме премахнете.

— Може и така да го приемете — свива рамене американецът.

Той подтиска една прозявка и добавя:

— Знаете, че не държа да минавам за благодетел.

— Знам по-скоро обратното. Нали в Копенхаген искахте тъкмо това, да станете мой благодетел. И нали бяхте благодетел на Грейс.

— Опитах се, но без успех. Изглежда, че в този свят никой на никого с нищо не може да помогне.

— Вие така и не казахте какво е станало с Грейс.

— Нямам понятие. Тя отдавна е извън моя обсег. Изобщо съжалявам, но не мога да ви я сервирам. Впрочем аз и тогава не ви я сервирах. Вие просто ми я отнехте.

— Временно.

— Напротив: завинаги. От това аз лично не загубих бог знае какво, но за Грейс то бе началото на края.

— Наказали сте я по служебна линия.

— Не съм я наказвал по никаква линия, а най-малко — служебно. Служебно тя си изпълни задачата. Хвърли ви въдицата, без сама да си дава сметка, че го прави. И ако вие отказате да налапате въдицата, за това Грейс не носи отговорност.

Той отново протяга ръка към чашата, сетне отново променя решението си.

— Да, в служебно отношение тя не ми изневери. А колкото до другата изневяра... каква претенциозна дума... колкото до другата изневяра, аз, знаете, не съм сантиментален човек.

— И все пак какво стана с Грейс, ако не е тайна?

— Защо да е тайна? Депресията трудно може да остане в тайна. Именно — депресията. Един затрогващ и мил подарък от ваша страна.

— От моя страна?

— А от чия? Похарчих немалко усилия, за да възпитам това момиче в дух на резервираност, недоверчивост, хладина, изобщо да го направя устойчиво на шоквете и рисковете, с които ни затрупва днешният свят. Признавам, че съм провеждал възпитателната си операция по-скоро с професионални намерения, отколкото с филантропични. И все пак дресировката бе от полза за Грейс. Щеше да бъде от полза, ако не бяхте се явили вие, за да разрушите всичко.

Той за трети път протяга ръка и най-сетне набира кураж да поеме чашата и да отпие глътка. Сетне, установил, че като никога в устата му не дими цигара, повторно протяга ръка към пакета кент и запалката.

— Допускам, че малко ви надценявам — забелязва американецът, като ми отправя гъста струя дим. — Това ми е привичка, по-скоро да надценявам противника, отколкото да го подценявам, защото първата грешка е по-безобидна от втората. Тъй че и в случая нищо чудно причината за драмата да не е толкова у вас, колкото у самата Грейс, у слабостта на Грейс. И най-аскетично дресираната жена винаги носи у себе си нещо от самката. Самката, дълбоко притаена, продължава да съществува и да мечтае за реванш. А щом се появи съответният мъжкар, тя тутакси излиза от нелегалност и цялата дресировка отива по дявола. Така че ако не бяхте вие, вероятно щеше да бъде друг. И все пак не друг, а вие, именно вие й оставихте за спомен този малък подарък — депресията.

— Наистина ме надценявате. Аз не съм единственият мъж по тия географски ширини и ако Грейс е изпитвала нужда от мъж...

— Грешите, драги — прекъсва ме Сеймур. — Не бъркайте Грейс с Дороти. Грейс не е Дороти, и в това е може би нещастieto й. Странно, как не долавяте разликата, след като сте имали щастието или отегчението да спите и с двете. За Дороти смисълът на живота е в задоволяване на плътските нужди, докато при Грейс влечението се съпровожда освен от сърбеж в гениталиите, но и от сърбеж в мозъчното вещество. Изобщо страстта се проявява, гарнирана с интелектуални фантазии. Такива жени не се хвърлят върху първия срещнат. Такива са по-капризни в избора си.

— Пак почвате да ме надценявате.

— Едва ли. Даже съм недоумявал: с какви ли достойнства сте успели да събудите апетита у тая злюда жена.

— Когато недоумявате, то не е за дълго. Вие винаги успявате да стигнете до отговора. До някакъв отговор.

— Естествено, И дори съм готов да ви разкрия заключението си.

— Винаги е интересно да научиш как изглеждаш в очите на другия — промърморвам, като притварям очи.

— Не, това вие, поне за сега, няма да научите. Става дума не как изглеждате в моите очи, а как сте изглеждали в очите на Грейс.

— Значи — хипотези.

— Хипотези, вярно е. Но ако вземем под внимание факта, че познавам Грейс почти като домашните си чехли, имам всички основания да вярвам в хипотезите си.

В стаята наистина е душно до немай-къде. Околността едва ли е по-хладна, ала поне не е опушена от Сеймур.

— Мисля, че бихме могли да отворим леко капациите — подхвърлям просто за проба.

— Отворете ги, само че едва-едва — отвърща американецът. — Желателно е вилата поне отдалеч да изглежда необитаема.

Действията ми не дават особен резултат, освен че яркият лъч, навлязъл през процепа, внезапно разсича полутъмната стая на две.

— Ставаше дума за хипотези — напомням, когато се обтягам наново в креслото.

— Струва ми се, че те не ви интересуват особено.

— Е, „особено“! Знаете, че миналото не интересува никого особено.

— Представете си едно момиче, което участва в нашия институт единствено като преписва на машина документи с не твърде секретно съдържание. Едно младо същество, чиито представи за противника са формирани най-вече от шпионските филми, където червеният агент се явява винаги в образа на човекомаймуна с бръсната глава и дебел врат. И ето че ненадейно момичето се сблъсква с един противник от плът и кръв, съвсем различен от класическия маймунски тип. Един противник с кавалерски обноски — имам предвид обичая ви да подхвърляте евтини комплименти, — един противник, готов да се изложи на смъртен риск за дамата си — имам предвид ролята ви на герой в оня глупав кръчмарски побой...

— ... Който предварително бе инсцениран от вас...

— Грешите. Един противник, най-сетне, с мъжествена външност и непроницаема душа. Ако прибавим и обстоятелството, че вероятно сте пуснали в ход и няколко красиви фрази за високите си идеали...

— Тоя път вие грешите. За разлика от вас, не съм я подлагал на идейна обработка.

— Възможно е. Във всеки случай не вярвам съвсем да сте отминали темата за съдбата на Човечеството с главно Ч. Да прибавим и факта, че бяхте в положението на субект, попаднал в зловеща клопка, което ви осигуряваше ореола на герой. Да вземем под внимание и това, че Дороти ви бе станала любовница, а в подобен случай всяка жена си казва защо да е Дороти, а да не съм аз... Какво повече е нужно на младото същество, за да хлътне? Притискате го с присъщата си безцеремонност в някой ъгъл, целувате го с груба похот и то се разтапя.

Нова грешка — възразявам, този път на ума си. Грейс ме целуна, а не аз нея. Колкото до грубостта, тук сте по-близо до истината, Уйлям. Целуна ме така, сякаш искаше да ми отхапе устните.

— Хипотези, наистина... — произнасям гласно. — И все пак, какво стана с Грейс, освен дето я изхвърлихте?

— Не съм я изхвърлил. Изобщо лъжете се, ако мислите, че хипотезите ми са плод на уязвено самолюбие. Вярно е, че държах доста повече на Грейс, отколкото на Дороти, само че не от излишък на любовни чувства. Учителят винаги се огорчава от провала на своя ученик, особено ако е вярвал в успеха му.

— И все пак не я изгонихте.

— Не, разбира се. Постарах се даже да я предпазя от някои неприятности, като я пратих отново да тропаше на машината си. За жалост тя не само тропаше, а и дрънкаше, тъй че се наложи да я преместят на съвсем периферна работа в архивата.

— Дрънкаше? Какво дрънкаше?

— Вечните глупости, нали знаете: когато на една жена ѝ липсва мъж, или ще се впиянчи, или ще влезе в религиозна секта. Тая също бе развила истерията си на религиозна основа — Човечеството с главно Ч. Затуй подозирам, че и тук се проявява вашето влияние, макар че не вярвам да е само вашето. Това се случи точно по време на Виетнамската криза или, ако щете, на Американската криза, на кризата

в патриотичните убеждения. Всички изведнъж бяха станали толкова чувствителни...

— А чувствителността според вас е равнозначна на нервна болест.

— Защо „според мене“? Нима делото на Наполеон се оценява по броя на убитите от него хора? Такова нещо не правят дори враговете му. На вас ли трябва да обяснявам, че политиката винаги е свързана с убийства, дори и в мирно време. Мирно време ли? Имало ли е ден без военни действия през целия този мирен период? И кой ще седне да брои трупите?

— Вероятно и Грейс е заела мястото си между тях.

— Е, вие искате да превърнете баналната драма в антична трагедия. Допускам, че Грейс още си е жива, макар и едва ли здрава. Чух само, че са я освободили и от архивата. В нашите служби нямат особен респект към нервоболните или, ако това повече ви харесва, към болезнено чувствителните. Професията ни е такава.

— Това не е вашата професия, Уйлям — произнасям донякъде ненадейно и за самия себе си. — Вие не сте човек на професията.

Американецът леко се надига от креслото и ме поглежда с любопитство, сякаш съм го изтръгнал от летаргията с нещо много забавно. Лицето му изведнаж се оказва разсечено надве от тънкия слънчев лъч и Сеймур машинално замахва е ръка, сякаш за да го отстрани.

— Тъй ли?

— Вие не сте човек на професията — повтарям лениво. — Знам, че я упражнявате, изпитал съм го на гърба си, изпитвам го дори в момента, но вие не сте от занаята. Вие сте прекалено склонен към разсъждения, към академично наливане от пусто в празно, изобщо роден сте за университетска кариера...

— Аз я имам тази кариера, Майкъл.

— Да, знам. И това само потвърждава моята версия. На всичко отгоре сте и заможен човек. Пита се в такъв случай, за какво сте се натикали в професията.

— Вероятно за да не ме натикат в затвора.

— Като марксист...

— Пазил ме бог. Като човек, свикнал да изрича неща, които е прието да се премълчават. Ще признаете, че при липса на други

удоволствия волнодумството е доста приятно занимание. Не защото изричаш истини, а защото дразниш глупците. Та нали откак свят светува хората въздишат все за това скъпо нещо — свободата.

— Не вярвам тоя занаят да ви я осигурява.

— И тук ви е грешката. Ако не бях в професията, щях да бъда най-малкото под наблюдение. Полицейски номера за дребен тормоз, заплахи по телефона, необходимост да помниш къде си прекарал тази или онази вечер, за в случай че ти скроят някоя история и че работата стигне до следствие и до алиби.

— Докато сега сте напълно свободен...

— Е, „напълно“... Напълно и господ не е свободен. Важното е, че нямам причини да се страхувам от броячи. Защо да се страхувам? Те са мои хора и аз съм техен човек. Мога дори в известни рамки да си позволя лукса да говоря туй, което мисля. Това ми е създавало престижа на особняк, но съвсем не — на обществен враг. Какъв обществен враг, след като бдя за сигурността на обществото.

— Мислех, че сте човек на риска.

— И комарджията е човек на риска, но винаги предпочита да върви срещу риска поне с един фул от аса в ръцете.

В здрачната стая е настъпила тишина. А в тишината още по-ясно долавяш как скрибуца стомахът ти. Сервирам си още два пръста уиски, а понеже ледът в каничката се е почти разтопил, наливам и два пръста от ледената вода.

— Вие искате ли? — запитвам американеца.

— Защо не. Това ще ни бъде обедът.

Отново настъпва тишина. Сетне по някое време Сеймур промърморва:

— Когато обявихте, че не съм от професията, очаквах да последва друго.

— Знам. Очаквали сте да кажа, че я презирате, тая професия.

— Но не го казахте.

— Какъв смисъл? Вие презирате целия свят.

— Презрението е чувство, Майкъл. А аз не съм по чувствата. Аз просто виждам колко струва всичко туй, дето ни заобикаля, за което нямам никаква вина. Нали вече ви казах: човек може само да замени една мизерия с друга мизерия, нищо повече.

Той става ненадейно, сякаш отегчен от разсъжденията си, и произнася с друг тон:

— Очевидно не успяхме в пиенето. Нека се опитаме поне да поспим.

* * *

Денят минава ако не в спане, то поне в летаргия.

Лежиш върху скърцащия прашен диван и обхождаш с поглед полумрака над главата си, додето очите ти се замрежат и навлезеш в някакви сънища, тъй объркани, та не могат и да се разказват. Всичко е смесено едно с друго и всичко се прелива от едно в друго, и ти си ту с Мод, ту с Грейс, само че това не е Грейс, а Дороти, докато на края успяваш все пак да се отървеш от цялата тая бъркотия, да си оправиш вратовръзката и да влезеш в кабинета на генерала.

Генералът, както си и очаквал, не те посреща с отворени обятия, нито те потупва по рамото, но все пак слуша търпеливо това, което напразно се опитваш да му обясниш, понеже е доста сложно и най-вече понеже ненадейно си останал без глас и едва шепнеш. На края, изглежда, търпението на шефа все пак се изчерпва, защото произнася строго:

— Не разбирам. Говори по-високо.

Тъй че ти напругаш с последни сили гласа си, за да кажеш поне най-важното, но за свой ужас избъбряш само:

— Питам дали нямате нещо за хапване.

Сетне съзнаваш, че отново си буден или полубуден — какво значение — и в главата ти вече кръжат не сънища, а мисли, натрапчиви като мухи и досадни като мухи, а ти, вместо да се мориш да ги разгонваш, ги оставяш да бръмчат колкото си щат. Разбира се, от опит ти е известно, че ако се заловиш за нещо важно, ама наистина важно, другите мисли-мухи от само себе си ще се пръснат. Само че в момента съвсем не ти се ще да се занимаваш с важни неща, тъй като неизвестните в уравнението са премного, за да разчиташ на вярно решение.

Оня взрив... За Сеймур оня взрив не е нищо повече от дребна неприятност. Все едно че се е спукала тръбата на парното. Той дори

няма представа какво точно се е случило или твърди, че няма представа, макар може би аварията да е програмирана тъкмо от него.

Не е изключено експлозията да е наистина без значение за Сеймур. Не е изключено тя дори да придава по-голям заключителен блясък на операцията му. Само че между твоите интереси и интересите на Сеймур съществува известна дистанция.

Скандал от трети тип — бе казал американецът. Скандал, оставащ в тайна. Обаче една оглушителна експлозия няма как да остане в тайна. С нея се заема най-първо военната полиция, а след това и обществеността. Ехото от тоя жалък взрив сред един полузабравен склад може да се окаже по-силно от очакваното. Атмосферата на шпиономания, подготовката за предстоящи избори, липсата на други сензации в момента — и ето че дребният инцидент се превръща в политическо събитие.

А за да има събитие, налага се да има и герои. Героите естествено са Томас и Ерлих. Но американците ще се постараят да оставят в сянка Томас, а Ерлих сам по себе си е доста дребен за герой. Кой стои зад Ерлих — такъв ще бъде първият въпрос.

„Търсят един белгиец“. Един тайнствен белгиец, това вече би могло да подхрани любопитството на публиката и да предостави терен за всевъзможни коментари: човек на левите или десни екстремисти, оръдие на мафията, комунистически агент. С две думи, нищо чудно да видиш скоро портрета си на първите вестникарски страници.

Възможно е, разбира се, американците от самото начало да са блъснали вратата под носа на любопитните. Не се бъркайте в нашите домашни работи. Възможно е дори никой да не търси никакъв белгиец. Възможно е цялото киснене в тая вила, затворените капаци, гладът и отегчението да представляват само част от поредната инсценировка на Сеймур. Държи те тук под предлог, че те укрива, докато обмисля някакъв следващ ход. Това е напълно в стила му. За да си сервира подобна шега, той е готов дори да гладува или тайно да поглъща отгатак някакви кондензирани храни.

Мисълта, че може би в този момент американецът хрупа отгатак някаква кондензирана храна под формата на бисквита, до такава степен ме дразни, че нишката на мисълта се прекъсва и трябва да мине време, додето намеря отново края ѝ.

„Търсят един белгиец, Майкъл.“

„Но аз не съм белгиец, Уйлям. Аз съм австриец.“

„Австриец или белгиец, те търсят вас. Може да имате сто различни паспорта, обаче физиономията ви е една, както сам благоволихте да забележите.“

Много вероятно е наистина да ме търсят. И след като ме е натикал собственоръчно в блатото, Сеймур сега се представя за мой спасител. Натиках ви, но не държа да се удавите, мъчно ми е за вас. Лошото е, че ролята на спасител не се покрива твърде с обичайното му амплоа. Рече ли Уйлям да спасява някого, можеш спокойно да му сложиш кръст. Кръст — на Грейс, а сега, не е чудно — кръст и на тебе.

Най-вероятното е, че още си му нужен. Най-вероятното и съвсем не най-лошото като перспектива. В случай че още си му нужен, ще се постарая да те запази поне дотогава, докато си му нужен. А после... После, сбогом, Майкъл, надявам се, ще се оправите някак с тия ваши два паспорта. Сбогом или лека ти пръст, какво значение.

Вече е почнало да се мръква и това ме навежда на мисълта, че бих могъл да пооткрехна повече капациите, за да се разсъня и да вкуся вместо вечеря малко вечерна хладина. Ала едва съм подал глава навън и зад гърба ми прозвучава познатият леко дрезгав глас:

— Вече ви казах, драги, че прекаленото ви афиширане не е във ваш интерес.

— Какво афиширане? Навън е почти тъмно.

— Да, почти, но не съвсем. Надявам се, долавяте разликата.

Дръпвам се от прозореца и за разнообразие се разполагам не на кушетката, а на креслото.

— Току-що установих, че в хладилника отново се е образувал лед. Какво ще кажете за един малък аперитив преди вечеря?

— Бих предпочел да минем направо към вечерята — измърморвам.

— Няма да спечелите нищо — поклаща глава американецът. — Вечерята е съставена от същата течна храна. Не забравяйте все пак, че уискито се прави от царевица, а ако и царевицата не е храна...

Вдигам се с лека въздишка от креслото:

— Добре, Уйлям. Нека да прием, само не ми говорете за храни.

Донасяме от кухнята необходимото и въпреки мрачината подреждаме бара върху ниската масичка без излишно чупене на чаши. При първата глътка от леденото питие усещам нещо като удар върху

празния си сгърчен стомах, а известно е, че ударът зашеметява. Тъй че повтарям го с чисто профилактична цел. Колкото повече си зашеметен, толкова по-малко разбираш, че си гладен.

— Не искам да надничам в тайните ви, но все пак няма ли да кажете нещо по въпроса за връзката? — подхвърлям.

— Насрещната станция продължава да мълчи — осведомява ме късо американецът.

Той щраква скритата в шепите си запалка и лицето му за миг се появява от мрачината, озарено от жълтото пламъче.

— В такъв случай за каква връзка ми говорите, щом не сте реализирали дори една-единствена емисия.

— Напротив, реализирах. Обаче именно една единствена. Това стана още вчера, колкото за да науча, че цялата документация по нашите проучвания е предадена, където трябва.

— Затуй сте така спокоен.

— Аз съм винаги спокоен, Майкъл. Аз съм далеч по-спокоен от вас. Вие само давате вид на спокоен и го правите доста умело, но то е само маска.

— Не ви оспорвам превъзходството.

— Не става дума за превъзходство. Човек е винаги спокоен, когато знае, че няма какво да губи.

— Човек винаги има какво да губи.

— Може би. Обаче всичко зависи от това, колко струва за тебе животът. Не сте ли се замисляли над проблема за самоубийството като над свой личен проблем?

— Не, разбира се.

— Така и предполагам. Вие нямате достатъчно въображение за подобно нещо.

— Това, че съм тъп, вече сте ми го подсказвали по най-различен начин — забелязвам, докато следя как лицето му ту се появява, ту изчезва, додето оранжевото огънче на цигарата светва и гасне в мрачината.

— Тъпотата наистина би могла да ви послужи като генерално извинение — промърморва Сеймур. — Само че вие не сте тъп. Вие сте фанатик.

— И това съм го чувал.

— Но не сте го проумели. Човешкият род открай време се дели на скептици и верующи. И не си въобразявайте, че тия, вторите, са привилегия само на вашия свят. Верующи и фанатици — тая сган я има колкото щете и у нас. Някои вярват все още в Христа, други — в превъзходството на бялата раса или в историческата мисия на Америка. Едни висят в църквите, други линчуват негри, трети бият крак в такта на бойните маршове. Изобщо фауната на фанатиците ми е позната до втръсване и до пълно омерзение.

— За вас е въпрос на подробности, че разни хора могат да вярват в съвсем различни неща.

— Естествено. Какво значение дали илюзията, в която вярват, е от вашия тип или някоя друга? Всички тия илюзии могат да се изброят на пръстите на едната ръка и всички са еднакво глупави. Скудоумието на човечеството е отразено и в илюзиите му. Няколко нелепи химери за равенство или превъзходство за величието на бога или могъществото на човека.

Мрачината не ми попречва да установя, че чашата ми е празна. Докопвам пипнешком бутилката, а подир туй и каничката лед и отново сервирам на горкия си стомах два-три зашеметяващи удара. Ако съдя по суетенето на Сеймур от другата страна на масичката, той е зает със същата операция.

Угарката на американеца описва бавна червеникава парабола и пръска на пода няколко дребни искри като гаснещ фойерверк. Сетне запалката отново щраква и сред мрака отново се откроява бледото, леко навъсено лице.

— За вас не съществуват истини — подхвърлям, колкото за да подразня опонента. — Има само химери.

— Истините, доколкото съществуват, са въвн от вашия свят, въвн от света на верующите. Вашите истини в кавички, вие сте ги получили наготово, както добрите деца получават наготово своя молитвеник за църковна служба.

— Трябва да ви призная, че не съм получил от никого никакъв молитвеник.

— Получили сте, също както всички фанатици. Получили сте, защото всяка религия, включително и вашата, предполага най-първо да глътнете на доверие един-два постулата. За набожните това е съществуването на бога, за вас — съществуването на класовата борба,

на прогресивното развитие, на човешкото могъщество. Или ще почнете да ме убеждавате, че тия неща вие сам лично сте ги открили и проверили на практика?

— Мисля, че и сам съм успял да установя нещичко.

— Не мислите, а си въобразявате. Този свят, Майкъл, не сте го открили нито вие сам, нито вашите комунисти. Той датира отпреди вас. Всички общества са били двойствени, всички са почивали на принципа „ние и другите“. И понеже „ние“ винаги сме ограбвали „другите“, в случай че другите не са ограбвали нас, то между „ние“ и „другите“ винаги е съществувала смъртна вражда. Така е било и въпреки наивните ви надежди, така ще бъде занапред.

— Мисля, че от време на време са настъпвали и промени.

— Е, да: „ние и другите“, това са били веднаж робовладелците и робите, а друг път — аристократите и третото съсловие. Но туй са промени исторически, а не по същество. Вие не можете да разберете, че човечеството по самата си същност е двойствено, че човешкото общество се развива чрез делене, също като амебата. Да, също като амебата, но в по-агресивен вариант. Едната част се отделя от другата част и се нахвърля върху нея, за да я ликвидира, за да остане тя единствената. Но едва останала единствена, налага се да установи, че вътре в самата нея вече са започнали процеси, които напират за ново раздвояване. Вие можете да си чертаете на книга всякакви прогнози за бъдещето, но не сте властни да изменяте природния закон.

— Не знаех, че антагонизмът в обществото е природен закон.

— Значи не знаете една азбучна истина. Антагонизмът е закон на всичко, не само на обществото. Без антагонизъм не би имало магнетизъм, полюси, гравитация, електричество с положителен и отрицателен знак, материя и антиматерия, светлина и мрак, движение на вселената, изобщо — вселена.

— Мислех, че човек създава човешката си вселена не по силата на закона за гравитация, а по логиката на своите разумни критерии — забелязвам.

— Значи сте идеалист — отвърща Сеймур и угарката му отново прави плавна светла парабола към пода. — Срамота е за полицаи като вас да бъде идеалист, Майкъл. Тази микроскопична плесен, величана от вас като човешко общество и възникнала върху кората на една микроскопична планета, да, тая жалки плесен не може да се развива по

някакви си свои самостоятелни закони, различни от законите на голямата вселена.

В разговора, ако това може да се нарече разговор, настъпва пауза. Този тип винаги ме обърква с реториката си. Теориите, наши и чужда, съвсем не са най-силното ми място. Усещам, че греша в нещо, но не мога да открия къде точно, още повече че операцията по зашеметяване на стомаха е стигнала до третата чаша.

Да, операцията този път се развива успешно и аз съм вече близо до блаженото състояние на безтегловност, а хладният ветреца, прииждащ от прозореца е добра добавка към леденото уиски и изобщо налице са всички условия да се отпусна в креслото и да престана да разсъждавам по въпроса къде съм и какво ме очаква. Само че този тип ме дразни с реториката си и аз нямам никакво намерение да му отстъпвам последната дума.

— Добре, Уйлям — промърморвам по някое време, — понеже вие освен полицаи сте и професор, можете ли да ми обясните как ще се проявява вашият антагонизъм в едно общество, където няма да има експлоататори и експлоатирани.

— Мога, стига да престанете да виждате експлоататора непременно като фабрикант, а експлоатирания — като работник при фабриканта.

— Ще се опитам.

— В такъв случай лесно ще разберете, че при всички случаи едни ще управляват, а други ще бъдат управлявани, едни ще имат повече, а други — по-малко, едни ще мислят така, а други — иначе...

— Едни ще работят по-добре, а други по-зле — продължавам вместо него. — Само че това още не е антагонизъм.

— Ако не е, непременно ще стане — успокоява ме Сеймур. — В основата на цялата човешка дейност лежи една безгранична алчност. Старият Ницше я наричаше воля за власт, но това е само последица от склонността му да опоектизира нещата. Волята за власт в последна сметка не е нищо друго освен жаждата да притежаваш, да трупаш, да грабиш възможно повече. Животното се храни, но не се запасява...

— Бръм-бръм-бръм... — обаждам се предупредително. — Забравяте пчелите, Уйлям. А също и мравките.

— Даже и те не се запасяват за повече от един сезон. А при човека нещо се е случило и естественият инстинкт за самосъхранение

се е изродил в алчност, в трупане на неща, които съвсем не са необходими за продължаване на рода.

— И как си обяснявате тази аномалия? — любопитствувам.

— Като аномалия. Предполагам, че развитието на човешкия мозък не е било биологично програмирано. Развитието на човешкия мозък е всъщност нихилистично нарастване на един тумор. И това, което вие величавате като човешки гений, не е нищо повече от раково заболяване.

— Мислех, че скромният ни интелект не е лишен от известни възможности.

— Е, да, в сравнение с възможностите на шимпанзето. Но това са опасни възможности, Майкъл. И съвсем неуправляеми. Нещо като атомната бомба в ръцете на китайците. Толкова ли е трудно да се види, че човешкият гений, това е именно геният на разрушението, че дори тогава, когато нещо все пак бъде сътворено, то неизбежно рухва, понеже към него тутакси се протягат нашите грабителски ръце или ръцете на другите, протягат се с огън и меч, за да превърнат всичко в развалини. Вашата велика история, това е един музей на развалините, драги. Едно гробище, такава е вашата велика история.

— Мисля, че именно вие сте се запретнали да разширявате гробището.

— И ние, и вие...

— Бъдете честен, Уйлям. Ние отдавна казваме „стига!“

— Казвате „стига“, защото вече почвате да се задъхвате в това изтощително надбягване.

— Вашите коментатори твърдят обратното. Според тях ние даже имаме известен аванс в надбягването.

— Да, но вече се задъхвате. Ние сме по-богати от вас и можем да си позволим по-дълго време това чудовищно пилеене на пари.

— Кои „вие“? Монополите?

— Да, да, знам какво ще последва: народът, масите и пр. Без дори да си давате сметка, че именно тази мисъл за масите ни кара да поддържаме надпреварата. Не изпитвам никакви симпатии към вашата система, но в чисто икономическо отношение предимствата са на нейна страна. Ако не бяха тия колосални разходи за оръжие, благосъстоянието у вас щеше да расте в неприятно къси срокове. Това

е и ползата от колосалните разходи: те ви натискат главата, за да не си позволявате да растете тъй бързо.

— Цинизмът ви не е лишен от основание — признавам. — И все пак, как си обяснявате факта, че Мод или който и да било там така упорито мълчи?

— Ако аз съм циник, вие сте направо нагъл, драги. Не бива така безцеремонно да надничате в техническата екипировка на противника.

От другата страна на масичката се раздава леко дрънчене на стъклария, което ми подсказва, че Сеймур или си налива нова чаша, или се чука със самия себе си. Сетне отново се раздава леко дрезгавият глас:

— Досега избягвах да ви запознавам с нашата техническа екипировка от чисто човешка неловкост. Става дума за съвсем примитивна радиовръзка в радиус от осемстотин метра...

— Чрез която сте поддържали контакт с Мод по време на онзиденшната операция.

— Именно. Откъде можех да знам, че след операцията ще възникнат усложнения. Тъй че за момента този немощен транзистор е единствената ми апаратура за връзка. Осемстотин метра, нали ви казах. Прочее мълчанието означава, че за Мод е нежелателно да се приближава на такова разстояние, понеже пътищата се контролират или което е все същото, че не смее да се обади, понеже има риск съобщението да бъде прихванато.

— Не е изключено Мод просто да се е разболяла.

— Мод не може да се разболее — възразява категорично Сеймур.

— Или да е катастрофирала с колата.

— Мод да катастрофира?

— Знам, че е слабо вероятно. Но понякога и слабите вероятности...

— Оставете, Майкъл! По-скоро луната ще изхвъркне от орбитата си, отколкото Мод — от шосето. Още повече Мод знае, че няма право да катастрофира в такъв момент.

— При вашата болезнена недоверчивост това доверие в Мод ми изглежда просто странно.

— Знам с кого имам работа.

— А ако вашите военни са я задържали?

Този път отговорът се забавя малко повече:

— Обсъдил съм и този вариант. Просто като теоретическа възможност. Военните могат да задържат вас, но не и нея. И дори да си позволят да го направят под някаква форма, това няма да ги доведе доникъде.

— Понеже Мод е като гроб.

— Точно такава е, представете си.

— Какво сляпо доверие.

— Добра организация, нищо повече. При Мод нишката се прекъсва, Майкъл.

— Вие по-добре знаете.

— Знам го. Защото, ако нишката не се прекъсне при Мод, значи ще стигне до мене. А стигне ли до мене, значи има изгледи да се насочи към голямото началство. Само че такова нещо никое голямо началство не би допуснало. Нишката винаги се прекъсва поне на една бримка преди голямото началство.

— Но в такъв случай Мод ще изгори.

— Грубо казано, да, Нали затова ѝ се плаща, за да играе ролята на бушон.

— Също като мене. С тая разлика, че никой не ми плаща.

— Е, вашият случай е по-особен — признава Сеймур и отново почва да звънти със стъкларията.

Изчаквам го да спре, за да си належа на свой ред. Крайно време е да си належа, защото стомахът ми въпреки спиртната терапия отново почва да капризничи.

— Да, вашият случай е по-особен — повтаря след известна пауза американецът. Ако Мод бъде притисната и се наложи да изгори частично, все пак ще намеря начин да я измъкна. Тя така сляпо вярва в мене, че не бих си простил, ако не я измъкна.

— Не допусках, че сте способен на сантименталност.

— Сантименталност? И то спрямо Мод? Аз имам някои дребни задължения единствено към себе си, драги. И тъкмо зарад себе си, а не зарад Мод ще трябва да я измъкна. Вашият случай обаче е по-особен.

— Вече за трети път го повтаряте.

— Възможно е. Не знам не прекаляваме ли малко с това уиски. По-особен е, защото, ако ви спипат, изгарянето няма да бъде частично.

— А съществува и опасност да кажа нещо излишно.

— Не, такава опасност не виждам. Ако я виждах, вероятно вече щях да съм ви изгубил като събеседник.

— Предполагам, че все още съм ви нужен. Макар и да не ми е ясно за какво.

— За нищо. Нямате представа как бихте ме облекчили, ако можехте да изчезнете ненадейно и в неизвестна посока.

В тона му прозвучава такава нотка на искреност, че не намирам какво да възразя. Нощният вятър се е усилил. Капаците на прозорците леко потракат и за известно време това са едничките звукови ефекти, нарушаващи тишината в тъмната стая.

— Карате ме да се чувствавам просто виновен, задето още не сте ми видели сметката — забелязвам, колкото да наруша паузата.

— Нали вече ви казах: мислил съм и по този вариант. Но вярвам и сам знаете, че е много по-трудно да прикриеш един труп, отколкото един жив човек. Живият човек може да мине незабелязан край полицая, докато трупът, не знам защо, винаги събужда любопитство. Чий е този труп, защо се намира точно тук, а не другаде, кой го е оставил... И после тая отвратителна миризма на разлагаща се плът... Не, Майкъл, вие все пак сте ми приятел. Не искам да ви виждам като труп.

* * *

Нощта минава някак си.

През нощта тъй или иначе спиш, макар и на пресекулки, тъй или иначе сънуваш, макар и кошмари. Но денят не минава никак. Струва ти се, че си станал преди векове, а е все още заран и ние седим в кухнята, след като отдавна сме изпили горчивото блудкаво кафе, последното кафе и последната храна в тази проклета плесенясала вила.

През тоя живот съм преживял доста неприятности, не мога да се оплача от липса на асортимент, но никога не съм предполагал, че три гладни денонощия заслужават някакво внимание. Едва сега започвам да си давам сметка, че гладът е велика сила. Едва сега, след като времето е спряло и след като даже Сеймур е млъкнал, и след като напразно събирам сили, за да се преместя на дивана отгатак.

Най-сетне мудро и нерешително се премествам. Премествам се и замирам. Щом времето е спряло, значи и ти трябва да спреш, да потънеш някъде надълбоко, възможно по-дълбоко и по-далеч от мислите, от страховете и болките. А ако животът рече пак да почне... е, ако животът рече пак да почне, все ще се намери някой да те разтърси и да каже ставай.

Да, времето наистина е спряло и аз установявам това винаги, когато намеря сили да отворя очи, защото стаята тъне в дрезгавина, такава смътна дрезгавина, сякаш часовникът на времето е секнал точно на границата между деня и нощта. Но колкото и да е спряло времето, това не ми пречи понякога да си казвам, че това безвремие трае вече наистина прекалено дълго и че е съвсем ненормално да висе така в безвремие между живота и смъртта, без да знаеш всъщност дали си още на тоя свят, или си вече на оня.

Тази неизясненост на обстановката донякъде те смуцава и ти пречи да потънеш в дълбочините, но после се сецаш, че ако си на оня свят, значи, отнейде без друго ще се появи Любо — щом се появи Любо, смятай, че си на оня свят, а ако ти е писано да останеш тук, тогава непременно някой ще те хване за рамото и ще каже хайде, ставай, не чуваш ли, че часовникът отново затрака.

— Ставайте, Майкъл — чувам наистина един малко дрезгав глас.

Чувам го, но съвсем отдалече, понеже точно в този момент съм потънал в голямата дълбочина. Чувам го, но се правя на разсеян, понеже нямам никакво намерение да изплувам горе за щяло-нещяло.

— Ставайте, Майкъл, бързо! — раздава се отново гласът.

— Какво? Какво има? — избъблям не без известно усилие.

— Онзи глупак... Вероятно идва за вас... Не бива да го пускате да влиза — обяснява американецът, като се опитва да ме избута от дивана.

Надигам се — няма да кажа с какви усилия на волята, — но се надигам и поглеждам през процепа на капака.

На поляната пред вилата е спрял черен опел — странно как не съм го чул, — а в опела, ако не ме лъжат очите, седи тъй нареченият шеф на Мод — мистър Френк или Франк.

— Не се безпокойте — произнасям с усилие и не съвсем ясно, сякаш говоря насън. — Не виждате ли, че човекът си седи кротко в колата.

Той наистина продължава да седи в колата даже и когато излизам навън, и само ми прави енергичен знак да се приближа.

— Здравейте, Каре... Вземете чантата от задната седалка... За вас е, праща ви я Мод... Не обичам подобни мисии, но какво да се прави, човек трябва да умира по малко за приятелите си... Хайде, аз тръгвам, доскоро виждане.

Едва съм успял да взема въпросната чанта по време на тоя нестроен монолог, и Франк вече е запалил мотора, махнал ми е с ръка за сбогом и е издигнал в обратна посока.

— Глупакът изглежда уплашен — забелязва Сеймур, когато се връщам в стаята. — Това не е на добре.

Той нетърпеливо почва да вади продуктите от обемистата пазарска чанта — колбаси, кутии сирене, консерви, хлебчета и какво ли не, додето измъква от дъното малък запечатан плик.

— За вас е...

— Глупости — промърморвам.

— Отваряйте го, за вас е — настоява американецът.

Отгоре наистина се мъдри моето име. Отварям плика, за да намеря вътре бележка с лаконичен текст: „Не яжте много.“ Заедно с бележката има втори плик, този път без надпис.

— Това вече е за мене — установява Сеймур.

Той разкъсва плика, прочита набързо късото писмо, сетне ме поглежда и отново го прочита. Никаква промяна в израза на обичайно навъсеното лице и все пак, струва ми се, че то е станало още по-навъсено.

— Какво има, ако не е тайна? — осмелявам се да запитам.

— Нищо особено. Важното е да не ядем много.

— По-важното е, че ще ядем — произнасям с вече пълна уста, понеже тая шунка просто те предизвиква да я опиташ.

— Предварително е нарязана, като че не можеш сам да си я нарежеш — установява американецът, като също взема едно парче. — Пипат я с мръсните си ръце, а после ти я завиват в книжка за по-хигиенично.

Храним се прави и едва след като довършваме шунката, се сещаме да идем до кухнята да се измием.

— Не знам дали ще бъде много, или малко, ако изядем и по един шоколад — подхвърлям.

— Яжте вие, аз се заситих — отвръща Сеймур.

— Не рискувате нищо особено. Шоколадът се опакова с машини.

— Яжте вие.

— Изглежда, сте получили лоши новини.

Той ме поглежда замислено, сякаш тепърва съобразява какъв е всъщност смисълът на полученото писмо, сетне казва спокойно:

— Напротив, новините са добри, поне що се отнася до вас. Контролът на пътищата от днес следобед е вдигнат, а утре вероятно по някое време ще дойде и Мод, за да ви изведе.

— И това е всичко?

— Това е всичко, което засяга вас — уточнява Сеймур, като набляга на последната дума. — Колкото до мене...

Той замълчава, взема цигара от пакета на масата и щраква запалката. Сетне ми отправя последователно три гъсти струи дим и добавя:

— Би трябвало да ви се извиня за напразно отнетото време. Операцията е анулирана не без обичайната благодарност за добро старание. Документите са хвърлени в архивата или в огъня. А нареждането е недвусмислено: престанете да се занимавате с Райън.

— Значи, тази история се оказа съвсем безсмислена — избъблям, сякаш говоря на себе си.

— Като всички истории, Майкъл. Или вие можете да ми посочите някоя смислена?

— Естествено. И не една.

— Тъй ви се струва. Безсмислието на нашата история е поне очевидно. Докато другите претендират на всичко отгоре и за някаква съдържателност. Правим преврат, за да посеем зърната на контрапреврата. Започваме една война и я изоставяме, след като сме разорали земята с бомби и сме изтребили милион хора, включително и свои. Поддържаме неспасяемия режим и воюваме срещу неотменимия. Междусобици без цел. Самоизтребване без смисъл. Кучето, което хапе опашката си.

— Вие говорите за вашия свят.

— Не съм дотам тактичен. Вашите преврати и вашите революции са същото сеене на ветрове и жънене на бури.

Той се отправя към кашона в ъгъла на кухнята, измъква бутилка уиски, налива си половин чаша и отпива, без да си дава труд да слага

лед или вода.

— Този свят би трябвало да се прави наново, Майкъл. А за да се прави наново, най-първо би трябвало да рухне. И всичко да почне отначало.

— Откъде? От маймуната?

— Може и от амебата. Важното е творението да спре преди поумняването на човека, преди появата на тази ракова аномалия — интелектът. Изобщо земният рай, преди Адам да е вкусил от дървото на познанието. Тази легенда за дървото на познанието не е чак толкова наивна.

Той наново отпива глътка уиски и аз също си наливам, за да подтисна бясното желание да се заловя за кренвиршите или за рибната консерва.

— Ясно — казвам пак, сякаш на себе си. — Една история в скоби, това е нашата история.

— Още не се знае дали е това — възразява невъзмутимо американецът.

— Но вие сам твърдите, че нареждането е недвусмислено: Престанете да се занимавате с Райън.

— Вярно. Обаче вие откъде знаете, че съм получил нареждането? Докато едно нареждане стигне до целта си, могат да минат няколко дни. А додето минат няколко дни, могат да се случат най-различни неща на най-различни хора, включително и на Райън.

— Уйлям, имам чувството, че отново ме хващате за врата.

— Не се безпокойте. Вие повече не сте ми нужен. Нещата отук нататък ще се развият малко по-другояче.

Примъквам с крак един кухненски стол и се отпускам на него. Въпреки тая благословена и крехка шунка, коленете ми все още треперят от слабост. Сеймур обаче поради възбудата или паради обичайната неврастения продължава да стърчи пред мене и настойчиво да насища пространството с тютюнев дим.

— Влизам ви в положението — промърморвам, понеже споменатата по-горе благословена и крехка шунка ми е възвърнала добродушното настроение. — Да похарчиш толкова време за една служебна задача...

— Това не е служебна задача — възразява американецът.

— Значи, самоинициатива?

— Нито самоинициатива.

— Не знаех, че съществува и трето положение.

— И все пак съществува. Представете си, че някой от големите шефове ви извежда с колата, за да изпиете някъде на открито по чаша. И додето пиете по чаша: вие май заминавате за Германия — казва. — Не е зле да хвърлите там един поглед на нашия Райън, знаете го, нали, колкото да разберете каква комбинация подготвя в момента. Той е по комбинациите, също като баща си, макар и не в същите мащаби. Не е тайна, че старият в момента напират да получи поръчка за нов тип самолет. И вероятно ще я получи. В случай, разбира се, че около синчето не възникне пак някакъв скандал...

Сеймур млъква и ме поглежда:

— Ясно, нали?

— Пращат ви да ловите лъвовете на свой риск и отговорност.

— Горещо-долу.

— Но вие бихте могли да откажете.

— Ако имаше вероятност да откажа, никой не би почвал подобен разговор. Те знаят предварително, че няма да откажа.

— Защото мразите Райън.

— Е, „мразя го“ е силно казано. Такива не заслужават повече от презрение.

— Тогава, презирайте го и не си цапайте ръцете.

Сеймур ме гледа, леко примижал, сякаш съобразява дали има смисъл да възразява. Сетне допива чашата, оставя я на масата и запалва поредната цигара.

— Вчера вие недоумявахте, когато ви казвах, че съм влязъл в професията заради свободата. Прав сте да недоумявате. Каква свобода в такава военна професия като нашата! Сега обаче виждате, че и аз съм прав. Каква свобода ли? Ами например свободата да смачкам носа на една отрепка от висшите кръгове. От най-висшите, Майкъл!

— И какво ще спечелите с това? Печалбата, ако има такава, вероятно ще бъде за вашия шеф, който е свързан с конкурентната фирма.

— Вероятно.

— Тогава какво ще спечелите?

— Няколко часа добро настроение. Малко ли е? Само като си помислиш как такива надути пуяци като Райън-баща и Райън-син ще

се ококорят, втрещени след получения удар, за да установят, че даже и те, пуяците, не са неуязвими!

— Сега ми е ясно. Вие наистина мразите Райън.

— Не го мразя, казах ви. Затуй пък го познавам достатъчно добре. Помня го още от университета, и по-късно — от секретните служби, помня го как с цялата си посредственост изпреварваше способните само защото бе наследник на един от кралете на младия капитал.

— Младия или стария, какво значение.

— Вие не долавяте нюанса, но това не му пречи да съществува. Наистина един нюанс и нищо повече, но един нюанс понякога не е без значение. Старите спазваха известно приличие, Майкъл. Старите грабеха с помощта на законите, които сами бяха създали. А новите се гаврят дори със собствените си закони, аферите на корупция избухват една след друга, черният им дим обгръща вече дори Белия дом...

— Да се надяваме, че ще оправите всичко това.

— Далеч съм от подобни проекти. Искам просто да си доставя малко развлечение, да почувствувам, че съм изпълнил едно лично желание, лично, разбирате ли, а не на високостоящата инстанция, че съм си позволил шане за един път лукса да действувам свободно.

— Вие ме обезкуражавате, Уйлям — произнасям унило. — Смятах ви за циник, а вие се оказахте моралист.

— Не съм моралист — поклаща глава американецът.

— Моралист сте — настоявам. — И то от тия, най-лошите, дето не смеят да го признаят и пред себе си.

* * *

Ако съм очаквал, че ще намеря на следния ден Сеймур подтиснат и мрачен, трябва да призная, че съм се излъгал. Още додето се обличам, долавям от кухнята някакво леко и малко грапаво тананикаме. Уйлям — да тананика. Доживяхме и това.

— Ще пием нес кафе, Майкъл — сюрпризира ме той, когато влизам в помещението. — Мод, за да спести обема, ви е пратила нес кафе.

— Пратила го е на вас — отвърщам. — Тя знае много добре, че не обичам нес кафе. Тази жена ви обожава.

— Защо мислите, че всички трябва да ме ненавиждат? — запитва без особено любопитство американецът, като премества съдината с вряла вода от котлона на масата.

Не намирам време да отговоря, тъй като пръснатите по масата провизии изцяло поглъщат вниманието ми. Едва по-късно, когато вече съм заситил глада си и дори съм си позволил чаша нес кафе, забелязвам:

— На времето смятах, че от вас се излъчват опасни токове, твърде злотворни за околните. Сега имам чувството, че отровните ви еманации тровят най-вече самия вас. Вероятно защото са отслабнали и радиусът им на действие се е скъсил.

— Какво искате — промърморва Сеймур, без да вдига очи от чинията. — С годините всички се променяме. Силите ни намаляват и това ни прави да изглеждаме по-безобидни и даже добродушни.

Бих могъл да го уверя, че не се е променил особено и че съвсем не изглежда добродушен, обаче премълчавам. Ако не смятаме все по-сивеещите коси, това си е същият оня Сеймур, героят на моите кошмари. Невъзмутим, но с израз на едва доловима погнуса пред заобикалящото го. Самоуверен, доколкото може да е самоуверен човек, който по начало не вярва в нищо, дори и в себе си. И хладно-доброжелателен, като възпитан играч, който ви обира парите, но ви ги обира с безукорна учтивост.

В кухнята цари ако не мрак, то поне лека здрачевина, тъй като и тука капациите са притворени, макар прозорецът да гледа към шубраците откъм задната страна на вилата. Едва ли е нужно да пояснявам, че е и доста душно. Не може Сеймур с цигарата си да е тук и да не бъде душно. Той седи срещу мене с гръб към прозореца — една тъмна фигура, затворена в мъждивия правоъгълник на прозореца, една тъмна фигура върху светъл фон.

— Не знаех, че имате вкус към музиката — подхвърлям от нямане какво да правя.

— Нямам вкус към музиката.

— Чух ви да пеете.

— Не пея.

— Но аз ви чух, Уйлям.

Той тихо се размива с дрезгавия си смях.

— Това вероятно е била някоя от сестрите ми. Аз само съм ѝ пригласял.

— Не знаех, че и сестрите ви са във вилата.

— Тук са — уточнява Сеймур, като почуква с пръст челото си.

— Разбирам. Отколешният скъп спомен.

— Не особено скъп. Вярно, че и двете имаха хубави гласове и обичаха да пеят по време на къщната работа, а аз понякога се опитвах да им пригласям, но това ги дразнеше: „Престани, Уили, ти пееш ужасно фалшиво!“ Така че пригласях съвсем тихо, за да не ме чуят.

— Може би наистина сте пеели фалшиво.

— Несъмнено. Лошото е, че ги дразнех не само с пеенето си. Те бяха се превърнали в слугини на майка ми, а аз — в техен слуга, и по цял ден ме разкарваха нагоре-надолу, но каквото и да правех, все не успявах да им угодя, а порицанията нередко ми се сервираха под формата на плесници.

— Но майка ви е могла да се намеси.

— Майка ми нямаше много време за мене. Живеехме доста притеснено, да не кажа нещо повече, и вниманието на мама бе изцяло ангажирано от двете ми сестри. Амбицията ѝ беше да ги задоми час по-скоро, а да се задомят две бедни момичета, бедни и проклетни при това, съвсем не е лесна работа, тъй че за мене изобщо не оставаше време.

— А как приключи брачният маратон?

— Успешно, макар и не с мечтания блясък. Само че майка ми и подир туй не можа да се заеме с мене, а и аз вече бях свикнал да се чувствавам по-добре на улицата, отколкото в къщи. Струва ми се, че ми беше сърдита още от раждането.

— За какво ви е била сърдита?

— Предполагам за туй, че раждането ми е било нежелано и е станало от немай-къде, отгоре на немотията и на всички други грижи. Никой не обича натрапниците, Майкъл.

Той става, прави няколко крачки из кухнята и спира до прозореца.

— Не смятате ли, че бихме могли вече да отворим капаците? — позволявам си да подхвърля. — Тук не се диша.

— Нека не избързваме. Нека изчакаме Мод с нейното комюнике.

Да изчакаме Мод... Това звучи на пръв поглед съвсем невинно като програма, но колкото повече напредва денят, толкова по-тягостна става тая програма. Дамата не се явява нито на обед, нито в следващите часове и ние, вече загубили желание за приказки, се разхождаме като зверове в клетка, всеки в своята си, понеже от лежане и притеснение не сме способни поне да заспим.

Слънцето вече залязва, когато напрегнатият ми слух най-сетне долавя шума на мотор. Малко по-късно между дърветата се показва и зеленият мерцедес, значително по-зелен от посърналата листовина.

Мод влиза в къщата и ни отправя приветливата си усмивка, на която Сеймур отвърща само с една суха бележка:

— Не допусках, че ще ви е нужен цял ден, за да се придвижите от Майнц до тук.

— Дойдох за един час — обяснява жената сконфузено. — Обаче въпросът за жилището се оказа много сложен.

— А вчера сте пропуснали да изпратите вестници по вашия Франк — продължава да мърмори американецът.

— Не пишат нищо за инцидента. Само една къса бележка в тукашното вестнике. Обясняват злополуката с неизправност в електрическата инсталация.

Тя е извадила от чантата си вестничето и го подава на Сеймур. Сеймур го взема и на свой ред го подава на мене:

— Хвърлете един поглед, Албер.

Междувременно той навярно също е хвърлил един поглед на Мод, защото двамата излизат и се усамотяват в стаята на американеца. Военното съвещание трае десетина минути. Време напълно достатъчно, за да прочета не само късата бележка по инцидента, но и част от външните новини, остарели с три дни.

Доколкото може да се съди по информацията, експлозията в склада е възникнала в резултат на късо съединение и нейна единствена жертва е техникът Ерлих Прел, намиращ се в момента на местопроизшествието. Други имена не се споменават. Други подробности липсват.

Толкова по-добре. Строго погледнато, експлозията на едно хале с демодирано оръжие едва ли може да разтревожи някого. Старото желязо се е превърнало в обгорено желязо, нищо повече. Кой ще седне

да прави истории около такава дреболия, особено след като единствената жертва е някакъв дребен техник.

Късата информация без друго е минала през филтъра на военните. Излиза, че Сеймур е прав. Ако има някакъв елемент на скандал, това е скандал от трети тип, обречен да мине към дело. Излишно е да разчиташ, че ще станеш звезда на вестникарските хроники.

И все пак американските власти търсят един белгиец. Може популярността да ти се е разминала, но другото не е. Може контролът по шосетата тук наоколо да е вдигнат, но контролът по граничните пунктове вероятно е в ход. Щом търсиш някакъв чужденец, най-сигурното е да го причакаш на границата.

— Ето как се представят нещата, Албер — оповестява Сеймур, когато двамата се връщат в стаята. — За момента Мод ви е осигурила спокойно и тихо жилище в Майнц. Ще прекарате там няколко дни, докато тази история съвсем отшуми и докато ви подготвя канал за измъкване. Подир което ще си кажем сбогом.

И като вижда, че се готвя да възразя, вдига ръка и добавя:

— Естествено, ние можем да си кажем сбогом и още сега, ако много държите на това. Вече ви споменах, че нашата обща дейност е приключена. Не виждам обаче как бихте се оправили сам с тия ваши два паспорта, нито един от които не влиза в работа.

— Добре — избъбрям примирено. — Ще разчитам на вашата помощ.

— И няма да сбъркате. А сега Мод ще ви изведе. Аз ще поостана да измия чиниите.

— О, мистър... — възкликва Мод, свикнала да приема всички думи на шефа си за чиста монета. — Ако е за чиниите...

— Вървете, вървете — кима Сеймур. — Сега е най-подходящото време за път.

— Сега е най-подходящото време — повтаря Мод, когато излизаме и се отправяме към колата. — Ако караш по светло, всички те виждат. Ако пътуваш много късно, изглеждаш подозрителен.

И понеже се готвя да седна на обичайното си място, тя побързва да поясни:

— Не тук, Албер. Излегнете се отзад на седалката и се завийте с оня шлифер. Не е нужно да ви забелязват отвън.

— Ами ако надникнат вътре?

— Ще дадете вид, че не ви е добре.

— Но те търсят един белгиец.

— Вече не сте белгиец. Вече сте австриец. Ето паспорта ви. Разбира се, най-добре е да не се стига до вадене на паспорти.

Тя запалва мотора и плавно потегля, завива, възлиза по стръмното и излиза на шосето.

— Досега само това не ми се беше случвало: да пътувам като ръчен багаж, хвърлен отзад на седалката.

— Ето, виждате ли: значи, още едно преживяване. Някоя вечер, тогава, когато наистина ще имате жена и деца, ще седите с тях край камината и ще им разказвате как сте пътували като ръчен багаж в колата на едно случайно служебно лице.

ДЕВЕТА ГЛАВА

Събуждам се с усещането, че се намирам в някаква градина. Не съм далеч от истината. Градината не е в самата стая, но е почти надвиснала над мене от отворения прозорец, заемащ цялата стена край леглото. Лекият вятър плавно полюшва гъсталака от избуяли растения, увенчани с огромни розови и теменужни цветове, а в помещението се носи дъх на утринна влага и аромат на... отде да знам на какво, не съм специалист по цветята.

Спалнята ми е в партера, а в тая вила партерът е закопан на един метър под земята и това ми дава илюзията, че аз също съм надеждно закопан и лежа между градинските лехи сред високата гъста листовина, напълно скрит от погледа на всички възможни полицаи, с бели каски, зелени фуражки или в скромни цивилни облекла.

На вратата се почуква, но аз не обръщам внимание на тоя паразитен шум, все още упоен от съня и от аромата на розово-лилавите цветя. В отговор на моето мълчание чуването става още по-настойчиво и дори се раздава мелодичен женски глас:

— Албер, спите ли?

— Спя, да. Или по-точно спях, преди вие да почнете да тропате.

— Но часът е девет.

— И какво като е девет? На църква ли ще ходим?

— Яйцата ви ще изстинат.

— С това трябваше да почнете, скъпа. Ако искате да вдигнете някого, почват с яйцата, а не с часа.

След двайсетина минути, вече измит и избърснат, влизам в светлия хол, изпълнен също с цветя — най-вече по тапетите и по импримето на завесите. Вниманието ми обаче бива привлечено не толкова от този разкош на пастелните тонове, колкото от разкоша на приготвената трапеза.

— Вие страшно ми липсвахте през последните дни, скъпа Мод.

— Знам, знам. Сядайте.

Настъпва съсредоточено мълчание. Когато се яде, не се приказва — това го има и в най-простата брошура по хигиена на храненето. Едва след като приключваме с топлите блюда и стигаме до третата чаша кафе, дамата забелязва:

— Вие сте се пременили, сякаш се готвите да излизате.

— Не обръщайте внимание. Навик от младини.

— В смисъл?

— В смисъл, че на младини ми се случи да поседя някой и друг месец затворен в една вила, подобна на тая. Не съществуваше никакъв шанс да се измъкна от вилата, но въпреки туй редовно всяка вечер си обличах новия костюм и прекарвах четвърт час пред огледалото, зает с възела на вратовръзката. Това ми създаваше илюзията, че наистина се готвя да ходя някъде.

— А защо бяхте принуден да седите в тая вила?

— Похитен бях от една жена.

— Каква жена?

— Такава, като вас.

— Толкова дебела?

— Е, нейните форми не бяха тъй разкошни като вашите. Но що се отнася до деспотизма, човек би казал, че сте родни сестри.

— Албер, как не ви е съвестно...

— Да, да, знам какво ще последва; изпълнявате нареждания, правите го за мое добро и пр. Тъй че прескочете тая глава и минете на следващата. Каква е програмата?

— Програмата е също като в оная вила от вашите младини: никакво излизане.

— А вие?

— Аз — също.

— Значи — отново призракът на гладната смърт.

— За това не се грижете.

— Права сте, Мод — и гладна смърт. Аз просто не знам какво приказвам.

— Оградата е висока и дърветата скриват достатъчно добре вилата от съседите, но все пак въздържайте се да излизате в градината.

— А ако дойде някой?

— Слабо вероятно е. Собствениците са заминали и това е известно на тези, които евентуално биха ги търсили. Във всеки случай,

ако възникне нещо непредвидено, излизате през прозореца на стаята си, а оттам минавате през задната вратичка на градината и се озовавате в съседната уличка.

Тя става, но преди да се заеме с прибирането, добавя:

— Там на масата са вестниците. Отгатък има и книги, макар че досега не съм забелязала да прявявате интерес към книгите.

— На времето, знаете, се налагаше да чета много. Боя се, че оттогава се появи нещо като пресищане.

— Кога „на времето“?

Точно преди първата ми среща с вашия Сеймур — би трябвало да отвърна, ала вместо туй промърморвам:

— Когато си взимах изпитите в основното училище.

Сетне прибирам вестниците и се оттеглям обратно в спалнята, където ме очакват градинските цветя и самотата.

Самотата. Най-скъпото притежание, ако можеш да вярваш на Мод. Но когато става дума за такова нещо, излишно е да вземаш акъл от Мод. Самотата сред своите е едно, а самотата сред чуждите — друго. Първата винаги може да бъде прекъсната от някой обрат, докато втората е неотменима. Прочее най-добре е да се правиш, че не я забелязваш. И да си четеш вестници.

Следващият ден, а също и по-следващия, както и един-два добавъчни минават все тъй в четене на вестници, разнообразено с мимолетни дремки, с разходки от стена до стена и с разнасящия се в определени часове призив „Албер, яденето е готово“.

С две думи, квартирата е друга, ала обсадното положение е същото. Все пак — тия цветя. И най-вече това, че Сеймур го няма в съседство, та да влиза в стаята ти по никое време, за да ти съобщи, че този свят би трябвало да се прави наново, като се почне от амебата.

Мод е нещо по-друго. Освен че знае да готви, но не се и натрапва, нито те кани в спалнята си, за да ти покаже как функционира леглото. Е, понякога вечер, подир телевизионния филм, додето седи полуизлегната в креслото, може да се случи полата ѝ по невнимание да разголи снажното бяло бедро, колкото да си спомниш, ако си забравил, че тия неща още ги има по света. Всъщност, защо не, нека си спомним това и нека забравим поне временно другото.

— Но какво ви е, Албер! Какво ви прихвана? — пита невинно тя, макар да знае много добре какво и защо ме е прихванало. — Тази вила

съвсем не е онази, от младините ви.

— На мене ли го казвате — мърморя аз, като продължавам настъплението. — Единственият чифт бедра, който можеше да се намери в онази вила, би изглеждал като две сламки в сравнение с вашите.

Една лъжа, разбира се, защото Франсоаз — тя се казваше Франсоаз — също си я биваше, но заради една лъжа от чисто сърце никой не е отишъл в ада.

И все пак, независимо че Мод е тук, а Сеймур го няма, времето тече тегаво и вестниците всеки ден ми напомнят, че вече сме в началото на август, а аз съм все още тук, в пълна безизходица и без никакви видими шансове за измъкване.

„Ще прекарате няколко дни, додето ви осигуря канал...“ Колко дни, какъв канал и за къде — това са въпроси, на които мога да отговарям, както си ща. Излишно е да питам дамата, тя никога нищо не знае. Излишно е да нервнича и да тропам по масата. Клиентът има право да капризничи само когато е платежоспособен, а аз не съм. Няма какво повече да предложи на американеца срещу тази малка услуга — измъкването от блатото.

Едва вечерта на петия ден в ситуацията настъпва промяна. Пристига Сеймур. Пристига към полунощ — обичайния за призраци час да ходят по гости.

— Да ви приготвя ли нещо за хапване? — пита Мод, която винаги гледа присърце на тая задача.

— Имате ли бадеми? — пита на свой ред американецът.

— Мисля, че имаше бадеми.

— В такъв случай, донесете ги. Това ще е достатъчно. Нашият Албер, знаете, пие уискито само с бадеми.

Дамата донася питието и бадемите, до които впрочем никой не се докосва, сетне по невидим знак на Сеймур се оттегля.

— Понеже онзи ден се интересувахте дали имам вкус към музиката, бих искал да ви пусна нещо за прослушване — обяснява гостът, като вади от джоба си миниатюрен магнитофон. — Ще ми бъде драго да чуя какво мислите за този речитатив.

Той поставя апарата на масичката и преди да натисне бутона, добавя:

— Въръжете се с търпение. Дуетът е малко дълъг.

Записът не е твърде съвършен, обаче е достатъчно ясен, за да установя тукатси, че изпълнителите на дуета са Райън и Томас:

РАЙЪН. Как върви анкетата?

ТОМАС. Приключва вече.

РАЙЪН. Не ви питам това. Питам как върви.

ТОМАС. Как искате да върви. Всичко е от ясно по-ясно.

РАЙЪН. Ако беше толкова ясно, това съвсем не би било добре за вас.

ТОМАС. Не разбирам.

РАЙЪН. Отлично разбирате, но още се надявате, че плувам в догадки. Вярно е, че плувам, само че не в догадки, а във факти. Такова изобилие от факти, че просто плувам в тях, Томас. И всички са свързани с нечистите ви сделки.

ТОМАС. Наистина не разбирам.

РАЙЪН. Защото не сте в течение на някои неща. Ако приех да не оспорвам пред анкетната комисия вашата версия, то не беше от наивност, а просто за да не изнасяме на показ семейните скандали...

ТОМАС. Каква „моя“ версия? Нали заедно уточнихме какво ще говорим?

РАЙЪН. И какво като сме уточнили? Да не си въобразявате, че съм глътнал така, на доверие, вашата легенда за експлозията? Не, вие наистина не сте в течение на някои неща. Например, че в момента на взрива аз съвсем не се намирах в кабинета си във Франкфурт, а наблизко до местопроизшествието. Наблизко и нависоко, Томас, казано по-точно, на хълма до базата и с чудесен изглед към цялата база.

ТОМАС. Какво значение къде сте се намирали...

РАЙЪН. За вас — съдбоносно, Томас. Противно на показанията си, вие не побягнахте от хангара към бараката, преследван от изстрелите на Ерлих. Нали такава беше легендата ви: Ерлих почнал да стреля по вас, а вие сте

побягнали към канцеларията си и точно тогава един заблуден куршум на немеца предизвикал взрива. Първо, нямаше изстрели. Второ, ако бяхте побягнали към бараката, щях да ви видя.

ТОМАС. За ваше сведение имаше изстрели. Само че Ерлих стреляше със заглушител. И заглушителят, пак за ваше сведение, бе намерен при огледа.

РАЙЪН. Защото сте го хвърлили съобразително в огъня. Това е бил вашият заглушител, с който сте стреляли и сте взривили халето, след като сте го напуснали от задния вход, откъм гората. Тъкмо така: оставили сте немеца да проверява стоката, измъкнали сте се през резервния изход и оттам сте стреляли, вероятно в някакъв експлозив, поставен предварително от вас на удобно място.

ТОМАС. И ще ми приказвате, че не плувате в догадки...

РАЙЪН. Вие не побягнахте към бараката, Томас, нито се чуха изстрели...

ТОМАС. Казах ви, че той мръсник имаше на пистолета си заглушител.

РАЙЪН. За да носи заглушител, значи, предварително е решил да ви стреля. Ако анкетната комисия, съставена предимно от ваши приятели, е склонна да приема подобни измислици, аз не съм склонен.

ТОМАС. Казах ви: настояваше да си получи „своето“. На което, разбира се, му се изсмях. Нямаме предвиден параграф за подкупи — рекох. А той: не държа, вика, на наличните, може и в натура, една каса пистолети ще оправи работата, само че не от тия, музейните екземпляри, а нещо по-модерно. И понеже му се изсмях...

РАЙЪН. Ясно. Голям смях е паднал. Аз също би трябвало да ви се изсмея, но се въздържам. Дори в известен смисъл ви разбирам. Вие сте крали доста на едро, драги, и то — години наред. При това немецът е бил съучастник в някои от кражбите ви, сиреч потенциално опасен свидетел. Тъй че от своя гледна точка съвсем основателно сте го премахнали, без да говорим за това, че

заличихте и следите на кражбите си. Защото при една ревизия вие ще отнесете всички липсващи количества към оня, взривения склад, нали? Грешката ви е само, че малко закъсняхте.

ТОМАС. Не отричам, че имате право на догадки, обаче смятам, че почвате да прекалявате.

РАЙЪН. Не бързайте, още нищо не сте чули. Не знам тежък ли сте в мисленето, или сте бавен в действието, но както казах, малко закъсняхте. Защото, преди да тръгне за оня свят, немецът се отби при мене и всичко ми разказа. Не беше трудно да стане разговорчив. Колко сте спечелили досега от Томас? — запитах. Не мога да ви кажа, не си водя бележки — отвърна. Но все пак, в общи линии? — настоях. А вие колко ще ми платите за сведението? — рече той. Изобщо разбрахме се веднага, без излишно протакане, характерно за всеки разговор с вас.

ТОМАС. Наистина не разбирам.

РАЙЪН. Вие, изглежда, от вцепенение докрай ще боксувате на тая фраза. И кое точно не разбирате?

ТОМАС. Не разбирам за какво са ви потрябвали тия басни. Обвинения в нечисти сделки, показания на мъртъвци...

РАЙЪН. Не ви съветвам да залагате твърде на факта, че Ерлих е мъртъв. Показанията му са записани.

ТОМАС. Черно на бяло?

РАЙЪН. Може и тъй да се каже. Във всеки случай магнитофонната лента е в сейфа ми. Мога да ви предоставя едно копие, за да се позабавлявате.

ТОМАС. Предоставете го на анкетната комисия.

РАЙЪН. Не е изключено да стигнем и дотам. Но фактът, че си губя времето с вас, вероятно ви подсказва, че бих предпочел друг вариант. Да, драги, не зарад вашето реноме, а зарад реномето на фирмата аз лично съм склонен на друг вариант.

ТОМАС. Вие сте просто червив с варианти. Мисля, че вече ми предложихте един, пак зарад реномето на

фирмата, и аз с цялата си отстъпчивост го приех. Нали дадох показанията си точно според вашите инструкции.

РАЙЪН. Не съм ви диктувал какво да говорите и не съм съчинявал лъжите ви. Освен туй, казано в скоби, тонът ви още от началото не ми харесва. Не знам дали ще имам сили да го изтърпя докрай.

ТОМАС. Съжалявам. Аз съм военен човек и говоря направо. А ако позволите и аз да отворя едни скоби, ще ви призная, че не позволявам никому да ме мачка, та макар и само с думи.

РАЙЪН. Само с думи? Хич и не се надявайте, че ще бъде само с думи. Ще ви смачкам в точния смисъл на думата, и то без да си мърся ръцете.

ТОМАС. Нека не бързаме да се мачкаме. Защото, ако тръгнем натам, аз мога още сега да ви видя сметката. Нищо че ще си поизцапам ръцете. Казах ви, че съм военен човек. Свикнал съм.

РАЙЪН. Опитайте!

ТОМАС. Не съм по опитите, Райън! Аз съм по бързите действия. И наистина ви съветвам да не ме докарвате докрай.

(В дуета настъпва пауза, запълнена, по липса на оркестър, от звъна на чаши, красноречиво свидетелство, че разговорът не върви на сухо.)

ТОМАС *(вече по-спокойно)*. Не виждам защо трябва да се дразним. Ако имате да предлагате нещо, предлагайте го.

РАЙЪН. Вече е ваш ред да предлагате, Томас. И единственото, което би могло да влезе в работа, е да ми предложите изплащането на цялата сума, която сте реализирали с нечистите си сделки.

ТОМАС. И до кого трябва да адресирам чека? До фирмата или лично до вас?

РАЙЪН. Казах вече, че тонът ви не ми харесва.

ТОМАС. Все пак, още една подробност: Би трябвало да знам какво точно разбирате под „цялата сума“...

РАЙЪН. Убеден съм, че далеч надхвърля милиона, щом само с Ерлих сте си поделили триста хиляди. Но за да избегнем пазарлъците, нека се установим на милион.

ТОМАС. Имате предвид долари или марки?

РАЙЪН. Какво може да се има предвид в разговор между американци?

ТОМАС. Все пак не казахте: как ги искате тия долари, в чек или в брой?

РАЙЪН. В същия вид, в който сте ги получавали.

ТОМАС. Е, сега вече нещата се изясниха, поне за мене. Колкото до вас, мисля, че мъглата в главата ви все още не се е разсеяла...

РАЙЪН. Казах вече, че тонът ви...

ТОМАС. Разбрах: тонът ми не ви харесва. Боя се, че фактите още по-малко ще ви харесат. А те са два. Първо, никой съд не признава един магнитофонен запис за директна улика. Второ, такава директна улика все пак съществува, и тя е изцяло против вас. Това е предварителната фактура, която сте издали на оня белгиец и копие от която се намира у мене. Защото вие знаете, нали, че Ерлих беше само едно момче за всичко при тоя белгиец и че противно на възприетата от нас двамата версия, Ерлих съвсем не бе дошъл в склада, за да хвърли един поглед на наличната стока, а бе дошъл да получи стоката по ваше нареждане.

РАЙЪН. Какво нареждане?

ТОМАС. Нали още предната вечер лично ми съобщихте какви количества оръжие да предам на Ерлих? Имам ги записани.

РАЙЪН. Дръжте си ги. Не помня да съм водил такъв разговор.

ТОМАС. Естествено. Но когато фактурата излезе наяве, ще се наложи да си спомните.

РАЙЪН. Ако се не лъжа, става дума за една фактура проформа, без всякаква стойност на документ.

ТОМАС. Като фактура това наистина не е документ, но като улика е материал от първостепенна важност,

написан с вашата машина, върху вашата бланка и с името на хер Албер Каре.

РАЙЪН. А къде е той, за да потвърди?

ТОМАС. Надявам се, че в скоро време и той ще бъде налице. Моите хора са вече по дирите му.

РАЙЪН. Гледайте само вашите хора да не бъдат изпреварени от моите хора. Аз също държа този белгиец да излезе наяве. Той ми бе изпратен от вас, Томас.

ТОМАС. Не помня такова нещо.

РАЙЪН. Вашата частична амнезия е в случая без значение. Каре ще си спомни.

ТОМАС. Оставете прогнозите. И не забравяйте най-важното: фактурата. Макар че аз не ви питам къде са парите...

РАЙЪН. Какви пари? Срещу фактура проформа никой не брои пари.

ТОМАС. След фактурата проформа е последвала и редовна фактура.

РАЙЪН. Дайте да я видим.

ТОМАС. Какво ще я гледате, нали сам сте я писали. Не забравяйте, че не съм новак в занаята. Вие никога няма да дадете нареждане за експедиране на стоката, ако предварително не сте сложили парите в джоба си. А това са не малко пари, Райън. Това са, ако не ме лъже паметта...

Магнитофончето леко изсвистява и замлъква. Сеймур загася цигарата, трета поред, и забелязва:

— Ако тия двама глупаци не бяха така пияни и така бърбиви, разговорът вероятно щеше да бъде далеч по-къс и тогава щяхме да го имаме целия. А сега, ето че лентата не го е побрала и се налага да гадаем. Прочее, като имате предвид колко са глупави и хитри едновременно, докъде мислите са стигнали в този жалък пазарлък?

— До това, което им диктува инстинктът за самосъхранение.

— Смятате, че са се споразумели... — произнася американецът замислено. — Може би. Но само привидно. Да, боя се, че само привидно.

— Боите се или се надявате?

Той ме поглежда все тъй замислено, сетне машинално забучва нова цигара в ъгъла на устните си и запалва.

— Естествено, че се надявам. Обаче се и боя. Боя се за вас, Майкъл. Всеки от двамата има нужда от вашите показания, но обърнете внимание: всеки разчита само на част от показанията ви. Томас би искал да премълчите тази подробност, че той ви е предложил като клиент, и да разкажете главно за сделката си с Райън. А Райън би искал да премълчите за сделката и да се разпрострете върху връзките си с Томас.

— Това е съвсем ясно.

— В такъв случай, вероятно ви е ясно и другото: всеки от двамата ще се постарее да сложи ръка на вас, да изтръгне необходимото му свидетелство, а подир туй да ви премахне, за да ви лиши от възможността да кажете нещо излишно. Не искам да се повтарям, Майкъл, но на вас напоследък страшно не ви върви.

— Защо? Нали вие сте се заели да ми осигурите канал.

— Осигурил съм го вече. Само че за момента е неизползваем.

— Вероятно нещо се е запушил.

— Нима не разбирате, че няма как да се изплъзнете, додето тия двамата не очистят пътя?

— С което, естествено, пак аз ще трябва да се заема. Разбрах го още щом ми сервирахте този речитатив. Изобщо отново сме на изходната позиция: връщам ви свободата, но преди туй свършете някоя и друга работа.

— Но свободата вие я имате, приятелю. И моя ли е вината, че не сте в състояние да я използвате.

— Не извъртайте, Уйлям. Вие сте си втълпили да се справите с вашия Райън, а понеже сте получили нареждане да се оттеглите от играта, имате нужда от мене, за да я довърша за ваша сметка.

— Така се получава — признава Сеймур. — Обаче мога да ви уверя, че ако имах сигурен канал...

— Не ме уверявайте. Кажете по-добре какво още следва да направя, за да се откупя, в случай, разбира се, че междувременно не ви потрябвам за нещо добавъчно.

— Няма такава опасност. И недейте да спекулирате с неловкото ми положение. Аз наистина имам нужда от вас, но за една съвсем

дребна услуга и наистина за съвсем последен път.

— Да, да. Слушам ви.

— Томас и Райън няма лесно да стигнат до споразумение, Майкъл. Вие ми сочите инстинкта за самосъхранение, но аз ще ви напомня за алчността. Райън упорито ще настоява да получи от Томас някоя кръгла сума, а Томас упорито ще отказва да я даде. Само че в този двубой силите са доста неравни. Признанието на Ерлих съвсем не е без значение като улика, а смъртта на Ерлих и експлозията придават още по-голяма тежест на тази улика. Тъй че Томас ще бъде притиснат от обстоятелствата и не е изключено накрая да отстъпи. Това не бива да става. Щом ще е двубой, нека бъде на живот и смърт.

Сеймур изважда от устата си угарката, понечва да я хвърли на пода, но респектиран от разкошния вид на килима, я смачква в пепелника. Сетне ме поглежда и произнася:

— Ние трябва да помогнем на Томас, драги.

— Искате да кажете, че това е задачата ми.

Американецът кима.

— Трудно бихте могли да изберете по-отвратителна задача — промърморвам.

— Ще му помогнем да свърши с Райън... и със себе си — уточнява Сеймур.

— По кой начин?

— По най-простия: ще го снабдите с фактурата, истинската и окончателната.

— Защо аз трябва да го снабдявам. Пратете му я по пощата, това ще го зарадва.

— Но и ще го сепне: значи в играта се е намесил трети. И после, аз имам нужда от Дейзи. Ще занесете документа на Дейзи.

— Нека го занесе Мод.

— Изключено. Мод е в Италия. Без да говорим за туй, че отношенията между Дейзи и Мод не са блестящи. Не, Майкъл. Ще трябва сам да отидете, и това ще бъде последната ви мисия.

— Вероятно. Особено ако там ме чака Томас.

— Всичко ще бъде организирано тъй, че да се избегне всеки риск.

— Няма начин да се избегне всеки риск.

— В чисто теоретичен аспект е така. Обаче на практика нещата ще се подготвят тъй, че срещата да мине безпрепятствено. Аз също нямам интерес да попаднете в лапите на тия типове.

Той става, сетил се внезапно, че прекалено дълго се е заседял на едно място, и прави няколко рейса до прозореца и обратно. После се връща на мястото си и излага накъсо задачата:

— Срещата трябва да стане в квартирата на Дейзи. Мод ще ви информира за адреса и часа. Покажете се огорчен от смъртта на Ерлих и покрусен от провала на сделката. Подхвърлете, че подозирате за виновен Райън, който, веднъж прибрал парите, е решил да ви подхлъзне. И размахайте фактурата като оръжие на възмездието. Посъветвайте Дейзи да я предаде на Томас, като му обясни, че ѝ е била оставена на съхранение от Ерлих.

— Ако е била оставена от Ерлих, Дейзи отдавна е трябвало да я предаде.

— Да, но отношенията между Томас и Дейзи в момента са прекъснати, за което Сандра доста е порботила. И Дейзи ще бъде щастлива, че ѝ се представя възможност да помогне на Томас и да си го възвърне като вероятен жених. Тъй че задачата ви ще бъде значително облекчена.

— Това ли е всичко?

— Има и една малка техническа подробност, но с нея ще ви запознае Мод. Въпросът е да мушнете някъде в квартирата на Дейзи едно микрофонче.

Той ми хвърля бегъл поглед, додето пали поредната цигара, и забелязва:

— Мисията ви е съвсем проста, Майкъл. Не виждам защо трябва да правите такава озадачена физиономия.

— Озадачен съм не от мисията, а от вас. Не разбирам как борбата с тия две нищожества може да ви въодушевява до такава степен.

— Сами по себе си Райън и Томас наистина са нищо — признава Сеймур. — Но когато зад единия се намира мафията на Интерармко, а зад другия — хора на военното разузнаване, тия нищожества добиват по-солидна тежест.

Той отправя две-три струи дим към потона и произнася, сякаш разсъждава гласно:

— Винаги ми се е струвало абсурдно и все пак така е: едно нищожество, веднъж включено в системата, добива нещо от тежестта на самата система. Просто не разбираш откъде идва тази тежест при положение, че цялата система е съставена от нищожества.

— Количествени натрупвания...

— Схоластика, драги. Вие превръщате диалектиката в схоластика. Ако десет глупци се обединят, ако сто глупци се обединят, ако хиляда глупци се обединят, те пак няма да струват колкото един умен човек. Напротив, съществуват всички шансове повече глупци да извършат повече глупости.

— Но вие сам казахте...

— Е, да. И там е абсурдът. Привиден в крайна сметка, като всеки абсурд.

— Добре, че за всяко нещо имате обяснение.

— Когато нищожествата се обединят в система, те нарастват не като интелект, а като заплаха. В това е цялото обяснение. Един глупак е по-малко опасен, отколкото цяла армия глупаци.

— Успокоявате ме.

— Не виждам защо тъкмо вие трябва да се безпокоите.

— Не виждате ли? Ами щом според вас зад Райън стои Интерармко, а зад Томас — военното разузнаване, какво ще спечеля аз от туй, че двамата глупаци ще излязат от строя и как ще се разчисти пътят ми?

— Но слушайте, драги: хората, които ви търсят, не изпълняват служебна задача, а вършат лична услуга на Райън и Томас. Когато тия двамата отидат там, където им е мястото, никой повече няма да си губи времето с вас.

Той се оглежда и произнася с друг тон:

— Интересно, къде изчезна Мод? Изглежда си е въобразила, че ролята ѝ се изчерпва с това да поднася бадеми.

* * *

Понякога, когато заран се бръсна пред огледалото, изпитвам недоумение: този човек насреща, това аз ли съм? И какво общо мога да

имама аз с тоя тип, леко посивял и леко навъсен, и с леко притворени очи, които ме гледат недоверчиво, сякаш не знаят кой съм.

Да, понякога, когато се бръсна пред огледалото, имама чувството, че виждам в него един втори Сеймур, може би в малко по-различен вариант, но също тъй затворен и дебнещ изпитателно зад маската на външно безучастие. Безобидният вид, който ми вършеше такава добра работа на младини, отдавна се е изпарил, откритият поглед се е притулил предпазливо под полуспуснатите клепачи, устните са неподвижни и стиснати, за да не би с някоя неволна тръпка да издадат нещо повече от необходимото.

Да, един втори Сеймур, макар и в по-друг вариант. Печатът на професията, а може би и на годините. Неприятна история, да откриеш у себе си нещо от чертите на противника, а у противника — нещо от своите черти.

Един шанс все пак, че бръсненето не трае дълго. И че вън от тая скромна козметична операция рядко имама случая да съзерцавам физиономията си. Заставам прочее под душа и завъртам крановете с подчертан уклон към студената вода, понеже предстоящото изисква да бъде възможно по-бодър. Предстоящото е срещата с Дейзи.

По време на закуската Мод е досадния си педантизъм отново ми повтаря всички познати вече подробности — кой вход, кой етаж, кой звънец, — като не пропуска да добави и някои бегли съвети за поведението ми с оглед характера на Дейзи.

— Дръжте се съвсем непринудено, тя обича това. Говорете дори глупости, сигурна съм, че ще ѝ допаднат.

— Не мога да говоря глупости.

— Можете, Албер. Пред мене сте го правили. И не забравяйте микрофончето. Най-добре е да го пъхнете между седалището и облегалката на креслото.

— Много тайно място.

— Възникне ли подозрение, никое място не е тайно. Но подозрение едва ли ще възникне. За всеки случай не пропускайте да подхвърлите между другото, че още днес заминавате. Нека Дейзи смята, че изчезвате безвъзвратно.

— Не е изключено и това да стане.

— Не се тревожете за нищо. Аз ще бъда съвсем наблизо.

— Къде точно?

— Не си обременявайте главата с излишни подробности. Достатъчно е да знаете, че не сте сам.

Точно в десет часа заранта възлизам по съответното стълбище до първия етаж и натискам съответния звънец. Вратата се отваря почти незабавно и не случайно: младата наивка се е приготвила да излиза.

— А, каква неприятна изненада! — възкликва тя, като ме разпознава.

— Съжалявам.

— Искан да кажа, че имам час при фризьорката.

— Съжалявам.

— Е, стига го повтаряйте. Или влизайте, или си вървете. Ако питате мене, най-добре си вървете. Елате следобед.

— Съжалявам — произнасям отново. — На обяд заминавам.

— За колко дни?

— Боя се, че завинаги.

— Боите се... съжалявате... Още първия път, като ви видях, разбрах, че сте от тия, нерешителните и церемониалните. Хайде, влизайте.

Добре, казвам си, като я следвам. Щом това те дразни, ще бъда тъкмо такъв — нерешителен и церемониален. Напук на препоръките на Мод.

Холът, в който Дейзи ме въвежда, няма нищо общо с пищната обстановка у Сандра. По стените афиши на Сантана, Спейс и разни подобни състави, които са много на мода в продължение на един сезон, а на пода — нисък ориенталски диван, стереоуредба, пръснати или струпани на купища грамофонни плочи, преполовена бутилка скоч и всевъзможни съставки на горното и долно дамско облекло, с изключение на сутиени. Дейзи не носи сутиени, понеже така е модерно и понеже няма какво да сложи в тях.

— Сядайте, където намерите, докато разтребя за минутка — нарежда домакинята.

Оглеждам се, обаче не намирам нищо за седане, като се изключи диванът, висок два пръста над пода. Свличам се прочее върху него, докато домакинята прибира оттук-оттам слипове и чорапи, като върти под носа ми игривия си малък задник, пристегнат до задушаване в черния копринен панталон.

— Какво ви води? — запитва тя, след като запокитва всичко събрано в един ъгъл на стаята и застава пред мене с ръце на хълбоците.

— Води ме... Не знам дали няма да ви прозвучи неприлично... Води ме една непреодолима жажда...

— За сексуална близост — сеща се наивката.

— По-скоро бих казал — за отмъщение.

— Почва да става интересно — установява Дейзи, като се свлича на дивана до мене.

— Тази нелепа история доведе до гибелта на Ерлих — започвам.

Но момичето бърза да ме прекъсне:

— Нека не безпокоим мъртъвците.

— Само че аз загубих доста кръгла сума. Неудобно ми е дори да я назова.

— В такъв случай не я назовавайте.

— И за всичко е виновен този мошеник... простете за израза... този долен тип Райън.

— Когато някой губи, все някой трябва и да печели — заключава философски Дейзи.

— Това не е печалба, тава е грабеж — възразявам.

— Почвата да ме отегчавате. Дебютирахте интересно, а сега ме занимавате с финансовите си проблеми.

— Неизбежно встъпление — бързам да се извиня. — Ако минем към същината на въпроса...

— Именно към това минете.

— Ако минем към същината на въпроса, решил съм да отмъстя на Райън.

— Похвално решение — съгласява се наивката. — Щом има престъпление, трябва да има и наказание. Още Достоевски го е казал. Само че, господине, аз не съм Достоевски, тия проблеми не стоят в центъра на вниманието ми, а на всичко отгоре имам и час при фризьорката.

При тези думи тя понечва да се изправи, ала не успява, понеже аз с галантен жест през кръста отново я връщам на дивана.

— Вие ме прегръщате? — вдига озадачено вежди момичето. — Какво ли може да означава това?

— Още не съм стигнал дотам. Още опитвам да се владея...

— Дано успеете.

— ... Защото искам да ви обясня, че макар да не сте Достоевски, въпросът ви засяга, и то съвсем отблизо.

— Тъй ли?

— По-точно, засяга вашия приятел Томас.

— Томас не ми е приятел. Той ми е сърдит. Или — аз на него. Във всеки случай, скарани сме.

— Ето го и повода да се сдобрите.

— Откъде знаете, че искам да се сдобрявам?

— Добре тогава, оставете да ви го отмъкне Сандра.

— Я виж! Вие ми изглеждате прекалено осведомен за неща, които не ви засягат.

— Засягат ме. И тъкмо тава се опитвам да ви обясня, че ни засягат едни и същи неща и че имаме общи интереси. Райън е на път да ликвидира Томас. Аз обаче притежавам един документ, с който Томас може да ликвидира Райън. Ясно ли ви е?

— Не.

Тя се прави на по-глупава, отколкото е всъщност, обаче вече явно е заинтригувана. Излагам накъсо въпроса за фактурата, като наблягам на нейния практичен ефект:

— С тоя документ Томас ще елиминира Райън, а вие ще елиминирате Сандра.

— Не е изключено — съгласява се Дейзи. — Обаче защо вие сам не предадете фактурата на Томас?

Глупава, но не чак дотам.

— По тая единствена причина, че в момента моите отношения с Томас са също като вашите. Няма да ме приеме или няма да ме изслуша, или ще се отнесе с недоверие...

— И понеже аз съм доверчива...

Именно: глупава, но не чак дотам.

— Вижте — казвам. — Вие ще обясните, че фактурата ви е оставена на съхранение от Ерлих, в случай че нещо го сполети, че дълго сте се колебали какво да я правите и че на края все пак сте решили да я занесете на Томас, макар той да не заслужава това.

— Всъщност, да: защо пък да не му я занеса? — разтърсва Дейзи пищните си руси коси. — В края на краищата, ако не му върши работа, нека я изгори!

— Да я изгори ли? Той ще ви целува краката, щом само я види.

— Въпрос е дали ще му позволя — промърморва наивката, но възможността Томас да ѝ целува краката явно я блазни.

Тя ми се вижда толкова вятърничава, че решавам за всеки случай наново и подробно да я инструктирам, като наблюдавам най-вече на такива пунктове, да не показва пред никого фактурата и да не говори никому за моята визита.

— Стига! Омръзнахте ми! — въздъхва най-сетне момичето. — Какво ще пиете?

Нищо — мисля да кажа, обаче се сещам, че още не съм скрил микрофончето в креслото по простата причина, че в хола няма и помен от кресло.

— Да — кимам, — да пием нещо, защото, както сте седнали до мене с това ваше сладострастно тяло, съвсем ми размътихте главата.

— Секси ли съм? — пита Дейзи, като става да донесе бутилката.

— Ужасно! Като че не го знаете.

— Знам го, обаче не съм сигурна. Има хора, които намират такива като Сандра за по-секси.

— Глупости. Не ми говорете за тия жени с огромни гърди, като подвижни млекоцентрали...

— Не ви липсва вкус, макар че сте старомоден — установява момичето.

И като се озърта, промърморва:

— Тук някъде имаше чаши... Впрочем, не: занесла съм ги в кухнята.

Тя се отправя към кухнята и аз също се надигам от дивана. Сега или никога. Скривалището е избрано: нишата с радиатора на парното, затулена с дървена решетка. Промъквам ръка през решетката и пускам дребното съоръжение зад радиатора. На това място едва ли някой ще го открие, поне до есента.

— Имате хубав изглед — забелязвам, тъй като Дейзи ме е заварила точно до прозореца, дето е парното.

— Не съм обърнала внимание — отвърща нехайно тя. — Предпочитам да живея при спуснати пердета.

Наивката отнася чашите с лед при кушетката, поставя ги на пода и взима бутилката:

— Колко?

— Колкото и на вас.

Тя налива, без много да се скъпи, и вдига чашата си. Следвам примера ѝ, като отпивам с мярка.

— Нима такива неща като една градинка, малко цветя не ви харесват?

— Защо не. Стига да са мои. Стига да знам, че са около моя дом. Да знаете само как дотяга това — да живееш под въпрос, да живееш като висяща! Днеска тук, утре там, днеска с този, утре с онзи.

— Разнообразие.

— Разнообразието е приятно само когато ти си го доставяш, а не когато е по принуда. Сядайте де, какво стърчите.

Сядам. И надеждата ми, че сеансът на пиенето ще замени онзи, другия сеанс, отива по дяволите. Убедена вероятно, че ако чака аз да се накая, работата прекалено ще се проточи, Дейзи взема инициативата в свои ръце до такава степен, че почти ме изнасилва. Да не повярваш просто на какво е способна една наивна, когато се разгорещи.

* * *

Момичето поглежда ръчния си часовник и скача от дивана.

— Бяхте много екстра, бих казала даже прекалено екстра за вашата възраст, но сега мисля, че трябва да тръгвате.

— Вярно, фризьорката — сецям се и също се надигам.

— С фризьорката е свършено, но имам друга среща.

— След две минути съм на път.

— Тогава, до скоро виждане или довиждане при случай, или... изобщо, прощавайте, но трябва да взема един душ.

Тя изчезва в съседното помещение, а аз се оправям набързо и напускам квартирата, като си представям не без угризения как нейде в съседство горката Мод вече два часа ме очаква, проклинайки мислено слабостта на мъжкия пол.

Долу на входа едва не се сблъскам с някакъв млад субект, чието лице ми се вижда смътно познато. Понечвам да го отмина, когато субектът ме улавя свойски за лакътя:

— Хер Каре? — запитва смътният познат, като се изпречва между мене и улицата.

Една може би невинна фамилиарност, предизвикваща у мене един също невинен жест: отблъсквам го без излишна грубост, обаче достатъчно енергично и заставам на тротоара.

— С какво мога да ви бъда полезен?

— Не ме ли познавате?

— А, да — сецам се и маркирам една учтива усмивка. — Вие бяхте помощникът на Томас... мистър...

— Мистър Мур — подсказва ми онзи.

— Да, да, мистър Мур. Много ми беше приятно — избъблям, като продължавам пътя си.

Излиза, че фамилиарността на Мур не е чак тъй невинна, защото той отново се озовава редом с мене, вероятно забравил за къде се е запътил.

— Какво щастие, че ви срещнах. Моят шеф, мистър Томас, ужасно много иска да ви види.

— Ще ми бъде приятно — кимам любезно. — Нека ми се обади. Аз съм отседнал в Хилтън.

И правя още три крачки към гарирания наблизо зелен мерcedes, преди Мур повторно да ми препречи пътя.

— Няма ли да е нахално, ако ви предложи още сега да отскочим до него. Той е тук, съвсем наблизо.

— Не, съжалявам, но в момента не съм на разположение — процеждам и наново, този път по-енергично, отстранявам натрапника.

Още пет крачки към мерцедеса. И още веднъж Мур се е озовал пред мене:

— Казвате, значи, че сте отседнали в Хилтън?

— Именно.

— Обаче там ви няма записан.

— Сведенията ви са остарели, драги. Пристигнах тази заран. Впрочем на какво дължа този интерес — да ме търсите по хотелите?

— Служба, какво да се прави — въздъхва Мур. — Аз съм от военната полиция.

— Можете с това да почнете — забелязвам, като отново го отмествам. — А не да играете на светски покани.

— Не се опитвайте да ме блъскате — произнася с вече заплашителен тон мъжът.

— А вие не се опитвайте да ме спирате.

— Казах ви, че съм от военната полиция.

— Отде мога да знам какъв сте.

Вместо отговор Мур вади служебна карта и ми я показва.

— Това променя нещата — промърморвам. — Искам да кажа, че сега ви вярвам. Колкото до другото — гледайте си работата. Не се числя към вашата армия и пет пари не давам за вашата полиция.

— Има и друга полиция! — напомня мъжът.

— Точно така. Обърнете се към нея.

Отстранявам го този път съвсем грубо, като едва не го събарям, и вече съм на две крачки от мерцедеса, когато Мур наново ме настига. Изпод сивото му лятно сако дискретно се подава дулото на масивен люгер.

— Не мърдайте, Каре!

Вместо отговор правя бърз скок към колата, отварям вратичката, сядам, запалвам и стремглаво потеглям.

„Ще бъда съвсем наблизо“ — бе казала дамата. Улицата обаче е пуста, ако не се смятат две възрастни жени с пазарски чанти, спрели до ъгъла на приказка. Безлична улица в безличен жилищен квартал, с два реда паркирани коли. Ако Мод е в някоя от тези коли или в някой от близките входове, би трябвало отдавна да ми е дала знак. Само че нейното „съвсем наблизо“ вероятно е доста далече, а не е изключено и отдавна да си е тръгнала, отегчена да ме чака.

Тия мисли ме занимават между другото, докато се движа с пълна скорост в тесния проход между колите. Сетне грижите за Мод изобщо престават да ме вълнуват, понеже вниманието ми е привлечено от нещо по-належащо. Едва съм завил зад ъгъла, когато една от гарираните там коли напуска мястото си и ме сподиря. Може да е и съвпадение. Отбивам се в първата пряка и с неудоволствие установявам, че сивото БМВ продължава да се мъкне подире ми. Давам енергично газ с риск да връхлетя върху някой случаен минувач. Колата зад гърба ми също повишава скорост.

Вземам нов завой. После — още един. И тук наскочам на второ БМВ, което вероятно ме причаква, ако съдя по това, че зад кормилото се мярка тъпата физиономия на Мур. Натискам отново по-силно педала, ала черната кола на Мур се движи неотстъпно след мене.

Сивото БМВ е изчезнало. Нищо чудно да съм се припознал. Куриозите на малшанса. Бягаш от фиктивния преследвач, за да

попаднеш на истинския.

Понечвам да свия в следващата пряка, но тя се оказва еднопосочна. А по-следващата... По-следващата е булевардът: светофарове, пешеходни пътеки, полицаи — край на високите скорости и на лудориите, ако не искаш, додето бягаш от военните власти, да се озовеш при федералните.

Едва съм излязъл на булеварда, и виждам отново сивото БМВ, само че този път — пред себе си. Значи, не е припознаване. Надали е нужно да пояснявам, че черната кола е все тъй зад гърба ми. Сега вече мога да бъда спокоен. Настанен съм уютно, като наденичка в сандвич.

Тия типове очевидно поддържат помежду си радиовръзка. И, което е също очевидно — те не са двама, а трима, защото малко по-късно отляво се появява едно жълто порше, изравнява се с мене и повече не ме напуска. Все едно че съм в пакет.

Започвам да карам по-бавно. Това принуждава и тройката да намали скоростта. А това пък предизвиква раздражението на шофьорите зад нас, особено спрямо жълтата кола. Раздават се дори две-три предупредителни изсвирвания, ала без особен резултат. Човекът зад кормилото на поршето има същото тъпо и нагло изражение, като това на Мур, а подобни хора трудно могат да бъдат повлияни от звукови ефекти.

Положението изглежда безнадеждно. Но понеже съм закърмен с идеята, че безнадеждни положения не съществуват, аз продължавам да се движа невъзмутимо в средата на пакета, като следя внимателно обстановката. Предполагам, че ако познавах по-добре Майнц, и тримата отдавна щяха да са ме загубили като спътник, обаче какво да се прави, човек не може да познава всички градове като петте си пръста.

Дългоочакваната възможност се появява при един от поредните светофарове. До тротоара се е освободило едно място тъкмо за бездомник като мене и аз бързо се настанявам там, като оставям сивото БМВ да мине отвъд кръстовището, а другите двама хаплювци — да се чудят какво да правят, защото една кола не може да спре току-тъй на платното, сред най-голямото движение и пред очите на полицая.

Паркирам прочее, докато ония, щат не щат, отминават напред с общия поток. Сетне отново потеглям, свивам надясно и натискам газта. Лошото е, че по тия централни улици газта не може да се натиска

произволно, защото пред тебе има други коли. Лошото е, че вече не знам накъде точно се движа, защото съм загубил представата за посока. А най-лошото е, че както сочи стрелката на таблото, бензинът в резервоара застрашително е намалял.

Отново завивам надясно и този път се озовавам в познати места. Улицата слиза надолу, а над нея е прехвърлен циментов мост. Спомням си я тази улица. Тя води към околоръстния булевард.

Познати места и познати хора. На следващата пресечка пред мене ненадейно изниква жълтото порше, а след пресечката зад гърба ми се залепва и Мур. Колкото до сивото БМВ, то също не закъснява да ме подпре отляво. Местата са донейде разменени, но иначе сме си все същата компания.

Спокойна, възпитана компания. Нищо общо с гонениците от криминалните филми, прекатурванията, задминаването, космическите скорости и адския писък на внезапно натиснати спирачки. Движим се чинно в пакет и само аз единствен съм в малко неудобно положение. Няма как да развържа пакета.

А може и да има как. Няколко метра преди да излезем на околоръстния булевард, давам десен мигач, нещо съвсем естествено, тъй като десният завой е задължителен. Поршето пред мене прави същото и естествено поема в посочената от знака посока, докато аз пренебрегвам задължителния завой и опитвам забранения. Тук вече мога да натисна по-енергично гъбката и да се отправя с пълна скорост към Хилтън. Отново давам десен мигач, с което вероятно затруднявам донейде преследвачите, леко изостанали от мене, като ги поставям пред дилемата: не ги ли будалкам повторно. Един миг, разбира се, нищо повече, но кой ти го дава. Завивам стремглаво в алеята към хотела, задминавам също тъй стремглаво парадния вход, озовавам се отново на булеварда и поемам вече в обратна посока, сетне отново правя рязък завой към Хилтън и този път се вмъквам в хотела или поточно в подземния му гараж.

Паркирам мерцедеса на първото свободно място, мярнало ми се пред очите, изскачам бързо от колата, вземам асансьора и се озовавам в хола. Отново познато място. Но този път, за щастие, без познати хора.

В хола, както следва и да се очаква в този обеден час, е истинско стълпотворение от посетители на трите ресторанта и от туристически

групи, тъй че мога, несмущаван от никого, да хвърля бегъл поглед през главния вход, а сетне тихомълком да се измъкна от задния.

Макар и край двата входа да няма помен от преследвачите ми, не допускам да съм спечелил с бързата си маневра повече от няколко минути преднина. Нахалниците вече положително са открили колата ми долу, а може би в момента вече ме търсят и в хола, тъй че крайно време е да се изпарявам.

Хилтън с подземния си гараж може да е удобен за краткотрайна криеница, но само за краткотрайна. Бедата е, че излезеш ли навън, обстановката става доста неблагоприятна. Отпред е пустият тротоар на околоръстния булевард, без навалица, без магазини и без удобни ъгълчета. Отзад се простира също тъй пустинна алеята край реката, където си видим от километър разстояние.

Единственото вероятно спасение е да стигна за няколко минути до големия пешеходен надлез, водещ към центъра на града. Тази възможност е предвидена още от самото начало, тъй че не губя време в умуване, а под хилавото прикритие на крайбрежната растителност бързо се примъквам към стълбата, извеждаща до надлеза.

Долу е полутъмно. Циментови колони, автомати за цигари, лек амонячен дъх, подсказващ близките писоари. Лабиринтът изглежда надежден, обаче търсят ли някого, ще почнат да го търсят именно в такъв лабиринт. Горе, напротив, е открито, минувачите по моста могат да се различат отдалеч, а мостът е прекалено дълъг, за да си уверен, че няма да те засекат тъкмо когато минаваш.

И все пак горе ми е надеждата. Защото горе се издига и огромното циментово хале, използвано при случай за всевъзможни панаири. Същото хале, дето не твърде отдавна се помещаваше изложбата на минерали. Бих могъл да се прикрия зад халето и да наблюдавам едновременно стълбите от двете страни на моста. Бих могъл да гледам, без риск да бъда гледан, и при нужда да преценя в коя посока са най-добрите ми шансове.

В коя посока, да, в случай че шансове изобщо съществуват. Защото, когато забелязвам, че двете БМВ-та се задават откъм Хилтън, аз съм принуден да установя, че откъм обратната страна приближава и жълтото порше. Така двете стълбища едновременно отпадат като възможен изход. Колкото до бягството през дългия мост, то още от самото начало е отпаднало. Вече съм пешеходец. А за да бъде

настигнат един пешеходец, не е необходимо порше. Достатъчни са и ролкови кърки.

Тия разсъждения не ми пречат междувременно да изследвам двете задни вратички на халето. Едната се оказва отключена. Полезно откритие, защото моите преследвачи вече са поели насам по стълбищата. Влизам в някакво полутъмно антре, щраквам запалката и установявам, че ключът е от вътрешната страна на вратата. Врътвам го прочее и продължавам проучването на обстановката.

Всъщност не се налага особено проучване. В тясното помещение има още една врата и аз леко я открявам, за да установя, че извежда в огромното пусто хале. Доколкото зрението и слухът ми подсказват, там няма жива душа. Но хората, занимавали се като мене с философски науки, отлично знаят, че сетивата понякога ни доставят погрешни данни за действителността. Изобщо, разликата между същност и явление. Прочее превъзможвам изкушението на просторното светло хале, затварям вратичката и отново се свивам в теснотията и полумрака.

Лошото в случая е точно туй, което е и доброто. В килера съм надеждно изолиран от враждебния външен свят, но това ми пречи да следя събитията. Единствената възможност за действие остава чакането. В чакането съм специалист.

Изминали са не повече от десетина минути обаче, усещам, че вече плувам в пот и ще се пръсна от горещина, такъв адски задух цари в това тъмно антре. На всичко отгоре в единия ъгъл са струпани някакви кутии с лакови бои, от които се носи задавящ дъх на ацетон. Решавам да откряна наново вратичката към халето, когато тя ненадейно сама се отваря и на прага застава човекът в сивия костюм.

— А, значи тук сте — установява Мур. — Помислих да не ви се е случило нещо.

Тъй като вече е опитал силата на ръцете ми, нахалникът побързва да извади пистолета. Един бегъл поглед ме убеждава, че това не е одевешният масивен люгер, а значително по-фино съоръжение.

— Стига фокуси — изръмжава новодошлият. — Да вървим.

— Вън е адски пек — възразявам, додето машинално преценявам шансовете си.

— Не прекалявайте, Каре. И моето търпение има граници. Тръгвайте.

— А ако — не?

— Ще ме принудите да ви стрелям.

— Хайде де! Тук, в центъра на Майнц и посред бял ден! Вие не сте чак толкова изветрял.

— Това пистолетче, ако не го познавате, действува без шум и без куршуми. В месата ви се забива само малка ампулка, която впоследствие се изважда. Една малка ампулка с една смъртоносна течност, разграждаща се бързо в организма — в мъртвия организъм, Каре — и неоставяща никакви следи.

— Докъде стигна техниката — избъбрям с респект.

— Да. Шеметни висоти. Само че сега тръгвайте.

— Това няма да стане.

— Не допусках, че един търговец на оръжие може да бъде толкова страхлив...

— Всеки си има някое слабо място.

— ... Ако изобщо сте търговец на оръжие. Хайде! Не ме карайте да ви стрелям.

— Ваша работа.

Мур очевидно е затруднен. Още в началото си личи, че държи повече да ме отведе, отколкото да ме дупчи, а сега разговорът е стигнал до безизходица.

— Защо усложнявате излишно нещата? — запитва той с по-мек тон. — Ние искаме от вас само някои сведения, нищо повече. Една малка справка, разбирате ли, нищо повече.

— Това ли било? — възклицавам. — Ами тогава — питайте.

Мур ме поглежда с раздражение, обаче в израза му се е появил нюанс на колебание. Без да престава да държи пистолета насочен към гърдите ми, той вади с лявата ръка от джоба си малко магнитофонче.

— Добре, Каре! С риск да си имам неприятности, ще ви предоставя едно улеснение. Бъдете точен в отговорите и ще ви пусна да се приберете тъкмо за обяд. Кажете ми, сключихте ли сделка за оръжие с Райън?

— Естествено.

— За какви количества?

Изброявам акуратно количествата.

— На какви цени?

— Цените, знаете, това е сложен въпрос. Райън настояваше да му платя по-високи цени, а във фактурата да бъдат вписани по-ниски.

— Интересно. Какви точно бяха едните и какви — другите?

Давам му и тази справка. Сеймур би трябвало да бъде доволен. Още няколко камъка политат към градината на Райън.

Въпросите продължават да следват:

— Изплатихте ли му сумата?

— Какво ще правя...

— Отговаряйте по-точно.

— Разбира се, че я изплатих.

— Как стана плащането?

— Ами както става: вадиш пари и плащаш.

— Искате да кажете — в брой?

— Да, в брой, в долари, в пачки по десет хиляди, ако държите да знаете всички подробности.

Подир което следва очакваният отдавна въпрос:

— Кой стои зад гърба ви?

— Не разбирам.

— Вие няма да ме убеждавате, че работите само за своя сметка. Тъй че питам: кой стои зад гърба ви?

— Зад гърба ми стои лошият шанс, Мур. Това беше една наистина нещастна идея, да се заловя с вашия Райън.

— Оставете театъра. И не се опитвайте да хитрувате. Отговаряйте точно, защото нямам време!

Тонът отново е станал заплашителен. Сега, след като е изкопчил необходимите сведения, Мур би могъл да си позволи за десерт и тази малка атракция — да ми пусне една ампула.

— Глух ли сте! — извиква грубо мъжът. — Кажете, кой стои зад гърба ви!

Вижте по-добре кой стои зад вашия гръб — би следвало да кажа, но разговорът май почва да става излишен. Иззад таблата на вратата се е появило ново действащо лице. Действащо в точния смисъл на думата: един рязък жест и Мур се свлича върху мокета.

— Мокета, Майкъл! Трябва да благодарите на мокета — пояснява Сеймур. — Иначе в тия празни халета всяка стъпка кънти.

— За втори път установих, че сте прекалено ефикасен за един социолог — промърморвам. — Юмрукът ви е страшен.

— Юмрукът? — Американецът разтваря пръсти и ми показва някаква метална топка. — В моя хотел ключът виси на тая бронзова топка, за да не го носиш в джоба си. А аз точно затуй го нося.

Той се навежда и пристъпва към бегъл преглед на джобовете на Мур.

— Човекът има тук наоколо още двама приятели — предупреждавам.

— В момента те не са тук наоколо — отвръща Сеймур, като продължава огледа си.

— А мерцедесът е в Хилтън.

— Нека си седи. Засега той е неизползваем.

— Мод изчезна.

— Ако беше изчезнала, аз нямаше да съм тук — възразява американецът. — Закъснях наистина, но това ви е дало възможност да се позабавлявате.

— Аз нямам слабост към опасните игри, Уйлям.

— Единствено опасните заслужават внимание. Впрочем за вас е време да тръгвате. От другата страна на моста ви очаква Мод.

Той ми кима разсеяно и се заема с портфейла на Мур.

В края на надлеза наистина намирам дамата, само че ми е нужно време, за да се уверя, че това е тя. Малко работа с гребена върху прическата, малко ярък руж върху устните, едни огромни тъмни очила — и ето че фасадата е неузнаваема.

— Едва ви познах — промърморвам. — Ако не бяха тия снажни форми...

— Оставете красноречието — прекъсва ме Мод. — Трябва да изчезваме.

Тя ме повежда към паркирания наблизо стоманеносив мерцедес и минута по-късно сме вече на път.

— Изглежда, че и вие нямате вкус към опасните игри — забелязвам.

— Аз имам вкус към вкусните неща, Албер. А като си представя, че в къщи ни чака само една студена шунка...

Опасни игри и студена шунка. Какво да се прави — свят широк, хора разни.

ДЕСЕТА ГЛАВА

— Престанете с вашия Сеймур — казвам с малко пресилено раздразнение. — Той е пълен авантюрист.

И загребвам с ожесточение от гъшия пастет.

— Вие сте неблагодарен — възразява Мод и на свой ред загребва. — Ако съдя по това, което разказахте, Сеймур ви е извадил от гроба.

— Да. След като предварително ме натика в него.

— Как можете да говорите така! — произнася дамата с нотка на огорчение.

Огорчението съвсем не ѝ пречи да постави добавъчен слой пастет върху филията си.

— Уверяваше ме, че всичко било предвидено и нямало никакъв риск.

— Нали нищо не ви се случи? Какво искате повече?

При тия думи тя отхапва от добре намазаната филия и ми отправя пълен с порицание поглед.

— Но щом всичко е било предвидено, трябвало е да знаете, че Мур ходи у Дейзи.

Жената преглъща залъка и преди да пристъпи към следната хапка, промърморва:

— Може и да сме знаели.

— Трябвало е дори да знаете, че Мур ще иде у Дейзи именно днес.

Мод поднася филията към пълните си устни, но ръката ѝ спира напред път:

— Може и да сме знаели.

— Това исках да чуя. Значи, вашият Сеймур съзнателно ме е натикал в ръцете на Мур, за да му сервирам показанията си и да помогна на Томас в двубоя с Райън.

Дамата не бърза да отговори, а отхапва ново късче и акуратно го сдъвква.

— Мисля, че отивате малко далече в подозренията си. Мур се яви в дванайсет часа, а вие влязохте при Дейзи в десет. Никой не ви е карал да превръщате служебното посещение в оргия.

— Каква оргия? Вие...

— Знам, знам, аз фантазирам. Само че не мога да си представя какво може да прави един мъж при Дейзи в продължение на цели два часа, освен...

— Като че ли не ви е известно каква бърберица е.

— Известни са ми всичките й качества. Именно затова споменах за оргия.

— Не. Споменахте, за да оправдаете Сеймур. Обаче не успяхте. И да ви кажа ли защо?

Тя не проявява интерес към въпроса ми, заета с филията и с чашата мляко.

— Защото, ако Сеймур не желаше да попадам в ръцете на Мур, щяхте да предприемете спасителната си акция малко по-рано и, по-точно, докато все още стояхме пред квартирата на Дейзи.

— Не беше възможно, Албер.

— Нали щяхте да бъдете „съвсем наблизо“?

— Съвсем наблизо бях. На не повече от сто метра. И в същия този сив мерцедес. Обаче ако мислите, че шефът е седял до мене...

— Нямам представа къде е седял.

— Затуй не говорете излишни неща. Той беше в колата си на съседната улица. Поддържахме връзка... знаете как.

Дамата се лъже, ако си въобразява, че е разсеяла съмненията ми, но и аз се заблуждавам, ако смятам, че ще ми сервира някоя улика срещу Сеймур. Тя го боготвори. Просто невероятно.

— Ясно — кимам. — Вие двамата сте причината да живея сега втори живот.

— Не допускам, че живеете втори живот — забелязва Мод, след като отпива глътка мляко.

— Какво искате да кажете?

— Предполагам, че живеете поне своя десети или петнайсети живот.

— Може би сте права. Търговията с оръжие е опасна професия.

— Вие не сте търговец на оръжие, Албер — възразява жената, като ме гледа с тъмните си спокойни очи.

— Вярно е. Официалната ми специалност е стъкларията.

— Вие не сте търговец на нищо, Албер. Освен може би — на информация.

— Още малко, и ще ме изкарате агент на Москва.

— Това не допускам. Но предполагам, че все пак сте нечий агент.

— Смятате ме за свой колега. Би следвало да съм поласкан.

Мод отмества чинията и отново ме поглежда.

— Аз съм твърде дребен служител, за да бъда ваш колега. Допускам по-скоро, че сте колега на Сеймур.

Тя замълчава. После ненадейно казва с обичайното си безразличие:

— Понякога имам чувството, че вие двамата доста си приличате.

* * *

Жегата трае вече цели два месеца, живакът на термометъра се движи над цифрата трийсет и вестниците пишат, че такива горещини не е имало от сто години насам.

Не знам какво е било преди сто години, но, доколкото си спомням, началото на тазгодишната жегата съвпадна с началото на тази история и, по-конкретно, с онази юнска заран, когато висях пред мюнхенския Кауфхоф, а Мод — за която още не знаех, че е Мод — ме броеше, застанала пред магазина за чанти. И може би тъкмо затуй имам суеверното предчувствие, че щом времето се развали, нещата ще почнат да се оправят.

За жалост времето не се разваля. Ако беше само до времето, лично аз нямам основания да се оплаквам. Спалнята ми е прелестно усойна, а надвисналата от прозореца градинска леха, поливана акуратно от Мод, изпълва стаята с дъха на влага и с аромата на екзотични или може би съвсем обикновени цветя. Тъкмо затуй и само затуй предпочитам да се изолирам тук, в компанията на вестниците и на малките си проблеми, нещо, което съвсем не дразни дамата, за която самотата е най-ценното човешко достойяние.

Излиза, че Сеймур е прав, поне в един пункт: наистина ме търсят и наистина са готови да ме премахнат. От което вероятно следва, че

американецът е прав; и по втория пункт: най-важното условие за сполучливото ми бягство е Томас и Райън да бъдат отстранени от пътя.

Добре е, че Уйлям тъй присърце се е заел с тая задача, но лошото е, че както винаги, той не действа с голи ръце, а с помощта на хора като мене и Мод, пионки, на които държи, додето са му необходими, и които ще пожертвува, ако развитието на играта го наложи.

„Аз нямам слабост към опасните игри, Уйлям.“

„Единствено опасните заслужават внимание, Майкъл.“

Изглежда, че наистина те единствени са способни да привлекат интереса му. Също като авантюризма на Дороти, макар и в интелектуален вариант. Страстта на комарджията или скритата неврастения на този безстрастен тип. Струва ми се понякога, че цялата тази история не е за него нищо повече от игра. Една опасна и съвсем безсмислена игра.

Освен ако е другото. Жаждата за някаква самоизява, за човешко действие у този човек, отричащ смисъла на всяко действие. Отгласът на отдавна забравеното и отдавна погребано чувство за морал в един свят без морал. Ненадейният изблик на дълго подтискано негодувание у този циник, неспособен за нормални емоции.

Негова си работа. Лошото е, че той замисля комбинациите, но изпълнението ляга върху мене. Той доставя фалшивите долари, но плащането извършвам аз. Той удря Мур, но при случай за това ще отговарям пак аз. Той си разчиства сметките с Томас и Райън, но те и техните приятели търсят мене. И ако не успее да се справи с тия двама мошеници, цялата банда ще се струпа отгоре ми. А ако успее...

Ако успее, нищо чудно да каже: Съжалявам, драги, но каналът е все тъй запушен. Оправяйте се сам с тия два ваши паспорта, нито един от които не влиза в работа. И ще ме зареже. Или ще ми направи последното предложение, същото онова, което вече ми бе направил в Копенхаген: ако не искате да мрете, елате с мене. В моя институт ще се намери едно местенце и за вас.

Опасно е да забравям, че Сеймур е противник. И то не като другите. Другите, всички тия, дето през всички тези години съм срещал на пътя си, бяха ако не по-безобидни, то далеч по-прости. Елиминираш го от играта, в случай че той не те елиминира. Рискуваш куршума — какво друго — точно според правилата на играта и точно в съгласие с обичайните професионални рискове.

Противниците... С годините се понатрупаха доста. Полковник Дъглас и неговият човек, дошъл да ме ликвидира в Париж; Еванс, Уорнър и Райман от оная заплетена и дълга история в Амстердам; Дрейк и Мортън, които, всеки по своя линия, ми бяха приготвили некролога в Лондон; Ралф Бентън, дето обещавахе да ми види сметката в Берн; без да говоря за другите, с които не бях се срещал лице в лице, но които, съсредоточени над досието ми, умуваха в спокойните си кабинети по въпроса къде и как да бъда приготвен за погребението си; без да споменавам за хората без значение, броячите, побойниците, доносчиците и всички тия горили, дето трупаха на гърба ми трудов стаж.

Пъстра галерия от типове, някои дори не съвсем стандартни, някои дори нелишени от известен служебен морал, но всички еднакво надарени с тънък слух, що се отнася до нежното шумолене на банкнотите. Предпазливи бюрократи или авантюристи, хора на интелекта или на точната стрелба, те бяха отчайващо банални в подбудите и реакциите си. В случай на опасност — да запазиш кожата, понеже ти е само една. В случай на катастрофа — да спасиш служебното реноме, понеже на него дължиш заплатата и положението в обществото. А в случай на добра възможност — да сложиш нещо в джоба, понеже трябва да мислиш за старините.

А този тип, този професор по социология и по някои други неща, е просто първерзно чужд на всички тривиални подбуди. Рискува кожата, поставя на карта служебното реноме и реагира като пълен глухар спрямо нежното шумолене на банкнотите. Съвсем излишно е да го питам коя е главната му пружина, след като отдавна ми е дал да разбера, че такава няма. Нима може да съществува машина в постоянно движение и все пак лишена от мотор. Една магнитна аномалия, това си ти, драги Уйлям.

Магнитната аномалия се явява едва на третата вечер подир срещата ми с Дейзи. Мод услужливо донася уискито и даже бадемите, но това не отнема възможността на Сеймур все пак да я порицае:

— Защо само го разнасяте тоя спирт, след като добре виждате, че никой не пие?

А когато дамата побързва да ни остави сами, не пропуска да порицае и мене:

— Вие наистина нищо не пиете, Майкъл. Не пиете, пушите съвсем малко и дори избягвате да спорите. Имам впечатление, че сте в пълна депресия.

— Би трябвало да бъда отдавна в пълна депресия, Уйлям. Учудващото е, че все още не съм стигнал дотам.

— В такъв случай визитата ми става почти излишна — забелязва американецът с лек тон на разочарование. — Дойдох най-вече за да ви ободря...

— ... Като оповестите, че каналът накрая все пак се е отпушил.

— Нека не изпреварваме събитията. Все още не сме стигнали до канала, но вече сме близо до него. Съвсем близо, Майкъл.

Той се настанява на креслото от другата страна на масичката, отмества небрежно подноса с питието и вади от джоба си познатото магнитофонче.

— Един малък речитатив?

— Защо — не? Казват, че музиката облагородява.

— Именно — потвърждава Сеймур. — Особено такава.

Той натиска бутончето и в стаята зазвучава нова партия от вече познатия дует:

РАЙЪН. Онзи ден вие не ми казахте, че освен фактурата проформа притежавате и окончателната.

ТОМАС. Не сметнах, че ще е разумно да я нося в джоба си, когато идвам в дома ви.

РАЙЪН. Понеже имахте само един-единствен екземпляр...

ТОМАС. Именно.

РАЙЪН. Бих ли могъл все пак да хвърля бегъл поглед върху вашия екземпляр?

ТОМАС. Заповядайте! Нали затуй съм ви поканил.

(След къса пауза.)

РАЙЪН. Хм, да. Това наистина донейде променя нещата.

ТОМАС. „Донейде“?

РАЙЪН. Не забравяйте, че той белгиец вие ми го пратихте.

ТОМАС. Нека не затъваме в дебрите на недоказуемостта.

РАЙЪН. Недоказуемостта днес може още утре да бъде доказана и документирана. Казах ви, че моите хора усилено работят по въпроса. Дори, между другото, са установили, че тая сделка на вашия Каре с онази африканска република е само блъф. Оръжието е било предназначено за другаде и съществуват всички изгледи инцидентът да прерасне в политическа афера.

ТОМАС. Искрено ви съчувствувам.

РАЙЪН. Благодаря. Но не пропускайте да посъчувствате и на себе си. Инициативата дойде от вас, Томас. И това много скоро ще бъде установено.

ТОМАС. Мислех, че идвате с по-сериозни намерения.

РАЙЪН. Намеренията ми са съвсем сериозни. Не както вече ви споменах, всеки разговор с вас е свързан с отегчителни и съвсем излишни протакания само защото не желаете да видите очевидното.

ТОМАС. Очевидното е фактурата, която ви показах. Единственият неопровержим факт в цялата тая бъркотия.

РАЙЪН. Забравихте записа, намиращ се в касата ми.

ТОМАС. О, ако е за записи, аз разполагам с далеч по-интересни неща.

РАЙЪН. Какви неща?

ТОМАС. Това е друга тема. В момента говорим за фактурата. В случай че стигнем до някакво споразумение, може да поприказваме и за записите.

РАЙЪН. Искате да кажете, че подир шантажа, с който сте зает в момента, ще ми сервира втора шантаж?

ТОМАС. Не съм по шантажите. Аз съм по честните сделки. И мога предварително да ви уверя, че ако стигнем до сделка, ще ви предоставя звукозаписа като подарък. Потресающ звукозапис, мистър. Само не ме плашете с политически скандали. Аз съм военен човек и нямам вкус към политиката.

РАЙЪН. Вярвам ви. Но не знам дали другите ще ви повярват.

ТОМАС. Е, да: другите ще вярват само на вас.

РАЙЪН. Признавам, че аз също ще се окажа в неприятно положение. Обаче, мисля, ви е известно, че по силата на някои обстоятелства мога да разчитам на закрила от високи места.

ТОМАС. Ще ви пошепна съвсем поверително, че аз също разполагам с добри приятели. А понеже разговорът не по моя вина се отплесна в съвсем странична посока, смятам, че е крайно време да го прекратим.

РАЙЪН. Бих искал все пак да чуя условията ви.

ТОМАС. Най-последно. Моите условия, мистър, са далеч по-приемливи от вашите. От обозначената в този документ сума, която сте сложили в джоба си, смятам за нормално да получа половината.

РАЙЪН. Половината? Но това е извънредно голяма сума!

ТОМАС. Точно така: прекалено голяма за сам човек. Именно затуй ви предлагам да я поделим.

РАЙЪН. Това е формен грабеж!

ТОМАС. Има нещо такова. Вие грабите Интерармко, аз грабя вас... Обаче какво да се прави. Нещата се развиват тъй, откак свят светува.

РАЙЪН. Готов съм като делови човек да ви платя нещо за документа, но само в границите на разумното.

ТОМАС. А те са?...

РАЙЪН. Сто хиляди!

ТОМАС. Задръжете си ги. И нека приключваме. Боя се, че вие съвсем не сте делови човек.

РАЙЪН. Напротив. Дори ще се съглася на известна корекция, обаче само при едно условие: искам най-първо да чуя записаното ви, в случай че такъв изобщо съществува. Какъв е всъщност този запис?

ТОМАС. Нали вече ви казах — потресаващ! Каре свидетелствува срещу Райън: как е сключена сделката, колко пари е броил, изобщо всички подробности.

РАЙЪН. Бълнувате, драги.

ТОМАС. С вас наистина е трудно да се преговаря. Записът се намира в касата ми, на пет крачки от нас.

РАЙЪН. Искате да кажете, че сте открили Каре?

ТОМАС. Именно.

РАЙЪН. И къде по-точно?

ТОМАС. Където трябваше да се и очаква: в Кьолн, постоянното му свърталище.

РАЙЪН. И сега той е в ръцете ви?

ТОМАС. Не съм длъжен да ви давам подробна информация. Мога само да кажа, че Каре е вече извън вашия обсег.

РАЙЪН. Очистили сте го...

ТОМАС. Да не навлизаме в излишни детайли.

(Отново — къса пауза.)

РАЙЪН. Добре. Лансирайте една разумна сума и донесете записа.

ТОМАС. Сумата е вече лансирана, мистър. И поправки няма да има — можете да ми вярвате.

(Паузата този път е значително по-дълга.)

РАЙЪН. Хубаво, дайте да го чуя този ваш запис.

(Запис в запис — това е доста досадно за слушане, особено когато един от участниците в разговора си ти самият. Прочее прескачам тази част от лентата.)

ТОМАС. Е, сега вече готов ли сте?

РАЙЪН. Почти. Има само още една малка подробност.

ТОМАС. Дано да е само една.

РАЙЪН. Аз ви плащам сумата, вие ми давате фактурата и записа. Но понеже и фактурата, и записът са копия, нищо не ви пречи утре отново да се явите и да поискате нещо добавъчно. С две думи, обичайната механика на верижния шантаж.

ТОМАС. Вече казах: не съм по шантажите. Аз съм по честните сделки.

РАЙЪН. Вашите представи за честност са ми напълно ясни още от времето на онази нигерийска афера.

Помните я, нали?

ТОМАС. Не виждам по какъв начин бих могъл да ви уверя, че не разполагам с други копия.

РАЙЪН. Излишно е да ме уверявате. Все едно, няма да ви повярвам. Затуй предлагам нещо съвсем просто: ще ви броя парите срещу съответна разписка. Така, щем не щем, ще бъдем свързани до гроб, като сиамските близнаци.

ТОМАС. Това наистина е голяма чест за мене, да бъда свързан с човек като вас... Но чак до гроб...

РАЙЪН. Друг изход не съществува, Томас. Никой на мое място не би постъпил другояче. Признавам, че решението е малко неприятно и за двама ни, обаче в същото време еднакво ни подsigурява.

(Къса пауза.)

ТОМАС. Хубаво. Съгласих се. Да вървим за парите.

РАЙЪН. По този час? Парите са в служебната ми каса. Елате утре, донесете документите, подпишете ми разписката и ще си получите парите. Такава фантастична сума!...

ТОМАС. И на това се съгласих. Утре в одинайсет, удобно ли ви е?

РАЙЪН. Винаги съм на разположение.

Следват още няколко незначителни фрази, сетне ролката свършва.

— Чакам да чуя мнението ви — избъбря Сеймур, като прибира магнитофончето и пали поредна цигара.

— Смятам, че Райън твърде лесно отстъпи по въпроса за сумата.

— Прав сте.

— Това ме кара да мисля, че плащането едва ли ще се извърши.

— Защо не? Той разполага с две чанти долари и вероятно вече е имал възможността да се убеди, че банкнотите са до една фалшиви. А фалшивите долари не струват много нещо.

— Разписката на Томас също не струва много нещо — забелязвам. — Тя ще струва още по-малко от момента, в който Томас установи, че е получил чанта фалшиви пари.

— И това е вярно. Томас разбира, че Райън едва ли ще извади наяве една разписка, която изобличава и самия Райън. И щом установи, че е бил измамен, шантажът ще почне отново и в по-заплашителна форма.

— Искате да кажете, че за Райън тази история с плащането е само начин да печели време.

— Не. Райън действително ще му плати. Питам се само — по кой начин?

Той ме поглежда изпитателно:

— Не ви ли се иска да присъствувате на плащането, Майкъл?

— Вече ви казах, че цялата тази история съвсем не ме забавлява.

— А, да: защото не виждате смисъла. Забравих, че вие във всяко нещо търсите смисъла. Готов сте да рискувате даже живота си, но само в случай че виждате смисъла.

— Че как иначе?

— Ами просто така: ако животът все пак има някаква стойност, то е само поради риска, поради заплахата на смъртта. Съвсем илюзорна стойност, обаче какво да се прави — човек е свикнал да цени нещо само когато съществува опасност да го загуби. Казваш си, вярно, животът е сив, но къде по-сива е Голямата скука. Какво ме гледате?

— Питам се дали бихте изпаднали в такова оживление, ако трябваше да извършите нещо добро, па макар и с риск за живота си.

— Но какво по-добро от туй, което вършим ние двамата с вас, Майкъл? Преследваме два изрода. Воюваме със злото.

— Вие воювате не зарад злото, а зарад воюването.

— Възможно е. Обаче какво съм виновен, че философите и до днес не са успели да ни обяснят що е зло и що — добро.

— Не усложнявайте излишно нещата. Съществува неписан морал.

— Кой например? Вашият или онзи на десетте божии заповеди? Вашият ми е непонятен. А колкото до десетте божии заповеди, те като всички морални норми са дело на користни хора. Когато чуете „не кради!“, може да се обзаложите, че тази норма е дело на човек, който е притежавал доста неща за крадене, иначе въпросът не би го занимавал. И когато някой ви съветва „не прелюбодействуй“, бъдете сигурен, че той има красива съпруга и ужасно се бои от рога. А що се отнася до „почитай баща си и майка си“, тая заповед положително е съчинена от

родители, лишени от всяко основание да бъдат почитани — иначе за какво са им заповеди.

— Е, съществуват и други норми.

— Например?

— Ами, да речем, „обичай ближния си“.

— Кой ближен, Майкъл? Райън или Томас? И защо съм длъжен непременно да го обичам? Вие мене обичате ли ме?

— Въпросът ви е доста безцеремонен.

— А какъв друг може да бъде в областта на доброто и злото, които, ако вярваме на специалистите, са непримирими като светлината и мрака, като живота и смъртта, като деня и нощта?

— Нещо някога се е случило с вас, Уйлям. Не допускам да сте се родили с тия идеи в главата си.

— Е, разбира се, и аз като всички съм минал през пубертетната възраст на илюзиите. Искал съм вероятно да обичам света и хората, да правя нещо за света и за хората, може би — знам ли — да живея само за света и за хората. Навярно и затуй съм ги намразил. Няма побезпощаден съдник от измамения обожател. Няма по-отрезвяващо чувство от разочарованието. Илюзиите са нещо много приятно, но само додето не са се разсеяли. След това се събуждаш и виждаш как неземната ти красавица се е разкрачила над бидето, за да изплакне следите от поредното си блудство.

— Знам, че сте преживели някои неща.

— Оставете ги тия неща, те са без значение. Личната драма е винаги частен случай, а от частния случай е наивно да се правят генерални изводи. Изводите, драги, са дошли вероятно не от една-две травми, а от дреболиите, нечистите дреболии на живота, на всичко туй, дете те заобикаля, на всичко туй, дете неволно го опознаваш дотам, та почва да ти се повдига. Тая нечиста, неприятна миризма на живота... Не я ли долавяте, Майкъл?

— Долавям по-скоро нещо друго. У вас има някакво подтиснато чувство за справедливост и това ви кара да се усещате страшно неловко.

— Чувство за справедливост ли? Като почнете и вие с тия ваши големи думи... По-скоро — един каприз, драги... Не сте ли забелязали, че падам донейде творческа личност, макар и неосъществена. В такъв случай какво чудно, че след като толкова време съм работил по чужди

заповеди, внезапно ми е скимнало да изпълня и един свой замисъл. Един съвсем дребен замисъл, просто така, за да си освежа илюзорното самочувствие на свободен човек.

При тия думи той захвърля угарката в пепелницата и разсеяно поглежда към подноса:

— Тя пак е донесла бадеми.

* * *

„Не ви ли се иска да присъствувате на плащането, Майкъл?“

Когато Сеймур бе произнесъл тия думи, бях ги взел за чиста риторика. Как мога да присъствувам на една сделка между Райън и Томас, щом и двамата само чакат да се появя, за да ми видят сметката.

Разбирам, че не се касае за риторика едва на следната заран, когато Мод запитва по време на закуска:

— Не бихте ли искали да се поразходим?

— Нали сама бяхте казали „никакво излизане“!

— Всяко нещо с времето си, Албер. Сега директивата е друга.

— Тогава — изпълнявайте си я. На мене никой не ми е давал директива.

— Прав сте. И никой не ви задължава да идвате с мене. Ще ми бъде просто по-приятно, ако...

— За приятно ли става дума, или за полезно? — прекъсвам я.

— Смятам, че ако сме двама, самочувствието ми ще бъде по-добро.

— Така кажете, че имате нужда от телохранилел. Какво оръжие ще ми предоставите?

— Оръжие не се предвижда. Нито битка. Но ако сме двама, това ще ми даде възможност, в случай че стане нещо, да се измъкна и да предупредя шефа. Той ще бъде съвсем наблизно.

— Знам го вече това ваше „наблизно“.

Разбира се, въпреки мърморенето половин час по-късно ние вече се движим с мерцедеса към Франкфурт. Жегата продължава, а автомобилното движение по аутобана едва ли някога е секвало, тъй че вентилационната уредба насища колата най-вече с топъл дъх на бензинови пари. Мод отново е прибягнала към пестеливата

маскировка: свободна, даже донейде чорлава прическа, яркочервени устни и тъмни очила, не тия, обичайните, а други, далеч поимпозантни, закриващи половината лице.

Защо да скромнича: аз също съм дегизиран, макар и само по два пункта. Лекото измиване на косите с някаква безцветна течност им е възвърнало някогашния тъмнокестеняв цвят, а очилата в златни рамки са ми придали нещо от глуповатия израз на ония субекти, които, за да спечелят университетската диплома, загубват част от зрението си в прекалено зубрене. Очилата съм ги сложил още в къщи, за да свиквам. Да свиква по-скоро носът ми, отколкото очите, тъй като стъклата им са без диоптри, също като тия на нещастната Грейс.

— Да не ви е скимнало наистина да ме водите у Райън? — запитвам, когато стигаме Франкфурт и Мод, преодоляла наплива на централните квартали, влиза в познатата улица.

— Почти — отвръща дамата, погълната, както винаги, от сложната механика на кормуването.

В открития паркинг има предостатъчно свободни места, ала жената го задминава и спира до съседния ъгъл, точно при входа на някаква кокетна сладкарница. Мисля, вече казах — те всички са кокетни.

Влизаме в гостоприемното заведение, като и тук подминаваме свободните места, за да се озовем на първия етаж, с просторен изглед към площадчето, към споменатия вече паркинг и към входа на фирмата „Самсон — резервни части“. Сядаме край една масичка до витрината и поръчваме обичайното — огромен сладолед за Мод и малко кафе за мене.

Помещението е нито празно, нито пълно, понеже любители на сладкишите се намират по всяко време и понеже още е далеч от часа на обедната почивка, когато настъпва напливът. Забелязала, че обхождам с поглед обстановката, дамата измърморва:

— Не си раздвоявайте вниманието, Албер. Навън имате достатъчно обекти за наблюдение. Оставете интериора на мене, още повече в момента най-важно е стълбището, а то е зад гърба ви.

Сервитьорката донася поръчаното и се отдалечава, а Мод добавя:

— В случай на нежелани посетители, ще ви настъпя под масата.

— Обаче не много силно — побързвам да я предупредя.

И тъй — площадчето. Или, както биха се изразили астрономите на техния език — хоризонт на събития. Събития не липсват, в смисъл че коли и хора минават и заминават, ала това не ми пречи да си пия кафето. Мод също спокойно гребе от огромния сметанов масив, като следи с крайчеца на окоето невралгичното стълбище. Тя е такава царица на безучастния израз, че не издава дори насладата, която без друго изпитва от лакомството.

Часът е единайсет без пет, когато в паркинга най-сетне се приютява една интересна кола. Интересна, понеже от нея излиза Томас. Джобният човек заключва акуратно опела си, сетне с чанта в ръка се запътва към входа на „Самсон“ и потъва вътре.

Три минути по-късно от паркирания точно срещу сладкарницата форд излиза непознат мъж, запътва се на свой ред към входа на „Самсон“ и също потъва вътре.

Още две минути по-късно друг господин излиза от споменатия форд и с непринудена походка се отправя към паркинга. Изравнил се с опела на Томас, той го отключва и все тъй непринудено влиза в колата. Би следвало да се предполага, че господинът среща някакви затруднения вътре, което го принуждава наново да излезе и да вдигне капака на мотора. След като се рови известно време в мотора, човекът отново спуска капака, влиза повторно в опела и вероятно се готви да потегли. Но дали пак среща затруднения, или просто променя решението си, непознатият в крайна сметка излиза от колата, заключва я и тръгва обратно към своя форд. Минута по-късно на входа на „Самсон“ се появява и другият непознат, който също се приютява във форда.

Мод е доловила нарасналия ми интерес към явленията на външния свят, но не пита „кво става там?“, а продължава да си гледа работата, сиреч интериора.

Часът е единайсет и четвърт, когато Томас излиза и се отправя с чантата си към колата. Отключва, сяда зад кормилото и вероятно опитва да запали. Както става често обаче при някои опити, оказва се, че резултатът е доста по-различен от очаквания. Вместо да запали мотора, нашият човек май че се самовзривява. Във всеки случай предната част на опела експлодира в пламък и дим, а миг по-късно се разнася и глух гърмеж. Гърмежът, изглежда, е възприет като сигнал за

тръгване от господата във форда, защото колата потегля и в обстановката на общо сепване изчезва зад ъгъла.

След сепването естествено идва редът на суматохата. Тълпата зяпачи, наблюдаващи от почетно разстояние горящия опел, става все по-гъста. Отнякъде изскача и полицаѝ. А малко по-късно се разнася и писъкът на служебните камионетки.

Мод е съхранила обичайното си спокойствие, което не ѝ пречи да наднича през витрината, защото в известни моменти прекаленото спокойствие също става съмнително. Никой обаче не се занимава с нас. Клиентки и сервитьорки са се залепили за витрините да наблюдават произшествието.

— Пак тия терористи! — заявява авторитетно някаква възрастна жена с огромна, ужасно виолетова шапка.

— Може би има и жертви... — възкликва с нотка на едва сдържан копнеж друга.

След намесата на пожарникарите и след появата на санитарите се изяснява, че жертвата е една, но никоя от присъстващите дами не е в състояние да лансира някаква що-годе убедителна хипотеза за самоличността на потърпевшия. Мод би могла да им даде известни полезни сведения по въпроса, обаче се въздържа.

Когато общата възбуда се поуталожва и келнерките най-после си спомнят за своите служебни задължения, поръчвам още един сладолед и още едно кафе. Навън вече няма нищо особено за гледане, обаче няма и за къде да бързаме. В подобни мигове бързането не е препоръчително.

Ставаме едва в началото на обедния наплив, след като сме се наслушали на околните коментарии и след като пожарникарите, санитарите, полицаите и дори криминалният фотограф отдавна са приключили работата си.

— Проверете най-първо дали не са ви поставили бомба — съветвам дамата, когато стигаме до мерцедеса.

— Ако са поставили, тя положително е за вас — отвръща Мод. — Аз съм твърде дребна, за да ми поставят бомба, Албер.

Потегляме. Колата се движи със скоростта на костенурка по оживените улици и спира продължително на всяко кръстовище. Жегата е надминала дори песимистичната прогноза на синоптиците.

— Като си представя колко хладно е онова ресторантче, дето на времето обядвахме с Франк...

— ... И дето е само на две крачки оттук — довършвам вместо дамата.

И за да я отклоня от тези опасни мисли, подхвърлям:

— Значи, платиха на Томас. Интересно кой ще плати на Райън.

— Ще се намери някой — отвръща Мод. — Не сте ли забелязали, че накрая нещата винаги се нареждат.

— Включително и за вас?

Тя не отговаря, понеже светофарът е дал зелено, и цялата колона потегля стремглаво, за да завоюва няколко метра разстояние преди следващия червен сигнал.

— Аз съм лесна, Албер. Хората без големи амбиции са най-лесни.

И тъй, подир толкова години оживена дейност на мерзавец, Томас най-сетне си получи хонорара. Нямам основание да бъда недоволен, макар че и не виждам защо трябва да ликувам. Един мерзавец по-малко или повече, това едва ли ще окаже особено влияние върху общото състояние на планетата.

— А сега? Какво ни предстои сега, скъпа?

— Яйца с шунка, Албер, какво друго. След като цяла заран си губим времето по сладкарници, как искате да сготвя.

Не минават и два часа от произнасянето на тази декларация, когато пържените яйца с шунка вече са факт. А един час по-късно се явява и Сеймур, който сякаш нарочно е изчаквал холът да бъде проветрен от кухненските миризми — не ги ли долавяте тия тежки, нечисти миризми, Майкъл?

Американецът изслушва мълчаливо късата ми сводка за развоя на събитията и едва на края подхвърля:

— Надявам се, че сте доволен.

— Боя се, че вие не сте доволен. Целехте се в Райън, а падна Томас.

— Ще ни направите ли кафе? — обръща се Уйлям към домакинята, която побързва да изчезне в кухнята.

И едва подир туй произнася:

— Не се тревожете, Майкъл. Вече наистина сме в епилога, но завесата още не е спусната.

— И моята скромна роля не е приключена.

— По тая точка грешите. Не искам да кажа, че сте второстепенен артист, но вашата роля е изпълнена.

— Да се надяваме, както казва Мод.

— Вие вече цитирате Мод? — запитва снизходително американецът. — Не бих се учудил, ако сте почнали да си записвате някои нейни изказвания.

— Защо не? Мод е здравият разум. Баналният здрав разум. Не смятате ли, че се нуждаем от малко банален здрав разум?

— В такъв случай, разкрива ви се нова възможност да си вземете известни бележки по становищата на Мод. Предстои ви още едно и, надявам се, последно пътуване с нея.

* * *

Минават три дълги дни, изпълнени е дремане, четене и безполезни размисли, преди оповестеното пътуване да се реализира. И противно на смътните ми надежди, то не е нито до Австрия, нито до Швейцария, а само до Щутгарт.

Тръгваме рано заранта, додето още жегата не е стигнала пълния си разгар, подир леката закуска и леката, вече описана дегизировка. Минаваме сравнително бързо през трудно проходимата крайградска зона, тъй като движението е главно насрещно, и излизаме върху широката писта на аутобана.

— Мълчите като сфинкс — избъбрям недоволно по някое време. — Правите се на загадъчна с тия ваши тъмни очила и с това мълчание.

— Мисля, че ние с вас достатъчно се наприказвахме през тия два месеца, Албер — произнася Мод с мелодичния си глас на говорителка в детските предавания.

— Два месеца и половина — поправам я. — И ако някой се е наприказвал, това съм аз, а не вие. Вие само мълчите от страх да не нарушите инструкциите на Сеймур.

— Шефът не ми е давал инструкции да мълча.

— Тогава, говорете!

— Какво ви вълнува, Албер? Какво ви прави така неспокоен още от заранта?

— Мисля, че имам право да знам как приключи цялата тази история.

— Не допусках, че тия неща чак толкова ви вълнуват.

— Не чак толкова, но отчасти.

Мод не отговаря, втренчила поглед в камиона пред нас — една алуминиева грамада със зелената фирма на Саламандър. Тя отдавна би могла да го задмине, ала предпазливо изчаква, за да не би някоя идваща отзад кола да я дублира в критичния момент. Най-сетне маневрата по задминаването е осъществена. Отдъхвам си заради Мод и запалвам цигара.

— Ако се тревожите за приятелките си, мога да ви уверя, че те са добре.

— Мисля, че тия приятелки вие ми ги натрапихте.

— Само служебно, Албер. Интимностите са чисто ваш почин.

Тя отново млъква, тъй като пред нас се е изпречил нов камион. Камионът обаче кара доста бързо и дамата след зрял размисъл решава да не го задминава.

— Да, вашите приятелки са живи и здрави. Струва ми се дори, че са на път да се сдобрят, понеже вече няма какво да делят.

— Защо — не? Мур, а също и Добс...

— Такива като Мур и Добс те могат да ги имат с дузини. Става дума за жених, Албер. Вечният мираж на глупачката.

— Знам, знам. Становището ви по въпроса ми е добре известно. Не ме занимавайте с женски истории.

— Женските истории са винаги част от мъжките, приятелю. Томас, преди да направи онзиденшното си фатално посещение в „Самсон“, е оставил у Дейзи писмо до нашата амбасада и копие от фактурата. След като научава за гибелта на бъдещия си съпруг, Дейзи предава документите на Мур, а той ги отнася, където трябва. Накъсо казано, Райън е задържан за следствие.

— Това още нищо не значи.

— Не вярвам Райън да споделя вашето мнение. Уликите срещу него са тежки и се потвърждават по различни линии.

— Имате предвид, че докладът на Сеймур отново е изваден от архивата.

— Не знам нищо за такъв доклад.

— Забравих: вие никога нищо не знаете.

— Неблагодарник.

— Мисля, че Райън все пак ще се измъкне някак си. Америка е страната на неограничените възможности. Искам да кажа, за такива като Райън-баща.

— В Америка, както всякъде другаде, силните хора се радват на силни неприятели. Не вярвам противниците на Райъновци да пропуснат една толкова благоприятна възможност за разчистване на някои стари сметки.

— Ще бъда доволен, ако се окаже, че сте права. Все пак приятно е да знаеш, че толкова благородни усилия не са отишли напразно. Имам предвид усилията на Сеймур. А също — и вашите.

— Какви усилия, Албер? Аз просто изпълнявам нареждания.

— Вие просто умирате за една одобрителна усмивка на шефа. За жалост той е твърде скъп на усмивки, вашият шеф. И на всичко отгоре, ужасно подозрителен: „Мога ли да знам как ги приготвяте тези сандвичи, мила моя?“

— Той не казва никога „мила моя“.

— Да, вярно: той дори и това не казва. Ужасно стиснат човек.

Мод не намира за нужно да отговори. Защо да си губи времето в познати отговори на познати закачки. Тя е права: през последните два месеца достатъчно сме се наприказвали с нея.

— Няма ли да го задминете най-сетне този камион?

— Какъв смисъл, Албер? След него ще ни се изпречи друг. Не сте ли забелязали, че най-разумното е да се движиш в редицата с умерена скорост.

— Ето, затова Сеймур никога няма да ви се усмихне. Защото държите да се движите в редицата. И то — с умерена скорост.

Пристигаме в Щутгарт или по-точно пред Щутгарт по обяд. Мод отбива от шосето към някаква височина и спира пред малък хотел, сгушен сред дърветата.

— Няма смисъл да се афишираме прекалено из града — обяснява тя. — Тук е чисто, и кухнята е добра.

— Защо са тия обяснения? — питам подозрително. — Ще зимуваме ли тук?

— Нищо не знам — отвърща дамата и влиза, за да извърши регистрацията.

Тя все така нищо не знае и по време на обеду, а също и следобеду, когато влизам в стаята ѝ с намерение да изтръгна някоя подробност за предстоящото. Не успявам да се добера до нищо, ако не броим това снажно тяло. Един сеанс на заморена и потна любов, съвсем извън програмата и по никое време или, по-точно казано, по най-лошото, доколкото може да се вярва на термометъра.

— Вие сте човек на прищевките... на най-невероятните прищевки — мърмори жената, като се отправя към банята. — Вие никога не знаете...

Не знам, скъпа... Също като вас... отвърщам наум, без да си давам труд да чуя по-нататъшната част на фразата. Горещият следобед, шумоленето на топлия ветрец в посърналата листовина, затулваща прозореца, тягостта и умората — всичко това предразполага към дрямка в овлажнените от телата ни чаршафи.

— Мисля, че е време да ставате — чувам смътно мелодичния глас.

Тя повтаря още два пъти фразата, додето се реша да отворя очи.

— Защо да е време?

— Ами спите вече два часа.

— И какво от туй?

— Може да имаме гости — пояснява жената, която никога нищо не знае.

Гостите пристигат едва привечер, и то — в единствено число. Сеймур, естествено. Той дори не благоволява да слезе от стоманеносивия мерцедес, също като тоя на Мод, а изчаква ние да идем при него.

— Качвайте се, драги.

— Вещите ми са горе...

— Нека си седят горе. Мод ще ги прибере.

Сядам отпред без повече възражения и поглеждам към дамата, а тя леко ми кима, като се усмихва с тая своя неуловима полуусмивка, сякаш ми казва сбогом и на добър път.

Мерцедесът рязко потегля и стремително набира скорост, но това не ме впечатлява особено, тъй като шофьорският стил на американеца ми е отдавна познат. Когато излизаме на аутобана, Сеймур вдига скоростта до двеста, което също не може да ме впечатли, след като съм

го виждал да лети така не по аутобан, а из тесните улици на Копенхаген.

— Ако всичко върви добре, тази нощ ще минете границата — решава да ме осведоми най-сетне Уйлям.

— Както бясно задминавате, може и да не я мина.

— Виждам, че сте изцяло под влияние на Мод — забелязва той.
— Не бойте се, аз карам с пресметнат риск.

— Излиза, че завесата е спусната — решавам да променя темата.

— Предполагам, че Мод ви е осведомила.

— От Мод мъчно може да се изтръгне нещо друго освен откъслечни фрази.

Сеймур не отговаря, тъй като в момента се готви да задмине летящото пред нас порше. Непосилна задача за един мерцедес, обаче не и за тоя. Изпреварваме поршето, като едва не изхвъркваме от пистата.

— Тази ваша кола май не е като онази на Мод — казвам.

— Естествено. Шефът трябва да се отличава от подчинените си. А администрацията трябва да демонстрира възможностите си.

Той намалява едва-едва, колкото да забучи в устните си цигарата и да поеме от таблото електрическата запалка. Сетне отново натиска педала и добавя:

— Големи възможности, Майкъл. Специални мотори, най-съвършена техника за радиовръзка, микрофони, магнитофони, миниатюрни оръжия... Само едно не можем да разберем — че най-страшното оръжие си остава мисълта.

— Мисълта?

— Не тази на тъпака, естествено.

— А, да: вие сте привърженик на психичното оръжие. Това отдавна съм го разбрал.

— Откъде сте го разбрали? — пита Сеймур, като свива вдясно, за да даде път на поршето, напирало отново за първото място.

— Ами нали непрестанно го прилагате върху мене, вашето психично оръжие, нали всичките ви импровизирани проповеди са една канонада, насочена срещу едната ми психика. Нали...

— Вие говорите за отдавна минали времена, драги, вече ви казах, че имам точна представа за фанатизма ви. Да атакуваш фанатизма, това е празно губене навреме.

Американецът отново е увеличил скоростта и сега се движи тъй плътно зад поршето, че ако то само за миг забави, неминуемо ще връхлетим отгоре му.

— Защо го тормозите? — питам. — Или го задминете, ли го оставете на мира.

— Искам само да му покажа, че не бива да взима илюзиите си за реалност и не следва да се осланя на привидностите.

Известно време той сякаш се забавлява с тази игра на гоненица.

Сетне се връща на темата:

— Не изпитвам особено уважение към никого, включително и към скептици като себе си, но от практична гледна точка фанатиците като вас са по-опасни. Най-кръвавите войни и най-зловещите катастрофи са дело на фанатици.

— Скептиците също могат да се похвалят с немалко поразии — напомням.

— Скептикът руши тихо и кротко като дървесния червей.

— Докато в един прекрасен ден сградата рухне из основи.

— Да — кима Сеймур, — ако стопаните спят. Обикновено нещата се ограничават до подменянето на тая или оная греда. Докато фанатиците в разрушителния си порив са като ураган. Религиозните войни, кладите, националсоциализмът, вашата революция — всички тия бури са дело на фанатизма.

— Има и пречистващи бури.

— Знаех, че поредната ви баналност няма да ми се размине — промърморва американецът с нотка на примирение. — Тия баналности са подредени в главата ви като в добре поддържана картотечка, винаги готова за използване. Скромна картотечка от умерен брой формули, съвсем лесни за запомняне.

В този момент Сеймур натиска рязко газта, дава ляв мигач и надул мотора докрай, бавно, но неумолимо изпреварва поршето.

— Ще го пощадя — избъбря той. — Искам да кажа, ще му отнема изкушението на по-нататъшните илюзии.

Мерцедесът продължава да лети все тъй стремглаво, а пейзажът край нас е съвсем размазан от високата скорост и от настъпващата здрачевина. Поршето изчезва далеч назад. Американецът леко намалява и сменя градските фарове с къси.

— Като ви слушам как теоретизирате, имам чувството, че сте доволен от епилога — подхвърлям.

— Аз винаги теоретизирам, драги. Макар и не винаги гласно. Неприятна привичка, но какво да се прави. Някои си гризат ноктите, аз теоретизирам.

— И все пак — този епилог...

— По-добър от очакваното — признава Уйлям. — Очакваното беше, Райън да иде по реда си, също като Томас, а може би и преди Томас. Сам знаете, че в такива случаи има различни варианти. Теория на вероятностите, непредвидени усложнения и пр.

— Излиза, че не сте му желали най-лошото.

— Напротив. Смъртта е винаги една форма на помилване, Майкъл. Нека умре, защо да се мъчи. Обаче аз бих запитал: защо да не се мъчи? Защо да не мине през уволнението, следствията, процесите и хулите на печата, за да стигне най-сетне до отдиха на затвора. Защо трябва да мре, когато може да живее в постоянен тормоз, той, а също и онази стара отрепка, баща му.

В обсега на фаровете се мярка внезапно, за да изчезне също тъй внезапно крайпътният надпис:

СТРАСБУРГ-ПАРИЖ

— Не искате ли да ви изведе до Франция? — запитва Сеймур.

— Вече отминахме отклонението — промърморвам.

— По-долу има друго отклонение.

И понеже не отговарям, той сам подхвърля:

— Доколкото си спомням, вие имахте някои неприятности и с французите.

— Не е изключено.

— С французите и с всички останали... Без да говорим за нас, американците.

— Какво съм виновен, че не търпите други да вършат това, което вие самите вършите.

— О, ако става дума за мене, аз съм търпелив човек, Майкъл. Само че не ме бъркайте с Инстанцията. Аз не съм Инстанцията.

— Знам. Вие сте една аномалия.

— Тъй ли? Драго ми е да го чуя. Макар да не разбирам на какво дължа честта...

— Ами дори само на туй, че седите и бърбите с един противник.

— Този път ме разочаровахте. Това не е никаква аномалия. Това е съвършено нормално. Когато сядаш с някой приятел, неизбежно те гнети съмнението дали ти е приятел. А когато седиш с противник... Е, не съм дотам глупав, за да се питам дали сте ми противник. Нещата са ясни. А туй е все пак отморяващо, да усещаш, че нещата се ясни, особено когато живеем в такъв объркан свят. Един наистина объркан свят, Майкъл, дето всяко нещо е различно от това, за което се представя, и дето дружбата е само междинно звено между две предателства.

Той отново намалява и аз виждам край пистата познатия стандартен знак, осведомяващ ни с помощта на вилицата, ножа и съответната цифра, че наблизо има ресторант.

— Не сте ли гладен?

— Никак.

— Аз — също, но все пак трябва да спрем, за да почакаме.

Сеймур намалява още и малко по-късно влиза в отклонението, подминава някаква бензостанция и спира отвъд нея пред осветената фасада на заведението. Спира, за да потегли отново:

— Не, тук е много светло, а предполагам — и много оживено.

— Смятате, че все още съществува опасност.

— Смятам обратното. Но човек никога не знае...

Отново излизаме на аутобана, а няколко километра по-нататък отново се отбиваме, като спираме този път пред малък бюфет — един кафез от алуминиеви релси и стъкло, почти безлюден и осигуряващ добра видимост към хоризонта на евентуални събития.

— Може би най-разумно е да не влизаме изобщо в заведение — позволявам си да забележа.

— Защо? Ако има нещо нередно, по-добре е да проличи още сега, вместо да ни сюрпризира долу, на границата.

Влизаме и взимаме от бара по едно кафе и по един тоник, понеже тук е на самообслужване. Сетне се настаняваме край една масичка зад голямата декоративна палма до витрината. Палмата отчасти ни закрива, без да ни пречи да наблюдаваме входа на заведението.

— Жалко, че не можем да гарираме насреща мерцедеса — промърморва Сеймур. — Щеше да ни е пред очите.

— Боите се да не постъпят с вашата кола като с колата на Томас.

— Не се боя. Обаче човек никога не знае...

Навън често минават и заминават коли, запътени към съседната бензостанция, но вътре е почти празно — двама шофьори, които пият бира, недалеч от нас, по-нататък — млада двойка с малко момиченце в тиролска рокля, а до бара — двама работници от бензостанцията в яркожълти комбинезони.

— Изглеждате ми омърлушен — установява Сеймур, като ми отправя за кураж обилна струя дим.

— Тъй ви се струва. Питам се просто дали освен с оръжието на мисълта не разполагате и с нещо по-реално.

— Не ме бъркайте с Мур, драги.

— Обаче Мур вие не го повалихте с мисъл.

— Трудно е да повалиш с мисъл едно говедо, особено откъм гърба.

— Защо? Франк смята например...

— Известно ми е какво смята вашият Франк. Прослушах разговора ви. Един невежа се опитва да изтръгне нещо от друг невежа — това беше тоя ваш разговор.

— Знаете, че не съм специалист по военните работи, Уйлям.

— Аз също. Но бихте могли поне от време на време да попрочитате вестници.

— Мисля, че поне дотолкова съм осведомен. Заранният вестник е част от закуската ми.

Той отпива глътка кафе и ми отправя нова струя дим:

— Мога да си представя как го използвате. Прелитате с поглед над политическите новини, колкото да се осведомите какво става, а после грижливо сгъвате вестника на финансовата страница и го захвърляте на леглото.

— На финансовата страница ли?

— Да, да, именно на финансовата страница, за да внушите на полицая, дето ще надникне в стаята след вашето излизане, че сте се осведомявали за курса на борсовите книжа като всеки порядъчен бизнесмен.

— А защо не допускате, че сгъвам вестника на спортната страница.

— Не, не на спортната страница — поклаща глава Сеймур. — Спортната страница не значи нищо. От спорт се интересуват всички,

включително и шпионите. Вашето любимо четиво е финансовата страница, от която, разбира се, вие не прочитате нито ред.

Той върти машинално на пръста си висулката на ключа от колата — голяма висулка, представляваща сребърен конник, затворен в златен кръг, — без да вижда, че е станал обект на внимание. Момиченцето с тиролската рокличка се е изправило до масата ни и с видим респект наблюдава блестящия приказан конник, люшкащ се около пръста на Уйлям.

Американецът най-сетне забелязва детето, усмихва се едва-едва и поднася висулката по-близо до ококорените тъмни очички.

— Харесва ли ти?

Момиченцето преглъща от стеснение, сетне набира смелост и прошепва:

— Харесва ми.

Сеймур откачва украшението и му го подава:

— Тогава, вземи го... за да ти харесва по-дълго...

Детето в първия миг се поколебава, сякаш се бои, че това е уловка, сетне грабва конника и се затичва към родителите си.

— Вие май обичате децата.

— Кой не обича децата.

— Мислех, че...

— Да, знам: мислите, че понеже съм аномалия... А вие не обичате ли малки мечета? Фантастични са, като пухкави топки... Но само додето са малки, само додето не са станали хищници. Децата още не са хищници, Майкъл, все още не са. Даже като ги гледаш, струва ти се, че имат всички данни да се развият в нещо по-свястно от самите нас, но това никога не става. И как ще стане, когато именно ние ги възпитаваме, за да ги превърнем в нещо като самите нас.

Той допива кафето и за разнообразие си налива малко тоник. Мълчим известно време, като наблюдаваме входа и минаващите понякога коли. Мъжът и жената с детето си тръгват, без да пропуснат да ни кимнат любезно. Двата шофьори отиват до тезгяха, за да оставят празните бутилки и да вземат нови.

— Заваля — оповестява Уйлям.

Виждам го и без да ми го казва. Тежките капки падат отпърво нарядко върху асфалта пред заведението, осветен от зелената светлина

на неоновата фирма. Сетне стават по-чести и по-бързи, додето на края дъждът заплющява с пълна сила в дълги зелени струи.

Е, значи нещата се оправят — казвам си с неволно облекчение. Може да е глупаво, но отдавна имам предчувствието, че развали ли се времето, нещата ще тръгнат към оправяне.

— Не разбрах защо преди малко засегнахте темата за невежеството ми — подхвърлям. — Вероятно за да ми подскажете, че мълвата за тази програма Спрайт — е вятър.

— Разбира се, че не е вятър. Ако беше вятър, нямаше да ходите и да подпитвате. За ваше нещастие, Франк не знае нищо определено за нея, както впрочем и аз. Колкото до елементарните неща, тях ги има и в пресата, макар да не се споменава за никаква програма.

— Не съм чел. След като съм тъй погълнат от финансовата страница...

— Не ви е и нужно да четете освен за самообразование. Информацията, както винаги, е съответно филтрирана. Важното е, че ако не се изтребим взаимно с атомни бомби, ще стигнем наистина до скритите механизми на мисълта — като обект на въздействие и като оръжие за въздействие. Кое то, независимо от брътвежите на вашия Франк, не е никакъв качествен скок, а все същото: геният на разрушението като най-висша човешка проява. Скорпионът, който загива от собственото си ужилване.

Той поглежда бегло часовника си:

— Струва ми се, че можем да тръгваме.

Ноцта навън е озвучена с глухия тропот на дъжда. Мерцедесът си седи там, дето сме го оставили.

— Да се надяваме, че още не са ни сложили бомбата — промърморвам, когато дотичваме до колата под плющящите струи.

— За бомбата не знам, но този тип е паркирал тъй, че не виждам ще можем ли да се измъкнем — забелязва Сеймур.

Плътено зад мерцедеса се е залостил камион с огромен фургон, който е изключено да поместим. А типът, споменат от Уйлям, е гарирал отпред, като почти е допрял фолксвагена си до бронята на нашата кола. Самият тип естествено го няма.

— Ударил е ръчната спирачка — установява американецът, като прави опит да тикне малко напред фолксвагена. — Не знам как ще можем да се измъкнем...

— Изобщо няма да можете, мистър — раздава се някакъв глас зад гърба ни. — Този път вече няма да можете.

Обръщам се, колкото да установя, че говорещият е онзи безцветен човек — Добс. До него е застанал някакъв непознат. В ръцете на двамата има пистолети, снабдени със заглушители.

— Приберете си ютиите — произнася спокойно Сеймур.

— И това ще стане, но след като най-първо приберем вас — отвърща Добс, който явно е надарен с онова малко плоско чувство за хумор, тъй любимо на полицаите и дребните гангстери.

Подир тия думи двамата забиват заглушителите в гърбовете ни, за да подсказват, че е време да се размърдаме.

Мракът на нощта, тропотът на дъжда, безлюдният в момента паркинг и на всичко отгоре — тия заглушители... Няма никакъв смисъл да се инатим. Заобикаляме огромния камион и следвайки късите заповеди, се озоваваме в търбуха на фургона. В кабината, доколкото си спомням, не се виждаше шофьор, но едва металната вратичка на фургона се е затворила, и ревът на могъщия мотор, а после и люшкането на пода под нозете подсказват, че сме вече на път.

Вътрешността е почти празна, ако не се смятат двете скамейки, поставени една срещу друга на дължина, и два-три сандъка в насрещния ъгъл. На потона е монтирана електрическа ампула, изпълваща помещението с мъждива жълта светлина.

— Седнете спокойно. Там, насреща — нарежда Добс, като сочи скамейката с пистолета. — Изобщо — без излишни движения. Аз съм от хората, дето първо стрелят, а после съобразяват дали е трябвало да го правят.

Той се настанява срещу нас и подхвърля на спътника си:

— Опирай ги, дето трябва, Били!

Сеймур е запазил невъзмутимия си вид. Бих казал дори, че в момента изглежда по-невъзмутим отвсякога. Само когато споменатият Били бръква във вътрешния му джоб и изважда портфейла, Уйлям забелязва:

— Ако е възможно, не ми дъхайте в лицето. Не обичам клозетните миризми.

Били поглежда зверски, но в тоя момент отново се чува гласът на Добс:

— Остави, Били! Тук аз се разправям. Дай ми го тоя портфейл.

— Щом вече сте го взели, съветвам ви да го прегледате по-основно. Там вътре има една служебна карта... — обажда се Уйлям.

— Не е нужно да проучвам служебните ви карти, мистър Сеймур — отвръща Добс. — Знам отлично кой сте и къде работите.

— В такъв случай вероятно знаете и какво ви очаква.

— Хич и не мисля по това. Засега вие сте на линия. И не разчитайте на моята интелигентност. Не съм интелигентен. Аз съм полицай от стария тип: стрелям, без да разсъждавам.

Добс преглежда с очевидна сръчност книгата, а Сеймур безучастно го следи, без да си дава труд да отвръща.

Извършил проверката, безличният субект оставя портфейла на скамейката до себе си и отново поглежда към нас:

— И тъй, мистър, аз зная кой сте. Не ми е известно обаче дали вие знаете кой съм аз.

— Мисля, че съм в течение — кима Уйлям. — Вие сте едно дребно лайно от военното разузнаване.

— Изрази, съвсем подходящи за професор — установява човекът насреща.

— Нима вие сте професор? — вдига вежди Сеймур.

— Нали ви казах: аз съм от стария модел — брояч без образование. Изобщо нямам връзки с вашите издигнати среди. Ако питате мене, такива като вас бих ги разстрелвал само заради дипломите им. Е, всички едва ли ще успея да разстрелям, но мога да почна от вас.

Уйлям не възразява. Във фургона настъпва мълчание. Били се е заел с моите джобове.

— А, значи сега е ред на мосю Каре, белгиеца — бърбре Добс, като поема моя портфейл и почва да рови в него. — Само че какво виждам! Белгиецът се е превърнал в австриец. Няма го мосю Каре, но затова пък има хер Шулце. Здравейте, Шулце!

Той е явно твърде доволен от находката си. На негово място и аз щях да бъда доволен.

— И тъй — започва Добс, приключил с документите, — нека не се повтаряме. Ще ви застрелям и двамата като кучета и ще ви захвърля нягде наоколо, а нека местната полиция се занимава да издирва кои сте и кои са убийците ви.

Той ни поглежда с тежък поглед, за да прецени ефекта, обаче ефект няма.

— Естествено, съществува и втора възможност — произнася безличният тип, сякаш без желание. — Отговорете ми на няколко въпроса и си вървете. Нека по-нататък началството решава съдбата ви. Разбира се, става дума за вас, мистър Сеймур. Колкото до оня другия, той няма да си отиде, а ще го придружим.

Отново — никакъв ефект.

— Откровено казано — подхваща след късо изчакване Добс, — аз лично бих предпочел първия вариант. Бих ви надупчил черепите ей така, просто за свое удоволствие, а сетне бих загубил даже един-два часа, за да скрия по-добре труповите ви. Не казвам, че никога няма да ги намерят, обаче това няма да стане скоро. Само че аз съм служебно лице и изпълнявам служебна задача. Затуй съм длъжен да ви уведомя, че има и втори вариант.

— Вие освен че сте без образование, но и много приказвате — забелязва Уйлям. — Какво всъщност искате?

— Уж сте професор, а трудно загревате — произнася снизходително Добс. — Искам точните ви отговори на пет-шест въпроса.

— Тогава задавайте ги тия въпроси, вместо да дрънкате глупости.

— Тъкмо това исках да чуя — кима с достойнство безличният тип, като оставя без внимание обидната част на репликата. — Седни тук, Били, и не забравяй да сочиш с пистолета към оня, австро-белгиеца. С професора аз ще се разправям.

Настава къса пауза, явно необходима на Добс, за да подреди въпросите в главата си. Може би той не е съвсем готов за разпита. Може би не е очаквал, че Уйлям тъй бързо ще отстъпи. Може би още се съмнява в неговата готовност, защото по някое време подхвърля:

— Само да сме наясно; ще освободя вас, не оня австро-белгиец.

Сеймур не възразява и търпеливо очаква въпросите. Може би наистина е решил да ме похарчи. Но и да е решил друго, нещата в момента не зависят от решението му.

Фургонът равномерно се полюшва, без прекалено залитане. Шофьорът очевидно кара точно според рецептата на Мод: следва редицата и не се изкушава да изпреварва. Изобщо удобно пътуване,

ако не говорим за душния въздух, напоен с оная сложна, неопределима, но винаги неприятна миризма, която витае в складовите помещения, дето се трупат най-различни вехтории.

— Искам да ми кажете първо, каква е връзката ви с този, дето седи до вас — обявява Добс, решил очевидно да почне с нещо полесно.

— Тук нейде работи ли магнитофон? — пожелава да се осведоми Сеймур.

— Това не е ваша работа.

— Понеже държа отговорите ми да бъдат документирани, за в случай, че после ви скимне да ги преиначавате — обяснява Уйлям.

— Ще бъдат документирани, не се безпокойте.

— Отговарям: Хер Шулце ми е познат отпреди няколко часа.

— Шулце или Каре?

— Аз го познавам като Шулце.

— И как така ненадейно се запознахте?

— Представи ми го една моя позната. Помоли да го взема с колата си до Страсбург, понеже неговата се била повредила.

— Защото вие отивате до Страсбург...

— Именно.

— И коя беше тази ваша позната? Име, адрес и пр.?

— Мис Модести Милтън.

По скептично навъсеното лице на Добс най-сетне се появява сянка на интерес. Значи, Сеймур закопа и Мод, казвам си.

— А! Мис Милтън, така ли?

Уйлям кима.

— А какви бяха отношенията между мис Милтън и мистър Каре?

— Това не мога да знам.

— Ясно — потвърждава Добс. — Очевидно вие не знаете нищо. Диплома на висшист, титла на професор, а не знае нищо.

Той поглежда към Сеймур и състрадателно поклаща глава.

— Така няма да стигнем доникъде, мистър. Допускам, че се стеснявате. Допускам, че се боите да не издадете нещо, което не ни е известно. Затуй ще си позволя да ви помогна, макар това да противоречи на служебния правилник. Ще ви кажа в общи линии какво вече ни е известно. За вас ще остане най-лесното: да потвърдите фактите. Така става ли?

— Ваша работа — свива рамене Уйлям. — Вие почнахте разговора, не аз.

— И така, цялата тъй наречена сделка между вашия Каре и Райън е била предварително монтирана. Монтирана от вас, мистър, с близкото сътрудничество на същия този Каре и на Томас. Томас е добре познат, където трябва. Досието му е достатъчно красноречиво. Колкото до вашия Каре, имаме всички основания да смятаме, че се касае за комунистически агент и това много скоро ще бъде установено.

Той прави къса пауза, за да провери по обичая си какъв е ефектът.

— Така стигаме до ядката на вашата машинация, мистър: вие сте организирали тая сделка с единствената цел да злепоставите Райън, като му пратите някакъв комунистически агент, който ще продаде оръжието на някакъв комунистически режим, което пък естествено няма да остане в тайна, и ето невинният Райън хлътва...

— Не допусках, че Райън има приятели — промърморва сякаш на себе си Уйлям.

— Обаче сте забравили, че има баща — отвръща Добс.

И сетил се, възкликва:

— Значи, признавате, че познавате Райън!

— Как не! Заедно следвахме в университета.

— И вие с вашите университети! — избъбря презрително безличният тип.

— А кой уби Томас? — запитва Сеймур.

— Вие, естествено. За да премахнете един не много надежден съучастник. Изобщо вие пипахте доста решително за един висшист. Обаче на края се издадохте. Издадохте се с покушението на Мур.

— Не съм чувал такъв.

— Оставете това. Щом сте работили с Томас, не може да не знаете, че Мур бе дясната ръка на Томас. Само че след като Томас умря, Мур вече нямаше на кого да бъде дясна ръка, затуй, щом го притиснахме, и си изпя урока. Тогава разбрахме, че в играта има още един играч. Но да не се отвличаме. Чухте фактите. Потвърдете ги и ще ви оставим на следната бензостанция.

— Не вярвах, че сте натрупали толкова факти — признава Уйлям.

— Вие, цивилните, ако не бяхте така наперени, можехте да научите доста неща от нас, военните — ухилва се Добс.

— Наистина не вярвах... — мърмори Сеймур.

И додето седи тъй на скамейката, отпуснат и загледан надолу, тялото му изведнаж за част от секундата се изпъва и опряно върху нозете, полита в ненадеен скок върху Добс. Ръката с револвера бива тласната встрани. От заглушителя се разнася немощен изстрел, сякаш отпушваш бутилка.

Били с обичайния рефлекс на телохранител насочва пистолета към Сеймур, удобен момент, за да го сграбча за ръката и тъй стремително да я извия, че пистолетът се търкулва на пода.

— Дръжте го така само секунда, Майкъл — обажда се Уйлям.

Не знам какво е направил с Добс, но онзи се е проснал в безсъзнание върху пода на фургона. Какво е направил ли? Вероятно същото, което прави и с Били: една малка пластична ампулка, завършваща с твърдо острие, забита и изстиска на за нула време във вената. Готово.

— Приберете си портфейла. Трябва да открием магнитофона, ако има такъв — казва Сеймур и се отправя към сандъците в другия край.

Магнитофоните се оказват три, програмирани за последователно действие. Добс вероятно е предвиждал, че разпитът няма да бъде ни къс, ни лек. Може би е предвиждал и известни реакции от наша страна, но какво като е предвиждал. Двама души и два пистолета срещу някакъв беззащитен професор, това поражда самочувствие на пълна сигурност. А когато си прекалено сигурен...

— Магнитофоните са свързани с кабината на шофьора — установява американецът, додето прибира ролките.

— Може би и нещо друго е свързано с кабината на шофьора.

— Какво значение, щом не е влязло в действие — отвръща Сеймур. — Хайде, гответе се за приземяване!

Камионът се движи с умерена скорост. Умерена, ако си вътре в него, а не ако скачаш. Но време за губене няма. Ще трябва да се рискува някой навехнат или счупен крак, макар че тъкмо сега моментът е най-неподходящ за такива неща.

Сеймур отваря вратата и точно тогава камионът като по чудо забавя ход и съвсем спира. Значи вратата е свързана с кабината.

— Бързо! Скачайте! — извиква Уйлям и изчезва в тъмното.

Следвам го, но едва съм се озовал на асфалта и виждам, че шофьорът на свой ред излиза и се затичва насам. Прескачам желязната релса, ограждаща шосето, като се питам къде ли е потънал Сеймур. Един бегъл поглед назад ме убеждава, че шофьорът ме е зарязал и е решил да види какво става във фургона. Добро намерение, осуетено от американеца, който изскача от другата страна на камиона и с един удар в тила събаря противника. Бих помислил, че джобовете на Уйлям са пълни с пиринчени топки, ако не бях присъствувал лично на обискирането му.

— Изглежда, че сме точно до Базел-бад — казва Сеймур, като идва при мене. — Дели ни само тая гора. И най-добре е да я пресечем пеша. Шофьорът скоро ще се свести.

— Не можахте ли да му приложите една ампула?

— Свършиха се. И по-добре — без ампула. Ако камионът се задържи дълго тук, полицията по движението непременно ще довтаса. Нека се свестява и заминава.

Движим се напосоки в мрачината между дърветата, додето излизаме на някаква пътека. Дъждът е стихнал и вече съвсем леко потропва в листовината.

— Предполагам, че сте били в Базел-бад — произнася полугласно американецът.

— Минавал съм транзит.

— Удобна граница. От едната страна е Базел-бад, а от другата — Базел. Всъщност градът е един и граничната линия дели улици, дворове, даже сгради. Планът ми беше да ви прекарам през една такава сграда.

— Само че каналът се запуши.

— Не се е запушил. Боя се по-скоро, че се е продънил. След като тия типове са се размърдали, не смея да се доверявам на никого. Вярно, че човекът ми е близък. Но нали вече ви казах — дружбата често е само междинно звено между две предателства.

Пътеката извива нагоре. Гората е пооредяла. Почвата става хлъзгава и лепкава. Над височината пред нас се появява бледо зарево.

— Бих запалил една цигара — избъбря Сеймур, — но няма как. Отдавна не съм се катерил посред нощ из баирите.

— Аз — също.

— На времето обичах да скитам в планината.

— Аз — също.

Движим се бавно с леко залитане. Дъх на влага и мокри листа — също като в спалнята ми там, в онази вила.

— Усещате ли тая остра миризма? — пита Сеймур.

— Свежа е.

— Мирише на гробища — възразява американецът.

— Нима ходите по гробища?

— Случва се. Сестрите ми изобщо не са стъпили на гроба на майка ми, тъй че трябва поне аз да я навестявам.

Той спира да си поеме дъх и добавя:

— Тя не ме обичаше твърде. Нали ви казах — бях дошъл на тоя свят съвсем неканен. Но аз още ходя на гроба ѝ. Осъдени сме, изглежда, все пак да обичаме някого. Поне един човек. Поне майка си.

Изкачваме се най-сетне на височината. Това е и краят на гората. Хълмът от другата страна е почти гол. Долу, в ниското, през мъглата на ситния дъжд се виждат светлите ивици на улиците, сякаш очертани с лимоненожълт пунктир върху черната дъска на нощта.

— Да, Базел-бад — установява Сеймур. — Там, на ляво, има един пропускателен пункт. А там, вдясно, е друг. Ние ще минем по средата.

Той посочва някакво място между светлите ивици на улиците, което се откроява единствено с тъмнината си.

— Там е нашият частен пропускателен пункт, Майкъл.

— И вие ли идвате?

— По необходимост. Сам няма да се оправите.

— А вие как ще се оправите?

— Онзи ден пообиколихме насам с моя човек. Накрая все пак избрахме къщата.

— Исках да кажа, как ще се оправите, след като приятелите на Райън са се раздвижили.

— Раздвижването им не е нищо повече от последна конвулсия. Райън е зачеркнат безвъзвратно. Остава му само да влезе в килията. С вашето заминаване вратата на килията се затваря.

Той вади от джоба си пакета цигари, поглежда го, после го прибира.

— Мястото, през което трябва да минем, представлява строителен терен. Изкопи, бетонни основи, колони и трегери —

изобщо благоприятна обстановка. Граничната линия е чиста символика. Ако не ни усетят, ще минем като на разходка. Ако ни усетят, ще се наложи да потичаеме — напред или назад, според случая. Знаете, че и най-либералната граница е все пак граница.

Почваме да се спускаме надолу по голия хълм, достатъчно тревист, за да не се изпързалие по калта направо в пропускателния пункт. На триста метра пред нас в мокрия мрак блести белият ореол на първата градска лампа.

— Ще се движим край шосето съвсем непринудено и без излишно бързане — уточнява американецът. — Няма никакви причини за безпокойство. Поне оттук до границата сме все още легални граждани.

— Нямам и намерение да се безпокоя, Уйлям.

— Знам, знам. Не ви е за пръв път.

Поемаме по пътеката край асфалтовата писта. Дъждът отново заплющява в гъсти полегати струи. Уви, вече не съм така уверен, че лошото време е непременно добър знак. Наближава полунощ. Движението на колите е все още оживено, но между шосето и пешеходната алея се издига дълга преграда от храсти, тъй че няма особен риск някой да ни засече.

Край пътя почват да се мяркат сгради, шосето постепенно се превръща в улица, една широка, осветена от флуоресцента улица, по която вятърът люшка сребристите завеси на дъжда.

Долу в ниското Сеймур ме повежда из глуха пресечка — редки лампи, затворени гаражи, тъмни складове и тук-там някоя ниска сграда с черни прозорци. Неколцина случайни минувачи. Нито помен от полицаи. Дотук — добре, както казал оня, дете падал от небостъргача.

— Ето я нашата улица — пояснява полугласно Уйлям, когато свиваме зад ъгъла.

И тази е като предишната, сиреч глуха и зле осветена. От едната страна — дълга сляпа стена на някакъв хангар, от другата — още по-дълъг стобор, разтягащ се чак до дъното на улицата.

Сеймур поема с равна стъпка край стобора. Следвам го и смътно усещам, че сакото ми тежи като олово от дъжда, а водата, мокреща косите ми, се стича в обилна вада под яката на ризата. Изминал петдесетина метра, американецът отмества една дъска от оградата и изчезва. С риск да мина за подражател, правя същото.

От другата страна е съвсем тъмно. Толкова тъмно, та изпитваш измамното чувство, че най-сетне си попаднал на сигурно място.

— Нека поседим, да привикнат очите ни — прошепва Сеймур.
— Ето, виждате ли, там отвъд е Швейцария.

Не виждам. Нищо не виждам. Тъмнината пред мене е като огромен трап, като мъртво блато, като бездънна празнота. Сетне постепенно почвам да различавам през мрежата на дъжда очертанията на някакъв голям строеж, искам да кажа — голям на ширина, тъй като наливането на бетона е спряло до плочата на първия етаж.

Строежът може би е тъкмо Швейцария, ала в момента той ми се струва недостижимо далечен. А тук, пред нас, тъмнеят само някакви трапища с неясно предназначение и неизвестна дълбочина.

— Готов ли сте, Майкъл? — запитва едва чуто Сеймур.

— По-готов от това — няма накъде.

— Тогава, следвайте ме. И нека не бързае. Никой не ни чака.

Той тръгва бавно между два трапа, като опитва предпазливо почвата, стъпка по стъпка, сякаш се движи в тресавище или върху тънък лед. Вървя подире му, като гледам в нозете си, доколкото мога да гледам. Така е най-добре — стъпка по стъпка. Така не мислиш за нищо друго, освен за следващата стъпка. Хоризонтът на събития е само на една стъпка пред тебе. Оттам нататък — мрак.

Не знам как е върху тънкия лед, но тук, върху тия мокри купища разкопана пръст, е ужасно хлъзгаво. Установявам го само подир десетина крачки в мига, когато ненадейно се озовавам в някакъв трап. Трапът се оказва не особено дълбок, ала пълен с вода.

— Какво има? Къде сте? — раздава се тихият глас на Уйлям.

— Само на метър под земята. Мисля, че за гроб е нужна по-голяма дълбочина.

— Лъжете се, съвсем достатъчна е — уверява ме американецът.

Съумявам да се измъкна, макар изплескан до уши от калта. Малко по-късно идва ред на Сеймур.

— Моят гроб се оказа по-дълбок от вашия — чувам го да мърмори.

Настроението е шеговито само до третия инцидент. Този път отново пропадам аз, като усещам, че кракът ми се е заплел под водата в някаква жица.

Жица, да. Либералната граница не е чак толкова либерална. НеЙде вдясно ослепително блясва прожектор и предупредително проочава откос на лека картечница.

Прожекторът бавно и неумолимо обхожда мрачините на терена с бляскавото си ветрило. Изведнаж пред очите ми лумва слепящо бяло сияние, сякаш лентата на филма се е скъсала. Добре, че трапът е по-дълбок от гроб. Сетне сиянието угасва или отминава нататък.

— Къде сте, Майкъл?

— Отново под земята.

— Тръгвайте веднага. Все направо. Отвъд има две жълти къщи. Минавате точно между тях.

— А вие?

Той не отговаря веднага.

— Удариха ме.

Изпълзвам от ямата. Сеймур се е свил зад купчина пръст. Аз също се снишавам, защото ослепителният лъч пак запълзва към нас, този път — от обратна посока.

— Къде ви удариха?

— Надупчен съм... Двата крака... — избъбря с усилие Сеймур.
— Бягайте.

Лентата на нощта отново се е скъсала и над главите ни трепти непоносимата белота на прожектора. Сетне отново ни затрупва мрак.

Трябва да бягам наистина. Трябва да опитам да бягам, преди прожекторът да ме е уловил с дългата си мъртвешка ръка.

— Съжалявам, Уйлям.

Наистина съжалявам. В края на краищата той не е Инстанцията. Не, той не е Инстанцията, макар да е част от нейната зла механика.

Вдигам се, но пак се просвам по очи, защото прожекторът, едва минал над нас, повторно се връща, сякаш ни е надушил. И отново проочава дълъг откос от картечница.

— Бягайте... — повтаря Сеймур. — Двете жълти къщи...

Ти вече бълнуваш, Уйлям — казвам си. — Какви жълти къщи в тоя мрак. През деня може да са жълти, но не виждаш ли, че сега всичко е черно.

— Бих искал да ви помогна — промърморвам просто от неловкост.

— Излишно е, късно е... Бягайте... След малко няма да можете...

Да, наистина, какво ще му помагам. И защо трябва да му помагам. За да стреля някой ден по мене. Нека върви по дяволите с тая своя Инстанция.

Върви по дяволите, Уйлям — казвам си. Заставам на колене, вдишвам глътка въздух за кураж, сетне поемам тежкото отпуснато тяло, вдигам се с мъка и тръгвам напред. Върви по дяволите, Уйлям.

Той сигурно вече губи съзнание, но движението го сепва, защото чувам да бърби несвързано:

— Оставете ме... Глупак такъв... Да не искате и вас да надупчат...

Не е изключено — казвам си, като с мъка напредвам стъпка по стъпка из тая черна хлъзгава пръст, додето отдясно наново лумва прожектор и невидимата картечница наново почва да трещи.

Не е изключено да ме ударят — повтарям си, — въпреки лошото време. Лошото време е мое време, но не е чудно да ме ударят. Малко по-рано, малко по-късно, нали все натам ни е пътят. И без това съм готов за пенсия.

Правя една крачка, после — още една, с риск прожекторът да лумне в очите ми. Важното е да мислиш само за една крачка, само за следващата, иначе става много сложно.

Американецът е увиснал неподвижен в ръцете ми и добре, че е неподвижен, защото разшава ли се, става още по-тежък. От отпуснатото му тяло се носи дъх на мокра дреха и на тютюн. Много пушиш, Уйлям, трябва да помислиш за здравето си.

Ето го и тоя строеж. Най-сетне. Вмъквам се с треперещи от усилие нозе под железобетонната плоча и се облягам на някаква колона. В небето с глух пукот лумва ракета и нощта става розова и светла като ден, като ранния ден при изгрев слънце.

Замирам в теменужната сянка на строежа, колкото да преодолея тази отвратителна тръпка в коленете. Сетне отново тръгвам колебливо. Стъпка по стъпка. Излишно е да бързаме. Никой не ни чака.

Изпуква нова ракета, сякаш за да ми покаже двете къщи, там, насреща, отвъд строежа. Знаех си, че не са жълти. Розови са, като небето, като въздуха, като всичко наоколо, но аз ги познавам, понеже са точно насреща.

Трябва да изчакам да угасне това зарево. Тук вече няма прожектори. Картечницата отдире е замлъкнала. В края на краищата една аларма може да се вдигне и от някое бездомно куче.

Отново е тъмно. Значи, отново е време за тръгване. Тоя Сеймур не яде почти нищо, а тежи, сякаш е от камък. Добре, че няма за къде да бързаме. Никой не ни чака.

Никой ли? Вие пак ме подведохте, Уйлям. Едва съм се промъкнал под дърветата между двете къщи, когато чувам гласа на Мод:

— Насам, Албер!

Тя седи в някакъв черен ситроен и маха с ръка от прозорчето, но като вижда, че съм с багаж, бързо излиза да ми помогне.

— Мъртъв ли е? — пита дамата с безучастния си глас, Един съвсем безучастен глас, който едва-едва потреперва.

— Въпросът засега е висящ... — промърморва вместо мене мъртвецът.

И отново притваря очи.

* * *

— Трети ден вали — казва възрастният господин насреща, като поглежда недоволно към стъклото на прозореца, по което дъждът се стича на лъкатушим вадички. — Ако питате мене, свършено е с лятото.

— Понякога и през септември има хубави дни — възразява меко другият възрастен господин, седнал до първия.

— Зависи какво разбирате под хубави дни — избъбря все тъй недоволно първият господин. — Има чудаци, дето смятат мъглата и вятъра за дар божи.

— Да, климатът се променя — забелязва примирително вторият господин.

— Бих казал даже, че отдавна се е променил — мърмори първият господин. — Още откакто почнаха тия опити с бомбата...

Те продължават да обсъждат нетърпящия отлагане проблем за климата и за времето, а аз ги слушам разсеяно, притворил очи, защото, ако имам нужда да гледам някакъв възрастен господин, бих могъл да си послужа с огледалото, въпреки че, надявам се, не съм още чак

толкова възрастен, нито дотам изкуфял като тия двамата, макар че човек никога не знае доколко е изкуфял.

Слушам прочее до някое време, а сетне преставам да слушам и единственото, което все още долавям от околния свят, е равномерното потропване на колелата върху траверсите и лекото люшкане на вагона насам-натам, насам-натам.

Когато наново отварям очи, откривам без особено огорчение, че двамата възрастни господа са изчезнали и са ме оставили сам с мислите и сънищата си. Поглеждам през стъклото, за да разбере къде сме, но единственото, което мога да установя, е, че сме все още сред дъжда и че през запотеното стъкло на купето се мяркат само тъмните силуети на прелитащи дървета.

Запалвам цигара и разкършвам рамене, защото, когато си в съвсем нов костюм, винаги се чувстваш донейде скован като в рицарска броня, а костюмът е нов, понеже предишният бе станал от дъжда и от калищата на парцал. Изобщо почти целият вчерашен ден бе минал в подготовка и екипировка, а Мод разви доста оживена дейност из магазините за мъжка мода, защото, когато паспортът ти е нередовен, налага се поне фасадата да вдъхва доверие.

Сеймур, под влияние на опиатите и вследствие на изгубената кръв, бе прекарал в сън почти целия ден, тъй че не бе имал време да ми досажда с идеята си за човешката история, третирана като гробище. Оказа се, че е получил три рани, но че те — според дискретния ученик на Хипократ, издирен и докаран от Мод още същата нощ — не са твърде опасни.

— Как можа да се случи това? — запита дамата, когато останахме сами.

Има възмездие — рекох си. Дойде ред и Мод да пита, а ние да отговаряме.

— Много просто — помъчих се да обясня. — Когато летящият куршум засегне жива плът, получава се рана.

— Още на времето ви бях казала, Албер, че познанството с Франк не ви се отрази много благотворно. Тоя ваш плосък хумор...

Наложи се прочее все пак да изложа събитията от предния ден, поне в най-общи линии. По този начин заслужих един нов костюм, без да говорим за обувките. Наистина нека не говорим за тях. Ужасно ми стягат.

— Вие сте царица в изнамирането на всевъзможни неща — рекох. — Костюми, обувки, коли, нелегални лекари и тайни квартири. Не можете ли да направите още едно малко усилие и да ми намерите един паспорт?

— Съжалявам, Албер, но вашите нужди надхвърлят скромните ми възможности. И защо ви е трети паспорт? Да не правите колекция от фалшификати?

— Но нали тия двата, предишните, не влизат в работа?

— Кой ви е казал това? Вече не сме във Федералната република. Вече сме в Швейцария.

— А Добс, Мур и цялата банда?

— Мога да ви уверя, че на тях в момента съвсем не им е до вас.

— Пак недомлъвки.

Тя не отговаря, а отива в съседната стая да навести Сеймур.

Додето най-сетне тази заран удари часът на раздялата. Разменихме по една целувка, без много да се горещим. Не знам как стоят нещата с мене, но колкото до Мод, тя не е по горещенето.

— Как е Уйлям?

— Би искал да ви види.

Заварих го буден и което е още по-окуражаващо — с цигара в уста. Бе се полуизлегнал, опрян на куп възглавници, захапал цигарата и загледан в потона. Извърна бавно глава при влизането ми и запита с леко дрезгавия си глас:

— Тръгвате ли, Майкъл?

— Тръгнал съм преди близо три месеца, Уйлям, а още не съм стигнал.

— Разбирам, че ви причиних доста неприятности... Само не знам трябва ли да се извинявам, след като целият ни живот е една неприятност.

— Не се измъчвайте с подобни въпроси — избъбрям. — В момента ви е нужно спокойствие.

— Смятам, че вместо да се извинявам, по-уместно е да ви благодаря. Вие ми спасихте живота. Крайно неприятно ми е, Майкъл, че ми спасихте живота.

— В такъв случай, забравете го.

— Точно затуй ми е неприятно, защото няма как да го забравя. Ще се сещам за вас. Не стига, че трябва да ходя на гроба на майка си,

но сега ще мисля и за вас.

Вратата на купето рязко се отваря, ала това е само момичето с подвижния бюфет:

— Да желаете нещо, господине?

— Бих взел едно кафе.

И когато девойката ми подава пластмасовата чашка, запитвам:

— Колко още остава до Женева?

— Не повече от час, господине.

Женева. Малката стръмна уличка с внушителното название Гранд рю. И малкият възрастен човечец, с тъжните очи, който ми служи за пощенска кутия. Връзката — това е първият въпрос. Останалото все някак ще се нареди.

Като си представя, че от два месеца и половина съм тръгнал за в къщи и все още не съм пристигнал. А разправят, че техническата ера скъсявала разстоянията. Може и да ги скъсява някъде, но не и на нашия етаж. На нашия етаж историите нерядко се развиват малко по-другояче. И денят не винаги си личи по заранта.

Издание:

Богомил Райнов. Голямата скука. Денят не си личи по заранта.

Издателство „Български писател“, София, 1986

Ново издание

Редактор: Теодора Димитриева

Художници: Стефан Груев, Кирил Гогов

Худ. редактор: Петър Тончев

Техн. редактор: Емилия Дончева

Коректор: Ана Лазарова

Формат 32/84/108. Тираж 75112 екз.: подвързия 2112 екз.,
брошура 73 000 екз.

Печатни коли 39. Издателски коли 32,76. УИК 34,38. Л.Г. VI/56а.

Изд. №6401

Поръчка №159/1986 година на изд. „Български писател“

Дадена за набор на 29.IV.1986 г. Излиза от печат на 29.XI.1986
година

Цена: Подв. 4,70 лв. Брошура 4,40 лв. Код 25 9536229611/5605–
425–86

ДП „Димитър Благоев“ — София

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.